BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVI
D
33
NAPOLI

XIII. G. 12

Digitized by Google

BLI

Digitized by Google

DE ROMANO PONTIFICE.

Digitized by Google

XVI
D
33.

DE ROMANO
PONTIFICE
IN FERENDO DE FIDE
MORIBUSQUE JUDICIO,
FALLI ET FALLERE NESCIO;

EODEMQUE

CONCILIIS ŒCUMENICIS
AUCTORITATE POTESTATE
JURISDICTIONE, SUPERIORI:

DISSERTATIO DUPLEX:

Accedit

APPENDIX

De mente Eccleſiæ Gallicanæ, & Academiæ
Pariſienſis, circa duo illa Sedis
Apoſtolicæ privilegia.

AUCTORE

F. JACOBO HYACINTHO SERRY

Ord. Præd. S. T. M. & in Academia Patavina
primario S. Theologiæ Profeſſore.

PATAVII Typis Seminarii MDCCXXXII.
Apud Jo: Manfrè. *Sup. permiſs. ac Privil.*

Illuſtriſſimo, Reverendiſſimoque D. D.

JOANNI
ARCHIEPISCOPO
MINOTTO OTTHOBONO
EPISCOPO PATAVINO
COMITI SACCENSI, &c.

F. HYACINTHUS SERRY PRÆDICATOR FELICITATEM.

ETſi Te, PRÆSUL ILLUSTRISSIME, ſtudiis meis, pro ſingulari humanitate, impensè favere ſignificaſti non ſe-

 mel;

mel; quæ tamen in Nomine tuo; publicam modò Lucem aſpicit Theologica Lucubratio, aſpectum tuum ſubire vereretur; niſi quantum ſuæ, quantum Auctoris ſui tenuitati diffidit, tantum argumenti quod tractat gravitati dignitatique confideret. Pauculas illa quidem pagellas implet, nec ſatis cultas & elegantes: Aſt Romanorum Pontificum, quorum tibi honor & gloria præ ceteris cordi eſt, prærogativas tuetur ac vindicat. Quid ergo dubitem; hoc ſaltem titulo tibi maxime placiturum Opuſculum; cui non poteſt non eſſe gratiſſimum;

quid-

quidquid in Apoſtolicæ Sedis obſequium cedit? Aut quid verear honori tuo meritiſque dicare, quod ut eſt in Pontificiæ Dignitatis defenſionem elaboratum, ita non poteſt pietati religionique tuæ non accidere jucundiſſimum?

Injurius itaque tibi fuerim, PRÆSUL ILLUSTRISSIME, ſi quod tibi munus offero, verbis, ut moris eſt, quò lubentius accipiatur, ornaverim; laudeſque tuas addiderim; quæ quantum infra magnitudinem tuam ſunt, tantum ab ingenii mei ſimplicitate procul abſunt. Parcam ergo tuam

in

in regendo grege ſollicitudinem, in obeunda Diœceſi aſſiduitatem, in Eccleſiaſtica diſciplina promovenda robur invictum, in fovenda in ſingulis Ordinibus pace ſtudium ardens, in Dei cultu promovendo religionem, in ſacra re facienda pietatem, ſingulis ad exemplum propoſitam, verbis ampliſſimis celebrare. Quæ enim in oculis omnium ſunt, tuis auribus dare atque ingerere, nihil eſt opus: idque quominus faciam, a modeſtia tua facile impetrabo: cum & tu in tota vita tua id egeris, ut laudanda facere, quàm laudari præoptave-

veris ; & ego , ſi me recte noſti , tecum ſimpliciſſime loqui malim , quàm cum tua ſeu dignitate ſeu virtute , de verborum honore officioque certare .

Ceterum qui oblatum tibi munus verbis ornare parco , ne qua mihi cum tua modeſtia contentio ſit , votis tamen ſupplicibus proſequar : quæ ſi minus pro te fecerim , vel bonum , quo per te fruimur , non ſatis noſſe , vel illius perennitatem non ſatis optare , videri potero . Faxit itaque vitæ ac mortis arbiter Deus , ut ea tibi accedant vitæ ſpa-

tia ,

tia , quæ primo hujus Urbis Epiſcopo contigere : faxit & Ille qui vicem Dei colit in terris , ut ea tibi ſuccedant decora , quæ poſtremis ejuſdem Epiſcopis obtigerunt . Sic ſane nobis , qui Te jam Sacrorum Antiſtite fruimur , ingens felicitatis atque honoris acceſſio fiet : Tuque novis titulis auctus , EMINENTISSIMO OTTHOBONO, ALEXANDRI VIII. Pontificis Optimi Maximi ex Fratre Nepoti , Viro magnificentia , gravitate , prudentia , conſiliorum altitudine , magnarumque rerum molimine ; toto Orbe celeberrimo , quem fortunæ

tunæ

tunæ tuæ auctorem ac principem colis, & proxima ſanguinis cognatione contingis, & ingentium quibus eminet imitatione virtutum ad vivum exprimis; Dignitatis Collega factus & conſors, ſanctiori vinculo junctus eris. Ita boni omnes augurantur & vovent.

Vale, & me Utriuſque cultorem obſervantiſſimum perpetuo fove.

NOI

NOI REFORMATORI
Dello Studio di Padoa.

HAvendo veduto per la Fede di Reviſione, e Approbazione del P. F. *Tommaſo Maria Gennari Inquiſitore*, nel Libro intitolato, *De Romano Pontifice, in ferendo de fide, moribuſque judicio, &c. Accedit Appendix de mente Eccleſiæ Gallicanæ*, non v' eſſer coſ' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concedemo Licenza a *Gio: Manfrè Stampatore*, che poſſi eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padoa.

Dat. 14. Agoſto 1732.

(Alviſe Piſani Kav. Proc. Ref.
(Pietro Grimani Kav. Proc. Ref.

Agoſtino Gadaldini Segret.

1732. 19. Agoſto.
Regiſtrato nel Magiſtrato Eccellentiſſimo contro la Beſtemmia.

Angelo Legrenzi Segr.

PRÆ-

PRÆFATIO.

Auctor conſilii ſui rationem & cauſſam aperit.

CUm anno Litterario ſuperiori, *de Eccleſia*, pro Theologi publici munere, in Archigymnaſio noſtro dicerem, ad diſtinctionem 23. libri 3. Sententiarum, cujus nobis interpretatio demandata erat; de Romano Pontifice, Eccleſiæ utique Capite, deque Conciliis Oecumenicis, quibus univerſa repræſentatur Eccleſia, fuſe admodum diſputavi: Eaſque pro munere meo Quæſtiones attigi, quæ in ea Theologiæ parte primæ ſunt, noſtraque ætate acrius agitantur. De Romani Pontificis, in ferendo de fide moribuſque judicio, *aſphalia*, ſeu ut Schola loquitur, infallibilitate,

fuſe

fuſe lateque dixi: deque ejuſdem ſupra Concilia Oecumenica præſtantia, & eminentia poteſtatis auctoritatis juriſdictionis ample diſſerui: Intra modum tamen, & abſque ullo adverſæ mihi ſententiæ morſu atque cenſura: impie facturus, ſi quod lato judicio non damnat Eccleſia, privatus homo damnaverim.

Suſceptum opus ut perficerem digne Deo, & Apoſtolica Sede, Romanorum Pontificum ſupra viginti, qui vel de violata fide, vel de ſolutis lato judicio morum regulis perperam accuſantur, defenſionem ſuſcepi: aliorumque bene plurium, qui Pontificiam dignitatem auctoritatemque infra Concilia Oecumenica demiſiſſe dicuntur, Apologeticon adornavi. Quocirca ne quidquam eorum omitterem, quæ ſuſceptam ſemel cauſſam juvare utcumque poſſent; Eccleſiam Gallicanam,

&

& Pariſienſem Academiam , quæ non ita favorabiliter de gemina illa Sedis Apoſtolicæ prærogativa , omni retro ætate ſenſiſſe , vulgo creduntur, eidem Sanctæ Sedi conciliavi; eaſque ſuperioribus ſaltem ſæculis eidem impenſe faviſſe , ac de illa alte digneque ſenſiſſe demonſtravi : ne cauſſa quam egi tam bona tam juſta , Eccleſiæ religioſiſſimæ , florentiſſimæque Academiæ ſuffragio prorſus omni atque præſidio fraudaretur.

Placuit tam altum , tam ſublime, tamque periculoſæ aleæ plenum Theologicæ diſputationis argumentum , non modò ſtudioſæ Juventuti , cujus inſtitutioni noſtra hæc deſudabat induſtria ; ſed & Viris in Republica Litteraria primæ notæ, nonnulliſque digniſſimis Eccleſiæ Præſulibus, qui Auditorium noſtrum , pro ſuo in ſacras Litteras genio, prolixaque in nos humanitate frequentabant. U-

num tamen optare ſe ſignificarunt; ut quæ de more Academiæ noſtræ, memoriter tantùm & raptim fuerant ex Cathedra recitata, typis etiam ad diuturnitatem mandarentur. Immo, quæ ſumma dignatio fuit, hoc idem non ingratum ſibi fore innuit Ille, cujus vel leviſſimi nutus imperia ſunt; dum Relectionum iſtarum Prodromus, quem antea vulgaveram, Romam perlatus, ejus in auribus, neſcio quo caſu, lectus eſt.

Juſſus itaque pudoreque ſuffuſus imperata facio, dum pauculas iſtas, de geminis Sedis Apoſtolicæ prærogativis Acroaſes, ſecundis curis elaboratas, novaque forma methodoque digeſtas typis publicis mando, quas forte ſera & arca cohibere ſatius erat. Eruditionem atque doctrinam in me deſiderari malui, quàm pietatem ac religionem. Grande mihi ſuſcepti qualiſcumque laboris præſtiti-

ſtitique obſequii præmium obventurum ſpero, ſi majora viribus aggreſſo impune ſit; veniaque detur audaciæ, qua Sedis Apoſtolicæ laudes, in Scholæ primùm umbra conceptas, ignobili nunc ſcripto committo. Si ſecus accidat, negeturque venia, obſequii ſaltem gloria non negabitur: eritque mihi, apud æquos æſtimatores, ſi forte ſupra vires tentaſſe, turpe; at certe paruiſſe, decorum.

Interea Viros ſtudioſos, qui ad legendum accedent, monitos velim, ne Libri hujus exiguitate offendantur; quaſi non potuerim ego paucis pagellis, Argumenti quod tracto amplitudinem comprehendere. Ea enim arte opus feci, ut paucis multa conſtrinxerim; Iliademque, ut in proverbio eſt, nuce concluſerim. Pontificiarum etenim prærogativarum, quas tueor ac defendo, probationes undecumque quæſi-

tas, ad certa Capita compendio revocavi: Objecta amplius centum, magnis ac multis Adverſariorum voluminibus ſparſa, ſummatim dilui; miſſiſque offuciis atque pigmentis, pro more Scholæ conciſa oratione reſolvi; factus ubique paſſim, ut loquitur Tertullianus, *Longus in rebus atque ſententiis, brevis in verbis*. Ut vel hac arte luderem Adverſarios; qui ut olim, ita & modò magna nos mole Librorum obruere moliuntur. Quorum ut nominibus parcam, meus in illorum unum cultus & reverentia facit: qui non ita pridem tam redundanti ſermone, totque congeſtis undecumque antiquæ memoriæ documentis, contrariæ ſententiæ defenſionem ſuſcepit; ut ſi quis unquam, is certe cauſſam viciſſe videri poſſet:

ſi Pergama dextra
Defendi poſſent, etiam hac defenſa fuiſſent:

cujus

cujus tamen momenta ſingulā, in ſummam compendio deducta, atque ad certa Capita revocata dilui, tacitoque nomine confutavi. Huic tamen in omnibus ſtudui brevitati, quæ non modo nihil virium amiſit ad perſuadendum; ſed & plus multo nervorum habuit ad convincendum, quàm vel multa loquacitas habuiſſet.

Tu Lector benevole ſtudio fruere noſtro: noſtrumque conatum æqui bonique conſule. Vale.

IN

INDICULUS

ROMANORUM PONTIFICUM,

Qui vel de violata fide, vel de ſolutis laxo judicio morum regulis accuſati, ab affictis erroribus vindicantur.

S. Petrus Apoſtolus.	Stephanus II.
S. Victor I.	S. Nicolaus I.
S. Stephanus I.	Formoſus.
S. Marcellinus.	Stephanus VII.
S. Melchiades.	Sergius III.
Liberius.	Alexander III.
S. Zozimus.	Cœleſtinus III.
S. Hormiſdas.	Innocentius III.
Vigilius I.	Bonifacius VIII.
S. Pelagius I.	Bonifacius IX.
Bonifacius IX.	Joannes XXII.
Honorius I.	Sixtus V.
S. Gregorius III.	Clemens XI.

I N-

INDICULUS
ROMANORUM PONTIFICUM,

Qui ſe ſuoſque Deceſſores errori, in ferendo de fide moribuſque judicio, obnoxios agnoviſſe dicuntur. Quorum idcirco mens ſenſuſque aperitur; Iique nihil hujuſmodi agnoviſſe convincuntur.

Leo IV.
Innocentius III.
Clemens IV.
Clemens VI.
Urbanus V.
Gregorius XI.
Hadrianus VI.
Paulus IV.

INDICULUS
ROMANORUM PONTIFICUM,

Qui auctoritatem Pontificiam infra Concilia Oecumenica demiſiſſe dicuntur : de qua labe fuſe lateque purgantur.

S. Julius I.
S. Siricius.
S. Innocentius I.
S. Zozimus.
S. Bonifacius I.
S. Cœleſtinus I.
S. Leo I.
S. Gelaſius I.
S. Felix III.
S. Agapetus.
S. Gregorius I.
Innocentius III.

DE

Digitized by Google

DE ROMANO PONTIFICE

In ferendo de fide moribuſque judicio,

FALLI ET FALLERE NESCIO,

DISSERTATIO PRIOR.

CAPUT I.

Controverſiæ ſtatus exponitur; & ex ipſa ejuſdem expoſitione primum momentum elicitur, pro Romano Pontifice, falli & fallere neſcio.

I. DUm de Romani Pontificis, in ferendo de fide moribuſque judicio, Aſphalia, ſeu ut Schola loquitur, infallibilitate, diſputationem inſtituo, non tam mihi animus eſt, ſingulare illud Sedis Apoſtolicæ privilegium longa dictione diſputationeque tueri atque defendere; quàm Romanos Pontifices, de violata fide, ſolutiſque lato judicio morum legibus perperam accuſatos, a calumnia vindicare. Primum enim il-

lud fecere cumulate ſatis quotquot iſtud Argumentum polemice in Scholis Theologicis pertractarunt; iſtud alterum fecere pauci, aut certe modice. Ego itaque vice verſa, prout ratio poſtulat, ſtudia accommodans, primum paucis agam, alterum fuſe lateque.

Ut ergo ſingulare illud Sedis Apoſtolicæ privilegium paucis expediam debita methodo, illud ante omnia explicabo, bonaque in luce ponam, quid vocetur in controverſiam, dum de Romani Pontificis Aſphalia, ſeu ut Schola loquitur, loquemurque nos ipſi, infallibilitate, diſputatur. Quod ni fecerim accurate, cæcis ambagibus implicabitur diſputatio, quas ne Dædalus ipſe reſolvat.

II. Non itaque quæritur in præſentia, num R. Pontifex, quotieſcumque, & ubicumque de fide, aut de moribus, ore vel ſcripto loquitur, falli & fallere nequeat, errare ipſe, & ceteros in errorem inducere. Ecquis enim ita deſipiat, ut id velit? cum vel ſic Pontifex non loquatur ut Pontifex, ſummuſque Eccleſiæ Hierarcha, ſed uti privatus doctor, & homo, *circumdatus infirmitate*, ut ait Apoſtolus, qui & *debet quotidie Sacrificium offerre pro ſua & populi ignorantia*. At illud maxime quæritur, num Pontifex Sententiam aliquam, in materia fidei & morum, *ex Cathedra*, ſeu ex tribunali, ſolenni ritu pronuncians, ſervatiſque debitis juris formulis; hoc eſt, fuſis primùm ad veritatis ſpiritum advocandum ſolennibus precibus, præmiſſo ſerio rei totius examine, præhabita conſultatione

Eccle-

Eccleſiæ ſuæ Romanæ, intra Urbis ambitum conſtitutæ, ſeu ut præſens habet uſus, adhibitis ad conſultationem E. E. Cardinalibus, qui Romanum hodie Clerum conſtituunt; utrum, inquam, vel ſic poſſit Pontifex in errorem dogmatis prolabi; falſumque judicio ſtatuere definire atque decernere, dum Eccleſiam Univerſam edita Conſtitutione docet inſtruit, & informat?

Iis limitibus, aliiſque anguſtioribus, quæſtionem hanc celeberrimam circumſcribunt, explicantque illi ipſi, qui hac ipſa ætate noſtra Pontificiam aſphaliam, ſeu infallibilitatem acrius impugnarunt, Pontificemque vel ſic falli poſſe contendunt; ac tum maxime Ludovicus Maimburgus, Societatis Jeſu deſertor, in ſuo illo Tractatu hiſtorico, *de Statu, & prærogativis Eccleſiæ Romanæ, illiuſque Epiſcoporum*, gallice ſcripto, pag. 67. cujus verba obſervatione digniſſima ſyllabatim referre non piget. *La queſtion eſt de ſavoir, ſi quand le Pape parle ſur le Chaire de Rome, en Maiſtre, & en Docteur de tous les fideles; & qu'apres avoir bien examinè ce dont il s'agit, en pluſieurs Congregations, en ſon Conſeil, ſon Conſiſtoire, ſon ſynode de ſes ſuffragans, de ſes Cardinaux, & de ſes docteurs; conſultè meſme des Univerſitez, & demandè par prieres publiques, & tres ſolemnelles l'aſſiſtance du S. Eſprit; il enſeique tous les Chreſtiens, definit, propoſe a toute l'Egliſe par une Bulle, ou Conſtitution ce qu'on doit croire: ſi dis-ie, en prononçant de la ſorte, il eſt infaillible, ou non? & ſi ſon jugement portè & declarè en cet-*

A 2 *te*

te maniere peut eſtre reformè par un Concile Univerſel. Quod ita latine dicas : [Quæſtio in „ hoc ſita eſt, num quando Papa in Cathedra „ Romana loquitur, uti fidelium omnium ma- „ giſter, & doctor; re de qua agitur mature „ expenſa, in variis Congregationibus, in „ Conſiſtorio ſuo, Conſilio ſuo, ſuaque Suf- „ fraganeorum ſuorum, Cardinalium, Docto- „ rumque Synodo; conſultis etiam Univerſi- „ tatibus, & invocato publicis ac ſolennibus „ precibus Spiritus Sancti lumine, Chriſtia- „ nos docet univerſos, definit, proponitque „ toti Eccleſiæ, per Bullam ſeu Conſtitutio- „ nem, quid credendum ſit; num inquam ita „ pronuncians Romæ Pontifex, ſit infallibilis, „ nec ne; ejuſque judicium ita latum ac de- „ claratum poſſit ab Univerſali Concilio re- „ formari?]

III. Interim tamen a Maimburgo, ejuſque Symmiſtis (qui controverſiæ hujuſce celeberrimæ ſtatum ita exponunt, Pontificeſque iis præmiſſis formulis, ex Cathedra pronunciantes, falli etiam atque errare poſſe contendunt,) ſcire velim, annon in fumum abeant, quæcumque ſubinde nobis occentant, errorum a Romanis Pontificibus admiſſorum exempla; ut errare illos poſſe, imo & erraſſe ſæpe, nobis oſtendant? Quid enim, per fidem numinum! ſi Petrus Romanorum Pontificum primus, Chriſtum (quod objicere illi ſolent) in paſſione ſe noſſe negavit? Quid ſi Marcellinus Pontificum alter, in publica perſecutione ſuppliciis victus, thus idolis adolevit?

vit? Quid ſi Liberius, exilii tædio ſuperatus, Arianæ tandem perfidiæ, & S. Athanaſii damnationi ſubſcripſit? Quid ſi Vigilius trium Capitulorum damnationi diu obſtitit? Quid ſi Honorius, datis ad Sergium Epiſtolis, Monothelitarum errori favere viſus eſt, aut etiam favit? Quid ſi Joannes XXII. in errorem de viſionis beatæ dilatione propendere viſus eſt, propenditque re ipſa? Itane iis in caſibus, aliiſque jactari ſolitis, judicium ſolenne aliquod, quale ipſimet late deſcribunt, tulere laudati Pontifices, ut ad quæſtionem quæ nobis in manibus eſt, exempla hujuſmodi trahi poſſint? Quænam tunc habitæ ſunt ad conſultationem, Cardinalium Epiſcoporum Theologorumque Conſultationes? Quæ celebrata tunc Conſiſtoria? Quæ vocatæ in conſilium ſtudiorum Academiæ? Quæ fuſæ ad divinum Spiritum invocandum, ſolennes ac publicæ preces? Quæ doctrinæ ſanciendæ definiendæque præmiſſa ex forma juris examina? A præſenti igitur inſtituto longe abeunt tot illa errantium, ut ajunt, in fide Pontificum exempla; ſi quo ſenſu debet, ipſique volunt, de Pontificum infallibilitate quæſtio ventiletur. Imo tota jam formula cadunt, ſeque ineptos, atque inſulſos argutatores oſtendunt, qui iis ſolis, aliiſque ſimilibus nituntur exemplis, ut Pontifices, in ferendo de fide moribuſque judicio, errori obnoxios nobis oſtendant.

IV. Nos e contrario Romanorum Pontificum Aſphaliam, ſeu infallibilitatem, qualis ab illius etiam impugnatoribus explicatur,

proludiali momento probamus, nulla unquam arte ſolvendo: Pontificeſque e Sacro tribunali, ſolenniter pronunciantes, hoc eſt, præhabita Eccleſiæ intra Urbis ambitum conſtitutæ commutatione, (ſeu ut præſens habet uſus, adhibitis ad conſultationem E. E. Cardinalibus, qui Romanum hodie Clerum conſtituunt) in cauſſa fidei judicantes, errare omnino non poſſe, ceteroſque in errorem inducere, ineluctabiliter demonſtramus, in hunc ſane modum.

Si Romanus Pontifex, ita ut explicatum eſt, judicans atque pronuncians, erraret in fide, ceteroſque in errorem induceret, Eccleſia quoque Romana, qualis modo deſcripta eſt, in eundem errorem incideret, ceteroſque pertraheret; utpote quæ Pontificis conſentiret errori, eumdemque dato conſilio comprobaret. Porro non poſſe Eccleſiam Romanam, qualis modo deſcripta eſt, errare in fide, ceteroſque in errorem inducere, tota retro profitetur antiquitas; quæ eam *Omnium Eccleſiarum matrem atque magiſtram* ſemper agnovit, *Centrumque unitatis Eccleſiaſtica* ſemper dixit, *Ad quam omnes Eccleſias neceſſe ſit convenire; Ad quam perfidia acceſſum habere non poſſit; Quam non vincunt ſuperba inferorum porta: Unde Sacerdotalis unitas omnis exorta eſt*. (Quibus loquendi formulis abundant D. Cyprianus Epiſt. 41. 45. 55. S. Irenæus Lib. 7. adverſus hæreſes Cap. 3. S. Hieronymus Epiſt. 75. ad Damaſum, Optatus Milevitanus lib. 2. contra Parmenianum, S. Auguſtinus Epiſt. 162. & in

Pſal-

Pſalmo contra partem Donati, S. Bernardus lib. 2. de Conſideratione Cap. 8. Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. Concilium Tridentinum Seſſ. 7.) Ecqua enim ſorte omnium Eccleſiarum mater atque magiſtra a Deo data, erraret in fide; illa inquam ad quam perfidia acceſſum habere non poteſt? Aut quo fato centrum unitatis Eccleſiaſticæ ab ipſa unitate decideret; illa inquam ad quam omnem Eccleſiam convenire neceſſe eſt? Uti profecto neceſſario decidit, quiſquis ab ea decidit fide, quæ omnium Eccleſiæ membrorum vinculum eſt.

V. Reponet fortaſſe nonnemo, ut ineluctabilis argumenti, ex tota retro antiquitate petiti vim ac robur elidat: Romanam Eccleſiam tot illis titulis a Patribus, & Conciliis honeſtatam, non illam intelligi, quæ Romæ ambitu continetur, ſed illam duntaxat eſſe, quæ toto terrarum orbe diffunditur; quæque Romana & ipſa dicitur communione, non locali circumſcriptione. At inepte prorſus atque inſcite. Quandoquidem non poteſt Eccleſia, ut eſt toto orbe diffuſa, ceterarum, quæ præter ipſam nullæ ſunt, mater dici atque magiſtra: nec poteſt tota Eccleſiæ Univerſitas, peculiarium Eccleſiarum centrum vocitari. Uti profecto lineæ ſimul omnes, peculiaris cujuſque lineæ centrum eſſe non poſſunt: nec poteſt quis ſui ipſius pater eſſe atque magiſter. Ut ſileam, Patres ex citatis bene multos, tacito *Eccleſiæ Romanæ* nomine, *Petri Sedem*, Eccleſiarum omnium matrem at-

que magiſtram, centrumque unitatis Eccleſiaſticæ nuncupare; quo nomine Romanam Eccleſiam Urbis ambitu circumcluſam denotari, nemo non videt, niſi qui in calcaneo oculos geſtat.

Idcirco in Concilio Complutenſi a Sixto IV. confirmato, damnatus eſt Petrus Oxomenſis etiam ut hæreticus, eo quod aſſeruerit *Eccleſiam Urbis Romæ errare poſſe*. Quem item errorem, eodem quoque hæreſis nomine damnavit Sixtus idem in Extravaganti, adverſus eundem Petrum Oxomenſem edita: ut refert Melchior Canus lib. 6. de locis Theologicis Cap. 7. Ex quibus omnibus eam ego conſecutionem elicio: *Ubi Pontifex, Eccleſia Urbis Romæ aſſentiente, conſiliumque dante, pronunciat, errare omnino non poteſt*: aliter cum Pontifice erraret & ipſa.

VI. Annon ergo pugnantia loquuntur primi quos noverim Pontificiæ aſphaliæ ſeu infallibilitatis impugnatores? qui cum Sedem Apoſtolicam, quam occupat Summus Pontifex, Rom,anamque Eccleſiam Urbis finibus concluſam cui ille ſpecialiter præeſt, errare atque a fide deficere non poſſe, fateri cogantur; ne a tota retro antiquitate prædamnati videantur; adhuc tamen Romanos Pontifices etiam ex Cathedra atque ex tribunali, in cauſſa fidei pronunciantes, errare atque a fide deficere poſſe contendunt: iſtaque duo bene cohærere volunt, Pontificem errantem in fide, & Sedem Apoſtolicam Romanamque Eccleſiam in fide conſtantem & permanen-

manentem. Quid hoc quæſo rei eſt? Equidem ſi de Pontifice, privatim, ex ſenſu proprio, & extra tribunal pronunciante loquerentur; ſi de Pontifice, nulla Sedis Eccleſiæque ſuæ habita conſultatione, nullo illius accedente conſenſu, diſputarent; haud ægre concederem, poſſe illa duo cohærere, Pontificem errantem, & Sedem Apoſtolicam ſeu Romanam Eccleſiam, in fide perſeverantem atque conſtantem: quandoquidem eo caſu nullam Apoſtolica Sedes, nullam Eccleſia in errore Pontificis partem habet; atque ita ſtat penitus illibata. Aſt ubi conſulta Sedes, conſulta Eccleſia erranti Pontifici conſilium dat, errorique ipſius præſtat aſſenſum; erret cum Pontifice Sedes oportet, erret Eccleſia. Porro conſulta cenſetur Apoſtolica Sedes, conſulta Eccleſia Romana; dum Eminentiſſimi Patres, qui Romanum Clerum hodie conſtituunt, ceterique Præſules in Conſilium adhibiti ſunt, aſſenſumque dedere ſolenniter & ex formula. Cum ii Sedem Apoſtolicam, Romanamque Eccleſiam repræſentent, ſintque ipſamet Eccleſia Romana docens judicans & pronuncians. Ad eum ſane modum, quo Epiſcopi univerſi in Concilio Oecumenico, una cum Pontifice capite ſuo judicantes ac pronunciantes, univerſam Eccleſiam repræſentant, ſuntque ipſamet Eccleſia univerſa docens atque definiens.

Neque illos a patenti contradictione ac repugnantia excuſat, quod laudant ex Divo Leone Epiſt. 53. ad Anatolium celebre dictum,

ctum, *aliud ſunt ſedes, aliud ſedentes, ſeu præſidentes in ſedibus:* quo certe nihil verius, nihil certius. Sedes enim nomen eſt officii auctoritatis & dignitatis: Sedens perſonæ nomen eſt, officium auctoritatem, & dignitatem obtinentis. Idque ſignificat unice D. Cyprianus, poſſe qui dignitatem aliquam obtinet, non agere pro officio & dignitate ſua, ſeu recedere ab officio: atque ita poſſe Romanum Pontificem aliquando non agere pro dignitate Pontificia: dum ſcilicet pro privato ſe gerit, atque ex ſenſu proprio definit atque decernit. Quod certe nemo negaverit. Sed quid iſtud ad oleas? Quid ad præſentem quam agimus quæſtionem? *Poſſitne Summus Pontifex ex Cathedra docens, ſeu Sede Apoſtolica Romanaque Eccleſia conſulente & conſentiente, de fide moribuſque judicium ferens, a catholica fide deficere?* Putidæ igitur repugnantiæ convincuntur. Sed hæc ad promulſidem dicta: ad graviora momenta veniendum.

CA-

CAPUT II.

Alterum pro Romani Pontificis infallibilitate momentum petitur, ex Chriſti D. Oratione pro Petro fuſa, in mortis pervigilio.

I. FActum ut narratur in Euangelio Lucæ 22. exponere ſatis eſt, ut momentum probationis alterum eliciatur. Verſabantur Apoſtoli omnes in proximo Fidei amittendæ periculo, propter ſcandalum quod ex Chriſti Domini morte paſſuri erant. Pro uno tamen Petro Chriſtus oravit, ut non deficeret fides ejus, poſſetque converſus ceteros confirmare. *Simon Simon ecce Satanas expetivit Vos ut cribraret quaſi triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Quod quo fine fecerit Dominus, exponit S. Leo Magnus Serm. 3. in anniverſario die Aſſumptionis ſuæ, inquiens; *Commune erat omnibus Apoſtolis periculum de tentatione formidinis; & tamen ſpecialis a Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri proprie ſupplicatur; tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & Divina gratia ita ordinatur auxilium, ut firmitas quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur;*

Chri-

Chriſtus autem a Patre ſemper *exauditus eſt pro ſua reverentia*, ut habetur ad Hebræos 5. fateturque ipſemet Patrem alloquens Joannis 11. *Ego ſcio quia ſemper me audis*. Quid ergo inde conſequitur, niſi quod intulit Auguſtinus lib. de Correptione & gratia, Cap. 8. *Cum Chriſti inanis eſſe non poſſet oratio, quid aliud oravit, niſi ut haberet Petrus in fide liberrimam fortiſſimam invictiſſimam perſeverantiſſimam voluntatem*? Porro quod oravit pro Petro Chriſtus D. obtinuitque, pro ejuſdem in Romana Sede Succeſſoribus oravit perinde atque obtinuit; judicio quidem Veterum Patrum Conciliorum atque Pontificum. Ex Chriſti itaque Oratione pro Petro fuſa, Romani Pontificis infallibilitas certa illatione probatur, atque convincitur.

II. Jam Veterum teſtimonia hæc habeto, qui hanc ipſam conſecutionem, Romanæ ſcilicet Sedis, illiuſque Pontificum infallibilitatem atque indeficientiam, ex fuſa a Chriſto D. Oratione collegerunt, atque probarunt.

Agatho R. P. in Epiſtola ad Conſtantinum Imperatorem, quæ in Sexta Synodo Oecumenica lecta probataque eſt, poſt explicatam Eccleſiæ ſuæ fidem adverſus errores tunc emergentes, ita ſubjungit: [Hæc eſt vera fidei „ regula, quam ut in proſperis & in adver„ ſis veraciter tenuit ac defendit hæc ſpiri„ tualis mater imperii veſtri, Apoſtolica Chri„ ſti Eccleſia; quæ per Dei omnipotentis gra„ tiam, a tramite Apoſtolicæ traditionis „ nunquam erraſſe probabitur, nec hæreticis

„ no-

„ novitatibus depravata ſuccubuit: Sed ut ab „ exordio fidei Chriſtianæ percepit, ab au„ ctoribus ſuis Apoſtolorum principibus illibata in finem permanet, ſecundum ipſius „ Domini Salvatoris divinam pollicitationem, „ quam ſuorum Diſcipulorum principi in Sa„ cris Euangeliis fatus eſt; Petre Petre, ec„ ce Satan expetivit vos &c. Ego autem ro„ gavi pro te ut non deficiat fides tua &c. „ Conſideret itaque veſtra Clementia, quo„ niam Dominus & Salvator omnium, qui fi„ dem Petri non defuturam promiſit, con„ firmare eum fratres ſuos admonuit; quod „ Apoſtolicos Pontifices, meæ exiguitatis præ„ deceſſores confidenter feciſſe cunctis eſt ma„ nifeſtum.]

D. Gregor. M. Epiſt. 7. lib. 2. Regiſtri; *Romana Eccleſia nunquam erravit, nec in perpetuum (Scriptura teſtante) errabit.*

Leo IX. Epiſt. 5. ad Petrum Patriarcham Antiochenum, *Petrus ſolus ille eſt, pro quo ne deficeret fides ejus, Dominus & Salvator aſſerit ſe rogaſſe, dicens, Simon rogavi pro te ut non deficiat fides tua. Quæ venerabilis, & efficax Oratio obtinuit, quod hactenus fides Petri non defecerit, nec defutura creditur in Throno ejus, in ſæculum ſæculi, ſed confirmabit corda fratrum.*

Idem Epiſt. 1. ad Michaelem Patriarcham Conſtantinopolitanum: *Fuit ergo quiſquam tantæ dementiæ, qui Orationem illius, cujus velle eſt poſſe, audeat in aliquo vacuam putare? Nonne a Sede principis Apoſtolorum, tam per eumdem Petrum, quam per Succeſſores ſuos reprobata,*

&

& convicta atque expugnata ſunt omnium hæreticorum commenta ; & fratrum corda in fide Petri, quæ hactenus nec deficit, nec uſque in finem deficiet, ſunt confirmata?

D. Bernardus Epiſt. 190. ad Innocentium II. Romanum Pontificem, *Oportet ad veſtrum referri Apoſtolatum pericula quæque, & ſcandala emergentia in regno Dei, ea præcipue quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potiſſimum reſarciri damna fidei, ubi fides non poteſt ſentire defectum. Cui enim alteri aliquando dictum eſt, Ego pro te rogavi &c. Ergo quod ſequitur, a Petri Succeſſore exigitur, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.*

Canonica Sanctio Cap. *Majores* de Baptiſmo; *Majores Eccleſiæ cauſas, præſertim circa articulos fidei contingentes, ad Beati Petri Sedem referendas intelligit, qui novit Dominum pro eo exoraſſe, ut non deficeret fides ejus.* Hoc eſt, ut non deficeret fides in Sede illius, ad quem fidei cauſſæ ſunt referendæ: alias adducta ratio nulla eſſet.

Innocentius III. Epiſt. 209. ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, *Pro Petro Dominus ſe oraſſe fatetur; ex hoc innuens manifeſte, quod Succeſſores ipſius a fide Catholica nullo unquam tempore deviarent, ſed revocarent magis alios, & confirmarent etiam hæſitantes; per hoc ſic confirmandi alios poteſtatem indulgens, ut aliis neceſſitatem imponeret obſequendi.*

Idem Sermone 2. de Conſecratione Pontificis, *Rogavit Chriſtus pro fide Petri, & impetravit, quoniam exauditus eſt pro ſua reverentia. Et*

Et ideo fides Apoſtolicæ Sedis in nulla unquam turbatione defecit, ſed integra ſemper & illibata permanſit, ut privilegium Petri perſiſteret inconcuſſum.

D. Albertus Magnus in Caput 22. Lucæ: *Ait autem Dominus Simoni, qui & ipſe principalis fuit, (ut per illum confortatio ad alios ordinate derivaretur,) Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua. Hoc argumentum efficax eſt, pro Sede Petri, & Succeſſore illius, quod fides ejus non finaliter deficiat.*

S. Thomas 2. 2. quæſt. 1. art. 10. *Ad illius auctoritatem pertinet editio Symboli, ad cujus auctoritatem pertinet finaliter determinare ea quæ ſunt fidei. Hoc autem pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores & difficiliores Eccleſiæ quæſtiones referuntur, ut dicitur in decretalibus extra de Baptiſmo Cap. Majores. Unde Dominus Lucæ 22., Petro dixit, quem Summum Pontificem conſtituit: Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando confirma fratres tuos. Et ratio hujus eſt, quia una fides debet eſſe totius Eccleſiæ: quod ſervari non poteſt, niſi quæſtio fidei exorta determinetur per eum, qui toti Eccleſiæ præeſt; ut ſic ejus ſententia a tota Eccleſia teneatur.*

Et in Comment. in Matthæum Cap. 16. *Quamvis aliæ Eccleſiæ vituperari poſſint per hæreticos, Eccleſia tamen Romana non fuit ab hæreticis depravata; quia ſupra Petrum erat fundata. Unde in Urbe Conſtantinopoli fuerunt hæretici, & labor Apoſtolorum amiſſus fuit. Sola Petri Eccleſia inviolata permanſit. Unde Lucæ 22. Ego rogavi*

vi pro te ut non deficiat fides tua. Et hoc non ſolum refertur ad Eccleſiam Petri, ſed etiam ad fidem Petri, & ad totam Occidentalem Eccleſiam. Ex quo profectò conſequens eſt, Romanos Pontifices Petri ſucceſſores, quoties cum Eccleſiæ Romanæ conſilio, eaque aſſentiente, in cauſſa fidei judicium ferunt, errare omnino non poſſe. Secus enim, cum errantibus Pontificibus, Eccleſia Romana ſimul erraret, illorum erroribus aſſentiendo, Conſiliumque dando.

S. Bonaventura in expoſitione Euangelii Lucæ Cap. 22. *Rogavi pro te Petre: hìc rogavit Dominus, non ut Petrus non caderet, ſed ut non deficeret; quia quamvis ceciderit, reſurrexit. Vel poteſt illud referri ad Eccleſiam Petri, pro cujus fide rogavit Dominus.*

Nicolaus de Lira ad eundem locum. *Ex hoc patet, fidem non deficere uſque ad finem mundi; potiſſime in Eccleſia Romana, quæ a Petro poſt Chriſtum fundata eſt.* Quibus ex locis tum D. Bonaventuræ, tum Lirani, illud plane conſequitur, Pontificem ex conſenſu Eccleſiæ ſuæ Romanæ, cui ſpecialiter præeſt, de fide judicantem, a fide deficere omnino non poſſe.

Gregorius Trapezuntius Oratione de Proceſſione Spiritus Sancti. [Chriſtus poſt myſti-
„ cam illam cœnam, quaſi de rebus ſuis diſ-
„ ponens, ad Petrum reverſus dixit: Ecce Si-
„ mon Satanas expetivit vos, ut cribraret
„ quaſi triticum, ſed ego rogavi pro te, ne
„ deficiat fides tua. Et attendendum eſt pri-
„ vilegium hoc ſoli Petro, & per illum Ec-
„ cle-

„ cleſiæ Romanæ concedi. Unde hoc vero liquet? Primum quod omnes cribrare voluit Satanas, pro ſolo verò Petro rogatum dicitur. Tum Petro expreſſius præcipitur, converſum confirmare proprios fratres. Quod numquam contigiſſe Petro, ſed illius Succeſſoribus, hiſtoriis traditur. Succeſſoribus ergo per Petrum demandatur, quod & ſæpiſſime, & ante actis temporibus factum legimus; & noſtra hac ætate, quantum magnus Eugenius ſtudium poſuerit, ut in unum diſperſas Eccleſias redigeret, & nationem noſtram in libertatem vindicaret, omnes jam probe tenemus. Hac ratione Romana Eccleſia ſæpius converſa alias confirmavit, at illam aliæ numquam. Et quare? Quia Servator ſoli Romanæ id muneris elargitus eſt, cum rogaſſet ut homo, ut non deficeret fides ejus.]

III. Sic ſane Romani Pontifices, Eccleſiæ Patres, Theologi præſtantiſſimi ex fuſa Chriſti Domini pro Petro Oratione, aſphaliæ ſeu infallibilitatis privilegium pro ejuſdem Succeſſoribus colligunt.

Audi tamen cujuſpiam recentioris argutiam, qua hanc ipſam probationem uti futilem nititur enervare. [Chriſtus, inquit ille, „ Oratione ſua id ut ſummè rogavit obtinuitque, ut Petri fides, aut ſi mavis Sedis Apoſtolicæ, Romanæque Eccleſiæ numquam eſset defectura: at etiamſi Romanus aliquis Pontifex hæreſim publice profiteretur, aut a fide Catholica lato ſolenni judicio deficeret, non

„ idcirco Petri, Sediſque Apoſtolicæ, Romanæ-
„ que Eccleſiæ fides eo in caſu deficeret: cum
„ fides illa non in uno Pontifice ſit: alioquin
„ intereunte Pontifice, fides Eccleſiæ Sediſque
„ Apoſtolicæ interiret; Sedeque Petri vacante
„ vacaret & fides, nec ultra vigeret. Ex Chri-
„ ſti itaque oratione perperam colligitur Ro-
„ manorum Pontificum infallibilitas.]

Quis ſophiſma non videat variis infartum æquivocis? Quod enim principii loco ponitur, *Chriſtum ut ſumme rogaſſe, ut Petri fides numquam eſſet defectura;* non ſic tantum debet accipi, ut non eſset ſimpliciter & abſolute defectura fides, ſed ut non eſset defectura in Petro ipſo; hoc eſt, rogavit Chriſtus ut Petrus numquam eſset fidem amiſsurus. Cujus quidem ratio duplex eſt. 1. Quia Chriſtus pro Petro oravit, ut non deficeret fides ejus, ad hoc ſcilicet ut poſset & ille confirmare in fide fratres ſuos, unde continuo addidit Chriſtus, *& tu aliquando confirma fratres tuos:* Porro niſi Petri fides conſtanter & immobiliter in ipſo manſura fuiſset, ſed illam aliquando eſset amiſsurus, non potuiſset, quo caſu fuiſset amiſsa, fratres ſuos in ea confirmare: Chriſtus igitur pro Petro oravit, ut numquam fides in Petro ipſo defectura eſset, ſeu ut numquam ipſe fidem eſset amiſsurus. 2. Quia Oratio Chriſti pro Petro ſpecialiter fuſa dicitur in Euangelio, *Rogavi pro te ut non deficiat fides tua:* at ſi ad id tantum Chriſtus oraſset, ut ſimpliciter & abſolute fides non deficeret in Eccleſia, ita

ta-

tamen ut deficere poſset in Petro; non eſ-ſet Oratio pro Petro ſpecialiter fuſa, ſed potius pro ſolo Eccleſiæ corpore: oravit itaque Chriſtus, ut numquam fides defectura eſset in Petro, ejuſque ut Patres explicant Succeſsoribus. Alterum quod additur, *ſi Romanus aliquis Pontifex a fide Catholica lato ſolenni judicio deficeret, non propterea deficeret Petri fides*, perinde æquivocum eſt. Non deficeret quidem fides ſimpliciter & abſolute, deficeret tamen in errantis Pontificis animo, ut etiam ipſe fratres in fide confirmare non poſset: quod tamen ne umquam contingeret, Chriſtus oravit. Quare quod errante Romano Pontifice, fides Eccleſiæ eſſet defectura, non inde eſt, quod fides Eccleſiæ in uno Pontifice ſit; (ecquis enim id ſomniavit?) ſed quod Romanus Pontifex publice ſolenniter ex Cathedra docens, accedente Eccleſiæ ſuæ Romanæ conſenſu, regula vivens ſpiranſque cenſeatur fidei Eccleſiæ toto orbe diffuſæ; quæ ſi forte falleret, ceteros traheret in errorem, aut certe periculo committeret longe graviſſimo.

Non me fugit importunos nonnullos cavillatores, huic noſtro producto momento opponere ſolitos: Petrum, pro cujus fide Chriſtus in mortis ſuæ pervigilio Patrem oravit, eundem ipſum paulo poſt abnegaſse, fidemque idcirco in illum protinus amiſiſse. Sed non eſt hujus loci ſtultæ cavillationis depulſio; erit, ubi objecta nobis errantium Pontificum exempla diluemus Cap. 7. Ad

præſens hoc dico tantum : qui ſic argutantur , aut Chriſtum , qui ſe pro fide Petri , ne deficeret , oraſse dixit , mendacem faciunt ; aut Chriſti orationem a Patre ſuo rejectam , ac plane futilem volunt , quod utrumque blaſphemum eſt.

CA-

CAPUT III.

Tertium ex Chriſti Domini pollicitatione Petro facta petitur argumentum, pro R. Pontificis infallibilitate.

I. POllicitatio a Chriſto D. Petro facta, dum eum Eccleſiæ caput ac præſidem dedit, ſic ſe habuit, Matt. Cap. 16. Cùm Chriſto Diſcipulos interroganti, quem illi ipſum eſſe dicerent, Petrus omnium nomine reſpondiſſet, *Tu es Chriſtus filius Dei Vivi*, vicem illi rependit Dominus, *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.* Quo dicto futurum adpromiſit, non ſolum ſupra Petrum, uti ſolidiſſimam petram, Eccleſiam ædificatum iri; verum etiam portas inferi, errores nimirum, & hæreſes, adverſus Petrum, myſticam illam petram, nunquam eſſe prævalituras.

Aberrant quippe quàm longiſſime, qui poſtrema Chriſti Domini verba, *& portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*, ad ſolam Eccleſiam referri volunt, (quaſi in eam ſolam prævalituræ non eſſent hæreſes,) non item ad myſticam illam petram, ſupra quam fundanda erat Eccleſia. Repugnant quippe Patres tam ſiniſtro interpretamento; qui hæc ipſa

verba ad utramque pariter retulerunt, Petram ſcilicet Myſticam, & Eccleſiam; inferique portas in neutram unquam prævalituras docuere.

Sic certe Origenes, homilia in Caput 16. Matthæi, *Neque adverſus petram, ſuper quam Chriſtus ædificavit Eccleſiam, neque adverſus Eccleſiam portæ inferi prævalebunt.*

S. Auguſtinus in Pſalmo contra partem Donati, *Numerate Sacerdotes, vel ab ipſa Petri Sede, & in ordine illo Patrum, quis cui ſucceſſit videte. Ipſa eſt petra, quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ.*

S. Epiphanius in Anchorato, *Petrus Spiritum S. nobis patefecit. Sic enim qui inter Apoſtolos primus eſſet, conſentaneum erat: ſolida inquam illi petra, ſupra quam Eccleſia fund...a eſt, & cui portæ inferi non prævalebunt.*

S. Leo Epiſt. 54. ad Marcianum Imperatorem; *Præter illam petram, quam Dominus in Eccleſia fundamento poſuit, ſtabilis erit nulla conſtructio.*

Et Epiſt. 75. ad Leonem Auguſtum, *Cum Petrus ex Domini voce audierit; Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam; quis eſt niſi Antichriſtus aut diabolus, qui pulſare audeat inexpugnabilem hujus petræ firmitatem?*

S. Gregorius Magnus lib. 6. Regiſtri Epiſt. 37. *Quis neſciat Sanctam Eccleſiam in Apoſtolorum principis ſoliditate fundatam, cui dictum eſt, Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam?*

Quamquam quid Patrum ſuffragia congerun-

runtur, ut res quæ patet ipſa per ſe ſe, demonſtretur: non prævalituras ſcilicet portas inferi in myſticam illam fundamenti petram, ex quo non ſint in Eccleſiam prævaliture? Cum enim diruto fundamento neceſſe ſit ruere ædificium; prævalerent utique in Eccleſiam portæ inferi, ſi in petram, cui ſuperſtructa eſt, prævalerent.

II. Nunc ergo Oraculo Chriſti Domini bona in luce poſito, & a malignis interpretamentis liberato, invictum inde, ad Romani Pontificis Aſphaliam, ſeu infallibilitatem comprobandam, elicitur argumentum hoc. Ex quo Petrus, ex Chriſti Domini pollicitatione, myſtica fundamenti Eccleſiæ petra factus eſt, contra quam portæ inferi, errores nimirum & hæreſes prævalere non poſſent, inſuperabili fidei robore, ſoliditate, firmitudine donatus eſt, ut a fide nunquam poſſet excidere: (in quo certe infallibilitatis privilegium Theologi ponunt:) Porro eamdem quam Petrus habuit, ex Chriſti D. pollicitatione, in fide conſtantiam, ſoliditatem, & firmitudinem, Petri ſucceſſoribus Sedique Apoſtolicæ tribuunt Patres, & utriuſque Eccleſiæ cum græcæ tum latinæ Doctores; eamdemque ſuperiorum ſæculorum Pontifices ſibi arrogant, Eccleſia ipſa conſentiente atque plaudente. Quidni ergo & nos, hoc idem infallibilitatis privilegium Summis Pontificibus adſcribamus?

Audiamus itaque Patres Doctoreſque; audiamus & Veteres Romæ Pontifices, in eandem

dem ſententiam conſpirantes. Ac primo quidem Auguſtinus loco paulo ante laudato, *Sacerdotes in ipſa Petri Sede, & in Patrum ordine ſibi ſuccedentes, petram ipſam eſſe ait, quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ.* Ecqui quæſo Sacerdotes illi ſunt, niſi Romani Pontifices, quibus privilegium adjudicat Sanctiſſimus Doctor?

S. Cyprianus lib. de unitate Eccleſiæ, *Qui cathedram Petri ſupra quam fundata eſt Eccleſia deſerit, quomodo de Eccleſia ſe eſſe confidit?* Et Epiſt. 55. ad Cornelium, *Cathedra Petri Eccleſia principalis, unde unitas Sacerdotalis exorta eſt..... Romani quorum fides Apoſtolo prædicante laudata eſt, ad quos perfidia acceſſum habere non poteſt.*

S. Leo Serm. 2. in Anniverſario aſsumptionis ſuæ: *Soliditas illius fidei, quæ in Apoſtolorum principe eſt laudata, perpetua eſt: & ſicut permanet quod in Chriſto Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Chriſtus inſtituit.*

Simplicius Rom. Pontifex Epiſt. ad Acacium, quam refert ac probat Gelaſius alter R. P. *Qua ratione aliis Sedibus deferendum erit, ſi primæ beatiſſimi Petri Sedi antiqua, & vetuſta reverentia non defertur? per quam omnium Sacerdotum dignitas ſemper eſt roborata atque firmata, trecentorum decem & octo Patrum invicto, & ſingulari judicio, vetuſtiſſimus judicatus eſt honor; utpote qui Domini recordabantur ſententiæ, Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.*

Poſseſsor Epiſcopus Africanus in Relatione

ne ad Hormiſdam R. P. *A quo magis eſt nutantis fidei ſtabilitas expectanda, quam ab ejus Sedis præſide, cujus primus Rector a Chriſto audivit, Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam?*

Joannes Patriarcha Conſtantinopolitanus, in Profeſſione fidei ad Hormiſdam R. P. *Non poteſt Domini Jeſu Chriſti prætermitti ſententia dicentis, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Hæc quæ Petro dicta ſunt, vera probantur effectu; quia in Sede Apoſtolica inviolabilis ſemper Religio cuſtoditur...... In Apoſtolica Sede eſt integra Chriſtianæ religionis & perfecta ſoliditas.*

Philippus presbyter, Sedis Apoſtolicæ Legatus in Concilio Epheſino interloquens actione 3. *Nulli dubium, imo ſæculis omnibus notum eſt, quod Sanctus Beatiſſimuſque Petrus Apoſtolorum princeps, & caput, fideique columna, & Catholicæ Eccleſiæ fundamentum, a Domino noſtro Jeſu Chriſto Salvatore humani generis & redemptore claves Regni accepit, ſolvendique ac ligandi peccata poteſtas ipſi data eſt; qui ad hoc uſque tempus in ſuis Succeſſoribus vivit, & judicium exercet. Hujus itaque ſecundum ordinem ſucceſſor, & locum tenens Beatiſſimus Papa noſter Cæleſtinus Epiſcopus, Nos ipſius præſentiam ſupplentes ad hanc Synodum miſit.*

Sophronius Patriarcha Jeroſolymitanus Epiſt. ad Dorenſem Epiſcopum. *In Apoſtolica Sede orthodoxorum dogmatum fundamenta conſiſtunt.*

Sergius Epiſcopus Cypri Epiſt. ad Theodorum,

rum, quæ lecta, & probata eſt in Concilio Lateranenſi ſub Martino I. *Firmamentum fidei fixum & immobile poſuit Chriſtus Apoſtolicam veſtram Sedem. Tu es enim, ſicut divinum veraciter pronunciat verbum, Petrus, & ſuper fundamentum tuum Eccleſiæ columnæ confirmatæ ſunt. Tibi & Claves Cœlorum commiſit, Tu profanarum hæreſeon deſtructor exiſtis, Tu princeps & doctor Orthodoxæ & immaculatæ fidei.*

Ignatius Patriarcha Conſtantinopolitanus, in Epiſt. ad Nicolaum primum, quæ extat in actis octavæ Synodi Oecumenicæ. [In membris Chriſti Dei & Salvatoris omnium, „ Capitis ac Sponſi Catholicæ & Apoſtolicæ „ Eccleſiæ, unum tantum ac ſolum ſelectum „ ac univerſaliſſimum medicum, tuam nempe „ fraternam paternamque Sanctitatem, ſupre„ mum ac fortiſſimum Dei verbum conſtituit: „ quum Petro ſupremo ſanctiſſimoque Apo„ ſtolorum vertici dixit, Tu es Petrus, & ſu„ per hanc petram ædificabo Eccleſiam meam „ &c. Hujuſcemodi enim beatas voces non „ ſoli Apoſtolorum principi, privata quadam „ ſorte tranſcripſit & aſſignavit; ſed per i„ pſum ad omnes Romanæ Sedis Pontifices „ illi ſucceſſuros tranſmiſit. Hinc retro olim„ que ſemper, quum hæreſes & ſchiſmata „ pullularunt, noxias illas herbas & zizania „ Sedis Apoſtolicæ veſtræ ſucceſſores extirpa„ runt.]

Beſſarion Patriarcha Conſtantinopolitanus, in Epiſtola encyclica ad omnes ſui Patriarchatus Epiſcopos: *Si doctorum veſtrorum libros evol-*

evolveritis, invenietis Eccleſiam Romanam ſupra ceteras omnes poteſtatem habere, & ita univerſæ præeſſe Eccleſiæ, ut abſque ejus auctoritate nulla prorſus Eccleſiaſtica quæſtio ſolvi, nullum dogma concludi poſſit aut debeat..... Hæc fidem Petri tenet & prædicat: hæc ſola eſt, adverſus quam portæ inferi non prævalebunt.

Hæc porro de Eccleſia Romana dici, non ut eſt toto orbe diffuſa, ſed ut eſt Urbis concluſa finibus, inde fit manifeſtum; quod de Eccleſia Romana ſit ſermo, quæ *ſupra ceteras omnes poteſtatem habet*: Eccleſia autem ut eſt toto orbe diffuſa, poteſtatem ſupra ceteras non habet, cum præter illam ceteræ non ſint.

CAPUT IV.

Ex univerſali cura paſtorali Petro demandata quartum momentum elicitur, ad Romanorum Pontificum Aſphaliam comprobandam.

I. UNiverſalem paſcendi Dominici gregis curam Petro demandatam narrat dilectus Apoſtolus in Euangelio Cap. 21. Ubi Chriſtus brevi aſcenſurus ad Patrem, Petrum his verbis legitur conveniſſe: *Simon Joannis diligis me plus his?* Quod cum ille ſecundò, ac tertiò rogaſſet, iſque toties reſpondiſſet, *Tu ſcis Domine quia amo te;* toties ille ſubjunxit, *Paſce agnos meos .... paſce oves meas*. Quo ex loco ita licet in gratiam Pontificiæ infallibilitatis diſputare.

Petrus a Chriſto Domino datus eſt Paſtor univerſali Eccleſiæ, agnorum ſcilicet & ovium, hoc eſt, ut Patres interpretantur, ſimplicium fidelium atque rectorum, ſeu Epiſcoporum; ut Eccleſiam paſceret univerſam verbo doctrinæ. Id porro aptè fieri nequibat, ſi & ipſe falli in doctrina fidei potuiſſet. Sic enim gregem univerſum in paſcua duxiſſet veneno imbuta, cæcuſque cæcos ſecum duxiſſet univerſos. Debuit autem & hoc privilegium ad illius Succeſſores extendi, quibus eadem incumbit cura paſcendi. Cum

enim

enim Domini grex, ſeu Eccleſia, ad finem uſque Mundi ſit duratura, debent & Petri Succeſſores ad finem uſque Mundi univerſam Eccleſiam paſcere verbo doctrinæ.

II. Nec obeſt ſi dixeris, Ceteros etiam Apoſtolos, Eccleſiæ paſtores a Chriſto perinde eſſe datos; imo & Epiſcopos univerſos, Chriſti gregem verbo doctrinæ debere paſcere; quin idcirco colligere inde liceat, illos in doctrina fidei errare non poſſe. Non id inquam obeſt. Duplex quippe diſcrimen eſt: Primum, quod Petrus agnos & oves, ceteri oves tantum paſcere debeant: Romanus Pontifex gregem univerſum, Epiſcopi gregis partem tantum, quæ illis obtigit, paſcere & erudire teneantur. Alterum, quod Petrus aut Pontifex, paſtor ſupremus ſit; Apoſtoli ceteri, illorumque maxime ſucceſſores Epiſcopi, paſtores ſint Eccleſiæ ſubalterni. Hinc ratio oritur duplex, cur in Petro Romaniſque Pontificibus, infallibilitas in fide deſideretur omnino, non itidem in Epiſcopis. Primò, quia error Epiſcoporum, ſi quis forte contingat, facile poteſt a Summo Pontifice, qui doctor illis ac Magiſter eſt, emendari, ac etiam caſtigari; grexque averti, ne ad infecta veneno paſcua, ab errante Epiſcopo propoſita deducatur. Secundò quia error Epiſcopi in errorem non traheret univerſam Eccleſiam, ſed eam dumtaxat illius partem, quam paſcendam accepit.

III. Hujus vim argumenti probant Eccleſię

Pa-

Patres, Romanique Pontifices, qui ex hac ipſa univerſali paſcendi Domini gregis cura, non Petro tantum, ſed & illius Succeſſoribus a Chriſto commiſſa, Romanorum Pontificum firmam & immobilem in fide, qua paſcere gregem debeant, conſtantiam collegerunt. Qua ſcilicet factum eſt, ut nuſquam hæreſibus ſuccumberent, nuſquam a tramite traditionis Apoſtolicæ deviarent, catholicam religionem perpetuò foverent, fidei veritatem quærentibus traderent: quæ veræ certæque Pontificiæ infallibilitatis notæ ſunt, de qua quærimus in præſenti; quamque Petrus ipſe ſua velut in Sede vivens, ſuorumque Succeſſorum ore loquens, etiamnum exercet.

S. Petrus Chryſologus in Epiſtola ad Eutychetem, quæ refertur 1. parte Concilii Chalcedonenſis num. 15. *In omnibus hortamur te frater honorabilis, ut his quæ a Beatiſſimo Papa Romanæ Civitatis ſcripta ſunt, obedienter attendas. Quoniam Beatus Petrus, qui in propria Sede & vivit & præſidet, præſtat quærentibus fidei veritatem. Nos enim pro ſtudio pacis & fidei, extra conſenſum Romanæ Civitatis Epiſcopi, cauſas fidei audire non poſſumus.*

Simplicius R. P. Epiſt. 4. ad Zenonem Imperatorem. *Perſtat in Petri Succeſſoribus eadem Apoſtolicæ norma Doctrina, cui Dominus totius curam ovilis injunxit: cui ſe uſque in finem ſæculi minimè defuturum, cui portas inferi numquam prævalituras eſſe promiſit; cujus ſententia quæ ligarentur in terris, ſolvi teſtatus eſt non poſſe nec in Cœlo.*

D. Hie-

D. Hieronymus, Epiſtola ad Damaſum de Expoſitione Symboli: *Sancta Romana Eccleſia, quæ ſemper immaculata manſit, & Domino providente, & B. Petro opem ferente, in futuro manebit, ſine ulla hæreticorum inſultatione, firma & immobilis omni tempore in fide perſiſtet.*

In Decreto Cauſa 24. quæſtione 1., Can. *a Recta*: *Hæc Sancta & Apoſtolica mater omnium Eccleſiarum Chriſti Eccleſia, per Dei omnipotentis gratiam, a tramite Apoſtolicæ traditionis numquam erraſſe probatur; nec hæreticis novitatibus depravata ſuccumbit; ſed ut in exordio normam fidei Chriſtianæ percepit ab auctoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti principibus, illibata in æternum manet.*

Ibidem Can. *Memor ſum*, eadem cauſa & quæſtione: *Memor ſum, me illius nomine Eccleſiæ præſidere, cujus a Domino Jeſu Chriſto eſt confeſſio glorificata, & cujus fides nullam hæreſim umquam fovit.*

Qui quidem Canones, etſi ex apocryphis Lucii I. & Sixti II. Epiſtolis ſumpti ſint, Legis tamen Eccleſiaſticæ vim habent.

Ex his ergo, quæ hactenus ab hujus diſputationis exordio ſunt dicta, multiplicique Patrum ſuffragatione confirmata, illud in ſumma conficitur: infallibilitatem in fide Petro datam eſſe & Eccleſiæ ſimul: imo in Petro tamquam in capite datam eſſe Eccleſiæ tamquam corpori; quia Petrus univerſam repræſentabat Eccleſiam: quin etiam Petro propter Eccleſiam datam eſſe, Capiti ſcilicet propter corpus. Quare nec Petri illiuſque Succeſſo-

ceſſorum infallibilitas, Eccleſiæ infallibilitatem excludit; nec Eccleſiæ infallibilitas, Petri illiuſque Succeſſorum infallibilitati adverſatur: ſed ſtant ambæ ſimul, juvantque ſe mutuo.

C A-

CAPUT V.

Quinta, pro Pontifice falli, & fallere neſcio, probatio petitur, ex Clementis VI. fidei formula Armenis exhibita.

I. FActum compendio reddere ſatis eſt, ut fuſe fertur ab Oderico Raynaldo in Annalibus ad annum 1346. & 1351. Cum Armenorum *Catholicus*, ſeu Patriarcha, Præſulesque ceteri, veteres errores, juxta formulam a Benedicto XII. præſcriptam ejuraſſent; Eccleſiamque Romanam ſolam eſſe Catholicam, ſolumque Romanum Pontificem plenitudinem poteſtatis habere profeſſi eſſent; Clemens VI. de illorum ſalute pie ſollicitus, explicatiorem primatus Pontificii profeſſionem ab eis exegit, datis ad eoſdem Epiſtolis, quibus illos de quatuordecim doctrinæ Capitibus interrogabat, ſubſcriptionemque poſtulabat, ſi vellent Romanæ Eccleſiæ integre conſociari. Horum quintum ſic habebat: *Si credidiſti & credis, quod in tantum fuerit, ſit, & erit ſuprema, & praeminens auctoritas & juridica poteſtas Romanorum Pontificum, qui fuerunt, noſtri qui ſumus, & illorum qui in poſterum erunt; ut a nemine judicari potuerint, potuerimus, neque in poſterum poterunt; ſed ſoli Deo judicandi ſervati fuerint, ſervemur, &*

ſervabuntur : Et quod a Sententiis & judiciis noſtris non potuerit, neque poſſit, neque poterit ad aliquem judicem alium appellari? Decimum tertium ſic afferebatur: *Si credidiſti, & adhuc credis, ſolum Romanum Pontificem in dubiis emergentibus, circa fidem catholicam, poſſe per determinationem authenticam, cui ſit inviolabiliter adhærendum, finem imponere: & eſſe verum & Catholicum, quidquid ipſe auctoritate clavium ſibi traditarum a Chriſto, determinat eſſe verum; & quod determinat eſſe falſum & hæreticum, tale ſit cenſendum?*

Ad rectam ergo primatus Pontificii profeſſionem pertinere cenſuit Clemens VI. quod in ferendo de fide judicio, falli & fallere neſcius credatur Romanus Pontifex; idemque Conciliis Oecumenicis auctoritate ſuperior agnoſcatur. Quandoquidem infallibilis ille eſt, Conciliiſque auctoritate atque juriſdictione ſuperior, qui & a Deo ſolo judicari poteſt, & cujus de fide lata judicia poſtrema ſunt, inviolabiliterque ab omnibus amplectenda, adeo ut nulla poſſit interponi ad ſuperiorem judicem appellatio.

II. Mirum quantum ea fidei profeſſio a Clemente VI. Armenorum Catholico, ceteriſque illorum Præſulibus exhibita, adverſæ ſententiæ vindices male torqueat. Natalis Alexander eo in ordine primus, in ſynopſi Hiſtoriæ Sæculi decimi tertii & decimi quarti Cap. 2. Art. 4. Scholio 1. nihil quod tam diſertæ teſtificationi reponeret melius habuit, quam bina illa Clementinæ profeſſionis capita ſu-

pra

pra laudata indigere explicatione, ne doctrinæ ſacræ facultatis Pariſienſis, & Eccleſiæ gallicanæ repugnent: in quibus cum fuiſſet olim educatus Clemens VI. Gallus ſcilicet ipſe, & doctor Pariſienſis, tam alte tamque favorabiliter de Romani Pontificis infallibilitate, illiuſque ſupra Synodos Oecumenicas eminentia ſentire non potuit. Tantum ſcilicet in omnium animis valuit præconcepta dudum opinio, Eccleſiam gallicanam, & Pariſienſem Academiam, omni retro ætate de gemina illa Sedis Apoſtolicæ prærogativa minus digne ſenſiſſe, ut etiam fabulam hanc principii loco ponant Scriptores hiſtorici hujus ævi ſummi, & extra omnem diſputationis aleam putent!

Ut ergo falſam illam ex hominum animis mentem avellam, ſimulque Pontificiæ indeficientiæ privilegium nova momentorum congerie probem magis atque confirmem; facturum me operæ pretium exiſtimavi, ſi diſtincta hiſtorica Narratione, rebuſque a prima origine ductis, planum fecero; Eccleſiam Gallicanam ſimulque Academiam Pariſienſem, Romanorum Pontificum in ferendo de fide judicio infallibilitatem, omni retro ætate agnoviſſe probaſſe defendiſſe; nec niſi ab annis circiter quinquaginta in contrariam ſententiam conceſſiſſe.

III. Quod dum ago peculiari in Appendice, ad hujus opuſculi calcem addita; non eſt cur hic diu morer alterum quod quæſivit effugium Alexander, ut hoc idem Cle-

mentis VI. teſtimonium enervaret. Quum nimirum obſervat, Clementem VI. ſe ipſum infallibilem minime cenſuiſſe; qui Diplomate dato ſeptimo Idus Decembris anno 1351. hoc extremæ voluntatis ſuæ teſtamentum condidit: [Quamvis ille pius omnium Conditor & Re„ demptor in ſe ſperantem informet, & di„ rigat actiones, & mentis noſtræ tenebras „ luce ſuæ veritatis illuſtrans, eas ab invio „ præſervet erroris: quia tamen quandiu car„ nis hoc velamine tegimur, antiqui hoſtis, „ cum quo nobis aſſidua pugna eſt, dolos & „ artes ſic confutare non poſſumus, quin in„ terdum ex carnis fragilitate peccemus. Nos „ qui inter peccatores peccator viximus, „ infirmitatem noſtram pœnitentiæ paſſibus „ metientes, ſi qua dudum in minoribus „ conſtituti, & poſtquam ad faſtigium Apo„ ſtolicæ Dignitatis divina bonitas dignan„ ter potius quam digne provexit, Nos diſ„ putando legendo prædicando, aut aliàs, „ contra Catholicam veritatem, & fidem, „ vel bonos mores, ex lapſu linguæ præci„ pitanter forte protulimus; revocamus, & „ volumus pro revocatis haberi, & ea o„ mnia Apoſtolicæ Sedis auctoritati ſubmit„ timus, & ſupponimus corrigenda.] Quibus reponere ſatis ſit brevi verbo, nihil id laudatis fidei profeſſionis articulis repugnare. Cum illic Romanos Pontifices infallibiles habendos dixerit Clemens, quoties *per determinationem authenticam, & ex clavium ſibi a Chriſto traditarum auctoritate*, fidei controverſias diri-

dirimendas aggrediuntur: iſthic vero errori ſe obnoxium fateatur, dum *extra tribunal* de ſacris diviniſque rebus *præcipitanter & labente lingua* loqueretur. Quæ res a controverſia noſtra quam longiſſime abeſt.

CAPUT VI.

Romani Pontificis, in judicandis fidei morumque quæſtionibus, Aſphalia ſeu infallibilitas invictis rationibus demonſtratur.

I. RAtio prima & invicta ſic habet. Poſtremum in cauſſis fidei Tribunal, in quo ſcilicet jure ſummæ & ultimæ cognitionis judicantur, infallibile debet eſſe: quandoquidem veritati fidei ultimo judicatæ atque deciſæ falſum ſubeſſe non poteſt, ex ſententia Theologorum omnium. Porro hujuſmodi eſſe Romani Pontificis tribunal, inde liquet, quod ab eo appellare nemini liceat, ubi fidei quæſtio deciſa eſt; nullumque tribunal extet, ad quod poſſit fieri provocatio, ut cauſſa inibi retractetur. Ita Romani Pontifices Innocentius & Gelaſius, uterque ſui nominis primus; quorum effata retulit ſuoque calculo comprobavit Nicolaus I. in Epiſtola 8. ad Michaelem Imperatorem, his verbis:

[Patet profecto, Sedis Apoſtolicæ, cujus „ auctoritate majus non eſt, judicium, a nemine fore retractandum: Neque cuiquam „ de ejus liceat judicare judicio. Juxta quod „ Innocentius Papa Rufo & ceteris Epiſcopis per Theſſaliam conſtitutis ſcribens „ ait:

„ ait: Nemo unquam Apoſtolico culmini, „ de cujus judicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit; Nemo in hoc „ rebellis extitit, niſi qui de ſe voluit judicari. Et Beatus Papa Gelaſius, nec de „ ejus judicio, ideſt, Romanæ Eccleſiæ, Canones unquam præceperunt judicari; Sententiamque illius conſtituerunt non oportere diſſolvi; cujus potius ſequenda Decreta mandaverunt .... Ipſi ſunt canones, qui „ appellationes totius Eccleſiæ ad hujus Sedis „ examen voluerunt deferri: ab ipſa vero „ nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt: ac per hoc illam de tota Eccleſia „ judicare, ipſam ad nullius commeare judicium.

II. Ita etiam Eccleſiæ Patres, quorum vice unus audiendus eſt Auguſtinus; qui judicium Romani Pontificis, in cauſſa fidei, finale Eccleſiæ judicium exiſtimavit; quo ſemel lato, nullum aliud etiam Oecumenici Concilii judicium peti jure poſſit. Totum id in cauſſa Pelagianorum videre fuit. Statim atque Innocentii I. judicium Romæ latum, ad Pelagianæ hæreſis damnationem, in Africam perlatum eſt, Auguſtinus pro concione ad populum dixit, *Reſcripta a Sancta Sede Apoſtolica venerunt, cauſſa finita eſt, utinam & error finiatur*. Et lib. 7. contra Julianum Cap. 1. Pelagianos alloquens, *Non amplius vobiſcum agendum eſt*, inquit, *quantum ad jus examinis pertinet, niſi ut prolatam de hac re ſententiam cum pace ſequamini*. Et Epiſt. 153. *Pe-*

lagius & Cæleſtius a duobus venerabilibus Antiſtitibus Apoſtolicæ Sedis, Papa Innocentio, & Papa Zozimo damnati, niſi correcti egerint pœnitentiam, toto Chriſtiano orbe pellendi ſunt. Quid plura? lib. 4. ad Bonifacium Cap. ultimo, eoſdem Pelagianos, tanquam lupos turbulentos & inquietos inſectatur, quòd a duobus illis Romanis Pontificibus damnati, generale totius Orientis & Occidentis Concilium dari ſibi poſtularent, ut eorum cauſſa ultimo judicaretur. *Hanc gloriam Pelagiani captare intelliguntur, ut propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe catholicum, quoniam Domino eis reſiſtente pervertere nequeunt, ſaltem commovere conantur. Cum potius vigilantia & diligentia paſtorali, poſt factum illis competens ſufficienſque judicium;* (nempe ab Innocentio & Zozimo) *ubicumque iſti lupi apparuerint, conterendi ſint, ſive ut ſanentur atque mutentur, ſive ut pro aliorum ſalute vitentur.*

III. Ita demum Canonica ratio probat, non una ſed multiplex; non poſſe ſcilicet fidelem quemquam, a judicio Summi Pontificis, ad Concilium etiam Oecumenicum appellare. 1. In cauſſa appellationis, appellans a poteſtate & juriſdictione ejus a quo fit appellatio, eximitur: At in nullo caſu poteſt quis a juriſdictione & poteſtate Romani Pontificis eximi: alioquin non eſſet amplius illius ovis, ac per conſequens nec fidelis de Eccleſia: Cum Chriſtus illi, in perſona D. Petri, in quoſcumque fideles Chriſtianos dederit poteſtatem

ſtatem his verbis, *paſce oves meas*, *paſce agnos meos*. 2. Per appellationem recedit appellans ab obedientia ejus a quo appellat: atqui nulli fideli Chriſtiano, in quacumque dignitate ſit conſtitutus, ab obedientia Summi Pontificis recedere licet: Nulli ergo a judicio Summi Pontificis appellare licet. 3. Judex, a cujus judicio provocatur, judicem ad quem ſit provocatio parti appellanti dare ac deſignare non debet; ſic enim ageret in ſe ipſum, abiretque in rem judicatam, contra communem juris regulam: atqui ſolius Pontificis Romani eſt, Concilia Oecumenica indicere, congregare & confirmare, eorumque decretis robur tribuere; igitur non poteſt a judicio Romani Pontificis ad Concilium generale provocari. Atque adeo judicium Pontificium poſtremum eſt in Eccleſia, ſummæque & ultimæ cognitionis jure fruitur; eſtque, ex neceſſaria atque legitima conſecutione, ſe ipſo infallibile, ac prorſus irreformabile.

IV. Ratio altera Aſphaliæ Romanorum Pontificum, in ferendo de fide moribuſque judicio, hæc eſt, adverſæ Sententiæ abſurditatem & repugnantiam aperiens. Si Romani Pontificis judicium, ſolenniter & ex tribunali latum, ſe ipſo indeficiens & irreformabile non eſt, ſed tunc tantum dum illi univerſalis Eccleſiæ conſenſus accedit; licebit unicuique privato interius mentis obſequium judicio Pontificio denegare, donec conſenſum illum acceſſiſſe noverit. Quandoquidem in

mate-

materia fidei, nemo interius mentis obſequium præſtare debet, niſi auctoritati, quam noverit infallibilem; cum id præcipuum fides habeat, quod falſum illi ſubeſſe non poſſit. Porro abſurdum, ac etiam impium eſt, animo fingere, debere unumquemque privatum, cum univerſalis Eccleſiæ conſenſum expectare. Cum enim vera Chriſti Eccleſia toto ſit terrarum orbe diffuſa; nec minus ad illius unitatem pertineant Eccleſiæ quæcumque peculiares, quæ ſunt ultra Garamantas & Indos, quàm quæ ſunt intra Europam conſtitutæ; quot annos (per Deum fidem!) expectandum erit privato fideli, puta Gallo, aut ſi mavis Hiſpano, ut ille univerſi Orbis Chriſtiani conſenſus accedat, imo ut acceſſiſſe cognoſcat? Qua tandem accepta notitia, ex juſto motivo teneatur, interius mentis obſequium præſtare fidei veritati, judicio Pontificio definitæ.

V. Audio qui reponant, ſatis eſſe unicuique privato, ſi judicio Pontificio, Eccleſiæ ſuæ nationalis conſenſus accedat, ut ad præſtandum aſſenſum obligetur & ipſe: Gallo ex. gr. ſi accedat conſenſus Eccleſiæ Gallicanæ; Hiſpano, ſi Hiſpanienſis. At ſunt hæc inania verba, voceſque ſenſuum inopes, prætereaque nihil. Cum enim nullius nationis Eccleſia, ſit illa Hiſpanienſis, ſit illa Gallicana, ſe ipſa ſola ſit infallibilis; nullius quoque nationis Eccleſia poteſt conſenſu ſuo infallibilitatem judicio Pontificio conciliare, quam ipſa non habet. Donec autem judicium

cium Pontificium evaſerit infallibile, aſſenſus fidei debitus illi non eſt.

Sunt & alii qui reponant, interim dum univerſalis Eccleſiæ expectatur aſſenſus, debere unumquemque privatum, obſequium præſtare ſuum, ex juſta præſumptione, quod judicium a Romano Pontifice fuerit rectiſſime latum; propterea quod habeat ille, ſin minus infallibilitatem, at ſaltem prærogativam judicii Eccleſiaſtici. Sed & hoc longe futilius. Aſſenſus enim fidei ſolis præſumptionibus non innititur; ſed certo indubitato & immobili fundamento. Eaque prærogativa judicii, quæ Romano Pontifici ultrò conceditur, ad id valet unice, ut judicet primus, non ut judicet infallibiliter: ſi ſuis ipſi principiis ſtare velint, qui ea nunc ſuffugia quærunt, ut fatales ſui ſyſtematis conſecutiones devitent.

CAPUT VII.

Diluuntur adverſæ ſententiæ momenta, ab errantium ut putant Pontificum exemplis petita. Ac primo Petrus de violata fide accuſatus, a calumnia vindicatur.

I. Nihil eſt tam validis demonſtratum Argumentis, quod ſi adſit ingenium, impugnari non poſſit, inquit D. Auguſtinus. Nihil ergo mirari ſubit, quod Romanorum Pontificum in ſancienda fide indeficientiam tam acriter impugnari ætate noſtra videamus; quam tot argumentis, iiſque prorſus invictis hactenus demonſtravimus. Acerrimis quippe impugnatoribus nec deeſt ingenium, nec eruditio, nec induſtria.

Id ut præſtent, momentis ex facto petitis maxime pugnant; Pontificeſque errare in fide poſſe oſtendere ſatagunt, quòd re ipſa in fide ſæpius erraverint: Petrumque Romanorum Pontificum primum, errantium quoque primum obtendunt.

II. Opponunt itaque loco primo, Petrum ipſum, cui a Chriſto Domino datum dicitur indeficientiæ privilegium iis verbis, *Rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua*, illico a fide defeciſſe, dum Chriſtum ſe noſſe in paſſione negavit.

Futi-

Futiliter tamen & ignoranter. Quamquam enim externam fidei profeſſionem ea in occaſione non egerit, uti debuit, Divus Petrus, Chriſtumque extremis labris ſe noſſe negaverit, (qua ratione peccaſſe illum certiſſimum eſt) internam nihilominus fidem non amiſit, ſed cordis intimo tenuit: judicio Patrum ferme omnium, ac potiſſimum Auguſtini, Ambroſii, Leonis, Chryſoſtomi, Cyrilli Alexandrini, Theophylacti, Oecumenii; Summorumque Theologorum Alberti Magni, Doctoris Angelici, Bonaventuræ, aliorumque, quorum nomina recenſere longum eſſet. Unde Academia Pariſienſis hanc Marci Antonii de Dominis propoſitionem cenſura confixit anno 1615. *Petrus, pro cujus fide Chriſtus oraverat, ferme ſtatim ab illa eadem fide decidit; neque ſemel, ſed ſæpius titubavit, etiam poſt Chriſti aſcenſionem, & Spiritus Sancti illapſum*. lib. 1. de Republ. Eccleſ. Cap. 6. hancque illi dicam affricuit, *hæc propoſitio eſt erronea, temeraria, & in Beatum Petrum contumelioſa*.

Cui & illud addiderim: Petrum, quo tempore Chriſtum negaſſe dicitur, nondum in Pontificiæ dignitatis poſſeſſionem veniſſe; quam illi Chriſtus duntaxat ante paſſionem adpromiſerat, non re ipſa contulerat: *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claves regni Cœlorum &c.* Atque ita ſi fidem etiam internam, Chriſtum negando, amiſiſſet, argumento id eſſe non poſſet, Pontificem omnium primum a fide turpiter excidiſſe.

III. Op-

III. Opponunt ſecundo loco, Petrum poſt Chriſtum in Cœlos aſſumtum, ac poſtquam Primatus ſui poſſeſſionem adiiſſet, erraſſe in fide, Genteſque Judaizare coegiſſe: qua de cauſſa fuerit a D. Paulo increpitus, ut & ipſe diſtinctè refert in ſua ad Galatas data Epiſtola Cap. 2. in hunc ferme modum. Cum Petrus poſt Concilium Jeroſolymitanum, in quo legales cæremoniæ fuerant abrogatæ, Antiochiam veniſſet, communes cum gentibus cibos edebat, nulla Moſaicæ legis, certorum ciborum uſum prohibentis habita ratione, quam Jeroſolymitano decreto noverat antiquatam, ac plane reſciſſam. Aſt ubi Jeroſolymis Antiochiam venere Judæi nonnulli, ad Chriſtum recèns converſi, Moſaicæ legis æmulatores; Petrus veritus ne eos offenderet, a menſa gentilium ſubtrahebat ſe ſe, nec ultra communes cibos edebat, Moſaica lege vetitos. Quo facto neceſſariam adhuc eſſe veteris legis obſervantiam ſignificare videbatur. Quod cum vidiſſet Paulus, *in faciem Petro reſtitit, quia reprehenſibilis erat, nec rectè ambulabat ad veritatem Euangelii .... Dixitque ei coram omnibus, ſi tu Judæus cum ſis, gentiliter vivis, & non judaice, quare gentes cogis judaizare?* Hoc eſt, cum tu vir utique Judæus genere, gentilium tamen more epuleris, ciborumque Moſaica lege præceptorum diſcrimen ſervare non ſoleas, Euangelica libertate uſus; cur nunc, ex quo Judæi illi Moſaicæ Legis ultra quàm oporteat æmulatores Antiochiam venere, mutato de-

re-

repente convictu, diſcrimen ciborum obſervas, carnibus Moſaica Lege vetitis abſtines, tuoque exemplo advocas illos ad legalium cæremoniarum obſervantiam, quaſi ſint adhuc ad ſalutem Chriſti fidelibus neceſſariæ?

Reſponſio in promptu eſt, Petrum hac in occaſione in fide non erraſſe, aliquid contra fidem ſtatuendo aut decernendo, aut etiam operando; ſed imprudenti agendi ratione deliquiſſe; ex qua ſcandalum pati poterant gentiles ad fidem recèns converſi, Petri factum aliter quàm vellet ipſe & intelligeret, interpretando. Quod enim is ne Judæos advenas offenderet factitabat, illi, ut ſervandum adhuc ciborum diſcrimen oſtenderet, ab eo factum exiſtimabant. Seu ut expeditius loquitur Auguſtinus, Epiſt. 9. & 19. ad Hieronymum, peccavit Petrus, *non falſa prædicatione, ſed imprudenti converſatione*: fuitque a Paulo increpitus, ut ſcandalum amoveretur, non ut violata fides redintegraretur, cujus nulla erat facta jactura. Ut-quid enim Petrus Eccleſiæ fidem circa legalium obſervantiam aut ignoraſſet, aut violaſſet, qui Decreti ea de re editi in Concilio Jeroſolymitano auctor ac princeps fuerat?

Quamquam quid opus eſt verbis, ut illata Petro violatæ fidei calumnia depellatur, quæ nobis etiam tacentibus, concidit ſe ipſa, deſtruiturque? Etſi enim nullum habuiſſet ille, ex Chriſti D. Oratione, inviolabilis, & inamiſſibilis fidei privilegium, tamquam Primatus ſui appendicem, habuiſſet tamen aliunde,

de, tanquam commune Apoſtolatus inſigne: ex quo in eum, uti in ceteros Apoſtolos, Spiritus Sanctus die ſacro Pentecoſtes effuſus eſt. Ex tunc enim Apoſtoli omnes ita in fide conſtantes firmi immobiles facti ſunt, ut illorum nemo unus a fide poſſet excidere. Quotquot ergo ficto illo Petri poſt illapſum Spiritus S. a fide deficientis exemplo nituntur, ut peculiare indeficientiæ Pontificiæ privilegium oppugnent, commune totius Apoſtolici ordinis privilegium impetere convincuntur.

CA-

CAPUT VIII.

Victor I. & Stephanus I. Romani Pontifices ab affictis erroribus vindicantur.

I. RElicto Petro, quem violatæ fidei incuſare pudor eſſe debuerat, ejuſdem Succeſſores aggrediuntur Pontificiæ infallibilitatis oppugnatores; quos inter magno numero fuiſſe contendunt, qui fidem lato etiam ex tribunali judicio, violarint. Primus illis occurrit Victor I. Romanus Pontifex ſæculo ſecundo cadente, quem Tertullianus memorat, inſanas Montani Priſcæ & Maximillæ prophetias approbaſſe; paciſque litteras Eccleſiis Aſiæ & Phrygiæ deſtinaſſe, ut falſos illos prophetas, tanquam erroris ſceleriſque puros, in ſuam communionem reciperent. Ita enim Tertullianus refert ipſo ſtatim initio libri contra Praxæam.

At nemo eſt qui neſciat, unum tota retro antiquitate fuiſſe Tertullianum, qui probrum illud cuidam Romano Pontifici affricuerit: cui, utpote Montaniſtæ jam facto, illudque in ſuſcepti erroris commendationem jactitanti, nulla eſt adhibenda fides. Maxime cum nullum diſtincte Pontificem ex nomine appellet, qui id egerit. Unde Victorem ab eo indigitatum aliqui putant, alii Eleutherium, alii Zephyrinum. Sed etſi fecit

re ipſa Pontifex aliquis, quod retulit Tertullianus; feciſſe illum certò liquet, falſis de Montani doctrina relationibus circumventum: atque ita errore facti ſibi mala fide renunciati, non errore juris, fanaticos prophetas commendaſſe, erroriſque puros dixiſſe. Maxime cum ipſemet Tertullianus laudato jam loco dicat, Romanum Pontificem *propoſuiſſe* duntaxat pacis litteras dare, non dediſſe re ipſa; aut certe datas poſtmodum retractaſſe, novis a Praxæa documentis aliter informatum. Qua de cauſſa homo Montaniſta jam factus, & in Pontificem & in Praxæam potenter invehitur. Atque id ſatis eſto, ad primum contra Victorem Romanum Pontificem accuſationis caput repellendum.

II. Sed eſt alterum longe gravius, quod ex Victoris I. Pontificatu argumentum eliciunt Adverſarii, adverſus Romanorum Pontificum indeficientiam; ex hiſtoria nempe diſſidii ſecundo cadente ſæculo enati, inter Victorem Romanum Pontificem, & Polycratem, ceteroſque Aſiæ minoris Epiſcopos, de die Paſchatis celebrandi. Non quidem ut probent Victorem R. Pontificem ea in occaſione in errore verſatum eſſe, abſit: ſed ut oſtendant, Aſiæ minoris Eccleſiam florentiſſimam non exiſtimaſſe tunc temporis, Victorem R. Pontificem eſſe infallibilem; cum ejus judicio ſolenniter lato totis viribus repugnaverit. Ita ſiquidem argumentantur: In ea prægravi Controverſia, quę ea ætate temporum vertebatur, eſſet ne Paſcha more Judaico, Luna ipſa Martii quartade-

tadecima, an die Dominico ſubſequenti, celebrandum; Eccleſia Minoris Aſiæ univerſa priorem ſecuta morem Judæorum, Victoris Romani Pontificis decretis obſtrmato animo reſtitit; quamquam is Apoſtolica auctoritate, & ex ſacro tribunali, ſequenti die Dominico Paſcha celebrandum edixiſſet, bruta etiam fulmina Aſiaticis comminatus, niſi a priſtino more diſcederent. Non ergo Romæ Pontificem in ferendo ſolenni judicio infallibilem habebant Aſiæ minoris Epiſcopi univerſi, viri aliàs & pietate ſummi, & doctrinæ fama ſpectatiſſimi; qui Decretis Pontificiis paruiſſent, ſi infallibili auctoritate edita credidiſſent.

Argute ſane atque ſubtiliter diſputatum, ſed nihil ad inſtitutum: cum de re ad meram diſciplinam, non item ad fidem ſpectante quæſtio moveretur, Victorem inter & Aſiaticos. Ideo ergo Victoris judicio repugnatunt Aſiæ minoris Epiſcopi, non quod illum erraſſe judicando crederent; ſed quod ſibi licitum exiſtimarent, (recte ne, non inquiro) aliam ab Eccleſia Romana diſciplinam ſervare, in Paſchate celebrando, quam ſe ab Euangeliſta Joanne accepiſſe gloriabantur. Quare non in jure ſanciendo erraſſe Pontificem exiſtimabant, (de quo nobis hìc quæſtio eſt) ſed in Romanæ Eccleſiæ diſciplina aliis Eccleſiis præſcribenda.

III. Non abſimile argumentum efformant Pontificiæ infallibilitatis impugnatores, ex hiſtoria diſſidii ſæculo tertio oborti, inter

Stephanum primum Romanum Pontificem ; & D. Cyprianum ceteroſque Epiſcopos Africanos , de rebaptizandis hæreticis . Non quidem ut oſtendant , Stephanum I. in ferendo judicio , aliquid contra fidem ſanxiſſe , quam potius egregie defendit ; ſed ut evincant , D. Cyprianum Univerſamque Eccleſiam Africanam , in variis Conciliis congregatam , Stephanum I. errori obnoxium exiſtimaſſe ; cum ejus judicio ſolenniter lato obſtiterint diu ac repugnarint.

Cui perinde reponimus , D. Cyprianum ceteroſque Epiſcopos Africanos , exiſtimaſſe tunc primùm , quæſtionem de rebaptizandis hæreticis , ad meram diſciplinam ſpectare , nequaquam ad fidem ; in qua liberum cuique eſſet in praxi eum ſervare ritum , quem a majoribus accepiſſet . Unde D. Cyprianus Epiſtola ad Stephanum R. P. ſuo , & Africanæ Synodi nomine data : *Scimus* , inquit , *quoſdam quod ſemel imbiberint nolle deponere* , *nec propoſitum ſuum facile mutare ; ſed ſalvo inter collegas pacis & concordiæ vinculo , quædam propria quæ apud ſe ſemel ſunt uſurpata retinere . Qua in re nec nos vim cuiquam facimus , aut legem damus ; cum habeat in Eccleſiæ adminiſtratione voluntatis ſuæ arbitrium liberum unuſquiſque Præpoſitus , rationem actus ſui Domino redditurus* . Adeoque nil mirum , ſi Decreto Stephani I. Romani Pontificis obſtiterint Africani ; quod nempe putarint Eccleſias toto orbe diffuſas non omnino teneri, ad Eccleſiæ Romanæ diſciplinam in omnibus ample-

plectendam, etſi ad ejus fidem communiter amplectendam tenerentur.

IV. Inſtant nihilominus Adverſarii: D. Auguſtinus Cyprianum ceteroſque Epiſcopos Africanos excuſat, propterea quod Sententia ab iis propugnata de rebaptizandis hæreticis, non fuiſſet in Concilio plenario ventilata atque damnata, utcumque fuiſſet a Stephano R. Pontifice ſolenni Decreto proſcripta: In ſolo itaque Concilio plenario putavit eſſe indeficientem damnandi erroris auctoritatem, cui ſoli repugnare nefas eſſet.

Repono D. Auguſtinum excuſare Cyprianum ceteroſque Africanos duntaxat ex parte, & comparatione Donatiſtarum; qui etiam poſt Concilii Nicæni, & Arelatenſis repetita judicia, in eodem de rebaptizandis hæreticis verſabantur errore; non excuſare tamen ex integro. Imo potius Divi Cypriani, in amplectendo Stephani I. judicio, repugnantiam, nævum in viro Sanctiſſimo fuiſſe dicit Epiſt. 48. ad Vincentium, qui ardenti deinde charitate, & martyrii falce amputatus eſt, atque correctus.

V. Inſtant ſecundo: Stephanus I. lato Decreto in errorem extremum incidit, Africanorum errori e diametro repugnantem; eorum ſcilicet hæreticorum Baptiſma probando, ratumque pronunciando, qui legitimam Baptiſmatis formam violabant. Quod quidem vitium Stephano, ſuppreſſo tamen nomine, D. Cyprianus exprobrat Epiſt. 73. *Quomodo quidam dicunt, foris extra Eccleſiam, imo &*

contra Eccleſiam, *modo in nomine Jeſu Chriſti*; *ubicumque & quomodocumque Gentilem baptizatum*, *remiſſionem peccatorum conſequi poſſe*; *quando ipſe Chriſtus gentes baptizari jubeat in plena & adunata Trinitate?* Imo totum id diſertius & apertius de Stephano I. fatetur Benedictus XII. in Opuſculo contra Fratricellos edito; cum ſcilicet in extremum errorem edito Decreto incidiſſe; *Conciliumque Nicanum opinionem & S. Cypriani & Stephani Papæ correxiſſe*; *determinando quod baptizati ab hæreticis non ſervantibus formam Eccleſiæ*, *venientes ad Eccleſiam baptizentur*; *ab aliis verò hæreticis baptizati non rebaptizentur*. Stephanus ergo lato in Africanos judicio, erraſſe convincitur.

Reſpondeo ita quidem ex lato Stephani I. decreto collegiſſe Cyprianum, æſtu diſputationis abreptum, utque illius judicio conflaret invidiam; ſed minus verè. Cum enim generatim & indiſtincte dixiſſet Stephanus lato decreto, *Nihil innovetur niſi quod traditum eſt*; *ut quicumque*, *& ex quacumque hæreſi venerit*, *ut manus illi imponantur in pœnitentiam*; Cyprianus conſequens eſſe exiſtimavit, ut quorumcumque hæreticorum baptiſma indiſtincte probaſſet; atque etiam illorum, qui *in plena & adunata Trinitate*, ut Chriſtus juſſerat, non baptizant. Nec ſatis animadvertit, Stephanum I. in ea cum Africanis mota lite, id ſemper pro certo poſuiſſe, Baptiſmum verbis Euangelicis conferri debuiſſe, ut validus eſſet. Quod ex ipſo Firmiliano S.

Cy-

Cypriani Collega diſerte colligitur, Epiſt. 74. ubi Stephani mentem explicatiſſimis verbis exponit. *Non putat*, inquit, *quærendum eſſe quis ſit ille qui baptizaverit; eo quod qui baptizatus eſt gratiam conſequi potuerit, invocata Trinitate nominum Patris & Filii, & Spiritus Sancti*. Auctoris contra Fratricellos ſcribentis ſuffragium nihili pendo; quod necdum Pontifex eſſet, Benedicti XII. nomine inſignitus, dum ita ſcriberet; ſed privatus Theologus *Joannes Furnerius* nuncupatus, in Stephanum I. minus æquus, dum hunc illi excedentem errorem affricuit, citato jam D. Cypriani teſtimonio deluſus.

At inquies fortaſſe mihi: Dum D. Cyprianus Stephani I. Decretum perperam interpretatus, exiſtimavit eum in contrarium prorſus errorem incidiſſe, omniumque hæreticorum baptiſma probaſſe; tunc ſane pro certo ſuppoſuit, poſſe Romanum Pontificem in errorem incidere, lato ſolenni Decreto. Niſi enim id poſſe contingere ſuppoſuiſſet, id re ipſa in Stephano I. contigiſſe non exiſtimaſſet. Romanum itaque Pontificem in fide fallibilem cenſuit, etiam dum ex Sacro tribunali Sententiam dicit.

Sic ſane, inquio ego, Cyprianus ita ſuppoſuit, potuiſſe Stephanum I. lato Decreto in errorem prolabi; aut quia putavit eum ex tribunali, ſervatiſque formulis Sententiam non tuliſſe; (quo caſu certe errare poſſe Pontificem non inficior,) aut quia quæſtionem ab eo definitam, putavit eſſe diſciplinæ,

non fidei ; ut ſuam ipſe mentem aperuit ; Epiſtola paulo ante laudata.

Si autem ex me importune quæſieris, qua fieri ſorte potuerit, ut Cyprianus vir talis ac tantus exiſtimaverit, Stephanum I. Sententiam non tuliſſe ex tribunali ; cum ex ipſis Decreti verbis planum eſſet, ipſum Controverſiam illam totam pro poteſtate dirimere voluiſſe ; quod utique nuſquam poſſet, niſi ex tribunali ſervatiſque formulis pronunciaret ? Qùi etiam fieri potuerit, ut errorem ſuæ Afrorumque ſententiæ ex diametro repugnantem, in quem incidiſſe Stephanum dictitabat, (non eſſe ſcilicet baptizandos, qui ſine debita forma fuiſſent ab hæreticis baptizati,) ad meram diſciplinam ſpectare putaverit ; cum ſit ille dogmatis error omnium patentiſſimus?

Hæreo, fateor, nec melius habeo quod reponam; niſi quod Cyprianus humani quid paſſus ſit, in ea quam habuit cum Stephano I. lite graviſſima, uti faſſus eſt D. Auguſtinus. Quare ex inconſideratione, & in æſtu diſputationis, ad hæc ſatis tunc non attendit ; ad quæ animum diligentius applicuit, dum errorem primùm imbibitum, (*quod de tali viro æſtimandum eſt*) tandem aliquando correxit, ut loquitur Auguſtinus Epiſt. 8. ad Vincentium Donatiſtam. Maxime cum fidem faciat Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos, *Illos ipſos Epiſcopos, qui rebaptizandos hæreticos cum Cypriano ſtatuerant, ad antiquam conſuetudinem revolutos, novum emiſiſſe Decretum.*

C A-

CAPUT IX.

Marcellinus, Liberius, Melchiades Romani Pontifices abſolvuntur.

I. EX quarto ineunte ſæculo Marcellinus Romanus Pontifex, in Pontificiæ fallibilitatis probationem induci ſolet: quem anno circiter Chriſti 302. in perſecutione Diocletiana, thura idolis adoleviſſe in templo Iſidis, & Veſtæ, refert Baronius in Annalibus.

Factum tamen, relicto Baronio, communi nunc Eruditorum conſenſu negatur; quod a Petiliano Donatiſta malo animo fictum eſſe, monet D. Auguſtinus, lib. de unico Baptiſmo Cap. 16. Marcellini lapſum in perſecutione Diocletiana commentitium probant, primò ſilentium veterum omnium Scriptorum, qui Romanorum Pontificum geſta deſcripſerunt, qui nihil hujuſmodi memoriæ prodiderunt. Secundò inanis Donatiſtarum labor; qui cum factum illud, ad Marcellinum Romanum Pontificem deprimendum, ultimo tandem Catholicis objeciſſent, nuſquam tamen probare potuerunt: qua ratione Auguſtinus de Petiliano fabulæ hujus inventore ajebat loco laudato: *Ipſe ſceleratum, & ſacrilegum fuiſſe dicit, ego innocentem fuiſſe reſpondeo: quid laboro probare defenſionem meam, cum ille nec tenuiter probare conatus ſit accuſationem ſuam?* Tertiò repugnantia cir-

circunſtantiarum, quibus factum illud adornant recentiores fabulatores, Petiliani Donatiſtæ ſuccentores. Quartò fictitium Concilium Sinueſſanum, quod ea occaſione dicitur celebratum. De quibus omnibus legi poſſunt, qui hiſtoriam hanc ætate noſtra pertractarunt, Bollandi Continuatores, Tillemontius, Natalis Alexander, & Pagius.

Sed etſi factum admitteremus, nihil inde contra Romanorum Pontificum indeficientiam, qualem in præſenti defendimus, poſſet extundi. Pontifices enim volumus falli neſcios, ubi de fide *ex cathedra*, ut loquuntur, ſeu e Sacro Tribunali, ſervatiſque fori Romani formulis ſententiam dicunt, pro conditione Pontificis maximi. Ecquis autem ita deſipiat, ut Marcellinum e Sacro Tribunali, præmiſſaque Cleri ſui conſultatione, thura idolis adoleviſſe ſibi fingat? Id ſi fecit, non fecit ut Pontifex, ſed *ut homo circumdatus infirmitate*, ut loquitur Paulus.

II. Liberii lapſum altiùs exaggerant Pontificiæ indeficientiæ impugnatores: quem (quantum ex D. Athanaſio, D. Hilario, & D. Hieronymo colligere ſtudent) triplici ex capite peccaſſe volunt, contra fidem Divinitatis Chriſti, & in Arianiſmum lapſum eſſe. 1. Quod Arianæ fidei formulæ Sirmienſi ſubſcripſerit. 2. Quod S. Athanaſii Catholicæ fidei defenſoris acerrimi damnationi perinde ſubſcripſerit. 3. Quod cum Arianarum partium Epiſcopis communicaverit.

Perperam tamen & inconſulte. Liberius quip-

quippe hæreticus Arianus re ipſa non fuit, nec Chriſti Divinitatem corde negavit & animo; tametſi Arianorum artibus deceptus, nonnulla tentarit imprudenter, quæ illum officio defuiſſe ſuo, plus ſatis probant. Arianæ fidei formulæ, quæ & Sirmienſis dicta eſt, tandem aliquando ſubſcripſit; non quæ Chriſti Divinitatem negaret aperte, ſed quæ vocem *Conſubſtantialis* ſimpliciter reticeret. Idque ideo fecit, quia fidei ſummam ea in voce non ſtare exiſtimabat, quæ pravo etiam ſenſu a multis accipiebatur: Chriſtique Divinitatem, ejuſdemque cum æterno Patre æqualitatem teneri docerique poſſe arbitrabatur, ea miſſa tacitaque voce, rixarum jurgiorumque pleniſſima; quæ idcirco pro bono pacis omitti poſſet, in edenda fidei profeſſione. S. Athanaſii damnationi perinde ſubſcripſit, quod illius cauſſam a fide ſejunctam crederet; eumque damnatum arbitraretur, ob delicta ad mores & externam Eccleſiæ diſciplinam ſpectantia. Cum nonnullis tandem Arianarum partium Epiſcopis communicavit, utique deceptus ab iis, qui Arium ipſum damnare ſe ſimulabant.

Sed etſi daretur, Liberium in tota illa ludenda ſcena, Arianæ hæreſi ſubſcripſiſſe, atque in eam corde & animo conſenſiſſe: non inde conſequens foret, Romanum Pontificem (quod nunc maxime quæritur) falli poſſe, in ferendo ſolenni de fide judicio. Quidquid enim egiſſe, quidquid ſubſcripſiſſe Liberius dicitur, egit ſubſcripſitque in exilium actus ac-

pul-

pulſus, minis undique perterrefactus, priſtinæque libertatis recuperandæ deſiderio fractus ac victus. Qua vero ſorte in eo rerum concurſu, ſumma libertas, matura deliberatio, Cleri Romani conſultatio, Liberii geſtis acceſſerunt, ut ſolenniter atque ex Cathedra Arianæ hæreſi ſubſcripſiſſe dici poſſit?

III. Momentum non leve petunt adverſæ ſententiæ vindices, ex judicio Romæ lato, a Melchiade Pontifice ſummo, una cum aſſidentibus Epiſcopis decem & octo, contra Donatiſtas, in gratiam Cæciliani. Non quod eum, eo in judicio, quo Cæcilianum Donatiſtarum calumniis oneratum abſolverat, erraſſe velint, abſit; ſed quod illum errori obnoxium exiſtimaverit Conſtantinus una cum Concilio Arelatenſi. Quod ſatis ſuperque illis eſt, ut Romanos Pontifices non eſſe infallibiles probent. Cum enim, inquiunt illi, ab eo Melchiadis judicio appellaſſent Donatiſtæ, Conſtantinus Magnus Arelatenſe Concilium indixit, ut in numeroſiori Patrum conventu, (ducentorum ſcilicet Epiſcoporum, ut admonet Auguſtinus lib. 1. contra Epiſt. Parmeniani) expenderetur, recte ne Melchiades judicaſset, & Cæcilianum abſolviſset. Adeo ſcilicet illis jam temporibus æſtimatum erat, poſſe Romanum Pontificem in ferendo ſolenni judicio aberrare. Quin etiam, addunt illi, eam Donatiſtarum Appellationem ſecutis inde temporibus juſtam habuit D. Auguſtinus; & judicium Melchiadis ceterorumque Epiſcoporum, a plenario Concilio reformari potuiſse exiſtimavit

mavit Epiſt. 162. *Ecce*, inquit, *ponamus eos Epiſcopos, qui Romæ judicarunt, non fuiſſe bonos judices; reſtabat adhuc plenarium Eccleſiæ univerſæ Concilium, ubi etiam cum ipſis judicibus cauſſa poſſet agitari, ut ſi male judicaſſe convicti fuiſſent, eorum ſententiæ ſolverentur*. Igitur Romani Pontificis judicium, ſolenniter etiam cum aſſidentibus Epiſcopis latum, falli potuiſse; atque ita corrigi & reformari a plenario Concilio debuiſse, cenſuit Auguſtinus, cenſuit & Conſtantinus, imo cenſuit Arelatenſe ducentorum Epiſcoporum Concilium, in quo Cæciliani cauſsa retractata eſt.

IV. Uno flatu tota ea machina diſturbatur; ſi videlicet obſervetur, cauſsam Romæ ſub Melchiade Papa tractatam, non juris & dogmatis fuiſse, ſed facti, & quidem privati ac mere perſonalis; in quo non modo Pontifices, ſed & Concilia generalia errare poſsunt, & ab aliis emendari. Quærebatur enim an Felix Aptungitanus Epiſcopus Cæciliani ordinator Sacros libros infidelibus tradidiſset? an etiam ipſe Cæcilianus eleemoſynas ſubtraxiſſet, quas pia fidelium liberalitas Confeſsorum victui deſtinaverat?

Addo tamen ad juris abundantiam: Donatiſtas inique prorſus ac per ſummam injuriam a Melchiadis judicio appellaſse; & Conſtantinum Imperatorem repugnanti animo Arelatenſe Concilium, ad novum cauſsæ examen dediſse, Donatiſtarum importunitati cedendo. Ita D. Auguſtinus Epiſtola ſupra laudata, *Dedit aliud Arelatenſe Concilium; non quia neceſ-*

ſe

ſe erat, ſed horum importunis clamoribus cedens, & omni modo cupiens tantam inſolentiam cohibere.

Quæ vero jactantur Sanctiſſimi Doctoris verba, *Reſtabat adhuc plenarium Eccleſiæ univerſæ Concilium &c.* perperam & in contrarium ſenſum accipiuntur, nec approbationis verba ſunt, ſed increpationis ironicæ, qua interjectam a Donatiſtis Appellationem, tanquam poſtremum petulantiæ & audaciæ conatum improbabat: quaſi diceret, *Nihil reſtabat adhuc audaciæ & impudentiæ veſtræ, quàm ut plenarium Eccleſiæ Concilium celebrari peteretis, in quo Melchiadis judicium reſcinderetur, quod ſtulte impieque feciſtis: Id unum ut tentaretis reliquum fuit.* Uti plane viro facinoroſo, in deſperationem tandem acto ſolemus dicere, *nihil tibi reſtat, quàm ut laqueo te ſuſpendas:* quod utique non probando dicimus, ſed deſperationem exaggerando.

CA-

CAPUT X.

A Zozimo, Hormiſda, Vigilio, Honorio Hæreſeos culpa depellitur.

I. IN errantium Pontificum ordine ponitur ab æmulis Zozimus, eo nomine quod Pelagium & Cæleſtium putidos hæreſiarchas, tanquam erroris puros abſolverit; libellum quo illi ſuam de gratia Chriſti & de peccato originali ſententiam expoſuerant, catholicum dixerit; Erotem & Lazarum illorum accuſatores, tanquam malignos criminatores traduxerit; ut patet ex ejus Epiſtola ad Auguſtinum ejuſque Collegas Africanos Epiſcopos data, notatque Auguſtinus ipſe lib. 2. ad Bonifacium Cap. 3.

Conſtat nihiloſecius totum id fecisſe Zozimum errore facti, non juris; hæreſiarcharum artibus circumventum: quòd illi errores ſuos porrecto libello ſupplici catè diſſimulasſent; correctionem & emendationem, ſi forte peccasſent, ſpopondisſent; & Sedis Apoſtolicæ judicio ſe ſe ſubmittere ſimulasſent: teſte Auguſtino ipſo lib. 2. ad Bonifacium Cap. 3. *Quum ſe litteris Papæ Innocentii*, qui Pelagianam hæreſim damnaverat, *conſentire Cæleſtius reſpondiſſet; & ſe omnia quæ Sedes Apoſtolica damnaret, damnaturum eſſe promitteret*: Imo quum Catholicum ſenſum mentitus esſet hiſce verbis modeſtiæ plenis; *Non ego quaſi auctor*

ctor alicujus dogmatis definita hac auctoritate ſtatui, ſed ea quæ de Prophetarum & Apoſtolorum fonte ſuſcepi, veſtri Apoſtolatus offerimus probanda judicio: ut ſi forte tanquam hominibus quiſpiam ignorantiæ error irrepſit, veſtra ſententia corrigatur. His motus eſt Zozimus, ut oblatum ſibi libellum *catholicum* pronunciaret; non habita ratione propoſitionum & dogmatum, quæ forte contineret fraudulenter expreſsa, ſed ſpectato Catholicæ mentis affectu, quem ad ſpeciem præferebat. *Voluntas emendationis*, ſubjungit Auguſtinus, *non falſitas dogmatis approbata eſt. Et propterea libellus ejus Catholicus dictus eſt; quia & hoc catholicæ mentis eſt, ſi qua forte aliter ſapit, quàm veritas exigit, non ea certiſſime definire, ſed detecta & demonſtrata reſpuere.* Quapropter ubi Zozimus ex litteris Africanorum Epiſcoporum, fuiſse ſe a Cæleſtio & Pelagio deluſum intellexit, eoſdem ille damnavit atque proſcripſit.

Addo, Zozimi reſponſum ad Cæleſtii libellum, præterquam quod ex obreptione falſi datum eſt, judicium ſolenne ex formula latum dici non poſſe; ſed meram commendationem ſupplicantibus interim datam, donec facti veritas innoteſceret. Unde Zozimus in Epiſtola ad Africanos Epiſcopos ſic ajebat: *In præſenti cauſſa nihil præcox immaturumque cenſuimus; ſed voluimus innoteſcere Sanctitati veſtræ ſuper abſoluta Cæleſtii fide noſtrum examen; cui etiam prior libellus ab eo intra Africam datus, teſtimonio apud vos eſſe debuiſſet; ne inexploratis famaque jactatis tam facile crederetur. Quare intra ſecundum*

dum menſem aut veniant, qui præſentem redarguant aliter ſentire, quàm libellis & confeſſione contexuit; ut nihil poſt hac tam aperta, & manifeſta quæ protulit, dubii Sanctitas veſtra reſediſſe cognoſcat.

II. Eidem errantium Pontificum indiculo ab æmulis inſeritur S. Hormiſdas, hac una de cauſſa, quod famoſam illam Monachorum Scytharum propoſitionem, uti hæreticam damnarit, *Unus de Trinitate paſſus & crucifixus eſt carne*; quam poſtmodum Joannes II. uti orthodoxam approbavit, in Epiſtola ad Juſtinianum Imperatorem, probaruntque deinceps quinta Synodus Oecumenica Can. 10. & Concilium Lateranenſe ſub Martino V. Can. 2.

Errorem nihiloſecius excuſat ac longe depellit varius ſenſus, qui uni eidemque propoſitioni ſubeſſe poteſt. Hormiſdas enim propoſitionem illam a Monachis aſſertam exiſtimavit in ſenſu *formali atque reduplicante*, ut Viri de Schola loquuntur; atque ita tanquam Eutychianam damnavit. Chriſtus enim paſſus mortuuſque non eſt *formaliter*, & *reduplicativè*, ut Deus eſt, & una de Trinitate perſona. Joannes vero, laudataque Concilia aſſertam a Monachis propoſitionem exiſtimarunt in ſenſu, ut Schola loquitur, *materiali*, & *ſpecificante*, & per communicationem idiomatum; atque ita Catholicam judicarunt. Quia ſecunda Trinitatis perſona naturam illam humanam aſſumpſit, quæ & paſſa & mortua eſt.

III. Ex trium Capitulorum Hiſtoria momentum petitur haud ita forte contemnendum, ut Vigilius R. Pontifex in errore Neſtoriano aliquando fuiſſe demonſtretur. Tria ſiquidem Capitula, hoc eſt, Scripta Theodori Mopſueſteni, Scripta Theodoreti Cyri Epiſcopi contra S. Cyrillum, & Epiſtolam Ibæ Edeſſeni Epiſcopi ad Marim Perſam, ut erroris pura & illibata defendit primùm Vigilius Romanus Pontifex; eo maxime titulo, quod in Concilio Chalcedonenſi lecta illa fuiſſent, nec tamen ab iis Patribus reprobata. Poſtmodum eadem illa Scripta damnavit, ſub conditione ſaltem, atque reſtrictè, ſalva ſcilicet auctoritate Concilii Chalcedonenſis. Poſtmodum tandem Juſtiniani Imperatoris ſuaſu illectus damnavit, uti plena erroris atque perfidiæ, poſt quinti Concilii generalis celebrationem. Neceſſe igitur eſt, ut dum ea ſcripta probaret primùm, in errore verſaretur; cum eadem ſcripta & probari & damnari, ſine aliquo errore non poſſint.

Obvia reſponſio eſt, errorem facti dogmatici illum fuiſse, non juris ſeu dogmatis atque doctrinæ. Neſtorianum enim, uti & Eutychianum errorem perinde execratus eſt ſemper Vigilius Romanus Pontifex; unamque in Chriſto perſonam, geminamque naturam agnovit ſemper; de ſenſu tamen trium Capitulorum aliquandiu dubitavit; in quam ſcilicet partem ſeu catholicam, ſeu hæreticam inclinarent: eaque Capitula benignius quàm par eſset, interpretatus, utriuſque erroris pura exi-

exiſtimavit, & Neſtoriani & Eutychiani; adeoque damnare noluit; tum quod ea indemnata reliquiſset Concilium Chalcedonenſe; tum quod eorum auctores jam fato ceſſiſsent, nec ſatis honeſtum videretur illorum manes ſollicitare. Secutis tamen inde temporibus, trium Capitulorum ſenſu diligentius ac maturius expenſo, feliciuſque intellecto, eadem illa ut errori plus æquo faventia damnavit. Quapropter qui in priori de illis judicio contigit error, facti quod ajunt dogmatici fuit, non juris ſeu dogmatis atque doctrinæ. Ita Vigilium excuſat Pelagius II. Romanus Pontifex, Epiſtola ad Epiſcopos Hiſtriæ, & de mutata ſententia laudat impenſe. *Si igitur in trium Capitulorum negotio, aliud, cùm veritas quæreretur, aliud inventa veritate dictum eſt; cur mutatio huic ſanctæ Sedi in crimine objicitur, quæ a cuncta Eccleſia in ejus auctore veneratur? Non enim mutatio ſententiæ, ſed inconſtantia ſenſus in culpa eſt. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet, quid obſtat ſi ignorantiam deſerens verba permutet?*

IV. Acrius multo & animoſius factum Honorii I. Romani Pontificis urgere ſolent Pontificiæ indeficientiæ impugnatores. Honorius, inquiunt illi, datis ad Sergium Patriarcham Conſtantinopolitanum Epiſtolis, in Monothelitarum hæreſim incidit. Unam ſcilicet in Chriſto voluntatem profeſſus eſt, unamque operationem: interimque œconomiæ cauſſa, ac bonæ pacis ſtudio abſtinendum cenſuit ab unius & duplicis voluntatis vocabulo. Qua

de cauſsa in actis ſexti Concilii Oecumenici, actione 13. anathema illi perinde dictum eſt, ac ceteris Monothelitis, Sergio, Cyro, Pyrrho, & Paulo: quod & in Actis ſeptimæ & octavæ Synodi confirmatum eſt. Quin etiam Leo II. Succeſſor ejus in Epiſtola ad Conſtantinum Imperatorem, eumdem incuſat, quod *fidem immaculatam ſubvertere conatus ſit.*

Si tamen rem ipſam totam penitius perpendamus, comperiemus, Honorium quidem imprudenti œconomia uſum, indictoque unius aut duplicis voluntatis ſilentio, hæreſi Monothelitarum oblique faviſſe, eamdemque uti debuerat non illico repreſſiſſe: Monothelitam tamen re ipſa, hoc eſt ſenſu, & opinione non fuiſſe; ſed duas in Chriſto voluntates agnoviſſe, divinam ſcilicet & humanam. Quod ergo unam in Chriſto voluntatem obiter dixit in Epiſtolis ad Sergium datis, de Chriſto ſimpliciter ut homine dixit, quòd una ſit tantum in eo voluntas humana, tam ſecundum affectum, quàm ſecundum naturam; quod contra contingit in nobis, quibus ob contractum naturæ vitium, duplex voluntas ſecundùm affectum ineſſe dicitur, ſpiritus nimirum & carnis. Patet id ex ipſa ratione, qua Honorius unam eſſe in Chriſto voluntatem oſtendit. *Unam*, inquit, *in Chriſto Domino voluntatem fatemur, quia a Divinitate aſſumpta eſt natura, non culpa.* Et paulo poſt, *Lex alia in membris, aut voluntas diverſa non fuit vel contraria Salvatori: quia ſuper legem natus eſt humanæ conditionis.* Quæ ratio ſi quid probat, id

id probat unice, fuiſſe in Chriſto ut homine unicam voluntatem, conſenſione, affectu, atque concordia, abſque ulla carnis ad ſpiritum pugna. Patet id quoque ex teſtificatione Joannis Abbatis, qui Honorio in ſcribendis Epiſtolis amanuenſis fuerat. Sic enim ille & ſuam & Honorii mentem expoſuit: *Cum ſcripſiſſet Sergius, eſſe aliquos qui dicerent, in Chriſto duas eſſe contrarias voluntates; reſcripſimus Chriſtum non habuiſſe duas contrarias voluntates, carnis inquam & ſpiritus; ſed unam tantum, quæ naturaliter humanitatis ejus character eſt. Id ita eſſe, evidenter ex hoc monſtratur, quod membrorum & carnis facta eſt mentio, quæ divinitati ejus non poſſunt attribui.*

V. Quod vero ad ipſa ſpectat Acta Conciliorum generalium, in quibus Honorio Romanæ Sedis Epiſcopo anathema dictum eſt, perinde ac ceteris Monothelitis, Sergio, Cyro, Pyrrho, quadruplex reſponſio ſuppetit.

Prima eſt Baronii, Bellarmini, Marchesii, aliorumque, qui corrupta vitiataque dicunt Acta ſextæ Synodi Oecumenicæ; Græcorumque fraude infertum per ſummum nefas *Honorii* nomen, loco *Theodori* ab iiſdem expuncti. Quam tamen reſponſionem Eruditi alii minus probant, minuſque nos ipſi probamus. Etſi enim in Actorum exemplar, quod Conſtantinopoli ad futuram rei memoriam ſervatum eſt, interpolatrices manus immittere Græci fortaſſe potuerint; non in alia tamen, quæ in aliis Eccleſiis, puta Alexandrina, Antiochena, Jeroſolymitana, ma-

xime vero Romana ſervata ſunt ; in quibus tamen omnibus inſertum perinde legitur nomen Honorii. Quid quod idem inſertum peræque conſpicitur in Actis ſeptimæ & octavæ Synodi, in Epiſtolis quoque Leonis II. & Adriani II. aliorum Monothelitarum nominibus immixtum? Itane omnia ubique gentium exempla, Græcorum fraude vitiata putabimus, atque corrupta?

VI. Altera aliorum Eruditorum reſponſio eſt, Sextæ Synodi Patres ex errore facti dogmatici, Honorium vere Monothelitam cenſuiſſe, atque ita Anathema dixiſſe; quod illius Epiſtolæ ad Sergium datæ ſenſum minus ſint aſſecuti. In quem facti errorem Concilia etiam Oecumenica incidere poſſe, nemo neſcit. Valeat ſi ſuperis placet ea reſponſio: at meo quidem judicio, ſi Honorium a Monothelitarum errore liberum facit, Pontifices tamen in errorem incidere poſſe, probat apertiſſime. Ex quo enim Sextæ, Septimæ, & Octavæ Synodi Patres, Honorium in hæreſim lapſum pronunciarunt, (etſi non intellectis illius Epiſtolis, judicium fecerint,) id pro certo ſuppoſuerunt, labi illum in hæreſim potuiſſe. Numquam enim eum lapſum in hæreſim dicerent, quem in hæreſim labi non poſſe, pro certo ponerent.

VII. Tertia eaque frequentior Theologorum reſponſio eſt, anathema Honorio fuiſſe dictum, quod imprudenti œconomia, turpi ſocordia, ambiguis loquendi formulis, Monothelitarum errori plus æquo faverit, non

quod

quod eum re ipſa tenuerit & docuerit. Quod amplioribus verbis declarat Leo II. Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ data, eumdem ipſum incuſans, quod *flammam hæretici dogmatis incipientem, non ſicuti debuit, extinxit, ſed negligendo confovit*. Et Epiſtola ad Imperatorem Conſtantinum, *Eccleſiam Apoſtolicæ traditionis doctrina illuſtrare neglexit, fidemque immaculatam maculari permiſit*. Non ut falſo recitant adverſarii, *fidem immaculatam ſubvertere conatus eſt*: quæ ſpuria falſaque Græci textus verſio eſt.

VIII. Poſtrema reſponſio eſt, Epiſtolas Honorii ad Sergium datas, ex quibus tetra illa propugnanti erroris ſuſpicio nata eſt, & propter quas anathema dictum illi fuit, privato nomine ſcriptas eſſe, ut privatam de oborto Monothelitarum errore ſententiam diceret; non ut quidpiam ea de re Apoſtolica auctoritate definiret: Easque Epiſtolas nulla præmiſſa conſultatione, nulloque Cleri Romani habito conſilio fuiſſe datas: quæ duo ad ſolenne Sedis Romanæ judicium neceſſaria dicuntur. Atque ita, ſi forte iis in Epiſtolis errorem purum putumque docuiſſet Honorius; colligi inde non poſſet, Honorium ex Cathedra, ut modo quæritur, definientem ac decernentem erraſſe; ſed ut privatum doctorem, privatam ſcribentem Epiſtolam cespitaſſe.

CAPUT XI.

Gregorii III. Stephani II. Nicolai I. Reſponſa variis Conſultoribus data, erroris pura demonſtrantur.

I. IN ſcenam a Pontificiæ infallibilitatis impugnatoribus inducitur Gregorius hujus nominis tertius, quaſi qui Eccleſiæ fidem, quam de indiſſolubilitate Matrimonii profitetur, ex tribunali violaverit; dum a Bonifacio Moguntino Epiſcopo de variis capitibus interrogatus, qualiter de iis teneat ac doceat Romana Eccleſia, hoc illi per Epiſtolas reſponſum dedit: *Quod propoſuiſti, ſi mulier infirmitate correpta non valuerit debitum viro reddere, quid ejus facere debeat jugalis? Reſpondeo, bonum eſſet ſi ſic permaneret, ut continentia vacaret: Sed quia hoc magnorum eſt, ille qui ſe non potuerit continere, nubat magis.* Nempe definit, inquiunt illi, Gregorius III. mulieris illius virum, quæ pro infirmitate debitum conjugale reddere nequit, uxorem alteram poſſe ducere; quod certe erroneum eſt. Unde Gratianus in hoc Gregorii reſponſum intendens, 3. p. c. 32. q. 7. hanc illi notam appinxit: *Illud Gregorii dictum Sacris Canonibus, & Evangelicæ doctrinæ adverſatur.*

Non eſt tamen ita ut fingunt moroſi cenſores.

ſores. Reſponſum quippe Gregorii de ea muliere intelligendum eſt, quæ debitum viro reddere nequit, propter infirmitatem Matrimonium præcedentem, quæque perpetuam impotentiam adjunctam habet, ſed ante Matrimonium non innotuerat. Quod utique reſponſum ſic intellectum, tantum abeſt, ut ſacris Canonibus, & divino juri adverſetur, ut potius congruat maxime; toto ferme titulo *de frigidis, & maleficiatis*. Quare Gratiani nota rejicienda eſt, ut imprudens, & Pontificiæ auctoritati injuria. Mirumque omnino eſt, non fuiſſe illam expunctam a Decreti Correctoribus, a Gregorio XIII. ad illius emendationem deputatis. Sed de Decreto ipſo emendando cogitarunt illi, non de notis ad Decretum caſtigandis. Unde & alias tam multas intactas reliquerunt, quæ eruditorum omnium judicio, ſpongia longe magis egebant.

Nihilo melioris criterii ſpecimen edunt, qui in eodem Gregorii III. Reſcripto reprehendunt, quod Capitibus 1. & 4. præceptum eſt: *ut qui baptizati ſunt a Paganis*, aliiſque Judaicorum rituum obſervatoribus, in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis baptizentur. Ad cautelam enim duntaxat præceptum hoc eſt: quia de Judæis illis atque Paganis maxime dubitatur, an cum invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, quam prorſus ignorant, Sacramentum Baptiſmatis miniſtraverint. Non ita tamen faciendum injunctum eſt, ſi illos Euangelicam formam ſervaſſe conſtiterit.

II.

II. In eamdem pari fidentia ſcenam inducunt audaciores Ariſtarchi Stephanum II. ut qui perinde fidem Eccleſiæ de materia Baptiſmatis violaverit; dum a Monachis Monaſterii Britannici interrogatus, quid de Sacerdote ſentiendum eſſet, qui periclitantes pueros aliquos vino baptizaverat, propterea quod aquæ copia illi non eſſet, ita reſpondit Cap. 2. Reſcripti ad Monachos dati: *Si in vino quis, propterea quod aquam non inveniebat, omnino periclitantes infantes baptizavit, nulla ei exinde adſcribitur culpa: Infantes ſic permaneant in Baptiſmo*. Quaſi dixerit, Infantium Baptiſma ratum eſſe, atque ita non iterandum.

At non obſervant imprudentes, mendoſum eſſe Reſcripti Pontificii textum; nec legendum, *Infantes ſic permaneant in Baptiſmo;* quaſi abſoluta locutio ſit, quæ ratum minimeque iterandum Baptiſmum decernat; ſed conditionata in hunc modum: *Nulla Sacerdoti adſcribitur culpa, ſi infantes permaneant in Baptiſmo, in vino ſuſcepto*. Ita quippe probati Codices habent. Stephanus ergo Romanus Pontifex, de valore baptiſmi in vino collati interrogatus non erat, quem nemo ſanæ mentis dubitare poterat irritum eſſe; ſed de culpa duntaxat hominis baptizantis quærebatur; num videlicet aliqua cenſura plectendus eſſet. Hunc porro nulla culpa teneri, nullaque pœna plectendum eſſe reſpondet Pontifex: quia cum aliud non poſſet in extremo periculo, (cùm non eſſet aquæ copia) id per ſimplicitatem fecit, quod poſtea potuit elapſo

peri-

periculo emendari. Nec ipſe in cauſsa fuit, cur infantes aqua baptizati non ſint, quæ ſola Baptiſmatis materia eſt.

Non diſſimile quidpiam ſub Marco Aurelio Antonino contigiſſe, narrat Nicephorus Callixtus Lib. 3. Hiſtoriarum Cap. 37. in perſona cujuſpiam Judæi, repentino morbo correpti in ſolitudine, & ad Chriſti fidem derepente converſi. Qui cum Sacrum Baptiſma a viatoribus poſtulaſſet, nec adeſſet illic aquæ copia; per ſummam ſimplicitatem, *injecta ter in illum arena*, vice aquæ, baptizatus eſt: quo ille accepto baptiſmate, derepente priſtinæ ſanitati reſtitutus eſt: non quidem virtute Baptiſmatis, quod nullum omnino fuit, ſed virtute fidei pietatiſque Judæi ipſius, ad Chriſtum derepente converſi. Nulla tunc viatoribus illis adſcripta eſt culpa a Dionyſio Alexandrinorum Epiſcopo, ad quem delata res eſt; quòd id eos, in illis anguſtiis, per ſimplicitatem feciſſe cognoverit; ſed Judæum vero aquæ Baptiſmate expiavit.

III. Nicolaum tandem hujus nominis I. in violatæ fidei crimen vocant moroſi Romanorum Pontificum Cenſores; quòd a Bulgaris de Baptiſmo a quodam Judæo, ſeu forte Pagano collato interrogatus, valeretne, an non, hoc illis Reſponſum dederit, Cap. 104. ad Conſulta Bulgarorum: *A quodam Judæo, neſcitis, an forte Pagano, multos in Patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de illis ſit agendum conſulitis. Profecto ſi in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti baptizati ſunt,*

ſunt, conſtat eos non eſſe denuo baptizandos. Quo reſponſo decernit, inquiunt, contra quod fides habet, Baptiſma in ſolo nomine Chriſti collatum, eſſe validum, atque ita minime iterandum.

Inconſulte tamen & ignoranter in eo Nicolai I. Reſponſo cavillantur. In primis enim necdum eſt Catholica fide certum, Baptiſma in ſolius Chriſti nomine collatum, nullum eſſe, atque ita neceſſario iterandum. Validum quippe docent Theologi nonnulli ſumme Catholici, quos nulla unquam cenſura notavit Eccleſia. Etſi ergo ſecundum eorum Theologorum ſententiam pronunciaſſet Nicolaus I., nihil contra catholicam fidem definiviſſe cenſendus eſſet. Secundò in Nicolai Reſponſo duo ſunt accurate diſtinguenda; unum de quo a Bulgaris quærebatur, quodque ex inſtituto decernit atque definit; alterum de quo illi mota quæſtio non erat; quodque obiter ac præter inſtitutum attingit. Primum tanquam Romanæ Sedis oraculum excipiendum eſt; alterum tanquam privati Doctoris opinatio habendum venit, & ex Cathedra minime profectum. Quod a Bulgaris quærebatur, id unum erat, utrum Baptiſmus a Judæo, vel Pagano collatus validus eſſet: huncque validum definivit Nicolaus, infidelitatemque conferentis nihil valori Baptiſmatis obfuiſſe pronunciavit. Quod autem obiter & in tranſcurſu, ac præter inſtitutum attigit, disjunctiva illa eſt reſponſioni aſsuta, *vel tantum in nomine Chriſti*.

Non

Non ergo eo dato reſponſo erravit Nicolaus ut Pontifex, ſed uti privatus Theologus; S. Ambroſii, quem in ſententiæ ſuæ confirmationem adducit, auctoritate deluſus. Ita Melchior Canus lib. *6.* de locis Theologicis Cap. 8. Guillelmus Eſtius in 4. Sent. diſt. 3. §. 5. Franciſcus Silvius in 3. part. quæſt. *66.* Art. *6.* Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice Cap. 12.

CA.

CAPUT XII.

De violata religione, ac fide purgantur Stephanus VII. Sergius III. Cæleſtinus III. Alexander III. aliique R. R. Pontifices.

I. LUctuoſam Formoſi & Stephani VII. tragædiam, ſæculo nono cadente, & decimo ineunte peractam, in memoriam revocant Pontificiæ dignitatis oſores, ut ex repugnantibus invicem Romanorum Pontificum judiciis, ea in cauſa latis, eorumdem infallibilitatem oppugnent. Stephanus VII., clamant illi, Acta Formoſi Papæ prædeceſsoris ſui in irritum miſit, omneſque ab eo ordinatos reordinari juſſit. Tum Theodorus II. & Joannes IX. Acta ipſa Stephani ex oppoſito reſciderunt, Formoſique Acta probarunt: ac tandem Sergius III. Acta Formoſi denuo irritavit, & Stephani Acta confirmavit. Aut ergo Theodorus & Joannes Formoſi defenſores in errore fuerunt, aut Stephanus & Sergius erraſse iniquiſſime, convincuntur.

Luctuoſam ego tragædiam agnoſco, uti & agnoſcunt probi omnes; in qua fateor bona fide Stephanum & Sergium peſſimum exulcerati contra Formoſum animi exemplum dediſse. Verùm utcumque res ipſa ceſserit, fatendum perinde, tragædiam illam totam, ad

ad oppugnandam Romanorum Pontificum, in judicandis fidei morumque quæſtionibus, indeficientiam ineptiſſime trahi: cum facti, & quidem perſonalis, non juris quæſtio tunc fuerit. Summa quippe quæſtionis erat, fuisetne Formoſus legitimus Pontifex, ſeu ad eam dignitatem legitime electus, an per vim & ſimoniam intruſus? Quare qui Acta ejus reſciderunt Stephanus & Sergius, illegitime electum arbitrabantur; qui ex oppoſito reſtituerunt & confirmarunt Theodorus & Joannes, electum legitime judicarunt. Ubicumque tamen erratum ſit, facti & quidem perſonalis fuit error, non dogmatis.

Neque refert, quod qui primus Formoſi Acta reſcidit Stephanus VII. omnes ab eo ordinatos reordinari juſſit: quaſi vel ſic erravit in dogmate; quo certo creditur, Ordinationes etiam ab intruſo Epiſcopo factas, eſſe validas, atque ita minime iterandas. Eum quippe nodum ſolvunt Theologi multis modis. Bellarminus Formoſi Ordinationes iterari juſsas eſſe dicit a Stephano VII. non lata ex Tribunali ſententia, ſed præcipiti iracundiæ motu. Joannes Morinus non eſſe certum ait, aut certe non eſſe dogma fidei, Ordinationem imprimere Characterem, atque ita non eſſe iterandam, dum ab Epiſcopo excommunicato, degradato, intruſo confertur. Alii ferme omnes reponunt, Ordinationes a Formoſo factas, iteratas non fuiſſe ſimpliciter & abſolute, iis ſecundo peractis, quæ ad ſubſtantiam ſpectarent hujus Sacramenti; ſed ſecun-

Digitized by Google

ſecundum quid; nonnullis ſcilicet adhibitis cæremoniis, per quas ordinati prius a Formoſo, atque ita a jure ſuſpenſi, liberam ſuorum Ordinum executionem receperunt.

II. Cœleſtinum III. gravioris erroris accuſant audaciores Ariſtarchi, quòd in Decretali ſua *laudabilem* definierit, Matrimonium inter fideles contractum omnino ſolvi, ſi Conjugum alter a fide defecerit: adeo ut qui perſeverat in fide, poſſit alterum cum altero contrahere matrimonium. Sic porro definiviſſe Cæleſtinum, probant teſtimonio Innocentii III. R. Pontificis Cap. *quanto*, *de divortiis*. Ille enim de hac ipſa quæſtione interrogatus, reſpondit quidem Matrimonium eo etiam in caſu non ſolvi, mulieremque a viro in infidelitatem lapſo derelictam, alteri viro propterea jungi non poſſe, ſubjungit vero, *licet quidam Prædeceſſor noſter aliter ſenſiſſe videatur*: ad marginem autem notatur Decretalis *laudabilem* Cæleſtini III. *de converſione conjugatorum*: ubi non ſolum aliter ſenſiſse videtur Cæleſtinus, ſed palam aperteque pronunciat. Non extat modo Decretalis illa Cæleſtini in novis Decretalium collectionibus, a quibus merito expuncta fuit, tanquam erronea; extat tamen in peculiari Decretalium rejectarum collectione, quam ad Eruditorum informationem Antonius Auguſtinus adornavit.

Incuſantur & alii Romani Pontifices, tacitis illorum nominibus, quod errorem alterum eidem affinem definierint: Matrimonium

nium ſcilicet ratum cum uno, ſolvi per Matrimonium conſummatum cum altero. Idque illos definiviſſe liquet aperte, ex Reſponſo Alexandri III. Cap. *licet*, *de Sponſa duorum*. Ubi cum juſte meritoque decernat, ob ſuperveniens Matrimonium conſummatum cum aliquo, ratum præcedens cum alio ſolvi non poſſe, ſubjungit, *quamvis a quibuſdam Prædeceſſoribus noſtris aliter ſit aliquando judicatum*.

Ad quorum tamen Pontificum excuſationem notare ſufficiat, quantum ad noſtrum attinet inſtitutum: binas illas quæſtiones de Matrimonii ſolutione, ſeu dum Conjugum alter a Catholica fide diſcedit, ſeu dum alter Matrimonium cum tertio conſummat, ad fidem minime pertinere. Atque ita ſi in iis decidendis ſolvendiſque, falſi ſunt aliqui Romani Pontifices, erraſſe in fide dici non poſſunt.

Addiderim tamen cum Melchiore Cano, hoc idem argumentum pertractante lib. 6. de locis Theologicis Cap. 8. Reſponſa Romanorum Pontificum, ad privatorum Conſultationes data, pro decidendis privatis conſcientiæ caſibus, (qualia bene multa continentur in corpore Juris) non illico cenſenda eſſe ſolenniter & ex Cathedra pronunciata, niſi præmiſſa Eccleſiæ Romanæ conſultatione, habitoque DD. Cardinalium Conſilio proferantur. Tunc enim ſolùm, & non aliter, ex Cathedra ſeu ex tribunali judicare Pontifices reputantur. Porro veriſimile non eſt, Cæleſtinum, ceteroſque Pontifices, ad binas illas

de Matrimonii ſolutione quæſtiones reſpondiſſe, præmiſſa illa Eccleſiæ ſuæ conſultatione, habitoque Cleri ſui aſſenſu atque Conſilio. Atque ita ſi tunc errarunt, (uti profectò erraſſe illos certum eſt, ſin minus contra fidem, at certe contra priſcos Canones) ſolenniter, ſeu ex Cathedra atque ex tribunali pontificio non errarunt. Quod unice in præſenti diſputamus.

III. In Alexandrum III. pari audacia cenſoriam virgam exercent, quia Cap. *cum eſſet*, de Teſtamentis definit, *Alienum eſſe a generali Eccleſiæ conſuetudine, & a divina lege, & Sanctorum patrum inſtitutis, ut Teſtamenta, niſi quinque vel ſeptem teſtium fuerint ſubſcriptione munita, penitus reſcindantur:* Subque interminatione anathematis prohibet, *ne quis ejuſmodi audeat Teſtamenta reſcindere*. Unde & Cap. ſequenti Judicibus mandat, ut *In id genus cauſſis, tres duoſque ſolummodo teſtes exigant; nec civiles leges, ſed canonica decreta ſequantur*. Qua in re falſum in fide Alexandrum contendunt; ut qui pronunciet legem aliquam eſſe divinæ contrariam, quæ re vera contraria non eſt.

Audacter nimis & inconſulte. Alexander enim non id ſtatuit univerſim pro quibuſcumque Teſtamentis, ſed pro iis duntaxat, quæ fiunt ad pias cauſſas, de quibus Eccleſia ex propriis legibus judicat: nec pro toto Orbe Chriſtiano, ſed pro ſtatu duntaxat Eccleſiaſtico, quem & ſpiritualiter & temporaliter ſubjectum habet; pro quo poteſt Pontifex peculiares leges condere, legibus civili-

vilibus communi uſu ſervari ſolitis repugnantes.

Neque obeſt ſi dixerint importuni Cenſores, Alexandrum non id tantùm decernere, quod decernere jure ſummo potuit; ſed falſam Decreti ſui rationem afferre; alienum ſcilicet eſſe, & a lege Divina, & a Patrum ſtatutis, & a generali Eccleſiæ conſuetudine, quod quinque vel ſeptem teſtes ad hujuſmodi teſtamenta deſiderentur. Reponit enim ſapientiſſime Melchior Cano lib. *6.* de locis Theologicis Cap. 8. [In Decretis Pon-
„ tificiis duo cum primis diſtinguenda ſunt:
„ unum eſt tanquam intentio concluſioque
„ Decreti; alterum quaſi ratio & cauſſa a
„ Pontifice reddita ejus rei quam conſtitue-
„ rit. Atque in concluſione Pontifices ſum-
„ mi errare nequeunt, ſi fidei quæſtionem
„ ex Apoſtolico tribunali decernant. Sin ve-
„ ro Pontificum rationes neceſſariæ non ſunt,
„ ne dicam aptæ, probabiles, idoneæ, in his
„ nihil eſt videlicet immorandum. Non enim
„ pro cauſſis a Pontificibus redditis, tan-
„ quam pro aris & focis depugnamus. A-
„ lexander igitur non definit conſuetudinem
„ illiuſmodi, quinque vel ſeptem teſtes exi-
„ gendi in teſtamentis, eſſe divinæ legi con-
„ trariam; ſed (quod juris peritis fere pla-
„ cere video) jubet ut in legatis piis, duo
„ vel tres ſolum teſtes a Judicibus exigantur.
„ Hæc Decreti hujus concluſio eſt, hic finis:
„ nec dubium eſt quin rem eam Pontifex ju-
„ re quodam ſuo potuerit præſcribere. Sed

„ ſi in ejus præſcripti confirmationem, Deu-
„ teronomii lege utitur, (hanc quippe divi-
„ nam nuncupat) ſi ad Canonum ſtatuta re-
„ vocat, ſi Eccleſiæ morem affert, non eſt
„ operæ pretium rationes illas ad vivum re-
„ ſecare.]

CA-

CAPUT XIII.

Ab Innocentio III. Bonifacio VIII. & Bonifacio IX. pravi dogmatis culpa depellitur.

I. IN errantium Pontificum indice ponitur ab æmulis Innocentius III. Juris licet Conſultiſſimus, & in Theologicis apprime doctus: quaſi qui ſigillum Confeſſionis Sacramentalis reſerari aliquando poſſe, in ipſo D. D. Cardinalium Conſiſtorio, pronunciaverit, ac etiam juſſerit reſerari. Quod ut probent, factum referunt, ex Cæſario Monacho Heiſterbacenſi, in Dialogis Miraculorum diſt. 3. Cap. 32. ſeu lib. 3. Hiſtoriarum memorabilium Cap. 32. [In domo quadam „ Ciſtercienſis Ordinis, Monachus quidam „ ſine ordine celebravit. Hoc cum die qua„ dam Abbati ſuo retuliſſet in Confeſſione, „ nec tamen ceſſare vellet a tanta præſum„ ptione; Abbas dolens & lacrymans, ut a „ blaſphemia tam magna deſiſteret, miſe„ rum rogavit, monuit, præcepit, ſed non pro„ fecit. Ille enim timens notari ſi ceſſaret, „ celebravit ut prius. In ſequenti Capitulo „ generali Abbas idem propoſuit caſum eum„ dem, interrogans quid faciendum foret „ Confeſſori, ſi forte tale quid in aliqua Do„ mo emergeret. Cumque Dominus Ciſter-

„ cienſis , & ceteri Abbates ſuper hoc nihil „ auderent definire , caſum ſcripſerunt Innocentio Papæ ; qui convocans Cardinales „ viroſque litteratos , caſum illis propoſuit ; „ & quid de hoc ſentirent a ſingulis requiſivit . Omnibus pene in hoc ſentientibus , „ quod Confeſſio non eſſet prodenda , reſpondit, Ego dico in tali articulo eſſe prodendam ; quia talis confeſſio non eſt confeſſio , ſed blaſphemia ; nec debet Confeſſor blaſphemiam talem & inſaniam celare , per quam periculum incumberet toti „ Eccleſiæ . Et placuit ſententia omnibus : „ ſcripſitque ſequenti anno Capitulo , quod „ a ſe fuerat determinatum , & a Cardinalibus approbatum .]

At errat quiſquis Innocentium III. eo lato judicio erraſſe comminiſcitur . Erat dubio procul prodenda confeſſio , quæ re ipſa Sacramentalis confeſſio non erat , ſed ſimulatio confeſſionis . Sacrilegus quippe Monachus facinus ſuum Abbati ſuo detexerat , non animo ſe accuſandi coram Deo , & ſubjiciendi ſe Clavibus Eccleſiæ , ſed pertrahendi Abbatem in criminis ſui patrocinium , aut illum impediendi a puniendo ſcelere , quod aliunde forte noverat ; aut certe in illud inquirendi , quod ex vehementibus indiciis poterat ſuſpicari . Qua in ſpecie nemo negaverit prodendam eſſe confeſſionem ; cum ſacramentalis confeſſio re ipſa non ſit , ſed ſimulatio confeſſionis atque irriſio, externa Sacramenti ſpecie tecta , ad malum finem . Unde prudentiſſi-

tiſſimus Pontifex dixit, *eſt prodenda confeſſio, quia non eſt confeſſio, ſed blaſphemia.*

II. Idem in ſimili ſpecie judicium tulit Innocentius hujus nominis quartus; prodendam eſſe Confeſſionem Cardinalis neſcio cujus, qui alteri Cardinali confeſſus erat, ut eum in criminis ſocietatem pertraheret. Factum refert Dominicus Soto in 4. ſent. diſt. 18. quæſt. 4. art. 5. *Cardinalis quidam, qui conſpirationem in Pontificem moliebatur, confeſſus eſt alteri ejuſdem ordinis Domino, & quidem Sacramentaliter; ſed tamen ea intentione, ut eum in ſuam conjurationem traheret. Poſtea vero per aliam viam re comperta, Cardinalis qui confeſſionem audierat, de hoc accuſatus fuit, quod rem non protinus detexiſſet; & ob id fuit pecunia mulctatus; & niſi ignorantiam ſibi obtendiſſet, acrius fuiſſet punitus*: Ob id certe quod hujuſmodi confeſſio, per ſpeciem duntaxat Sacramentalis, ſigilli religionem non induceret.

Non omiſerim tamen obſervare, Cæſarii Monachi fidem in Hiſtoriis referendis admodum eſſe lubricam. Tum quod ſexcentas alias referat nænias, & fabellas, ab omni veri ſpecie prorſus alienas; uti noviſſimus Dialogorum illorum Editor in præmiſſa operi præfatione monet. Tum quod hanc ipſam de Monacho Ciſtercienſi Hiſtoriam, ex aliorum duntaxat relatione accepiſſe ſe, initio profiteatur. At de hoc ſatis.

III. Bonifacio VIII. aliud longe gravius violatæ fidei crimen objicitur: quod nempe tan-

quam fidei Caput ab omnibus fidelibus credendum propoſuerit, *Omnia regna mundi Romanis Pontificibus ſubeſſe in temporalibus*: qui tamen error eſt in fide intolerabilis. Imo quod hoc idem in celebri Decretali *Unam ſanctam*, inter alia capita definierit; quæ idcirco a Clemente V. Romano Pontifice, in Concilio Viennenſi reſciſſa eſt.

Sed eſt illa per omnia capita calumnia putidiſſima. Primum quod obtenditur falſiſſimum eſt. Imo extat Oratio a Bonifacio VIII. habita in publico Conſiſtorio anno 1301. quam Spondanus refert in Annalibus, qua nihil ſe hujuſmodi ſomniaſſe profitetur: hancque ſibi calumniam impactam queritur a *Petro Flotta*, qui Epiſtolam ipſius nomine ſuppoſuerat, ubi hæc inſulſitas habebatur. Extat & Epiſtola Cardinalium Regni Nobilibus ſcripta, qua Bonifacium nihil hujuſmodi vel ſcripſiſſe, vel ſomniaſſe conteſtantur.

Alterum quod ſubjicitur perinde falſum eſt. In Decretali enim *Unam Sanctam*, hoc unice definitur, *Subeſſe Romano Pontifici, omnino eſſe de neceſſitate ſalutis, omni humanæ creaturæ*. Quod certe de ſubjectione in ſpiritualibus eſt intelligendum; iiſdemque ferme verbis in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio IV. Seſſione II. definitum eſt, non de ſubjectione in temporalibus.

Tertium æque falſum eſt, Clementem V. Conſtitutionem *Unam Sanctam* reſcidiſſe: cum eam ille duntaxat expoſuerit in Capite *meruit*; eam ſcilicet intelligendam eſſe decernens, ut nul-

nullum ex ea præjudicium Regi Regnoque Galliarum ſit illatum. Imo cum anno 1310. Bullam edidiſſet Clemens V. qua varias Bonifacii VIII. Conſtitutiones revocabat, in ſexto Decretalium minime contentas; Conſtitutionem tamen *Unam Sanctam* perinde ac antea ſtare voluit, iis temperamentis emollitam, quæ in Capite *meruit* a ſe fuerant adhibita.

Equidem, ut fatear bona fide quod res eſt, nonnulla in Decretali *Unam Sanctam* obiter inſerta ſunt, unde facile colligi poſſit, ſenſiſſe Bonifacium VIII. Principum Chriſtianorum Dominia, ſin minus directe, at ſaltem indirecte Romanorum Pontificum auctoritati ſubeſſe, ſi a fide quam profeſſi ſunt ipſi deficiant. Verùm quidquid ea in parte veritas habeat, de qua meum non eſt ferre judicium; fatendum tamen eſt, eam contra fidem Catholicam minime pugnare, imo & a viris ſumme catholicis omni retro ætate fuiſse defenſam, ac etiam in præſentia defendi. Ut vel ſic pateat, nullam violatæ fidei labem Bonifacio VIII. inuri poſse; quod ita forte ſenſerit, ac etiam ex Cathedra definierit.

IV. Bonifacium IX. a nonnullis reprehenſum lego, quod Indulgentias Mediolanenſibus conceſserit, juri Divino palam aperteque repugnantes. Reprehenſioni locum dedit quod ſcribit Bernardinus Corio in Hiſtoria Mediolanenſi parte 3. pag. mihi 528. Bonifacium peculiari Diplomate indulſiſſe, ut in Dominio Vicecomitum, unuſquiſque a quocum-

cumque peccato eſſet abſolutus, tametſi nec contritus nec confeſſus eſſet: *Che ciaſchedune nel Dominio del Viſconti foſſe aſſolto da qualunque peccato, ſe anche non foſſe contrito, nè confeſſo;* modò certam pecuniæ ſummam in pauperes erogaret, & ad certa divorum templa reſarcienda largiretur. Quaſi vero ſine cordis contritione oriſque confeſſione poſſit quis a peccatis abſolvi, virtute Pontificiæ Indulgentiæ. Quare & hanc Indulgentiam *admodum extraordinariam* fuiſſe notat Hiſtoricus.

Non eſt tamen quod in ea Bonifacii Indulgentia reprehendatur, ſi qualis ipſa fuerit attendatur. Abſolutio enim a peccatis conceſſa eſt, quantum ad pœnas canonicas, ex publica Eccleſiæ lege peccatis gravioribus debitas; non quantum ad culpam, & pœnam æternam ex Divina juſtitia ſubeundam. Per viam enim Indulgentiarum poſſunt pœnæ canonicæ, hominibus nec contritis nec confeſſis aliquando dimitti; quemadmodum poſſent & ipſæ Cenſuræ Eccleſiaſticæ, excommunicatio, ſuſpenſio & interdictum, hominibus minime pœnitentibus, imo etiam nolentibus relaxari; quamquam culpæ ipſæ pœnæque ex Divina juſtitia ſubeundæ, abſque pœnitentia minime relaxentur. Idcirco vero Indulgentiam a Bonifacio Mediolanenſibus datam, *extraordinariam* dixit laudatus Hiſtoricus; quia non ſolent Romani Pontifices a ſolis Canonicis pœnis abſolvere, ut fecit ea occaſione Bonifacius; ſed & a culpis & a pœnis ex Divina juſtitia ſubeundis; idque par-

partim virtute Indulgentiarum , partim virtute Sacramenti . Si porro ſcire aves , quænam illæ Canonicæ pœnæ ſint , a quibus ſolis Mediolanenſes ex Dominio Vicecomitum abſolutos voluit Bonifacius , tametſi forte neque contriti eſſent neque confeſſi ; lege Canones pœnitentiales a S. Carolo Borromeo pro Decalogi ratione diſpoſitos , & ex antiquis Patribus & Conciliis , nec non ex Pœnitentiali Bedæ , ex pœnitentiali Rabani , & pœnitentiali Romano , necnon ex Burchardi Wormatienſis , Anſelmi Lucenſis , Yvonis Carnotenſis , & Gratiani collectionibus , maximam partem deſcriptos .

Digitized by Google

CAPUT XIV.

Joannes XXII. bina violatæ fidei accuſatione oneratus a calumnia liberatur. Sixtus V. vulgatæ verſionis emendator excuſatur.

I. Prima in Joannem XXII. calumnia perſtrepit; quod animarum plenè, & integrè purgatarum felicitatem, Deique viſionem, *quam facie ad faciem* Scriptura vocat, poſt ultimam corporum omnium reſurrectionem, differendam docuerit, ac etiam ſuprema auctoritate definierit. Quod utique de illo teſtatur Hadrianus VI. in ſuis ad librum 4. Sententiarum Commentariis diſt. 7. Imo probatis Hiſtoriæ monumentis conſtare dicunt, Joannem errorem illum tam fervide diſſeminaſſe ac promoviſſe, ut iis pinguia Beneficia conferret, qui eum ex Sacro ſuggeſtu populis prædicarent. Generalem etiam Franciſcanorum Miniſtrum *Gerardum* nomine Pariſios delegaſse, ut eumdem illum errorem ab Academia Pariſienſi ſuſcipi curaret: Virumque ex adverſo Religioſum ex Ordine Prædicatorum *Thomam Valeſium* in carcerem conjici juſſiſse; quod eumdem errorem e ſacro ſuggeſtu Apoſtolica libertate confutaſset.

Calumniam dixi Joanni XXII. impactam, nec elapſi verbi pœnitet. Quamquam enim ne-

negari omnino non poſſit, eum in illam ſententiam, quæ animarum plene purgatarum felicitatem, poſt corporum reſurrectionem differt, propendiſse, ac ſi lubet admodum inclinaſse; illud tamen peræque certum eſt, nihil eum ex Cathedra, ut ajunt, atque ſuprema auctoritate definiviſse. Liquet id primùm ex ſolenni declaratione, quam morti proximus ſcripto dedit, quamque ex integro refert *Odericus Raynaldus* in Annalibus ad annum 1334. Liquet ſecundò ex *Joanne Villani*, ſcriptore illius ævi celeberrimo lib. 10. Hiſtoriarum Cap. 10. Liquet tertiò ex publico Documento Academiæ Pariſienſis, Galliarum Regi *Philippo Valeſio* dato, anno 1333. quod integrum retulit *Joannes Coeffeteus* Epiſcopus Maſſilienſis, in *Reſponſo ad Myſterium iniquitatis Philippi Mornai*. Quæ tria Hadriani VI. contrarium obiter atteſtantis ſuffragio longe præponderant. Cum is poſt annos circiter ducentos floruerit, eaque de re obiter dixerit, in ſuo ad 4. Sententiarum librum Commentario, nondum Eccleſiæ Pontifex factus, ſed privatus Theologiæ Doctor ac Profeſſor in Academia Lovanienſi.

Quod de Generali Franciſcanorum Miniſtro jactatur, perinde falſum eſt. Reclamavit enim in oppoſitum Joannes XXII. datis ad Regem Galliarum Epiſtolis; quibus conteſtatus eſt, ſe alio fine alioque conſilio Miniſtrum illum in Gallias delegaſſe; ut ſcilicet de pace ageret, inter Reges Galliæ, & Scotiæ ſancienda.

Quod

Quod demum *Thomam Valeſium* attinet; Prædicatorum Ordinis Profeſſorem, monet appoſite *Odericus Raynaldus*, fuiſſe illum in carcerem conjectum, non quod errorem, de dilata ad diem uſque judicii animarum purgatarum felicitate, ſimpliciter confutaſſet; ſed quod debitæ modeſtiæ modum exceſſiſſet; Pontificemque, cujus erat publice nota contraria ſententia, peſſimis modis habuiſſet, atque injuriis verbis affeciſſet.

II. Altera, qua oneratur Joannes XXII. accuſatio ſtruitur ex Hiſtoria Controverſiæ, quę cadente ſæculo decimo tertio a Franciſcanis excitata eſt, de religioſa paupertate, quam ipſi ad amuſſim, atque ad exemplar Chriſti Domini profiteri gloriabantur; Joanne XXII. contraria Nicolao III. ſtatuente ac definiente. Definierat ſcilicet Nicolaus, fratres Franciſcanos veram profiteri Euangelicam paupertatem; propterea quod nullius omnino rei dominium haberent, ac ne quidem panis quem ederent, & vini quod biberent; ſed uſumfructum duntaxat haberent; horum vero dominium ſtaret penes Summum Pontificem. Addiderat Nicolaus, Chriſtum Dominum perfectiſſimæ ſtrictiſſimæque paupertatis una cum Apoſtolis exemplum dediſſe, nihilque prorſus etiam in commune habuiſſe cum ipſis; ut videre eſt in Cap. *exiit*, *de verborum ſignificatione* in Sexto.. Contrarium tamen ſubinde definivit Joannes XXII. in Extravagantibus: nempe in rebus uſu conſumptibilibus, (qualia profecto ſunt panis & vinum)

num) uſumfructum a dominio ſeparari non poſſe : atque ita privatos Franciſcanos dominos eſſe & panis quem ederent, & vini quod biberent, illæſo tamen quod emiſerant ſtrictiſſimæ paupertatis voto. Addidit Joannes, Chriſtum Dominum aliquid in commune cum Apoſtolis habuiſſe : atque ita non obeſse voto Euangelicæ paupertatis, ſi quid Viri Religioſi in commune poſſideant. Ex hac porro duorum Pontificum, tam contraria de paupertate Euangelica ſtatuentium diſsenſione, alterutrum erraſse, avidiſſime colligunt Pontificiæ infallibilitatis impugnatores.

III. Cui tamen depellendæ calumniæ, ſatis ſit obſervare, totam illam controverſiam, quæ Eccleſiam univerſam diu multumque turbavit, ad fidem nihil attinere; ſed fuiſse in materia utrinque probabili : atque ita a duobus illis Pontificibus fuiſse judicatam bona gratia; & ad ſedandos turbatorum fratrum animos, juxta probabilitatis terminos. Idcirco illorum Pontificum nullus erraſse in fide convincitur, nec Nicolaus III, nec Joannes XXII.

Diſputant enimvero Jurium periti, an in rebus uſu conſumptibilibus, maxime vero comeſtibilibus & potabilibus, uſusfructus a Domino divelli poſſit? Negant id aliqui hoc nixi momento : *Ille eſt rei Dominus, qui jure eam deſtruere poteſt, deſtruitque re ipſa: ſed qui panem edit, vinumque bibit, ea neceſſariò deſtruit, edendo atque bibendo : illorum igitur Dominus eſt*. Atque ita uſusfructus a Dominio

nio in hujuſmodi rebus non ſejungitur. Oppoſitum tamen alii tenent, qui ſatis non eſſe putant, ut quis rei alicujus dominus cenſeatur, ſi eam utcumque ad naturalem uſum deſtruere poſſit; ſed ultra neceſse eſse, ut eam poſſit omni prorſus modo deſtruere; eamque poſſit, ſi libuerit, donare, vendere, commutare, projicere, atterere, igne abſumere. Porro, ſubjungunt iſti, privati Franciſcani uſum habentes, quem ipſa illorum natura ad ſui ſuſtentationem poſtulat, panis quem edunt, vinique quod bibunt; ea tamen donare non poſsunt, vendere, commutare, projicere, igne abſumere: igitur uſumfructum illorum habent ſine pleno dominio: atque ita apud illos uſusfructus a Dominio ſejungitur, quod penes ſolum reſtat Pontificem Romanum.

Diſputant pariter Sacrarum Scripturarum Interpretes, Num Chriſtus & Apoſtoli, ſecundum varios vitæ ſtatus, aliquid quandoque in commune habuerint? An arctam illam paupertatem, qua nihil etiam in commune haberent, toto vitæ decurſu coluerint? Extant enim in utramque partem Sacrorum Euangeliorum oracula. Matthæi 10. *Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis veſtris &c.* Matthæi 8. *Filius hominis non habet ubi reclinet caput ſuum.* Lucæ 8. *Mulieres miniſtrabant ei de facultatibus ſuis.* Quæ Chriſtum & Apoſtolos nihil etiam in commune habuiſse, videntur innuere. E contrario Joan. 13. *Judas loculos habuiſſe* legitur,

&

& quidem tanquam communis cœtus Apoſtolici procurator. Joan. 4. *Chriſtus Diſcipulos in Civitatem miſiſſe* legitur, *ut emerent cibos*. Et Joan. 13. *Chriſtus aliquid egenis dari juſſit*. Quæ contrà videntur innuere, Chriſtum Dominum aliquid in commune cum Apoſtolis habuiſse. Ex quibus facile colligas, in materia utrinque probabili pronunciaſse Nicolaum III. & Joannem XXII. atque ita quidquid ſeu verè ſeu falsò judicarint, nihil contra fidem erraſse.

IV. Gravior longe multo in Sixtum V. intenditur criminatio: ut quòd ſolenni Diplomate Sacris Bibliis præfixo, non modò errarit in fide, ſed & ipſam primariam fidei regulam vitiarit atque corruperit. Factum hujuſmodi eſt. Vulgatam Scripturæ Sacræ utriuſque Teſtamenti verſionem, ad fidem veterum Codicum corrigi, & emendari curavit Sixtus V. eamdemque ſic emendatam, legendam univerſis fidelibus propoſuit, indicta anathematis pœnà omnibus ac ſingulis, qui eam ut authenticam non agnoſcerent; aliamve in Scholis, ſcriptis, ſacriſque congreſſibus uſurparent. Vix circumferri cœpit Editio ſic emendata, cum ſtatim a viris eruditis linguarumque peritis obſervata in ea ſunt menda longe plurima, quæ ad numerum ſupra milleſimum collecta ſunt a *Thoma Jameſio*, in Academia Oxonienſi Artium Magiſtro, in libro cui titulum dedit *Bellum Papale*. Quibus poſtmodum excitatus Clemens VIII. omnia, quantum fieri potuit, publicatæ Sixtinæ Edi-

G tio-

tionis exempla intercipi juſſit ; novam diligentioremque Vulgatæ Verſionis emendationem, priſtinis purgatam erroribus procuravit ; priſtinum Sixti V. Diploma ſuppreſſit ; novaque Conſtitutione Apoſtolica Editionem illam novam repurgatam, emendatamque fidelibus legendam dedit, ſtrictèque mandavit.

Conatu nihilominus irrito, factum illud, ad oppugnandam Romanorum Pontificum aſphaliam obtruditur. Sixtus enim in ea publicanda Bibliorum Editione, minus tunc emendata minuſque correcta, nihil ſaltem contra fidem peccaſſe convincitur: cum nullum omnino mendum in ea relictum fidem læderet, aut etiam mores attingeret ; ſed omnia in minutulis grammaticæ ſphalmatibus, in levibus a Græco, & Hebraico textu diſſonantiis, & logomachiis verſarentur: quæ ne omnia quidem ſecutis inde temporibus, ſub Clemente VIII. ſunt emendata, imo non pauca fuere relicta ; ut ex præmiſſa novo operi præfatione notum eſt. Sed nec quidquam falſi Diplomate ſuo dixit Sixtus V. dum correctam emendatamque Bibliorum Editionem publicare ſe dixit: quia non correctam emendatamque ſimpliciter dixit, *ſed prout optime fieri potuit. Ex certa noſtra ſcientia*, ait ille in Præfatione, *atque Apoſtolicæ auctoritatis plenitudine, ſtatuimus ac declaramus, eam vulgatam Sacræ Scripturæ, tam veteris quam novi Teſtamenti latinam Editionem, quæ pro authentica a Concilio Tridentino recepta eſt, ſine ulla dubitatione aut controverſia, cenſendam eſſe hanc ipſam,*

ipſam , quam nunc prout optime fieri potuit emendatam , ex Vaticana Typographia impreſſam , in univerſa Republica Chriſtiana , atque in omnibus Chriſtiani Orbis Eccleſiis legendam evulgavimus . Nihil eſt ergo , quod ex Sixtina Sacrorum Bibliorum emendatione , contra Romanorum Pontificum Infallibilitatem , extundi poſſit.

CAPUT XV.

Clemens XI. erroris purus & integer oſtenditur, in celebri Conſtitutione Unigenitus, *anno* 1712. *data die* 8. *Septembris*.

I. Clementis XI. Conſtitutionem, *Unigenitus* vulgo dictam, hæreſeon errorumque ſentinam, & Pontificiæ infallibilitatis ſepulchrum vocare nil veriti ſunt Proteſtantes; atque inter illos maxime *Joannes Frichius* Miniſter Ulmenſis, vulgato libello famoſo anno 1714. cui probroſum titulum dedit, *Clementis inclementia examinata*. Queſnellianarum Propoſitionum ea Conſtitutione damnatarum elenchum & indicem texuit ſatis amplum, ex quarum damnatione, infallibilitatis privilegio devolutum probare conatus eſt Clementem XI., & Pelagianis ceteriſque Divinæ gratiæ hoſtibus aggregatum.

Nos igitur e contrario, ut Clementem erroris purum, & integrum oſtendamus, propoſitiones ex damnatis *de Divina gratia* præcipuas ſeligemus, quæ minus cenſura dignæ Calviniano Miniſtro viſæ ſunt; & quo ſenſu a Clemente juſte meritoque confixæ ſint, indicabimus: ut nulli violatæ fidei calumniæ pateat Clemens XI. pro munere & officio ſuo non

non inclemens, ſed juſtiſſimus & æquiſſimus judex.

II. Propoſitiones Queſnellianæ de Divina gratia; a Clemente XI. cenſura notatæ.

Propoſitio 26. *Nulla dantur gratia, niſi per fidem.*

Propoſitio 27. *Fides eſt prima gratia.*

Propoſitio 28. *Prima gratia quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio.*

Explicatio Cenſuræ Clementinæ.

Intellectæ propoſitiones illæ tres, de gratia actuali, quæ ſimplicis motionis, excitationis, & illuſtrationis ſit, a Clemente XI. damnatæ ſunt: cum hujuſmodi gratiæ multæ ſint ante fidem: ſecus tamen, ſi de gratia habituali, qua peccator Deo ſalutis auctori primò conjungitur, accipiantur. Sic enim Catholica veritas eſt, ex Concilio Tridentino Seſſ. 6. de Juſtif. Cap. 8. Ex D. Auguſtino lib. de Prædeſt. Sanct. Cap. 7. lib. de gratia, & lib. arb. Cap. 14. & Tract. 3. in Joannem, & ex D. Gregorio Magno lib. 2. Moralium Cap. 46.

III. Propoſitio 29. *Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellecta propoſitio generatim & univerſè de quacumque gratia, etiam actuali præveniente & excitante, damnata eſt; cum gratiæ hujuſmodi multæ, etiam extra Eccleſiam poſitis concedantur: ſecus tamen, ſi de gratia habituali accipiatur, quæ ſalutem operetur & vitam. Sic enim fidei dogma eſt, quo

liquet extra Eccleſiam ſalutem obtineri non poſſe.

IV. Propoſitio 69. *Fides, uſus, augmentum, & præmium fidei, totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellecta propoſitio de puræ liberalitatis dono, cooperationem humanam, & meritum ex ea cooperatione quæſitum excludente, damnata eſt: cum fides & fidei uſus non niſi cooperantibus dentur a Deo; augmentum vero, & præmium fidei, non niſi merentibus conferantur: Secus tamen, ſi de puræ liberalitatis dono humanam cooperationem, ac meritum ex ipſa gratia profectum importante & coronante accipiatur. Sic enim catholica veritas eſt, contra Semipelagianos definita. Ex Capitulis Cœleſtini R. P. epiſtolæ adnexis, ex D. Auguſtino lib. de geſtis Pelagii Cap. 36. de natura, & gratia Cap. 6. ex Epiſtolis 105. & 106. & ex Concilio Tridentino Seſſ. 6. de Juſtific. Cap. 16.

V. Propoſitio 42. *Sine fidei Sacrificio nihil niſi impuritas, nihil niſi indignitas eſt.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellecta propoſitio de impuritate & indignitate operis ſine fide eliciti; quaſi omne opus ſine fide factum, impurum ſit, damnata eſt: quandoquidem non omnia infidelium opera ſunt peccata: Secus tamen ſi de impuritate & indignitate ipſiuſmet hominis ſine fide operantis accipiatur. Sic enim Catholica veritas eſt, qua liquet omnem hominem infi-

infidelem, impurum eſſe, & Deo minime dignum.

Aut certe intellecta propoſitio de impuritate & indignitate *poſitiva*, quaſi opera ſine fide facta vere proprieque peccata ſint, damnata eſt: Secus tamen ſi de indignitate & impuritate *privativa* accipiatur; quaſi opera ſine fide facta, eam non habeant puritatem & bonitatem, qua Deo placere poſſint. Sic enim Catholica veritas eſt, *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo*.

VI. Propoſitio 57. *Totum deeſt peccatori, quando ei deeſt ſpes: & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellecta prima propoſitionis pars, ſtricto & rigoroſo ſenſu, damnata eſt; cum ſemota ſpe, maneat adhuc fides: Secus tamen ſi morali & aſcetico ſenſu accipiatur: cum amiſſa ſpe *ſalutis anchora*, cetera quæ manent, ad ſalutem inutilia ſint.

Intellecta ſecunda propoſitionis pars de amore habituali & dominante, qui Theologica virtus ſit, damnata eſt: cum ſine hujuſmodi amore ſpes ſtare poſſit: Secus ſi de amore actuali naſcente & imperfecto accipiatur propoſitio. Sic enim D. Auguſtini ſententia eſt, in Enchiridio ad Laurentium Cap. 8. *Spes ſine amore eſſe non poteſt .... Nec amor ſine ſpe eſt: Nec ſine amore ſpes: Nec utrumque ſine fide.*

VII. Propoſitio 51. *Fides juſtificat quando operatur: ſed ipſa non operatur niſi per Charitatem.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellecta prima propoſitionis pars de fide ſe ipſa operante, ſeu proprium ſibi actum eliciente, damnata eſt: quia fides minime juſtificat, dum proprium ſibi actum elicit, nempe dum aſſenſum divinis veritatibus præſtat: Secus tamen ſi de fide per Charitatem operante intelligatur propoſitio. Fidem enim juſtificare, dum operatur per Charitatem, Apoſtolica Sententia eſt.

Intellecta ſecunda propoſitionis pars eo ſenſu, quaſi non habeat fides aliquem ſibi proprium actum, damnata eſt; cum nulla ſi- virtus, cujus non ſit aliquis actus proprius: Secus tamen ſi ſic accipiatur, quaſi vim juſtificandi non habeat fides, niſi dum operatur per Charitatem. Quo ſenſu Catholica veritas eſt.

VIII. Propoſitio 55. *Deus non coronat niſi Charitatem: qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit.*

Propoſitio 56. *Deus non remunerat niſi Charitatem: quoniam Charitas ſola Deum honorat.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellecta prima utriuſque propoſitionis pars eo ſenſu, quod nullus omnino ſit aliarum virtutum valor, fructus nullus, præmium nullum, damnata eſt: Unaquæque enim virtus ſuam mercedem accipiet: Secus tamen, ſi eo ſenſu accipiatur, quod aliæ virtutes valorem ſupernaturalem a ſe ipſis nullum habeant, nullum ſe ſolis referant vitæ fructum, vitamque æternam ſe ipſis non mereantur; ſed qua-

tenus

tenus earum actus a Charitate imperantur. Sic enim Apoſtoli Doctrina eſt 1. ad Corinthios Cap. 13. D. Auguſtini lib. de gratia Chriſti Cap. 26. & D. Thomæ 1. 2. quæſt. 114. art. 4.

Intellecta ſecunda prioris propoſitionis pars eo ſenſu, quod ad præſentis vitæ honeſtatem nihil valeant ſine Charitate edita quæcumque opera; nihilque ad temporalem felicitatem a Deo unquam conſequi poſſit, qui ſine motivo & impulſu Charitatis operatur & currit, damnata eſt: Utpote Sacris Litteris & Divo Auguſtino contraria: Secus tamen, ſi eo ſenſu intelligatur, quod ad ſalutem æternam nihil proſint edita ſine motivo & impulſu Charitatis quæcumque opera. Sic enim Apoſtolica & Auguſtiniana doctrina eſt, locis paulo ante laudatis.

Intellecta etiam ſecunda pars ſecundæ propoſitionis de honore qualicumque Deo præſtito, damnata eſt: Secus autem, ſi de vero honore proprioque cultu accipiatur. *Deus enim non colitur niſi amando*, inquit D. Auguſtinus Epiſt. 167. ad Hieronymum. *Et quis eſt cultus Dei, niſi amor ejus?* lib. 12. de Trinitate Cap. 14.

IX. Propoſitio 50. *Fruſtra clamamus ad Deum, pater mi, ſi ſpiritus Charitatis non eſt ille qui clamat.*

Propoſitio 53. *Sola Charitas Chriſtiano modo facit actiones Chriſtianas, per relationem ad Deum, & Chriſtum.*

Propoſitio 54. *Sola Charitas eſt, qua Deo loquitur.*

Pro-

Propoſitio 58. *Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt Charitas.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellectæ propoſitiones illæ quatuor de qualicumque colendi, loquendi, & operandi modo, damnatæ ſunt: Cum poſſit unuſquiſque qualicumque modo id facere etiam ſine Charitate: Secus tamen, ſi de meritorio colendi, loquendi, clamandi, & operandi modo accipiantur. Cum nullum ſit ſine Charitate meritum, fructus nullus: juxta illud Auguſtini lib. 3. de Doctrina Chriſtiana, Cap. 10. *Non eſt fructus bonus, qui de Charitatis radice non ſurgit.*

X. Propoſitio 54. *Non ſunt niſi duo amores, unde volitiones omnes & actiones noſtræ naſcuntur; amor Dei qui omnia diligit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor quo nos ipſos & mundum diligimus; qui quod ad Deum referendum eſt, non refert; & propter hoc ipſum ſit malus.*

Propoſitio 46. *Cupiditas & Charitas uſum ſenſuum bonum vel malum faciunt.*

Propoſitio 49. *Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine amore Dei.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellectæ propoſitioues illæ tres de Charitate habituali perfecta dominante, quæ Theologica virtus ſit; ſimulque de Cupiditate pariter dominante, damnatæ ſunt: Secus autem, ſi de Charitate qualicumque etiam actuali, remiſſa, naſcente, imperfecta, quæ veri

veri boni dilectio dicitur, accipiantur; uti & de qualicumque cupiditate, amoreque creaturarum & noſtri: ſic ſane Catholicæ veritates ſunt.

XI. Propoſitio 10. *Gratia eſt operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt aut retardare.*

Propoſitio 11. *Gratia non eſt aliud quàm voluntas Omnipotentis Dei jubentis, & facientis quod jubet.*

Propoſitio 12. *Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco, effectus indubitabilis ſequitur voluntatem.*

Propoſitio 13. *Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas ei reſiſtit.*

Propoſitio 14. *Quantumcumque a ſalute remotus ſit peccator obſtinatus, quando JESUS ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet ut ſe dedat, ſe ſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.*

Propoſitio 15. *Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam externam locutionem comitatur unctione ſui ſpiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur ille in corde obedientiam quam petit.*

Propoſitio 16. *Nulla ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ; quia nihil reſiſtit Omnipotenti.*

Propoſitio 17. *Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, & eos venire facit ad JESUM Chriſtum. Quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.*

Pro-

Propoſitio 18. *Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.*

Propoſitio 19. *Dei gratia nihil aliud eſt, quàm ejus omnipotens voluntas.*

Propoſitio 20. *Vera gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnino fiunt; loquitur tanquam Dominus, & omnia ei ſubmiſſa ſunt.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellectæ propoſitiones illæ generatim & universè de quacumque actuali interiorique gratia, uti & de quacumque Dei voluntate, damnatæ ſunt: Secus tamen ſi de prima, eaque præcipua interioris actualiſque gratiæ ſpecie, videlicet efficacis; deque abſoluta Dei voluntate, quam conſequentem Schola vocitat, propoſitiones accipiantur. Sic enim orthodoxæ ſunt, & ab Auguſtino iiſdem ferme terminis aſſertæ lib. de Corrept. & gratia Cap. 12. & 14. lib. 1. operis imperfecti Cap. 93. In Enchir. Cap. 98. lib. de gratia & lib. arb. Cap. 20. lib. de Præd. SS. Cap. 8. lib. de gratia Chriſti Cap. 14. Epiſt. ad Vitalem olim 107. nunc 217.

Rurſus Propoſitiones illæ, quæ potentiam reſiſtendi gratiæ, eamque fruſtrandi impediendi ac retardandi inficiantur, *de potentia antecedenti*, & *actus primi* intellectæ, juſte meritoque damnatæ ſunt: Secus ſi *de potentia conſequenti*, & *actus ſecundi* accipiantur. Sic enim & Orthodoxæ ſunt, & ab Auguſtino locis paulo ante laudatis aſſertæ.

XII. Pro-

XII. Propoſitio 38. *Peccator non eſt liber niſi ad malum, ſine gratia liberatoris.*

Propoſitio 39. *Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum; ardoris, niſi ad ſe præcipitandum; virium, niſi ad ſe vulnerandum: eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.*

Propoſitio 40. *Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.*

Explicatio Cenſuræ.

Intellectæ propoſitiones illæ de libertate naturali, & de poteſtate antecedenti, ſeu *actus primi;* quaſi nulla in homine actuali gratia deſtituto remanere dicatur libertas, & poteſtas ad bonum, damnatæ ſunt: Secus tamen, ſi de libertate & poteſtate conſequenti, & *actus ſecundi* ſumantur; quæ ſine gratia actuali, nulla ad bonum dicatur eſſe. Sic enim Orthodoxa Doctrina eſt, ab Auguſtino ſæpius tradita: præſertim vero lib. 3. operis imperfecti Cap. 112. *Nemo liber eſt ad agendum bonum, ſine adjutorio Dei.* Et Cap. 114. *Nemo niſi per gratiam Chriſti, ad bonum quod vult agendum, poteſt habere liberum voluntatis arbitrium.* Quibus & paria habet lib. 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum Cap. 3. & lib. 2. Cap. 6. & lib. de Spiritu & vita Cap. 3.

XIII. Propoſitio 30. *Omnes quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.*

Propoſitio 31. *Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum: pacem intimo cordium afferunt, quando eis illam optat.*

Explicatio Cenſuræ.

In-

Intellectæ propoſitiones illæ duæ de quavis Dei voluntate, ac de quibuſvis Chriſti deſideriis; adeo ut nullam prorſus voluntatem Deus habeat ſalutis illorum, qui re ipſa minime ſalvantur; nullum omnino Chriſtus pro ſalute illorum deſiderium foverit, qui eam minime conſequuntur; damnatæ ſunt: Secus tamen, ſi de abſoluta, efficaci, decretoria Dei voluntate, nec non de abſolutis Chriſti deſideriis accipiantur. Sic enim Orthodoxæ omnino ſunt propoſitiones illæ, juxta illud Divi Fulgentii lib. de Incarnatione & gratia Chriſti Cap. 31. *Omnes quos Deus vult ſalvos fieri, ſine dubitatione ſalvantur: Nec poſſunt ſalvari, niſi quos Deus vult ſalvos fieri: Nec eſt quiſquam quem Deus ſalvari velit, & non ſalvetur.* Illudque Doctoris Angelici 3. P. q. 21. art. 4. *Omnis abſoluta voluntas Chriſti etiam humana, fuit impleta, quia fuit Deo conformis: & per conſequens omnis ejus oratio fuit exaudita.*

Ex quibus omnibus Clementinæ Conſtitutionis explicationibus illud tandem reliquum eſt, erroris purum & integrum fuiſſe Clementem XI. & a conceſſo Romanis Pontificibus Aſphaliæ ſeu infallibilitatis privilegio nullatenus, ut Calvinianus Miniſter deblaterat, excidiſſe.

CA-

CAPUT XVI.

Explicantur quorumdam Pontificum dicta, qui & ſe, & Prædeceſſores ſuos errori obnoxios ultro citroque profeſſi ſunt.

I. PUrgatis ab errore tam multis Romanis Pontificibus, quos aut violatæ Catholicæ fidei, aut corruptæ morum doctrinæ moroſi cenſores accuſaverant: horum nunc expendenda ſunt dicta Pontificum, qui ſin minus re ipſa erratunt, at & ſe, & Prædeceſſores ſuos errare potuiſſe profeſſi ſunt; ſuorumque erratorum, ſi quæ forte contigiſſent, veniam poſtularunt. Ineptus enim patronus ille fuerit, qui fatentem reum, ac ſponte confeſſum purgare voluerit.

In his primus eſt Leo IV. qui Canone *ſi incompetenter* cauſa 2. quæſt. 4. Ludovicum Auguſtum Galliarum Regem alloquens, inquit, *ſi incompetenter aliquid egimus, & in abditis juſtæ legis tramitem non conſervavimus, veſtro veſtrorumque miſſorum cuncta volumus emendari judicio*.

Alter eſt Innocentius III. Sermone 2. de Conſecratione Pontificis: *In tantum mihi fides eſt neceſſaria, ut cum de ceteris peccatis Deum ſolum judicem habeam, propter ſolum peccatum quod in fide committitur, poſſem ab Eccleſia*

cleſia judicari. Et Serm. 3. *Propter fornicationis errorem, poteſt Eccleſia Romanum dimittere ſeu repudiare Pontificem*.

Tertius eſt Clemens VI. qui gravi morbo in vitæ diſcrimen adductus, ea in quibus forſan vel ante Pontificatum, vel in ipſo Pontificatu errare potuiſſet, ſolenni Diplomate revocavit, 7. Idus Decembris anno 1351. [Nos qui inter peccatores peccator viximus, „ infirmitatem noſtram pœnitentiæ paſſibus „ metientes, ſi qua dudum in minoribus „ conſtituti, & poſtquam ad faſtigium Apo„ ſtolicæ dignitatis Divina bonitas dignanter „ potius quàm digne provexit, Nos diſpu„ tando, legendo, prædicando, aut aliàs „ contra Catholicam veritatem & fidem, vel „ bonos mores, ex lapſu linguæ præcipitan„ ter forte protulimus; revocamus, & vo„ lumus pro revocatis haberi; & ea omnia „ Sedis Apoſtolicæ auctoritati ſubmittimus, & „ ſupponimus corrigenda.]

Quartus eſt Urbanus V. qui (ut refert illius vitæ coævus Scriptor, a Domino Boſqueto publicatus) anno 1370. menſe Decembri, morbo correptus, Sacramentis ſumma pietate ſuſceptis, præſentibus Camerario, Confeſſario, multiſque aliis familiaribus ſuis, ac inſignibus perſonis, profeſſus eſt, [ſe te„ nere & credere firmiter quidquid Sancta „ Catholica & Apoſtolica tenet, & docet, „ & prædicat Eccleſia: & ſi per prius do„ cendo, legendo, aut diſputando, vel a„ liàs, aliud quovis modo prædicaverat, vel

„ di-

„ dixerat, totum id revocavit, voluitque ha-
„ beri pro non dicto; ſubmittens ſe & di-
„ cta ſua hujuſmodi correctioni, & determi-
„ nationi dictæ Sanctæ Matris Eccleſiæ, a
„ qua aſſeruit numquam ſe deviaſſe ſcien-
„ ter.]

Quintus eſt Gregorius XI. qui condito a ſe Teſtamento, die 15. Maji anno 1374. hæc inſcri-
„ pſit: [Item volumus, dicimus, & proteſta-
„ mur ex noſtra certa conſcientia, quod ſi in
„ Conſiſtorio, aut in Conſiliis, vel Sermoni-
„ bus, vel Collationibus publicis vel privatis,
„ ex lapſu linguæ, aut aliàs, ex aliqua turba-
„ tione, vel etiam lætitia inordinata, aut
„ præſentia Magnatum, ad eorum forſitan
„ complacentiam, ſeu ex aliquali diſtempe-
„ rantia, vel inadvertentia, aut ſuperfluita-
„ te, aliqua dixerimus erronea, contra Ca-
„ tholicam fidem, quam coram Deo publi-
„ ce, ut tenemur, præ ceteris profitemur,
„ colimus, & colere cupimus; ſeu forſitan
„ adhærendo aliquorum opinionibus contra-
„ riis fidei Catholicæ, ſcienter, quod non
„ credimus, vel etiam ignoranter, aut dan-
„ do favorem aliquibus contra Catholicam
„ religionem obloquentibus; illa expreſſe &
„ ſpecialiter revocamus, deteſtamur, & ha-
„ bere volumus pro non dictis.]

Poſtremus eſt Paulus IV. qui a Rege Galliarum rogatus, ut Matrimonium per verba de præſenti contractum, inter Ducem de Monmorancy, & Comitiſſam Pienæam reſcinderet, Congregationem Prælatorum, & Theo-

logorum inſtituit, ut ipſi diligenter examinarent, quid hac in re poſſet Romanus Pontifex, eoſque ad ſe vocatos his verbis affatus eſt: *Ne quaſo Vos terreant Deceſſorum meorum facta & exempla; quæ eatenus ſequi volo, quatenus Scripturæ auctoritas, & Theologorum rationes nos ad illud agendum inducent.... Non dubito quin & ego, & Deceſſores mei errare aliquando potuerimus, non ſolum in hoc, ſed etiam in pluribus aliis rerum generibus.* Ita refert *Joannes de la Haye*, qui præſens aderat; ejuſque narratio fertur ex integro, in Michaelis Caſtelnavi Malviſſerii Commentariis Tomo 2.

II. Tot illas Romanorum Pontificum profeſſiones, quibus ſe, ſuoſque Deceſſores errori obnoxios, tam pie quàm modeſte fatentur, quò diligentius expendo, eo minus in eis invenio, quod Romanorum Pontificum Aſphaliæ, qualem huc uſque defendimus, adverſetur. Hos enim falli & fallere neſcios, nullique errori obnoxios demonſtravimus, quoties e Sacro Tribunali, ſervatiſque formulis, in materia morum & fidei ſententiam dicunt. Ii vero qui modò laudantur in objectione Pontifices, ſe ſuoſque Deceſſores errori obnoxios nude ac ſimpliciter dicunt, nulla vel ſervatarum ab ipſis formularum, vel latæ ab iis de tribunali ſententiæ facta mentione; ut plane privatorum tantum Doctorum, non Summorum Pontificum conditionem ſpectaſſe videantur, dum ſe ſuoſque Deceſſores errori obnoxios declararunt.

Nec

Nec refert, quod ſe etiam in *Conſiſtorio* errare potuiſſe profeſſi ſint. Nec enim in Conſiſtorio judicia ſemper pro poteſtate ferunt Romani Pontifices, ſed conſilia ſæpius agitant, negotia tractant, cauſſas expendunt, cum Eminentiſſimis Patribus; quin idcirco ſententiam ex juris formulis ferant. Poſſuntque plane in ea negotiorum conſultatione & tractatione, pro humanæ conditionis infirmitate aberrare, abſque ullo Pontificiæ Aſphaliæ ſeu infallibilitatis diſpendio.

De cetero Romanos illos Pontifices, qui pias illas atque modeſtas de ſua tenuitate profeſſiones ediderunt, non ideo ſe, ſuoſque Deceſſores, errori obnoxios exiſtimaſſe, dum de tribunali ſententiam dicerent, illud probat aperte; quod illorum aliqui, qui ita de ſe modeſte ſenſerunt, Romanorum tamen Pontificum, ubi ex Cathedra judicium faciunt, infallibilitatem acrius propugnaverint. Sic Innocentius III. qui ſecundo hic loco nobis objicitur, ille inquam, Epiſt. 209. quæ eſt ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, *Petri Succeſſores a fide Catholica nullo unquam tempore deviaſſe profitetur*. Et Clemens VI. inter articulos, quorum ſubſcriptionem ab Armenorum Patriarcha poſtulavit, ut poſſent Eccleſiæ Romanæ ex integro conſociati, tertium decimum poſuit: *Si credidiſti & adhuc credis, ſolum Romanum Pontificem in dubiis emergentibus circa fidem Catholicam, poſſe per determinationem authenticam, cui ſit inviolabiliter adhærendum, finem imponere; & eſſe*

verum & catholicum quidquid ipſe auctoritate clavium ſibi traditarum a Chriſto, determinat eſſe verum; & quod determinat eſſe falſum & hæreticum, tale ſit cenſendum? Quo nihil poteſt diſertius poſtulari, ad publicam Romanorum Pontificum infallibilitatis profeſſionem.

III. Reponet forte nonnemo, Clementem IV. dato reſcripto ad Abbatem Caſæ Dei, qui nonnulla Monaſterio ſuo privilegia concedi poſtulaverat, reſpondiſſe, *Comperimus Prædeceſſores noſtros Monaſteriis dediſſe privilegia, divino juri & humano contraria, quæ rationabiliter annullare poſſemus:* Porro Pontifices privilegia concedentes, agunt ut Pontifices, & ex plenitudine Pontificiæ poteſtatis, non ut privati Doctores, & ex humana facultate: Cum ergo nuſquam privilegia concedant, niſi prius judicent ea ſe poſſe concedere, abſque juris Divini violatione; conſequens eſt, Clementem IV. exiſtimaſſe, Pontifices ut Pontifices, & ex Cathedra judicantes, errare omnino poſſe; judicando ſcilicet id ſe poſſe concedere, quod eſt juri divino contrarium.

Reſpondeo argutiam illam mero æquivoco laborare. Agunt quidem Pontifices, uti Pontifices, & ex plenitudine poteſtatis, dum privilegia concedunt, gratiaſque diſpenſant: at non perinde uti Pontifices & ex Cathedra judicant, ea ſe poſſe diſpenſare atque concedere; quaſi ea de re ſolenne judicium ferant, & definitivam ſententiam ex tribunali pronuncient. Sed prudenti duntaxat & do-

ctora-

ctorali, de diſpenſationum & conceſſionum æquitate & honeſtate, judicio ducuntur, ut diſpenſent atque concedant, juxta varias ea de re Theologorum Juriſque peritorum opiniones atque ſententias. Ex. gr. Dum diſpenſant quandoque Romani Pontifices ſuper Matrimonio rato & non conſummato, aut ſuper voto Caſtitatis, etiam per profeſſionem Religioſam celebrato; etſi ex plenitudine Pontificiæ poteſtatis ita diſpenſent; non illico tamen ex tribunali definiunt, judicantque canonice, poſſe Romanos Pontifices in hujuſmodi diſpenſare: (Ecquot enim etiam nunc eruditi viri id illos poſſe negant?) Sed variorum Theologorum Juriſque peritorum opinionem amplexi Romani Pontifices, diſpenſare ſe poſſe probabiliter judicant. Quapropter ſi ea in re falluntur & errant, (de quo judicare ipſe nolim) non uti Pontifices & ex tribunali falluntur & errant; ſed uti privati Doctores, privatorum opinionibus & ſenſibus ducti.

IV. At inquis, Hadrianus VI. in Commentariis ad 4. librum Sententiarum Diſt. 7. conceptiſſimis verbis habet: *Si per Romanam Eccleſiam intelligatur Caput illius, puta Pontifex, certum eſt quod poſſit errare, etiam in his quæ tangunt fidem, hæreſim per ſuam determinationem aut Decretalem aſſerendo. Plures enim fuere Pontifices Romani hæretici.*

Reſpondeo Commentarios illos ab Hadriano fuiſſe editos ante Pontificatum, dum publicus in Academia Lovanienſi Profeſſor eſ-

ſet: Atque ita ſuffragium illud Hadriani VI. non eſſe, ſed Hadriani Florentii, privati inquam Theologi, non Romani Pontificis. Imo veriſimillimum eſt, Hadrianum Pontificem factum, eo in capite mutaſſe ſententiam. Quandoquidem in eam ille mentem venerat primum, dum Lovanii ſcriberet; quia Romanum Pontificem diſpenſare non poſſe ſentiebat cum ſimplici Sacerdote, ut Sacramentum Confirmationis adminiſtret; nec alia via poterat expedire ſe ſe ab argumento in oppoſitum ſibi facto, ab exemplo D. Gregorii Magni R. P. (qui cum Calaritanis Presbyteris ea in ſpecie diſpenſaſſe dicitur) quam ſi reponeret, Gregorium, tametſi Romanum Pontificem, erraſſe, eam diſpenſationem concedendo. Porro ab ea illum ſententia receſſiſſe, ex quo factus eſt Pontifex, veriſimillimum eſt: cum parem ille diſpenſationem fratri *Galapioni* conceſſerit, Miſſionario in Indiis Apoſtolico; quam refert Lucas Vadingus in Annalibus.

Neque obeſt, quod Hadrianus VI. etiam Pontifex factus, ſuos illos Commentarios novis Romæ typis edi voluerit, præfixo etiam in fronte Stemmate Pontificio, quin vel verbulum ad eum locum immutaverit. Id enim fortaſſe fecit, non ut ſe priſtinæ ſententiæ tenacem oſtenderet; ſed ut ſuæ illius ſententiæ, quam Lovanii quondam docuerit, certum extaret poſteris monumentum. Ecquis etiam certo ſciat, an ſuos ipſe Commentarios recognoverit Pontifex factus, qui

aliis

aliis longe pluribus, iiſque melioribus curis erat occupatus? An etiam Romanam illam Editionem adornari juſſerit, ſub ipſum Pontificatus initium, antequam priſtinam ſententiam, occaſione diſpenſationis Galapioni conceſſæ, mutaſſet? Nihil itaque ex illa curata Romæ Commentariorum Editione, in qua nihil legitur immutatum, extundi poteſt, ut Hadrianum VI. ſententiam priſtinam minime mutaſſe colligi poſſit: cum aliàs extet non leve mutatæ ab eo ſententiæ monumentum.

De Hadriano itaque certò ſtatuendum, ſententiam illam cum dignitate mutaſſe; atque id quidem, ut credere par eſt, non proprii commodi ſtudio, ſed veritatis ſeriùs agnitæ amore, ac religione. Quod Pium II. perinde feciſſe Hiſtorici produnt, alterius ſententiæ occaſione, quæ Romanos Pontifices Conciliis Oecumenicis ſubjicit: quam ille Baſileæ firmiter tenuit, dum illic Concilii Actuarius eſſet, ſubinde verò deſeruit, ſoluto Concilio. Quamquam eo in capite, calumnia Pio II. ab æmulis ſtructa eſt; qui palinodiam ab eo decantatam exprobrarunt, non veritatis amore ſeriùs agnitæ, ſed propriæ utilitatis ſtudio; ut Pontificiam quam poſtmodum adeptus eſt dignitatem, altius efferret. Quam ille calumniam in ipſa Retractationis ſuæ Bulla repellendam exiſtimavit, ſententiam diu ante Pontificatum mutatam oſtendens. *Dicent fortaſſe aliqui, cum Pontificatu hanc nobis opinionem adveniſſe, & cum dignitate mutatam eſſe ſententiam. Haud ita eſt, longe aliter actum.*

 Ex

Ex Baſilea clericali tantum charactere inſigniti receſſimus; nec unquam Sacros Ordines ambivimus, niſi poſt veritatem agnitam, Baſileenſi cæcitate relicta. In Auſtria Minores Ordines, ac Subdiaconatum, & Diaconatum recepimus; in Urbe ad Presbyteratum pervenimus. Diu ergo ante Pontificatum, priorem ſententiam deſeruerat, qui eam ante ſuſceptos Sacros Ordines revocaverat.

CA-

CAPUT XVII.

Reliquæ, contra Romanorum Pontificum aſphaliam, difficultates expediuntur.

I. AD extrema momenta diluenda devenimus, quibus non directò, ſed oblique tantum, & per conſecutiones longius arceſſitas, Romanorum Pontificum infallibilitas oppugnatur.

Sunt igitur, ut ad rem ſtatim veniamus, qui objiciant, Pelagium I. caſu quodam, in cauſſa fidei ſolenniter & ex Tribunali definienda, errori obnoxium ſe dediſſe, ac ſponte profeſſum eſſe. Caſum porro ita referunt atque exaggerant vehementius. Quo tempore quinta Synodus Oecumenica, ſeu Conſtantinopolitana ſecunda nondum erat univerſim accepta, ſed a multis erratica putabatur, quòd Concilii Chalcedonenſis, & S. Leonis fidem labefactaſſe videretur: Pelagius I. qui eam Synodum in auctoritatem receperat, in violatæ fidei ſuſpicionem venit, apud Epiſcopos Galliarum præſertim, & Tuſciæ. Is autem ut fidem purgaret ſuam, claram atque diſtinctam profeſſionem illius edidit, qua anathematizare ſe dixit, quidquid Concilii Chalcedonenſis, & S. Leonis fidei adverſaretur; eamque ad Childebertum Galliarum Regem tranſmittens, Epiſtolam clau-

ſit

ſit his verbis : *Hoc breviter ad ſanandum animum veſtrum, vel omnium fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum, in Galliæ regionibus conſiſtentium faciendum eſſe proſpeximus.*

Eodem ferme modo Epiſcopis Tuſciæ Pelagius ſatisfecit, deditque ſuæ fidei rationem, ſcripta ad eoſdem Epiſtola: *hoc*, inquiens, *dilectionem veſtram certiſſime noſſe deſidero, me illam donante Domino cuſtodire fidem, quam Sacra Apoſtolorum doctrina conſtituit; quam Nicana fidei firmavit auctoritas; quam Conſtantinopolitana, & Epheſina prima, & Chalcedonenſis, Sanctarum Synodorum explicavere ſententia: Nec quidquam de præfatarum Synodorum definitionibus vel imminuiſſe aliquid, vel auxiſſe, aut in aliquo permutaſſe. Hac igitur dilectio veſtra fidei noſtra profeſſione munita, ignorantiam hominum edocere feſtinet.* Denique id ſubdit : *ſi quibus ſuperſit ſcrupulus, ad nos veniant, ut rationabili ſatisfactione percepta, univerſali reformentur Eccleſia. Nos enim ſecundum Apoſtolicam ſententiam, parati ſumus ad ſatisfactionem omni poſcenti nos rationem, de ea quæ in nobis eſt fide: quia in nullo nos a Sanctis Patribus deviaſſe cognovimus.*

Ex quibus avidiſſime colligunt arguti diſputatores, Pelagium I., hac ipſa agendi ſcribendique ratione, ſemetipſum errori obnoxium faſſum eſſe: Cùm enata de fide ſua apud Gallos & Tuſcos ſiniſtra ſuſpicione, fidei profeſſionem ediderit, miſeritque quaquaverſum, nec ſuam potius omniumque Pontificum Romanorum aſphaliam, errandique impo-

impotentiam inclamarit, ſuperbeque jactarit.

II. Quis quæſo non ilia riſu quatiat, ubi tam abſurdas conſecutiones a ſeriis diſputatoribus elici videt? Quaſi vero non poſſit quis publicam fidei ſuæ profeſſionem edere, ut malas de ſe ſuſpiciones amoveat, quin illico errori ſe obnoxium fateatur. Petrus ergo, ſi ſic eſt, cujus exemplum ſecutus eſt Pelagius I. & excuſationis verba tranſcripſit in data ad Tuſcos Epiſtola, Petrus inquam erroribus obnoxiam eſſe faſſus eſt Chriſtianorum fidem, dum paratos fideles omnes eſſe juſſit, *ad ſatisfactionem omni poſcenti rationem de ea quæ in ipſis eſt fide*. Imo & ſemetipſum errori in fidei prædicatione obnoxium faſſus eſt idem ille Apoſtolorum princeps, dum enata Jeroſolymis ſiniſtra quadam de ipſo ſuſpicione, querulis fratribus, ac etiam in ipſum diſceptantibus, quod *ad gentes acceſſiſſet*, & ſacro baptiſmate initiaſſet, ſatisfactionem illico dedit; nec ſuam in fide prædicanda errandi impotentiam inclamavit, ſuamque infallibilitatem & aſphaliam ſuperbe jactavit. Apage ergo nugaces illas argutationes, indignas quæ a viris Theologis in medium proferantur.

III. Altero tamen nodo difficultatem implicant, ut futilis argumenti vires inſtaurent. Epiſcopi, inquiunt, Galliarum, & Tuſciæ, qui in eam de Pelagio I. ſuſpicionem venerant, quod erraticam, ut putabant, Synodum approbaſſet, & in auctoritatem recepiſſet,

eum

eum ſaltem errori obnoxium agnoſcebant ? Nec enim eum in tantum errorem re ipſa incidiſſe putaſſent, quem in errorem labi non poſſe exiſtimaſſent. Romanorum itaque Pontificum aſphaliam, ſeu errandi impotentiam ea ætate non noverant Tuſciæ & Galliarum Epiſcopi.

At non eſt nodus iſte tanto vindice dignus. Reponere quippe facile eſt, Gallos & Tuſcos Epiſcopos exiſtimaſſe, Pelagium I. erraticam Synodum approbaſſe, errore facti duntaxat, non dogmatis: hoc eſt non intellecto legitimo decretorum illius Synodi ſenſu; non autem dato erroribus, qui Synodo huic affingebantur, aſſenſu. Atque ita Epiſcopos illos, Pelagium I. errantem in fide, ac etiam ſi lubet hæreticum exiſtimaſſe, errore ſcilicet atque hæreſi, ut Schola loquitur materiali, non item formali. Quo pacto univerſus Orbis, ex fraude facta in Concilio Ariminenſi, Arianus exiſtimatus eſt ab Hieronymo; ob incautam ſcilicet & imprudentem Arianæ formulæ ſubſcriptionem. Hoc porro ſenſu ſi & errans in fide, & hæreticus exiſtimatus eſt Pelagius I. a Gallis & Tuſcis Epiſcopis, haud ita forte male habet: nec illius infallibilitati, qualem hic in Romanis Pontificibus vindicamus, injuria ulla eſt irrogata.

IV. Alterum adverſus Romani Pontificis infallibilitatem momentum urgent importuni Oſores, ſuperiori non abſimile, & ex ejuſdem quintæ Synodi, quæ multis initio erratica

tica

tica viſa eſt, hiſtoria delibatum. Quo tempore, inquiunt illi, ſiniſtra illa de quinta Synodo opinio multorum animis adhuc hærebat; (quod nempe Concilii Chalcedonenſis, & S. Leonis fidem violaſſet,) S. Columbanus ex intima Scotia, ubi natus & educatus fuerat, in Italiam venit: Cumque obſervaſſet, tam populorum, quàm Præſulum ſtudia hac ipſa de cauſſa ſciſſa eſſe; gravem ad Bonifacium IV. quem quintæ Synodo adfavere noverat, dedit Epiſtolam plenam exprobrationum atque minarum, ut illum a fictitio errore ad officium revocaret. Hujus hæc erant ſparſa undique verba ne dicam, an probra? [Doleo de infamia Cathedræ S.
„ Petri ..... ut honore Apoſtolico non careas, conſerva fidem Apoſtolicam, conſerva teſtimonio, robora ſcripto, muni Synodo ...... Vigila Papa, vigila; quia forte non bene vigilavit Vigilius, quem caput ſcandali iſti clamant .... Cauſſa ſchiſmatis incidatur cultello quodammodo S. Petri, id eſt, vera in Synodo fidei profeſſione ..... dolendum ac deflendum, ſi in Sede Apoſtolica fides Catholica non tenetur ...., Quare infamare auſus es fidei Orthodoxæ Sedem principalem ..... Age ut caligo ſuſpicionis tollatur de Cathedra S. Petri ......
„ Jam veſtra culpa eſt, ſi vos deviatis de vera fiducia, & primam fidem irritam feciſtis. Merito veſtri juniores (*hoc eſt inferiores*) vobis reſiſtunt, & merito vobiſcum non communicant, donec memoria perdi-

to-

„ torum deleatur. Veſtri erunt judices, qui „ ſemper Orthodoxam fidem ſervaverunt, li- „ cet juniores veſtri ſint ..... Sicut magnus „ honor veſter eſt, pro dignitate Cathedræ, „ ita magna cura eſt neceſſaria, ut non per- „ datis veſtram dignitatem per aliquam per- „ verſitatem. Tamdiu enim poteſtas apud „ vos erit, quamdiu recta ratio permanſe- „ rit ...... Multi dubitant de fidei veſtræ pu- „ ritate ...... Tollatis hunc nævum de San- „ ctæ Cathedræ claritate. Non enim decet „ Romanæ Eccleſiæ gravitatem, hac inſtan- „ tis levitatis forma moveri a ſoliditate ve- „ ræ fidei.] Ex quibus Columbani verbis ac probris colligunt Pontificiæ infallibilitatis oppugnatores, Bonifacium IV. unaque cum ipſo Sedem Apoſtolicam, Eccleſiamque Romanam, Urbis ſcilicet ambitu concluſam, in errorem & ſchiſma fuiſſe prolapſam; judicio quidem viri omnium ætate illa Sanctiſſimi, cujus memoria in Romano Martyrologio celebris eſt, ad diem 21. Novembris. Atque ita nullum ineſſe Romanis Pontificibus, etiam ex aſſenſu Eccleſiæ ſuæ judicantibus, infallibilitatis privilegium.

Sed & brevi obſervatione tota vis hujus argumenti proſternitur, brutumque fulmen cadit in irritum; ſi videlicet obſervetur, Columbanum, quantalibet ſanctitate conſpicuum, ætate prima ſchiſmaticis trium Capitulorum defenſoribus ſtudio fuiſſe junctum, eorumdem artibus initio circumventum & implanatum: (quæ ſors illi cum aliis longe multis eximiæ ſan-

ſanctitatis viris, antequam clara dies tenebras depuliſſet, communis fuit:) Eumque Epiſtolam illam acrem nimis ac vehementem, ex illorum ſenſu atque ſententia, ad Bonifacium deſtinaſſe, ut deploratam illorum cauſſam, contra quintam Synodum erigeret urgeretque. Quare omni prorſus auctoritate, dum eam Epiſtolam ſcriberet, exciderat Columbanus: ut plane mirari ſubeat, ejus nobis ſuffragium tamquam Sacrum Oraculum venditari.

V. Succedit eo in ordine momentum tertium longiùs arceſſitum, quo nos demum impetunt adverſarii. Octavo vertente ſæculo, inquiunt illi, ſub Carolo Magno, Ludovico Pio, & Carolo Calvo, religioſiſſimis Regibus, Galli Nicænam Synodum ſecundam, in qua cultus ſacris imaginibus debitus fuerat definitus, pro Oecumenica non habebant, nec recipiebant; quamquam fuiſſet illa ab Hadriano I. Summo Pontifice ſuſcepta & approbata: nec tamen idcirco minus pii, minuſque religioſi habebantur. Non itaque religio ac pietas poſtulat, ut Pontifices, in approbandis Conciliis Oecumenicis, infallibiles agnoſcamus: tametſi Conciliorum, in quibus decreta fidei edita ſunt, approbatio & confirmatio, fidei ac religionis cauſſa ſit.

Solutio omnibus obvia eſt: Gallos uti & Germanos, ſecundam Nicænam Synodum, uti Oecumenicam non habuiſſe tunc temporis, propterea quod ad eam ſoli Orientales

les Epiſcopi conveniſſent, Occidentales vero more Eccleſiaſtico vocati non eſſent. Qua tamen occaſione nihil Galli atque Germani, contra datam ab Hadriano I. approbationem atque confirmationem agebant. Quia quamquam eam ille Synodum ſuſcepiſſet, *ſolenni tamen ritu non confirmaverat, datis ut moris erat ad omnes Orbis Eccleſias Epiſtolis*. Uti notat Natalis Alexander in ſynopſi ſæculi ſeptimi Cap. 2. §. 4. Quapropter ſecundam Synodum Nicænam uti non noverant ab Hadriano confirmatam, ita nec confirmationem parvi pendebant aut repudiabant. Imo de Hadriani, aliorumve Romanorum Pontificum, in approbandis confirmandiſque Conciliis Oecumenicis, fallibilitate aut infallibilitate, nec per ſomnium cogitabant. Ut plane nihil inde adjumenti poſſit eſſe, ad partis adverſæ defenſionem.

VI. His depulſis nebulis, momentum ſupereſt unicum a ratione petitum, quod religionem incautis injiciat. Si Papa, inquiet aliquis, in ferendo de fide ſolenni judicio, errare non poſſet, ſuperflua eſſent Concilia generalia, ad integram abſolutamque hæreſeon damnationem: quandoquidem poſſent a ſolo Romano Pontifice infallibiliter proſcribi, atque damnari. Scrupulus tamen ille brevi obſervatione eximitur. Non ſunt abſolute neceſſaria Concilia Oecumenica, ad certam & infallibilem hæreſeon damnationem: cum tam multæ, nullis celebratis Conciliis, damnatæ ſint hæreſes, tribus

bus prioribus Eccleſiæ ſæculis, ante Concilii Nicæni primi celebrationem, ac ſecutis inde temporibus. Sunt tamen quandoque neceſſaria, tum ad coercendam hæreticorum pertinaciam; qui unius Romani Pontificis judicio ſtare nolunt, quem in ferenda ſententia falli poſſe dicunt; tum ad oſtendendam omnium Eccleſiarum, in errore aliquo damnando, conſenſionem. Ad quæ duo medium eſt ordinarium, Concilii Oecumenici celebratio. Patet id exemplo Concilii omnium primi in Eccleſia celebrati, Jeroſolymitani ſcilicet temporibus Apoſtolicis. Controverſia Antiochiæ orta fuerat, Judæos inter atque Gentiles ad fidem converſos, eſſentne Legalia neceſſariò ſervanda. Nemo Apoſtolorum illic erat, qui controverſiam ſolus definire non poſſet, judicio prorſus infallibili: cum eſſent illorum ſinguli Aſphaliæ ſeu infallibilitatis in fide privilegio donati, poſt effuſionem Spiritus Sancti, qui eos *omnem docuerat veritatem*. Concilium tamen Jeroſolymis actum eſt, ad quod convenere Apoſtoli omnes, qui illthic aderant, & Seniores; ut negotium illud in commune conferrent: hujuſque Concilii audito judicio, turbatorum fidelium ſedati ſunt animi, & in eandem ſententiam reconciliati. Non abſimiliter ſecutis inde temporibus, poſt latum a Melchiade Romano Pontifice judicium contra Donatiſtas, *dedit Conſtantinus Arelatenſe Concilium, non quia neceſſe erat, ſed horum importunis clamoribus cedens, & omni modo cupiens* S. Auguſt. Epiſt. 162.

I *tan-*

tantam inſolentiam coercere. Uti & poſt latam a Leone I. Sententiam contra Eutychianos, Chalcedonenſis Synodus acta eſt, *quamvis evidenter appareret, rem de qua agebatur nequaquam Synodali indigere tractatione*, ut ait ipſemet Leo in Epiſtola ad Theodoſium Imperatorem; *ſed ut pleniori judicio poſſet omnis error aboleri*. *Pleniori*, inquam, judicio, hoc eſt, *ſolenniori*, quatenus Patres Chalcedonenſes in eamdem cum Leone ſententiam conſpirantes, *ſuo capiti membra concordarunt*. Unde & in Epiſtola ad Theodoretum, quæ eſt 63. *Gloriamur*, inquit, *in Domino, qui nullum nos in noſtris fratribus detrimentum ſuſtinere permiſit, ſed quæ noſtro prius miniſterio definierat, univerſæ fraternitatis firmavit aſſenſu; ut vere a ſe prodiiſſe oſtenderet, quod prius a prima omnium Sede formatum, totius Orbis judicium recepiſſet*. Aut etiam, quod veriſimilius arbitror, *Pleniori judicio*, hoc eſt, *frequentiori Concilio*, quàm quod fuerat antea celebratum Conſtantinopoli, & a quo fuerat appellatum. Univerſe igitur ac generatim non ſunt abſolute neceſſaria in Eccleſia Catholica Concilia Oecumenica, ad certam, conſtantem, & infallibilem Catholicæ veritatis adverſus hæreticos definitionem. Sunt tamen quandoque neceſſaria, tum ad reprimendam tumultuantium hæreticorum audaciam, tum ad pacem turbatis fidelium animis afferendam, tum demum ad majorem lati judicii Eccleſiaſtici ſolennitatem: quæ tunc relucet maxime, dum in ejuſdem fidei profeſſionem

conſpi-

conſpirant Eccleſiæ univerſæ; quarum nomine ſententiam in Conciliis Epiſcopi ferunt, illarum utique Rectores a Spiritu Sancto poſiti, in ædificationem Corporis Chriſti.

Perperam igitur irritoque labore, ad deprimendam Romanorum Pontificum in ſancienda fide auctoritatem & aſphaliam, Sacrorum Conciliorum geſta longo ordine recenſent narrantque nonnulli; in quibus Epiſcopi in cœtum coacti, hæreſes a Romanis etiam Pontificibus prædamnatas, pro officio proſcripſerunt, novoque quandoque judicio condemnarunt. Id enim ut in Conciliis fieret, non impotens, non diminuta, non inſufficiens, non errori obnoxia Pontificum judiciaria poteſtas in cauſſa fuit: ſed hæreticorum protervorumque ingeniorum audacia contumacia protervia poſtulavit, ac etiam extorſit. Quotquot ergo ea mente ſtudioque, Conciliorum hæreſes per varia ſæcula proſcribentium atque damnantium Elenchum & indicem conficiunt, inutiles chartas implent; quibus eruditionem, quam illis non invidemus, oſtentant; ſed cauſſam quam ſuſcepere, nihilo magis tuentur atque defendunt.

Finis prioris Diſſertationis.

LECTORI MONITUM.

Dum pag. 67. Vigilium R. P. in cauſſa trium Capitulorum, in errore facti dogmatici aliquandiu fuiſſe dixi, illorum videlicet ſenſu minime retecto: Pelagiumque II. R. P. ita illum ab errore juris & dogmatis excuſaſſe obſervavi: ſatis opinor vides, niſi meridiana in luce cæcutias, me de Vigilio loqui, qualis erat *primùm informatus, antequam ſecutis inde temporibus, trium Capitulorum ſenſum diligentius ac maturius expenderet*. Sic etenim ſyllabatim ſcripſi. De cetero Vigilium eo in errore facti dogmatici perinde fuiſſe, poſt factum diligens ac maturum trium Capitulorum examen; tantùm abeſt ut dixerim, ut potius palam aperteque negarim. Contra quod Janſeniani proterve dicunt, Innocentium X. & Alexandrum VII. poſt factum Janſenii ſenſus & libri diligens ac maturum examen, adhuc tamen facti illius dogmatici errore laboraſſe; genuinumque Janſenii ſenſum minime detexiſſe: imo poſſe quoſcumque Pontifices, facto quovis maturo ac diligenti Scriptorum examine, pari facti dogmatici errore laborare. A quo me longe profiteor alienum.

DE

DE

ROMANO PONTIFICE

Conciliis Oecumenicis

AUCTORITATE POTESTATE JURISDICTIONE SUPERIORI

DISSERTATIO ALTERA.

CAPUT I.

Quæſtionis ſtatus aperitur. Præſtare Romanos Pontifices Conciliis Oecumenicis, a notatione nominum & titulorum oſtenditur.

I. QUÆ nunc tanta animorum contentione agitatur in Scholis Theologicis celeberrima controverſia, uter auctoritate ac poteſtate præſtet, Romanuſne Pontifex, an Synodus Oecumenica, non ante annum 1409. viros Theologos legumque peritos varias in partes egit, & in contraria ſtudia diſtraxit: alios quidem pro Romano Pontifice ſupra Syn-

odum, alios pro Synodo ſupra Pontificem, tanquam pro aris & focis acerrime diſputantes. Cum enim tunc primùm in Concilio Piſanò ageretur, de duobus Romanis Pontificibus, de ſuprema dignitate contendentibus, e ſua Sede deturbandis; alteroque certo & indubitato Pontifice in illorum locum deligendo; dubium illico inter viros eruditos obortum eſt, tantumne auctoritatis ineſſet Concilio Oecumenico, ut in Romanum Pontificem poſſet animadvertere. Et quamquam dubium illud, ut primò obortum eſt, ac pro ea conditione temporum, nullo negotio ſolutum ſit: quia de dubiis tunc Pontificibus agebatur, quibus præſtare Concilium Oecumenicum ſchiſmatis tempore, nemo ambigit; auctum tamen ſubinde eſt, noviſque difficultatibus implicitum, ubi generatim & univerſe de quibuſvis Pontificibus, etiam indubitatis & certis quæſtio mota fuit; præſtentne Conciliis Oecumenicis, an potius ſubſint? Qua de re in Conciliis Conſtantienſi & Baſileenſi, ac poſt illa ipſa, in utramque partem, a Theologis Legumque peritis acriter eſt diſputatum.

Hanc itaque controverſiam ut agitare inſtituti noſtri eſt, ita illam ipſam in bono lumine ponere convenit, quidque proprie in quæſtionem veniat aperire neceſſe eſt: ne quod ſæpe fit, perperam & præpoſtere controverſiæ ſenſus accipiatur. Intendat igitur animos quiſquis legit.

II. Concilium generale biſariam accipi poteſt.

eſt. Primò quidem ut Epiſcopos complectitur univerſos in cœtum vocatos, ſimulque Romanum Pontificem, qui iiſdem præeſt, ſeu per ſe ſe, ſeu per Legatos ſuos. Atque hoc ſenſu, eaque amplitudine accepto Concilio, perfatuum eſſet inquirere, ſitne Romanus Pontifex Concilio generali ſuperior? Idem quippe eſſet, atque inquirere, ſitne Romanus Pontifex ſuperior Romano Pontifice: cum & ſic Concilium generale, Romanum quoque Pontificem complectatur. Imo cum totum majus ſit parte ſua, ſitque Romanus Pontifex Concilii generalis hoc ſenſu accepti pars, tametſi principalis & capitalis; neceſſe profecto eſt, Concilium generale hoc ſenſu acceptum & intellectum, majus aliquid eſſe, atque ita poteſtate atque auctoritate præſtantius, Pontifice ſolo ac ſeorſim accepto. Maxime verò cum repugnet Epiſcopos univerſos, Romano Pontifici adjunctos, Romano Pontifici nihil addere, nihil adjungere. Hoc itaque ſenſu accepto Concilio, non movetur in præſentia Controverſia. Secundò Concilium generale accipi poteſt, ut ſolos complectitur univerſos Epiſcopos in cœtum vocatos, Pontifice ipſo, qui iis præeſt, non computato & comprehenſo. Uti profecto dum dicimus, hunc vel illum Romanum Pontificem huic vel illi Concilio Oecumenico præfuiſſe; Ex. gr. Sylveſtrum Nicæno I. id ſolum intelligimus, præfuiſſe Sylveſtrum Epiſcopis trecentis decem & octo in eum cœtum vocatis, Sylveſtro non intellecto nec computato: cum

plane pugnet, ſibimet ipſi præeſſe Pontificem, dum aliis Epiſcopis præeſt.

Atque ille ipſe germanus eſt ſenſus, quo præſens agitur controverſia, de Romani Pontificis ſupra Concilium Oecumenicum eminentia. Nempe illud quæritur, Num ex quo convenerunt in Concilium Epiſcopi univerſi, ſimulque ad ferendum judicium ſedent, præſide Romano Pontifice, ſeu per ſe ſe, ſeu per Legatos ſuos, major ſit eorum omnium Epiſcoporum auctoritas, juriſdictio, judicandi poteſtas, quàm Romani Pontificis, qui præeſt illis, & Caput eſt? Adeo ut conſpirantibus in ſententiam aliquam Epiſcopis univerſis, Romano vero Pontifice in contrariam abeunte, & oppoſitum ſervatis aliunde debitis formulis definiente, ſtandum nobis eſſet Epiſcoporum ſententiæ potius, quàm Romani Pontificis definitioni: aut e contrario Romani Pontificis judicium amplectendum eſſet potiùs quàm Epiſcoporum? Ex. gr. an poſſet Pontifex ſtatutum decretumque ab univerſis Patribus editum, cui ipſemet nec per ſe ſe, nec per Legatos ſuos dediſſet aſſenſum; aut cui Legati ſuopte genio, mandata Pontificia prætergreſſi aſſenſi fuiſſent, reſcindere atque in irritum mittere? ut fecit Leo I. in Concilio Chalcedonenſi. An etiam poſſit Pontifex Concilium Oecumenicum abrumpere, ſuſpendere, aut aliò transferre, Patribus diſſentientibus ac repugnantibus? Ut fecit Eugenius IV. in Concilio Baſileenſi.

Quo ſenſu quæſtionis explicato, ita pronun-

nuncio ; *Romanus Pontifex Concilio Oecumenico præſtat, eidemque auctoritate, juriſdictione, judicandi definiendique poteſtate, ſuperior eſt.*

III. Probant id aliqui, ex eo quod Romanus Pontifex convocet jure primatus ſui Concilia Oecumenica, iiſque præſit ſeu per ſe ſe, ſeu per Legatos ſuos. Conatum laudo, non probo tamen ex integro. Quàm enim futilis, quàm elumbis probatio illa ſit, ex eo maxime liquet, quod ut cœtum aliquem convocare quis poſſit, ſatis abunde ſit, ſi in ſingula illius membra, ſeorſim & ſejunctim accepta, ſupremam auctoritatem exerceat. Ex hoc enim ſolo ſingulis membris præcipere poteſt, ut in cœtum conveniant. Non eſt tamen omnino neceſſe, ut ſupra cœtum integrum, ubi ſemel coactus eſt, ſupremam habeat poteſtatem. Non abſimiliter ut cœtui præeſſe quis poſſit, ſatis eſt, ſi primatum in eo cœtu teneat honoris & dignitatis, etſi forte dominatum ſupra cœtum ipſum nullum habeat. Quod in omni bene conſtituta Republica etiam hodie comprobatur. Porro non eſt hic nobis controverſia de præſtantia & excellentia honoris & dignitatis tantum, verùm etiam poteſtatis atque auctoritatis.

Nihilo felicius in ſtatutæ Concluſionis probationem veniunt alii Theologi Juriumque periti; qui Pontificem Conciliis Oecumenicis auctoritate præſtare idcirco probant, quod ſuper Conciliorum Oecumenicorum ſtatutis diſpenſare poſſit, ac etiam ſæpe diſpenſet.

In-

Infeliciter ſane atque futiliter. Ut enim id poſſit Pontifex, agatque re ipſa, ſatis illi ſuperque eſſet, quod plenitudinem poteſtatis haberet in univerſa Eccleſia, etſi eam fortaſſis non haberet ſupra ipſam Eccleſiam, ac ſupra Concilium Oecumenicum; quod quærimus in præſentia. Qua certe ratione poteſt & Pontifex præſens ex. gr. ſuper ſtatutis ſuorum Deceſſorum diſpenſare, & re ipſa quandoque diſpenſat; etſi eum nemo Deceſſoribus ſuis dixerit poteſtate atque auctoritate ſuperiorem.

IV. Aliunde ergo petendum nobis eſt medium probationis, ſi quo felici exitu primum ſtatutæ Concluſionis fundamentum ponere volumus. Offert illud ſe ſe ſtatim in limine, Notatio ſcilicet nominum ac titulorum, quibus Romanus Pontifex inſignitur ſupra Eccleſiam, atque ita ſupra Concilium Oecumenicum. Eſt enimverò Romanus Pontifex Univerſalis Eccleſiæ Caput, Pater, Paſtor, Rector, Doctor, Princeps, ac Dominus, & quidem comparate ad Eccleſiam Univerſalem; cum ſit & ipſa Myſticum corpus aliquod, *Omnes unum Corpus multi ſumus in Chriſto*: Familia quædam Sacra, *quis eſt fidelis ſervus, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* Grex, ſeu Ovile, *fiet unum ovile & unus paſtor*: Exercitus in terris militans, *Sponſa terribilis ut caſtrorum acies ordinata*. Schola ſalutis, *qui non bajulat crucem ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus*. Domus ſpiritalis, *Ipſi tamquam lapides vivi ſuperædificamini domus ſpirita-*

nitalis: Regnum Chriſti, *tranſtulit nos in regnum filii dilectionis ſuæ*. Quos porro titulos habet Pontifex ad Eccleſiam Univerſam comparatus, eoſdem habeat neceſſe eſt comparatus ad Concilium Oecumenicum: cum iſtud Eccleſiam Univerſam repræſentet, imo ipſa ſit Eccleſia Univerſa in ſuis præcipuis membris congregata. Maxime etiam cum ipſa quoque Concilia Oecumenica illos ipſos in Romanis Pontificibus titulos recognoſcant; eoſdemque venerentur, ut Caput ſuum, Patrem ſuum, Paſtorem ſuum, Rectorem ſuum, Doctorem ſuum, Dominum ſuum, Principem ſuum; ut patet ex Litteris Synodalibus Concilii Conſtantinopolitani I. ad Damaſum, Chalcedonenſis ad S. Leonem, Concilii III. Conſtantinopolitani ad Agathonem, aliorumque Conciliorum, quæ commemorare longum eſſet. Cum itaque Caput aliis corporis membris præſtet, non ſejunctis tantum, ſed & conjunctis, ſimulque ſumptis, illiſque omnibus ſuperius omnino ſit; Paſtor non ovibus tantum ſeorſim acceptis, ſed & conjunctis, totique ſimul gregi ſuperior; Pater non huic aut illi filio, ſed & toti ſimul familiæ; Dux ac Rector non huic tantum & illi militi, ſed toti ſimul exercitui; Doctor atque Magiſter non huic tantum & illi diſcipulo, ſed toti ſimul Scholæ; Princeps non huic tantum & illi ſubdito, ſed & toti Civitati vel Regno: Conſequens omnino eſt, ut & Romanus Pontifex, qui titulis illis omnibus gaudet, ad Eccleſiam univerſam, Con-

cilium-

ciliumque Oecumenicum comparatus, non ſejunctis tantum Eccleſiæ membris, ſed toti ſimul Eccleſiæ; non diviſis tantum Concilii Præſulibus & Epiſcopis, ſed toti ſimul Concilio præſtet, auctoritateque poteſtateque ſuperior ſit.

V. Neque refert quod nonnulli reponunt: Romanum Pontificem tam in Eccleſia Univerſa, quàm in Concilio Oecumenico partem eſſe; partem autem toti ſuperiorem eſſe non poſſe. Quaſi vero? Pars equidem ille eſt, ſed dominatrix, ceterarumque omnium matrix, moderatrix, & rectrix. Ad eum ſane modum, quo Rex Galliarum toti regno ſuo deſpoticè præeſt, ſupremuſque Dominus eſt; quamquam ſit ille Gallici regni pars, utique dominatrix: Caputque humanum toti corpori dominatur & præeſt, tametſi rationem partis habeat in homine toto, partis inquam ceterarum motricis atque rectricis.

Minus multo refert quod illi ſubjiciunt, maxime vero *Ludovicus Maimburgus*: idcirco Reges ſupremos in regnis ſuis auctoritate præſtare, quia in ſuis ditionibus Dominatum exercent; quod contra facere in Eccleſia nequeunt Romani Pontifices, quibus a Chriſto Domino in perſona Apoſtolorum dictum eſt Lucæ 22. *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non ſic, ſed qui major eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator*. Non habent itaque Pontifices dominatum.

Non id inquam refert. Duplex enim in Eccleſia diſtinguendus eſt dominatus: Alter

qui-

quidem *proprietatis & poſſeſſionis*, qui ſolius Chriſti proprius eſt; quippe qui ſolus Eccleſiam mercatus eſt ſanguine ſuo; alter juriſdictionis atque regiminis, qui Romano Pontifici maxime congruit; cum ſummus Eccleſiæ rector moderator & princeps a Chriſto Domino datus ſit. Unde Gerſonius ipſe, quamquam aliunde Romanis Pontificibus minus propitius, lib. de Statu Prælatorum conſideratione 13. [Status Papalis, *inquit*, inſtitutus eſt a Chriſto ſupernaturaliter & im„ mediate; tamquam primatum habens mo„ narchicum, & regalem in Eccleſiaſtica hie„ rarchia: ſecundum quem ſtatum unicum & „ ſupremum, Eccleſia militans dicitur una „ ſub Chriſto. Quem ſtatum quiſquis impu„ gnare, vel diminuere, vel alicui Eccleſia„ ſtico ſtatui peculiari coæquare præſumit, „ ſi hoc pertinaciter faciat, hæreticus eſt, „ ſchiſmaticus, impius atque ſacrilegus. Ca„ dit enim in hæreſim toties expreſſe damna„ tam, a principio naſcentis Eccleſiæ uſque „ hodie, tam per inſtitutionem Chriſti de „ principatu Petri ſuper Apoſtolos, quàm „ per traditionem totius Eccleſiæ, in ſacris „ eloquiis ſuis, & generalibus Conciliis.] Et Academia Pariſienſis in Inſtructione data Germanis anno 1575. Papalem poteſtatem declarat eſſe, *jure Divino monarchicam*. Chriſtus ergo loco nobis objecto, Diſcipulis ſuis vetat *dominatum* tumidum, ſuperbum, arrogantem, quo Reges gentium in ſuos ſolent ſubditos dominari; ut ſcilicet fideles ſubditos

man-

manſuetudine, lenitate, & charitate Pontifices moderentur & regant: non dominatum prohibet ſupremæ poteſtatis atque auctoritatis. Cum duo illi dominatus ſecum invicem minime pugnent. Chriſtus enim, qui de ſe ajebat, *mitis ſum & humilis corde*, de ſe quoque dicebat; *Vos vocatis me Magiſter & Domine, & bene dicitis, ſum etenim*: & alibi, *Ego Dominus & Magiſter veſter lavi pedes veſtros*. Et de Apoſtolis omnibus in ſchola humilitatis edoctis, prophetice dictum eſt Pſalmo 44. *Conſtitues eos principes ſuper omnem terram*.

C A-

Digitized by Google

CAPUT II.

Superiores eſſe Romanos Pontifices Conciliis Oecumenicis, evincit ſuprema poteſtas, quam in iis, imo & ſuper ea exercent jure ſummo, ſemperque exercuerunt.

I. QUantam exerceant, exercuerintque ſemper Romani Pontifices ſuper Concilia Oecumenica poteſtatem, declarat Leo X. in Conſtitutione *Paſtor æternus*, quæ ſeſſ. 11. quinti Concilii Lateranenſis lecta, improbata non eſt: nec modo declarat, verum etiam probat, adductis exercitæ ſupremæ poteſtatis exemplis. [Solum Romanum Pontificem pro „ tempore exiſtentem, tamquam auctoritatem „ ſuper omnia Concilia habentem, tam Con- „ ciliorum indicendorum, transferendorum „ ac diſſolvendorum plenum jus & poteſta- „ tem habere, nedum ex Sacræ Scripturæ „ teſtimonio, dictis Sanctorum Patrum, ac „ aliorum Romanorum Pontificum etiam præ- „ deceſſorum noſtrorum, ſacrorumque Cano- „ num decretis; ſed propria etiam eorumdem „ Conciliorum confeſſione manifeſte conſtat. „ Quorum aliqua referre placuit, reliqua ve- „ ro, utpote notiora, ſilentio præterire. In „ Alexandrina enim Synodo, Athanaſio ibi- „ dem

„ dem exiſtente, Felici Romano Pontifici ab
„ eadem Synodo ſcriptum fuiſſe legimus, Ni-
„ cænam Synodum ſtatuiſſe, non debere abſ-
„ que Romani Pontificis auctoritate Concilia
„ celebrari. Neque nos latet, etiam eumdem
„ Leonem Pontificem Epheſinam ſecundam
„ Synodum ad Chalcedonenſem tranſtuliſſe.
„ Martinum Papam quintum præſidentibus ſuis
„ in Concilio Senenſi, poteſtatem transferen-
„ di Concilium, nulla conſenſus ipſius Con-
„ cilii mentione habita, dediſſe. Epheſinam
„ quoque primam Synodum Cæleſtino, &
„ Chalcedonenſem eidem Leoni, ſextam Aga-
„ thoni, ſeptimam Hadriano, octavam etiam
„ Conſtantinopolitanam Synodum Hadriano
„ Romano Pontifici, prædeceſſoribus noſtris
„ maximam reverentiam exhibuiſſe; eorum-
„ demque Pontificum inſtitutionibus & manda-
„ tis, in ſacris Conciliis per eos editis, &
„ factis, reverenter & humiliter obtemperaſ-
„ ſe. Unde Damaſus Papa, & ceteri Epiſco-
„ pi Romæ congregati, ſcribentes de Conci-
„ lio Ariminenſi Epiſcopis in Illyrico con-
„ ſtitutis, præjudicium aliquod per numerum
„ Epiſcoporum Arimini congregatorum fieri
„ non potuiſſe teſtantur: quandoquidem conſtat
„ Romanum Pontificem, cujus ante omnia de-
„ cebat ſpectari decretum, talibus non præ-
„ buiſſe conſenſum. Eumdemque Leonem
„ Pontificem univerſis Siciliæ Epiſcopis ſcri-
„ bentem idem voluiſſe apparet. Conſueve-
„ runtque antiquorum Conciliorum Patres,
„ pro eorum, quæ in ſacris Conciliis geſta
„ fue-

„ fuerant corroboratione, a Romano Ponti-
„ fice ſubſcriptionem approbationemque hu-
„ militer petere, & obtinere; prout ex Ni-
„ cæna & Epheſina, ac Chalcedonenſi hujuſ-
„ modi, & ſexta Conſtantinopolitana, & ſe-
„ ptima eadem Nicæna, & Romana ſub
„ Symmacho, Synodis habitis, earumque ge-
„ ſtis, necnon in Aimari libro de Synodis,
„ manifeſte colligitur: quod etiam noviſſime
„ Conſtantienſes Patres feciſse conſtat.]

Hæc a Romanis Pontificibus deceſsoribus ſuis omni retro ætate tentata peractaque narrat Leo X. audiente, non improbante Concilio Lateranenſi: quæ certe ab iis tentari peragique minime potuiſsent, niſi fuiſsent Conciliis Oecumenicis auctoritate & poteſtate ſuperiores. Aliter repugnaſsent quotquot Conciliis aderant Præſules; vimque ſibi a Romanis Pontificibus illatam, violata jura omnia, conculcatos ſacros Canones clamaſsent; imo & de manifeſto Pontificiæ auctoritatis abuſu cum Imperatoribus expoſtulaſsent, ea præſertim ætate temporum, qua Imperatores per fas & nefas, quo jure quave injuria, rebus Eccleſiaſticis ſe ſe immiſcebant, & Conciliorum celebrationibus implicabant.

II. Sed nec omittenda ſunt nobis alia ſupremæ poteſtatis, a Romanis Pontificibus ſupra Concilia Oecumenica exercitæ documenta; quæ utpote notiora ſilentio ſe præterire profeſsus eſt Leo X. cum & illa cauſsam quam hic agimus, non mediocriter juvent.

Et quidem Damaſus Romanus Pontifex ſu-

premam in ſecundum Concilium Oecumenicum (Conſtantinopolitanum ſcilicet primum) auctoritatem exercuit, dum illius juriſdictionem, ſeu judicandi facultatem, certis limitibus circumſcripſit; jubens ſcilicet ut de hæreſi Eunomiana & Macedoniana duntaxat cognoſcerent, eamque ſolam proſcriberent Orientales Epiſcopi. Quos cum illi limites prætergreſſi eſsent, ac de aliis etiam rebus judicium attentaſsent, Romam confeſtim ſunt advocati, ut violati mandati rationem redderent. Paruerunt illi ſine mora, ſuoſque Legatos ad Damaſum, Synodum ſuam Romæ agentem ſubmiſerunt, ut factum infimis precibus excuſarent. *Damaſus* (habetur in actis) *ad examinanda Synodi Conſtantinopolitanæ acta, pro Eccleſia Romana more & auctoritate, Romæ Concilium indixerat; ad quod Orientales evocati legatos cum purgatione miſerunt*. Quæ & qualis purgatio illa fuerit, haud ſatis notum. Inſufficientem tamen fuiſse neceſse eſt: cum Canones alia de re, quam de damnanda hæreſi Macedoniana & Eunomiana ab Orientalibus editi, a Damaſo pro ſuprema poteſtate atque auctoritate rejecti ſint, & ad quiſquilias amandati. Cujus rei fidem facit S. Gregorius Magnus lib. 6. Regiſtri Epiſt. 31. *Eccleſia eos Canones, vel geſta Synodi illius hactenus non habet, nec accepit. In hoc autem eamdem Synodum accepit, quod eſt per eam contra Macedonium definitum*. Unde & in pervetuſto Codice Vaticanæ Bibliothecæ, ſi fides Baronio eſt, legitur: *Sententiam de damnatione Macedo-*

cedonii & Eunomii Damaſus confirmari præcepit, etiam in ſancta Synodo Oecumenica, quæ præcepto & auctoritate ejus apud Conſtantinopolim celebrata eſt.

III. Non abſimile ſupremæ in Concilia auctoritatis ſpecimen dedere Liberius & Leo Magnus, dum in Concilia Orientalia duo, convocatione quidem illuſtria & Oecumenica, exitu tamen infauſta, atque horrenda latrocinia, animadverterunt. Liberius inquam, dum Ariminenſis Concilii judicium infregit; Leo vero ſecundi Concilii Epheſini acta reſcidit. Amboque Pontifices ab illorum Conciliorum Epiſcopis fidei profeſſionem exegerunt, iis aperte contrariam, quæ ante decreverant ſanxerantque: ipſaſque illorum Synodos caſſas, nullas, futiles pronunciarunt. Quin & ille ipſe Leo Magnus ſummis precibus exoratus, a Patribus Concilii Chalcedonenſis, (quo nullum in Eccleſia illuſtrius ſanctiuſque fuit) ut quem in gratiam Patriarchæ Conſtantinopolitani Canonem ediderant Viceſimum octavum, auctoritate ſua confirmaret; frangi & molleſcere neſcius eumdem infregit infirmavitque. Adeo ut ad multum tempus, etiam in Eccleſia Orientali effectu caruerit Canon ille. Quo nullum ſupremæ atque deſpoticæ ſupra Concilia Oecumenica poteſtatis exemplum illuſtrius prodit antiquitas.

IV. Quid quod Concilia Oecumenica, a Romanis Pontificibus ſuarum definitionum adverſus hæreſes edendarum normam ac ſpecimen interdum acceperint, primamque veluti

ſuorum Canonum perſcriptionem, ſuique officii eſſe crederent, ea ipſa definire atque ſancire, quæ antea Pontifices ſanxiſſent atque definiviſſent: quaſi præviis Pontificum definitionibus non modo docerentur Epiſcopi, verum etiam ad idem definiendum adſtringerentur & cogerentur.

Sic Patres Concilii Epheſini primi ſententiam depoſitionis in Neſtorium Hæreſiarcham ita pronunciarunt Actione I. *Coacti per Epiſtolam Sanctiſſimi Patris noſtri & comminiſtri Cæleſtini Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi, lacrymis ſubinde perfuſi, ad lugubrem hanc contra eum ſententiam venimus.*

Sic Concilii quarti Oecumenici, Chalcedonenſis ſcilicet, Epiſcopi, lecta Divi Leonis Epiſtola ad Flavianum data, quæ Myſterium Incarnationis prave & inique ab Eutychete implicatum atque confuſum, certis definitionibus explicabat, ſicut acta referunt, *Clamaverunt, hæc Patrum fides, hæc Apoſtolorum fides: Omnes iſta credimus, Orthodoxi ita credunt: anathema ei qui ita non credit.* Eidemque poſtmodum reſcripſerunt: *Apoſtolatus veſtri ſcripta, ita ut Symbolum fidei, quiſquis Sacramenta religionis non negligit, tabulis cordis inſcripſit, & tenaci, quò ad confundendos hæreticorum errores paratior fieret, memoriæ commendavit.*

Sic Patres ſextæ Synodi Oecumenicæ, nempe tertiæ Conſtantinopolitanæ, in Litteris Synodicis ad Agathonem, quæ extant poſt actionem decimam octavam, ita præfantur: *Perle-*

Perlectis veræ Confeſſionis Litteris a veſtra paterna Beatitudine ad piiſſimum Imperatorem miſſis, quas ut a ſummo Apoſtolorum vertice divine perſcriptas agnoſcimus; per quas exortam nuper multiplicis erroris ſectam depulimus ...... Hæreticorum nefariam doctrinam quaſi obſidione adorti ſumus; ac ipſos ut lapſos circa fidem, & peccatores in matutinis extra caſtra atriorum Dei, ut Davidicè loquamur, anathematibus interfecimus, ex ſententia per ſacras veſtras Litteras de iis priùs lata.

V. Quod ut agerent Sacrarum Synodorum Epiſcopi, hoc eſt, ut edendarum Canonicarum definitionum informationes perſcriptiones & documenta, a Romanis Pontificibus, tamquam veræ fidei Doctoribus atque Magiſtris in anteceſſum acciperent, priſca lege ſancitum erat. Cujus quidem meminerunt Epiſcopi Africani in Epiſtola Synodica, Theodoro Romano Pontifici data; quem idcirco *patrem patrum, & ſummum omnium Præſulum Pontificem*, in ipſa inſcriptione ſalutant. *Antiquis regulis ſancitum eſt*, inquiunt, *ut quidquid, quamvis in remotis & in longinquo poſitis Provinciis ageretur, non prius tractandum vel accipiendum ſit, niſi ad notitiam ſummæ Sedis veſtræ fuiſſet deductum; ut hujus auctoritate juxta quæ fuiſſet pronunciatio, firmaretur; indeque ſumerent cetera Eccleſiæ, velut de natali ſuo fonte prædicationis exordium, & per diverſas hujuſmodi regiones puritatis incorruptæ maneant fidei Sacramenta ſalutis*. Nempe, ſi bene conjicio, Apoſtolicæ Sedis *auctoritas* obtinebat, ut il-

la ipſa in ſuis Synodis definirent Epiſcopi atque firmarent, quæ prius a Romanis Pontificibus fuerant pronunciata ac definita: Propterea quod eſſent illi *profanarum hæreſum deſtructores, Principes & Doctores Orthodoxæ & immaculatæ fidei*, ut loquitur Sergius Cyprienſis Epiſcopus, in Epiſtola ad eundem Theodorum Pontificem data.

VI. Imo uſque adeo pro poteſtate atque imperio, cum Conciliis Oecumenicis interdum agebant Romani Pontifices, dum edendarum definitionum ſpecimen normamque præmittebant, ut judicium illis approbationis duntaxat quandoque relinquerent, non diſcuſſionis atque examinis. Quod in S. Leone magno videre fuit, dum celebrem adverſus Eutychianam hæreſim Epiſtolam ad Patres Concilii Chalcedonenſis ſubmiſit, quæ ferendæ damnationis norma illis eſſet. *Rejecta*, inquit, *penitus audacia diſputandi; cum pleniſſime & lucidiſſime per Litteras quas ad beatæ memoriæ Flavianum Epiſcopum miſimus fuerit declaratum, quæ ſit de Sacramento Incarnationis Domini noſtri JESU Chriſti pia & ſincera confeſſio*. De quibus etiam litteris ad Julianum Coenſem Epiſcopum ſcribens, *ſufficientes*, inquit, *Litteras miſimus, ad confirmandos in fide animos, non ſolum Sacerdotum, ſed etiam Laicorum*. Et ad Theodoſium Imperatorem; *Evidenter apparet, rem de qua agitur*, Eutychianæ ſcilicet hæreſis damnationem, *nequaquam Synodali indigere tractatione*. Ac re ipſa quidem tractatio nulla, nulla diſcuſſio, nullum

lum Epiſtolarum illarum examen Chalcedone factum eſt; ſed viſis illis atque perlectis, approbatio publica Patrum acclamatione data eſt: *Hæc Patrum fides, hæc Apoſtolorum fides, omnes ita credimus, Orthodoxi ita credunt: anathema ei qui ita non credit*. Unde & effectum eſt, ut quæ Chalcedone latæ ſunt in Hæreticos ſententiæ damnationis, ab ipſo Leone Pontifice latæ dicantur in Actis, non ab Epiſcopis, ſed per Epiſcopos, tamquam ſententiæ Pontificiæ promulgatores. *Sanctiſſimus & beatiſſimus Archiepiſcopus magnæ & ſenioris Romæ Leo, per nos & per præſentem ſanctam Synodum, mandavit eum, ſcilicet Dioſcorum, tam Epiſcopatus dignitate, quàm etiam & ab omni Sacerdotali alienari miniſterio*. Propterea quod ſententia Synodalis in Dioſcorum lata, uti & quæcumque aliæ fidei definitiones Chalcedone factæ ſunt, nil niſi ſententiæ Pontificiæ declarationes fuerint. Juxta quod Marcianus Imperator de forma congregandi celebrandique Concilii, ipſimet Leoni antea ſcripſerat: *Omnes Sanctiſſimi Epiſcopi debeant convenire, & quæ Chriſtianorum religioni, & quæ Catholicæ fidei proſint, ſicut Sanctitas tua ſecundum Eccleſiaſticas regulas definierit, ſua diſpoſitione declarent*. Et Pulcheria Auguſta ad eumdem: *Ut omnes etiam totius orbis Epiſcopi, facto Concilio, de Catholica religione ..... te auctore decernant*.

Quapropter ſicubi forte legitur, examen aliquod Epiſtolæ celeberrimæ D. Leonis factum eſſe Chalcedone; aut etiam Leonem

ipſum Epiſtolam illam miſiſſe Chalcedonem; ut examinaretur a Patribus; (quod nonnulli ex ejus ad Theodoretum Epiſtola 63. colligere ſibi videntur;) examen eſt intelligendum, non quidem ex quadam dubitatione profectum, num Catholicam fidem contineret, exponeretque fideliter; ſed examen ad ampliorem notæ jam, & creditæ, & profeſſæ fidei veritatis elucidationem inſtitutum. Ecquo enim pacto Epiſtolam ſuam, a Patribus Chalcedonenſibus, ex dubitatione num Catholicam fidem recte expoſitam contineret, examinari voluiſſet Leo magnus; quam *pleniſſimam lucidiſſimamque Sacramenti Incarnationis confeſſionem eſſe, nullaque Synodali tractatione indigere*, datis Epiſtolis affirmabat? Aut qua ratione de illius Epiſtolæ Orthodoxia Chalcedonenſes Patres vel leviter dubitaſſent; quam jam per publicam acclamationem, ſtatim atque illis lecta fuit, exceperant venerabundi, approbaverant, in eam pronis animis conſenſerant? Quam etiam Epiſcopi Galli, ſtatim atque illis exhibita eſt, tamquam Symbolum fidei tabulis cordis inſcripſerant? Ut ipſi diſerte fatentur, data ad Leonem ipſum Epiſtola Synodica, ex Concilio Arelatenſi anni 455. *Apoſtolatus veſtri ſcriptum, ita ut Symbolum fidei, quiſquis Sacramenta religionis non negligit, tabulis cordis inſcripſit, & tenaci ad confundendos hæreticorum errores ut paratior ſit, memoriæ commendavit.* Itane de Symbolis fidei intimo cordis inſcriptis ſubit adhuc aliqua dubitatio, num Catho-

tholicam fidem recte expoſitam complectantur ? Si quod ergo celeberrimæ Epiſtolæ D. Leonis examen Chalcedone factum eſt, non ad dubium de illius Orthodoxia deponendum eſt factum, ſed ad ampliorem agnitæ jam & creditæ & profeſſæ fidei veritatis elucidationem. Quod ipſe etiam Leo Magnus, in ea quæ nobis objicitur ad Theodoretum Epiſtola 63. aperte ſignificat, dum ait, *Ipſa quoque veritas clarius reniteſcit, & fortius retinetur, dum quæ fides prius docuerat, hæc poſtea examinatio confirmat.*

VII. Quæ cum ita ſint omnia, quis non videat vel mediocriter ſapiens, experimento ipſo, uſque priorum ſæculorum palam aperteque conſtare, Romanos Pontifices auctoritate, poteſtate, juriſdictione, Conciliis Oecumenicis longe eſſe ſuperiores ? Cum ea non modò pleno jure convocarint, direxerint, confirmarint, ac ubi neceſſe fuit, tranſtulerint, irritarint, reſciderint; Verùm etiam iiſdem per ſe ſe, aut per Legatos ſuos præfuerint; definiendi judicandique normam dederint; quæ eſſent de fide definienda, pro poteſtate atque imperio quandoque præſcripſerint; judicandi facultatem certis, ubi viſum eſt, limitibus circumſcripſerint; Canones ſummo omnium conſenſu editos abrogarint, omniaque interdum Acta in irritum miſerint. Quæ certè nonniſi ab habente in Concilia Oecumenica ſupremam poteſtatem auctoritatemque tentari non poſſunt: aut ſi forte per ſummum nefas tentata fuiſſent, cœlum

lum terræ Epiſcopi miſcuiſſent, ut illatam ſibi vim, quo meliori poſſent modo repellerent, & Canonicam libertatem tuerentur.

VIII. Neque tamen dum Romanos Pontifices, ſuprema illa in Concilia Oecumenica poteſtate atque auctoritate uſos oſtendimus probamuſque; Epiſcopos ipſos in Conciliis Oecumenicis ſedentes, ſua exutos volumus judiciaria poteſtate; quaſi ſint illi meri Romani Pontificis Conſultores, ac non itidem Judices cauſſarum fidei & morum, quæ in iis Sacris Congreſſibus agitantur. Abſit. Nec enim id ipſi Romani Pontifices velint, qui eam potius in Epiſcopis judiciariam poteſtatem agnoverunt probaruntque: Gelaſius II. in Epiſt. ad Gallos, de quadam Cauſſa in Galliis indicata, *Libenter acquieſcimus fratrum noſtrorum judicio, qui a Deo ſunt Judices in Eccleſia conſtituti*. Gregorius Magnus lib. 9. Regiſtri Epiſt. 49. monens Archiepiſcopum Arelatenſem, ut ſuæ Provinciæ Epiſcopos advocet, ad ſimoniacam hæreſim extirpandam, ait: *Ut melius ab omnibus caveatur, quod auctore Deo, veſtrum omnium fuerit conſtitutione damnatum*. Bonifacius II. approbans Epiſcoporum Synodos Arauſicanam & Valentinam, in quibus Semipelagianorum errores proſcripti fuerant, *Gaudemus*, inquit, *fraternitatem veſtram ita uno conſenſu definiviſſe*. Eamdem agnovit probavitque judiciariam in Epiſcopis poteſtatem Concilium Arelatenſe; data ad Sylveſtrum R. Pontificem Epiſtola; qua ſuum ipſi dolorem ſignificabat, quod invitatus licet

cet comitiis illis intereſſe noluiſſet, ſuoſque duntaxat Legatos miſiſſet. *Utinam*, inquiebant, *ad hoc tantum ſpectaculum intereſſe tanti feciſſes. Profecto credimus, quia in eos* (Donatiſtas) *ſeverior fuiſſet ſententia prolata; & te pariter nobiſcum judicante, cœtus noſter majori lætitia exultaſſet*. Quibus accinit D. Bernardus Epiſtola ad Innocentium II. data, *Miniſterii Epiſcoporum eſt, de Dogmatibus judicare*. Quod ille ait de Concilio Senonenſi, in quo Petri Abaelardi errores proſcripti fuerant. Unde & Epiſcopos bene multos obſervamus, veterum Conciliorum Oecumenicorum Actis ſubſcribentes in hunc modum, *Ego N.N. Epiſcopus judicans ſubſcripſi ...... Ego N.N. Epiſcopus definiens ſubſcripſi*. Adeo ſcilicet omni retro ætate judicandi definiendique poteſtatem tenuerunt Epiſcopi.

Quid ergo, inquies, nihil ne diſcriminis eſſe volumus Pontificem inter & Epiſcopos, in ferendo de fide moribuſque judicio? Multum ſane. Sic enim Epiſcopos cauſſarum fidei morumque judices eſſe volumus, ut tamen ſint & ipſi Romano Pontifice inferiores; cui non modo competit Apoſtolici judicii prærogativa & Aſphalia, ſed & Epiſcopalis cujuſque judicii recognitio, approbatio, confirmatio, ac etiam ſi jus poſtulet abrogatio. Ad eum ſane modum, quo Epiſcopos ita Eccleſiæ Rectores a Deo datos agnoſcimus, juxta illud Actorum 2. *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo poſuit vos Spiritus Sanctus Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*; ut tamen Roma-

manum Pontificem Rectorum Rectorem a Deo datum ſuſpiciamus., ac veneremur.

IX. Cauſſam ne prodere videar, non omiſerim productis hactenus monumentis adjungere graves illas atque diſertas loquendi formulas, quibus Græci ſimul & Latini in Concilio Florentino, anno 1439. Græci verò ſoli in Concilio Lugdunenſi II. anno 1274. ſuam de Romani Pontificis primatu ſententiam ac fidem profeſſi ſunt. Quæ licet aperte diſtinctèque Romani Pontificis ſuper univerſam Eccleſiam, adeoque ſupra Concilium Oecumenicum auctoritatem poteſtatemque non ſonent; (quandoquidem adhibita diſtinctiuncula Eccleſiæ univerſæ *collectivè & diſtributivè* ſumptæ, declinantur & eluduntur) eamdem tamen ita innuunt & inſinuant; ut Cardinalis Carolus a Lotharingia, ceterique Præſules Gallicani in Concilio Tridentino modis omnibus obſtiterint, ne eas profeſſionis formulas, in præfigendis R. Pontificis titulis ſacra Synodus uſurparet: ne Eccleſiæ Gallicanæ ſententia, quæ Romanos Pontifices Conciliis ſubjicit, hac ipſa fidei formula, damnata atque proſcripta videretur: Conciliumque Florentinum pro Oecumenico in Galliis non habitum reſponderunt: etſi minus vere.

Sic igitur habet Concilii Florentini Profeſſio. *Definimus Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in Univerſum Orbem tenere primatum: & ipſum Pontificem Romanum Succeſſorem eſſe D. Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium*. Sic & Græci Præſu-

les in Concilio Lugdunenſi II. data Epiſtola profitentur. *Ipſa quoque Sancta Romana Eccleſia ſummum & plenum primatum & principatum, ſuper univerſam Eccleſiam Catholicam obtinet; quem ſe ab ipſo Domino, in Beato Petro Apoſtolorum Principe, ſive vertice, cujus Romanus Pontifex eſt Succeſſor, cum poteſtatis plenitudine recepiſſe veràciter & humiliter recognoſcit. Et ſicut præ ceteris tenetur fidei veritatem defendere; ſic & de fide ſi quæ ſubortæ fuerint quæſtiones, ſuo debent judicio definiri.*

Tinniat nunc ſonetque ſi ſuperis placet arguta diſtinctio: Romanum Pontificem tenere primatum in Univerſum Orbem *diſtributive ſumptum, non collectivè* ...... Romànam Eccleſiam primatum & Principatum obtinere ſuper univerſam Eccleſiam Catholicam, *diſtributive ſumptam, non collectivè:* Nemo eſt qui ſi eas loquendi formulas ſemotis præjudiciis penſitarit, miſeram diſtinctiunculam non irrideat. Aliàs nihil neceſſe erat, Præſulibus Romanum Pontificem Concilio ſubjicientibus, totis viribus obniti in Concilio Tridentino, ne ea loquendi formula in præfigendis R. Pontificis titulis uſurparetur.

Occupavit hanc quidem diſtinctiunculam Leo X. in Conſtitutione *Paſtor æternus*, paulò ante laudata, diſtinctè diſerteque pronuncians, *Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, auctoritatem habere ſuper omnia Concilia*; quæ certe Eccleſiam univerſam *collectivè* ſumptam repræſentant. At cum id obiter tantum & in tranſcurſu, dum de Pragmatica Sanctione abolen-

lenda ſermonem faceret, a Leone X. dictum ſit; eaque duntaxat ſit propoſitio incidens, non principalis; pro re ultimò judicata ac definita haberi non debet. Uti profectò ſecutis inde temporibus, poſt varia hinc inde diſputata, in Concilio Tridentino, dum de præfigendis Romani Pontificis titulis in ſeſſione 23. ageretur, conſentiente Pio IV. quæſtio plus nimio ſalebroſa indeciſa & inſoluta relicta eſt.

CAPUT III.

Romanorum Pontificum ſuper Concilia Oecumenica eminentiam probat, quod a Pontificibus ad Concilia nuſquam appellare licuerit; a Conciliis tamen ad Pontifices omnino permiſſum ſit.

I. CUm ab inferiori duntaxat ad ſuperiorem interponi poſſe appellationem clament jura omnia; nulla meliori faciliorique via probari poteſt, ſuperiores eſſe Summos Pontifices Conciliis Oecumenicis, quàm ſi a Pontificibus ad Concilia appellare nunquam licuiſſe demonſtretur; a Conciliis tamen ad Pontifices provocare, omnino fuiſſe permiſſum. Hinc itaque geminam probatæ hactenus veritatis confirmationem eliciemus, utramque prorſus ineluctabilem.

Ac de primo quidem præſentis diſquiſitionis Capite, nonnulla breviter delibavimus Cap. 6. ſuperioris Diſſertationis, dum Romani Pontificis tribunal, ſupremum & ultimum eſſe in Eccleſia probaremus, ſupra quod nullum extat aliud, ad quod jure ſummo fieri poſſit provocatio. Ad præſens tamen hoc idem nobis eſt cumulatius demonſtrandum, ut hac etiam ratione Romanum Pontificem Concilio Oecumenico ſuperiorem, ut ſpopondimus, oſtendamus.

Et

Et quidem a Romano Pontifice ad nullum aliud ſub cœlo tribunal appellari poſſe, tota retro antiquitate creditum eſt; ac tamquam immota Canonici juris regula, ſummo conſenſu ſuſceptum. De quo Gelaſius Romanus Pontifex Epiſt. 17. ad Epiſcopos Dardaniæ: [Prima Sedes unamquamque Synodum ſua auctoritate confirmat, & congrua moderatione cuſtodit pro ſuo principatu .... Non reticemus quod cuncta per mundum novit Eccleſia: quoniam quorumlibet Epiſcoporum ſententiis ligata, Beati Petri Apoſtoli Sedes jus habeat reſolvendi; utpote cum de omni Eccleſia jus habeat judicandi, neque cuiquam liceat de ejus judicio judicare. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus ...... Sed nec illud præterimus, quod Apoſtolica Sedes frequenter, ut dictum eſt, more Majorum, etiam ſine ulla Synodo præcedente, & abſolvendi quos Synodus inique damnaverat, & damnandi nulla exiſtente Synodo, quos oportuit, habuerit facultatem.] Cujus rei multa ſubjungit exempla.

Et Nicolaus I. Epiſt. 8. quæ eſt ad Michaelem Imperatorem: *Ipſi ſunt Canones, qui appellationes totius Eccleſiæ ad hujus Sedis examen voluerunt deferri, ab ipſa nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt: ac per hoc illam de tota Eccleſia judicare, ipſam vero ad nullius commeare judicium.*

Idcir-

Idcirco S. Yvo Carnotenſis Epiſcopus, juriumque conſultiſſimus, in eam Juris Eccleſiaſtici regulam intendens Epiſt. 183. aliàs 159. iis ipſis qui ſe ſententia aliqua Pontificia gravatos exiſtimant, conſilium dat prudentiſſimum; ut non ad aliud tribunal appellent, quò a ſuſcepto gravamine liberentur; ſed ad eumdem ipſum Pontificem recurrant, melius utique informandum, levamen, ſi fieri poterit, recepturi. *Quoniam judicia Eccleſiæ Romanæ a nemine foris tractari poſſe, eadem Eccleſia Romana docente didicimus; Si qui aliquando ſe prægravatos, illius Eccleſiæ auctoritate, conqueruntur, hoc eis conſilium damus; ut non deſcendant in Aegyptum propter auxilium; ſed ab illa ad ipſam confugiant; & inde expectent levamen, unde ſe conqueruntur accepiſſe gravamen.*

Hoc idem conſilium, eadem juris regula informatus iniit hoc ipſo ſæculo duodecimo D. Bernardus Epiſt. 113. & lib. 2. de Conſideratione Cap. 2. Pontifices alloquens: *Quis mihi faciet juſtitiam de vobis? Extat quidem tribunal Chriſti*, (nempe ſuperius Pontificio) *ſed abſit ut ad illud appellem. Itaque recurro ad eum, cui datum eſt judicare de univerſis: hoc eſt ad vos; vos appello ad vos: judicate me & vos.*

II. Hinc D. Auguſtinus, ea Eccleſiæ regula dirigente, Pelagianos a judicio duorum Romanorum Pontificum, Innocentii I. & Zozimi I., a quibus fuerant prædamnati, ad Concilium Oecumenicum provocantes, tamquam lupos rabioſos, hæreticos ſuperbos,

turbulentos & inquietos inſecutus eſt, toto Chriſtiano Orbe pellendos, lib. 4. ad Bonifacium Cap. ultimo. *Hanc gloriam Pelagiani captare intelliguntur; ut propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis reſiſtente pervertere nequeunt, ſaltem commovere conantur. Cum potius vigilantia & diligentia Paſtorali, poſt factum illis competens ſufficienſque judicium*, (Innocentii nimirum & Zozimi) *ubicumque iſti lupi apparuerint, conterendi ſint, ſive ut ſanentur atque mutentur, ſive ut pro aliorum ſalute vitentur.*

Eodem imbutus animo Conſtantinus Imperator, Donatiſtas a Judicio Melchiadis Romani Pontificis appellantes indigniſſime ferens, exclamavit: *O rabida furoris audacia! Sicut in cauſſis gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt*. Quamquam fatendum eſt bona fide, fuiſſe illos hac in parte Pelagianis multo nequiores: quod non ad Concilium ut illi, ſed ad Imperatorem provocaſſent, & quidem multis admodum vicibus. Unde & exclamavit Religioſiſſimus Princeps, provocationis Libellum excipiens: *Quæ vis malignitatis in eorum pectoribus perſeverat? Quoties jam ad me improbiſſimis aditionibus ſuis indigna reſponſione repreſſi ſunt? Qui utique ſi hoc ante oculos habere voluiſſent, minime hoc ipſum interpoſuiſſent. Meum judicium poſtulant, qui ipſe judicium Chriſti expecto ..... Quid igitur ſentiunt maligni homines officio diaboli? perquirunt ſacularia, relinquentes cæleſtia.*

Ni-

Nihiloſecius ſi a judicio Melchiadis, non ad Conſtantinum ipſum, ſed ad Concilium plenarium rectà provocaſſent Donatiſtæ; & hanc quoque provocationem indigne tuliſſet Religioſiſſimus Imperator: Cum Concilii plenarii judicium minus neceſſarium exiſtimaret, ex quo cauſſam illam Romæ judicaverat Pontifex. Hæc enim illi de judicio Romæ jam lato certa mens erat, hæc de judicio Conciliari Arelate ferendo certa ſententia: illud ſcilicet ſufficientiſſimum fuiſſe, iſtud verò prorſus inutile fore, & improborum duntaxat clamoribus extortum. Quandoquidem, ut teſtis eſt Auguſtinus Epiſt. 164. appellantibus Donatiſtis, *Dedit Conſtantinus aliud Arelatenſe Concilium, non quia neceſſe erat, ſed horum importunis clamoribus cedens, & omni modo cupiens tantam inſolentiam cohibere.*

Illud itaque certum indubitatumque, quod primo nos loco ſpopondimus probaturos; a judicio Romani Pontificis ad Concilium Oecumenicum provocare, fuiſſe ſemper illicitum, ſacriſque Canonibus fuiſſe omni retro ætate prohibitum; antequam jure novo, a Martino V. Pio II. Julio II. aliiſque Pontificibus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ vetaretur. Atque ita non eſſe Romanos Pontifices Conciliis Oecumenicis auctoritate & poteſtate inferiores.

Quare memet ſtupor ingens inceſſit, dum legerem non ita pridem, in Oratione quadam a Petro Alliacenſi habita coram Clemente Septimo, contra Joannem de Monteſono, qui

qui ad illius tribunal, a ſententia Academiæ Pariſienſis appellaverat: *In cauſſis fidei a Summo Pontifice appellari poteſt ad Concilium, ſicut patet 19. diſtinct. Cap. Anaſtaſius*. Nihil enim hujuſmodi eo in Capite ſeu Canone *Anaſtaſius* legere licet; ſed iſtud alterum longe diverſum, ac mere hiſtoricum. *Anaſtaſius Secundus Romanus fuit temporibus Theodorici Regis. Eodem tempore multi Clerici & Presbyteri ſe a communione ipſius abegerunt, eo quod communicaſſet, ſine Concilio Epiſcoporum, vel Presbyterorum, vel Cleri cuncta Eccleſiæ Catholicæ, Diacono Theſſalonicenſi nomine Photino, qui communicaverat Acacio: & quia voluit occulte revocare Acacium, & non potuit, nutu Divino percuſſus eſt*: Quod ex Libro Pontificali ſpurio apocrypho milleque fabellis infarto ſumptum eſt. In Gloſſa duntaxat Capitis hujus, ad verbum illud *ſine Concilio*, nonnihil extat, quod ad cauſſam noſtram trahi poſſe videatur: nempe *videtur ergo quod Papa tenetur requirere Concilium Epiſcoporum, ubi de fide agitur; & tunc Synodus major eſt Papa*. Ex quibus fortaſſe poſtremis verbis inferebat Alliacenſis, in cauſſis fidei a Summo Pontifice ad Concilium appellari poſſe, cum eſſet illud Pontifice majus. Verùm præterquam quod generatim & univerſe Gloſſarum auctoritas nulla, aut certe minima eſt: hæc tamen præ ceteris Gloſſa, prima ſui parte falſiſſima eſt; parte vero altera, caſſa & futilis, ut quid ex illa contra nos extundi poſſit. Quid enim falſum magis, quam *teneri Papam*

requirere Concilium Epiſcoporum, ubi de fide agitur? Ecquot enim in Eccleſia a Romanis Pontificibus damnatæ ſunt Hæreſes, nullo requiſito Epiſcoporum Concilio? Quid futilius, quàm nobis occentare, Synodum ſimul & Papam cum Synodo judicantem, majus aliquid eſſe Papa ſolo; quaſi non id ipſum millies faſſi ſimus? At non eſt hìc nobis de Synodo eo ſenſu accepta, (ut ſcilicet Epiſcopos Papamque complectitur) diſputatio; dum quærimus, ſit ne Pontifice ſuperior Synodus, an inferior.

III. Jam vero quod ad alteram præſentis argumentationis partem attinet, fuiſſe ſcilicet omnino permiſſum a Concilio ad Pontificem appellare, facilioris eſt probationis; modò quid Concilii nomine in hacce controverſia veniat, attendatur. Monuimus quippe Capite primo n. 2. Concilii nomine, (dum de præſtantia Pontificis ſupra Concilium diſputatur,) non intelligi Epiſcopos univerſos in cœtum vocatos, ſimulque Romanum Pontificem, qui eis vel per ſe ſe, vel per Legatos ſuos præeſt: Sic enim quærere, ſitne Romanus Pontifex Concilio ſuperior, idem prorſus eſſet atque inquirere, ſitne Pontifex ſe ipſo quoque ſuperior; cum eo ſenſu Concilium acceptum, Romanum quoque Pontificem complectatur. Sed Concilii nomine tunc tantum intelligi diximus Epiſcopos univerſos in cœtum vocatos, ipſo tamen Pontifice qui eis præeſt minime computato. Uti dum dicimus, hunc vel illum Pontificem huic vel

illi Concilio præfuiſſe ; Sylveſtrum puta præfuiſſe Nicæno . Pari itaque ſenſu , dum contendimus modò fuiſſe omnino permiſſum , a Concilio ad Pontificem appellare , id unice intelligitur ; licitam ſemper fuiſſe ad Romanum Pontificem appellationem , a ſententia Epiſcoporum , in Concilio quidem , non tamen aſſentiente & probante Pontifice judicantium . Quandoquidem ſi fieret ad Pontificem appellatio a ſententia Epiſcoporum in Concilio , aſſentiente probanteque Pontifice judicantium ; ad eumdem profecto appellatio fieret ; a Pontifice ſcilicet , qui jam cum Epiſcopis judicaſſet , ad eundem ſecundò judicaturum.

Hoc itaque ſenſu licuiſſe ſemper a Concilio ad Pontificem appellare , liquet ex uſu perpetuo , & in Eccleſia approbato . Sic certe in Concilio Epheſino ſecundo , (quod etſi ſtatim degenerarit in latrocinium , ex ipſa tamen convocatione , Legatorumque Pontificiorum deſtinatione atque miſſione Oecumenicum fuerat,) damnatus S. Flavianus Conſtantinopolitanus Antiſtes , ſuaque Sede dejectus , de Synodali ſententia in ſe lata ad S. Leonem appellavit , porrecto Legatis ipſius provocationis Libello ; uti Leo ipſe Theodoſio Imperatori per Litteras ſignificavit : *Legati noſtri fideliter reclamarunt* , contra ſententiam a factioſis Epiſcopis latam , *& iiſdem Libellum appellationis Flavianus Epiſcopus dedit*.

Eamdem appellationis ad S. Leonem directæ viam tenuit Theodoretus Epiſcopus Cyri,

ri, in eadem Epheſina Synodo, damnationis quoque ſententia perculſus: ut conſtat ex Actis Concilii Chalcedonenſis, in quibus id fertur obſervatione digniſſimum: (ut innoteſcat quàm juſtæ tunc cenſerentur interjectæ illæ a Concilio ad Pontificem appellationes,) fertur inquam, quod cum eo in Concilio publice legerentur Acta Epheſinæ Synodi ſecundæ, atque ad id ventum eſſet, quod Flavianus ſententia Synodica ictus, ad Leonem Pontificem de gravamine provocaſſet; ejuſque appellationem Dioſcorus aſpernatus, nihil de ſua impietate atque ſævitia remittere voluiſſet; horrore atque ſtomacho Patres affecti unanimes exclamarunt, *Anathema Dioſcoro; hac hora damnavit, hac hora damnetur. Sancte Domine tu illum vindica: catholice Imperator tu illum vindica. Leoni multos annos.*

Non abſimiliter ſecutis inde temporibus, Macarius Antiochenus & alii, a ſexta & ſacroſancta generali Synodo damnati, ad Leonem II. Romanum tunc Pontificem provocarunt, Romamque ad cauſſam proſequendam a Conſtantino Pogonato ſunt miſſi, Litteris ab eo commendatitiis muniti, in quibus ſic Imperator Pontificem interpellabat: *Omnes ſcriptis precibus Serenitatem veſtram communiter precati ſunt, ut eos ad Beatitudinem veſtram mitteremus. Sic igitur fecimus, veſtro paterno judicio ipſorum cauſſam permittentes.* Extat hæc Conſtantini Pogonati Epiſtola ſub finem Actorum ſextæ Synodi Oecumenicæ, in

Editione Romana juſſu Pauli Quinti excuſæ.

Nihil hic addo de magno Athanaſio Epiſcopo Alexandrino, nihil de S. Joanne Chryſoſtomo Conſtantinopolitano, nihil de Euſtatio Sebaſteno; qui & damnati, & a ſuis Sedibus pulſi, ad Romanos Pontifices provocarunt; prior quidem ad Julium, alter ad Innocentium, poſtremus ad Liberium; a quibus & plene purgati ſunt, & ſuis Sedibus reſtituti. Cum enim a puris putiſque hæreticorum Conventiculis damnati fuiſſent, ſuiſque Sedibus a conjuratis hoſtibus pulſi; nihil eorum ad Romanos Pontifices provocatio, cauſſam quam hic agimus juvare poteſt. Sed ſatis ſuperque inſtituto noſtro ſufficiunt, quæ modo protulimus Macarii, Theodoreti, Flaviani provocationum exempla.

Cum itaque exploratum omnino ſit, omnique jure firmum & inconcuſſum, non licere appellationem niſi ab inferiori ad ſuperius tribunal deferre: neceſſaria conſecutione colligitur, Romanos Pontifices Conciliis Oecumenicis, poteſtate, auctoritate, juriſdictione ſuperiores eſſe.

IV. Ab exemplis ad rationem accedo, unicam illam quidem, ſed prorſus invictam, ac per ſe ſe patentem. A tribunali fallibili, ſeu errori obnoxio, ad tribunal infallibile nullique obnoxium errori, provocare licitum eſt, imo maxime congruum. Cum enim eo maxime animo provocatio fiat, ut prioris judicii error emendetur, juſque quod putatur violatum & læſum, reſarciatur: a nul-

lo

lo melius tribunali & error emendari, & jus reſarciri poteſt, quàm quod fuerit infallibile. Porro ſuperiori Diſſertatione probatum eſt, Romani Pontificis tribunal, ſaltem ubi de Dogmate agitur aliquo, errori nulli obnoxium eſſe: aliàs vero certo certius eſt, Concilium Oecumenicum, quale in hacce præſenti Controverſia ſumitur, (ut ſcilicet ſolos complectitur Epiſcopos, in cœtum vocatos, Pontifice præſide non computato) errori eſſe obnoxium, ut ſæpius vidimus; quia ſic univerſam non repræſentat Eccleſiam. Sola itaque attenta ratione Theologica, perſpectum eſt, poſſe a Concilio ſic accepto ad Romanum Pontificem appellari.

CA-

CAPUT IV.

Eamdem probat eminentiam, quod Papa etiam graviter & cum ſcandalo delinquens, a Concilio ordinariè *ut ajunt &* regulariter, *judicari non poſſit; ſolo excepto caſu hæreſis manifeſtæ, quo tunc Pontifex eſſe deſineret.*

I. Quandoquidem jura clamant univerſa, naturalique lumine notiſſimum eſt, poſſe ſubditum delinquentem, ab eo qui poteſtate auctoritate juriſdictione ſuperior illi fuerit, *ordinarie* judicari: tunc certe conſequens erit, certoque conſtabit, non ſubeſſe Pontificem Concilio Oecumenico, ubi ſemel probatum fuerit, illum tametſi forte graviſſime, & cum publico Eccleſiæ ſcandalo delinquentem, (excepto tamen caſu hæreſis manifeſtæ, quo tunc deſineret eſſe Pontifex) a Concilio etiam Oecumenico judicari *ordinarie* non poſſe; ſed unius Dei, quo ſolo minor eſt, judicio reſervari.

Id porro probare luculenter atque invicte, non eſt admodum operoſum; cum in publicas Eccleſiæ Leges, decretaque tranſierit. Canone *Si Papa* diſt. 40. *Cunctos judicaturus ipſe a nemine eſt judicandus, niſi deprehendatur*

tur a fide devius. Quod ex Bonifacio Moguntino Epiſcopo & Martyre ſumptum eſt.

Octavum Concilium Oecumenicum, ſeu Conſtantinopolitanum quartum, ſub Hadriano II. Actione 10. *Si Synodus univerſalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romanorum Eccleſia quævis ambiguitas & controverſia; oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia, de propoſita quæſtione ſciſcitari, & ſolutionem accipere, aut proficere, & profectum facere; non tamen audacter ſententiam dicere, contra ſummos ſenioris Romæ Pontifices.*

Concilium Romanum ſub eodem Hadriano II. Cap. 3. contra Photium: *Romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus judicaſſe legimus; de eo vero quemquam judicaſſe non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus poſt mortem anathema ſit dictum; ſciendum tamen eſt quia ſuper hæreſi fuerat accuſatus, propter quam ſolùm licitum eſt minoribus, Majorum ſuorum motibus reſiſtendi, vel pravos ſenſus reſpuendi. Quamvis nec ibi, nec Patriarcharum, nec cæterorum Antiſtitum cuipiam, de eo fas fuerit proferendi ſententiam, niſi ejuſdem primæ Sedis Pontificis conſenſus præceſſiſſet auctoritas.*

Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. ut habetur in Cap. *Licet* extra. *de Electione*, rationem aſſignans, cur ſumma cautela eligi debeat Romanus Pontifex, hanc maxime notat, *quia ſi delinquat ille, non poterit ad Superiorem haberi recurſus*: nempe ut judicetur & puniatur.

Inno-

Innocentius III. Sermone 2. de Conſecratione Summi Pontificis : *In tantum fides mihi neceſſaria eſt , ut cum de ceteris peccatis Deum ſolum judicem habeam , propter ſolum peccatum quod in fide committitur , poſſem ab Eccleſia judicari .*

Bonifacius VIII. in Extravaganti *Unam Sanctam* , Titulo *de majoritate & obedientia : Si deviat terrena poteſtas , judicabitur a poteſtate ſpirituali : ſi deviat ſpiritualis minor , a Majori : ſi verò ſuprema , a Deo ſolo , non ab homine poterit judicari .*

Quibus omnibus præponendus eſſet Canon *Nemo* 9. quæſt. 3. qui Romanæ Synodi Epiſcoporum ducentorum & octoginta , ſub Sylveſtro celebratæ , Decretum fuiſſe dicitur ; ſi de ejus veritate conſtaret : *Nemo judicet primam Sedem ; quoniam omnes Sedes a prima Sede juſtitiam deſiderant temperari : Neque ab Auguſto , neque ab omni Clero , neque a Regibus , neque a populo judex judicabitur .* Sed ſpurio Canone non eſt opus , ad ſtatutæ veritatis confirmationem .

II. Iis Canonicæ Doctrinæ principiis imbuti Epiſcopi , Romæ in Synodo *Palmari* vulgo dicta , a Theodorico Rege congregati anno 500. ut cauſſam Symmachi Romani Pontificis , de violata caſtitate a Schiſmaticis accuſati cognoſcerent ; eumdem in judicium vocare noluerunt , niſi Synodi Congregationi præberet aſſenſum , ſeque ipſe illorum judicio ſubjiceret volens , ac etiam rogans . *Memorati Pontifices ſuggeſſerunt , ipſum qui diceba-*

tur

tur impetitus, debuiſſe Synodum convocare: Scientes quia ejus Sedi, primùm Petri Apoſtoli meritum ſeu principatus, deinde Conciliorum venerandorum auctoritas, ei ſingularem in Eccleſia tradidit poteſtatem: nec antedicta Sedis Antiſtites minorum ſubjacuiſſent judicio. Ac tum poſtea Sacra *Palmaris* Synodus liberum & immunem ab illatis criminibus Symmachum pronunciavit, *quantum ad homines reſpicit, ſed totam cauſſam Dei judicio reſervavit*. Ut Acta teſtantur.

Neque verò reponi poteſt, Synodi *Palmaris* Epiſcopos Symmachi Romani Pontificis cauſſam cognoſcere detrectaſſe, niſi ſe ipſe illorum judicio ſponte permiſiſſet, quia Synodus Oecumenica non erat, cui ſoli Romanus Pontifex ſubjiciendus eſſet; de cetero cauſſam illam ſummo jure fuiſſe judicaturos, ſi Synodus Oecumenica fuiſſet. Id inquam reponi non poteſt: quia quæ illos Epiſcopos ratio movit, ut cauſſam illam cognoſcere nollent, ea profecto erat, quæ perinde Synodum Oecumenicam moviſſet, etiam omnium maximam. Quænam illa? Ea certe quam Synodi *Palmaris* nomine dedit Ennodius, in Apologetico Collegarum ſuorum nomine adornato: *Quia aliorum hominum cauſſas Deus voluit per homines terminari; Sedis autem Romanæ Præſulem ſuo ſine quæſtione reſervavit arbitrio ...... Voluit Beati Petri Succeſſores Cœlo tantum debere innocentiam ſuam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inviolatam exhibere conſcientiam*. Ea rurſus ratio,

quam

quam S. Avitus Viennenſis Epiſcopus, in Epiſtola ad Senatores Urbis Romæ, ſuo & Gallorum omnium Antiſtitum nomine data inſinuavit; dum de Synodo *Palmari*; & judicio in ea lato in cauſſa Symmachi, expoſtulavit Eccleſia Gallicana. *Sicut ſubditos nos eſſe terrenis poteſtatibus jubet Arbiter Cæli, ſtaturos nos ante Reges & Principes in quacumque accuſatione prædicens; ita non facile datur intelligi, qua vel ratione vel lege ab inferioribus Superior judicetur. In Sacerdotibus ceteris, poteſt ſi quid forte nutaverit reformari: at ſi Papa Urbis vocatur in dubium, Epiſcopatus jam videbitur, non Epiſcopus vacillare .....! Reddet rationem, qui Ovili Dominico praeſt, qua commiſſam ſibi agnorum curam adminiſtratione diſpenſet: Ceterum non eſt gregis paſtorem terrere, ſed judicis*. Quæ profecto rationes, tum ab Ennodio Ticinenſi, tum ab Avito Viennenſi productæ, tam Synodum Oecumenicam, quàm alteram qualemcumque urgere debent: cum ne ipſa quidem Synodus Oecumenica eam cauſſam judicare poſſit, quam ſuo Deus reſervavit arbitrio.

III. Iiſdem Canonicæ doctrinæ principiis etiam imbuti Italiæ & Galliarum Epiſcopi, a Carolo Magno Romæ, nono ineunte ſæculo congregati, ut Leonis III. Romani Pontificis, variis facinoroſorum hominum criminationibus impetiti cauſſam cognoſcerent; jubenti Carolo Magno parere renuerunt, niſi venia prius ab ipſomet Leone impetrata, qua ſe illorum examini judicioque permitteret

ret volens ac lubens. *Clamaveruntque propterea omnes*, Anaſtaſio teſte in vita Leonis: *Nos Sedem Apoſtolicam, quæ eſt Caput omnium Dei Eccleſiarum, judicare non audemus. Nam ab ipſo nos omnes, & Vicario ſuo judicamur: ipſa autem a nemine judicatur; quemadmodum antiquus mos fuit: ſed ſicut ipſemet Summus Pontifex conſuevit, jubeat, & canonice obediemus.*

Nec eſt quod importunus cavillator id quoque reponat, quod occaſione *Palmaris* Synodi paulo antea repoſuere nonnulli: idcirco ſcilicet Romanæ Synodi Præſules Leonis cauſſæ judicium averſatos eſſe, niſi ſe ipſe illorum examini judicioque permitteret; quòd Synodus Oecumenica non eſſet, quæ ſola per ſe ſe jus habeat de Romano Pontifice judicandi. Nec enim hanc Præſules illi, averſi animi ſui rationem obtenderunt: Sed quod Apoſtolica Sedes Eccleſiarum omnium Caput eſſet, quæ a nemine pro more veteri debeat judicari. Quæ ſane ratio in Synodorum etiam Oecumenicarum Epiſcopos cadit. Si enim a nemine, ita nec ab illis judicandus eſt Pontifex. Quapropter ubi Leo III. in Epiſcoporum illorum ceterorumque Principum conſeſſum ingreſſus, purgationem ſui fecit, ita ſe ſponte ſua facere dixit, nullis Legibus obſtrictum, ut famæ ſuæ conſuleret, totumque Conſeſſum a ſiniſtris ſuſpicionibus liberaret; de cetero a nemine judicari ſe poſſe profeſſus eſt. Magni & excelſi animi verba ſubjicio, a Baronio relata in Annalibus

bus ad annum 800. [Nota res eſt , fratres
„ chariſſimi , malos adverſus me homines
„ inſurrexiſſe , meque meamque vitam gra-
„ viſſimis criminibus infamaſſe . Cujus rei co-
„ gnoſcendæ gratia Clementiſſimus hic & Se-
„ reniſſimus Rex Carolus, unà cum Sacerdo-
„ tibus ac Principibus ſuis in hanc Urbem ſe
„ contulit . Quamobrem ego Leo Pontifex
„ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, a nemine judica-
„ tus neque coactus , ſed mea voluntate im-
„ pulſus purgo me præſentibus vobis , coram
„ Deo & Angelis ejus , qui conſcientiam no-
„ vit, & Beato Petro Principe Apoſtolorum,
„ in cujus conſpectu conſiſtimus : Me neque
„ ſceleratas res , quas mihi objiciunt perpe-
„ traſſe , neque perpetrari juſſiſſe ; Deum te-
„ ſtans, in cujus judicium venturi ſumus , &
„ in cujus conſpectu conſiſtimus . Et hoc fa-
„ cio , non legibus ullis obſtrictus ; neque
„ hanc conſuetudinem, aut Decretum in San-
„ cta Eccleſia Succeſſoribus meis , & fratri-
„ bus Coepiſcopis imponere cupiens ; ſed ut
„ certius iniquis vos ſuſpicionibus liberem .]
Ita Leo III. honoris dignitatiſque ſuæ retinen-
tiſſimus.

IV. Binis illis Romanorum Pontificum ex-
emplis , in quos ſacræ Synodi judicium exer-
cere detrectarunt, addi poſſet, imo & præmit-
ti debuiſſet exemplum Marcellini Romani Pon-
tificis , in idololatriam prolapſi : in quem
Sinueſſanam Synodum judicium exercere no-
luiſſe , nonnulli referunt , ſed in has voces
prorupiſſe , *Tuo ore judica cauſſam tuam , non*
noſtro

noſtro judicio : Et iterum , *noli audiri in judicio noſtro , ſed collige in ſinu tuo cauſſam tuam* : Et iterum , *Prima Sedes non judicatur a quoquam* . Verùm falſis & commentitiis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumentis inniti nolim, in vindicandis Sedis Apoſtolicæ juribus : tamque commentitiam habeo Sinueſſanam Synodum , quàm fabuloſum Marcellini Romani Pontificis lapſum in Diocletiana perſecutione . De quibus nonnulla jam dixi in priori Diſſertatione Cap. IX.

Stat ergo, eo quoque rejecto præſidio, firmum & inconcuſſum Romani Pontificis privilegium , ut etiamſi forte deliquerit , a Concilio Oecumenico , utpote ſibi ſubdito, judicari *ordinariè* non poſſit ; ſed unius Dei, quo ſolo minor eſt , judicio relinquatur . De quo plura dabuntur in Appendice.

Ceterum dixi ſæpius & inculcavi , *ordinariè* & *regulariter* judicari ab Eccleſia non poſſe Pontificem , etſi forte graviſſime deliquiſſet ; quod eſt obſervatione digniſſimum. Quia ſi forte fortuna contingeret , Pontificem propter horrenda vitæ ſcandala , aut turpem in Eccleſia regenda ſocordiam , aut etiam propter amentiam & furiam , (quæ mala Deus & avertit hactenus , & ſemper avertet) ab Eccleſia ſeu a Concilio Oecumenico judicari, ac etiam a Sede Pontificia dejici ; perperam tamen inde colligerent Adverſarii noſtri, Concilium ſimpliciter & abſolute Romano Pontifice ſuperius eſſe , auctoritate & poteſtate. Quia poteſt quis alteri per accidens ſubjici ,

M ratio-

ratione delicti, aut alicujus defectus Canonici, qui ſimpliciter & abſolute minime ſubjicitur, imo qui ſuperior omnino ſit. Cujus exemplum ipſimet nobis exhibent, urgentque frequenter. Childericus enim, ut narrant, hujus nominis tertius, Galliarum Rex ex Merovingiorum ſtirpe poſtremus, ob meram in regendo Regno ſocordiam, animique infirmitatem, ab ipſis Regni Ordinibus Sueſſione congregatis, non a Zacharia Pontifice depoſitus eſt, detonſuſque in Bertinianum Monaſterium detruſus: ejuſque loco Pippinus Galliarum Rex ſolenniter eſt acclamatus: (Unde & cœpit ſecunda Regum Francorum Dynaſtia, quæ Carlovingiorum dicta fuit.) Quamquam Galliarum Reges, uti ſupremos Monarchas, toti Regno ſuo, omnibuſque Regni Ordinibus ſuperiores agnoſcant Adverſarii noſtri; illoſque in temporalibus ſolo Deo minores affirment. Quid itaque tam diverſe tam varie, in Romanorum Pontificum caſibus argumentantur; ut illos Conciliis Oecumenicis per ſe ſe & abſolute ſubditos probent, ob id maxime quod certis in caſibus poſſint, ut ipſi quidem autumant, a Conciliis Oecumenicis, ſeu ab Eccleſia judicari? *Pondus & pondus, menſura & menſura, utrumque abominabile eſt apud Deum*. Proverb. 20.

V. At ecce quæres ex me, ſi ſic eſt ut hactenus demonſtravi, ſi inquam Concilio Oecumenico poteſtate, auctoritate, juriſdictione ſuperior eſt Pontifex; qui fieri poteſt, ut ſi forte in apertam labatur hæreſim, a Concilio

lio Oecumenico judicetur ; cùm nullo in caſu poſſit ſuperior a ſubdito judicari ?

Fuit non ita pridem qui Quæſito reſponderit Theologus ſubtiliſſimus , in hunc ferme modum : [quia , *inquit* , ſi forte Pon„ tifex in hæreſim labitur , non labitur uti „ Pontifex , ſententiam ſcilicet ex Cathedra „ ſive e ſacro Tribunali pronuncians , ſed „ uti privatus eſt Doctor . Ex quo proin„ de conſequens eſt , Concilium , a quo eo „ in caſu judicari poteſt , ac etiam deponi , „ in illum auctoritatem exercere , eoque ſu„ perius eſſe , ut privatus eſt Doctor , non „ ut eſt Pontifex . Ad eum ferme modum , „ quo Pontifex ſacram exomologeſim fa„ ciens , & abſolutionem Sacramentalem a „ privato Sacerdote ſuſcipiens , ei profecto „ ſubjicitur ut eſt homo , quia peccavit ut „ homo ; quamquam ſit illi multis titulis „ ſuperior , ut eſt Pontifex .] Verùm hanc ego rationem , cum bona ſubtiliſſimi Theologi venia , probare omnino non poſſum . Falſum quippe eſt quod ſupponit , ideo ab Eccleſia judicari poſſe Pontificem , in hæreſim lapſum , quia in eam nonniſi ut privatus Doctor & homo lapſus eſt . Sic enim conſequens eſſet , poſſe quoque Pontificem , ſalva ſuæ ſuper omnem Eccleſiam eminentia , atque præſtantia dignitatis , pro quocumque gravi delicto , ab Eccleſia in foro externo , ac lata ſententia judicari : cùm ſuum qualecumque delictum committat ſemper ut homo ; & pro qualicumque delicto ; ſacram

apud privatum Sacerdotem exomologeſim faciat; ſalva perinde Pontificiæ eminentia atque præſtantia dignitatis.

Quapropter aliam ego quæſiti ſolutionem dederim. Quia inquam Pontifex in apertam hæreſim incidens, ex hoc ipſo deſinit eſſe Pontifex: cùm hoc ipſo deſinat eſſe membrum Eccleſiæ. Quomodo enim illius adhuc Corporis Caput eſſet, cujus deſiit eſſe membrum? Atque ita eo in caſu ſua ipſius hæreſi a Pontificatu deponitur: eidemque hæreſim profitendo renunciaſſe cenſetur. Quare in rigore loquendo non eum tunc deponit Eccleſia, ſeu Concilium Oecumenicum; ſed illum ſua ipſius hæreſi depoſitum eſſe declarat. Nec eſt illi eo in caſu neganda a fidelibus obedientia, donec talem illum eſſe, Eccleſia publice ac ſolemniter pronunciaverit.

Alteram ejuſdem quæſiti ſolutionem addiderim. Quia ſcilicet ex generali lege, qui per ſe ſe & abſolute alienæ juriſdictioni atque auctoritati non ſubeſt, eidem tamen ſubeſſe quandoque poteſt, ratione delicti: quod ſexcentis exemplis fit manifeſtum. Nihil itaque vetat, Pontificem per ſe ſe quidem & abſolute Conciliis Oecumenicis ſuperiorem; ratione tamen hæreſis, (quæ in Eccleſiæ Capite, omniumque fidelium Paſtore Doctore atque Magiſtro delictum eſt omnium maximum) Concilio Oecumenico ſubjici ad judicium ſubeundum. Ut & tunc locum habeat Innocentii III. R. P. laudatum ſæ-

ſæpiùs effatum : *In tantum fides mihi neceſſaria eſt , ut cum de ceteris peccatis Deum ſolum judicem habeam , propter ſolum peccatum , quod in fide committitur , poſſem ab Eccleſia judicari.*

CAPUT V.

Adverſæ Sententiæ momenta diluuntur, ac illa primùm quæ a ratione petuntur.

I. QUi Romanum Pontificem Concilii Oecumenici auctoritati ſubjiciunt, eo maxime momento nituntur, quod Concilii Oecumenici auctoritas Divina ſit, ſeu cum Dei ipſius auctoritate conjunctà: adeo ut unà cum Concilio, Deus ipſe, Spiritus Sanctus definire judicare decernere cenſeatur. Omne quippe Concilium Oecumenicum, inquiunt illi, aliquod fidei Caput ſolenni ritu definiens, perinde ac Concilium ab Apoſtolis Jeroſolymis habitum, dicere merito poteſt, quod illi dixere, *viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*, Actor. 15. Ex quo conſequens eſſe volunt, debere neceſſariò Summum Pontificem, idem cum Concilio definiente & judicante ſentire, ne & ipſe a Spiritu Sancto diſſideat. Atque ita ultimò tandem colligunt, veluti conſectarium ſponte fluens, Romanum Pontificem Concilio Oecumenico neceſſariò ſubeſſe.

Miror ego tam multos eo deludi momento ac decipi, quod ne ipſam quidem, quæ nobis in manibus eſt, difficultatem attingit. Monuimus enim ſæpenumero, Concilium Oecumenicum, de quo quæritur in præſenti, ſub-

ſubſitne Romano Pontifici, an verò præſtet, non illud eſſe, quod Epiſcopos ſimul in cœtum vocatos complectitur, & qui illis præeſt, Romanum Pontificem; ſed quod ſolos dicit Epiſcopos, non intellecto Pontifice. Porro Concilium, cujus Divina auctoritas dicitur eſſe, cum quo ſcilicet judicat definitque Spiritus Sanctus; adeo ut qui in eo Epiſcopi de fide pronunciant, dicere meritò poſſint, *viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*; non illud profecto eſt, quod ſolos dicit Epiſcopos, non computato Pontifice; ſed illud quod & Epiſcopos, & Pontificem ex æquo complectitur. Certe dum Patres Concilii Chalcedonenſis e. g. Canonem vigeſimum octavum, Legatis Pontificis repugnantibus, ediderunt; quem idcirco Leo I. ſubinde reſcidit, & in irritum miſit, (ut alia mittam exempla ſuperius memorata) nec dixere, nec dicere potuere, *viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*. Ab inſtituto igitur noſtro longe abit argumentum illud decantatiſſimum, quo ſolo ſibi videntur adverſæ ſententiæ vindices cœli convexa tetigiſſe.

II. Age tamen concedamus fervidis Diſputatoribus, quod ex ſuo illo principio perperam intellecto conſequens eſſe volunt. Demus, inquam, ex Divina Concilii Oecumenici auctoritate, afflatuque Spiritus Sancti Concilium dirigentis, conſequens eſſe, Romanum Pontificem idem ſemper cum Concilio ſentire debere, ne & ipſe a Spiritu Sancto diſſentiat: Negamus tamen quod inde ultimò colligunt, putantque eſſe conſectarium; Ponti-

ficem propterea ſubeſſe Concilio. Quia quod Pontifex cum Concilio a Spiritu Sancto directo ſentire debeat, non habet propter ſui erga Concilium ſubjectionem; ſed propter judicii a Concilio lati æquitatem & rectitudinem. Uti plane vir ſapiens, veri rectique amans, idem cum viro doctiſſimo, ſententiam aliquam ſuam invicte probante ac demonſtrante ſentire debet, non propter auctoritatem poteſtatemque, quam in eum vir doctus & eruditus exerceat; ſed propter veritatem ſententiæ invictè probatæ ac demonſtratæ. Uno verbo, ut cum viro doctiſſimo ſentiat vir recti verique amans, non imperio ducitur trahiturque, ſed evidentia veritatis.

Certe in confeſſo eſt apud omnes, Concilium Oecumenicum ſubſequens, quoad fidei Capita definita, idem omnino ſentire debere cum Concilio Oecumenico præcedenti: Ex. gr. Concilium Conſtantinopolitanum, aut ſi mavis Epheſinum, idem de Divini Verbi conſubſtantialitate, cum Concilio Nicæno I. in quo fuerat definita, ſentire debuiſſe; nec potuiſſe aliter definire ac pronunciare, quàm quod fuerat Nicææ a Patribus definitum ac pronunciatum. Quamquam tamen Concilium Oecumenicum ſubſequens Concilio Oecumenico præcedenti minime ſubſit; eidemque auctoritate poteſtate juriſdictione inferius nullo modo ſit. Ita pariter Romanus Pontifex cum Concilio, cui idem ac Spiritui Sancto viſum eſt, ſentire omnino debet, non propter ſui ad Concilium ipſum ſubjectionem, ſed pro-

pter

pter judicii, Spiritu Sancto afflante lati, æquitatem & rectitudinem. Aut ſi mavis, ſentire cum Concilio Oecumenico debet Pontifex, non quia Concilio ſubjicitur, ſed quia ſubjicitur Spiritui Sancto.

III. Eadem plane via ſolutum habes momentum alterum a ratione petitum, quo perinde incautis illudunt adverſæ ſententiæ vindices, dum ajunt: *Ratione naturali notum eſt, totum ſua parte majus eſſe: Concilium Oecumenicum totum quoddam morale ac myſticum eſt, cujus Pontifex pars eſt, tametſi præcipua: igitur Concilium Oecumenicum Romano Pontifice majus eſt; adeoque eſt illi poteſtate atque auctoritate ſuperius. Juxta vulgare proloquium, Orbis major eſt Urbe*. Ludus hic eſt nugaciſſimus. Quamquam enim Concilium quo de agimus in præſenti, totum morale ac myſticum re ipſa ſit, cujus eſt pars præcipua Romanus Pontifex; de eo tamen toto diſputamus, ut eſt a parte illa præcipua ſejunctum atque diſtinctum; uti dum dicimus, ex. gr. Concilium Chalcedonenſe, totum illud politicum Sacrum & Eccleſiaſticum, fuiſſe a Leone I. coactum; totum quidem dicimus, cujus pars præcipua fuit Leo ipſe Romanus Pontifex; illam tamen præcipuam partem non intelligimus fuiſſe a Leone coactam; cum ille ſe ipſum in Concilium non coegerit. Quod autem in argumento ſubjungunt, Romanum Pontificem, utpote Concilii Oecumenici partem, inferiorem illi eſſe debere, auctoritate & poteſtate, id inquam nihili pendo. Siquidem præter-

terquam quod non eſt Pontifex Concilii pars, quo ſenſu nunc de Concilio loquimur; adhuc tamen quandocumque Pontifex Concilii pars reputatur ac dicitur, non qualiſcumque pars eſt, ſed pars dominatrix, moderatrix, & rectrix; cujuſmodi certe pars non eſt toti ſuo, cui dominatur, inferior, ſed ſuperior. Ad eum ſane modum, quo Galliarum Rex, qui Gallici Regni, ut eſt totum aliquod politicum & civile, pars computatur & dicitur, non eſt Regno ſuo inferior, ſed ſuperior; quia pars illius eſt, cum ſummo imperio dominatrix: nec eſt Galliæ regnum Rege ſuo quid majus, auctoritate & poteſtate, ſed minus.

IV. Alia nos ratione urgent Pontificiæ dignitatis & auctoritatis oſores. Concilium Oecumenicum, inquiunt illi, univerſam repræſentat Eccleſiam, eſtque ipſamet Eccleſia in ſuis præcipuis partibus congregata: Eccleſia autem univerſa eſt corpus aliquod myſticum, cujus unuſquiſque fidelis membrum eſt: Eſt etiam mater ſpiritualis, cujus unuſquiſque fidelis filius eſt, ratione ſuſcepti baptiſmatis: filius autem inferior eſt matre ſua, & membrum omne, tametſi præcipuum, minus eſt & inferius toto ſuo. Itaque Romanus Pontifex, aut non eſt Eccleſiæ membrum & filius, (quod nemo dixerit) aut Eccleſia univerſali minor eſt atque inferior; atque adeo Concilio Oecumenico, quod ipſamet Eccleſia univerſalis eſt.

Quibus reponere ſatis ſit, Eccleſiam univer-

verſalem bifariam accipi poſſe : Primò ut eſt myſticum aliquod corpus , interno Dei ſpiritu directum fotum & alitum, ſub uno ſpirituali & inviſibili Capite Chriſto JESU , juxta illud Apoſtoli : *vos eſtis corpus Chriſti, & membra de membro* . Qua quidem ratione conſiderata Eccleſia, Summus Pontifex ea minor eſt, ut filius matre , & membrum integro corpore . Secundò conſiderari poteſt , quatenus externe & viſibiliter regitur paſcitur nutritur Dei verbo , & Sacramentorum adminiſtratione , ſub viſibili etiam Capite . Sicque comparatur Eccleſia ſacris in Litteris gregi , familiæ , exercitui : eoque pacto eſt illi Romanus Pontifex & Paſtor , & Pater , & Caput , & Dux . Adeoque illi præeſt , minimeque ſubjicitur : Uti nec caput reliquo corpori , nec pater familiæ , nec Paſtor gregi, nec Dux exercitui ſubjiciuntur . Declarat id Pius II. Romanus Pontifex in Bulla retractationis , data anno 1463. ubi de Summo Pontifice ſic habet : *Etſi Eccleſiæ filius ſit propter regenerationem , propter dignitatem tamen pater habetur . Et ſicut filiationis cauſſa debet ipſe Eccleſiam venerari tamquam matrem ; ita & prælationis cauſſa præfertur ei , ut Paſtor gregi, Princeps populo , Rector familiæ.*

V. Poſtrema nos ratiocinatione conveniunt Adverſarii , ut tutiorem ſecurioremque , in hujuſce controverſiæ tractatione , partem amplecti ſe , nobis oſtendant . Sit , inquiunt illi , ſi ſuperis placet , Romanus Pontifex in ferendo de fide moribuſque judicio falli & fal-

fallere neſcius; non eſt id tamen dogma fidei, ſed probabilior ut ut maxime Theologorum aliquorum & Juriſperitorum opinio: Concilium autem Oecumenicum ea in re prorſus eſſe infallibile, fidei caput eſt, de quo dubitare ſit nefas. Igitur Concilii auctoritas & poteſtas, Pontificis auctoritati anteponenda eſt, tamquam certior & ſecurior, imo uti prorſus indubitata.

Argute quidem atque ſubtiliter! At unde habent viri boni, Concilium Oecumenicum, de quo nunc controvertitur, *ſit ne Romano Pontifici ſuperius, an inferius*, eſſe prorſus infallibile? Unde habent eſſe illud fidei Caput, de quo dubitare ſit nefas? Imo hoc ipſum perfracte negamus, Concilium ut ſolos dicit Epiſcopos in cœtum vocatos, Pontifice minime computato, in fide falli non poſſe: Frequentique experimento comprobatum fuit, & errare poſſe, & erraſſe re ipſa. Unde etiam habent illi, infallibilitatem in fide quidquam valere atque conferre ad eminentiam atque præſtantiam auctoritatis & poteſtatis: quaſi vero non poſſit etiam ille qui in fide fallibilis eſt, alterius auctoritati ac poteſtati ſubeſſe, qui in fide fallibilis fuerit? Quàm ſit id falſum, quàm abſonum, patet exemplo diſertiſſimo Divi Joannis Euangeliſtæ: Qui tametſi ex ſpeciali privilegio, univerſis Apoſtolis conceſſo, in illapſu Spiritus Sancti, infallibilis eſſet in fide, Lino tamen, & Cleto, Divi Petri in Eccleſiæ principatu Succeſſoribus, quorum etiam tempori-

bus

bus ſupervixit, ſubjiciebatur & ſubdebatur, in univerſalis Eccleſiæ regimine: quamquam eſſent illi, ut dictitant Adverſarii, infallibilitatis privilegio deſtituti. Imo uſque adeo tunc ſupernaturaliter infallibilis erat dilectus Apoſtolus, ut Libros etiam Canonicos ſcriberet; (Apocalypſim nimirum & Euangelium,) quos nec Linus ipſe, nec Cletus, quibus ille in univerſalis Eccleſiæ regimine ſuberat, ſcribere potuiſſent. Eſto ergo fidei dogma eſſet, Concilium Oecumenicum, quo nunc ſenſu accipitur, infallibile omnino eſſe; nihil tamen obeſſet, quominus Romano Pontifici ſubeſſe poſſet auctoritate ac poteſtate.

VI. Quidni quoque dicamus, ad pleniorem momentorum illorum, a ratione petitorum ſolutionem: In Concilii celebratione duo maxime ſpectari poſſe; rem ipſam inprimis, ſeu quæſtionem, pro qua tractanda judicanda ac definienda Concilium celebratur; tum externam directionem, regimen moderamen ac ductum Concilii celebrandi. Eſto verò non haberet Pontifex ſupra Concilium auctoritatem poteſtatemque, quantum ad ipſas ſpectat fidei veritates judicandas ac definiendas; nec eas ipſe poſſet, contra totius Sacri Conſeſſus mentem atque ſententiam, pro nutu atque arbitrio judicare ac definire, (qua de re judicium ferre nolim:) adhuc tamen auctoritatem poteſtatemque moderatricem atque rectricem haberet ſupra Concilium Oecumeni-

cum,

cum, ut omnes in officio contineret; cunctaque recte ac ſecundum Canones fieri provideret. Quod ſatis ſuperque foret, ut Concilio Oecumenico, poteſtate atque auctoritate ſuperior dici poſſet.

C A-

CAPUT VI.

Nonnullorum Conciliorum expenduntur exempla, quæ vel in ipſos Romanos Pontifices judicium exercuiſſe, vel illorum judicia recognoviſſe, ac retractaſſe dicuntur.

I. Cùm alia meliori via evinci non poſſit, Romanos Pontifices Synodis Oecumenicis ſubeſſe ac ſubjacere, quàm ſi Synodos ipſas in Romanos Pontifices judicium exercuiſſe, aut eorum in hæreticos lata judicia recognoviſſe, atque ad trutinam revocaſſe, demonſtretur; in id ſtudium omne convertunt Pontificiæ auctoritatis impugnatores, ut productis exemplis palam faciant, Synodos Oecumenicas utrumque data occaſione præſtitiſſe. Aſt ubi ad rem ventum eſt, probatione deficiunt. Nec enim ullum judicii, aut de Romanis Pontificibus lati, aut ſupra Romanos Pontifices pronunciati exemplum proferunt, cujus futilitas non ſit a nobis antea demonſtrata.

Et vero jactant illi primum, & ad ravim uſque recantant, Honorii Romani Pontificis damnationem, in ſexta Synodo œcumenica poſt illius obitum latam: in cujus Actionibus Honorius Romanæ Sedis Epiſcopus ceteris Mo-

Monothelitis inſertus eſt, parique cum illis anathemate ictus. Actione quidem 13. *Cum his* (Cyro ſcilicet, Pyrrho, Petro, Paulo, Theodoro) *ſimul anathematizari providimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ; eo quod invenimus, per ſcripta quæ ab eo facta ſunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem ſecutus eſt, & impia dogmata confirmavit*. Et Actione 16. *Theodoro Pharanitano hæretico anathema, Honorio Hæretico anathema*. Ac tandem Actione 18. *Dæmon plenitudini Eccleſiæ erroris ſcandala ſuſcitavit per Theodorum Epiſcopum Pharan, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, Regiæ Urbis antiſtites, inſuper & Honorium, qui fuit Papa antiquæ Romæ*. Et poſt Patrum ſubſcriptiones, iterum conclamatum legimus, *Sergio & Honorio anathema*. Quod idem in ſeptima Synodo œcumenica confirmatum ajunt act. 3. & 7. ac etiam in Octava act. itidem 7.

Verùm quàm parum iſta nos urgeant, nemo non videt: imo quam belle quæ de Romanis Pontificibus diximus iſta confirment, facile deprehendet, qui præſentis Diſſertationis Caput quartum vel obiter legerit. Ubi Romanum Pontificem ita Conciliis œcumenicis eminere docuimus, ut ab iis, quamquam graviter deliquerit, judicari non poſſit, *excepto tamen caſu Hæreſis manifeſtæ*, quam ille forte profeſſus eſset, uti doctor privatus, & extra tribunal Pontificium. Honorius enim, qui unà cum reliquis Monothelitis, a tribus Conciliis œcumenicis poſt obitum judicatus eſt, diroque petitus anathemate, de violata fide fuerat

accu-

accuſatus, ac etiam ex illius Epiſtolarum lectione convictus. Nihil ergo nos movet jactata toties a Pontificiæ dignitatis oſoribus lata in illum ſententia anathematis. Imo quæ de ſummo Pontifice generatim diximus, mire confirmant. Qua vero fieri ſorte poſſit, ut qui auctoritate & poteſtate Conciliis œcumenicis præſtat, ab iis tamen in cauſſa hæreſis judicetur atque damnetur, late ſatis ad ejuſdem Capitis calcem oſtendimus.

II. Producunt ſubinde Pontificiæ dignitatis depreſſores quintæ Synodi Oecumenicæ ſententiam de tribus Capitulis latam; ſcripto ſcilicet Theodori Mopſueſteni, ſcripto Theodoreti Epiſcopi Cyri contra S. Cyrillum, & Epiſtola Ibæ ad Marim Perſam: quæ uti plena erroris atque blaſphemiæ, poſt accuratum examen, inſtante Juſtiniano Imperatore, damnavit atque proſcripſit. Eoque judicio damnatum ajunt Vigilium Romanum Pontificem, qui hæc ipſa Capitula, tamquam erroris pura & integra diu ante defenderat.

Sed ajunt hoc illi tantum, non probant, imo liquet eſſe falſiſſimum. Judicium duntaxat ſuum de tribus Capitulis aliquandiu ſuſpenderat Vigilius, ſibique a ferenda de iis ſententia temperaverat: tum quod ea in Concilio Chalcedonenſi lecta fuiſſe noviſſet, minime tamen reprobata; tum quod illorum Capitulorum genuinum & intimum ſenſum nondum eſſet aſſecutus, facti quodam errore laborans; tum quod illorum Auctores vita functos accepiſſet, quorum idcirco manes inquie-

tare minime congrueret: numquam tamen re ipſa latoque judicio probaverat, quæ ſubinde re melius inſpecta expreſſe damnavit. Quare quintæ Synodi ſententia, qua tria Capitula damnata ſunt, ictum fuiſſe Vigilium, nonniſi per ſummam calumniam dici poteſt. Recole quæ diximus Diſſert. 1. Cap. 10.

III. Alterum minus moror, quod pari fidentia jactant, nobiſque interdum occentant, Concilii Piſani judicium anno 1409. contra Gregorium XII. & Benedictum XIII. pronunciatum: quo, ad ſopiendum fatale ſchiſma Eccleſiam univerſam miſere dilacerans, e Sede quam occupaverant Apoſtolica, Synodali ſententia dejecti ſunt. Nihil enim ad nos, præſentemque controverſiam noſtram, qualecumque judicium illud Piſis latum, (antequam a Julio II. ſolveretur, & ad Lateranum transferretur) quo Schiſma potius auctum eſt, quàm ſopitum. Cum enim dubii eſſent Pontifices illi, ſuam in eos auctoritatem exercere potuit Concilium Piſanum, antequam ſolveretur. Nos vero Pontifices duntaxat certos atque indubitatos, Conciliis œcumenicis poteſtate atque auctoritate præſtare contendimus. Atque hæc de judiciis primi generis.

IV. Videndum amodo, num aliæ certius ſcopum attingant judiciorum exempla nobis obiici ſolita; quibus evincere ſatagunt Adverſarii, Concilia œcumenica, ſin minus de ipſis Pontificibus judicarunt, ipſa tamen Romanorum Pontificum judicia de fide & moribus lata retractaſſe recognoviſſe & ad trutinam revocaſ-

vocaſſe; eaque ratione, ſuam in illos auctoritatem exercuiſſe.

Decantatiſſimum illud eſt, quod in Concilio Arelatenſi, mandante, ſeu verius indulgente Conſtantino magno, judicium factum eſt, dum latam Romæ a Melchiade Papa, aliiſque aſſidentibus decem & octo Epiſcopis ſententiam, Epiſcopi alii ferme duceni Arelate recognoverunt: *ut ſi priores Romæ judices fuiſſent erraſſe convicti, eorum ſententia ſolverentur*, ut loquitur D. Auguſtinus Epiſt. 164.

Verum & hanc machinam uno flatu diſturbavimus Cap. 9. ſuperioris Diſſertationis, ubi tria demonſtravimus. Primò Concilium Arelatenſe Melchiadis judicium non recognoviſſe jure ſummo, quaſi poſſet ſupra Romanum Pontificem judicare, ſed id egiſſe ex mera in Donatiſtas, qui Romæ judicio ceciderant, indulgentia, importunis illorum clamoribus cedendo, qui ſe male judicatos vociferabantur. Secundo Cauſſam a Melchiade Romæ judicatam, quæque in Concilio Arelatenſi retractata eſt, facti duntaxat fuiſſe, & quidem mere perſonale, non juris & dogmatis. Quo in ordine & Romani Pontifices & Concilia œcumenica errare poſſe, nemo negat. Tertio Illos ipſos Epiſcopos, qui Romæ cum Melchiade judicaverant, Judices quoque in Concilio Arelatenſi, una cum legatis Pontificiis conſediſſe. Adeo ut cauſſa eadem, ab iiſdem judicibus ſecundò cognita dici debeat; non ad aliud tribunal deducta atque translata. Maxime cum eadem utrobique, Arelate nimi-

N 2 rum

rum & Romæ, lata & confirmata ſententia ſit. Nullam itaque eo in caſu Concilium Arelatenſe in Romanum Pontificem auctoritatem exercuit, qua ſe illi ſuperius eſſe ſignificarit. Nunc ad cumulum ſolutionis addiderim, Arelatenſe Concilium nationale ut ut maxime fuiſſe, non œcumenicum. Atque ita, ſi quid ex facto Arelate judicio, poſt judicatam a Melchiade Donatiſtarum cauſſam, colligi poſſet, ut Concilium præſtare Pontifice demonſtretur; perinde conſequens foret, non œcumenicum tantum, ſed & mere nationale Concilium ſuperius illi eſſe, multoque præſtantius. Quod tamen ne ipſi quidem velint audaciores Pontificiæ Dignitatis impugnatores.

V. Paris omnino ſortis & conditionis eſt quod jactatur a multis judicium, de Eutychianis in Concilio Chalcedonenſi factum, poſtquam a Divo Leone magno, Epiſtola Decretali ad Flavianum data proſcripti damnatique fuiſſent: ut Concilium ſupra Pontificem judicaſſe probent, deque ſuperiori tribunali ſententiam tuliſſe *pleniorem* & ſolenniorem.

Quàm parum id evincat ac probet, quod Chalcedone judicium factum eſt, multis oſtendimus Cap. 2. præſentis Diſſertationis: ubi varia, ad vulgaris objectionis ſolutionem advocavimus. Primò Concilium Chalcedonenſe poſt Leonem quidem Romanum Pontificem, non tamen ſupra Leonem, de Eutychianis judicaſse, Secundò Concilium Chalcedonenſe, viſa lectaque Leonis ad Flavianum Epiſtola, eamdem ſine mora, per publicam omnium

ac-

acclamationem approbaſse, nullo illius inſtituto examine: *Hæc Patrum fides*, ſucclamarunt illico, *hæc Apoſtolorum fides: omnes ita credimus, Orthodoxi ita credunt: Anathema ei qui ita non credit*. Tertiò Concilium Chalcedonenſe, judicium de celebri illa ad Flavianum Epiſtola feciſse, *approbationis* duntaxat, non diſcuſſionis atque examinis: Cum omnis de ea diſputatio fuiſset Patribus interdicta. Quartò Latum Chalcedone de hæreſi Eutychiana judicium, *plenius* a Marciano Imperatore fuiſse dictum, (*ut pleniore judicio omnis poſſit error aboleri*) *plenius* inquam, ob majorem Judicum frequentiam, & quia in ferenda contra Eutychianos ſententia, *membra Capiti concordarunt*, non ſupra Caput membra judicium affectarunt. Quintò Leonem Magnum Synodalem tractationem ſuperfluam judicaſse, poſtquam ipſe Eutychianam hæreſim *ſufficienti*, ut ajebat, judicio proſcripſiſset; imo *pleniſſima lucidiſſimaque declaratione* denudaſset. Quare ſi penitius rem ipſam totam, uti Chalcedone geſta eſt, penſitamus, comperiemus ſane, tantum abeſse, ut ſuam infra Concilium œcumenicum auctoritatem demiſerit Leo primus, ut potius pro poteſtate atque imperio egerit moverit tractaverit univerſa; in omnibus quidem aliis animo magnus, at in hæreſeos Eutychianæ damnatione longe maximus.

VI. Sed ais, Annon Arii cauſsam a S. Sylveſtro, aut ejus auctoritate ab Oſio judicatam Nicæna Synodus retractavit? Neſtorii

cauſsam a Cœleſtino I. aut ejus auctoritate a S. Cyrillo judicatam recognovit judicavitque ſubinde Synodus Epheſina? Cauſsam Monothelitarum a Martino I. & Agathone judicatam Sexta Synodus Oecumenica? Cauſsam Iconomachorum ab Hadriano I. judicatam ſeptima Synodus Oecumenica, ſeu Nicæna ſecunda? Cauſsam demum Lutheri a Leone X. ſpeciali Diplomate judicatam Tridentina Synodus retractavit recognovit ac judicavit? Sunt itaque Synodi Pontificibus ſuperiores.

Reſp. Sic ſane retractarunt recognoveruntque tot illæ laudatæ Synodi Romanorum Pontificum judicia; ſeu potius damnatas a Summis Pontificibus Hæreſes novo judicio proſcripſerunt: at non ex neceſſitate, ob inſufficientiam lati jam judicii Pontificii; quaſi diminuta in Pontificibus fuiſſet, errorique obnoxia judiciaria poteſtas: ſed ad majorem judicii Eccleſiaſtici ſolennitatem, & ad Hæreticorum proterviam atque audaciam magis magiſque comprimendam; utque omnium Eccleſiarum, in hæreſi proſcribenda atque damnanda, conſenſio omnibus innoteſceret. Uti ſub finem ſuperioris Diſſertationis oſtenſum eſt. Quare nihil inde contra ſupremam R. Pontificis auctoritatem extundi poteſt.

CA-

CAPUT VII.

Nulla Romanorum Pontificum geſta probant, Eos Concilia œcumenica noviſſe, poteſtate ſibi atque auctoritate ſuperiora.

I. Mirum quàm multa hujuſmodi facta hiſtorica, a Pontificiæ dignitatis depreſſoribus congerantur; ex quibus conſequens eſſe putant, ipſos quoque Romanos Pontifices veritate victos ac ſuperatos, Concilia Oecumenica noviſſe, auctoritate ſibi & poteſtate ſuperiora. Nos tria tantum ex multis ſeligemus, graviora tamen eaque in ſpeciem difficiliora; ex quorum elucidatione atque explicatione planum fiet, quàm turpiter illi fallantur & fallant.

Primum ex Hiſtoria petunt Concilii Capuani anno 300. celebrati. Ubi cum Bonoſus Sardicenſis Epiſcopus de hæreſi fuiſſet accuſatus, quod ſcilicet illibatam Dei Genitricis Virginitatem poſt partum proterve negaret, cauſæ hujuſce cognitio Anyſio Theſſalonicenſi, aliiſque Macedoniæ & Illyrici Epiſcopis a Synodo delegata eſt. Cumque illi implexæ & odioſæ litis difficultate deterriti, litteras ad Siricium Romanum Pontificem ſupplices ſcripſiſſent, ut illius cognitionem atque judicium in ſe ſumeret, renuit ille conſtantiſſime, re-

ſponditque per litteras, [Cum hujuſmodi
„ fuerit Concilii Capuenſis judicium, ut fini-
„ timi Bonoſo atque ejus accuſatoribus judi-
„ ces tribuerentur; advertimus quod nobis ea
„ judicandi forma competere non poſſit.
„ Nam ſi integra eſſet hujuſmodi Synodus,
„ recte de iis quæ comprehendit Scriptorum
„ veſtrorum ſeries, decerneremus. Veſtrum
„ eſt igitur qui hoc recepiſtis judicium, ſen-
„ tentiam ferre de omnibus. Vicem enim
„ Synodi recepiſtis, quos ad examinandum
„ Synodus elegit ...... Primum eſt, ut ii ju-
„ dicent, quibus judicandi facultas eſt data.
„ Vos enim totius ut ſcripſimus Synodi vice
„ decernitis; Nos quaſi ex Synodi auctorita-
„ te judicare non convenit.] Ex quo ſubinde Siricii Reſcripto colligunt fervidi diſputatores, Siricium Romanum Pontificem, ſe ipſum Concilio Capuano inferiorem faſſum eſſe auctoritate & poteſtate judicandi.

Ecquis quæſo tam inſulſam tamque ineptam conſecutionem non execretur, qua Romanus Pontifex, non jam Concilio œcumenico, quod modò quæritur, ſed & provinciali, quod nemo vel ſtultiſſimus dixerit, probatur inferior? hujuſmodi enim eſſe Concilium Capuanum, nemo neſcit. Quis etiam ex ipſis Reſcripti Pontificii verbis non videat, Siricium Bonoſi cauſſæ judicium ſumere detrectaſſe, non quod illud ſumere jure ſummo non poſſet; ſed ne judiciarii juris ordinem inverteret, & Conciliorum Provincialium juriſdictionem perturbaret? Propterea quod prima Cauſſarum Epiſcopa-

ſcopalium cognitio ad comprovinciales Epiſcopos pertineat, juxta Canones. Quis tandem non intelligat vel mediocriter ſapiens, Siricium feciſse pro dignitate & majeſtate, dum Delegatorum a Synodo Capuana Cognitorum precibus ſollicitatus, cauſsæ cognitionem ſumere recuſavit? Ne tanquam a Concilio delegatus, imo etiam ſubdelegatus, Bonoſum judicare videretur. Quod certe ex Pontificia majeſtate & dignitate non fuiſset. Unde tam diſerte ſcribebat, *Nos quaſi ex Synodi auctoritate judicare non convenit ..... Talis judicandi forma nobis competere non poteſt.*

II. Alterum repetunt ex Hiſtoria S. Joannis Chryſoſtomi, a Palladio deſcripta in Dialogo, & a Sozomeno lib. 8. Hiſtor. Cap. 26. in hunc ferme modum. Cum vir Sanctiſſimus Joannes Patriarcha Conſtantinopolitanus cognomento Chryſoſtomus, a Theophilo Patriarcha Alexandrino, profundæ calliditatis viro, ejuſque ſymmiſtis in pſeudo-Synodo ad Quercum, per ſummum nefas damnatus eſſet, ſuaque ſede deturbatus; libellum ſupplicem Innocentio I. Romano Pontifici porrexit, quo exauctorationis ſententiam in ſe latam, ſuprema auctoritate reſcindi precabatur, his verbis: *Scribite, precor, & auctoritate veſtra decernite, hujuſmodi inique geſta, nobis abſentibus, & judicium non declinantibus, nullius eſſe roboris. Eos qui talia geſſere Eccleſiæ cenſuræ ſubiicite. Nos autem inſontes, neque convictos, neque deprehenſos, neque ullius criminis reos comprobatos, Eccleſiis noſtris jubete reſtitui.* In ſupplicantis

Chry-

Chryſoſtomi vota deſcendit Innocentius I. cauſsaque illius cognita, Theophili Patriarchæ *judicium*, ut Palladius ſcribit, *caſſum & irritum eſſe declaravit*. Nihiloſecius ad Clerum Conſtantinopolitanum reſcripſit Innocentius, *Neceſſariam eſſe Synodalem cognitionem, ad cauſſam illam integre finiendam ...... Eam ſolam eſſe*, inquiens, *quæ hujuſmodi procellarum impetus retardare poſſet ..... Ac* propterea *deliberare ſe multum atque diſpicere, quomodo univerſalis Synodus congregetur, ut de voluntate Dei, turbulenti iſti motus compeſcantur*. Ex quibus Innocentii verbis colligunt pro more ſuo Pontificiæ auctoritatis decurtatores, noviſse Romanum Pontificem ultroque faſsum eſse, œcumenicæ Synodi auctoritatem ſua longe majorem eſse, & ſuperiorem: cum quidpiam ea in cauſsa poſset Synodus, quod Pontifex ipſe non poterat.

Lepide verò atque argute! Ecquid quæſo illud erat, quod ea in cauſsa plus poterat Synodus, quam feciſset Innocentius, qui jam lata ſententia Theophili *judicium caſſum & irritum declaraverat?* Aliquid profecto plus poterat Synodus, non in jure dicendo, ferendaque ſententia, ſed ad Orientalium motus compeſcendos, ut tam diſerte tam aperte ſignificat ſua in Epiſtola Innocentius. Scilicet cum Joannis Chryſoſtomi e ſua Sede deturbati occaſione, Orientis & Occidentis Epiſcopi in varias partes atque factiones ſciſſi eſsent; facilius in concordiam revocari poterant, mutua ſecum habita collatione, in generali Concilio commodius fa-

facienda, præſide Innocentio; quàm ſi ſolus de totius negotii ſumma illiuſque appendicibus judicaret. At id non minorem arguit in Pontifice quàm in Synodo judiciariam poteſtatem; ſed faciliorem duntaxat ſedandarum turbarum viam apertum iri probat in Synodo, quàm ſolus ipſe Pontifex aperire poſſet.

Quamquam tamen Deo bene vertente, res longe aliter, quàm ſperabatur ceſserit; nullaque celebrata Synodo Oecumenica, ſola Innocentii I. auctoritate atque induſtria, lis illa magna finita ſit. Cum enim Innocentius communionem ſuam Epiſcopis Thraciæ, Ægypti, & Orientis denegaſset, ob injuriam Joanni Chryſoſtomo illatam; illi in ſe reverſi, & pœnitentia ducti, Joannem colere & venerari cœperunt, ejuſque nomen ſacris dypticis, a quibus illud expunxerant, inſcripſerunt.

III. Tertium iiſdem Pontificiæ auctoritatis depreſſoribus ſubminiſtrat exemplum Galliarum Hiſtoria, quæ ad rem noſtram brevi compendio ſic habet. Philippus Auguſtus Galliarum Rex, mortua uxore prima, ex qua Ludovicum ſuſceperat filium, aliam ſibi matrimonio junxit, *Inſemburgim* Regis Daniæ ſororem. Vix duxerat, cum ſtatim averſatus dimittere cogitavit: nuptiiſque ſolvendis colorem honeſtatis obtendit, quòd hæc quarto affinitatis gradu priorem quam habuerat, uxorem contingeret. Interim tamen, antequam re ipſa dimitteret, prudentum qui illi aderant Principum ſuaſu, ad eandem in-

greſſus

greſſus eſt, probaturus num ſi illam cognoſceret, adamaret, mœroremque deponeret. Aſt non multo poſt horrere ſe illius aſpectum dixit, imo ſe illam cognoviſſe negavit, animoque obfirmato divortium voluit; variaque tentavit, quæ referre hic longum eſſet. Deſperatis itaque rebus, ad Innocentium III. Romanum Pontificem Litteras dedit enixe rogans, ut contractum cum Inſemburgi matrimonium (quod & ipſa conſummatum juramento firmabat) auctoritate Pontificia reſcinderet. Ad quæ reſpondit Innocentius: *Non audemus in hujuſmodi caſu de noſtro ſenſu pro te aliquid definire. Si ſuper hoc abſque deliberatione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offenſam, & mundanam infamiam, quam ex eo poſſemus incurrere, forſan ordinis & officii noſtri periculum immineret*. Ita compendio ferunt Galliarum Hiſtoriæ, extatque Innocentii Epiſtola lib. 7. Regiſtri n. 104. Eo porro reſponſo Pontificio excitati Pontificiæ auctoritatis oſores, ſuam illam intercalarem cantionem recinunt animoſiùs; Innocentium Pontificem utique doctiſſimum, ſuæque dignitatis retinentiſſimum, Philippo Galliarum Regi ingenue faſſum eſſe, plus poſſe Synodum, quàm poſſet ipſe; imo & ab ea deponi ſe poſſe, ſi quid præter jus & æquum, ad Regis ſupplicis gratiam definiret.

Temere tamen ſuam illam cantionem recinunt, & inconſulte. Innocentius enim nihil ſe hoc in negotio pro Rege definire ac ſtatuere

tuere poſſe reſpondit, non utique defectu ſupremæ in Eccleſia poteſtatis & auctoritatis, ſed defectu æquitatis atque juſtitiæ poſtulatorum a Rege Auguſto. Quod nempe rem poſtulaſſet Auguſtus jure Divino vetitam in Euangelio, *quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*. Quod vero de neceſſaria generalis Concilii deliberatione ſubjungit, ſine qua nihil ſe ad Regis gratiam decernere poſſe ait, non ex jure & æquo videtur dictum: cum nec contra jus Divinum Chriſtique præceptum, definire quidquam poſſet Concilium generale; ſed ad meram excuſationem, honeſtumque ſuffugium excogitatum eſt a prudenti & erudito Pontifice; quia nullum tunc præſto Concilium aderat, cum quo poſſet de ſolvendo Philippi matrimonio deliberare. Quod demum *de officii dignitatiſque jactura* quaſi ſibi timendo ſubjungit, ſi forte ad Regis gratiam, ſententiam diceret, & in ejus vota deſcenderet, idcirco eſt dictum; quia ſi Pontifex in apertam incidat hæreſim, uti eo in caſu contingeret, Concilio generali ſubjicitur, poteſtque ſua Sede dejici ac deturbari: juxta certam indubitatamque Innocentii III. doctrinam, de qua ſupra diximus Cap. IV.

IV. Quorſum ergo, inquies, tam ſæpe Romani Pontifices, ut Decretis ſuis atque judiciis robur adderent, Conciliorum approbationem confirmationemque accedere voluerunt? Quorſum tam ſæpe, quæ in Conciliis, quibus præſides aderant, ſanxerunt ſta-

tue-

fuerunt decreverunt, *Sacro approbante Concilio*, ſanxiſſe ſtatuiſſe decreviſſe profeſſi ſunt? annon vel ſic Conciliorum illorum auctoritatem ſibi ſuperiorem agnoverunt?

Minime verò. Nam & ego ut te tuis telis capiam, plura tibi Concilia numerabo, quæ geſta ſua, decreta ſua, ſtatuta ſua a Romanis Pontificibus probari & confirmari petierunt; quàm tu mihi Pontifices dederis, qui hoc idem ſibi a Conciliis concedi darique voluerint: Nec tamen idcirco Pontifices Conciliis ſuperiores agnoſcis. Quid ergo? Eſt illa Conciliorum approbatio & confirmatio, quæ Pontificum Decretis atque judiciis frequenter acceſſit, *ſimplicis conſenſionis & adhæſionis*; qua perinde poteſt æqualis, aut etiam ſubditus ſuperioris Decretum ſtatutumque probare & confirmare, iiſdem ſubſcribendo & conſentiendo. Quo pacto Martinus I. R. P. data ad Amandum Epiſcopum Traiectenſem Epiſtola, eundem rogat, ut a *Gallis Epiſcopis probari & confirmari curet, quæ ipſemet pro orthodoxa fide in Concilio ſuo Romano decreverat*: quamquam Galliarum Epiſcopos ſibi ſuperiores Martinus nequaquam agnoſcat. Chriſtianique Imperatores, in priſcis Eccleſiæ monumentis tam ſæpe leguntur, Conciliorum Oecumenicorum acta atque decreta confirmaſſe & approbaſſe: ut Conſtantinus Magnus decreta primi, Theodoſius ſenior ſecundi, Theodoſius junior tertii, Martianus quarti, Conſtantinus Pogonatus ſexti, Conſtantinus alter & Irene mater ejus ſeptimi:

mi: quamquam nemo prudens Imperatores Conciliis Oecumenicis auctoritate dixerit ſuperiores.

Neque refert, quod ea Conciliorum approbatio & confirmatio, decretis atque judiciis Pontificiis data, *neceſſaria* fuiſſe quandoque dicatur: quaſi vero colligi inde poſſit, errori per ſe ſe fuiſſe obnoxia decreta illa Pontificia, niſi illis Conciliorum approbatio acceſſiſſet. Non inquam refert, quandoquidem & tu neceſſariam eſſe concedis Conciliis Oecumenicis Romani Pontificis approbationem atque confirmationem, ut in Eccleſia robur auctoritatis obtineant; quamquam Conciliaria Decreta per ſe ſe errori obnoxia non eſſe contendas.

Addiderim tamen (ut objectam difficultatem ſimpliciter expediam, quin te tuis retibus capiam) *neceſſariam* quandoque fuiſſe dictam Conciliorum approbationem decretis Pontificiis datam: Neceſſariam inquam ad majorem judicii ſolennitatem, ut refractariola & proterva ingenia efficacius ac validius coercerentur & frangerentur; uti Cap. ultimo prioris Diſſertationis oſtendimus: non ut infallibilitatem judicia Pontificia ſortirentur, quam ſine Conciliis Oecumenicis habent. E contra vero neceſſariam omnino eſſe Romanorum Pontificum approbationem atque confirmationem Decretis Conciliaribus dandam, ut iſthæc infallibilitatem ſortiantur, quam ſine Pontifice habere non poſſunt. Cur autem ſine Pontifice habere non poſſint, ratio

tio in promptu eſt. Quia Concilia Oecumenica infallibilitatem non habent, niſi quatenus univerſam Eccleſiam repræſentant; Eccleſiam autem univerſam non repræſentant, niſi Romanum Pontificem, qui Eccleſiæ Caput eſt, ſecum veluti judicantem involvant. Non cenſetur autem Romanus Pontifex cum Conciliis judicare, niſi dum judicium Conciliare confirmat & probat.

CA-

Digitized by Google

CAPUT VIII.

Quo ſenſu Romani Pontifices teneri ſe dixerint Sacrorum Conciliorum Canonibus, & ad illorum obſervantiam adſtringi, quin idcirco Sacris Conciliis ſubſint.

I. QUàm frequenter eæ loquendi formulæ, aliæque non abſimiles in Romanorum Pontificum reſcriptis occurrant, quiſquis ſcire avet, legat, ſi per otium licet, Julii I. ad Orientales Epiſtolam, apud S. Athanaſium lib. de Synodis; Innocentii I. ad Clericos Conſtantinopolitanos Epiſtolam, apud Sozomenum lib. 8. cap. 26. Zozimi ad Aurelianum Imperatorem Epiſtolam n. 6. Bonifacii I. ad Hilarium Narbonenſem Epiſtolam n. 3. S. Leonis I. ad Synodum Chalcedonenſem; Cœleſtini I. ad Epiſcopos Illyriæ; Felicis III. ad Vetranianum Epiſcopum Epiſtolam n. 7. Agapeti ad Cæſarium Arelatenſem Epiſtolam n. 6. Gelaſii I. ad Epiſcopos Dardaniæ Epiſtolam n. 17. S. Gregorii Magni ad Joannem Conſtantinopolitanum Epiſtolam 24. Lib. 1. Regiſtri; Martini I. ad Pantaleonem; Eugenii III. ad Epiſcopos Germaniæ Epiſtolam n. 8. Lucii III. ad Raynaldum Noviomenſem Epiſcopum; Innocentii III. ad Nicolaum

Melitenſem Lib. 1. & ad Archiepiſcopum Cantuarienſem Lib. I. Regiſtri. Quem autem ſenſum habeant illæ loquendi formulæ, & quàm belle cum ſuprema Romanorum Pontificum ſupra Concilia Oecumenica poteſtate atque auctoritate cohæreant, brevis hæc obſervatio faciet manifeſtum; ne qui forte ad deprimendam Romanorum Pontificum auctoritatem, licentiùs abutantur.

II. Sacrorum itaque Conciliorum Canones, quibus ſe teneri Romani Pontifices frequentiſſime profitentur, & ad quorum obſervantiam adſtringi ſe dicunt, duplicis generis diſtinguuntur. Alii quidem ſunt, quibus ea a Conciliis ſtatuuntur ac decernuntur, quæ aliàs jure naturali, aut forte divino ſunt conſtituta. Alii, quibus ea ſanciuntur, quæ jure duntaxat Eccleſiaſtico ſtatuta ſunt atque ſancita. Quod ad priores Canones attinet, ex hoc uno quod ad illorum obſervantiam Pontifices teneantur & adſtringantur, colligi ut ſumme poteſt, ſubeſſe illos Deo Optimo Maximo, naturalis & Divini juris auctori, etſi non ita per ſe ſe Sacris Conciliis ſubjiciantur. Quod autem ad poſteriores Canones attinet, ad illorum quidem obſervantiam Pontifices adſtringuntur, non tamen titulo ſubjectionis & *ſubmiſſionis*, ſed titulo æquitatis atque juſtitiæ. Hoc eſt, non quod Conciliorum, a quibus Canones illi ſunt editi, auctoritati ſubdantur, iiſque ſint poteſtate atque auctoritate inferiores; ſed quia æquum juſtumque eſt, ea a Pontificibus, in ſuprema

ma licet Sede locatis, obſervari, quæ juſtè prudenterque, ad Chriſtianæ Reipublicæ bonum conſtituta ſunt atque decreta. Ad eum ſane modum, quo Reges ſupremique ſæculi Principes, nonnullis Regnorum ſuorum atque Imperiorum Legibus tenentur, eaſque reſcindere atque infringere ſalva æquitate non poſſunt; quin idcirco colligere inde liceat, eſſe illos Regnis ſuis atque Imperiis inferiores, iiſdemque ſubeſſe.

Sicubi vero *ſubditos* ſe Canonibus & Legibus dicunt Romani Pontifices, legeſque ſibi *dominari* ajunt: ut eſt illud Cœleſtini I. dictum, in Epiſtola ad Epiſcopos Illyriæ, *Dominentur nobis leges, non legibus dominemur; pareamus Canonibus, & ea quæ ſunt nobis præcepta ſervemus*; de ſubjectione & dominatione rationis intelligi volunt, non de dominatione poteſtatis *præceptivæ & coactivæ*, ut Scholæ loquuntur. Et ſane cum vir prudens ratione ducatur atque regatur, ratio eo ſenſu dominari dicitur viro prudenti. Atque ita leges juſtæ, hoc ipſo quod juſtæ ſunt, rectæque rationi congruentes, Pontificibus dominari debere dicuntur, ut iis ipſi ducantur atque regantur. Imo ſupremi Principatus pars magna eſt, lauſque præcipua, ſuis ipſius legibus ſubdi. Juxta quod Theodoſius Imperator ajebat L. *Digna* 4. Cod. de Legibus, *Digna vox eſt majeſtate regnantis, legibus alligatum ſe Principem profiteri. Adeo de auctoritate juris noſtra pendet auctoritas; & re vera majus Imperio eſt ſubmittere legibus Principatum.*

Et Alexander Imperator, L. 7. Cod. de Teſtamentis, *Nihil tam proprium Imperii eſt, quàm Legibus vivere*. Et Juſtinianus Imperator Inſtitut. §. ultimo, *Licet legibus ſoluti ſimus, attamen legibus vivimus*. Hinc & Iſidorus Can. *juſtum* diſt. 9. *Juſtum eſt*, inquit, *Principem legibus obtemperare ſuis. Tunc enim jura ſua ab omnibus cuſtodienda exiſtimet, quando & ipſe illis reverentiam prabet*. Divus etiam Ambroſius ad Valentinianum Cæſarem ſcribens Epiſt. 7. *Quum praſcripſiſti aliis, praſcripſiſti etiam tibi. Leges enim Imperator fert, quas primus ipſe cuſtodiat*.

III. Obſervationem hanc noſtram, qua cumulate ſoluta jam eſt objecta difficultas, altera confirmat & roborat obſervatio longe facilior, & unicuique per ſe ſe obvia. Illos nempe Pontifices, qui ſuis in Litteris teneri ſe dicunt ſacrorum Conciliorum Canonibus, & ad illorum obſervantiam adſtringi, idem plane de ſuorum Prædeceſſorum ſtatutis decretiſque profiteri; ad ea ſcilicet obſervanda teneri ſe ſe atque adſtringi. Ut ergo ex iſta ſecunda eorum confeſſione nemo colligit prudens, ſubeſſe deceſſoribus ſuis Pontifices ſubſequentes; ita non niſi imprudenter & temere colligunt Pontificiæ auctoritatis depreſſores, ſubeſſe Conciliis Pontifices ſummos, quod illorum Canonibus teneri ſe ſe profeſſi ſint, & ad illorum obſervantiam adſtringi. Quid etiam quod Pontifices illi, dum de obtemperatione Canonibus neceſſaria loquuntur, generatim & univerſe de quorumcumque Concilio-

ciliorum Canonibus neceſſario dicunt? ſeu ſint illa generalia, ſeu nationalia, ſeu etiam provincialia: imo nonnulli de Conciliorum duntaxat provincialium & nationalium Canonibus diſtincte loquuntur. Ergone per ſuperum fidem! Romanos Pontifices Conciliis etiam nationalibus & provincialibus ſubjiciemus? Abſit. Stat ergo certum & indubitatum quod ante probavimus, nihil ex frequentibus illis Romanorum Pontificum loquendi formulis conſequens eſſe, quod ſupremæ illorum in Concilia Oecumenica poteſtati atque auctoritati fraudi ſit.

IV. Una ſupereſt difficultas, ex illorum Pontificum confeſſione petita, quæ haud ita facile ſolvi poſſe videtur. Quod nempe Sylveſter II. diſerte diſtincteque profeſſus ſit, Pontifices uſque adeo Conciliis Oecumenicis totique Eccleſiæ ſubeſſe, ut tamquam Ethnici & Publicani ab Eccleſia pelli poſſint ac etiam debeant, ſi admoniti ad frugem corrigi nolint. *Conſtanter dico*, ſcribit ille, *quod ſi ipſe Romanus Pontifex in fratrem peccaverit, ſæpiuſque admonitus Eccleſiam non audierit; hic inquam Romanus Pontifex, præcepto Dei, eſt habendus tamquam Ethnicus & Publicanus.*

At ludunt illuduntque Philippus Mornæus in *Myſterio iniquitatis*, illiuſque exſcriptor Ludovicus Maimburgus in Tractatu *De ſtatu Eccleſiæ Romanæ*, qui ut magni nominis umbra nos terreant, minacia illa verba in Sylveſtri II. Romani Pontificis ore ponunt. Nondum enim Romæ Pontifex erat, nondum Sylveſter

II. qui tantum in Sedem Apoſtolicam virus effudit; ſed in minoribus ut ajunt conſtitutus, *Gerbertus* duntaxat erat, iſque Rhemenſis Archiepiſcopus, indeque Papæ auctoritate depoſitus; adeoque in illum male animatus, dum ita ad Segninum Senonenſem Archiepiſcopum ſcriberet. Ceterum acta ſubinde pœnitentia, & ad Petri Sedem tandem evectus, Sylveſtri II. nomine ſumpto, alios de Romanis Pontificibus ſenſus induit, ſuprema dignitate auctoritate & poteſtate digniores.

Quamquam tamen excuſationem habere poteſt, quod ille de Romanis Pontificibus ſcripſit, citata ad Archiepiſcopum Senonenſem Epiſtola: ſi de iis duntaxat intelligi voluit, qui Catholicam fidem palam aperteque violaſſent, & admoniti ad frugem corrigi nollent. Quandoquidem & Sexta Synodus Oecumenica, ut de aliis taceam, Honorio, quem Monothelitam hæreticum judicavit, anathema dixit, eumdemque tamquam Ethnicum habuit & Publicanum.

CA-

CAPUT IX.

Appellationes ſeu provocationes a Romano Pontifice ad Concilium Oecumenicum factæ, tamquam futiles rejiciuntur, ad oppugnandam Pontificis ſupra Concilium eminentiam.

I. QUa cura ſtudioque, ut Romanum Pontificem Concilio ſuperiorem probaremus, appellationes ſeu provocationes ab illo ad iſtud, omni jure vetitas demonſtravimus, Cap. 3. ita e contrario Sedis Apoſtolicæ depreſſores, ut iſtud illo ſuperius oſtendant, has ipſas appellationes a Pontifice ad Concilium licitas eſſe, evincere moliuntur. Id ut præſtent, appellationes a Pontifice ad Concilium in Galliis identidem interjectas ex ordine referunt. Anno quidem 1302. a Bullis Bonifacii VIII. ab univerſis Galliæ Ordinibus ad futurum Concilium provocatum, narrant. Tum anno 1491. a Bulla Innocentii VIII. occaſione decimarum extra ordinem collectarum, perinde appellatum memorant. Poſtmodum anno 1517. a Leonis X. concordatis cum Franciſco I. & abrogatione Pragmaticæ Sanctionis. Poſtremò anno 1682. a Decretis Innocentii XI. in cauſſa Regaliæ, &c. Cumque nonniſi ab inferiori judice ad ſuperio-

rem fieri poſſit provocatio, Pontificem Concilio inferiorem confidentiſſime colligunt.

Boni profectò diſputatores, qui jus ex facto probare ambiunt! Lepide verò, *appellatum eſt aliquando, igitur licet appellare?* At quotquot ſcientiam juris habent ſeu Civilis ſeu Canonici, illud profecto tenent, ex factis privatis jura nec probari nec acquiri, maxime vero ubi lex aut ſtatutum in contrarium eſt. L. *Nemo* 13. Cod. de ſent. & interl. Decr. C. 11. d. 9. Porro appellationes a Romano Pontifice ſolenniter atque ex tribunali pronunciante, ad futurum Concilium, (ut de jure veteri nil dicam hic, de quo ſat dixi Cap. III.) ſub pœna excommunicationis vetitæ ſunt jure novo, a Martino V. in Conſiſtorio publico, Conſtantiæ habito anno 1418. a Pio II. litteris Mantuæ in Conventu Principum publicatis anno 1469. tum demum a Julio II. & Bulla in Cœna Domini, a Gregorio XIII. inſtaurata. Nec modò vetitæ illæ ſunt, quia a tribunali ſuperiori ad inferius provocatur; verum etiam quia nonniſi in fraudem fieri ſolent, ad judicium Eccleſiaſticum declinandum: cum ad tribunal prope chimæricum appelletur, quod nec eſt, nec forte erit unquam ætate noſtra, ſerorumque Nepotum. Quod obſervavit Pius II. in Bulla ſua *Execrabilis*. *Ad id appellatur*, inquit, *quod nuſquam eſt, nec ſcitur quod futurum ſit. Pauperes a potentibus multipliciter opprimuntur; remanent impunita ſcelera; nutritur adverſus primam Sedem rebellio; libertas de-*

lin-

linquendi conceditur; & omnis Eccleſiaſtica diſciplina, & hierarchicus ordo confunditur. Adeo ut tametſi pro certo poneretur, Concilium generale Romano Pontifice ſuperius eſſe; necdum congrueret a Pontifice ad Concilium provocare. Quod egregie prudenterque exequitur Franciſcus Victoria Theologus Hiſpaniarum celeberrimus, Relectione *De Auctoritate Papæ & Concilii*, cujus verba hic exſcribere non pigebit.

[Non videtur mihi quod expediat, vel liceat reſiſtere mandatis Papæ, per viam appellationis ad futurum Concilium. Et hoc probatur ex Canone *ipſi ſunt*, *quæſt.* 3. Ipſi ſunt Canones, qui appellationes totius Eccleſiæ, ad hujus Sanctæ Sedis examen voluere deferri; ab ipſa vero numquam prorſus appellari debere ſanxerunt. *Et eadem quæſt. Canone Nemo*. Et dico non eſſe appellandum, etiamſi teneamus quod Concilium ſit ſupra Papam. Quamvis enim ita eſſet, tamen cum ſit Papa, oportet quod ultima deciſio cauſſarum ſpectet ad eumdem. Et confirmatur, quia non eſt neganda tanta auctoritas Papæ in Spiritualibus, quanta Regi in temporalibus datur. Sed dato quod ſecundum ſe liceret, dico quod non expedit. Præterea hoc probatur experientia & exemplis, quæ in moralibus magnam faciunt probationem. Omnes enim appellationes hujuſmodi hactenus factæ ad Concilium male ceſſerunt; & tandem degenerarunt in ſchiſma vel hæreſim. Tertiò

„ quia

„ quia magna eſſet occaſio turbationis in Eccleſia. Quia ſi Papa timeret, ne facta ejus deberent reſcindi in Concilio, numquam vellet congregare Concilium, cum magna jactura rerum Eccleſiaſticarum. Et congregare Concilium ſine illo, vel non licet, vel eſſet valde difficile. Semper enim erunt aliqui, imo major pars, qui velint ſequi partes Pontificis.] Hæc ille.

Quare nequidem ſi forte ex Apoſtolicæ Sedis judicio ſe ſe gravatos aliqui putant, appellationem interponere illis expedit; ſed injuriam patienter ferre ſatius illis eſt, juxta Concilii Triburienſis Canonem 30. *In memoriam Beati Petri Apoſtoli, honoremus ſanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem. Ut quæ nobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat magiſtra Eccleſiaſticæ rationis. Quare ſervanda eſt cum manſuetudine humilitas: Ut licet vix ſervandum ab illa ſancta Sede imponatur jugum, feramus, & pia devotione toleremus*. Unde Illuſtriſſimus D. Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis (quem nemo hac in cauſſa ſuſpectum judicem dixerit) lib. 4. de Concordia Sacerdotii & Imperii Cap. 17. Appellationes, etiam ubi remedium contra gravamen quærendum fuit, nuſquam receptas fuiſſe fatetur. *Numquam*, inquit, *in Eccleſia admiſſa fuit provocatio a Papa ad Concilium: licet aliquando remedio quodam extraordinario, Sedis Apoſtolicæ judicium in majori Synodo fuerit inſtauratum*.

II. Iis licet obſervationibus ſoluta ſatis ſuperque ſit objecta nobis difficultas, ex interjectis

jectis aliquando, in Gallia præſertim, appellationibus a Pontifice ad Concilium: ad uberiorem nihilominus ſolutionem, & Gallorum excuſationem, alia nonnulla non omiſerim obſervare.

Primò laudatarum appellationum aliquas factas eſſe a Gallis, non ſimpliciter ad Concilium, ſed ad Pontificem ipſum melius informandum in Concilio pleniori. Sic ſane Senatus Pariſienſis, in Cauſſa Concordatorum, & abrogationis Pragmaticæ Sanctionis, appellavit a Leone X. ad Leonem melius conſultum, & ad Concilium plenius & generalius: cum Galli Concilium Lateranenſe quintum, in quo Pragmaticam ſanctionem abrogaverat Leo, pro Oecumenico non haberent. Clariora Actorum verba ſunt, quam ut inficiari quis poſſit. [Quia Senatus pro rato & comperto habet, Congregationem, quam Lateranenſe Concilium vocitant, omni ope ac ſtudio moliri, ut Sanctionem Pragmaticam, & Decreta in ea contenta exauctoret: Certumque eſt, Cognitorem Regium, ſtatim atque illa ſanctionis Pragmaticæ abrogatio illi innotuit, tum ſuo, tum Senatus, & omnium Gallorum nomine de illa antiquatione ad Concilium provocaſſe. Ideo Senatus amplius inhærendo dictæ appellationi, & ita conſtanter perſeverando, iterum provocavit, & quantum opus eſt de integro provocat, propter cauſſas & rationes in Actis prædictæ appellationis expreſſas, *ad Papam melius conſultum*, & ad fu-

„ tu-

„ turum Concilium generale legitime congre-
„ gandum.]

Secundò Galliam univerſam Bonifacium VIII. pro certo legitimoque Pontifice non habuiſſe, ut in Appendice videbimus. Adeoque nihil mirum, ſi ab ejus in Regem regnumque fulminibus appellaverit. Quamquam enim a certo indubitatoque Pontifice appellare ſit nefas; a dubio tamen & incerto appellare, non modo licet, verùm etiam expedit.

Tertiò In cauſſis diſciplinæ duntaxat, non itidem fidei & dogmatis, fuiſſe in Galliis appellatum ab univerſis Ordinibus. Porro non eſt ita certa Romani Pontificis, in cauſſis ad diſciplinam ſpectantibus, aſphalia ſeu infallibilitas, ac in quæſtionibus ad fidem & dogmata pertinentibus judicandis.

Quartò Dum a Romano Pontifice ad Concilium appellatur, ad Concilium utique appellari, ab ipſomet Pontifice convocandum, cui & ipſe præeſſe debeat, vel per ſe, vel per legatos ſuos. Quare non tam interponitur appellatio, quam nova Cauſſæ cognitio petitur, ab eodem judice, aliis duntaxat Judicibus aſſidentibus, facienda.

III. Poſtremò, (quod & notari maxime velim, ut clare pateat, quàm futiliter iſtud nobis argumentum obiiciatur, de interpoſitis a Pontifice ad Concilium appellationibus, ad impugnandam Pontificis ſupra Concilium eminentiam;) Poſtremò inquam obſervo, Appellationes illas, quandocumque fiunt, ad Con-

Concilium fieri, non ut ſolos complectitur Epiſcopos in cœtum vocatos, ſed ut ſuum quoque Caput & Præſidem importat Romanum Pontificem. Atque ita, ſi ex factis illis appellationibus conſequens eſt, Concilium, ad quod fit appellatio, ſuperius eſſe Pontifice; conſequens eſt, Concilium ut non ſolos complectitur Epiſcopos, ſed & ſuum quoque Præſidem Pontificem importat, Pontifice ſolo eſſe ſuperius: quod utique non negamus. Dum autem in hacce præſenti controverſia Pontificem Concilio ſuperiorem contendimus, Concilium utique intelligimus, ut ſolos dicit Epiſcopos, Pontifice, qui iis præeſt, minime computato, uti Capite I. declaravimus. Ecquis enim ſibi fingat animo, Pontificem ſolum ſuperiorem eſſe Pontifice ſimul atque Concilio? Eſſet enim ſuperior ſe ipſo, & altero ſimul; quod eſt dupliciter abſurdum atque repugnans. Quod ergo nobis obiicitur argumentum, ex appellationibus a Pontifice ad Concilium, ſeu juſte ſeu temere factis, ne ipſum quidem præſentis Controverſiæ ſtatum attingit: idque, ſi quid probat, probat unice, quod ultro citroque concedimus, quodque nemo negaverit, cui vel mica ſalis in capite ſit.

CA-

CAPUT X.

Decretum Seſſ. 4. & 5. Concilii Conſtantienſis explicatur, ut nihil ſupremæ Romani Pontificis in Concilium Oecumenicum poteſtati atque auctoritati repugnet.

I. QUi ſupremam Romanorum Pontificum in Concilia Oecumenica auctoritatem inficiantur, nihil tam in ore habent, quàm Concilii Conſtantienſis Decretum, in quarta Seſſione primò editum, ac tum in quinta ſolenniter confirmatum: quo Romanos Pontifices Conciliis Oecumenicis ſubjectos atque ſuppoſitos, ad ravim uſque vociferantur. Decretum ſic habet. *Hæc ipſa Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans, poteſtatem a Chriſto immediate habet; cui quilibet, cujuſcumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur, in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti Schiſmatis, & reformationem generalem Eccleſiæ Dei in Capite & in membris.* Quod ſubinde in Concilio Baſileenſi actione 2. inſtauratum eſt, & in Reſponſo Synodali, legatis Eugenii IV. dato, multò diſertius confirmatum, variiſque rationibus probatum. Si autem (colligunt adverſarii) Pontifex Concilio

cilio Oecumenico tenetur obedire, eidem profecto ſubeſt atque ſubiicitur; cum non ſit obedientia niſi ſubditi ad ſuperiorem.

Huic expediendæ difficultati triplex ſe nobis aperit via; quin in eas neceſſe ſit quæſtiones criticas ingredi, quas de Actis MSS. Concilii Conſtantienſis excitavit non ita pridem vir eruditus Emmanuel Scheltrate, Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus.

II. Prima eſt ſi dicamus, Concilium Conſtantienſe, dum priores illas ſeſſiones celebravit, necdum verę proprieque Ocumenicum ſeu univerſale fuiſſe. Quia cum univerſa Eccleſia in tres factiones, ſeu ut loquebantur, obedientias tunc temporis ſciſſa eſſet; alteram quidem Joanni XXIII. alteram Benedicto XIII. alteram Gregorio XII. obſequentes, ſola tunc Joannis XXIII. obedientia Conſtantiam convenerat, Synodumque conflabat; quique illius Præſules aderant, ſecum invicem minime conſentiebant; illorumque bona pars Decretis adverſabatur ac repugnabat. Quorum omnium nobis fidem facit, qui præſens aderat Cardinalis Joannes de Turrecremata, in Summa de Eccleſia lib. 2. Cap. *99.* [Quod „ Decretum illud factum fuerit ab univerſali „ Concilio legitime congregato, & repræſen„ tante univerſalem Eccleſiam militantem, eſt „ valde dubium apud multos. Imo plurimo„ rum judicio, ſcilicet eorum qui fuerunt „ de obedientia Gregorii & Benedicti, fal„ ſum eſt. Quoniam ſicut apertiſſime patet „ ex geſtis illius Congregationis, Decreta

„ illa,

„ illa, ſi ita ſunt appellanda, facta ſunt ſo-
„ lum a Patribus aliquibus obedientiæ Joan-
„ nis XXIII. Pro quo notandum, quod Con-
„ gregatio illa Conſtantiæ celebrata, tria tem-
„ pora habuit. Primum fuit, in quo ſola
„ obedientia præfati Joannis (Balthaſaris Coſ-
„ ſa) Conſtantiæ convenerat. Secundum tem-
„ pus fuit, in quo Angelus Corrarius, vo-
„ catus in Obedientia ſua Gregorius XII. ju-
„ ri ſuo cedens præfatæ Congregationi, ſub
„ certis modis & formis ſe conjunxit.
„ Tertium tempus, in quo Reges & Princi-
„ pes ac Prælati obedientes Petro de Luna,
„ Benedicto XIII. vocato in obedientia, per
„ ſuos Oratores nova facta convocatione
„ Concilii, ſe univerunt præfatæ Congrega-
„ tioni, ad pacem dandam univerſali Eccle-
„ ſiæ. (Et fuimus nos tunc præſentes in mi-
„ noribus conſtituti.) Pro quo ſolo tempo-
„ re, convenientibus omnibus ſimul tribus
„ obedientiis, fuit certum dicere, quod uni-
„ verſalis Eccleſia repræſentative congregata
„ eſſet Conſtantiæ. Nullus autem dubitat,
„ quod aſſerere quod ſola obedientia Joannis
„ faceret Concilium univerſale, univerſalem
„ Eccleſiam repræſentans, eſſet temerarium &
„ ſcandaloſum aliis obedientiis ..... In illa
„ determinatione non modò non intervenit
„ univerſalis Eccleſia, ſed obedientia una
„ tantùm, ſcilicet Joannis XXIII. ut dictum
„ eſt, ſed etiam non integre tota illa obe-
„ dientia. Quoniam plures Patres Doctiſſimi
„ illius obedientiæ illi non præſtiterunt con-
„ ſen-

„ ſenſum ſuum.] Hæc Joannes de Turrecremata, Cardinalis piiſſimus idemque doctiſſimus, teſtis, ut ipſe ſcribit, oculatus, cui fidem negare, ſummæ impudentiæ ſit.

Neque reponere juvat, duarum factionum, ſeu ut loquebantur obedientiarum abſentiam obeſſe non potuiſſe, quominus univerſalis tunc eſſet Synodus Conſtantienſis; uti & abſentia Græcorum, Anglorum, Danorum, Norvegiorum, Svecorum, & Germanorum Confeſſionis Auguſtanæ non obſuit, quominus Synodus Tridentina univerſalis habita ſit. Quaſi vero æqua fuerit illorum Hæreticorum ratio; qui uti ab Eccleſia publica profeſſione ſejuncti erant, ita jus nullum habebant, ut ad Concilium Tridentinum admitterentur: cum contra jus plenum & integrum haberent quotquot Benedicto XIII. & Gregorio XII. parebant Epiſcopi, ut Concilio Conſtantienſi ſub ipſum etiam initium intereſſent, uti poſtmodum interfuere.

Multo minus urget ſi forte dixeris: Epiſcoporum Gallorum abſentiam a primis Concilii Tridentini Seſſionibus nihil obfuiſſe, quominus jam tunc Oecumenicum eſſet; quamquam ii ut ſumme Catholici interveniendi jus haberent: Ut quid ergo ſimilis Epiſcoporum duplicis factionis abſentia obeſſe potuit, quominus Concilium Conſtantienſe a primis ſeſſionibus Oecumenicum eſſet? Minus inquam id urget: quia iſtorum & illorum Epiſcoporum longe diſpar eſt ratio. Primò quia Gallorum Epiſcoporum a primis Concilii Triden-

tini ſeſſionibus abſentium exiguus erat numerus: cum contra duarum factionum Epiſcopi, a primis Concilii Conſtantienſis ſeſſionibus abſentes, eſſent numero multi. Sola quippe Benedicti obedientia, quæ tunc aberat, Aragoniæ, Navarræ, Caſtellæ, & Scotiæ Regna complectebatur; Inſulas inſuper Majoricæ, Sardiniæ, Corſicæ, & geminos Comitatus, Fuxenſem nimirum & Armeniacum. Secundò Quia qui Tridentum tandem aliquando pervenerunt Galliarum Epiſcopi, Seſſionum antea celebratarum decreta probarunt: cum contra, qui Conſtantiam tandem ultimo pervenerunt factioſi Præſules reclamarint: ſi qua fides eſt laudato jam Cardinali Joanni de Turrecremata, qui præſens aderat: *Illius decreti auctoritati alia dua obedientia, ſcilicet Gregorii & Benedicti, apertiſſima contradictione, in plena Congregatione ſe oppoſuerunt, & eorum contradictio fuit acceptata*. Quod & longa geſtorum narratione confirmat.

III. Altera ſolvendæ propoſitæ difficultati ſuppetit via. Si nempe dicamus, Decretum illud quartæ & quintæ ſeſſionis, a Martino V. electo tunc vero legitimoque Pontifice nuſquam fuiſſe approbatum. Imo cum de confirmandis Concilii Conſtantienſis decretis ultimò tandem rogaretur, reſpondit vivæ vocis oraculo, ac poſtea per Concilii Advocatum denunciari juſſit; *Se omnia & ſingula Concilii in materia fidei conciliaria decreta teneri, & inviolabiliter obſervari velle, & non aliter, nec alio modo*. Qua reſtricta clauſula, *in materia*

ria fidei, decreta dubio procul intelligi voluit, ad damnationem Joannis Vvitclefii, Joannis Hus, Jacobi Parvi, & Bohemorum, iis in ſeſſionibus ſtatim edita. Quod autem decretum nobis obiicitur, de Romano Pontifice Conciliis Oecumenicis ad obediendum ſubiiciendo, *in materia fidei* non eſt, ſed diſciplinæ; ſeu ut tunc loquebantur, in materia *reformationis* in Eccleſiam inducendæ. Ad reformationem enim Eccleſiæ in Capite & in membris procurandam, admodum conducere arbitrabantur, ſi Pontifex ipſe Eccleſiæ Catholicæ Caput Conciliis Oecumenicis ſubderetur, ut ſi forte delinqueret, corrigi poſſet, ac etiam caſtigari.

IV. Poſtrema expediendæ difficultati via patet, eaque præ ceteris trita, ſi dixerimus: Decreta Seſſionis 4. & 5. Concilii Conſtantienſis, pro conditione temporis lata eſſe, dum diro trium Pontificum Schiſmate ſciſſa eſſet Eccleſia. Atque ita de Conciliis tempore Schiſmatis celebratis, ac de dubiis Pontificibus, (quales tunc erant Joannes XXIII. Gregorius XII. & Benedictus XIII.) eſſe intelligenda: qui certe auctoritati Concilii Oecumenici ſubiiciuntur, ut vel hoc pacto Schiſma ſedari poſſit. *Ecce*, inquit laudatus Cardinalis de Turrecremata, *manifeſte patet quod Decretum illorum Patrum non loquitur univerſaliter de qualibet Synodo, ſed de illa ſingulariter, pro cujus tempore non erat in Eccleſia Paſtor totius Eccleſiæ indubitatus*.

Cui interpretamento non officit, Decre-

tumque de quovis etiam extra Schiſmatis caſum celebrando Concilio intelligendum eſſe, non probat, quod in quinta Seſſione, ubi renovatum eſt, expreſſe habeatur, *Pontificem obedire debere cuicumque alteri Concilio legitime congregato*. Non inquam officit; quia & hæc ipſa verba aliis ſubſequentibus reſtringuntur; ut non niſi de aliis Conciliis, occaſione alicujus Schiſmatis celebrandis intelligi queant. Sic enim in quinta Seſſione renovatum eſt. *Item declarat* (Sancta Synodus Conſtantienſis) *quod quicumque cujuſcumque conditionis, ſtatus, dignitatis, etiamſi Papalis, qui mandatis & præceptis hujus Sacræ Synodi, & cujuſcumque alterius Concilii Generalis legitime congregati, ſuper præmiſſis, ſeu ad ea ſpectantibus factis vel faciendis, obtemperare contumaciter contemſerit, niſi reſipuerit, condigna pœnitentiæ ſubiiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia juris ſubſidia recurrendo*. De his ergo Conciliis loquitur Synodus Conſtantienſis, quæ *ſuper præmiſſis, ſeu ad ea ſpectantibus* factis vel faciendis fuerint celebranda. Quæ porro præmiſſa illa ſunt, niſi Schiſma ſopiendum, dubiique Pontifices deponendi; quæ vera propriaque cauſſa fuit Conſtantienſis Synodi celebrandæ? Id ergo duntaxat ſibi voluere Patres, debere quemcumque Pontificem Concilio ſubeſſe parere obedire, quod ſopiendi extinguendique alicujus Schiſmatis cauſſa fuerit celebrandum; quemadmodum & hæc ipſa Conſtantienſis Synodus celebrata eſt. Imo ſi hujuſce Synodi geſta diligentius expendimus, comperiemus exiſti-

maſ-

maſſe Sapientiſſimos Patres, Pontificem certum & indubitatum, ut extra caſum Schiſmatis eſſe ſolet, non eſſe Concilii auctoritati ſubjectum. Siquidem in Congregatione habita die 11. Septembris Anno 1417. communi omnium Nationum calculo deciſum eſt, *quod Papa rite & canonice electus a Concilio ligari non poſſet*, ſeu legibus ullis adſtringi, per vim & coactionem. Et hæc de Concilio Conſtantienſi.

V. Ceterum quod attinet ad Concilii Baſileenſis Decretum, quod perinde nobis obiicitur, movere neminem debet. Cum enim Actione 2. ubi primùm legitur, nonniſi Conſtantienſis decreti tranſumtum ſit, iiſdem ferme verbis expreſſum, eodem quoque ſenſu exponi poteſt. Reſponſum autem Synodale legatis Eugenii datum, in quo Pontifex etiam certus, & extra caſum Schiſmatis, Concilii Oecumenici auctoritati ſubditus dicitur, ne caſſa quidem nuce æſtimandum eſt. Cum Baſileenſis Conventus ab Eugenio IV. jam tum diſſolutus eſſet, & in Schiſmaticum Conciliabulum degeneraſſet.

VI. Multo minus æquum & prudentem æſtimatorem movere debet Virorum quorumdam eruditorum auctoritas, qui poſt Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis celebrationem, citata utriuſque Decreta, de quibuſvis Pontificibus, etiam indubitatis & certis, ac de quovis tempore, etiam extra caſum ſchiſmatis, intelligenda exiſtimarunt: quemadmodum & illa interpretatæ ſunt, acriterque defenderunt ac propugnarunt Academiæ

nonnullæ, ſententiam hac in cauſſa, ac judicium doctrinale dicere juſſæ: Viennenſis ſcilicet, in Tractatu, quo Electorum Imperii Conſultationi reſpondit, quærentium, *an Concilium Baſileenſe plenariam poteſtatem habuerit, quoad ſuſpenſionem & depoſitionem Eugenii, & alterius Pontificis inſtitutionem*; Herfordienſis in Tractatu quem *ſuper Unione & Neutralitate Principum Electorum* compoſuit; Cracovienſis, in Tractatu *de Auctoritate Sacrorum Conciliorum, Eccleſiam univerſalem repræſentantium*, ad Wladislaum Poloniæ & Hungariæ Regem &c. Hæc inquam Virorum quorumdam Eruditorum auctoritas, æquum æſtimatorem movere non debet: cum multo plures ex omni natione, & ordine dignitatis, in contrariam ſententiam abierint, & a Romani Pontificis partibus ſteterint, contra Baſileenſis Conciliabuli audacia molimina; quibus Eugenium IV. e Pontificia Sede dejicere, alterumque illius loco Felicem V. ſufficere, auſu plane ſacrilego attentarunt. Quæ ſane inſana molimina, dum calculo ſuo turbatiſſimis illis temporibus approbarunt citatæ Academiæ; adverſus communem Eccleſiæ ſenſum, (quæ Felicem V. tamquam Antipapam ſemper eſt execrata, & Eugenium IV. poſt attentatam a Baſileenſibus depoſitionem, legitimum Pontificem ſemper habuit) pronunciaſſe ac judicaſſe cenſendæ ſunt; atque ita prorſus indignæ, quarum data ſuffragia lataque judicia doctrinalia eo in capite venditentur.

VII. At inquies forte: Academia Pariſienſis,

ſis, quæ audacia illa Baſileenſis Conciliabuli in Eugenium IV. molimina numquam probavit, Decretum tamen Conſtantiæ & Baſileæ primò editum, de quovis tempore, etiam extra caſum Schiſmatis intellexit; Conciliorumque generalium ſupra Romanos Pontifices præſtantiam & eminentiam, tamquam fidei dogma, profeſſa eſt. Uti ex Concilio Tridentino, ad ſuum in Romana Curia Procuratorem *Joannem Britonem* ſcripſit Cardinalis a Lotharingia, cum Summo Pontifice communicandum; ut vel hoc pacto zelum atque ardorem apud Pium IV. excuſaret, quo viriliter obſtiterat in Seſſione 23. ne in præfigendis Romani Pontificis titulis, *primatum in univerſam Eccleſiam habere* diceretur; quemadmodum in Concilio Florentino, ſeu potius in Decreto pro unione Armenorum, dictum fuerat. *Ego*, ſcribebat Lotharingus, *negare non poſſum, quin Gallus ſim, & Pariſienſis Academiæ alumnus, in qua Pontificem ſubeſſe Concilio tenetur; & qui docent ibi contrarium tamquam hæretici notantur. Apud Gallos Conſtantienſe Concilium in omnibus ſuis partibus generale habetur: Baſileenſe in auctoritate admittitur: Florentinum perinde legitimum & generale non reputatur. Atque idcirco Galli de vita potius quàm de ſententia decederent.*

Næ tu quæſo nimia ſimplicitate bonus, qui exaggeratis illis Lotharingi verbis illudi tibi tam facile pateris? Certe quamquam negari non poſſit Academiam Pariſienſem, aut certe Doctorum illius partem plurimam,

ab avita doctrina, de Romanorum Pontificum, ſupra Concilia etiam Oecumenica, præſtantia atque auctoritate, deflexiſſe, jam tum a Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis temporibus, & in oppoſitam propendiſſe magis: falſum tamen eſt, Theologos illos Pariſienſes ſententiam, quam tunc primum amplexi ſunt, uti fidei caput habuiſſe, a quo quicumque deflecterent, *tamquam hæretici notarentur*. Falſum perinde eſt, immo falſiſſimum quod ſubjungitur, Concilium Florentinum pro legitimo & generali in Galliis non haberi. Unde & hanc ipſam Cardinalis Lotharingi hallucinationem nervoſe confutat, falſique convincit Natalis Alexander Differt. 10. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 15. & 16. art. 1. n. 6. quamquam ſit iſte hac in parte Romanis Pontificibus parum propitius, quos Conciliis Oecumenicis ſubjicit. Quare aut ea quæ jactatur Cardinalis a Lotharingia ad Joannem Britonem Procuratorem ſuum Epiſtola, ſuppoſititia eſt, ac plane fictitia; aut de nimio exceſſu, in exaggeranda amplificandaque Pariſienſis Academiæ ſententia, convincitur Vir aliàs omni laude digniſſimus. Ecquis enim auxeſim illam, amplificationemque non rideat, *Gallos de vita potius, quam de ſententia, qua Romanos Pontifices Conciliis ſubjicit, deceſſuros*? Sed de his plura in ſequenti Appendice.

Finis ſecundæ Diſſertationis.

A P-

APPENDIX

HISTORICA.

Digitized by Google

Digitized by Google

APPENDIX HISTORICA.

DE MENTE ECCLESIÆ GALLICANÆ,

ET

ACADEMIÆ PARISIENSIS,

Circa Romani Pontificis infallibilitatem, ejuſdemque ſupra Concilium OEcumenicum eminentiam auctoritatis, & poteſtatis.

I.

EA diu multorum animos occupavit opinio, Eccleſiam Gallicanam, & Pariſienſem Academiam, haud ita favorabiliter de Romanorum Pontificum infallibilitate, eorumque ſupra Concilia Oecumenica, eminentia ſentire, ſemperque omni retro ætate ſenſiſſe. Imo non deſunt, qui Gallos ſacramento adigi putent, ad eas ſententias Apoſtolicæ Sedi

di parum propitias propugnandas. Non ita profectò de Eccleſia Religioſiſſima opinatus eſt Gregorius IX. quam potius *in fervore fidei Chriſtianæ, & in Sedis Apoſtolicæ devotione ceteras Eccleſias antecedere* profitetur, datis ad Capitula quatuor Provinciarum Epiſtolis, ab Oderico Raynaldo deſcriptis.

Et vero ſi Eccleſiæ florentiſſimæ, Academiæque omnium principis tabularia ſcrutari non piget, hiſtoriamque a prima ferme origine texere non gravamur, planum fiet, Gallos omni retro ætate, ac noſtris ferme temporibus, Romani Pontificis, in judicandis fidei morumque quæſtionibus, infallibilitatem agnoviſſe, probaſſe, defendiſſe; nec niſi ab annis circiter quinquaginta, novos animos, quoad illud doctrinæ caput, ſolenniter induiſſe: Romanorum vero Pontificum ſupra Concilia OEcumenica eminentiam auctoritatis, & poteſtatis, ad Concilium uſque Conſtantienſe & Baſileenſe firmiter defendiſſe: nuſquam verò, ac ne nunc quidem, ad oppoſitas ſententias propugnandas aliquo adactos eſſe ſacramento. Quæ tria brevi rerum ab initio geſtarum narratione, meridiana in luce pono.

II.

Senſa ſua de Romanorum Pontificum infallibilitate aperire ac declarare cœpit Eccleſia Gallicana anno jam 455. in Concilio nationali Arelate celebrato, Præſide Raven-

nio

nio Arelatenſi Antiſtite congregata. Ibi quippe Romanum Pontificem fidei Symbolum condere poſſe, ac re ipſa condidiſſe profeſſa eſt, quod fideles omnes cordis tabulis inſcribere debeant, data ad Leonem I. Epiſtola Synodica. *Apoſtolatus veſtri ſcriptum* (Epiſtolam dubio procul ad Flavianum datam) *ita ut Symbolum fidei, quiſquis Sacramenta religionis non negligit, tabulis cordis inſcripſit, & tenaci ad confundendos hæreticorum errores ut paratior ſit, memoriæ commendavit*. Porro neminem fidei Symbolum a cunctis excipiendum condere poſſe, niſi ſit in fide infallibilis, & eſt per ſe notum, & docet Doctor Angelicus 2. 2. quæſt. 10. art. 10. imo conſentiunt Theologi univerſi.

Galliarum Epiſcopos eam jam tunc de Romano Pontifice opinionem imbibiſſe, (quod nempe fidei Symbolum condere poſſet, ab omnibus fidelibus amplectendum) nemo mirabitur, qui Valentiniani III. Imperatoris Novellam Conſtitutionem legerit, paulo antea editam, occaſione Hilarii Arelatenſis Epiſcopi; qua *perenni ſanctione decreverat, ne quid tam Epiſcopis Gallicanis, quàm aliarum Provinciarum, contra conſuetudinem veterem liceret, ſine venerabilis Papæ Urbis æternæ auctoritate tentare: ſed illis omnibuſque pro lege eſſet, quidquid ſanxit, vel ſanxerit Apoſtolicæ Sedis auctoritas*. Nec enim religioſius poterant Galliarum Epiſcopi ea *pro lege tenere*, quæ venerabilis Papa Romæ ſanxiſſet, quàm ſi ejus in cauſſa fidei definitiones, tamquam fidei Symbolum amplecterentur.

III.

III.

SÆculo ſexto ineunte, anno circiter 503. Eccleſia eadem Gallicana, (occaſione Symmachi Romani Pontificis, de violata caſtitate accuſati, quem Concilium Romanum, *Palmare* vulgo dictum, in judicium vocavit, poſtquam ſe ipſe illius judicio ſubjecerat) ſupremam Romani Pontificis in Concilia omnia auctoritatem agnovit; dum eum a Concilio Romano utpote inferiori non potuiſſe judicari profeſſa eſt, ſed illius cauſſæ judicium uni Deo reſervandum aſſeruit, in Epiſtola ad Urbis Senatores data, & a S. Avito Viennenſi Epiſcopo, publico omnium Collegarum amanuenſi ſcripta; quæ ſic habet: [Quoniam a cunctis Gallicanis fratribus meis „ ad hoc ipſum, non minus per mandata, „ quàm per litteras oneratus, quæcumque „ a vobis omnes ambimus, unus ſuggerenda „ ſuſcepi ...... Dum de cauſſa Romanæ „ Eccleſiæ anxii nimis ac trepidi eſſemus, „ utpote nutare ſtatum noſtrum, in laceſſito „ vertice (ſcilicet Symmacho Romano „ Pontifice) ſentientes ..... perlata eſt ſollicitudini „ noſtræ ab Italia in exemplaribus „ Sacerdotalis forma Decreti, quam de Papa „ Symmacho, apud Urbem Italiæ collecti „ Antiſtites ediderunt. Quam Conſtitutionem „ licet obſervabilem numeroſi venerandique „ Concilii reddat aſſenſus; intelligimus „ tamen Sanctum Symmachum Papam,

„ ſi

„ ſi ſæculo primum fuerat accuſatus, conſa-
„ cerdotum ſuorum ſolatium potius, quam
„ judicium recipere debuiſſe. Quia ſicut ſub-
„ ditos nos eſſe terrenis poteſtatibus jubet
„ arbiter Cœli, ſtaturos nos ante Reges &
„ Principes in quacumque accuſatione prædi-
„ cens; ita non facile datur intelligi qua
„ vel ratione vel lege, ab inferioribus emi-
„ nentior judicetur ..... In Sacerdotibus ce-
„ teris poteſt, ſi quid forte nutaverit, re-
„ formari: at ſi Papa Urbis vocatur in du-
„ bium, Epiſcopatus jam videbitur, non
„ Epiſcopus vacillare ..... Reddet rationem
„ qui ovili Dominico præeſt, qua commiſ-
„ ſam ſibi agnorum curam adminiſtratione
„ diſpenſet. Ceterum non eſt gregis paſto-
„ rem proprium terrere, ſed Judicis.] Hæc Eccleſia Gallicana per Avitum Viennenſem. Quibus non abſimilia profitetur alter natione Gallus, quamquam Epiſcopatu Papienſis, celeberrimus Ennodius, in adornata nomine publico ejuſdem Symmachi Romani Pontificis Apologia, quæ in quinto Concilio Romano lecta & approbata eſt. *Aliorum hominum*, inquit ille, *cauſſas Deus voluit per homines judicari, & terminari; Romanæ autem Sedis Epiſcopum ſuo ſine quæſtione reſervavit arbitrio. Voluit Deus Beati Petri Succeſſores Cælo tantum debere innocentiam ſuam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inviolatam exhibere conſcientiam.* Romanum itaque Pontificem nulli ſubeſſe Concilio etiam Oecumenico, ſed omnibus poteſtate atque auctoritate eminere cenſue-

fuerunt Eccleſiæ Gallicanæ Præſules; qui eum *a ſolo Deo*, etiam in cauſſa delicti publici, aut certe publice denunciati, judicari poſſe docuerunt; & contra Italiæ Præſules, qui judicium affectaverant, reclamarunt.

IV.

SEd & eadem ætate Gallicanam Eccleſiam Romanum Pontificem agnoviſſe, tamquam ſupremum Cauſsarum fidei judicem, cujus ſententiam reverenter acc[illegible]turi eſſent Epiſcopi univerſi, teſtis eſt laudatus jam S. Avitus Viennenſis Epiſcopus, Epiſtola ad Hormiſdam R. Pontificem data n. 87. in Sirmundi Collectione. *Quæſumus ergo ſervitio meo juncto, ut quid filiis veſtris, fratribus meis, ideſt Gallicanis, ſi conſulant, reſpondere debeam, inſtruatis. Quia jam ſecurus, non dicam de Viennenſi, ſed de totius Galliæ devotione polliceor, omnes veſtram ſuper ſtatu fidei captare ſententiam. Orate ut ſic nos prædictorum confeſſio fucata non fallat, ſicut ab unitate, quam regitis, veritas comperta non ſeparat.*

Eodem illo cadente ſæculo, anno ſcilicet 567. in Concilio Turonenſi, ad quod univerſa ferme Gallicana Eccleſia convenerat, poſt recitatum Innocentii I. Decretum, quo virgines Deo dicatas matrimonio jungi prohibuerat, ita ſubjungunt Galliæ Præſules Can. 20. *Quis Sacerdotum contra Decreta talia, quæ a Sede Apoſtolica proceſſerunt, agere præſumat? Et quorum auctorum valere poterit prædicatio, niſi eo-*

ſi eorum, quos Sedes Apoſtolica approbavit? Patres noſtri hoc ſemper cuſtodierunt, quod Romanorum Pontificum definivit auctoritas. Nempe, ſi bene conjicio, in Majorum ſuorum laude ponebant jam tunc Eccleſiæ Gallicanæ Præſules, quod Romanorum Pontificum definitiones, nullo licet accedente Eccleſiæ conſenſu publicatas, (qualis Innocentii I. de Virginibus definitio fuerat) ſemper cuſtodiiſſent; nemoque unquam contra hujuſmodi Decreta mutire, aut *agere præſumpſiſſet*. Quod illi e contrario plus nimio faciunt, qui Romanos Pontifices errori obnoxios, niſi illorum Decretis Eccleſiæ Univerſæ conſenſus acceſſerit, arbitrantur.

V.

ANno 800. Concilium Romanum, Caroli magni Francorum Regis juſſu, ex Epiſcopis Gallicanis magna ex parte convocatum, ut Leonis III. Romani Pontificis, variis facinoroſorum hominum criminationibus impetiti cauſſam agnoſceret, ſupremam Romani Pontificis ſupra omnia Concilia auctoritatem agnovit; dum Imperatori hac in parte parere recuſavit, cauſſamque de qua agebatur cognoſcere noluit, niſi ille ipſe qui fuerat accuſatus, Epiſcoporum judicio ſe ſponte permitteret: ea ſcilicet ratione, quod Romæ Pontifex caput ſit omnium Eccleſiarum, & a *nemine niſi a Deo valeat judicari*. Clamaverunt etenim omnes Epiſcopi, iique ut dixi maxima ex

 par-

parte Gallicani, ſi qua Anaſtaſio fides eſt, in vita Leonis III. *Nos Sedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium Dei Eccleſiarum, judicare non audemus. Nam ab ipſa omnes nos, & Vicario ſuo judicamur; ipſa autem a nemine judicatur, quemadmodum antiquus mos fuit: ſed ſicut ipſemet Summus Pontifex conſuevit, jubeat, & canonice obediemus.*

Succeſſit in Eccleſia Gallicana Sæculo nono Hiucmarus Rhemenſis Archiepiſcopus, Pontificiæ in fide infallibilitatis aſſertor & vindex, Epiſtola ad Nicolaum I. Romanum Pontificem data: Quam etiam mentem Collegis ſuis Galliarum Epiſcopis univerſis inſidere declarat. *Omnes ſenes cum junioribus ſcimus, noſtras Eccleſias ſubditas eſſe Romanæ Eccleſiæ, & nos Epiſcopos in primatu Beati Petri ſubjectos eſſe Romano Pontifici. Et ob id ſalva fide, quæ in Eccleſia ſemper vigilat, & Domino cooperante florebit, nobis eſt veſtra Apoſtolicæ auctoritati obediendum.* Viden' quomodo fidem, in Eccleſia Romana, cui aliæ ſubduntur Eccleſiæ, hoc eſt, in Apoſtolica Sede, numquam defuturam portendit Hiucmarus; eamque omnium Collegarum ſuorum, Epiſcoporum Gallorum mentem eſſe ac ſenſum profitetur atque declarat? Et in Opuſculo de Divortio Lotharii Regis: *De omnibus dubiis vel obſcuris, quæ ad recta fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, Sancta Romana Eccleſia, ut omnium Eccleſiarum Mater, & Magiſtra, Nutrix & Doctrix eſt conſulenda, & ejus ſalubria monita ſunt tenenda; maxime ab his, qui in illis*

lis regionibus habitant, in quibus divina gratia, per ejus prædicationem omnes in fide genuit, & catholico lacte nutrivit, quos ad vitam præordinavit æternam. Quoties ergo Pontifex obortis de fide dubiis reſpondet, accedente Eccleſiæ Romanæ ita delineatæ conſenſu, infallibilis eſt: aliàs cum errante Pontifice erraret ſimul & Eccleſia, quæ omnium Eccleſiarum Magiſtra & Doctrix eſt; utpote Pontificis errori conſentiens. Eodem illo ſæculo nono, anno ſcilicet 876. ſub Joanne VIII. R. P. Eccleſia Gallicana in Concilio Pontigonenſi congregata duos edidit Canones, priorem quidem his verbis expreſſum: *Statuimus ut Sancta Romana Eccleſia, ſicut eſt Caput omnium Eccleſiarum, ita ab omnibus honoretur & veneretur: Neque quiſquam contra jus & poteſtatem ipſius, aliquid injuſte agere præſumat, ſed liceat ei debitum tenere vigorem, & pro univerſali Eccleſia paſtoralem exhibere curam.* Alterum vero ſub hac forma: *Ut honor Domino & ſpirituali Patri noſtro Joanni ſummo Pontifici, & venerabili univerſali Papæ ab omnibus conſervetur. Et quæ ſecundum ſacrum miniſterium ſuum auctoritate apoſtolica decreverit, cum ſumma veneratione ab omnibus ſuſcipiantur; & debita illi obedientia in omnibus conſervetur.* Itane verò generatim & univerſe quæcumque Romanus Pontifex Apoſtolica auctoritate decerneret, recipienda ſanxiſſent Præſules Gallicani, ſi eum quandoque decernendo falli poſſe exiſtimaſſent?

VI.

SÆculo ſubinde duodecimo ineunte, S. Yvo Carnotenſis Epiſcopus, Sacrorum Canonum peritiſſimus, Eccleſiæ Gallicanæ ætate ſua os ingeniumque, uſque adeo Romanos Pontifices, in ferendo de fide judicio infallibiles cenſuit, ut non dubitaverit affirmare, *hæreticæ pravitatis eſſe, Sedis Apoſtolicæ judiciis & Conſtitutionibus obviare*. Quod certe plus nimio ſibi licitum faciunt, qui Romanos Pontifices in ferendis judiciis errori obnoxios arbitrantur: imo ut illorum judiciis & conſtitutionibus debeant ſæpius obviare, ex ipſorum doctrinæ principiis ſponte fluit.

Eoſdem Romanos Pontifices quibuſvis Conciliis Oecumenicis ita ſuperiores exiſtimavit S. Yvo, ut neminem poſſe dixerit ab eorum judiciis ad tribunal alterum provocare. Inquit enim Epiſt. 159. *Quoniam judicia Eccleſiæ Romanæ a nemine foris tractari poſſe, eadem Eccleſia Romana docente didicimus: ſi qui aliquando ſe prægravatos illius Eccleſiæ auctoritate conqueruntur, hoc eis conſilium damus, ut non deſcendant in Ægyptum propter auxilium, ſed ab ipſa ad ipſam confugiant, & inde expectent levamen, unde ſe conqueruntur accepiſſe gravamen*. Hoc eſt, a Pontifice, ad eumdem melius informandum recurrant.

Unde Epiſtola 233. in cauſſa Paſchalis II. Romani Pontificis, qui privilegium Inveſtiturarum, contra Eccleſiæ jura, Henrico Imperato-

ratori conceſſiſſe dicebatur, ita ad Angeriocenſem Abbatem ſcribebat: *Quia verenda patris debemus potius velare quàm prodere familiaribus, charitatem redolentibus litteris admonendus mihi videtur, ut ſe judicet, aut factum ſuum retractet. Quod ſi fecerit, reddamus Deo gratias, & gaudeat nobiſcum omnis Eccleſia, quæ graviter languet, dum caput ejus laborat, tanta debilitatum moleſtia. Si autem in hoc languore inſanabiliter ægrotaverit, non eſt noſtrum judicare de ſummo Pontifice.*

Sub idem tempus cum *Joannes* Archiepiſcopus Lugdunenſis Galliarum primatem agens, Nationale Concilium apud *Anſam* celebrandum indixiſſet; in quo de fide & Inveſtituris, quas Paſchalis II. R. P. Henrico V. Imperatori per vim & metum conceſſerat, ageretur; & ad illud Provinciæ Senonenſis Epiſcopos invitaſſet: Ii adeſſe noluerunt, dataque Synodali Epiſtola diſſenſum excuſarunt, variis rationibus adductis, quarum tertia hæc erat: quod Romani Pontifices, niſi a fide manifeſte defecerint, a mortalium nemine judicari poſſint, ſed ſolius Dei judicio ſubjaceant. [Non videtur nobis utile ad illa Concilia „ convenire, in quibus non poſſumus eas per- „ ſonas, contra quas agitur, condemnare vel ju- „ dicare: quia nec noſtro, nec ullius hominum „ probantur ſubjacere judicio. Unde nos con- „ ſtat eſſe immunes, ſi facta eorum oris gla- „ dio ferire formidamus; cum ipſe Media- „ tor obedire eis præcipiat, etiamſi tales ſint „ quales erant Phariſæi; ſi ea quæ ad Cathe-

„ dram pertinent recta præcipiant, ea verò
„ minime faciant. Ex quibus omnibus hoc
„ conſtare videtur, quatenus ſemoralia Sa-
„ cerdotalia pudendis ſuperponamus, ne ve-
„ renda noſtra deridenda inſidiatoribus no-
„ ſtris exponamus; & unde quærimus refor-
„ mare Eccleſiæ fortitudinem, in majorem
„ incurramus debilitatem. Hæc dicentes non
„ inſtruimus prudentiam veſtram, ſed excu-
„ ſamus innocentiam noſtram. Quia & prin-
„ cipales Eccleſiæ claves nolumus poteſtate
„ ſua privare; quæcumque perſona vices
„ Petri habeat, niſi manifeſte ab Evange-
„ lica veritate diſcedat.] Viden' quomodo
Romanos Pontifices ſolius Dei judicio ſub-
eſſe fatentur Epiſcopi Galli Provinciæ Seno-
nenſis?

In quem profectò ſenſum ſcribebat, ſecu-
tis inde temporibus, alterum Eccleſiæ Gal-
licanæ lumen clariſſimum, in Epiſcopali qui-
dem ordine minime conſtitutum, ſed Abba-
tiali, D. Bernardus Claravallenſis, ceteris huc
uſque laudatis ſanctitate, doctrina, Eccleſia-
ſticæ diſciplinæ ſtudio longe major, Epiſt.
113. & lib. 2. de conſideratione Cap. 2. Pon-
tifices alloquens: *Quis mihi faciet juſtitiam de
vobis? Extat quidem tribunal Chriſti, ſed abſit
ut ad illud appellem. Itaque recurro ad eum, cui
datum eſt judicare de univerſis, hoc eſt ad vos: vos
appello ad vos, judicate & me & vos.* Nec mi-
nori zelo, Romani Pontificis in finiendis fi-
dei controverſiis infallibilitatem commenda-
bat S. Abbas, cum ad Innocentium II. ſcri-
beret,

beret, Epiſt. 190. *Oporret ad veſtrum referri Apoſtolatum pericula quæque, & ſcandala regni Dei, præſertim quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi reſarciri damna fidei, ubi non poſſit fides ſentire defectum. Cui enim alteri Sedi dictum eſt unquam, Ego pro te rogavi ut non deficiat fides tua?* Ecqua enim ſorte falli in fide poteſt, qui fidei defectum ſentire non poteſt?

Ita ad hæc uſque tempora Eccleſia Gallicana, de R. Pontificis aſphalia ſeu infallibilitate, ejuſdemque ſupra Concilia quæcumque etiam Oecumenica, præſtantia auctoritatis & poteſtatis, ſentiebat.

VII.

POſtquam verò florentiſſima ſtudiorum Academia Pariſienſis erecta eſt, in eamdem de binis illis Sedis Apoſtolicæ prærogativis ſententiam conſpirarunt Theologi Pariſienſes, & Præſules Gallicani. Unde anno poſtea 1324. Stephanus Pariſienſis Epiſcopus, ſolenni decreto edito, *de unanimi Magiſtrorum Theologicæ facultatis conſilio*, ad vindicandam D. Thomæ doctrinam, a malignis quibuſdam oſoribus impetitam, hoc Apoſtolicæ Sedi elogium dixit, poſuitque monumentum ære perennius. *Sacroſancta Romana Eccleſia omnium fidelium mater & magiſtra, in firmiſſima D. Petri Chriſti Vicarii petra fundata eſt. Ad quam velut ad univerſalem regulam Catholicæ veritatis pertinet approbatio & reprobatio doctrinarum, decla-*

ratio dubiorum, determinatio tenendorum, & confutatio errorum. Quod quidem Romanæ Sedis Elogium, non ad aſſentationem a Theologis Pariſienſibus unà cum Epiſcopo Stephano factum eſſe; ſed ex certa conſtantique ſententia, quam de infallibilitate Pontificis haberent; ex eo maxime liquet, quod paucis ſubinde annis Tractatum Theologicum ediderint, & Clementi VII. Avenione ſedenti (quem Gallia tunc uti Pontificem agnoſcebat) obtulerint; in quo Romani Pontificis in judicandis fidei quæſtionibus infallibilitas peculiari Concluſione ſtatuitur, rationibuſque, Patrumque teſtimoniis confirmatur. [Prima „ concluſio eſt, quod ad Sanctam Sedem A- „ poſtolicam pertinet auctoritate judiciali ſu- „ prema, circa ea quæ ſunt fidei, judicialiter „ definire. Et hoc probatur: quia ad illius „ tanquam ſupremi judicis auctoritatem per- „ tinet in fide judicialiter definire, cujus fi- „ des numquam deficit: Sed Sanctæ Sedis „ Apoſtolicæ fides numquam deficit; quia de „ hac Sancta Sede, in perſona Petri in ea „ præſidentis dictum eſt, Petre rogavi pro te „ ut non deficiat fides tua, Lucæ 22. Propter „ quod dicit Cyprianus, Qui Cathedram Pe- „ tri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia deſerit, „ in Eccleſia ſe non eſſe demonſtrat. Et Hie- „ ronymus dicit, Super eam fundata eſt Ec- „ cleſia; & quicumque cum Pontifice Romæ „ non colligit, diſperdit.] Extat etiamnum hodie Tractatus ille MS. in Bibliotheca Collegii Navarrici: legiturque in pleriſque Editio-

tionibus, ad calcem Magiſtri ſententiarum, titulo Commentarii adverſus errores fratris Joannis de Monteſono. Ex quo miror Joannem Launojum, Pontificiæ indeficientiæ inconſultum impugnatorem, miſeram laciniam excerpſiſſe, ut Pontificem errare in fide poſſe, incautis lectoribus perſuaderet. Cum ex toto Tractatus hujuſce contextu planum ſit, de errore Pontificis perſonali, Doctoriſque privati id dici, non de judicio ſolenni, & ex Cathedra pronunciato.

Ludicrum vero eſt quod nonnulli reponunt, ad tam diſerti teſtimonii vim eludendam: Academiam ſcilicet Pariſienſem Apoſtolicæ duntaxat Sedis infallibilitatem agnoſcere laudato Tractatu; non infallibilitatem Pontificis in ea ſedentis. Quaſi verò vel ipſi cæci non videant, figuratam illam eſſe locutionem, qua ſedes pro ſedente accipitur? Quamquam vel ex hoc ſolo, quod Apoſtolica Sedes infallibilis eſt, conſequens ſit infallibilem quoque eſſe Pontificem, quoties cum conſenſu Sedis infallibilis Apoſtolicæ ſententiam profert. Quod profecto facit quoties ex Cathedra, ſeu ex Sede ac tribunali pronunciat. Uti Cap. I. prioris Diſſertationis explicatum eſt.

VIII.

VIII.

SEd & hoc ipſo ſæculo quarto decimo ; tantas ea Sententia , de Romani Pontificis ex Cathedra loquentis infalibillitate, radices in Galliis egerat , ut non Eccleſiaſticus & Academicus tantum Ordo , ſed & Politicus , ea perinde eſſet imbutus . Dum enim Bonifacii VIII. memoriam a Clemente V. damnari poſtularunt Regni Nobiles anno 1305. ob injurias toti Regno ab eo illatas ; (quod tamen obtinere non potuerunt ,) eam maxime rationem obtenderunt dato libello , quod hæreticus fuiſſet Bonifacius , atque ita Papa verus eſſe non poſſet : *Non quæritur de hæreſi Papæ quondam , ut Papæ , ſed ut privatæ perſonæ. Nec enim ut Papa potuit eſſe hæreticus, ſed ut privata perſona . Nec unquam aliquis Papa , in quantum Papa, hæreticus fuit* : Sed & aliud addebant Regni Proceres dato libello, quo Romanum Pontificem verum ac certum, Concilio generali auctoritate atque juriſdictione ſuperiorem probabant ; ut Clementem ad cauſſam Bonifacii per ſe ſe ac ſine Concilio judicandam inducerent. *Cum de Bonifacii mortui hæreſi quæritur , non debet congregari Concilium generale . Eſtis enim vos , Pater Sanctiſſime, Jeſu Chriſti Vicarius, totum corpus Eccleſiæ repræſentans , qui claves Regni Cæleſtis habetis . Nec congregatum totum generale Concilium , ſine vobis , & niſi per vos poſſet cognoſcere de negotio ſupradicto , juxta Patrum ſancita, ſententiamque*

que Doctorum juris, & Eccleſiæ Sanctæ Dei. Pontificem, ergo generali Concilio auctoritate & poteſtate ſuperiorem agnoſcebat tunc temporis Ordo Nobilium in toto Galliarum regno; adeo ut Concilio generali non eſſet opus, ad Bonifacii memoriam, ut optabant, infamandam atque damnandam.

Eadem doctrina, de Romani Pontificis infallibilitate, ejuſdemque ſupra Concilia Oecumenica præſtantia auctoritatis & poteſtatis, alumnos ſuos imbuiſſe Academiam Pariſienſem, eodem illo vertente ſæculo decimo quarto, liquet apertius ex facto Clementis VI. ſuperius memorato Cap. V. prioris Diſſertationis. Cum enim Gallus ipſe eſſet, in Academia Pariſienſi educatus, Doctoriſque Lauream in eadem adeptus, imo etiam Doctorum Pariſienſium conſiliis in obeundo Pontificatu maxime uſus, cum Avenione ſederet; dum anno 1351. datis ad Armenorum Patriarcham, ceteroſque Armeniæ Præſules efficaciſſimis Epiſtolis, pleniorem ab eis Romani primatus profeſſionem exegit, ut Eccleſiæ Romanæ integrè conſociari poſſent; duos illis Articulos ſubſcribendos propoſuit, qui R.R. Pontificum infallibilitatem, integramque illorum ſupra Concilia Oecumenica poteſtatem & auctoritatem ſpirant. Ut laudatum Caput quintum legenti perſpectum eſt.

Eccleſiam Gallicanam in eadem perennaſſe ſententia, de Romani Pontificis ſupra Concilium Oecumenicum auctoritate ac poteſta-

teſtate, ad ſæculum uſque decimumquintum; hoc eſt, ad Concilium uſque Conſtantienſe, & Baſileenſe, inde quoque certiſſime conſtat, quod in Seſſione 23. Concilii Tridentini, dum Cardinalis Carolus a Lotharingia, aliique Præſules Gallicani viriliter obſtiterunt, ne in præfigendis Romani Pontificis titulis, aliquid poneretur, quod Eccleſiæ Gallicanæ doctrinæ, quæ Romanum Pontificem Concilio ſubjicit, adverſaretur: non altius ſuæ hujus doctrinæ exordia petebant atque jactabant, quàm a Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis ætate: altius profecto petituri, niſi ante id temporis in contraria ſententia verſata fuiſſet Eccleſia Gallicana; ut vel ſic majorem illi auctoritatem conciliarent.

IX.

Iisdem veſtigiis inſiſtens Clerus Gallicanus, Meloduni anno 1579. comitia generalia de more celebrans, in eamdem de Romani Pontificis infallibilitate ſententiam venit; ubi faciendam fidei profeſſionem, adverſus enatos tunc Lutheranorum, & Calvinianorum errores edixit, atque mandavit. *Clerici & Laici*, ſic enim Acta ferunt, *aperta profeſſione eam fidem pronuncient, quam Sancta Romana Eccleſia, Magiſtra, columna, & firmamentum veritatis profitetur & colit. Ad hanc enim propter ſuam principalitatem, neceſſum eſt omnem convenire Eccleſiam*. Et in fine articulorum eo in conventu ſtatutorum: *Omnia hac Sanctæ Romana*

mana Eccleſia, cujus ex præceptis populum fidelem inſtitui, & certam fidei ac morum correctionis regulam conſtitui oportet, judicio & auctoritati ſubjicimus. Nec eſt quod reponat moroſus aliquis cenſor & cavillator, Clerum Gallicanum de Romana Eccleſia loqui, ut eſt toto Orbe diffuſa, (cui certe infallibilitas in fide negari non poteſt,) non ut eſt intra Urbis ambitum conſtituta, Pontificiſque Sedes ſpecialiter dicitur, de cujus tantum infallibilitate movetur dubium. De Eccleſia ſiquidem Romana loquitur Clerus, quæ *principalitatem ſupra ceteras tenet, & ad quam neceſſe eſt omnem Eccleſiam convenire*: Hoc autem titulo illa tantum deſignatur, quæ muris Urbis includitur, non quæ toto orbe diffunditur: cum totus Orbis toti Orbi præeſſe dici non poſſit, nec totus Orbis ad totum Orbem convenire.

X.

PAri zelo ſtudioque in eamdem de Romani Pontificis *infallibilitate* ſententiam conceſſere Clerus Gallicanus, & Academia Pariſienſis, initio ſæculi ſuperioris in cauſſa *Edmundi Richerii* Theologicæ facultatis Syndici. Cum enim Librum ille edidiſſet *de Eccleſiaſtica poteſtate*, in quò Romani Pontificis, in ferendis de fide judiciis, infallibilitatem aliaque jura acriter impugnabat; non modò ab ipſa Academia Pariſienſi, & a Conciliis Galliæ provincialibus, Aquenſi nimirum, & Senonen-

ſi

ſi anno 1612. damnatus eſt; verum etiam palinodiam recantare compulſus eſt: quam ipſemet Cardinali Richelleo, Regni tunc adminiſtro, inſtar ſolennis declarationis obtulit die 7. Decembris anni 1629. in qua inter alia ſic habebat: *Proteſtor & declaro me ſemper voluiſſe ac etiamnum velle, & me ipſum, & meum libellum, & quaſcumque ejus propoſitiones, omnemque doctrinam meam Eccleſiæ Catholicæ, Romanæ & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjicere: quam matrem, & magiſtram Eccleſiarum, & infallibilem veritatis judicem agnoſco*. Qua in re meo quidem judicio nugantur ineptè, qui poſtrema illa Richerianæ Declarationis verba, *quam matrem & magiſtram Eccleſiarum, & infallibilem veritatis judicem agnoſco*, ad Eccleſiam Catholicam referri volunt; quam unam infallibilem veritatis judicem Richerius agnoverit; non *ad Sedem Apoſtolicam*, cui titulus ille nullo medio junctus eſt. Ecquis enim infimæ grammaticæ Magiſtellus epitheton aliò referri patiatur, quàm cui proxime junctum eſt? Aut quis forte Theologus, Eccleſiam Catholicam, hoc eſt univerſalem, *Eccleſiarum omnium matrem atque magiſtram* congrue dixerit? Sic enim ſui ipſius mater eſſet atque magiſtra; cum non ſit aliud univerſalis Eccleſia, quàm omnes Eccleſiæ ſimul ſumptæ; uti profecto nihil differt totum a ſuis partibus ſimul ſumptis. Præterquam quod non ideo cenſuram ſubierat Richerius, quod Eccleſiæ univerſalis infallibilitatem eſſet inficiatus, ut eam tan-

dem

dem agnoſcere ſolenni declaratione teneretur. Ad Sedem igitur Apoſtolicam poſtrema periodi verba neceſſario referuntur, quam idcirco *infallibilem veritatis judicem agnoſcere* juſſus eſt. Unde & addidit, *quam Declarationem profiteor me libere ac voluntarie dediſſe, ut mea erga Sanctam Sedem Apoſtolicam obedientia cunctis pateat*. Quibus profecto verbis ſignificavit, infallibilem illam, quam tandem agnovit magiſtram & judicem veritatis, cui ſe ſuumque librum ex obedientia ſubjecit, ipſam eſſe Apoſtolicam Sedem.

Ut autem in iis turbinibus, quos malenatus Richerii liber in Galliis excitaverat, publico aliquo documento ſignificaret Academia, quis ſibi in Romanum Pontificem, ejuſque in ferendis judiciis ſupremam auctoritatem eſſet animus; & quàm prona a ſuis alumnis obedientia Decreta Pontificia vellet excipi; die 1. Decembris 1629. ſolenni Decreto ſanxit, ut quotquot deinceps Theſes publicas defenſuri eſſent, ſequens Litterario certamini juramentum elata voce præmitterent: *Juro atque proteſtor, me nec dicturum, nec ſcripturum quicquam, quod adverſetur Sacræ Scripturæ, Conciliis Oecumenicis, Decretis Summorum Pontificum, & ſtatutis almæ facultatis Pariſienſis matris meæ; quibus adhæreo, & me firmiter adhæſurum polliceor*. Quæ quidem Juramenti formula etiamnum hodie ita religioſe ſervatur ac reverenter; ut cum non ita pridem Baccalaureus aliquis verbulum illi de ſuo imprudenter addidiſſet; ſeque nihil dictu-

ctum aut ſcripturum juraſſet, quod adverſaretur Decretis Romanorum Pontificum, *communi Eccleſiæ conſenſu receptis*: gravem ab Academia animadverſionem ſubierit, pœnaſque audaciæ dederit. Ob id certe, quod eo addito gloſſemate ſignificaſſet, in ea duntaxat Pontificum Decreta jurare ſe velle, quibus univerſalis Eccleſiæ conſenſus accederet: quod eſt ab Academiæ mente alienum.

Pari ſenſu animoque, ſub idem tempus, anno ſcilicet 1615. hanc Marci Antonii de Dominis propoſitionem cenſura confixit Academia Pariſienſis: *Petrus, pro cujus fide Chriſtus oraverat, ferme ſtatim ab illa eadem fide decidit: neque ſemel, ſed ſæpius titubavit, etiam poſt Chriſti Aſcenſionem, & Spiritus Sancti illapſum*. Quam quidem propoſitionem *erroneam, temerariam, & in Beatum Petrum contumelioſam* pronunciavit Theologicus Ordo. Eoque judicio Pontificiæ infallibilitatis impugnatores ex parte oblique damnavit: quorum bene multi inter Pontificiæ fallibilitatis exempla, Petri lapſus jactare ſolent; quaſi & ipſe poſt Chriſti in Cœlos aſcenſum, & Spiritus S. illapſum, in errorem contra fidem inciderit; propter quem a D. Paulo increpitus fuerit, ad Galatas 2.

XI.

In eadem ſtetiſſe ſententia florentiſſimam Academiam anno 1663. patet ex facto damnationis M. *Gabrielis Droüet de Villanova* Bacca-

calaurei, ab Auguſtiſſimo Senatu Pariſienſi latæ die 22. Januarii. Cum enim hanc ejus propoſitionem publicis Theſibus propugnatam, ſolenni Decreto damnaſſet Senatus Auguſtus, *Concilia generalia, ad extirpandas hæreſes & ſchiſmata, & alia tollenda incommoda, admodum ſunt utilia, non tamen abſolute neceſſaria*: (quam ille propoſitionem non alio ſenſu propugnaverat, quàm quod extare alterum in Eccleſia Tribunal exiſtimaret, quo poſſent etiam infallibiliter hæreſes extirpari:) cumque edictum illud ſuum Academiæ tabulis inſcribi juſſiſſet: renuit Academia, celebratiſque comitiis [cenſuit adeundum eſſe Auguſtiſſimum Senatus Principem, per Sapientiſſimos Magiſtros N.N. qui cum debita reverentia peterent ab Auguſtiſſimo Senatus Principe, ut velit, & dignetur exponere mentem ſuam non fuiſſe, ſibi adſcribere judicium Doctrinale, in materia fidei, & Eccleſiæ dogmatibus, vel lædere jura Theologicæ facultatis; & innuere neceſſarium eſſe abſolute Concilium generale, ad extirpanda quælibet ſchiſmata, & quaslibet hæreſes: Cum conſtet Pelagianam & Janſenianam hæreſes fuiſſe ſufficienter extinctas abſque Concilio generali; quod tantum in aliquibus caſibus poteſt dici abſolute neceſſarium.] Ita in Actis Academiæ. Cenſuit igitur Academia Pariſienſis, extare in Eccleſia Tribunal aliquod, damnandis extirpandiſque hæreſibus & ſchiſmatibus ſufficientiſſimum, abſque ope Concilii generalis. Il-

lud porro quodnam eſſe poteſt, niſi Tribunal Romani Pontificis? Ex quo vero damnandis extirpandiſque hæreſibus ſufficientiſſimum eſt; indeficiens & infallibile debet eſſe; cum fidei falſum ſubeſſe omnino non poſſit.

XII.

Sed & ante id temporis Clerus Gallicanus, quam haberet de Romanorum Pontificum infallibilitate ſententiam, multo diſertius declaravit, coram Innocentio X. in urgenda promovendaque hæreſeos Janſenianæ damnatione. Epiſcopi quippe octoginta quinque in Comitiis congregati, Litteras Innocentio dedere anno 1655. obſervantiæ ſuæ teſtes, quibus judicium Apoſtolicum de quinque Janſenii propoſitionibus humillime poſtulabant, eo maxime titulo, quod *Majores cauſſa*, ut ajebant, *ad Sedem Apoſtolicam referre, ſolennis Eccleſiæ mos eſſet, in qua fides Petri numquam deficiens perpetuò conſervatur*. Anno autem ſubinde tertio, die ſcilicet 15. Julii alias ſubmiſere, ut ſummas ei gratias pro lata in Janſenium damnatione referrent, in quibus ſuam de judicii Pontificii infallibilitate mentem atque ſententiam verbis ampliſſimis teſtabantur. *Perſpectum habemus*, inquiebant, *non ſolum ex Chriſti pollicitatione Petro facta, ſed ex actis priorum Pontificum, judicia pro ſancienda regula fidei, a Summis Pontificibus lata, ſuper Epiſcoporum conſultatione, divina æque ac ſumma per univerſam Eccleſiam auctoritate niti, cui Chri-*

ſtiani

ſtiani omnes ex officio ipſius quoque mentis obſequium præſtare tenentur ; ſeu ſuam Epiſcopi in conſultatione ſententiam ponant , ſeu non ponant . Hoc eſt, ſeu conſultantium Epiſcoporum conſenſus accedat , ſeu non accedat.

XIII.

JAm ſi tot illis & Cleri & Academiæ publicis documentis , privatorum Epiſcoporum Doctorumque teſtimonia velim adjungere , res ipſa tota , quam verſamus , in propatulo erit . Quotquot enim Pariſienſis Academiæ Magiſtri atque Doctores , majori doctrinæ pietatiſque laude floruere primis Academiæ temporibus , ut B. Albertus Magnus , Alexander Alenſis , D. Thomas , D. Bonaventura , Nicolaus de Lira , aliique quos commemorare longum eſſet , Romanorum Pontificum Aſphaliam ſeu infallibilitatem apertiſſime docuerunt; ut plane de illorum mente atque ſententia dubium ſubſit omnino nullum . Quotquot etiam initio ſæculi ſuperioris , adverſus Lutheranos & Calvinianos in Galliis ſcripſere , de Eccleſia Romanoque Pontifice , non modo doctrinæ caput *de infallibilitate Romanorum Pontificum* tuentur ac docent , verùm etiam *Communem Catholicorum Sententiam eſſe* ajunt , probantque pro viribus ; (etſi fidei dogma non eſſe concedant ,) Ut *D. Stephanus Baraut* Archiepiſcopus Arelatenſis in *Clypeo fidei Catholicæ* Cap. 3. contra Molinæum , *D. Joannes Coeffetaus* Epiſcopus Maſſilienſis , in

Reſponſione ad Myſterium iniquitatis Pleſſæi Mornæi; *D. Habertius* Epiſcopus Vabrenſis, *in defenſione fidei Catholicæ*; *D. Hallerius* Epiſcopus Cabilonenſis, in dictatis *de Summo Pontifice*, dum in Sorbona publicum Theologiæ Profeſſorem ageret; *D. le Maitre* Epiſcopus Lombarienſis, in Tractatu *de Pontifice*, dum in Sorbona perinde legeret; *D. Michael Mauclercius* libro de *Monarchia*; *D. Andreas Duvallius*, Regius in Sorbona Profeſſor, in Libris contra *Edmundum Richerium* publicatis, probante ac etiam plaudente Academia Pariſienſi, totoque Clero Gallicano.

XIV.

GAllos ab ea Majorum ſuorum Doctrina de R. Pontificis infallibilitate, paulo poſtea deflexiſſe nonnulli putant; tum quod anno 1663. Declarationem ſuper quibuſdam doctrinæ capitibus obtulerint Theologi Pariſienſes Regi Chriſtianiſſimo, in cujus articulo 3. declararunt, *non eſſe doctrinam nec dogma facultatis Theologicæ, Summum Pontificem, nullo accedente Eccleſiæ conſenſu, eſſe infallibilem*. Tum quod anno ſubinde 1665. die 3. Februarii Cenſuram diſtrinxerint, in *Amadei Guimenii* de Romani Pontificis infallibilitate doctrinam; quam *falſam & temerariam, & Gallicanæ Eccleſiæ libertatibus, Theologicis facultatibus, & Orthodoxis Doctoribus contumelioſam* pronunciarunt. Non eſt tamen cur ita temere de Theologis Pariſienſibus ſuſpicemur;

ab avita illos doctrina tunc temporis abſceſſiſſe. In rectum quippe ſenſum Declaratio Regi tunc exhibita flecti poteſt: ut videlicet eam duntaxat quorumdam exoticorum Doctorum ſententiam rejiceret, quæ omnem prorſus tam univerſalis Eccleſiæ toto Orbe diffuſæ, quàm Romanæ intra muros Urbis conſtitutæ, conſenſum inutilem dicit; non eam tamen quæ Romanæ ſaltem Eccleſiæ, ſeu Romani Cleri ad Conſultationum ſolennitatem adhibiti conſenſum, neceſſarium profitetur, ut Romani Pontificis judicium ex Cathedra Romana profectum, atque ita infallibile cenſeatur. Quæ conſtans atque perennis Pariſienſium Theologorum ſententia huc uſque fuit. Quamquam & illud addi poteſt, Academiam Pariſienſem declarationem feciſſe ſuam, verbis mere negantibus: *Non eſt doctrina...., non eſt dogma, &c.* ut ſcilicet Romanorum Pontificum indeficientiam, juratum ſacratumque Academiæ dogma non eſſe ſignificaret, quod ex profeſſo & lata lege ſui tuerentur alumni; ſed plane liberum, a quo abſcedere integrum illis eſſet.

Quod autem ad Cenſuram attinet in *Amadeum Guimerium* ab Academia diſtrictam, miror eam ad cauſſam quam hic agimus detorqueri. Cum confixæ ab Academia larvati ſcriptoris propoſitiones, Pontificis infallibilitatem tamquam fidei caput aſſererent, quod oppugnare abſque aperta hæreſi nemo poſſet. Pag. 60. n. 2. *De fide eſt*, ajebat ille, *non poſſe Pontificem errare, ita ut approbet tam-*

quam conſentaneum Evangelicæ perfectioni, quod conſentaneum non ſit. Et infra pag. 61. numero eodem, *tam certa eſt concluſio, ut oppoſitum non dubitem eſſe hæreticum*. Eccur quæſo exorbitantem & excedentem in figenda ſententia Theologaſtrum non damnarit Theologicus ordo, Pontificiæ adhuc infallibilitatis aſſertor, moderatus tamen & prudens? Eſt etenim modus in rebus, certique ſunt fines, quos ultra citraque nequit conſiſtere verum. Merito ergo damnatus eſt Amadeus ab Academia, quamquam ipſa Pontificiam infallibilitatem agnoſceret; quia eam uti fidei dogma non agnoſcebat, ut ille ignoranter affirmabat & contendebat.

XV.

ANno tantum 1682. novos de Romanorum Pontificum infallibilitate ſenſus induit Clerus Gallicanus, & ab avita ſuorum doctrina deflexit; dum ſolennem de Eccleſiaſtica poteſtate Declarationem, in comitiis generalibus edidit: in cujus articulo 4. ſtatuerunt: *In fidei quæſtionibus præcipuas quidem Summi Pontificis eſſe partes, ejuſque Decreta ad omnes & ſingulas Eccleſias pertinere; non tamen irreformabile eſſe judicium ejus, niſi Eccleſiæ conſenſus accesserit*. En primam antiquæ doctrinæ de Romanorum Pontificum infallibilitate deſertionem, publico Cleri nomine ſolenniter factam: En veram certamque mutatæ ſolenniter hoc in capite ſententiæ epocham. Quod au-

autem ad alterum doctrinæ caput attinet de Romani Pontificis ſupra Concilium Oecumenicum eminentia; inductam in Galliis mutationem non inficior, a temporibus Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis: ita tamen ut dogma tunc recens inductum, de Romano Pontifice Conciliis Oecumenicis etiam extra tempus Schiſmatis ſubdito, non eſſet ex tunc generatim acceptum, ac veluti conſecratum in Galliis, ſed opinione liberum, & uniuſcujuſque arbitrio relictum, tam in Clero, quàm in Academia Pariſienſi. Quod vel ex uno, ut alios ſileam longe multos, Annalium Eccleſiaſticorum Baronii Continuatore, *Henrico Spondano* Apamiarum Epiſcopo compertum eſt. Qui initio elapſi proxime ſæculi, oppoſitum expreſſe defendit: *Decretum ſcilicet Seſſ.* 4. *Concilii Conſtantienſis, accipiendum eſſe de tempore Schiſmatis, cum dubitatur, quis ſit verus Pontifex:* (ad annum 1415. n. 16.) Quis enim ita ſcripturum Gallum Epiſcopum putet, anno 1630. ſi Eccleſia tunc Gallicana adoptatam diu ante ſententiam, generatim & univerſe amplexa eſſet, adeo ut oppoſitam alumnis ſuis non reliquiſſet opinione liberam? Illud etiam certum indubitatumque, illos ipſos Scriptores Gallos, qui majori zelo ſtudioque, Romanos Pontifices Conciliis Oecumenicis ſubditos ſcripſere nuperrime, ultro citroque fateri, *quæſtionem illam in opinione apud ſuos poſitam eſſe*, atque ita in Gallorum etiam arbitrio relictam. Tantum abeſt ut ad eam propugnandam ex præſtito juramento tenean-

tur, uti nonnulli aliarum Nationum loquaculi nugivendi deblaterant imprudenter. Quin & ipſe Natalis Alexander, qui Concilium Oecumenicum Romano Pontifici ſuperius conſtantiſſime docet, etiam poſt editam Cleri Gallicani Declarationem, ita demum ſincere pronunciat: *Quaſtio illa in opinione poſita eſt: ad fidem non pertinet, qua Chriſtiani Catholici ſumus, nec ad mores hinc inde meliores*. Sæculo 4. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ diſſ. 28. Scholio 6. pag. mihi 359.

XVI.

CEterum quam habuerint Præſules Gallicani edendæ Declarationis ſuæ rationem anno 1682. ex ipſo ejuſdem proludio intelligi volunt: *Ne ſcilicet*, inquiunt illi, *Eccleſia Gallicana libertates a Majoribus ſuis tanto ſtudio propugnatas, earumque fundamenta, ab æmulis dirui ſinerent*. At vereor maxime ut minus rationem illam intelligant, imo potius honeſtam excuſationem ad minuendam invidiam ſtudioſe quæſitam dicant, quotquot ſummum illud Eccleſiæ Gallicanæ lumen, *Petrum de Marca*, Pariſienſem Archiepiſcopum, libertatumque earumdem defenſorem acerrimum legerint, lib. 3. de Concordia Sacerdotii & Imperii Cap. 7. ubi tam aperte tam diſertè teſtatur, nihil Eccleſiæ Gallicanæ libertates cum ea doctrina Romanis odioſa habere commune; nihil illas ab iſta pendere, ut defendi

a Gal-

à Gallis Præſulibus poſſint. *Libertates perinde tuemur, ſi de Concilii generalis novis Decretis, ac ſi de Romani Pontificis Conſtitutionibus agatur .... Non eſt cur hæreamus in ea regula, quæ Romanis ſtomachum movet, & quæ rebus noſtris non proſpicit, ut par eſt. Fruatur Summus Pontifex aut æquo jure cum Conciliis generalibus, aut etiam ſuperiori: illud unum in foro expendetur, an nova conſtitutio vel novum reſcriptum rebus Gallicanis proſpiciat, aut noceat.*

Sed quævis Gallicanos illos Epiſcopos ſeu ratio, ſeu ſimulatio moverit, ut ſuam illam doctrinæ Declarationem iis in Comitiis evulgarent; non ideo tamen Academia Pariſienſis ea occaſione ab avita quam tenuerat hactenus doctrina, dato veluti ſacramento deflexit. Perſpectum etenim omnibus eſt, eam in iis condendis doctrinæ articulis, partem habuiſſe nullam; & in acceptanda Cleri Declaratione, dum ad ipſam Regis Chriſtianiſſimi juſſu tranſmiſſa eſt, vim non modicam paſſam eſſe. Cum enim Senatus Princeps Regiique Cognitores, ad Academiæ Comitia ſe contuliſſent, ut ſancitos doctrinæ Articulos, a Doctoribus recipi, & in publicas Academiæ tabulas referri curarent; tam acres inter Doctores excitæ ſunt turbæ, diſſidia tanta, ut re infecta Senatus Princeps abſceſſerit. Tum poſt dies aliquot, non expectata Magiſtrorum deliberatione, nulloque illorum aſſenſu quæſito, in ſupremam Senatus Curiam advocatus eſt publicus Academiæ Notarius & Scriba, die 16. Junii,
miſ-

miſſiſque quibuſque formulis, Cleri Gallicani Declarationem, Academiæ tabulis inſcribere juſſus eſt. Quæ cum ita ſint geſta, quis quæſo memoratos articulos *de poteſtate Eccleſiaſtica*, ab Academiæ Magiſtris probatos receptoſque dicat? Quod verò poſtea Baccalaurei, qui ſtadium licentiæ decurrebant, illos ipſos articulos, per aliquot annos, Theſibus ſuis inſcripſerint, ac etiam propugnarint, ut poſſent ad Magiſterii gradum promoveri; non Academiæ ſtatutum aut juſſum, ſed debitum Regi Chriſtianiſſimo obſequium fecit; qui ita, ſupplicante Clero, ſolenni Edicto mandaverat Menſe Martio.

XVII.

SEd quis tandem editæ Declarationis exitus fuit, quæ ſtatutorum in ea Articulorum fortuna? Ægre dico, dico tamen, quia diſſimulari non poteſt. Pœnituit non multo poſt Cleri Præſules ſuſcepti conſilii ſui, veniamque a Summo Pontifice rogare coacti ſunt. Cum enim eorum qui Comitiis illis ex utroque Ordine Eccleſiaſtico interfuerant circiter quadraginta, ad Sedes Epiſcopales, ſeu novas, ſeu altiores, ex Regis Chriſtianiſſimi nominatione deſignati fuiſſent; ut deſideratum Diploma Pontificium ab Innocentio XII. obtinerent, ſupplices ei anno 1692. dedere litteras; quibus præmiſſa pro ſuſcepto recens Pontificatu gratulatoria ſalutatione, *dolere ſe*

ex

ex corde profitebantur, *ac ultra quàm dici poteſt, quod in Comitiis ſuis anni* 1682. *nonnulla ſtatuta fuiſſent, quæ Sanctitati ſuæ diſplicuerant*. De qua quidem excuſationis formula, Romæ inter ſummi Pontificis, & Regis Chriſtianiſſimi adminiſtros conventum erat: Eminentiſſimos ſcilicet Principes, Franciſcum Albani, & Baldinum Panciatici, Pontificis nomine, & Cæſarem Deſtrees, necnon Tuſſanum Janſon de Forbin, nomine Regis. Ac tum poſtea accepta ab optimo Pontifice excuſatione illa epiſtolari, ex Ludovici Magni indulgentia, latum pridem edictum, quo ſtatutorum Articulorum defenſionem in omnibus Regni Academiis imperaverat, effectu caruit; ſuoque Baccalaurei quique arbitrio permiſſi ſunt.

Quemcumque tamen habuerit exitum ea Cleri Gallicani periclitatio, ineptum ſane fuerit, doctrinæ Declarationem Comitiis illis generalibus factam, Eccleſiæ Gallicanæ univerſæ definitionem vocitare. Nec enim univerſam Galliarum Eccleſiam, ſatis, ad ferendam de Eccleſiaſtica Conciliorum atque Pontificum poteſtate ſententiam, repræſentabat Cœtus ille; ad quem non acceſſerant Epiſcopi numero longe plures, imo nec advocati fuere, qui ſuffragii jure potiri, in tanti momenti cauſſa debuiſſent. Nec qui ad eum ex variis Regni Provinciis Præſules a ſuis Comprovincialibus miſſi ſunt, ullam de quacumque doctrina judicandi, pronunciandi, definiendi perſcriptam auctoritatem a ſuis Collegis acceperant.

Riden-

Ridendique illi ſunt , qui Comitia illa , ſuperbo Concilii Nationalis titulo cohoneſtarunt , ut majorem illis conciliarent ſanciendi , definiendique auctoritatem.

INDEX CAPITUM.

PRIORIS DISSERTATIONIS

CAPUT I.

Controverſiæ ſtatus exponitur; & ex ipſa ejuſdem expoſitione primum momentum elicitur, pro Romano Pontifice falli neſcio. pag. 1

CAPUT II.

Alterum pro Romani Pontificis infallibilitate momentum petitur, ex Chriſti Domini oratione pro Petro fuſa, in mortis pervigilio. 11

CAPUT III.

Tertium ex Chriſti D. pollicitatione Petro facta petitur argumentum, pro R. Pontificis infallibilitate. 21

CAPUT IV.

Ex univerſali cura paſtorali Petro demandata, quartum momentum elicitur, ad R. R. Pontificum Aſphaliam comprobandam. 28

CAPUT V.

Quinta pro Pontifice, falli & fallere neſcio probatio

batio petitur, ex Clementis VI. fidei formula Armenis exhibita. 33

CAPUT VI.

Romani Pontificis, in judicandis fidei morumque quæſtionibus Aſphalia, ſeu infallibilitas invictis rationibus demonſtratur. 38

CAPUT VII.

Diluuntur adverſæ ſententiæ momenta, ab errantium ut putant Pontificum exemplis petita. Ac primùm Petrus de violata fide accuſatus, a calumnia vindicatur. 44

CAPUT VIII.

Victor I. & Stephanus I. Romani Pontifices ab affictis erroribus vindicantur. 49

CAPUT IX.

Marcellinus, Liberius, Melchiades Romani Pontifices abſolvuntur. 57

CAPUT X.

A Zozimo, Hormiſda, Vigilio, Honorio hæreſeos culpa depellitur. 63

CA-

CAPUT XI.

Gregorii III. Stephani II. Nicolai I. Reſponſa, variis Conſultoribus data, erroris pura demonſtrantur. 72

CAPUT XII.

De violata religione, ac fide purgantur. Stephanus VII. Sergius III. Cœleſtinus III. Alexander III. aliique Romani Pontifices. 78

CAPUT XIII.

Ab Innocentio III. Bonifacio VIII. & Bonifacio IX. pravi dogmatis culpa depellitur. 85

CAPUT XIV.

Joannes XXII. bina violata fidei accuſatione oneratus, a calumnia liberatur. Sixtus V. Vulgata Verſionis emendator excuſatur. 92

CAPUT XV.

Clemens XI. erroris purus & integer oſtenditur; in celebri Conſtitutione Unigenitus, *anno* 1713. *data die* 8. *Septembris.* 100

CAPUT XVI.

Explicantur quorumdam Pontificum dicta, qui &

ſe,

ſe, & Prædeceſſores ſuos errori obnoxios; ultrò citroque profeſſi ſunt. 111

CAPUT XVII.

Reliqua contra Romanorum Pontificum Aſphaliam difficultates expediuntur. 121

POSTERIORIS DISSERTATIONIS

CAPUT I.

QUæſtionis ſtatus aperitur. Præſtare Romanos Pontifices Conciliis Oecumenicis, a notatione nominum ac titulorum oſtenditur. 133

CAPUT II.

Superiores eſſe Romanos Pontifices Conciliis Oecumenicis, evincit ſuprema poteſtas, quam in iis, imo & ſupra ea exercent jure ſummo, ſemperque exercuerunt. 143

CAPUT III.

Romanorum Pontificum ſuper Concilia Oecumenica eminentiam probat, quod a Pontificibus ad Concilia nuſquam appellare licuerit; a Conciliis tamen ad Pontifices omnino permiſſum ſit. 159

CA-

CAPUT IV.

Eamdem probat eminentiam, quod Papam etiam graviter, & cum ſcandalo delinquentem, Concilium ordinariè *ut ajunt &* regulariter *judicare non poſſit; ſolo excepto hæreſis caſu manifeſto, quo tunc Pontifex eſſe deſinit.* 170

CAPUT V.

Adverſæ ſententiæ momenta diluuntur, ac illa primum quæ a ratione petuntur. 182

CAPUT VI.

Nonnullorum Conciliorum expenduntur exempla, quæ vel in ipſos Pontifices judicium exercuerunt; vel illorum judicia recognoverunt ac retractarunt. 191

CAPUT VII.

Nulla Romanorum Pontificum facta probant, eos Concilia Oecumenica noviſſe poteſtate ſibi atque auctoritate ſuperiora. 199

CAPUT VIII.

Quo ſenſu Romani Pontifices teneri ſe dixerint Sacrorum Conciliorum Canonibus, & ad illorum obſervantiam adſtringi; quin idcirco ſacris Conciliis ſubſint. 209

CAPUT IX.

Appellationes ſeu provocationes a Romano Pontifice ad Concilium Oecumenicum facta, tamquam futiles rejiciuntur, ad oppugnandam Pontificis ſupra Concilium eminentiam. 215

CAPUT X.

Decretum Seſſionis quartæ & quintæ Concilii Conſtantienſis explicatur; ut nihil ſupremæ R. Pontificis in Concilium Oecumenicum poteſtati atque auctoritati repugnet. 229

INDÉX MATERIARUM.

A

A*Cademia*. Academia Pariſienſis Tractatum Theologicum edit, exhibetque Clementi VII. quo Romani Pontificis, in ferendo de fide judicio, infallibilitatem propugnat ac probat. *pag.* 248
Eadem ab alumnis ſuis juramentum exigit, quo proteſtantur, nihil ſe dicturos aut ſcripturos, quod Decretis Summorum Pontificum adverſetur. 255
Ejuſdem privati Doctores, tam veteres quàm recentes bene multi, Pontificiæ Infallibilitatis defenſores. 259
Ejuſdem Declaratio Regi Chriſtianiſſimo exhibita anno 1663. circa Romanorum Pontificum infallibilitatem, explicatur. 261
Ejuſdem in Amadeum Guimenium lata Cenſura anno 1665. perinde exponitur. *ibid.*
Eadem illa Propoſitionem Marci Antonii de Dominis, Pontificiæ infallibilitati derogantem, æqua Cenſura confixit. 256
Nullam in edenda Cleri Gallicani Declaratione, de poteſtate Eccleſiaſtica, partem habuit anno 1682. 265
Aeneas Silvius. Vide *Pius II.*
Africani de rebaptizandis Hæreticis. Vide *Stephanus I.*

Agatho Rom. Pontifex ex Chriſti D. Oratione pro Petro fuſa, infallibilitatem colligit illius Succeſſorum. 12
Albertus Magnus ex eadem Oratione pro Petro fuſa, eamdem Succeſſorum illius colligit infallibilitatem. 15
Alexander III. R. P. ab errore excuſatur in Cap. *cum eſſet*, de Teſtamentis. 82
Alexander (Natalis) refellitur, occaſione fidei profeſſionis, Armenis propoſitæ a Clemente VI. 34
Idem Card. Lotharingum refellit, falsò jactantem Concilium Florentinum in Galliis non eſſe receptum. 232
Quàm ingenue fateatur, ſententiam a ſe propugnatam de ſuprema Conciliorum in ſummos Pontifices auctoritate, nihil ad fidem, & mores attinere. 264
Alliacenſis (Petrus) coram Clemente VII. perorans refellitur. 164
Appellationes a R.R. Pontificum judiciis interpoſitæ, ipſo jure nullæ. 160
Appellationes ad futurum Concilium, non modò injuſtæ, verùm etiam illuſoriæ. 216
Futiles illæ ſunt, & imprudentes. 217
Appellationem Donatiſtarum a judicio Melchiadis numquam probavit Auguſtinus. 61
Aſiatici de die Paſchatis celebrandi. Vide *Victor*.
S. Auguſtinus ex Chriſti D. pollicitatione Petro facta, Matth. 16. R.R. Pontificum indeficientiam colligit. 22
Idem, Romani Pontificis tribunal in Cauſ-

ſa fidei poſtremum agnovit, a quo non liceat appellare. 39. 161

S. Avitus Viennenſis Romanos Pontifices etiam cum ſcandalo delinquentes ſolius Dei judicio ſubeſſe docet. 174. 238

B

D. *Bernardus* Romanorum Pontificum infallibilitatem probat, ex Chriſti D. Oratione pro Petro fuſa. 14

Idem a Pontifice non vult ad alterum tribunal appellari, ſed ad illum ipſum melius informandum. 161

Beſſarion Patriarcha Conſtantinop. diſertiſſime profitetur, Romanam Eccleſiam ceterarum omnium principem, fidem Petri tenuiſſe ſemper ac prædicaſſe; nullamque abſque illius auctoritate fidei quæſtionem finiri poſſe. 26

Bonifacius IV. acri ac vehementi S. Columbani Epiſtola impetitur, per falſi obreptionem. 125

Bonifacius VIII. numquam ſenſit, multo minus definivit, omnia Regna mundi Romanis Pontificibus ſubeſſe in temporalibus. 88

Bonifacius IX. quas Indulgentias conceſſerit Mediolanenſibus ex Dominio Vicecomitum. 89

Bulla Unam Sanctam, a Clemente V. minime revocata, ſed emollita duntaxat in Capite *meruit*. 88

C

COElestinus I. Romanus Pontifex formulam damnationis in Neſtorium ferendæ præſcribit Concilio Epheſino. 144

Cœleſtini III. Conſtitutio *Laudabilem*, de Converſione Conjugatorum, R.R. Pontificum infallibilitati nihil officit. 80

Ceſarii Monachi Hiſtoria quàm lubricæ fidei. 87

Capitula tria. Vide, *Vigilius Rom. Pontifex.*

Celeſtius hæreticus. Vide *Zozimus R. Pontifex.*

Childericus Galliarum Rex e Solio dejectus, a generalibus Regni Statibus, tametſi ſupremus ille Princeps eſſet, Statibuſque ſuperior. 178

Clementis IV. Reſcriptum Caſæ Dei Abbati datum de Privilegiis Monaſteriorum explicatur. 116

Clemens V. Decretalem *Unam Sanctam* non reſcidit, ſed emollivit duntaxat in Capite *meruit* in gratiam Regni Galliarum. 88

Clemens VI. fidei profeſſionem Armenis ſubſcribendam proponit, ſi velint ex integro Eccleſiæ Romanæ conſociari. 33

Idem ſe ſe in fide fallibilem non exiſtimavit, dum ex tribunali ſententiam diceret. 36

Ejuſdem Teſtamentum in mortis vicinia conditum explicatur. 112

Clementis XI. Conſtitutio *Unigenitus* explicatur, &

& cum Orthodoxa D. Auguſtini Doctrina conciliatur. 100

Clerus Gallicanus Meloduni generalia Comitia celebrans anno 1579. R. R. Pontificum infallibilitatem agnoſcit. 252

Idem ad Innocentium X. ſemel ac iterum ſcribens in Cauſſa Janſeniana, eamdem infallibilitatem diſertiſſime profitetur. 258

Idem anno 1682. Declarationem edens de poteſtate Eccleſiaſtica, novos de Pontificia infallibilitate ſenſus induit. 262

Quæ ſubinde Declarationis hujuſce fortuna fuerit, enarratur. 266

S. Columbanus a Schiſmaticis trium Capitulorum defenſoribus circumventus, acrem ad Bonifacium IV. Epiſtolam ſcribit, nulla ratione ferendam. 125

Concilium Oecumenicum bifariam accipi poteſt: Primò, ut complectitur univerſos Epiſcopos in cœtum vocatos, ſimulque Pontificem qui illi præeſt: Secundò, ut ſolos complectitur Epiſcopos, Pontifice minime computato. 135

Conciliorum Oecumenicorum Divina auctoritas non facit, ut Romanis Pontificibus ſuperiora ſint auctoritate ac poteſtate. 184

Concilium Oecumenicum ut ſolos complectitur Epiſcopos, præciſo Pontifice, non eſt infallibile, nec Divinæ auctoritatis, irreformabilis. 188

Nullum unquam Concilium Oecumenicum in Romanum Pontificem auctoritatem exercuit,

aut potuit exercere, excepto Caſu hæreſis. 170. 192
Quibus Conciliorum Canonibus ſeſe adſtrictos dixerint Romani Pontifices, & quo ſenſu. 210
Concilia Oecumenica, quandonam & cur ſunt aliquando neceſſaria in Eccleſia. 128
Concilium Arelatenſe Melchiadis judicium recognovit, in materia facti privati, ac mere perſonalis, non juris & dogmatis. *61.* 195
Concilii Baſileenſis auctoritas nulla, ex quo ab Eugenio IV. ſchiſma fecit. 230
Concilium Capuanum in Cauſſa Bonoſi Sardicenſis Epiſcopi quid egerit. 199
Concilium Chalcedonenſe quàm reverenter & obſequiosè D. Leonis R. P. Epiſtolam ad Flavianum datam acceperit. 148
Examen ſeu judicium Chalcedone factum de laudata D. Leonis Epiſtola, non fuit dubiæ veritatis inquiſitio, ſed cognitæ jam probatæque veritatis confirmatio. 151. 196
Concilium Complutenſe Petrum Oxomenſem damnat, quod Eccleſiam Urbis Romæ errare poſſe diceret. 8
Concilii Conſtantienſis Decreta quartæ & quintæ Seſſionis explicantur. 227
Concilium Epheſinum ſententiam depoſitionis in Neſtorium pronunciat, *coactum* per Epiſtolam Cœleſtini R. Pontificis. 148
Concilium Romanum anni 500. *Palmare* vulgo dictum, in Cauſſa Symmachi R. P. de violata Caſtitate accuſati, judicium ferre renuit. 172
Con-

Concilium Romanum alterum anni 800. in cauſſa Leonis III. judicium perinde ferre recuſat. 174. 241
Concilium Sinueſſanum in Cauſſa Marcellini R. P. commentitium. 75. 176
Conſtantinus Magnus appellationem Donatiſtarum a judicio Melchiadis R. Pontificis execratur; recipit tamen repugnante animo, ad illorum audaciam coercendam. 162
Cura Paſtoralis univerſalis Eccleſiæ Petro data a Chriſto Domino. Ex ea momentum ineluctabile petitur ad R.R. Pontificum infallibilitatem comprobandam. 28
D. Cyprianus ex pollicitatione Petro facta, Romanæ Sedis Romanorumque Pontificum indeficientiam in fide colligit. 24
Idem in Controverſia de rebaptizandis hæreticis, contra Stephanum I. ſuſcepta, nonnihil humani paſſus eſt: quare non ex integro excuſatur a Divo Auguſtino. 53. 61

D

D*Amaſus* Rom. Pontifex ſupremam in Concilium ſecundum Oecumenicum auctoritatem exercuit, illius juriſdictionem certis limitibus circumſcribendo. 146
Dionyſius Alexandrinus, Baptiſmum ter injecta in caput arena collatum, ubi non eſſet aquæ copia, nullum dixit: eos tamen qui ita per ſimplicitatem baptizaverant, nulli pœnæ addixit. 75
De Dominis (Marcus Antonius) ab Academia

mia Pariſienſi damnatus, quòd Petrum diceret fidem ſæpius amiſiſſe. 45

Droüet de Villanovà (Gabriel.) Cauſſa ejus ab Academia Pariſienſi ſuſcepta, adverſus Senatum Pariſienſem. 256

E

Eccleſia Romana, ut eſt Urbis finibus circumcluſa, in fide infallibilis eſt: quia ut talis, Mater eſt & Magiſtra omnium Eccleſiarum, & centrum unitatis Eccleſiaſticæ. 6

Eamdem illam Romanam Eccleſiam numquam in fide defeciſſe, nec eſſe defecturam docent Patres, tradunt & Canones. 24. 30

Quàm turpiter ſecum pugnent, qui cum Eccleſiam Romanam, Urbis finibus circumcluſam, cui ſpecialiter præeſt Pontifex, infallibilem fateantur, Pontificem tamen ex Cathedra pronunciantem falli poſſe contendunt. 8

Ennodius Ticinenſis Epiſcopus Symmachum R. Pontificem a Concilio Romano judicari non potuiſſe dicit, niſi ſe ipſemet illius judicio permitteret: quia Romani Pontifices a ſolo Deo judicari poſſunt. 173

Epiſcopi Galliarum à Carolo Magno Romam aſciti, ut Leonis III. variis accuſationibus impetiti Cauſſam judicarent, idem quoque reſponderunt. 174

Epiſcopi Provinciæ Senonenſis Concilio Nationali

nali apud Anſam celebrando, ubi de Paſchali II. Rom. Pontifice agendum erat, intereſſe renuunt, ob id maxime, quod R.R. Pontifices, niſi a fide manifeſte defecerint, ſolius Dei judicio ſubſint. 245

Epiſcopi in Conciliis Oecumenicis veri Judices cauſſarum fidei, non meri Summi Pontificis conſiliarii. 154

F

S. *Flavianus* in Concilio ſecundo Epheſino damnatus, ſuaque Sede dejectus, ad Leonem I. Romanum Pontificem appellat, ſuæque Sedi reſtituitur. 166

Formoſus Rom. Pontifex. Quæ illius occaſione tragœdia peracta eſt, nihil ad oppugnandam Pontificiam infallibilitatem valet. 78

Formoſi ordinationes, quo jure quave ratione iterari juſſæ. 79

Franciſcanorum de paupertate controverſia, repugnantibus in ſpeciem R.R. Pontificum judiciis agitata, Pontificiæ indeficientiæ nihil officit. 94

Frichius (Joannes) Miniſter Ulmenſis, Clementis XI. calumniator, vulgato famoſo Libello, cui titulum fecerat, *Clementis inclementia examinata*, fuſe lateque refellitur, data diſtincta explicatione Conſtitutionis *Unigenitus*. 100

Gela-

G

G*Elaſius I.* Rom. Pontifex appellationes a prima Sede ad Concilium illicitas declarat : ad ipſam tamen ex omnibus mundi partibus vult appellari. 160

Georgius Trapezuntius Græcus Theologus Romanorum Pontificum infallibilitatem probat ex Chriſti Domini Oratione pro Petro fuſa. 16

Gratiani Cenſura in Gregorii III. reſponſum, Bonifacio Moguntino Epiſcopo datum, caſtiganda. 73

Idem in laudandis veterum Pontificum ſuppoſititiis Epiſtolis emendatus. 31

Gregorius Magnus Eccleſiæ Romanæ infallibilitatem probat ex Chriſti Domini Oratione pro Petro fuſa in ſuæ mortis pervigilio. 13

Gregorius III. R. P. Eccleſiæ fidem de Matrimonii indiſſolubilitate non violavit, dato Reſponſo ad Moguntinum Epiſcopum. 72

Idem homines ab Infidelibus, ſeu Paganis, ſeu Judæis baptizatos, ad cautelam duntaxat rebaptizari juſſit; non abſolute & ex neceſſitate. 73

Gregorii XI. Teſtamentum, quo ſe errori fuiſſe obnoxium declaravit, exponitur. 113

Ha-

H

HAdrianus I. R. P. Sextam Synodum Oecumenicam, Gallis atque Germanis neſcientibus, approbaverat atque receperat; 128

Hadrianus VI. quid & quando de Romanorum Pontificum fallibilitate ſenſerit. 117
Hunc ſententiam mutaſſe Pontificem factum, longe eſt veriſimilius. 118

S. Hieronymus. Ejus ad Damaſum Expoſitio Symboli, a Gratiano laudata *Cauſa* 24. quæſt. 1. apocrypha: atque ita expungenda illius auctoritas. 31

Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus Pontificiæ infallibilitatis defenſor, in Epiſtola ad Nicolaum I. & in Opuſculo de Divortio Lotharii Regis. 242

Honorius I. R. P. numquam re ipſa Monothelita fuit, etſi ea in cauſſa ex imprudentia peccarit. 68
Eine Anathema dictum ſit in ſeptima & octava Synodo Oecumenica, aut quo ſenſu, quave ratione, diligenter expenditur. 69
Ejus ad Sergium data Epiſtola, a Joanne Abbate illius amanuenſi explicatur. *ibid.*

Hormiſdas R. P. quo ſenſu Monachorum Scytharum Propoſitionem, uti hæreticam damnarit, quam ſubinde ut Orthodoxam probavit Joannes II. probaruntque Sacra Concilia. 65

Igna-

I

IGnatius Patriarcha Conſtantinopolitanus, ex Chriſti D. pollicitatione Petro facta, Romanos Pontifices Petri Succeſſores, omni retro ætate, fidei columnas, baſes & fundamenta fuiſſe probat. 26

Infallibilitas R. Pontificis, quo ſenſu propugnanda ſuſcipitur, explicatur. 2

Ea R.R. Pontificum, in judicandis fidei controverſiis infallibilitas non facit, ut ſuperfluant in Eccleſia Concilia Oecumenica. 128

Innocentius I. R. P. in Cauſſa S. Joannis Chryſoſtomi judicanda, ſe Concilio Oecumenico inferiorem profeſſus non eſt. 201

Innocentius III. Romanorum Pontificum indeficientiam probat, ex Chriſti Domini Oratione pro Petro fuſa, in mortis pervigilio. 14

Idem in neganda ſolutione Matrimonii Philippi Auguſti cum Regina Inſemburgi, ſe Concilio generali inferiorem non dixit. 203

Idem qualem Confeſſionem juſſerit referari. 86

Innocentius IV. qualem Confeſſionem referari voluerit. 87

Joannes Abbas, Honorii ab Epiſtolis amanuenſis, eumdem a Monothelitarum errore vindicat. 69

Joannes Patriarcha Conſtantinop. ex Chriſti D. promiſſo, Petro dato, perennitatem fidei colligit in Sede Apoſtolica. 25

Joan-

Joannes XXII. R. P. quamquam in eam ſententiam, quæ Animarum perfecte purgatarum beatitudinem; ad extremum judicii diem differt inclinarit, nihil tamen ea de re definivit. 92

Calumniæ ea in cauſſa adverſum illum ſtructæ depelluntur. 93

L

L*Annojus* (Joannes) refellitur. 249

S. Leo I. R. Pontifex, ex pollicitatione Petro facta a Chriſto D., fidei perennitatem colligit in Petri Sede, atque ita in ejus Succeſſoribus, ex illius Sedis aſſenſu judicantibus. 24

Idem Concilii Secundi Epheſini Acta in irritum mittit. 147

Idem, data ad Flavianum Epiſtola, damnationis in Eutychetem ferendæ formulam præſcribit, Concilio Chalcedonenſi. 150

Leo IX. R. P. Sedis Apoſtolicæ, Petrique Succeſſorum in fide indeficientiam probat, ex Chriſti Domini Oratione pro Petro fuſa. 13

Leo X. Rom. Pontifex varia profert exempla ſupremæ poteſtatis, a Romanis Pontificibus exercitæ, ſupra Concilia Oecumenica. 143

Liberius R. P. Concilii Ariminenſis judicium reſcindit, atque infringit. 147

Idem Arianus minime fuit, quamquam imprudenter profeſſioni fidei Sirmienſi, & D. Athanaſii damnationi ſubſcripſerit. 58

Lo-

Lotharingus (Carolus Cardinalis) inſtat modis omnibus in Concilio Tridentino , ne in præfigendis Romani Pontificis titulis , Concilii Florentini formula uſurpetur. 156

Concilium Florentinum in Galliis minime receptum dicit , inconſiderate ac minus vere. *ibid.*

Theologorum Pariſienſium, de ſuprema Conciliorum Oecumenicorum ſupra Romanos Pontifices poteſtate ſententiam plus æquo exaggerat. 231

Ejuſdem ad Britonem , ſuum in Curia Romana procuratorem Epiſtola , aut falſa ac ſuppoſititia , aut certe inconſiderate , nimioque impetu ſcripta. 232

M

M*Acharius* Antiochenus , aliique a Sexta Synodo damnati ad Leonem II. appellant , Conſtantino Pogonato ſuffragante. 167

Maimburgus (Ludovicus) quibus limitibus Pontificiam infallibilitatem quam impugnat , circumſcribat. 3

Idem refellitur. 140

Quæcumque jactat ille Pontificum errantium exempla , ex hoc ipſo futilia demonſtrantur. 4

Marca (Petrus de) quàm prudens de appellationibus judicium tulerit. 218

Idem , Eccleſiæ Gallicanæ libertates perinde defendi poſſe docet , quæcumque ſententia

tia teneatur de Concilii præſtantia ſupra Papam, aut Papæ ſupra Concilium. 264
Martinus V. quænam Concilii Conſtantienſis Decreta probarit. 226
Melchiades R. Pontifex Cæcilianum juſte abſolvit, in Concilio Romano. 61
Melchior Cano quid ſentiat de Reſponſis Romanorum Pontificum ad Conſulta privatorum. 81

N

N*Icænum* Concilium ſecundum, tunc tantum a Gallis & Germanis rejectum, dum necdum notum erat, fuiſſe illud ab Hadriano I. confirmatum. 128
Nicolaus I. Rom. Pontifex Baptiſma in ſolius Chriſti nomine collatum, validum non dixit ex tribunali. 76
Idem ad R. Pontificem undecumque vult appellari, ab ipſo numquam. 160
Nobiles Regni Galliarum Bonifacii VIII. memoriam damnari poſtulantes a Clemente V. Romanum Pontificem indubitatum ac certum errare non poſſe profitentur; eſſeque illum Concilio generali ſuperiorem agnoſcunt. 250

O

O*Ratio* Chriſti efficaciſſima, ad obtinendam Petro illiuſque Succeſſoribus indeficientiam in fide. 12

Oxomenſis (Petrus) in Concilio Complutenſi, & a Sixto IV. damnatus, quòd Eccleſiam Urbis Romæ diceret errare in fide poſſe. 8

P

PAulus IV. R. P. quo ſenſu prædeceſſores ſuos errare potuiſſe declaraverit. 113
Pelagius I. R. P. fidei ſuæ profeſſionem edens, mittenſque ad Epiſcopos Galliarum & Tuſciæ, ut enatam de ſe ſiniſtram ſuſpicionem amoliretur, non ideo ſe errori obnoxium faſſus eſt. 123
Petrus Apoſtolus Chriſtum in paſſione negando internam fidem non amiſit, ſed ab externa fidei profeſſione edenda duntaxat abſtinuit. 45
Idem a Paulo increpitus de Legalium Cæremoniarum obſervantia, errorem converſationis admiſit, non prædicationis. 47
Petrus Chryſologus, Petrum Apoſtolorum Principem in ſua ſemper Sede vivere docet, & præſtare quærentibus fidei veritatem. 30
Philippus Presbyter, Sedis Apoſtolicæ Legatus, ex Chriſti promiſſo Petro dato colligit, Petrum in ſuis Succeſſoribus perennare, atque in illis de fide judicium exercere. 25
Pius II. Sententiam quam Baſileæ tenuerat, de Conciliorum ſupra Pontifices eminentia,

tia, diu ante Pontificatum adeptum, mutavit atque correxit. 119

Pontifex Romanus. Vide alios titulos peculiares, in quibus ferme ſemper de Pontifice agitur.

Quo ſenſu Pontifex Eccleſiæ filius dicatur & Pater, eidemque ſuperior ſit & inferior. 187

Pontifex Concilii Oecumenici pars eſt, non qualiſcumque, ſed dominatrix & rectrix, atque ita ſuperior auctoritate & poteſtate. 185

Cur Pontifex in caſu hæreſis, in quam uti Doctor privatus incideret, ab Eccleſia poſſet judicari, ratio non una demonſtrat. 180

Variæ ſupremæ poteſtatis in Concilia Oecumenica exercitæ a Summis Pontificibus, exempla proferuntur. 145

Pontificum dicta explicantur, qui ſe ſuoſque Deceſſores errori obnoxios profitentur. 111

Poſſeſſor Epiſcopus Africanus, ex Chriſti Dom. pollicitatione Petro facta, infallibilitatem colligit Pontificum Romanorum. 24

Q

Queſnellius (Paſchaſius.) Ejus de Divina Gratia Propoſitiones, quo ſenſu a Clemente XI. juſte meritoque damnatæ fuerint. 100

Quam procul abierit ille a Divi Auguſtini mente atque ſententia, demonſtratur. 101

R

Richerius (Edmundus) Pariſienſis Academiæ Syndicus, ob læſam ſcriptis audaciſſimis Pontificiam Auctoritatem, variis Galliæ Conciliis prædamnatus, munere ſuo dejicitur. 253

Idem palinodiam decantat, oblata Cardinali Richellæo Gallici Regni Adminiſtro humili declaratione, qua ſe ſuamque doctrinam Apoſtolicæ Sedis judicio ſubjicit; quam infallibilem veritatis judicem atque magiſtram agnoſcit. 254

S

Sedes. Quid ſint, & quomodo a ſedentibus & præſidentibus diſtinguantur. 9

Sergius Epiſcopus Cypri, ex Chriſti promiſſo Petro dato, colligit Romanos Pontifices Orthodoxæ & immaculatæ fidei doctores eſſe, a Chriſto datos. 25

Simplicius R. Pontifex contendit, in Petri Succeſſoribus perennare ſemper Apoſtolicæ fidei normam, eamque numquam in illis eſſe defuturam. 30

Siricius R. P. in cauſſa Bonoſi judicanda, ſe Concilio Capuano inferiorem non dixit. 199

Sixtus V. R. P. in Sacrorum Bibliorum emendatione procuranda & publicanda, non erravit in fide. 97

Spon-

Spondanus (Henricus) ſententiam de ſuprema Conciliorum ſupra Pontifices poteſtate liberam in Galliis fuiſſe probat, etiam ſub initium ſæculi ſuperioris. 267

Stephanus I. R. P. *Vide D. Cyprianus.*

Idem in extremum errorem nequaquam incidit; omniumque hæreticorum, etiam præſcriptam Baptiſmatis formam non obſervantium, Baptiſma non approbavit. 53

Damnati a Stephano I. Africani, controverſiam de rebaptizandis hæreticis, Diſciplinæ putabant eſſe non Dogmatis. 52

A ſuo tandem errore reſipuere, novumque edidere Decretum, Stephani definitioni conforme. 56

Stephanus Epiſcopus Pariſienſis ſolenne Decretum edit de conſilio Magiſtrorum, quo R. Pontificis infallibilitas commendatur. 247

Sylveſter II. R. Pontifex, ſupremæ Pontificum auctoritati nequaquam injurius. 213

Symmachus R. P. de violata caſtitate accuſatus, a Concilio judicari non potuit, niſi ſe illius judicio ſponte permitteret. 172

T

T*Heodoretus* Epiſcopus Cyri in Epheſina ſecunda Synodo damnatus, ad Leonem I. appellat, ejuſque appellatio recipitur. 167

S. Thomas Romanum Pontificem ad condendum fidei Symbolum, infallibilem docet. 15

Turre cremata (Joannes de) Cardinalis , rerum Conſtantiæ geſtarum teſtis locupletiſſimus , contra quem dari exceptio nulla poteſt. 223

V

Victor I. Rom. Pontifex inſanas Montani Priſcæ & Priſcillæ prophetias numquam probavit. 49

Excitata ſub Victore Controverſia , de celebrandi Paſchatis die , diſciplinæ , non fidei atque dogmatis cauſſa fuit. 51

Vigilius Rom. P. unam in Chriſto perſonam , duaſque naturas ſemper agnovit , a Neſtorianis & Eutychianis ex æquo ſemper alienus. 66

Errore facti dogmatici damnare illa initio renuit, maturo examine nondum adhibito: quæ ſubinde poſt accuratum examen , proſcripſit atque damnavit. 67

Victoria (Franciſcus) prudenti conſilio dato, Principes omnes ab interponenda ad futurum Concilium appellatione deterret. 217

Y

S. Yvo Carnotenſis Epiſcopus , a Romanæ Sedis judicio appellari non vult : ſatiuſque eſſe docet , ab ipſa ad ipſam denuò provocare. 161

Zozi-

Z

ZOſimus Rom. Pontifex Celeſtii & Pelagii doctrinam numquam probavit: tametſi ex obreptione falſi, commendatitias Litteras ad Africanos Epiſcopos pro iis dederit; a quibus tamen ſubinde reſipuit, lata in illos ipſos ſententia damnationis. 63

FINIS.

ERRATA CORRIGENDA.

Pag. 10. lin. 6. D. Cyprianus, *lege* D. Leo.

Pag. 31. lin. 1. Epiſtola ad Damaſum; *dele*; *utpote apocrypham, ex Gratiani fide, Cauſa 24. quæſt. 1. inconſultè citatam.*

VINDICIÆ VINDICIARUM
AMBROSII
CATHARINI.

Digitized by Google

Digitized by Google

VINDICIÆ VINDICIARUM AMBROSII CATHARINI:

SEU

DE NECESSARIA IN PERFICIENDIS

SACRAMENTIS

INTENTIONE,

THEOLOGICA DISSERTATIO,

CONTRA DOMESTICUM IMPUGNATOREM VINDICATA DEFENSA CONFIRMATA, MAGNAQUE RERUM ACCESSIONE NOVISSIME AUCTA ET ILLUSTRATA

A F. JACOBO HYACINTHO SERRY

Ord. Præd. Doctore Sorbonico,

Et in Academia Patavina primario Sacræ Theologiæ Profeſſore.

TERTIA EDITIO.

PATAVII Typis Seminarii MDCCXXXIII.

Apud Joannem Manfrè

Superiorum Permiſſu, ac Privilegio.

Digitized by Google

Digitized by Google

NOI REFORMATORI

DELLO STUDIO DI PADOVA.

HAvendo veduto per la fede di reviſione, ed approvazione del P. F. Tommaſo Maria Gennari Inquiſitore, nel Libro intitolato: *Vindiciæ Vindiciarum Ambroſii Catharini: ſeu de neceſſaria in perficiendis Sacramentis intentione, Theologica Diſſertatio cum additionibus*; non vi eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Segretario noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concedemo licenza a Gio: Manfrè Stampatore, che poſſa eſſer ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite copie alle pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. 14. Decembre 1732.

(Gio: Francesco Moroſini Kav. Ref.
(Alviſe Piſani Kav. Proc. Ref.
(Pietro Grimani Proc. Ref.

Agoſtino Gadaldini Segret.

1732. 16. Decembre
Regiſtrato al Magiſtrato Eccellentiſſimo della Beſtemia

Angelo Legrenzi Segret.

* 3   FA-

FACULTAS

Reverendiſſimi Patris Magiſtri Generalis Ordinis Prædicatorum.

CUm, uti nobis exponitur, Reverendus Pater Magiſter Frater Jacobus Hyacinthus Serry Sacræ Theologiæ Doctor, & in Academia Patavina primarius Sacræ Theologiæ Profeſſor Opus compoſuerit, cui titulus eſt, *Vindiciæ vindiciarum Ambroſii Catharini, ſeu de neceſſaria in perficiendis Sacramentis intentione, Theologica diſſertatio &c.* illudque prælo ſubjicere deſideret: Nos harum ſerie, Noſtrique officii auctoritate, quantum in Nobis eſt, & ſervatis alias de jure ſervandis, paterne indulgemus; dummodo ab admodum Reverendis Patribus ac Magiſtris, Fratre Dominico Donato Savoldelli, Priore Conventus SS. Joannis & Pauli Venetiarum, & Fratre Antonio Mariano Camerino, Priore Conventus S. Auguſtini Patavii, Provinciæ noſtræ S. Dominici Venetiarum, luce dignum judicetur, eorumque cenſorio in ſcriptis calculo approbetur. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Datum Romæ in Conventu noſtro S. Mariæ ſuper Minervam, die 26. Auguſti anni 1730.

F. Thomas Ripoll Magiſter Ordinis.

Regiſt. fol. 2.
F. Cajetanus Benitez de Lugo
Mag. & Socius.

A P.

APPROBATIO
Theologorum Ordinis Prædicatorum.

A Reverendiſſimo Patre Magiſtro Generali Ordinis noſtri ſpecialiter deputati ad examen libri cui titulus eſt, *Vindiciæ vindiciarum Ambroſii Catharini: ſeu de neceſſaria in perficiendis Sacramentis intentione, Theologica Diſſertatio &c.* Editi ab Admodum R. P. Magiſtro F. Jacobo Hyacintho Serry primario in Academia Patavina Sac. Theologiæ Profeſſore; in eam curam diligenter intendimus, omnemque dedimus operam, ut demandato nobis munere integra fide defungeremur. Omnibus itaque ad examen vocatis, riteque perpenſis atque libratis, nihil in hacce Theologica Diſſertatione deprehendimus, quod aut fidei catholicæ, aut bonis moribus, aut Angelicæ D. Thomæ Doctrinæ fraudi poſſit eſſe. Imo obſervavimus longe multa eleganter & erudite pertractata, quæ Auctoris doctiſſimi famam, tot jam publicatis operibus bene partam egregie ſuſtineant: dum Ambroſii Catharini ſyſtema, de neceſſaria in perficiendis Sacramentis intentione, fuſiori ac validiori ſcriptione defendit; & domeſticum adverſarium, qui priori ſcripto contradicere ac refragari aggreſſus eſt, pari modeſtia & eruditione refellit. Quapropter Diſſertationem hanc publica luce digniſſimam judicamus.

Datum Venetiis in Conventu noſtro SS. Joannis & Pauli die 2. Octobris anni 1730.

F. Dominicus Donatus Savoldelli S. T. M. Exprovincialis, & Prior Conventus SS. Joannis & Pauli.

F. Marianus Antonius Camerinus S. T. M. Exprovincialis, & Prior Conventus S. Auguſtini de Patavio.

LECTORI BENEVOLO

Auctòr ſcipti hujus cauſſam exponit.

Quartus annus eſt, ex quo adornatas a me Ambroſii Catharini vindicias, *de neceſſaria in perficiendis Sacramentis intentione*, publici juris feci. Quo ſenſu in litteraria Republica excepta ſit Opella hæc noſtra, ab aliis dici malim, quam ſi quid laudis ad me rediit, ſuperbe illud ambitioſeque jactare; ne cui fortaſſe videar laureolam in muſtaceo quæſiiſſe.

Utcumque tamen hæc mihi ceſſerit alea, ut ſuus eſt cuique ſenſus, in quo liceat abundare, domi ac in ipſa etiam familia noſtra mihi ſuſcitatus eſt adverſarius, qui contradicere ac refragari aggreſſus eſt, vulgato ante menſes aliquot libello haud ita tenui, cui ſplendidus titulus eſt, totius ſacræ eruditionis ſupellectilem lectoribus ſpondens: *Diſſertatio Theologica, Hiſtorica, Dogmatica, Scholaſtica, Moralis, de intentione in Sacramentorum Miniſtro neceſſaria. Auctore F. Lamberto Gaud Valreaſcenſi, Ordinis Prædicatorum, in Avenionenſi Academia Doctore aggregato, necnon perpetuo in Cathedra Sancti Thomæ moralis Theologiæ profeſſore.*

Eo

Eo in opere etſi Theologos omnes refellere aggrediatur, qui ætate hac noſtra Ambroſii Catharini ſententiæ patrocinium ſuſcepere, in me potiſſimum ſtilum exercet; quod iſtud argumenti genus ceteris omnibus latius pertractarim: ut & hac arte de me creſceret, & in mei confutatione, altioris eruditionis atque doctrinæ famam colligeret. Quamquam iis interdum me ornet laudibus, in quibus me non agnoſco; imo pereat mihi frons, ſi memet in iis agnoſcerem.

Ne itaque quam dudum accepi cauſſam, tam bonam probatamque bonis, tamque a juris auxiliis munitam, domeſtico adverſario, turpi & intempeſtivo ſilentio tradere videar, adornatarum antea Vindiciarum vindicias, ac defenſionem inſtituam. Quod ut via & ordine fiat, Iſraelitarum dirutos Jeroſolymæ muros ſoluta captivitate inſtaurantium artem atque induſtriam æmulabor; qui, ut eſt apud Eſdram Lib. 2. Cap. 14. v. 17. *Una manu faciebant opus, & altera tenebant gladium, ut obſiſtentes hoſtes repellerent*. Quare Theologicam Diſſertationem antea editam, *de neceſſaria in perficiendis Sacramentis intentione*, recognoſcam, incudi reddam, tertiis curis expoliam, magnaque rerum adjectione confirmabo & illuſtrabo: interim vero pro re nata, ac ubi ſubjecta materia feret, domeſtici impugnatoris conatus infringam, tela retundam,

machinas disjiciam, munimenta diruam, effugia demum, quæ ſæpe ipſe quæſivit, ut ictus noſtros declinaret, occludam.

Neque tamen dum id operis molior, animus mihi eſt, quæ contra ceteros Catharini ſententiæ defenſores, idem ille ſeu vere dixit, ſeu falſo commentus eſt, impugnare: quæque contra Alphonſum Salmeronium, Marium Scribonium, Vincentium Contenſonium, Gaſparem Jueninum, alioſque nonnullos toto effudit Diſputationis impetu, refutare atque refellere. Non enim quæcumque illi in ea tuenda ſententia protulere, probare velim, & ad amuſſim dicta puto: ſed una me, meamque pro Catharino Diſſertationem tuendi cura ſollicitat. Servent ſi poſſunt alii fines ſuos, ego extra cauſſæ quam ſuſcepi terminos non excurram.

PRÆ-

PRÆFATIO.

I. CUr Theologicam hanc, de neceſſaria in Sacramentis adminiſtrandis intentione, Diſputationem in publicum mittam, illud præſertim in cauſſa eſt, quod in Ambroſio Catharino, Tridentinæ olim Synodi Theologo præſtantiſſimo, mei quoque vindicias compulſus ſim adornare. Cum enim ante annos quinque ſupra viginti, hoc idem argumentum tractarem in Scholis; ac de externa, ut vocant, Miniſtrorum intentione, pro Catharino noſtro ex Cathedra dicerem; illico ſparſi ſuſurri, vulgati rumores, imo & delatæ ad Eccleſiæ Præſules ſurdæ querelæ, me ſub honeſto Theologi ſumme catholici nomine, Lutheri atque Calvini errores in ſcholas invehere, ſtillare diſcipulis noxia, periculoſa cudere dogmata, ſacros Tridentinæ Synodi Canones infringere, violare.

Hæc dum Ardeliones hi noſtri, adverſum me crebra muſſitatione in ſpeciem pietatis compoſita blaterarent; criminationes illas omnes, quanquam atroces ac falſas, ſurda aure pertranſii, atque contemſi; quod canes ſcirem notis non allatrare ſolitos, ſed ignotis. Calamum, etſi valde pruriret mihi, ad depellendam injuriam, non ſtatim acui;

ſed

ſed cohibui; miſſaque ad tempus, ex Apoſtoli conſilio, defenſione, qua famæ conſulerem, dedi locum iræ, livori, invidiæ, ſilentioque ſat interim bene ultus, me rebus ſervavi ſecundis: quod ita tunc ſervire ſcenæ, rerum mearum ratio poſtularet.

II. Nunc vero cum primum illum in me factum æmulorum impetum videam deferveſcere, ſedari animos male turbatos, redire ſerenum, turpemque rerum iſtarum ignorationem, (unde maxime natæ muſſitationes atque querelæ) remitti paululum, atque depelli: imo cum hoc ipſum Catharini ſyſtema, ſolis ferme Galliæ Theologis olim acceptum, in Theologorum tandem Italorum gratiam, a quibus modo perſæpe defenditur, videam rediiſſe; opportunum juſtæ defenſioni fore locum exiſtimavi; qua planum facerem univerſis, quam procul a Lutheranis & Calvinianis erroribus diſtet Viri ſummi, de externa ut ajunt Miniſtrorum intentione, ſententia; quam bene cum Tridentinæ Synodi Canonibus congruat, quam diſertis Romanorum Pontificum, Conciliorum, ac Patrum judiciis confirmetur; quam demum luculentis rationum Theologicarum momentis atque præſidiis muniatur; nihilque præ ſe ferat ſyſtema ingenioſiſſimum pietati, religioni, priſcis Eccleſiæ moribus non apprime conſonum.

Hanc primam edendæ, vulgandæque Theologicæ elucubrationis rationem habeto:

to: quam non remordendi libido, ſed tuen- di honoris & Catharini & mei, juſtus ac nobilis ſenſus excivit.

III. Accedit altera vulgandi Opuſculi cauſ- ſa, quæ publicum Theologiæ Profeſſorem non movit modo, ſed prorſus adſtrinxit: ut nempe ſtudioſi Adoleſcentes, quibus ea ve- hementer arriſit opinio, dum ex Cathedra dicerem, quique eandem illam in publicis circulis tueri geſtiunt, atque defendere, contra adverſariorum oppugnationes multo validius muniantur. Quapropter Lutherano- rum & Calviniſtarum errorem, a quo ne la- tum quidem unguem diſtare opinionem hanc noſtram, nonnulli fidenter effutiunt, multo quàm olim in Scholis feceram, validius con- futavi; Eccleſiæ Catholicæ dogma, hoc de argumento, in Tridentina Synodo definitum, multo acrius defendi, ac luculentius: tum demum quæcunque Ambroſio Catharino, aut ab auctoritate, aut a ratione, aut ab hiſtoria, ſeu objecta ſunt olim, ſeu objici modo poſſunt, ac etiam fingi, caſſa illa, fu- tilia, ac plane nulla, cumulatiſſime demon- ſtravi. Imo in adverſarios ipſos objecta per- ſæpe retorſi; illoſque ſuis ipſorum retibus atque tendiculis implicavi, atque concluſi.

Sequitur loco ultimo, ad ſuſceptæ defen- ſionis cumulum, totiuſque Opellæ coroni- dem, deductum ex jactis inter diſputandum doctrinæ principiis, Corollarium, de neceſ- ſaria in Sacramentis etiam ſuſcipiendis inten-

tio-

tione, longe graviſſimum: quo eandem ſuſcipientium ac miniſtrantium, quod ad ipſam attinet intentionem, rationem eſſe demonſtratur. Id porro ſecunda veluti manu dum agitur, alter non abſimilis Lutheranorum & Calviniſtarum error plenius refellitur; & Ambroſii Catharini doctrina magis magiſque firmatur, latiſque non ſemel Eccleſiæ judiciis roboratur.

IV. Ceterum in eo vindicando firmandoque Syſtemate, nullam ego, ex ipſius Catharini, a quo vulgo creditur inventum, auctoritate petii probationem, nullam ex illius fama nominis confirmationem adduxi; quod dudum ex Tertulliano didicerim, *Veritati nil poſſe præſcribere, non ſpatia temporum, non intervalla locorum, non patrocinia perſonarum*: nemoque neſciat, digniora multo, imo adorata terris ac Cœlo capita, in abſurdas ſæpe ſententias abiiſſe. Si quis tamen Ambroſium Catharinum (cui primum *Lancellotto Polito* nomen in ſæculo fuit) noſſe amat; quamve privatis opinionibus poſſet, ex fama nominis, honorumque titulis, auctoritatem conciliare; Epitaphium conſulat, tumulo ejus inciſum, Senis in Etruria, in Templo D. Franciſci, a Polita familia olim extructo; quo munerum ejus, dignitatumque tituli compendio recenſentur.

D. O. M.

Lancellotto Polito Compſæ Archiepiſcopo, quem ſicuti primis ab annis virtutes principes comple-

plexæ ſunt omnes, ſic ad ætatis uſque veſperam mirifice ſemper exornarunt. Is decimo quinto ætatis ſuæ anno, utriuſque Juris lauream adeptus, in Senenſi Gymnaſio publico profeſſus, ingentique laude, nondum vigeſimumquintum attingens, mille axiomatibus in celeberrimis Italiæ & Galliæ Academiis ſtrenue defenſis, Romæ Conſiſtorialis Aulæ advocatus a Leone X. factus eſt. Tandem ſtudia illa & honores pertaſus, mutato nomine in Ambroſium Catharinum, (in honorem S. Catharinæ, & B. Ambroſii Sanſedonii Concivium ejus, quorum erat devotiſſimus) ante annum trigeſimum, Dominicanæ familiæ nomen dedit. Ex qua mox a Paulo III. ad Epiſcopatum Minoritanum evectus, ad Sacrum Concilium Tridentinum miſſus, ibi in ſuſtinendo ſententiæ certamine, adverſus veritatis hoſtes, nullis non oſtendit lumen animi, conſiliique ſui. Demum a Julio III. vocatus, a quo prius etiam Compſæ Archiepiſcopus renunciatus fuerat, dum Romam ad ampliſſimos Purpuræ honores proficiſcitur, honoribus major, Neapoli deceſſit, plurimis ingenii monumentis poſteris datis: Ætatis ſuæ anno LXX. ſalutis humanæ MDLIII.

V. Non eſt tamen diſſimulandum, Ambroſium Catharinum, tametſi Dominicani inſtituti Profeſſorem, juratum D. Thomæ diſcipulum nec fuiſſe unquam, nec haberi voluiſſe; eumque varia cum Cajetano primum, tum poſtea cum Dominico Soto, aliiſque Scholæ Thomiſticæ Profeſſoribus, ſubjiſſe cer-

certamina, quæ averſum ejus animum probent. Hujus a Schola Thomiſtica defectionis cauſſam iſtam fuiſſe ferunt: quod cum in Comitiis generalibus noſtris, de Viro Theologo deligendo ageretur, qui Summam D. Thomæ, totius Ordinis nomine, ad Novitiorum ſtudentum uſum interpretaretur; amboque, Catharinus nimirum, & Cajetanus, qui Theologicæ eruditionis laude ſupra ceteros eminebant, honorificum munus ambirent, atque prenſarent; Catharinus Patrum ſuffragiis ceciderit, Cajetanò poſthabitus. Quo caſu Catharinum ſpe ſua decollatum dixiſſe addunt, non ſine quodam exulcerati animi ſenſu, *Noluiſtis me habere pro Thoma, habèbitis me contra Thomam.* Quo ex tempore cœperit transfuga alienis in caſtris militare; ſeu verius nulla deſtinato ſequi caſtra, nec noſtra, nec hoſtium, ſed ſuo in Theologicis ſtudiis genio indulſerit.

VI. Utcumque tamen res ipſa ceſſerit, de qua nihil præter auditum habeo, fatendum bona fide, hanc ipſam Catharini a Schola Thomiſtica defectionem, habitaſque cum noſtris quæſtionum pugnas, lucro nobis potius eſſe, quàm damno, quod ad iſtam attinet controverſiam, de externa in perficiendis Sacramentis intentione. Cum enim, ſtatim atque Epiſcopus Minorienſis a Paulo III. deſignatus eſt, de multis exoticis opinionibus, ab ipſo defenſis ac propugnatis, litem illi moviſſet Theologus noſtri Ordinis celeberrimus;

mus; imo cum ipſimet Pontifici ſummo expoſtulationis libellum obtuliſſet, quo eum de quinquaginta circiter temerariis, ut ajebat, & a communi Theologorum ſenſu alienis erroribus accuſabat; de externa tamen in perficiendis Sacramentis intentione, ab eo tam publice tam ſolenniter, edito jam Opuſculo defenſata, omnino tacuit; nullamque ei hujuſce ſyſtematis ab eo propugnati occaſione litem intentavit. Extat enimvero inter Catharini Opuſcula Romæ anno 1552. typis edita, errorum illorum indiculus, libello ſupplici eidem Paulo III. ad ſui purgationem oblato inſertus; in quo ne unum quidem obſervare licet, qui quæſtionem illam de Miniſtrorum intentione, ulla ratione contingat. Quod certe argumento eſt, Catharini ea de re ſententiam ne levi quidem erroris ſuſpicione laboraſſe; imo ſummo tunc Theologorum conſenſu fuiſſe ſuſceptam. Aliàs ſtilo minime peperciſſet fervidus accuſator, & a cenſuris, quas tanta in eum libertate diſtringebat, minime temperaſſet: quique in illius ſcriptionibus vulgatiſque libellis, culicem ut vulgo dicitur excolabat, camelum haudquaquam deglutiiſſet.

Errant qui putant, Dominicum Soto, alterum Tridentinæ Synodi Theologum, illum ipſum fuiſſe, qui eam Ambroſio Catharino fabam cuderit. Quamquam enim averſo illi eſſet animo Sotus noſter, multaſque cum illo quæſtionum pugnas habuiſſet, in ipſo

Conci-

Concilio Tridentino; invicto tamen argumento liquet, non eum fuiſſe, qui hanc illi coram Paulo III. litem moverat. Quandoquidem Dominicus Soto diu Catharino ſupervixit, utpote qui ad annum uſque 1560. vitam produxit, tunc demum extinctus Salmanticæ die 15. Novembris; qui vero libellum expoſtulatorium adverſus Catharinum obtulit Paulo III. præmortuus eſt Catharino. Id ipſemet innuit initio Præfationis, libello ſuo expurgatorio præfixæ, dum eum ſubinde typis edidit Romæ anno 1552. cum gratia, & privilegio Julii III. R. P. *Quum ego*, ait ille ea in præfatione, *Tridenti agerem, & Romæ de promotione mea ad ordinem Epiſcopatus ageretur, quidam non ignobilis Magiſter, (cujus nomen honoris ipſius gratia, & ut parcam manibus, non commemoro) zelo ſucceſſus libellum obtulit ſummo Pontifici Paulo III. ubi ſolum nudus catalogus quinquaginta articulorum, quos ex Opuſculis noſtris excerpſerat, deſcriptus erat ſub hoc titulo, Errores Catharini.* Mortuus ergo tunc erat ille, cujus *manibus parcitum* voluit Catharinus, ipſius nominis ſuppreſſione.

VII. A quovis tamen intentata illi ſit odioſiſſima lis, ex qua tam elegans in gratiam vulgati ſyſtematis, de externæ ut ajunt intentionis ſufficientia, momentum elicitur; aliam ſub idem tempus pugnam Tridenti ſuſtinuit Catharinus, quæ majorem in ejus gloriam ceſſit: certioremque ipſius ſententiæ confir-

confirmationem, & approbationem obtinuit. Narrat quippe Cardinalis Pallavicinus lib. 9. Hiſtoriæ Concilii Tridentini cap. 6. quo tempore controverſia, de neceſſaria in perficiendis Sacramentis Miniſtrorum intentione, inter Catholicos Theologos Tridenti ferveret, litterariam concertationem inter Catharinum illic agentem, & ſacri Palatii Apoſtolici Magiſtrum Romæ commorantem, excitatam fuiſſe; eoſdemque oppoſitis invicem libellis acriter litigaſſe: quo caſu per Epiſtolas die 16. Octobris 1546. *a Legatis Sacri Concilii rogatus eſt Summus Pontifex, Palatii ſui Magiſtrum moneret, ut ab inferenda alteri moleſtia deſiſteret; affirmantibus vitam, & doctrinam Catharini ab omnibus commendari.* Ad quæ ſi hodierni Catharini oſores attenderent, ab audaci & inconſulta ſententiæ ipſius, quam hic vindicandam aggredimur, criminatione temperarent: cum ſcirent, primos illius reprehenſores Concilii Tridentini Legatorum auctoritate fuiſſe repreſſos, ac etiam ſilere juſſos.

Nec enim ad eludendam tam luculentam, quam dedere Legati Pontificii, illius doctrinæ commendationem, reponi poteſt; de alio forte doctrinæ capite, quam de quo loquimur modo, fuiſſe tunc Catharinum inter, & Apoſtolici Palatii Magiſtrum, oppoſitis invicem libellis acriter diſputatum. Quandoquidem ex hoc ipſo facto colligit Hiſtoricus Eminentiſſimus, *Catharini ſententiam de exter-*

externa Miniſtrorum intentione, Tridentinis Patribus non fuiſſe ſuſpectam; nec illis fuiſſe in animo eam proſcribere: quod perperam ille colligeret, niſi de hoc ipſo doctrinæ capite concertatio fuiſſet.

VIII. Ceterum quæ modo in lucem prodit Vindiciarum iſtarum Editio altera, Catharini ſyſtema tuetur multo validius atque diſertius, contra Avenionenſis Academiæ Profeſſorem emeritum, qui priorem opellam noſtram, ut lectorem ante monuimus, confutare atque refellere aggreſſus eſt: quæ fuerant a nobis ante probata, validioribus firmat rationibus atque momentis: quæ fuerant adverſariorum objecta diluta, novis reſponſis infringit atque convellit: quæ fuerant recentium quorumdam Theologorum præcluſa ſuffugia, aliis occluſis diverticulis occupat, magna rerum acceſſione ubique facta, additoque dictis ac diſputatis ornamento. Larvatus etiam ſcribillator, Divi Auguſtini reprehenſor ac cenſor, quem molliter tantum & in tranſcurſu in prima editione refelleram, (quandoquidem novo contra me diſſeminato clanculum libello repungit) multo acrius ac validius refutatur.

Ipſe tamen pretium referet certaminis hujus,
Qui cum victus erit, mecum certaſſe feretur.

VIN-

VINDICIÆ VINDICIARUM AMBROSII CATHARINI:

SEU

DE NECESSARIA IN PERFICIENDIS SACRAMENTIS INTENTIONE,

THEOLOGICA DISSERTATIO VINDICATA.

DE Intentione, in Sacramentis, non pie quidem ac religioſe, ſed rite valideque adminiſtrandis, ſuſcipiendiſque neceſſaria, dicere juſſus, quantum ad ſtudioſæ Juventutis, quæ mihi in diſciplinam tradita eſt, inſtitutionem ſatis ſit, faciam pro ſolito meo more docendi. Nempe quid ea de re Catholica Fides habeat, primo omnium loco ponam, & contra hujus ætatis Heterodoxos quàm breviſſime potero explica-

bo, atque defendam. Tum quid in Catholicis Scholis opinione ſit liberum, multo fuſius tractandum aggrediar; celeberrimumque Ambroſii Catharini, Tridentinæ olim Synodi Theologi Syſtema, de externa, ut vocant, in perficiendis Sacramentis, intentione, quo Theologicæ nunc Scholæ undique perſonant, bono in lumine ponam, propugnabo, defendam, & ab inconſultis quorundam cenſuris pro modulo vindicabo. Opus porro faciam eo libentius, quod ea ſummi Viri ſententia, quæ ante annos circiter octoginta conclamata, ac deplorata videbatur, quod a paucis intelligeretur, in Scholarum tandem honorem venerit, & in litterariis congreſſibus, quibus jam ſæpe defenditur, Eruditorum, a quibus cœpit intelligi, plauſum accipiat.

CAPUT I.

Proteſtantium Error, de Miniſtrorum Intentione refertur: Eccleſiæ Catholicæ Fides proponitur, explicatur.

I. Ametſi in re Sacramentaria, multis capitibus errent novæ Reformationis Architecti, nuſpiam tamen ſtolidiori labuntur errore, quàm ubi Sacramentorum Adminiſtros tanquam truncos, & ſtipites nobis occentant, qui rem ſacram perinde faciant, tametſi nil cogitent, nil animo intendant, imo vero ſacra Myſteria palam irrideant, atque deludant.

Hoc nobis doctrinæ portentum Lutherus venditat lib. de Captivitate Babylonica Cap. *de Baptiſmo*, & toto paſſim libro *de abroganda Miſſa privata*, quem anno 1534. iratis diis in publicum miſit. Erroris ſuffragatores habet Joannem Calvinum in Antidoto contra Concilium Tridentinum, ad Canonem 11. Seſſionis ſeptimæ, Tilmannum lib. de ſexcentis Ponti-

tifi-

tificiorum erroribus, Kemnitium 2. parte Examinis; omneſque geminæ ſectæ Profeſſores, quorum hæc una vox eſt, una ſententia, Sacramentum re ipſa perfici, tametſi Miniſter perficere non intendat, imo ritum omnem aperto joco, ac ludo derideat.

Nobis Catholicis videtur aliter. Nullum Sacramentum exiſtimamus, niſi Miniſter ſerio peragat, velitque re ipſa id agere, quod vera facit, & frequentat Eccleſia. Quod ne forte a nonnullis perperam accipiatur, neve ſub æquivoco laboret Catholica veritas, nonnulla præmonere opus eſt, quæ agitandæ graviſſimæ controverſiæ lucem afferant.

II. Recolenda in primis venit, altaque mente defigenda multiplex intentionis acceptio. Cum enim intentio propoſitum voluntatis ſit, quo Miniſter Sacramentum conferre deliberat, triplex intentio ſecernitur: habitualis nempe, quæ prompta quædam facilitas eſt operandi ex habitu, ſeu infuſus ille ſit, ſeu etiam acquiſitus; aut ſi mavis prona voluntas eſt operis faciendi, in actum tamen nullatenus influens, de quo nulla eſt plerumque cogitatio, vel memoria. Sic viri ebrii, largiorique potu depoſiti, ac plane recocti, ea quandoque incogitantes peragunt, quæ uſu antea frequentabant. Actualis intentio præſens animi applicatio, & attentio eſt ad opus, quod peragitur. Virtualis demum illa dicitur, quæ ex actuali intentione præcedente, nec per contrariam intentionem, nec per notabilem temporis moram interrupta, in homine perſeverat.

Habitualem intentionem minime ſufficere Catholici docent, quod etiam in dormientibus, & ebriis reperiatur. Actualem non requiri, ultro concedunt, quod hæc ob præcipites animi evagationes, in poteſtate noſtra plerumque non ſit. De virtuali, adverſus Lutheranos, & Calviniſtas, tota lis eſt.

Quocirca tamen ſtudioſam Juventutem monitam

 velim,

velim, decimo tertio Chriſtiani nominis ſæculo; nondum eam triplicis intentionis diſtinctionem in Scholis Theologicis invaluiſſe; omnemque intentionem, quæ actualis non eſſet, ab illius ætatis Theologis habitualem fuiſſe dictam : ita tamen ut quandam intentionem habitualem agnoſcerent, quæ virtute præcedentis actualis, influat in effectum; qualem in præſentia virtualem Theologi nuncupant. Quapropter dum Doctor Angelicus 3. parte quæſt. 64. art. 8. ad 3. ſcribit *Intentionem habitualem ſufficere, ad perfectionem Sacramenti*, loquitur pro more illius ætatis; eoque nomine virtualem intentionem intelligit, quæ nimirum, uti proxime ſubjungit, *Virtute primæ intentionis, influit in Sacramentum*. Quæ enim pure habitualis intentio eſt, in actum nullatenus influit.

III. His proludii loco poſitis, conſentiunt jam Theologi plane omnes, (idque a Tyronibus obſervari omnino velim, quod & ab Innocentio IV. notatum eſt, in Caput, *ſi quis puerum*, extra *de Baptiſmo, & ejus effectibus*,) conſentiunt, inquam, nequaquam deſiderari diſtinctam intentionem faciendi quod facit Eccleſia Romana Catholica, quæ ſola vera Eccleſia eſt; ſed generalem intentionem faciendi quod vera facit Eccleſia, a Chriſto Domino inſtituta, quæcumque tandem illa credatur eſſe : quamquam in hujus rei ferendo judicio, quænam ſcilicet vera Eccleſia ſit, Miniſter aberret. Imo ſi quis forte Calvinianæ ſectæ Miniſter, rem ſacram peragens, diſtincte intenderet facere quod facit Eccleſia, exempli gratia Genevenſis, aut Anglicana, adhuc valide faceret; quia ille hac etiam in hypotheſi, intenderet facere quod vera facit Eccleſia, a Chriſto Domino inſtituta : atque in eo duntaxat falleretur, quod ſpuriam Eccleſiam Genevenſem, & Anglicanam, univerſalis Eccleſiæ, a Chriſto Domino in-

no inſtitutæ membrum eſſe ſibi fingeret. Uno verbo, judicium, ut Schola loquitur, ſpeculativum, rectum haberet Miniſter ille, quo crederet id eſſe faciendum, quod vera facit Eccleſia: quamquam judicium practicum falſum eſſet, quo ſchiſmaticam Genevæ, aut Angliæ Synagogam, veram Chriſti Eccleſiam eſſe exiſtimaret.

Conſentiunt etiam Theologi omnes, non deſiderari in Miniſtro intentionem producendi effectum Sacramenti; ſed ſatis eſſe intentionem perficiendi Sacramentum ipſum; quamquam revera Sacramenti effectum omnino nollet. Cujus quidem ratio eſt: quia cauſſam intendere ſatis eſt, ut effectus virtute intelligatur intentus: quiſquis autem cauſſam ſine effectu voluerit, & intenderit, pugnantia velle cenſetur. Quare Eccleſia Catholica Pelagianos, & Calvinianos, in ipſius gremium redeuntes, novo Baptiſmate tingendos nunquam exiſtimavit, aut Baptiſma in alterutra ſecta ſuſceptum, irritum habuit; quamquam Pelagiani Miniſtri originale peccatum, quod fictitium arbitrantur, Baptiſmate deleri nollent; Calviniani vero Characterem ſacra lotione animæ imprimi diffiteantur.

Quocirca cum aliàs Viri nonnulli Galliarum eruditi, Calvinianos in Eccleſiam reduces, idcirco novo Baptiſmate initiarent, quod illi *in remiſſionem peccatorum* minime baptizati viderentur, quia veram remiſſionem peccatorum fieri negant; Pius V. Pontifex Sanctiſſimus eam agendi rationem improbavit: eodemque duce, & auſpice reprobarunt Concilia Gallicana privatarum Eccleſiarum, & Calviniſtarum Baptiſma validum pronunciarunt: nempe Concilium Rothomagenſe ſub Carolo Cardinali Borbonio, anno 1581. Cap. de Sacramentis: Remenſe ſub Ludovico Cardinali Guiſio anno 1583. Cap. de Baptiſmo: Aquenſe ſub Alexandro Canigiano Archiepiſ-

copo anno 1585. Cap. de Baptiſmi Sacramento: Toloſanum ſub Franciſco Cardinali a Joyoſa anno 1590. par. 2. Cap. 2. de Baptiſmo, & Narbonenſe ſub Ludovico de Vervius Archiepiſcopo anno 1609. Cap. 14. de Baptiſmi Sacramento.

Iis circumſcriptionibus temperata, ac bono in lumine poſita Catholicorum ſententia, de intentionis neceſſitate, probanda jam nobis eſt, omnique momentorum genere confirmanda: ut publicam Eccleſiæ cauſſam adverſus hujus ætatis Heterodoxos pro virili parte tueamur.

CAPUT II.

Eccleſiæ Catholicæ Fides, de Miniſtrorum intentione probatur, atque defenditur.

I. IN probationem itaque veniunt loco primo ſacræ Litteræ, quibus palam aperteque liquet, Sacramentorum Miniſtros a Deo eſſe datos, & conſtitutos, ut Myſteriorum diſpenſatores: *ſic Nos exiſtimet homo*, inquit Apoſtolus 1. ad Corinth. 4. *ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* Porro diſpenſatores dici non poſſunt, niſi intentionem veram, atque ſinceram habeant. Qui enim conſtituitur diſpenſator, prudenter debet agere, proindeque ex rationis judicio, adeoque cum libera, & veri nominis intentione.

Accedunt in ejuſdem veritatis confirmationem Eccleſiaſticæ definitiones, antequam Lutherana, & Calviniana Hæreſis oriretur. Prima quidem Concilii Conſtantienſis, ubi homines de hæreſi ſuſpecti jubentur interrogari: *An credant, quod malus Sacerdos, cum debita materia, & forma, & intentione faciendi quod facit Eccleſia, vere baptizet, & vera conferat Sacramenta?* Contraria enim aſſertio unus ex

VVit-

VVitcleffi erroribus erat: hoc itaque ad Fidei profeſſionem pertinere ſupponebat ſacra Synodus, intentionem faciendi quod facit Eccleſia, in Sacramentorum Miniſtro deſiderari.

Altera definitio ex Concilio Florentino deſumta eſt, ſeu verius ex Eugenio IV. in Decreto ad Armenos, (aberrant enim qui illud ab ipſo Concilio Florentino editum putant) ubi ſeptem Eccleſiæ Sacramentis recenſitis, ita ſubjungitur: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet Rebus tamquam materia, Verbis tamquam Forma, & perſona Miniſtri, conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.* Hincque factum eſt, ut antequam Tridentina Synodus, ad pleniorem Lutheranæ, & Calvinianæ ſectæ proſcriptionem cogeretur, articulum hunc Martini Lutheri, inter alios bene multos proſcripſerit Leo X. *Si Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret, ſi tamen credat pœnitens ſe eſſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus.* Adeo verum eſt, ſeriam ſacri ritus peragendi voluntatem in miniſtro deſiderari.

Majorum exempla ſecuti ſunt hac in parte laudati Pontifices, Eugenius IV. & Leo X. Baptiſmum enim ab energumeno datum, cui non fuerat lucidum intervallum, caſſum, nullum, irritumque pronunciavit Firmilianus Cæſarienſis Epiſcopus, tertio Chriſtiani nominis ſæculo, ut ex ejus ad S. Cyprianum Epiſtola compertum eſt. Ordinatio pariter ab Epiſcopo temulento, & ebrio attentata, futilis prorſus, & nulla judicata eſt, teſte Euſebio Lib. 6. Hiſt. Eccleſiaſticæ Cap. 33. non alia ſane de cauſſa, quàm quod temulentus, & energumenus veræ, & propriæ intentionis ſint penitus incapaces; ſi & temulentus ſit plane recoctus, & energumenus lucidis careat intervallis.

II. Neque leve rationum pondus eſt, quibus malenatus Lutheri, & Calvini error exploditur, Eccle-

ſiæ Catholicæ ſententia confirmatur. In primis enim Sacramentorum adminiſtratio, actio humana debet eſſe: ut enim Chriſtus homines Sacramentorum Miniſtros inſtituit, ita Sacramentorum adminiſtrationem, actionem humanam eſſe voluit; ne forte rei ſacræ Miniſtri more pecudum Altaribus miniſtrarent. Actio porro humana eſſe non poteſt, niſi ex intentione fiat: non enim humana eſt niſi libera ſit; nec iterum libera, niſi fiat ex rationis judicio, cum electione voluntatis. Atque hinc petitur diſcriminis ratio, Sacramentum inter, & frumentum, aut pharmacum; quorum exemplis Lutherani turpius abutuntur. Ad iſtorum quippe vim, & efficaciam, nihil Medicus, & Agricola conferunt; & tam prodeſſe homini poſſunt, ſi fortuito, & caſu ſe offerant, quàm ſi conſulto offerantur.

Rurſus, quoties actio aliqua varios ad fines referri poteſt, ad unum non determinatur, niſi ex voluntate, & intentione agentis. Porro Sacramentalis actio, ut externa Infantis ablutio, varios ad fines referri poteſt: Infans enim perinde aqua poteſt ablui, vel ad munditiam corporis, vel ad ſanitatem, vel per jocum. Neceſſe itaque eſt, ut determinetur ad Sacramentalem effectum, per intentionem abluentis, quæ verbis Sacramentalibus exprimitur, *Ego Te baptizo &c.*

Iterum id diſcriminis intercedit inter inſtrumentum vivens, ac liberum, & inſtrumentum inanimatum; quod illud & ſe moveat, & moveatur, iſtud moveatur duntaxat. Quare primum non modo agentis principis motu eget, ſed & ſemetipſum ad agendum determinare debet. Jam Sacramentorum Miniſtri, Chriſti Servatoris inſtrumenta ſunt, non inanimata, aut neceſſaria, ſed viventia, ac libera: quamobrem inter adminiſtrandum Sacramenta, ſe ſe debent ad agendum determinare: quod certe fie-

ri

ri nequit, niſi vera intentione ducantur, certoque conſilio.

III. Neque vero Luthero, & Calvino favet, quod vim ſuam omnem ex Chriſti inſtitutione Sacramenta derivent. Quamquam enim res ita ſit, applicationem tamen a Miniſtris habent, tanquam ab inſtrumentis animatis, & ratione utentibus. Eo plane modo, quo judicia a ſubjectis Judicibus lata, robur omne a ſupremo Principe mutuantur, qui ferendi judicii poteſtatem delegavit: neque tamen rata illa ſunt, atque valida, ſi forte joco proferantur, nullaque ſubjectis Judicibus voluntas inſit, juſtitiam miniſtrandi. Imo nec lata ſententia putanda eſſet, neque executioni demandanda, ſi ſupremus etiam Princeps, per jocum, ac deridiculum, aut forte ſi mero depoſitus damnaret aliquem capitis: quia nec ipſe quidem ita velle cenſeretur, qui certa tunc mente, & deliberata voluntate non ducitur.

His momentis ducta Synodus Tridentina Seſſ. 7. Can. 11., & Seſſ. 14. Can. 9. eos omnes anathemate petiit, qui intentionem non requiri contenderent, faciendi quod facit Eccleſia; quique Sacramentum perfici dicerent, tametſi Sacerdoti deſit animus ſerio agendi, totumque ritum joco peragat. *Si quis dixerit in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, Anathema ſit.... Si quis dixerit, Abſolutionem Sacramentalem Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronunciandi, & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti, modo tantum credat ſe eſſe abſolutum; aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolvat, Anathema ſit.*

Quo judicio recentium Sacramentariorum error damnatus eſt, & impletum tandem aliquando D. Auguſtini votum. Is etenim Lib. 7. de Baptiſmo con-

contra Donatiſtas Cap. 53. quæſtione mota, quid de Baptiſmo mimice, & joculariter miniſtrato ſentiendum eſſet, num ratus eſſet habendus, necne? Sententiam præcipitare noluit, ſeque Concilii OEcumenici definitionem, novamque revelationem deſiderare ſignificavit: *Nobis tutum eſt*, inquit; *in ea quæſtione non progredi aliqua temeritate ſententia, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario terminata eſt: ſed Divinum Judicium, per alicujus revelationis oraculum, implorandum eſſe cenſerem*. At quo ex tempore controverſia in plenario Concilio Tridentino eliquata fuit, dubitare jam nefas eſt: ingentiſque audaciæ rei ſunt Calviniani, ac Lutherani, qui hanc Auguſtini ea de re dubitationem, in erroris ſui qualecumque præſidium accerſunt; cujus modeſtiam, in OEcumenicæ Synodi definitione amplectenda, imitari debuiſſent.

IV. Neque tamen ea qualiſcumque D. Auguſtini ſubdubitatio, de Baptiſmo mimice collato, num validus eſſet, an invalidus, Calviniano Syſtemati prodeſt. Non enim idcirco ea de re dubitavit Sanctiſſimus Doctor, quod minus perſpectum haberet, an intentio Miniſtri ad Baptiſmatis perfectionem neceſſaria foret; ſed quod ambigeret, an cum mimico joco neceſſaria ſtare poſſit intentio. Poteſt enim mimus Baptiſma conferens, repentina pietate commoveri; ſicque non modo neceſſariam, ſed & rectam intentionem habere: quod S. Geneſio, Chriſtianorum Baptiſma in ſcena ludenti contigiſſe plerique putant. Poteſt etiam mimus, quamvis perverſa ſit ejus intentio, vel jocari duntaxat, vel ita ſe gerere, ut ridendi, & jocandi cauſſa, aliquid ſerio velit efficere. In primo quidem caſu, mimo deeſt intentio faciendi quod facit Eccleſia: in altero intentionem illam fortaſſis habet, aut certe eam habere videri poteſt. Quæ cum ita ſint, nihil quidquam

quam Auguſtinus affirmare voluit, donec divina revelatione, & OEcumenicæ Synodi definitione, res aliàs ſubobſcura prodiret in lucem. Nec propterea de intentionis neceſſitate dubitavit, ut Calviniani audacius effutiunt; ſed dubius hæſit, num intentio neceſſaria, mimis in theatro ludentibus nonnunquam adeſſet: quæ facti potius, quam dogmatis quæſtio eſt.

Non eam tamen Sacræ Synodi definitionem expectandam cenſuit Auguſtinus, quæ dubium facti ſolveret; an ſcilicet hic, aut ille mimus nil niſi jocari voluerit, aut etiam occaſione jocandi aliquid ſerio voluerit agere: hoc etenim factum privatum, ac ſingulare, imo etiam jocantis mente ſæpiſſime abditum, nulla unquam definiet Synodus OEcumenica: ſed definitionem expectari voluit, novamque cœlitus illuſtrationem, quæ dubium juris authentice ſolveret, in quo non ipſe quidem, ſed plures alii verſabantur: tale ſcilicet ferendo judicium, cui pronum mentis obſequium præſtare deberent univerſi. Quod tulere poſtea Sacræ Synodi, Conſtantienſis, Florentina, & Tridentina. Sed jam ad diluenda proteſtantium momenta progrediundum.

CAPUT III.

Proteſtantium Momenta ex Hiſtoriis Eccleſiaſticis petita diluuntur.

I. SCenam ſuam Lutherani, & Calviniani ludunt argumento ex ſcena petito; ex Geneſio ſcilicet mimo, qui cum Chriſtianæ Religionis Myſteria coram Diocletiano Imperatore luderet in theatro, ægrotum ſe finxit, ac ſimulavit; & ab altero mimo ſuam quoque ſcenam ludente, per deriſum baptizari voluit: ſed a Deo derepente mutatus, theatrale Baptiſma ſibi ab hiſtrione miniſtratum ſince-

ro

ro ſuſcepit animo, ac poſtmodum pro Religione ipſa quam luſerat, mortem oppetiit. Hinc extundere ſibi putant novæ ſectæ Profeſſores, valere re ipſa Sacramentum, tametſi nulla miniſtranti adſit intentio, totuſque ritus mimice, ac jocnlariter peragatur.

Conſecutionem negare fas fuerit, tametſi rem ita contigiſſe fateremur, uti Novatores obtendunt. Nullo etenim veteris memoriæ documento liquet, Geneſii Baptiſma in theatro ſuſceptum, ratum ab Eccleſia habitum eſſe. Equidem ſacris Eccleſiæ faſtis Geneſius adſcriptus eſt, ad diem 25. Auguſti: bene eſt, at non aquæ Baptiſmo, ſed ſanguinis; ſive martyrio pro Chriſti fide poſt ſcenam abſolutam oppetito. Ita Theologi pene omnes: quod utique argumento ſolvendo ſufficientiſſimum eſt.

Sed & ego plus audeo, qui facta hujuſmodi hiſtorica non obeſa omnino nare excipere ſoleo. Geneſii Baptiſma in theatro ſuſceptum, putidis fabulis accenſendum exiſtimo. Movet me in primis ſilentium Scriptorum veterum; quod graviſſimi in rebus hiſtoricis momenti eſſe, nemo neſcit. Nullus quippe ante nonum Eccleſiæ ſeculum, quo Ado Viennenſis Martyrologium adornavit, hiſtoriam hanc nobis vendidit; quanquam ſub Diocletiano, quarto ſcilicet ineunte ſæculo contigiſſe feratur. Qua porro ſorte fieri potuit, ut per annos ferme 600. qui a Diocletiano ad Adonem uſque effluxere, nullus hujuſce facti mentionem injecerit, ſi vere in Eccleſia contigiſſet? Sane hiſtoriam hanc D. Auguſtino ignotam fuiſſe, certo liquet. Is etenim Lib. 7. de Baptiſmo contra Donatiſtas Cap. 53. prolixe admodum diſputat, num Baptiſma a mimo derepente mutato ſuſceptum, ratum haberi poſſet, ac validum? Difficultatem vertit in omne latus Doctor Sanctiſſimus: quo caſu nihil illi erat ad inſtitu-

tum

tum accommodatius, quàm vulgatum Geneſii factum percenſere. At ne verbum quidem ea de re illi excidit.

Movet me inſuper recentium Scriptorum in facto narrando diſſonantia: quo nullum falſitatis argumentum majus eſſe poteſt. Ado quippe Viennenſis Geneſium non ab altero mimo baptizatum inducit; ſed a Chriſtiano Sacerdote, quem ſimulato verbo in ſcenam advocaſſet Geneſius. Surius, aliique non pauci a Baronio recenſiti in Annalibus ad annum 302. Geneſium tinctum obtrudunt ab altero mimo; quem tamen Angelus monuiſſet, ut rem ſacram ſerio pieque miniſtraret. Alii ab Angelo ipſo tinctum effutiunt, quo momento mimi illi rem ſacram luderent. Ita ſane fabulatores mutuo diſſidio committuntur.

Movet me demum ipſa etiam diſſonantium narrationum ineptia. Ecquis enim ſibi fingat, Chriſtianum Sacerdotem ſimulato verbo advocatum, ad ludicrum ſpectaculum, in Eccleſiæ Catholicæ deriſionem explicatum accedere, ſuaſque ludentibus operas locare voluiſſe, ut legimus apud Adonem? Quis credat auſum illum, coram Diocletiano Chriſtianorum perſecutore infenſiſſimo, ſe ſe in theatrum inferre, ſacra ſua celebraturum? Quis credat illum peracto Baptiſmo, tuto capite receſſurum fuiſſe?

Rurſus quod de Angelo mimum admonente fabulantur alii, ut ſacrum ritum ſerio pieque miniſtraret, inſulſum eſt; niſi & illud addatur, mimum illum Geneſii baptiſtam, ab eodem Angelo ad fidem fuiſſe converſum: quod tamen a nemine proditum eſt. Aliàs admonendus potius erat, ut a re ſacra facienda ſibi temperaret; cujus vel ſola in theatro miniſtratio ſacrilegium eſt. Quare cum tot ex capitibus nutet Geneſii hiſtoria, ruit quod ex illa petitur Lutheranorum argumentum.

Quan-

Quanquam & aliàs nihil inde extundere poſſent Lutherani. Seu enim a Chriſtiano Sacerdote in ſcenam vocato; ſeu a mimo per Angelum, ut rem ſacram ſerio perageret, admonito; ſeu demum ab ipſomet Angelo Geneſium in theatro baptizatum ponamus; debitam miniſtrantis intentionem acceſſiſſe certum erit: ut nihil inde præſidii colligant Lutherani, & Calviniſtæ.

II. Ex altero Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumento præſidium petunt Sacramentarii recentiores: ex facto ſcilicet S. Athanaſii adhuc pueri, quod a Sozomeno Lib. 11. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cap. 17., & a Socrate Lib. 1. Cap. 14. memoriæ proditum eſt, & ex Ruffino presbytero Aquilejenſi tranſcriptum. Scilicet cum puer Athanaſius S. Alexandrum Epiſcopum Alexandrinum, Baptiſma ſolenniter miniſtrantem ſæpius obſervaſſet, eundem die quadam infantili ſimplicitate imitari voluit; ceteroſque ſecum ludentes pueros catechumenos baptizavit. Re ab ipſomet Alexandro Epiſcopo per ſpeculam obſervata, & ad conſilium Sacerdotum vocata, Baptiſma a ludente puero collatum, ratum validumque habitum eſt. Porro, inquiunt Lutherani, nullam puer ille rei ſacræ faciendæ intentionem habere potuit, ſed ludendi: ſtat ergo abſque intentione validum Sacramentum, imo & Sacramentum joco peractum.

Factum hoc a Sozomeno licet, & Socrate recenſitum, vix ac ne vix quidem admiſerim, quod ex putido anachroniſmo falſi convincitur. Rem ſic evinco, annorumque rationes ſubduco, attentum Lectorem duntaxat opto. S. Alexander, quo quidem Eccleſiam Alexandrinam regente, puer Athanaſius luſiſſe dicitur, ludendoque ſocios baptizaſſe, in Alexandrinam Sedem evectus eſt anno 314. ineunte, aut certe 313. cadente, ut ex Euſebio lib. 7. Hiſt.

Ec-

Eccleſ. Cap. 32. & ex Gelaſio Cyziceno in Hiſtoria Nicænæ Synodi mutuò collatis colligi poteſt. Euſebius enim obſervat, S. Petrum, alterum S. Alexandri deceſſorem anno 300. huic Eccleſiæ præeſſe cœpiſſe; annoſque duodecim in ea regenda conſumſiſſe; atque ita Martyrio fuiſſe coronatum anno 312. Gelaſius autem Cyzicenus obſervat, unius anni interpontificium poſt Petri martyrium contigiſſe; antequam illi ſuccederet Achilla, qui & Sedem illam quinque duntaxat menſes occupavit, antequam illi ſuccederet Alexander. Ex quibus duabus obſervationibus, id certò colligitur, S. Alexandrum in Sedem Alexandrinam evectum eſſe anno 314. ineunte, aut certe 313. cadente. Athanaſius verò anno 320. hoc eſt, poſt annos duntaxat ſeptem Diaconus erat: quippe qui Epiſtolæ Synodicæ S. Alexandri adverſus Arianorum blaſphemias, hoc ipſo anno 320. datæ ſubſcriptus legitur inter Diaconos: ut videre eſt in ejus Encyclica ad Epiſcopos. Qua ergo ſorte fieri potuit, ut S. Alexandro Eccleſiam Alexandrinam regente, puer fuerit Athanaſius, qui anno duntaxat, ab eo ſuſcepto regimine, ſeptimo, inter Diaconos Synodicis Alexandri Epiſtolis ſubſcribebat? Imo etiamſi poneremus, Athanaſium eo duntaxat anno 320. quo Epiſtolæ Synodicæ inter Diaconos ſubſcripſit, fuiſſe recens Diaconum ordinatum: cùm aliàs per ſacros illius ævi Canones, Neocæſarienſes nimirum & Agathenſes, nonniſi in ætate annorum 25. poſſent tunc Diaconi ordinari: Conſequens eſt, eum anno 313. cadente, quo Eccleſiam Alexandrinam regere cœpit Alexander, annos jam numeraſſe decem & octo. Ea porro ætate cenſenduſne puer erat, qui unà cum pueris luderet?

Idem annorum numerus ex Athanaſii in Epiſcopum Alexandrinum ordinatione colligitur. Certo enim

enim certius eſt, Athanaſium, ſtatim poſt Concilium Nicænum, anno ſcilicet 326. Alexandrinum Epiſcopum fuiſſe inauguratum, S. Alexandro defuncto. Cum itaque juxta laudatos jam illius ævi Canones, nemo poſſet Epiſcopus aut etiam presbyter ordinari ante annum ætatis ſuæ 30. conſequens eſt, Athanaſium annos ut ut minimum 30. ætatis ſuæ numeraſſe, anno ſæculi 326. recurrente; atque ita annum jam 18. attigiſſe, quo tempore S. Alexander Eccleſiam Alexandrinam regere cœperat, anno ſcilicet 313. cadente, aut 314. ineunte. Fabula igitur eſt putidiſſima, quæ de puero Athanaſio decantatur, nobiſque objicitur. Eoque fidentius a quocumque criticæ ſcientiæ perito reiicienda venit, quod qui eam primitus litteris conſignarunt, ad incertam famam retulerint. *Fertur*, inquit Ruffinus Presbyter Aquilejenſis, a quo primum vulgata creditur: *Athanaſio adhuc impuberi iſtud accidiſſe fertur*, inquit Sozomenus, Ruffini exſcriptor & commentator.

Sed age, res ita fuerit ut obtenditur, puerque ſub S. Alexandro luſerit Athanaſius, dum Baptiſmum ſodalibus contulit: rationis nihilominus compos erat; ritum quem ab Epiſcopo exerceri viderat imitatus, id profecto intendit animo, quod per Epiſcopum faciebat Eccleſia. Neque vero ludus, cui puer indulgebat, intentionis ſinceritati quidquam officit. Bifariam quippe contingere poteſt, ut quis per jocum Sacramenta conferat: Primo dum Sacramentum ſubjectum eſt, ut ita dicam, ex quo ludus, & oblectatio captatur; quando videlicet qui ludunt, vere intendunt conficere Sacramenta, animo tamen oblectationis inde capiendæ: eo plane modo, quo quis ex avaritia Sacramenta miniſtrans, vere utique miniſtrare vult, ac re ipſa miniſtrat, quanquam adminiſtratio ad finem acquirendæ pecu-

niæ

niæ referatur. Ludus hic, quanquam illicitus, veritati Sacramenti non officit; quia ſinceram Sacramenti conferendi voluntatem involvit; luduſque, ut ita dicam ſacramentali actioni extraneus, & adventitius eſt. Altero modo Sacramentum per ludum conferri dicitur, tanquam objectum ipſum quod luditur; dum nempe qui ludunt, Sacramenta conficere omnino nolunt, ſed illudere. Eo plane modo, quo impii ſatellites, qui Chriſtum purpura induebant, eidemque per deriſum occinebant, *Ave Rex Judæorum*, regium illi cultum deferre minime volebant, ſed illudere. Ludus hic Sacramenti veritati penitus officit, quia ſacramentali actui intimus eſt. Porro puer Athanaſius priori tantum modo luſit unà cum ſociis, ſi tamen eum luſiſſe concedamus: ex collato ſcilicet Sacramento oblectationem captabat, non ipſum Sacramentum illudebat; cum id omne infantili ſimplicitate gereret, bonoque per omnia eſſet animo.

Quibus & illud addiderim: Athanaſium ex ipſà Socratis, & Sozomeni confeſſione, haud ita tunc puerum fuiſſe atque tenellum, dum colludentes pueros dicitur baptizaſſe, quin veram propriamque poſſet intentionem adhibere; quippe catechumenus fuiſſe legitur: quo in ordine nonniſi grandiuſculi, & pene puberes eſſe poterant. En tibi multis modis enervatum illum Lutheranorum, & Calviniſtarum Achillem.

III. Non eſt cur exemplum alterum, a Calvino in erroris ſui præſidium jactatum morer hoc loco, Iſaaci ſcilicet, Jacob præter intentionem & mentem benedicentis: (Eſau enim, non item Jacob benedicere intendebat) cujus tamen benedictio rata eſt habita, ubi deprehenſus eſt error: *benedixi ei, & erit benedictus*, Gen. 27. Miſſa enim quorundam Scripturæ Interpretum opinione, qui Iſaaci

B be-

benedictionem Jacobo datam, nullam fuiſſe putant, ut primùm eſt data, nempe ob errorem admiſſum; ſed ut poſtmodum ab eo rata eſt habita, dum illi Jacobus innotuit: peregrinum exemplum illud eſſe dico, nihilque cum præſenti quæſtione commune habere. Imo ſi penitius perpendatur, in ipſum vertitur diſputantem. Quandoquidem Iſaac certam veramque habuit benedicendi voluntatem; quam nullam in Sacramenta miniſtrantibus neceſſariam Calvinus exiſtimat; etſi errore facti, eum cui benedictionem impertitus eſt, putaverit Eſau, qui vere Jacob erat. Eaque de cauſſa, rata ſubinde eſt habita benedictio, quæ ex deſtinata voluntate data fuerat. Quod perinde contingeret in præſenti, ratuſque omnino Baptiſmus eſſet, ſi quis per errorem alium pro alio baptizaret. Quia baptizandi voluntas, atque intentio ad eum ſingulariter dirigitur hominem, ſuper quem ſacer ritus exercetur; quanquam errore, ut ajunt, *materiali*, alter putetur eſſe, quam re ipſa ſit.

IV. Multo minus alterum hic morabor exemplum, a nonnullis inconſulte laudatum, Dioſcori ſcilicet Architheatri, quem *in theatro tota nugacitate ludentem, Chriſtianiſque ſacrilege inſultantem, baptizatum* effutiunt; quo tamen baptiſmate *ejus fuerit deleta nugacitas; ipſeque fidelis ſit effectus, Chriſtique gratiam conſecutus*: Ut memoriæ prodidit Auguſtinus Epiſtola olim 67. ad Alipium, nunc 227.

Nec enim res ita ſe habuit ut obtendunt; hiſtoriamque ii mutilant dum exſcribunt. Fuerat quidem Dioſcorus *Architheater*, ſeu Comœdorum caput & dux, Chriſtianamque religionem, ſacrumque baptiſma ſæpius luſerat in theatro; at non ultra ludebat, nec artem ludicram exercebat, dum ſacro baptiſmate tinctus eſt; imo concepto antea voto Chriſtianæ Religionis amplectendæ, ſi filia ſua

ex-

extremo morbo laborans convaleſceret, voti compos tandem effectus, poſt aliquas cunctationes, ruptaſque miraculis moras, converſus erat ad Chriſtum, ſcenæque ac theatro valedixerat. Audi Auguſtinum rem totam ut geſta eſt enarrantem. *Architheater Dioſcorus Chriſtianus fidelis eſt ſimul* (cum Gabiniano) *gratiam conſecutus. Audi quemadmodum: Neque enim Cervicula illa vel lingua niſi aliquo prodigio domarentur. Filia ejus, in qua unica acquieſcebat, ægrotabat, & uſque ad deſperationem ſalutis temporalis, eodem ipſo patre renunciante, pervenit ..... Dicitur ergo ille ſenex tandem converſus ad implorandam Chriſti miſericordiam, voto ſe obligaſſe, Chriſtianum fore, ſi illam ſalvam videret. Factum eſt: at ille quod voverat diſſimulabat exolvere: ſed adhuc manus excelſa. Nam repentina cæcitate ſuffunditur; ſtatimque venit in mentem unde illud eſſet. Exclamavit confitens, atque iterum vovit, ſe recepto lumine impleturum eſſe quod voverat. Recepit, implevit: & adhuc manus excelſa: ſymbolum enim non tenuerat, aut fortaſſe tenere recuſaverat, & ſe non potuiſſe excuſaverat: Deus viderat. Jam tum poſt feſta omnia receptionis ſuæ, in paralyſim ſolvitur, multis ac pene omnibus membris, ac lingua. Tunc ſomnio admonitus confitetur per ſcripturam, & hoc ſibi dictum eſſe accidiſſe, quod ſymbolum non didicerit. Poſt illam Confeſſionem redduntur officia omnium membrorum, niſi linguæ ſolius: ſe tamen didiciſſe ſymbolum, ideoque memoria jam tenere, nihilominus in eadem tentatione literis faſſus eſt: ſicque omnis eſt ab eo deleta nugacitas; quæ ut ſcis multum decolorabat naturalem quandam ejus benignitatem; eumque inſultantem Chriſtianis faciebat valde ſacrilegum.*

Quid ni quoque dicamus, non omnino certum eſſe, Dioſcorum *Architheatrum* ſeu comœdorum caput ac ducem extitiſſe, Chriſtianamque religionem aliquando in theatro luſiſſe? Quandoquidem

Religioſiſſimi doctiſſimique Aſcetæ Benedictini, qui caſtigatiſſimam D. Auguſtini Operum editionem curarunt, cubare ſub mendo veteres hujus Epiſtolæ editiones exiſtimant, ac pro *Architheater*, ex variorum Codicum fide, legendum admonent *Archiater*, hoc eſt, *Medicorum princeps*: qui Chriſtianæ religioni, dum ab ea eſſet averſus, ſæpius inſultaſſet, procacique lingua, dicteriis, ſalibus plurimum nocuiſſet; donec ſalutari unda omnis ab eo deleta nugacitas eſt. Quiſquis tamen Dioſcorus ille fuerit, ſeu *Archiater*, ſeu etiam *Architheater*; Baptiſmum citra jocum omnem ac ludum, in Paſchate ſolenniter ſuſcepiſſe convincitur. Quare nihil ex facto illo, in gratiam Proteſtantium extundi poteſt, Baptiſma ſcenicum ac theatrale validum contendentium.

CAPUT IV.

Aliis Heterodoxorum Momentis occurritur.

I. Nihilo plus movet, quod ex Innocentio IV. Romano Pontifice, catholico dogmati opponit Kemnitius, quaſi intentionem faciendi quod facit Eccleſia, inutilem pronunciarit, in 3. Decretalium tit. *de Baptiſmo, & ejus effectibus* Cap. *ſi quis puerum*. Innocentii verba hæc ſunt: *Non eſt neceſſe, quod baptizans gerat in mente facere quod facit Eccleſia: imo ſi contrarium gereret in mente, ſcilicet non facere quod facit Eccleſia, ſed tamen facit, quia formam ſervat, nihilominus baptizatus eſt.*

At & hoc ipſum quod prima fronte videtur efficaciſſimum, nihil in gratiam erroris evincit. In primis ea Innocentii IV. ſententia, quævis tandem illa ſit, privati Doctoris eſt, non Romani Pontificis, nec in Juris Canonici partem venit. Nondum

enim

enim Pontifex erat Innocentius IV., ſed privatus Canonici Juris interpres, dum ſuos illos in Jus Canonicum commentarios adornavit. Secundo *internam* duntaxat intentionem, ut inutilem reſpuit Innocentius; unde ait, *Non eſt neceſſe ut gerat in mente:* non *externam* explodit, quæ ſeria externi ritus celebratione continetur. Quare in Ambroſii Catharini ſententiam, de qua nobis erit in ſequentibus diſputandum, inclinat potius, quam in recentium Sacramentariorum errorem.

Ceterum Innocentium *externam* ſaltem intentionem, in ſeria ſacri ritus celebratione poſitam, quam Lutherani reſpuunt, agnoviſſe, ex eo liquet, quod verbis in objectione recitatis ſtatim addat, *dummodo baptizare Miniſter intendat*: quod a Kemnitio non ſine ingenti fraude ſuppreſſum eſt, ut fidentius locum illum, in ſui præſidium erroris nobis objiceret.

II. Ejuſdem fortis eſt quod ex Juris doctrina opponitur a nonnullis, occaſione videlicet proteſtationis ab Epiſcopo fieri ſolitæ, antequam ſacras ordinationes ſolenniter obeat. Solet nimirum Epiſcopus, in ipſo generalis ordinationis proludio, publice denunciare, nolle ſe quemquam excommunicatum, aut alium quemcunque debitis titulis deſtitutum ſacris ordinibus initiare. Nihilominus ſi quis forte in ordinandorum numerum irrepat excommunicatus, aut debitis titulis deſtitutus, ſacerque ordinationis ritus ſuper eum peragatur, hunc vere ordinatum jura decernunt. Quandoquidem illum ſuſpenſione, & excommunicatione plectunt, non ſecundo ordinandum decernunt. Eſt igitur valida ordinatio, abſque Ordinatoris intentione, imo repugnante illius voluntate.

Nihil id adverſæ parti ſuffragatur. Quanquam enim ita proteſtetur Epiſcopus, non tamen eo caſu

intentio deeſt, id efficiendi quod facit Eccleſia: Quia proteſtatio ab Epiſcopo fieri ſolita, comminatoria duntaxat eſt, & juris externi: ac tum poſtea, dum operi manum Epiſcopus admovet, contrario actu in ſingulari uniuſcujuſque initiatione retractatur, ſaltem quoad intentionem externam, in ſeria liberaque ſacri ritus celebratione poſitam; cum omnes perinde ſerio, & libere ſacris initiet: quanquam interior illi forte, quoad pauculos illos temere irrepentes, deſit intentio.

Quibus & illud addi poteſt: Non omnino verum eſſe quod opponitur, Epiſcopum ſcilicet in proludio ordinationis, publice denunciare, nolle ſe quemquam excommunicatum, aut alium quemcumque debitis titulis deſtitutum ordinibus initiare. Sed Archidiaconus Epiſcopi nomine eos excommunicatos declarat, qui debitis titulis deſtituti, per fraudem & dolum, ad ordines ſuſcipiendos accederent; ut ea comminatione quoſcumque debitis titulis deſtitutos procul arceat & avertat. Quare dum ſubinde Epiſcopus ad ſingulos illic præſentes initiandos accedit, omnes ac ſingulos dignos reputat & idoneos: atque ita certum habet mentis propoſitum, veramque intentionem omnes ac ſingulos initiandi.

Ceterum ſi in proludio ordinationis declararet Epiſcopus, proteſtationem *de non initiandis intruſis*, non ad terrorem duntaxat a ſe fieri, ſed abſolute atque ſimpliciter, ad excludendam intentionem; ipſeque eandem illam *intruſos non ordinandi* voluntatem retineret, dum re ipſa ſolennis ordinationis ritum exercet; nulla tunc intruſorum, ſi qui forte eſſent, ordinatio fieret: eſſentque illi non modo excommunicati atque ſuſpenſi, ſed omnino non ordinati: ut anno 1586. die 24. Januarii a Sixto V. Pontifice maximo pronunciatum fuiſſe, refert Prof-

per

per Fagnanus 1. par. lib. 5. Decretalium, Cap. *tuæ litteræ*, Tit. *de Clerico per ſaltum promoto*. Quia eo in caſu omnis Epiſcopo intentio deeſt, tam externa quam interna: cum ea intruſos non ordinandi voluntas, occulta ſecretaque non fuerit, ſed ex præmiſſa declaratione manifeſta.

III. Erit fortaſſe qui fidenter objiciat: Sacramentum a Miniſtro dormiente, & ebrio miniſtratum, tunc ſaltem validum eſſe, ſi antea mente ſanus, ac vigilans, illius adminiſtrandi propoſitum iniit. Quemadmodum homo ebrius, aut dormiens, homicidium *formale*, quod ajunt, cujus nempe vere ſit reus, perpetrare cenſetur, ſi eum occidat, quem ſanus, & vigilans occidere conſtituerat. Porro homo dormiens, aut ebrius nullius intentionis eſt capax; igitur poteſt Miniſter, ſine ulla penitus intentione, Sacramentum aliquod miniſtrare. Unde Canone *dedit*, diſt. 1. quæſt. 1. ex Auguſtino habetur, *quos baptizat ebrius, baptizat Chriſtus*.

Verum advertat, quæſo, quiſquis id objecerit, nihil momentum illud evincere, in gratiam Syſtematis Proteſtantium. Ii quippe nullam prorſus in Miniſtro poſtulant intentionem, ad Sacramentum valide adminiſtrandum: ille vero qui ebrius, aut dormiens id agit quod antea ſanus & vigilans agere conſtituerat, intentionem ſin minus actualem, aut virtualem, at certe habitualem, & interpretativam, ut Schola loquitur, habere cenſendus eſt, ratione videlicet conſilii, & propoſiti præcedentis: quare nihil inde in gratiam Proteſtantium extundi poteſt.

Sed nec quidquam inde colligitur, adverſus communem Theologorum ſententiam, qui ad validam Sacramenti adminiſtrationem, habitualem, & interpretativam intentionem ſufficere negant, virtualemque ut ut minimum poſtulant. Negamus enim

Miniſtrum dormientem, aut ebrium, Sacramentum valide collaturum, etſi antea ſanus, ac vigilans, conferre illud propoſuiſſet, ac deſtinaſſet: quanquam minime negemus, hominem ebrium, aut dormientem, homicidii reum fore, ſi eum occideret, quem ſanus, ac vigilans occidere conſtituiſſet. Ingens quippe inter utrumque diſcrimen eſt. Miniſter ſiquidem, ut valide Sacramentum adminiſtret, debet actum ſacramentalem exercere, ut humanus eſt; adeoque debet actum velle, vel actu, vel virtute; quod ſine actuali aut virtuali intentione non poteſt. Ut autem homo admiſſi peccati ſit reus, non eſt neceſſe, ut vitioſum velit actum, atque deformem, ut actus humanus eſt; ſed ſatis eſt, ſi illius amet objectum, aut etiam ſi illud amare diſpoſitus ſit: cum vel illa ſola amandi diſpoſitio, peccatum ſit: & quicunque eſt ita affectus, ut libenter peccaret, ſi daretur occaſio, corde jam peccat, atque affectu; juxta Chriſti Domini oraculum: *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo.*

Canon autem *dedit* in objectione laudatus, ſub mendo cubat patentiſſimo: aliterque legitur apud Auguſtinum, ex quo tamen deſumtus dicitur. Sic enim Tract. 5. in Joannem habet SS. Doctor: *Quos baptizavit ebrioſus, quos baptizavit homicida, quos baptizavit adulter, ſi baptiſmus Chriſti erat, Chriſtus baptizavit.* Quid porro ebrium inter & ebrioſum diſcriminis ſit, nemo non videt; quamque ſit iſte neceſſariæ ad baptizandum intentionis capax, cujus ille prorſus eſt incapax. Quapropter SS. Doctor, miſſa præſenti de neceſſitate intentionis quæſtione, id unum eo loci decernit, nec temperantiam, nec caſtitatem, nec probitatem morum ullam, Miniſtris eſſe neceſſariam, ut valida conferant Sacramenta, quæ Chriſtus rata habeat atque valida.

IV.

IV. At ecce, inquiet aliquis: poteſt ebrius, aut amens, aut dormiens valide baptizari, ſi antea erat ita diſpoſitus, ut Baptiſma reciperet: ait enim de dormientibus, & amentibus Doctor Angelicus in 4. ſentent. diſt. 6. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 3. ad ſecundum: *Si ante ſomnum, vel furiam habuerunt propoſitum recipiendi Baptiſmum, & hoc per aliqua ſigna innotuit, tunc in articulo neceſſitatis debet eis conferri Baptiſmus: & ſuſcipiunt Sacramentum, & rem Sacramenti, etiamſi furioſus tunc contradicat: quia illa contradictio non procedit a voluntate rationis, ſecundum quam eſt capax baptiſmalis gratiæ*. Quod idem habet Innocentius III. Cap. *Majores* extra *de Baptiſmo, & ejus effectibus*. Igitur pari titulo poterit ebrius, aut amens, aut dormiens valide baptizare, ſi antea erat ita diſpoſitus, ut Baptiſma conferret, propoſitumque conferendi conceperat.

Conſecutionem negare mihi ſatis ſit, diſparemque ſuſcipientium, & conferentium Sacramenta rationem dicere. Quanquam enim in ſuſcipientibus Sacramenta, ſuſcipiendi voluntas, atque intentio requiratur, non tamen abſoluta requiritur, ſed ſufficit conditionata; quæ in ebriis, dormientibus, & amentibus eſſe poteſt: cum e contrario abſoluta, qualis deſideratur in conferentibus, in dormientibus, & amentibus eſſe non poſſit. *Sciendum*, inquit ibidem paulo ſupra Doctor Angelicus, *quod non requiritur in adulto voluntas abſoluta ſuſcipiendi quod Eccleſia confert, ſed ſufficit voluntas conditionata, ſicut eſt in voluntariis mixtis*.

V. Nihilo plus Proteſtantibus favent nonnullæ Patrum ſententiæ, quæ Sacramentorum formas ſuis materiis ſimpliciter applicandas videntur innuere, ad illorum plenam & integram confectionem, nulla licet accedente Miniſtrorum intentione, nullo propoſito voluntatis. Qualis eſt illa D. Auguſtini,

Tra-

Tractatu 80. in Joannem, *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*: Et illa Joannis Chryſoſtomi, Homilia 85. in Joannem, *Sacerdos*, (in conficiendis Sacramentis) *linguam, & manus prabet*: linguam ſcilicet, ut formæ proferat verba; manus, ut certam materiam adhibeat. Nihil inquam Proteſtantibus favent: quia Miniſtrorum intentionem, in conficiendis Sacramentis nequaquam excludunt, imo verius innuunt eo in opere penitus neceſſariam. Cum enim ex Auguſtino *verbum ad elementum accedere debeat*, per humanam actionem, quæ ſcilicet libera ſit, & ex dictamine rationis; debeatque perinde Sacerdos, juxta Chryſoſtomum, *linguam & manus prabere*, tanquam *Myſteriorum Dei diſpenſator*, ut loquitur Apoſtolus; quis non videat id totum ſine intentione, voluntatiſque propoſito præſtari non poſſe?

Nec eſt quod reponat aliquis, poſſe Sacerdotem Myſteriorum Dei ſeu Sacramentorum *diſpenſatorem* eſſe certiſſimum, qui vera rataque conferat Sacramenta, quamquam nullam in iis adminiſtrandis intentionem adhibeat; uti poteſt divini verbi diſpenſator efficaciſſimus fieri, qui audientium animos rapiat, atque ad fidem convertat, etſi nullam in prædicando intentionem haberet. Aliter quippe ſit diſpenſatio Sacramenti, aliter diſpenſatio verbi Dei. Sacerdos Sacramentum re ipſa conficit, diſpenſando; Divinum autem Verbum, non conficiendo, ſed ſimpliciter nunciando diſpenſat. Nec enim Dei Verbum a prædicante conficitur, ſed habet integre a ſe ipſo quod ſit, audienteſque commoveat, rapiat, ac devinciat; cum contra Sacramentum humana ac libera Miniſtri operatione conficiatur.

VI. Mitto palmare Lutheri Argumentum, quo is Eccleſiam Catholicam ſibi videtur impetere, ex aliis

aliis ejuſdem erroribus derivatum: dum inquit; Dei verbum, quacunque intentione proferatur, fidem in audientibus excitare, ſuumque effectum ex æquo ſortiri: atque ita verba, quibus Sacramenta conferuntur, efficacia fore, tametſi qui profert, nihil animo volvat, aut aliquid nefarium meditetur. Mitto, inquam, hoc Argumentum, quod ex altero aliàs a nobis confutato errore derivetur: illo ſcilicet, quo verba, queis Sacramenta conficiuntur, concionalia eſſe fabulatur Lutherus, minime vero conſecratoria. Do ergo ut libet, ut lubet, verba concionum, quovis animo proferantur, eadem excitandi, ac movendi virtute pollere, quia vim ſuam omnem ex indita ſibi ſignificatione ſortiuntur: at conſecrationis verba non item; quæ vim ex proferentis inſtituto mutuantur. Hujus porro generis ea eſſe, quibus Sacramenta conſtant, alia nos occaſione demonſtravimus.

Pari fidentia ac libertate alteram mitto nonnullorum Diſputatorum argutiam, iſtis ferme verbis, in gratiam Lutherani ſyſtematis ſolitam decantari. Eccleſiæ Græcæ Sacerdos, inquiunt illi, verba hæc in Miſſæ celebratione pronuncians, *hoc eſt corpus meum*, intentionem non habet faciendi quod vera facit Eccleſia, dum Euchariſtiam per ſuos conſecrat Sacerdotes & adminiſtros; cum iis verbis conſecrationem re ipſa perfici non exiſtiment Græci, ſed ſequenti duntaxat, quam recitant, oratione: & tamen perinde valide conſecrat Græcus Sacerdos. Non ergo ad certam validamque hujuſce Sacramenti confectionem, Miniſtri deſideratur intentio. Ecquis enim puram putamque æquivocationem non videat rideatque? Non intendit quidem Græcus Sacerdos, per hæc ſola verba *hoc eſt corpus meum*, Euchariſtiam conſecrare; vult tamen abſolute, ac ſimpliciter conſecrare, dum hæc ipſa verba pronun-

nunciat, quibus ſolis conſecrandi vim non adſcribit: atque adeo id re ipſa facere vult & intendit, quod vera facit Eccleſia.

Idem ferme in Eccleſia Latina quotidie contingit, in eorum adminiſtratione Sacramentorum, de quorum materiis formiſque eſſentialibus, quænam ſcilicet illæ ſint, Theologi diſputant, puta Confirmationis, & Ordinis. Qui enim ſentit Epiſcopus E. G. Confirmationis materiam eſſe manuum impoſitionem, formam vero orationem, ſeptiformem Spiritus Sancti gratiam advocantem, is certe non habet intentionem confirmandi, per ipſam frontis Chriſmationem, verbaque Chriſmationi reſpondentia, *Signo te ſigno Crucis*, *Confirmo te Chriſmate ſalutis*; cum iſtis non putet ipſe eſſentialiter confici Sacramentum hoc; ſed aliis antea memoratis: & tamen re vera perficit Confirmationis Sacramentum; etſi forte ita ſentiendo fallatur Epiſcopus, aliaque Sacramentum hoc materia formaque, tanquam partibus eſſentialibus conſtet. Quia licet per eam materiam & formam, Confirmationis Sacramentum, ex præconcepta opinione, conficere nolit; vult tamen abſolute ſimpliciterque conficere, dum materiam illam adhibet, formamque pronunciat.

Quo loco non omiſerim obſervare, falli turpiter eos qui putant, Græcos Euchariſtiæ conſecrationem Chriſti D. verbis minime tribuere, ſed ſequenti quam recitant orationi. Tribuunt plane: quamquam eorum verborum vim & efficaciam, per adjunctam orationem applicari contendant. Ita monet Nicolaus Cabaſilus græcus & ipſe lib. 4. de vita Chriſti cap. 30.

VII. Reſtat pervulgatum Argumentum, quo intentionis neceſſitatem paſſim oppugnant Lutheranæ, & Calvinianæ ſectæ Profeſſores. Nempe inquiunt illi, ſi Sacramenti integritati, & efficaciæ neceſſaria

di-

dicatur Miniſtrorum intentio, gravia inde orientur incommoda, conſcientiæ morſus propemodum infiniti. Siquidem penes impium Miniſtrum erit, ut nulla intentione adhibita, Sacramenta in caſſum abeant, ſuoque effectu ſint vacua: atque ita nemo unquam certo tenebit, verum ſe ſuſcepiſſe Sacramentum; cum nulli de Miniſtri intentione conſtare poſſit.

Nemo Theologorum eſt, qui eam Lutheranorum, & Calviniſtarum argutiam non exſufflet, brevi illo expeditoque reſponſo: neminem ſcilicet in hacce mortali vita de ſuſcepta juſtificationis gratia certum eſſe; amore ne, an odio ſit dignus, ſcire neminem: atque ita nil mirum, ſi nemini quoque ſit exploratum, verum ſe, ratumque a fideli, proboque Miniſtro Sacramentum excepiſſe: ſatiſque proinde eſſe, ſi moralem ea de re certitudinem habeat. Habet porro quiſquis ab Eccleſiæ Miniſtro Sacramentum ſuſcipit. Quia tametſi vis illius, & efficacia a conferentis intentione pendeat, hanc tamen ab illo fuiſſe adhibitam æſtimare par eſt; meritoque credendum, Eccleſiæ Miniſtrum ſuas pro munere partes obiiſſe.

Ceterum non niſi moralem certitudinem de vero ſuſcepto Sacramento fideles habere poſſe, fateantur oportet Calviniani, hac etiam miſſa quæſtione, de neceſſaria intentione Miniſtri. Etſi enim ea non eſſet intentio neceſſaria, quis neget neceſſariam ſaltem eſſe propriam cujuſque Sacramenti materiam, propriamque cujuſque formam; ut ſtet ratum, ac validum Sacramentum? Quis autem ſpondere ſibi certo poteſt, certitudine utique phyſica, veram propriamque ſuſcepti Sacramenti fuiſſe materiam, veram etiam propriamque formam; nullamque in iis adhibendis fraudem fuiſſe a Miniſtris admiſſam, errorem nullum? Quis, inquam,

cer-

certo ſciat, num aquam naturalem, in conferendo Baptiſmate, potius quam roſaceam, aliamve quamcunque liquatam Miniſter adhibuerit? An triticeum potius panem, quam hordeaceum, aut ſiligineum, ad Euchariſtiæ conſecrationem ſibi ſumpſerit? An evangelica verba, ad utriuſque Sacramenti formam præſcripta, rite pronuntiaverit, aut quid aliud loco formæ ſecreto demurmuraverit? De his ergo non niſi moralem certitudinem habemus; qualem ſcilicet de vera adhibita a Miniſtris intentione habere poſſumus, dum ſuo in Eccleſia funguntur officio.

Sic ſane Theologi ferme omnes futilem Proteſtantium argutiam elidunt. Ad ſolutionis tamen cumulum, Ambroſius Catharinus Concilii Tridentini Theologus non ignobilis, ac poſtmodum Compſanenſis Archiepiſcopus, quo plenius inſulſam argutiam confutaret, ſingulare quidpiam excogitavit; Syſtema celeberrimum, de externa, ut ajunt, intentione duntaxat neceſſaria in Scholas invexit; ſeu potius a nonnullis Theologis antiquis excogitatum, meliorem in lucem induxit. Contendit ſcilicet ille, vel ex hoc uno quod Miniſter Eccleſiæ ſerio, omnique ſemoto joco Sacramentum forinſecus adminiſtrat, certos nos eſſe debere, ratum validumque (quoad intentionem attinet) eſſe Sacramentum; non modo quia præſumendum eſt, Miniſtrum Eccleſiæ, ita externe ſerio miniſtrantem, internam quoque intentionem adjungere; verum etiam quia ſola illa intentio exterior, ſeriaque forinſecus miniſtratio ſufficit, nulla licet accedente interiori intentione, ut ſtet validum Sacramentum: qua de re nobis eſt in ſequentibus diſputandum.

CA-

CAPUT V.

Ambroſii Catharini Syſtema de externa, ut ajunt, intentione proponitur, explicatur.

I. Confutato recentium Hæreticorum errore, qui Sacramentum ſtare ajunt, tametſi joco, & deriſione peragatur, omnique ſemota intentione id agendi quod agit Eccleſia; poſtulat officii ratio, ut qualis ea intentio eſſe debeat, paulo diſtinctius expendamus: celeberrimamque ea de re Ambroſii Catharini ſententiam, ad exactum Theologiæ criterium revocemus. Primò tamen omnium, quia eam ſententiam idcirco a multis impugnari video, quod a paucis intelligatur, hanc in bono lumine collocabo, ne forte, quod ſæpe fit, præpoſtero ſenſu accipiatur.

Catharini itaque ſententia eſt, ſtare omnino atque valere Sacramentum, ſi Miniſter duntaxat intendat celebrare ritum illum externum, quem Eccleſia celebrat; illumque re ipſa libere, ſerio, omnique ſemoto joco exterius adminiſtret, materiam adhibens, formamque pronuncians, in iis maxime circunſtantiis, ex quibus determinatur ad agendum tanquam Eccleſiæ Miniſter: nihilque obeſſe valori Sacramenti, ſi intus occulta mente contrariam intentionem animo gerat; nolitque clam, atque ſecreto actionem illam ſacramentalem eſſe, qualem illam Chriſtus inſtituit. Ita ille ſententiam ſuam exponit Opuſculo *de intentione Miniſtri*, quod pendente Concilio Tridentino, hac ipſa in urbe elucubravit. Cum contra alii plerique Theologi putent, Sacramentum irritum eſſe, niſi præter intentionem externi ritus celebrandi, ſeriamque ac minime jocoſam illius adminiſtrationem, interior etiam

iam atque ſecretior accedat intentio, qua ritum illum velit eſſe ſacramentalem, qualis eſt a Chriſto Domino inſtitutus.

Mentem ſuam opportunis exemplis aperit Catharinus. Da E. G. Judicem, qui ridens ac inter amicos, & pocula ludum faciens, ſententiam aliquam ferat; is certe judicium tuliſſe cenſendus non erit, nec reus joculari illa ſententia putabitur abſolutus, aut forte damnatus. At ſi ſedens pro tribunali, partibus auditis, ſervatiſque publici juris formulis, voce gravi, vultu, habituque ſenatorio, ſerio, libereque ſententiam pronunciet; annon quæſo judicium ſtabit, tametſi intus fortaſſis aliud animo volvat Judex, reumque occulta mente nolit abſolvere?

Da pariter, ſi lubet, virum aliquem, qui coram Judice juramentum emittat, libere ſerioque, juxta præſcriptas juris formulas; qui tamen intra ſemetipſum occultam intentionem retineat, eo ſe juramento nullatenus obligandi: annon jurisjurandi religione tenebitur; palamque exſibilabitur, ſi forte poſtea dicat, quod olim ajebat neſcio quis, *Juravi lingua, ſed mentem injuratam retinui?*

Tales tibi Miniſtros exhibet Catharinus, ritum externum libere, ſerioque celebrare volentes, ac re ipſa ſerio celebrantes, in iis maxime circunſtantiis, ex quibus determinantur ad agendum tanquam Eccleſiæ Miniſtri, illiuſque nomine. Hos valide Sacramenta conficere docet, licet intus occulta mente Sacramenta, uti Sacramenta conficere nolint, totumque quod exterius agunt, ſecreta mente retractent.

II. Quare Ambroſio Catharino gravem injuriam irrogant, qui nihil illum a Calvini, & Lutheri ſententia diſtare ajunt. Diſtat enim vero longe maxime, ac quantum diſtat ortus ab occidente. Illi quip-

quippe Sacramentum ratum effiutiunt, tametſi Miniſter ritum externum miniſtrare nolit, ſed irridere, illumque palam, aperteque ludat, vertatque ludibrio. Unde Sacramentum theatrale, ac ſcenicum, ratum validumque contendunt. Catharinus e contrario externi ritus ſerio miniſtrandi intentionem poſtulat, ſeriamque adminiſtrationem externam exigit, qualis a Miniſtro ſolenniter, & publice miniſtrante præſtatur; illiuſque efficaciæ nihil officere ait, contrariam voluntatem Sacramenti penitus irritandi; modo occulta ſit, atque ſecreta, nulloque externo ſigno ſe prodat. Unde & Marcus Antonius de Dominis, Lutheranæ ſectæ profeſſor, Lib. 6. *de Republica Eccleſiaſtica* Cap. 12., ubi perverſum hæreticorum dogma adſtruit, atque defendit, Catharinum a ſua, & Lutheranorum ſententia prorſus alienum agnoſcit.

Imponunt pariter Catharino qui inquiunt, nullam eum intentionem veram agnoviſſe faciendi quod facit Eccleſia; aut certe eum intentionem duntaxat externam poſuiſſe, quæ nihil re ipſa ſit quàm ipſemet actus exterior. Putida calumnia eſt, ex mero æquivoco derivata. Quanquam enim intentio a Catharino deſiderata, *externa* vulgo dicatur, ratione nimirum objecti ſui, quia ſpectat ritum externum ſerio celebrandum, qui ab Eccleſia celebratur; interior nihilominus intentio eſt ratione principii; cum ſit deliberatus mentis actus, quo Miniſter ritum illum externum celebrare conſtituit. Eum enim ſerio non celebraret, niſi celebrare re ipſa vellet: quandoquidem totum id facere dicitur, libere non coacte, publicum in Eccleſia Miniſterium exercens. Unde id aliqui aliis verbis dicunt, eundem plane ſenſum habentibus: deſiderari ſcilicet in Miniſtro intentionem faciendi quod facit Eccleſia; cujus tamen intentionis objectum ſit ritus

externus, ſerio ac libere peragendus, non vis, & efficacia ritus ipſius.

Eſt ergo in hypotheſi Catharini interna, veraque intentio externi ritus ſerio peragendi, quem Eccleſia peragit, atque frequentat: tametſi occulta alia intentio animo deliteſcat, qua id ipſum quod exterius, ſerioque peragit impius Miniſter, nullum irritumque, ac minime ſacramentale velit eſſe. Eſt, uno verbo dicam, ea in hypotheſi intentio faciendi quod facit Eccleſia, quam poſtulat Concilium Tridentinum: ſed de ſola illius intentionis qualitate, deque illius objecto, (ratione cujus externa pro more dicitur) unice diſputatur. Quare duo ſibi probanda ſumit clariſſimus Auctor: primum, illius intentionis objectum eſſe ritum ſacramentalem externum, tali materia, ac forma conſtantem: alterum, Miniſtrum ritum hujuſmodi celebrandi intentionem habere, ex hoc ipſo quod illum ſerio ac libere celebrat. Quomodo enim ſerio & libere celebraret, niſi celebrare intenderet? Cum omnis actus liber, ac ſerius, nonniſi ex judicio rationis, & voluntatis electione procedat.

III. Sic igitur expoſita Catharini ſententia, & a malignis interpretamentis vindicata, in eam ego pedibus, manibuſque venio; illamque omni argumentorum genere vindicandam aggredior; non unius Catharini præſidio tutus, quem ſatis aliunde novi liberioris ingenii Theologum; ſed tot aliunde Theologorum, & Juris Canonici peritorum auctoritate communitus, qui hoc idem ante Catharinum, ac etiam poſt illum ſumma conſenſione docuerunt. Præiverant ſiquidem Catharino, in eo tradendo ſyſtemate, Magiſter ſententiarum, Præpoſitivus, Petrus Cantor, Robertus Pullus Cardinalis, Petrus Paludanus Patriarcha Hieroſolymitanus, Innocentius IV. R. P., Sylveſter Prieras Sacri

cri palatii apoſtolici Magiſter, Angelus Clavaſius, Chryſoſtomus Javellus, aliique nonnulli, quorum nomina mihi exciderunt. Eundem ſubinde ſequuti ſunt Alphonſus Salmeronius, Joannes Vignerius, Marius Scribonius, Zacharias Paſqualigo, Jacobus Santabovius, Antonius Arnaldus, Vincentius Contenſonius, Gaſpar Iueninus, Franciſcus Genettus, Natalis Alexander, vir in omni ſcientiarum genere ornatiſſimus, & ſine controverſia hujus ævi ſummus, (quo Magiſtro glorior ac triumpho) aliique bene multi Sorbonicæ ſcholæ Magiſtri. Ut hinc jam in anteceſſum noſſe liceat, quàm temere, quàm audacter ſententia a tot Magiſtris, probatiſque Doctoribus aſſerta, atque defenſa, a nonnullis uti periculoſa ſugilletur, cenſuriſque amarioribus inuratur. Maxime cum laudatorum Doctorum unus ſententiam hanc anno 1649. Romæ defenderit publice, edito typis Libro, a Reverendiſſimo Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro *Vincentio Candido*, aliiſque Curiæ Cenſoribus approbato: in quo Theſim hanc propugnandam ſibi ſumit, quæ Catharini ſyſtema nullo fuco tectum, atque diſſimulatum, (quod ad minuendam invidiam faciunt aliqui) ſed ingenue candideque repræſentat; *Dicendum eſt ſufficere intentionem, quæ moveat Miniſtrum ad proferenda verba ſupra determinatam materiam, quam adhibeat ſimul cum ritu Eccleſiæ, & in hoc ſalvari intentionem faciendi quod facit Eccleſia; ita ut ſtante tali intentione, etiamſi adeſſet intentio Miniſtri non conficiendi Sacramentum, adhuc conficeret.* Ita Zacharias Paſqualigus, in ſacra morali Doctrina, Diſput. 72. *de Miniſtro Sacramenti* Sec. 4. Sed hæc proludii loco ſint, jam ad expoſitæ ſententiæ vindicationes accedo.

CAPUT VI.

Catharini ſententia Concilii Tridentini auctoritate firmatur; Eccleſiæ legibus, moribus, & uſibus ſtabilitur; latis olim ac nuper judiciis comprobatur: domeſtici impugnatoris effugia occupantur.

I. FOſſa mihi, & vallum erit, in ea vindicanda ſententia, Concilium Tridentinum, cujus mens eo ſtudioſius perquirenda eſt, quod hæreſim Lutheranam, & Calvinianam, a qua nihil Catharini ſyſtema diſtare ajunt æmuli obtrectatores, ex inſtituto damnarit. Sanxit itaque Tridentina Synodus Seſſ. 7. de Sacramentis in genere Can. 11. *requiri in Miniſtro intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia*: Tum vero Seſſ. 14., quæ eſt de Sacramento Pœnitentiæ Cap. *6.* paucis exponit, quandonam ea intentio in pœnitentiæ Miniſtro deeſſe cenſeatur; aitque id accidere, *ſi Sacerdoti deſit animus ſerio agendi, & vere abſolvendi*; adeo ut pœnitens *Sacerdotem jocoſe abſolvere, & non ſerio agere deprehendat*: additque, *Pœnitentem illum ſalutis ſuæ negligentiſſimum eſſe, qui Sacerdotem joco abſolventem agnoſceret, & non alium ſerio agentem ſedulo requireret*. Igitur intentionem illam ſufficientem judicat ſacra Synodus, quæ in voluntate ſacri ritus ſerio celebrandi conſiſtit; adeo ut Miniſter nullo externo ſigno adverſam intentionem adſtantibus prodat; ſeu, quod idem eſt, *Animum* in Sacerdote poſtulat ſacra Synodus *vere abſolvendi*; animum inquam externum, ſeria ſcilicet ſacri ritus celebratione manifeſtatum, atque expreſſum, ut loquitur D. Thomas; cujus animi defectus a pœnitente deprehendi poſſit.

Et certe pravam, ſi forte contingat, Miniſtri inten-

tentionem tunc tantum officere Sacramento docet ſacra Synodus, cum poteſt a pœnitente deprehendi: porro a pœnitente, aliove quocunque adſtante deprehendi non poteſt, quandiu ſecretior illa eſt, interior, menteque abdita, interimque ritus externus ſerio libereque peragitur. Itaque ſecretam, occultam, internamque Miniſtri intentionem, externæ ſeriæque celebrationi contrariam, nihil re ipſa officere Sacramento, docet ſacra Synodus Tridentina. Quæ vera germanaque Catharini ſententia eſt.

Hanc ipſam conſecutionem intulit Cardinalis Pallavicinus Lib. 12. Hiſtoriæ Concilii Tridentini Cap. 10., ubi ea ſacræ Synodi verba ponderans, ita ſcribit: *Ex his verbis conijcere poteſt quiſquis ea legerit, non eſſe rejectam ſententiam Catharini, aliorumque Theologorum opinantium ſufficere, ut ratum ſit Sacramentum, voluntatem in Miniſtro ſerio agendi; valorique Sacramenti duntaxat obeſſe jocum, quem ipſe Sacramentum ſuſcipiens cognoſcere poſſit.* Quid ad hæc audaciores Ariſtarchi, qui Catharini ſententiam a Tridentina Synodo proſcriptam indeſinenter occentant?

Sed & ipſe Hiſtoricus Eminentiſſimus æquior Theologo noſtro fuiſſet, & conſecutionem ex Seſſionis 14. verbis, multo veriorem, & ſponte fluentem elicuiſſet, ſi ejus ſententiam non modo *non eſſe rejectam* obſervaſſet, ſed & ſuſceptam, firmatamque fuiſſe dixiſſet. Quandoquidem quod de ſeria minimeque jocoſa Sacramenti adminiſtratione in ea Seſſione ſcriptum eſt, (quo Catharini ſententiam contineri fatetur Hiſtoricus) non modo a Patribus non rejicitur, ſed uti Patrum ipſorum Sententia, atque Doctrina fidelibus traditur, quam teneant, quam ſequantur.

Sane Tridentinæ Synodi mentem exploratam ha-

bebit ea in parte, quiſquis Lutheri errorem perſpectum habebit, quem proſcribendum ſibi ſumpſit ſacra Synodus. Quis porro Lutheri error erat, niſi ille ipſe quem Leo X. ex ipſius ſcriptis excerpſit, damnavitque una cum aliis ejuſdem articulis? *Si Sacerdos* (Lutheri 12. articulus erat) *non ſerio, ſed joco abſolveret, ſi tamen credat pœnitens ſe eſſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus*. Id ergo unum ex oppoſito ſanxit ſacra Synodus contra Lutherum, non ſtare videlicet Sacramentum, dum Sacerdos non ſerio, ſed joco rem ſacram peragit. Atque adeo nihil poſtulat aliud, ad Sacramenti valorem, & efficaciam, quam ut ſerio, & ſemoto joco ſacrum ritum exerceat. Quæ ipſamet Catharini ſententia eſt.

II. Et vero quis credat Ambroſium Catharinum, & Alphonſum Salmeronium, Tridentinæ Synodi Theologos, qui ejus condendis Canonibus allaborabant, ne ipſum quidem Canonum Tridentinorum ſenſum internoviſſe, ut proſcriptum in eis Lutheranorum errorem de induſtria recuderent? Catharinus porro, qui ante habitam Seſſ. 7. ſuum illud *de intentione Miniſtri* Opuſculum Tridenti elucubraverat, Patribus non improbantibus, illud idem quinto poſt anno, nempe 1552. Romæ typis edidit, ſententiæ propoſitique tenax: tantumque abeſt, ut ejus occaſione in aliquam erroris ſuſpicionem venerit, aut ab æmulis ſuis, quos & multos & graves ex Inſtituto ſuo expertus eſt, ea de cauſa fuerit laceſſitus: quin potius, cum eſſet jam tunc Minorienſis Epiſcopus, ad Compſanenſem Archiepiſcopatum a Julio III. Pontifice Maximo translatus eſt, anno 1552. imo Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis ſequenti anno deſignatus, & ad purpuram induendam, Romam vocatus: quanquam ne eam indueret, præcoci per iter morte prohibitus ſit. Salmeronius vero, qui Seſſioni 7. præſens Theolo-

logus interfuerat, abſoluta demum ſacra Synodo, ſuos in D. Pauli Epiſtolas Commentarios adornavit; in quorum Lib. I. par. 3. diſp. 2. qua quærit *an Eccleſia Catholica cognoſci poſſit*, hanc ipſam ſententiam de externa, ut vocant, Miniſtri intentione, ad Sacramenti efficaciam ſufficiente, defendit acriter, & prolixe, meliorique quam Catharinus ipſe, in luce ponit: Quodque notandum magis, Tridentinæ Synodi definitioni Seſſione 7. latæ congruentem oſtendit.

Sic enim ſententiam aperit ſuam: *Advertendum duplicem eſſe intentionem Miniſtri conferentis Sacramentum; alteram quidem publicam, & Eccleſiæ ipſius, cujus miniſterio perfungitur quicunque ille ſit qui Sacramentum diſpenſat. Hæc autem intentio ſatis exprimitur in ipſis Sacramentorum formis, ut Ego Te baptizo, Ego Te abſolvo, Hoc eſt Corpus meum. Intendit enim Eccleſia Catholica, ſicut & Chriſtus Sacramentorum auctor, per hujuſmodi verba baptizare, abſolvere, & panem in Chriſti Corpus convertere. Hæc autem intentio inſeparabilis eſt ab ipſis verbis, ſi integre, ut debent, proferantur. Et ideo Miniſtri ſoliciti eſſe debent, ut formam ipſam integre pronuncient, nec illam aliquo verbo contrario vitient, quo ſic perficiant Sacramentum, & Sacramenti effectum digne accedentibus conferant. Altera vero intentio privata eſt, & particularis ipſius Miniſtri; qui aut nihil credit eorum quæ facit, aut occulta, ſecretaque deriſione facit, aut contrariam habet intentionem non conferendi Sacramenta, aut eorum effectus; etiamſi Sacramentum in forma Eccleſiæ conſueta adminiſtret. Hæc intentio privata etſi neceſſaria ſit, ne Miniſter peccet, utque conformetur intentioni Eccleſiæ; tamen tam fortis, & efficax non eſt, ut vitiare Sacramentum poſſit.* Hæc ille ſub ipſum agitatæ quæſtionis initium; quæ multis ſubinde momentis evincit, ac probat. Cumque ſub finem, Canonem undecimum Seſſionis ſepti-

ptimæ Concilii Tridentini objiciat ſibi, quo ſancitum eſt, neceſſariam eſſe in Miniſtro intentionem faciendi quod facit Eccleſia, brevi verbo reſpondet: *Dicendum, quod ſi intentio illa ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, debet eſſe pars Sacramenti, non debet eſſe illa cordis interna, & privata ipſius Miniſtri; ſed publica, quæ verbis ipſis exprimitur: ut, Ego te baptizo &c.*

Quæ omnes conſiderationes, ſacræ Synodi Tridentinæ mentem, atque ſententiam, de externâ ut aiunt Miniſtri intentione, ad Sacramentorum efficaciam ſufficiente, meridiana in luce ponunt.

Patrum Tridentinorum mentem, in Catharini Syſtema propenſam & inclinatam oſtendit probatque luculentius, quod a laudato jam Cardinali Pallavicino narratur factum, obſervatione digniſſimum; ut ora tandem ſua comprimant Catharini oſores, & in ejus ſententiam deſinant allatrare. *Cum*, inquit, *excitata fuiſſet neſcio quæ contentio litteraria, inter Catharinum & ſacri Palatii Apoſtolici Magiſtrum; oppoſitiſque invicem libellis litigarent: rogatus eſt a Legatis ſummus Pontifex, palatii ſui Magiſtrum moneret, ut ab inferenda alteri moleſtia deſiſteret, affirmantibus illis, vitam & doctrinam Catharini ab omnibus commendari.* lib. 9. Hiſt. Cap. 6. Quo ex facto *Confici* ait purpuratus Hiſtoricus, *opiniones a Catharino defenſas Patribus Sacri Concilii haud ſuſpectas fuiſſe, nec illis fuiſſe in animo eas proſcribere*. Imo ſi recte colligis ſcriptor Eminentiſſime, hinc plane conficitur, opinionem hanc ſaltem a Catharino defenſam, cujus occaſione moleſtiam illi creabat aliquam palatii Apoſtolici Magiſter, non modo non fuiſſe Tridentinis Patribus *ſuſpectam*, & ab iis minime *proſcriptam*; ſed fuiſſe potius plenis ſuffragiis approbatam; cum eam Legati Pontificii dixerint *ab omnibus commendatam*. Annon enim plus eſt doctrinam aliquam commendari,

ri,

ri, quam non ſuſpectam haberi, indemnemque relinqui?

III. Suffragatur eidem Catharini ſententiæ, ac noſtræ, vetus & conſtans Eccleſiæ Catholicæ diſciplina. Cum enim Baptiſmata irrita, imo etiam dubia, & ſuſpecta, iteranda eſſe jam dudum Eccleſia definierit; omni retro ætate, variorum eventuum occaſione, diligentiſſime a ſacris Conciliis, ſummiſque Pontificibus conquiſitum eſt, quænam irrita, quænam etiam dubia, ſuſpectaque eſſent. Nulla ſæpius pronunciata ſunt ea, queis materia debita, præſcriptaque forma non fuiſſent a Miniſtris adhibitæ. Nulla & illa, quæ joco, & mimice conferrentur. Nulla etiam illa, quæ ab ebriis, & energumenis adminiſtrata fuiſſent. Dubia illa dicta ſunt, in quinto Concilio Carthaginenſi, quorum non adeſſent legitimi teſtes. Suſpecta & illa, quæ ab iis Hæreticis conferebantur, qui de Trinitatis Myſterio male ſentirent: non quod fides Miniſtri ad Baptiſmi valorem ſit neceſſaria; ſed quod periculum eſſet, ne Trinitatis invocationem intruſis erroribus vitiarent. Nuſquam tamen omni retro ætate quæſitum video, ad explorandam Baptiſmatis, alteriuſve Sacramenti integritatem, num Miniſter ſceleratus, & impius, qui ritum externum ſerio, omnique ſemoto joco miniſtraverat, internum quoque ſecretumque perficiendi Sacramenti propoſitum adhibuerit. Numve externam illam intentionem, quam ſeria rei ſacræ tractatione prodiderat, contrario mentis actu tacite revocaverit. Cum tamen in tanta impiorum Miniſtrorum turba ſuboriri dubitatio poſſet, num aliquis eo impietatis, & nequitiæ deveniſſet. Quorſum ea de re nuſquam eſt inſtructa quæſtio, ſi valido Baptiſmati, alterive Sacramento conferendo, ſatis non eſt intentio illa, quæ ſeria, minimeque jocoſa ritus externi tractatione continetur? Si ſecretæ illæ, occul-

occultæque impiorum Miniſtrorum retractationes Sacramentum irritum faciunt?

Neque vero audiendi qui dicunt, idcirco Eccleſiam de ea ſecreta, occultaque intentione Miniſtrorum nunquam quæſiiſſe, quia de occultis minime judicat. Quanquam enim de occultis Eccleſia minime judicet quoad factum, judicat tamen quoad jus: hoc eſt, tametſi non judicet, an is, vel ille occultam intentionem habuerit, quod utique facti eſt; judicat tamen, an eam habere debuerit, ad valorem, & efficaciam Sacramenti, quod maxime juris eſt. Uti certe Eccleſia non judicat, an qui ſacras in Templo preces fundit, internam mentis attentionem adhibeat; judicat tamen, an eam debeat adhibere, ut Deo grata ſit ejus oratio.

IV. Quid plura? Nonnullorum Miniſtrorum Baptiſmata lato judicio probavit Eccleſia, qui ultra ſeriam externi ritus adminiſtrationem, vix ac ne vix quidem internam illam, ſecretamque intentionem habere potuerant, qua ritum illum, quem forinſecus ſerio, ſemotoque joco tractaverant, Sacramentalem eſſe voluiſſent. Baptiſmum enim a Pagano, & a Judæo collatum, validum pronunciarunt Nicolaus I. R. P. in Reſponſo ad Conſulta Bulgarorum Cap. 104. & Gregorius II. Epiſt. ad Bonifacium Epiſcopum, apud Gratianum Diſt. 4. *de Conſecratione*. Res in confeſſo eſt apud omnes, ac patet ipſa per ſe ſe. Porro licet Paganus, & Judæus intentionem habere poſſint perficiendi ritum illum externum, quem forte viderunt in Eccleſia noſtra frequentari: ſecretiorem nihilominus intentionem habere non poſſunt, ritum illum perficiendi, uti re ipſa ſacramentalem, taliumque effectuum (ut ajunt) operativum, & productivum. Cum nulla, ac frivola eſſe credant Eccleſiæ Sacramenta, effectuumque omnino vacua; Chriſtumque impoſtorem per ſum-

ſummum nefas exiſtiment, qui nullam inſtituendorum Sacramentorum auctoritatem habuerit. Quemadmodum & ego vice verſa intentionem quidem habere poſſum Circumciſionis ritum celebrandi, quem forte fortuna vidi in Synagoga celebrari, aut ſacris in Litteris deſcriptum legi; poſſumque plane eundem illum ſerio, omnique ſemoto joco peragere; repugnat tamen ut eum celebrare velim, celebremque re ipſa, uti ſacramentalem; cum eum ſacramentalem modo non eſſe, fide teneam, & penitus abrogatum.

Et quidem Pontifices illi, quibus rata viſa ſunt Baptiſmata illa a Judæo, & Pagano collata, de prudenti quidem, ſeriaque materiæ, formæque adminiſtratione quæſierunt; de ſecreta vero, internaque illorum intentione nequaquam; etſi ingens ſuſpicio debuiſſet eſſe, eos illas nequaquam adhibuiſſe. Alteram igitur intentionem ſufficere cenſuerunt, quæ in ipſa ſeria formæ pronunciatione importatur.

V. Invictum adeo argumentum, quo Catharini cauſſa maxime nititur, ut declinet domeſticus adverſarius, qui Exercitationem hanc noſtram aggreſſus eſt impugnare, falſi mihi notam affricat: quaſi Romanorum Pontificum Nicolai I. & Gregorii II. decreta falſo citarim, quibus Judæorum Gentiliumque Baptiſma probaſſent. *Falſum eſt*, clamat ille, *quod Nicolaus I. loco citato illud approbet Baptiſma, quod a viro religione Judæo fuerit collatum ..... Falſum eſt Gregorium II. approbaſſe baptiſma a Pagano collatum: quin potius ipſum aperte reprobavit*. Miror ego talia auſum perpetuum in cathedra S. Thomæ moralis Theologiæ Profeſſorem: cum in ipſum D. Thomam verius quam in me recidat, quod mihi falſi crimen impingit. Is etenim 3. par. quæſt. 67. art. 5. Judæos atque Gentiles perinde poſſe valide baptizare (modo Eccleſiæ formam ſervent) evincit ac probat

Digitized by Google

bat ex illis ipſis Nicolai & Gregorii Decretis ſeu Reſcriptis. *Per Eccleſiam*, inquit, *determinatum eſt, quod non baptizati, ſive ſint Judai, ſive Pagani, poſſunt Sacramentum Baptiſmi conferre, dummodo in forma Eccleſiæ baptizent. Unde Nicolaus Papa reſpondet, de Conſecratione diſt.* 4. *ad conſulta Bulgarorum lib.* 3. „ *A quodam* „ *Judæo, neſcitis, utrum Chriſtiano, an Pagano, multos* „ *in patria veſtra aſſeritis baptizatos; & quid inde ſit* „ *agendum conſulitis. Hi profectò ſi in nomine SS. Tri-* „ *nitatis baptizati ſunt, rebaptizari non debent* „ *Si autem forma Eccleſiæ non fuerit obſervata, Sacramentum baptiſmi non confertur. Et ſic intelligendum eſt quod Gregorius II. ſcribit Bonifacio Epiſcopo:* „ *Quos a Paganis bapti-* „ *zatos eſſe aſſeruiſti, ſcilicet Eccleſia forma non ſervata,* „ *ut de novo baptizes in nomine Trinitatis mandamus.*

Unde vero habes Profeſſor eximie, non approbaſſe Nicolaum I. Baptiſmum a viro religione Judæo collatum: Eumdemque de viro duntaxat genere & ortu Judæo fuiſſe locutum, qui ad Chriſtianam religionem converſus eſſet? Conſtare id inquis, ex hiſce Reſcripti verbis, *a quodam Judæo, neſcitis utrum Chriſtiano, an Pagano*. Falleris. Nec enim id vel leviter oſtendunt verba hæc: ſed illud ſolum, neſciſſe Bulgaros, an qui tam multos in ipſorum patria baptizaverat, Judæus eſſet, an Chriſtianus, an etiam Paganus. Quod & D. Thomæ, & mihi, ad cauſſam quam defendimus, abunde ſufficit. Cum enim Baptiſma, a qualicumque, ſeu Judæo ſeu Chriſtiano ſeu Pagano collatum eſſet, validum pronunciaverit Nicolaus, illudque vetuerit iterari, modo in forma Eccleſiæ collatum eſſet; illud certo relinquitur, probaſſe Nicolaum I. baptiſma etiam a Viro religione Judæo, imo & a Pagano collatum.

Unde etiam habes Vir eximie, non approbaſſe Gregorium Baptiſma a Pagano collatum; quin potius aperte reprobaſſe? Quia, inquis, *a Pagano bapti-*

ptizatos mandavit de novo baptizari. Falleris & hîc multo turpius. Imo cum Gregorius reſcripſerit Bonifacio Moguntino Epiſcopo: *Quos a Paganis baptizatos eſſe aſſeruiſti, ſcilicet Eccleſia forma non ſervata, ut de novo baptizes in nomine Trinitatis, mandamus*; eoſque idcirco de novo juſſerit baptizari, quod non eſſet in eis ſervata baptiſmatis forma; conſequens omnino eſt, Gregorium illos e contrario de novo baptizari noluiſſe, vereque baptizatos judicaſſe, ſi fuiſſent in forma legitima baptizati. Atque adeo in ea illum fuiſſe ſententia, poſſe Paganos abſolute valide baptizare. Quod unum ex Gregorii II. reſcripto intulit D. Thomas, intulimus & nos, in adducta modo probatione Syſtematis Catharini.

De reliquo lepida eſt atque feſtiva, quæ a te huic noſtro Argumento aſſuitur diſtinctiuncula, ut vim ejus omni ex parte declines. Non poſſe ſcilicet, inquis, Judæum atque Paganum ritus illos exercere, uti ſibi ſuæque ſectæ Sacramentales & Sacros; poſſe tamen illos exercere, uti Sacros & Sacramentales nobis, Eccleſiæque Catholicæ; ſi eos tales nobis & Eccleſiæ eſſe cognoverint. Age enim, id abſolute & ſumme poſſint, quis dixerit eos velle, & revera facere, aut etiam moraliter poſſe, qui Eccleſiam noſtram habent uti profanam? Illique ipſi Pontifices, qui ritus aliquos noſtros ab illis exercitos probarunt aliquando, E. G. collata Baptiſmata, nuſquam inquiſiere, num illos uti nobis & Eccleſiæ noſtræ ſacros interna mente exercuerint. Quod illi quæſituri erant, ſi ritus illos, uti nobis & Eccleſiæ noſtræ ſacramentales & ſacros, interna intentione exercendos cenſuiſſent, ut rati & validi haberentur. Sed pergamus ad reliquas probationes, ex Eccleſiæ praxi & uſu petitas.

VI. Certe num eſſet irritum Calviniſtarum Baptiſma, in Galliis dubitatum eſt olim, nonnullis in Neu-

ſtria,

ſtria, & Provincia irritum opinantibus, quia, ut ajebant, *non habent Calviniſtæ intentionem baptizandi, in remiſſionem peccatorum*. Re ad examen vocata, in Concilio Provinciali Rothomagenſi anno 1581, & Aquenſi anno 1585. Calviniſtarum Baptiſma ratum, validumque judicatum eſt. Cujus quidem judicii hanc rationem unicam dedere Præſules Galliarum: *Quia conſtabat Calviniſtas in cœtu publico baptizare, in forma verborum, & materia a Chriſto Domino inſtituta: nec de hoc facto ambigi poterat*: uti ferunt laudatorum Conciliorum Acta. Satis igitur eſſe ſignificarunt Præſules illi, ſi ritus integer peragatur prudenter, ac ſerio, ut in publico Eccleſiæ cœtu fieri ſolet; eaque idcirco intentio adhibeatur, quæ joco opponatur, & ludo: nec de altera ſecretiori impiorum Miniſtrorum intentione quæſierunt, an ab illis adhibeatur, nec ne.

Equidem non inficior ego, Calvinianos eam quoque interiorem intentionem adhibere; eoſque velle prorſus intimo corde hunc ritum, uti ſacramentalem: at de hoc ipſo, tanquam ad valorem Baptiſmatis neceſſario, minime quæſierunt Galliarum Epiſcopi; ſatis ſuperque fore arbitrati, ſi prudenter, ac ſerio peragatur ritus externus. Neque obeſt, quod mihi non ita pridem inſuſurrabat Juvenis ornatiſſimus ad Calvinianorum Baptiſma tanquam irritum rejiciendum: Unuſquiſque, ajebat ille, ut opinatur & ſentit, ita & agit: at Calviniani vulgò opinantur ac ſentiunt, non eſſe neceſſariam in conferendo Baptiſmate, intentionem faciendi quod facit Eccleſia: igitur veriſimillimum eſt, eos illam nequaquam adhibere: atque ita illorum Baptiſma veriſimiliter nullum eſt. Non inquam id obeſt: Quia tametſi Calviniani eam intentionem neceſſariam non exiſtiment, ut Baptiſma valide miniſtretur; eam tamen neceſſariam exiſtimant, ut decenter pie ac reli-

religioſe conferatur. Quare moraliter certi ſumus, eorum Baptiſma validum eſſe, utpote cum ea intentione miniſtratum, quam illi ad piam religioſamque adminiſtrationem, reputant neceſſariam.

VII. Dictis colophonem apponet noſtræ hujus ætatis factum horrendum, quod ante annos circiter 80. Maſſiliæ contigit. Perditus Sacerdos, Parochialis Eccleſiæ Sanctæ Mariæ ab aquis fluentibus (vulgo *les acoules*,) Paſtor, ſeu verius lupus inventus eſt, magicis artibus deditus, pactoque execrando diabolo obligatus; qui per annos admodum 20. quibus Parochiam rexit, ſerio quidem oblatos ſibi parvulos baptizabat, totumque ritum externum ſerio peragebat; ſecretiori nihilominus intentione, totum quod agebat exterius, retractabat, infanteſque, quos luſtrabat, diabolo devovebat. Extremis vitæ metis admotus impius Paſtor Ludovicus Gaufredus, (hoc illi nomen erat) peccatum faſſus eſt publice, factique pœnituit, atque ita e vivis exceſſit. Vix dici queat, quot inde nati ſcrupuli, quot conſcientiæ morſus, in iis maxime, qui a nefario Miniſtro tincti fuerant; quorum & ego aliquos novi. De iterando Baptiſmate plurimi cogitabant. Quid tandem? Sententiam rogati Doctores Sorbonici, quid facto eſſet opus, pronunciarunt nihil eſse iterandum, ſtetiſse Baptiſmata rata, validaque; floccique faciendam impii Miniſtri declarationem, qui poſt peractos ſerio ſacros ritus, poſtea nihil ſe conficere voluiſse, pueroſque diabolo devoviſse dictitabat. Id enim in ejus poteſtate non erat, pueros diabolo devovere, effectumque Sacramenti impedire, adminiſtrato ſerio, ac libere Sacramento.

Secundum D. Thomæ mentem Doctores Sorbonici pronunciarunt, in 4. Sententiarum diſt. 6. Quæſt. 1. Art. 2. Quæſtiuncula 2. *Sacramentum Baptiſmi eſt, quo mediante acquiritur effectus Baptiſmi in anima bapti-*

ptizati. Unde tunc eſt rectitudo intentionis, quando baptizans Sacramentum ordinat ad effectum Sacramenti, qui eſt ſalus. Si ergo intentio adſit in Baptizante, qui intendit Sacramentum conferre, ſed deſit rectitudo intentionis, quia ordinat Sacramentum ad finem indebitum, non propter hoc in recipiente impeditur Sacramenti perceptio, quia ad hoc fertur intentio baptizantis; neque impeditur Sacramenti effectus: quia mundatio interior a Miniſtro non eſt: unde ejus intentio (prava ſcilicet, & occulta) *ad hoc nihil facit, ad irritandum ſcilicet Sacramentum.*

Idem ſecutis aliquot annis Doctores Sorbonici pronunciarunt, occaſione Petri Lavardini Cenomanenſis Epiſcopi; qui pariter morti proximus denunciaverat, nullum ſe ſacris Ordinibus, occulta ſecretaque mente, initiare voluiſſe, tametſi ſacros de more ritus ſeriò peregiſſet, adeo ut nullus perverſam ejus intentionem occultam deprehendere potuiſſet. Et has tamen ordinationes ratas, validaſque Doctores Sorbonici pronunciarunt.

De quibus lege Jacobum Santabovium in ſolutionibus Caſuum Conſcientiæ Tom. 2. Caſu 17. ubi & hoc alterum memoriæ prodidit. Cum paucos ante annos Eccleſiæ Parochialis S. Ægidii ſacrilegus Curio, Chriſtianæ religionis tandem factus apoſtata publice faſſus eſſet, toto ſe paſtoralis officii tempore, baptiſma ſerio quidem prudenterque miniſtraſſe; intus tamen ſecretaque mente, totum quod forinſecus ageret, retractaſſe: in eo tamen ſtetere Baptiſmate quotquot ab eo ficte ac ſimulate tincti fuerant, conſulta, ut credere par eſt, Academia Pariſienſi: unaque omnium inventa eſt illuſtris femina; quæ, ut eſt ſexus ille infirmus ac debilis animo, baptizari ſecundo voluit, obtinuitque pro imperio: ceteri omnes ſuſceptum Baptiſma ratum validumque tenuerunt.

Quid

Quid ad hæc æmuli obtrectatores, qui Catharini Sententiam tanto faſtidio deſpiciunt? Facta enim hæc, lataque de illis Sorbonæ judicia in dubium verti nequeunt, ſuntque in Galliis noſtris lippis & tonſoribus nota.

VIII. Iis exemplis ne victus ſuperatuſque videatur Domeſticus Impugnator, tria ſubtimide frigideque reponit. 1. Eccleſiam Cenomanenſis Epiſcopi ordinationes, & Parochi Maſſilienſis Baptiſmata iterari quidem, quaſi nulla fuerint, non juſſiſſe; ſed & illa etiam, quaſi rata fuerint, iterari non vetuiſſe. 2. Sacramenta illa fuiſſe a Doctoribus Sorbonicis rata ac valida pronunciata, quia æſtimatum eſt, a Miniſtris fuiſſe collata, qui eorum duntaxat effectus, gratiæ ſcilicet collationem, & characteris impreſſionem ſimpliciter nollent; non qui Sacramenta ipſa, ut Sacramenta ſunt, perficere occulta ſecretaque mente detrectarent. 3. Quia Miniſtris illis nullam ſe perficiendi Sacramenti intentionem internam habuiſſe declarantibus, nulla eſt data fides: quemadmodum viro in Matrimonio juncto nulla daretur fides, qui poſt initum in facie Eccleſiæ cum fœmina minus grata conjugium, a qua poſtmodum vellet abſcedere, publice affirmaret, ſe abſque intentione interna conſenſum in matrimonium præbuiſſe.

Ad populum phaleras illas, non ad Theologos, maxime Gallos, quales eſſe gloriamur. In primis enim ex quo Eccleſiæ Præſules Sacramentum, de cujus nullitate mota lis erat, cauſa cognita atque diſcuſsa non iterant, ratum validumque judicaſse cenſentur; quin ultra neceſse ſit decretum aliquod edi, quo illud idem iterari prohibeant. Quod in allatis caſibus contigiſse norunt Galli Theologi omnes, maxime vero Cenomanenſes, & Maſſilienſes.

Inſuper ex Reſponſo Jacobi Santabovii, qui unà

cum aliis Doctoribus Sorbonicis in conſultationem adhibitus fuerat, perſpectum eſt, quæſtionem tunc de Epiſcopo motam fuiſse, *qui non modo nullam intentionem habuerat adminiſtrandi Sacramenti Ordinis, dum ritum ab Eccleſia præſcriptum exercuerat; imo qui faſſus erat, nullam ſe intentionem habuiſſe ſuſcipiendi Ordinis Epiſcopalis, dum ipſemet fuerat inauguratus Epiſcopus.* Quare duplex tunc quæſtio movebatur: prior quidem, num fuiſset ille valide ordinatus Epiſcopus: altera, num fuiſsent alii ab eo ſubinde valide ordinati presbyteri: quòd utroque caſu interna ſecretaque defuiſset intentio Sacramenti per ſe & abſolute perficiendi.

Eccur tandem, rogo te Profeſsor eximie, Epiſcopo Cenomanenſi, & Parocho Maſſilienſi, nullam ſe perficiendorum Sacramentorum intentionem internam habuiſse, in mortis articulo declarantibus, fides nulla data fuiſset; cum quæ in mortis vicinia confeſſio fit præreritarum culparum, nonniſi ſincera, ingenua, candida eſse poſſit? Nec eſt ſimile quod affers exemplum viri Matrimonio juncti, cui nulla datur fides, ſi conſenſum ad Matrimonium ſibi defuiſſe declaret publice. Is enim ad ſui commodum proteſtatur, ut hoc pacto ab ingrata uxore poſſit abſcedere. Nemo autem in judicio pro ſe ſuiſque commodis teſtis accipitur. Qui vero extremis vitæ metis admotus, Sacramenta ſacrilege, fallaciter, fraudulenter miniſtraſse declarat, is certe contra ſe ipſum, atque ad ſui dedecus & infamiam atteſtatur. Unumquemque autem contra ſe ipſum, & ad ſui accuſationem, teſtem audiri & accipi, jura clamant.

C A-

CAPUT VII.

Hæc eadem ſententia Doctoris Angelici ſuffragio, Romanorumque Pontificum judiciis confirmatur: alia domeſtici impugnatoris ſuffugia præcluduntur.

I. TAmetſi nunquam ſe ſe D. Thomæ juratum Diſcipulum præbuerit Catharinus; (quam ob cauſsam haud ita bene audit in Thomiſticis Scholis) in hoc tamen quod expendimus, propugnando ſyſtemate, ita Sanctiſſimo Præceptori adhæſit intime, ut mirari mihi ſubeat, vel unum de Schola Thomiſtica in contrariam ſententiam abiiſse.

Solam externi ritus ſerio peragendi intentionem abunde ſufficere, ut ratum ſit, ac validum Sacramentum, palam adſtruit D. Thomas 3. part. Quæſt. 64. Art. 8. ubi de intentione Miniſtri ex inſtituto diſputat in hæc verba: *Quando aliquid ſe habet ad multa, oportet ut per aliquid determinetur ad unum, ſi illud effici debeat. Ea vero quæ in Sacramentis aguntur, poſſunt diverſis modis agi; ſicut ablutio aquæ, quæ fit in Baptiſmo, poteſt ordinari & ad munditiam corporalem, & ad ludum, & ad multa alia hujuſmodi: & ideo oportet quod determinetur ad unum, id eſt, ad Sacramentalem effectum, per intentionem abluentis. Et hæc intentio exprimitur per verba, quæ in Sacramentis dicuntur.* Eam igitur intentionem ſufficientem exiſtimat Doctor Angelicus, quæ verbis ipſis exprimitur; non alteram poſtulat interiorem, & occultiorem, quæ quandoque ſacrorum verborum expreſſioni repugnat.

II. At hæc levia, graviora ſunt quæ ſequuntur. Pergit Doctor Angelicus: cum enim in argumento ſecundo difficultatem ſibi objeciſset, quo pacto ſi Miniſtri intentio neceſsaria eſt, ſecuritas nobis ineſ-

ſe poterit de ſuſcepto valide Sacramento, omniſque ſcrupulus amovebitur; cum dubitari ſemper poſſit, num Miniſter veram habuerit perficiendi Sacramenti voluntatem: quid reponit ad hæc D. Thomas? An forte quod reponere coguntur adverſæ ſententiæ vindices: nos ſcilicet de ſecreta etiam intentione Miniſtri moraliter eſse certos; quia ex ſeria tractatione Sacramenti, quam videmus, præſumendum eſt, Miniſtrum Eccleſiæ recte pro officio ſe gerere, internamque intentionem adhibere? Minime gentium: ſed Catharini Syſtema palam amplectitur Doctor Angelicus. Ita quippe reſpondet ad 2. *Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, cujus eſt Miniſter: in verbis autem, quæ proferuntur, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exprimatur ex parte Miniſtri, vel Recipientis Sacramentum*. Intentio igitur Eccleſiæ, Miniſtri verbis expreſſa ſufficit, ad perfectionem Sacramenti; nec ei quidquam officit occulta mentis intentio contraria, niſi ſigno aliquo contrario exprimatur, juxta Doctorem Angelicum.

III. Scio eſse Aliquos, qui cum nebulas ipſis ſolis radiis offundere malint, quàm apertiſſimæ veritati faſces ſubmittere, ea D. Thomæ lucidiſſima verba cavillantur. Reponunt ſcilicet, ſentire Doctorem Angelicum, intentionem Eccleſiæ, verbis ſacramentalibus expreſsam ſufficere, non quidem ad perfectionem Sacramenti ſimpliciter, ſed ad ſecuritatem ſuſcipientis: quatenus ex illa intentionis expreſſione, moraliter certus eſt homo Sacramentum ſuſcipiens, intentionem quoque interiorem Miniſtrorum adeſse. Vah ludicrum interpretamentum, contextui e diametro repugnans! *Sufficit*, inquit Doctor Angelicus, *ad perfectionem Sacramenti*; feſtivi vero interpretes, *non ſufficit*, inquiunt, *ad perfectionem Sa-*

cra-

cramenti, ſed ad ſecuritatem ſuſcipientis; textumque prorſus adulterant.

Verum nihil apertius, ad abſonum interpretamentum exſufflandum, mentemque Doctoris Angelici ab omni cavillatione vindicandam occurrit, quàm quod habet ille in 4. Sentent. diſt. *6.* Quæſt. 1. Art. 2. Quæſtiuncula 1. ad 2., ubi cum eandem ſibi objectionem feciſset obviam, eodem prorſus reſponſo diluit; ſed lucidioribus verbis, quæ nullo poſſint gloſsemate declinari. *In Baptiſmo*, inquit, *& in aliis Sacramentis, quæ habent in forma actum exercitum, non requiritur mentalis intentio, ſed ſufficit expreſſio intentionis, per verba ab Eccleſia inſtituta. Et ideo ſi forma ſervatur, nec exterius aliquid dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus eſt.* Non igitur de ſecuritate ſuſcipientis tantum, ſed de valore Baptiſmi diſputat D. Thomas. Tantumque abeſt, ut mentalem intentionem, hoc eſt, ſecretam illam, occultamque exigat, & de illa ſuſcipientem ſecurum eſse dicat, dum expreſſionem intentionis exterius apprehendit, uti novi Interpretes obtendunt; quin potius mentali illa intentione ablegata, ſolam intentionis expreſſionem, quæ ſeria formæ prolatione continetur, neceſsariam exiſtimat, ut ſtet validum Sacramentum.

Unde Quæſtione ſupra laudata tertiæ Partis Art. 10. exponens quandonam intentionis perverſitate fiat irritum Sacramentum, ita pronunciat: *Cum aliquis intendit deriſorie aliquid agere, talis perverſitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando ſuam intentionem exterius manifeſtat.* Intentio ergo, qua perficitur Sacramentum, illa eſt, quæ in ſeria ſacri ritus adminiſtratione importatur, eique nuſquam officit maligna Miniſtri voluntas, ſacro ritui contraria, ſi occulta mente tegatur, nec manifeſtetur exterius. Quo capite Catharini ſententia ſita eſt.

Nec audiendus Joannes Baptiſta Gonetus, qui ex hoc ipſo Doctoris Angelici verbo, *præcipue quando ſuam intentionem exterius manifeſtat*, argumentum petiit in oppoſitum; inquiens, ſi tunc *præcipue* tollitur Sacramenti veritas, quando Miniſter contrariam intentionem exterius manifeſtat; igitur & tunc etiam, etſi minus *præcipue*, tollitur veritas Sacramenti, dum contrariam intentionem exterius minime manifeſtat. Ex aliis quippe locis ſupra laudatis compertum eſt, *τὸ præcipue* ſumi illic abſolute, non comparate; ut ſignificetur tunc tantum veritatem tolli Sacramenti, dum contraria manifeſtatur intentio.

Cum enim loco paulo ante laudato ex lib. 4. Sententiarum diſt. 6. abſolute dicatur, ſtare ratum ac validum Sacramentum, modo contraria Sacramenti minime perficiendi intentio *non exprimatur exterius*; conſequens profecto eſt, ſtare ſemper ratum ac validum Sacramentum; illiuſque veritatem nuſquam, ac ne minus quidem principaliter tolli, quando irritandi Sacramenti intentio latet occulta. Atque ita abſolute, non comparate tantum loquitur hic Doctor Angelicus, niſi ſit ſibi palam aperteque contrarius. Hanc porro loquendi formulam, qua vox *præcipue* non comparate ſed abſolute ſumitur, non eſſe Doctori Angelico prorſus inſolitam, melius cæteris novit Gonetus ipſe; quippe qui objectis ſibi D. Thomæ teſtimoniis exagitatus aliquando, ac male preſſus, quæ totam ea in voce *præcipue* vim faciunt; hoc uno ſe reſponſo exſolvit: *abſolute* loqui Doctorem Angelicum *non adverſative*, quod eſt *comparate*. Quod illi in expediendis morum & gratiæ quæſtionibus quandoque contingit.

Ita noſtri plerique nodum illum extricant. Ego vero nugacem illam Goneti cavillationem, quæ hac una voce *præcipue* ludit incautos, brevi obſervatione eludi poſſe crediderim multo facilius. Perverſam

ſci-

ſcilicet Miniſtri intentionem duobus poſſe modis externe manifeſtari; primo quidem aperta patentique Sacramenti deriſione; ut ſi jocando ludendoque baptizet miniſter impius atque ſacrilegus, hiſtrionis in modum: ſecundo, irreligioſa duntaxat atque indebita rei ſacræ tractatione; ut ſi Miniſter volens ac ſciens quidpiam omittat eorum, aut forte tractet indigne, quæ Eccleſia factitat baptizando; unde poſſit dubium aliquod de perverſa illius voluntate in adſtantium animis ſuboriri. Qua poſita diſtinctione, reſponderi poſſe crediderim; Doctorem Angelicum loco laudato recte ſapienterque dixiſſe, veritatem Sacramenti *præcipue* tolli, ſi Miniſtri intentionis perverſitas priori modo manifeſtetur exterius; (unde ait, *ſi Miniſter intendat deriſorie aliquid agere*) ut vel ſic oblique ſignificet, tolli quoque, etſi *minus præcipue*, veritatem Sacramenti, ſi altero forte modo minuſque patenti voluntatis perverſitas innoteſcat. Numquam tamen tollatur hæc veritas, ſi nullo omnino modo ea fiat perverſitas manifeſta, ſed tota intus in corde & animo deliteſcat.

IV. Aliam eludendæ D. Thomæ auctoritatis viam iniit domeſticus Impugnator, qui poſt quæſitas varias diſtinctionum ambages, quibus priora a nobis adducta SS. Doctoris teſtimonia elidere conatus eſt; ubi ad iſtud tandem venit, quod eſt inter omnia diſertiſſimum, ex lib. 4. Sent. diſt. 6. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 1. ad 2. variorumque Theologorum interpretamenta rejecit, quæ illius palato non ſapiunt, uti nec noſtro, eo demum devenit ut dicat: *Reſpondeo fatendo verbis illis contineri doctrinam de externa intentionis ſufficientia; ſed nego quod S. Thomas ſolutionem illam adhibuerit tanquam ſuam; hanc quippe non ut ſuam, ſed ut probabilem dumtaxat aliorum reſponſionem attulit.*

Annon quæſo iſtud eſt, nodum diſrumpere, non

ſolvere? Quamquam enim ad argumenti ſibi propoſiti ſolutionem id dicat Sanctiſſimus Doctor, ſecundam aliquorum ea de re Theologorum opinionem afferendo; perſpectum tamen eſt eum in ſecundam illam opinionem deſcendere, eamque ut veriorem & meliorem amplecti. Liquet id duplici ex capite: 1. Quia niſi eam ſecundam ſententiam, ut veriorem amplecteretur, ſuamque faceret, nullam propoſitæ ſibi objectioni ſolutionem ſuam daret, inſolutumque relinqueret argumentum: cum opinio ſeu ſententia prior, inter reſpondendum relata, rejecta tandem ab eo ſit, ac repudiata. 2. Quia eandem illam quæſtionem tractans ſecutis inde temporibus, 3. parte ſummæ Theologicæ queſt. 64. art. 8. eamdemque ſibi ſecundo loco objectionem proponens; cui pariter ex duabus Theologorum ſententiis, in quarto ſententiarum libro relatis, reſpondet atque ſatisfacit, primam rejicit aperte, ſecundam amplectitur *ut meliorem*, ſuamque facit. Figmentum igitur eſt inter omnia maximum, D. Thomam objectæ ſibi difficultati ex propria mente propriaque ſententia non reſpondiſſe, laudato libri 4. loco, ſed ex aliena duntaxat: cum hanc ipſam aliorum ſententiam amplexus ſit, feceritque ſuam.

Dictis nihiloſecius inſiſtit fervidus actor: utque momentum hoc noſtrum, ex duorum Divi Thomæ locorum collatione petitum eludat, reſpondet; *falſum eſſe quod S. Thomas idem ſibi argumentum proponens, & in Summa & in Sententiis, ſolutionem illam quam adhibuerat in Sententiis, hic iterum in Summa ſua adhibeat, eandemque doctrinam tradat utroque in loco.*

Quid itaque rei ſit videamus, & ſummæ Theologicæ contextum cum Sententiarum contextu conferamus. Libro itaque 4. ſent. Diſt. 6. Quæſt. 1. art. 2. titulus ſic inſcribitur. *Utrum intentio baptizantis ad*

Ba-

Baptiſmum requiratur? Objectio 2. ſic habet: *Intentio hominis non eſt alicui certa niſi ſibi. Si ergo requiratur intentio ad Baptiſmum, non erit certum de aliquo, quod ſit baptizatus, niſi apud eum qui baptizavit; ſed hoc eſt inconveniens, quod homo ſit in tanto dubio ſalutis: Ergo &c.* Reſponſio ad hanc ſecundam objectionem ſic effertur: *Ad 2. dicendum quod ad hoc dupliciter ſecundum diverſas opiniones reſpondetur. Quidam enim dicunt, quod ſi deſit mentalis intentio in baptizante, non confert Sacramentum Baptiſmi; tamen in adulto ſupplet fides & devotio effectum Baptiſmi, ut periculum ex hoc baptizato, qui ignorat intentionem baptizantis, nullum proveniat. Si autem ſit puer, creditur pie, quod ſummus Sacerdos, ſcilicet Deus, defectum ſuppleat, & ſalutem ei conferat: Si tamen non facit, non injuſte facit; ſicut nec in illo qui Sacramento non ſubjicitur. Alii dicunt quod in Baptiſmo, & in aliis Sacramentis, quæ habent in forma actum exercitum, non requiritur mentalis intentio, ſed ſufficit expreſſio intentionis per verba ab Eccleſia inſtituta. Et ideo ſi forma ſervatur, nec aliquid exterius dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus eſt. Non enim ſine cauſa in Sacramentis neceſſitatis, ſcilicet Baptiſmo, & quibuſdam aliis, actus baptizantis tam ſollicite expreſſus eſt, ad intentionis expreſſionem.*

In Summa vero Theologica 3. parte quæſt. 64. art. 8. titulus ſic inſcribitur, *Utrum intentio Miniſtri requiratur ad perfectionem Sacramenti?* Objectio 2. ſic habet: *Non poteſt homini eſſe nota intentio alterius: Si igitur intentio Miniſtri requiratur ad perfectionem Sacramenti, non poſſet homini ad Sacramentum accedenti eſſe notum, quod Sacramentum ſuſcepiſſet; & ita non poſſet habere certitudinem ſalutis, præcipue cum quædam Sacramenta ſint de neceſſitate ſalutis, ut infra dicetur.* Reſponſio ad ſecundam hanc objectionem ſic effertur. *Ad ſecundum dicendum, quod circa hoc eſt duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod requiritur mentalis inten-*

ten-

tentio in Miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur Sacramentum: ſed hunc defectum in pueris (qui non habent intentionem accedendi ad Sacramentum) ſupplet Chriſtus, qui interius baptizat: in adultis autem, qui intendunt Sacramentum ſuſcipere, ſupplet illum defectum fides & devotio. Sed hoc ſatis poſſet dici, quantum ad ultimum effectum, qui eſt juſtificatio a peccatis; ſed quantum ad effectum, qui eſt res & Sacramentum, ſcilicet quantum ad characterem, non videtur quod per devotionem accedentis poſſit ſuppleri: quia character numquam imprimitur niſi per Sacramentum. Et ideo alii melius dicunt, quod Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, cujus eſt Miniſter: in verbis autem quæ profert exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exterius exprimatur, ex parte Miniſtri, vel recipientis Sacramentum. Jam quis non videat, binas illas opiniones, ſecundum quas propoſitæ objectioni reſpondetur, eaſdem omnino utrobique eſse: ſecundam autem a Doctore Angelico uti *meliorem* aperte diſtinćteque probari in Summa, quæ ſimpliciter propoſita fuerat in ſententiis?

In ſcirpo itaque nodum quærit vir paulo ſubtilior, qui ut aliquod eas inter opiniones utrobique propoſitas diſcrimen oſtendat, obſervat, in Sententiarum libro non de omnibus Sacramentis agi, ſed de illis duntaxat, *quæ habent in forma actum exercitum;* cum contra in Summa Theologica de omnibus indiſcriminatim Sacramentis agatur. Papę quàm acuta quàm ſubtilis obſervatio! Ecquot quæſo Sacramenta ſunt, quæ non habent in forma actum exercitum, ſeu quorum in forma actus miniſtrantis non exprimitur? Unum duntaxat Euchariſtiæ Sacramentum: in ceterorum quippe omnium formis, miniſtrantis actus expreſsus eſt. Si itaque Theologis ita opinantibus fidem damus, ſolo excepto Euchariſtiæ Sacramento, *non requiritur in Sacramentis mentalis*

talis intentio, ſed ſufficit expreſſio intentionis per verba ab Eccleſia inſtituta. Quod Catharini adverſarii jugulum petit. Sed & alio ex capite futilis eſt obſervatio illa. Quia dum dicunt Theologi illi, non requiri mentalem intentionem *in Baptiſmo, & in aliis Sacramentis, quæ habent in forma actum exercitum*; ad alterius Sacramenti, quod actum exercitum in forma non habet, excluſionem non loquuntur; ſed in quibus id præ ceteris accidat, ſpecialiter notant; in quibus ſcilicet id potiori titulo potiorique ratione contingit, quod aliàs abſolute contingit in omnibus.

Futilior multo eſt altera obſervatio, dum oſtendere nititur, D. Thomam opinionem ſecundo loco notatam in 4. Sententiarum libro, non adoptaſſe, nec feciſſe ſuam; *quia alias ſibi ipſi contrarius dicendus* „ *foret*; quippe qui in hac ipſa quæſtiuncula, & a- „ libi ſæpe Miniſtri intentionem neceſſariam docet; „ cum hic e contrario ſola intentionis expreſſio ſuf- „ ficere dicatur. Inſuper omnia Sacramenta, proin- „ deque Sacramentorum formas, non ab Apoſtolis, „ ſed immediate a Chriſto inſtituta fuiſſe diſerte „ docet, diſt. 2. quæſt. 1. art. 4. Cum hic Sacramen- „ torum formæ, ſeu verba, in quibus illorum ſtat „ forma, *ab Eccleſia inſtituta* dicantur.

Ecquis enim non iſta brevi verbo conciliet? intentionem neceſſariam exponens, non occulta ſecretaque mente conceptam, ſed formæ verbis expreſſam: formaſque Sacramentorum a Chriſto ipſo ſecundum ſubſtantiam inſtitutas intelligens; etſi ſecundum modum & ordinem ab Eccleſia inſtitutæ non incongrue dici poſſint. Maxime cum celeberrimorum Theologorum ſententia ſit, Chriſtum D. quorundam Sacramentorum materias & formas in genere duntaxat inſtituiſſe, earumque determinationem in ſpecie, Apoſtolis & Eccleſiæ reliquiſſe.

Sed

Sed ad alias ſententiæ noſtræ probationes accedamus.

V. Succedit hoc in genere probationum generale principium a D. Thoma poſitum in 4. Sent. diſt. 5. Quæſt. 2. Art. 2. Quæſtiuncula 1. ex quo neceſſaria conſecutione colligitur, eum pro certo tenuiſſe, internam illam, ſecretam, ac pure mentalem Miniſtrorum intentionem, non eſſe ad Sacramenti valorem neceſſariam. Contendit enim eo loci, ea quæ ſunt de ſubſtantia Sacramenti, ſeu quæ neceſſaria ſunt, ut Sacramentum quantum ad ſubſtantiam ratum ſit, validumque, *Certa omnino eſſe* debere ſuſcipientibus, iiſdemque omnino nota: imo ea maxime ratione probat, probitatem Miniſtrorum, ad Sacramenti efficaciam, non eſſe neceſſariam, quod hæc non omnino ſit certa, ſed quandoque fidelibus ignorata, Sacramenta ſuſcipientibus. *Dicendum*, inquit, *quod in Sacramentis eſt aliquid, quod eſt de ſubſtantia Sacramenti, & aliquid, quod eſt de convenientia Sacramenti, & de ſolemnitate. Si ergo ſubtraheretur aliquid, quod eſt de ſubſtantia Sacramenti, non erit verum Sacramentum: ſi autem ſubtraheretur aliquid eorum, quæ requiruntur ad ſolemnitatem, vel convenientiam Sacramenti, propter hoc non deſinit eſſe Sacramentum. Unde cum bonitas Miniſtri non ſit de ſubſtantia Sacramenti, quia non omnino certa eſt, ſed quandoque ignorata; ea autem, quæ ſunt de ſubſtantia Sacramenti oportet eſſe certa: patet quod ſubtracta bonitate Miniſtri, adhuc eſt Sacramentum, dummodo alia, quæ ſunt de ſubſtantia obſerventur*. Quidni ergo colligamus, ex mente Doctoris Angelici, internam, ſecretam, ac mente abditam Miniſtrorum intentionem non eſſe ad ratum, validumque Sacramentum neceſſariam? Quandoquidem & illa omnino certa non eſt, ſed quandoque, imo ſæpiſſime ignorata; nec magis ea ſuſcipientibus conſtat, quàm probitas Miniſtrorum: cum

cum de utraque non niſi moralem ut ut maxime certitudinem poſſimus habere.

Num hoc generale D. Thomæ principium, *quæ ſunt de ſubſtantia Sacramenti oportet eſſe omnino certa*, ſat ſibi conſtet, communique Theologorum ſententiæ congruat, qui moralem certitudinem ſufficere ponunt, hoc loco nec quærimus, nec expendimus; qui de ſola nunc Doctoris Sanctiſſimi mente, atque ſententia, qualis illa ſit, diſputamus. Illud tamen non omiſerim obſervare, D. Auguſtinum hoc idem doctrinæ principium poſuiſſe, adverſus Donatiſtas diſputantem, Lib. 1. contra Litteras Petiliani Cap. 3. Qua de re plenius loco ſuo.

VI. Sequitur momentum alterum longe gravius, quod efficaciſſimæ demonſtrationis loco haberi debet. Non minor, imo major in adultis Sacramenta ſuſcipientibus intentio requiritur *recipiendi*, quàm in Miniſtris intentio *faciendi* quod facit Eccleſia. Unde Doctor Angelicus 3. parte, Quæſt. 68. Art. 7. ad 2. diſerte pronunciat, *ſi in adulto defuiſſet intentio ſuſcipiendi Sacramentum, eſſet rebaptizandus*; quaſi Baptiſma omni ex parte nullum ſuſcepiſſet. Et Innocentius III. R. P. Cap. *Majores*, extra *de Baptiſmo, & ejus effectibus*: *Ille qui nunquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec characterem ſuſcipit Sacramenti*. Quanquam enim ad Sacramentum, ut ſimpliciter actio eſt, paſſive tantum ſe habeat homo ſuſcipiens; ad illud tamen, ut Sacramentum eſt, etiam active ſe habet, volens ſcilicet, ſcienſque ſuſcipiendo. Idque uſque adeo verum eſt, ut illi ipſi hæretici, qui neceſſariam in Miniſtro intentionem negant, eam tamen in adulto ſuſcipiente neceſſariam fateantur.

Jam inquio ego, D. Thomæ explicatiſſima ſententia eſt, ſufficere in adulto ſuſcipiente Sacramentum, intentionem externi ritus ſerio ſuſcipiendi, ut

Ba-

Baptiſma, quoad characteris impreſſionem, validum ſit; tametſi intus ſecreta mente repugnet ille, minimeque conſentiat. Ita ille in 4. Sent. diſt. 6. Quæſt. 1. Art. 2. Quæſtiuncula 3. Ubi poſtquam præmiſiſſet, coactionem alicui illatam ad ſuſcipiendum Sacramentum, talem ac tantam eſſe poſſe, *ut principium ſuſcipiendi totaliter ſit ab extra;* uti dum aliquis reclamans, atque reluctans immergitur violenter: quo caſu Sacramentum ita coacte ſuſceptum nullum eſſe concedit; quia ea ſuſceptio libera non eſt, contrariaque ſuſcipientis intentio, ſeu repugnantia, ac reluctatio palam proditur: ſubjungit tamen Sanctiſſimus Doctor, ad inſtitutum noſtrum: *Si autem coactio ſit tantum inducens, ſicut ſit minis, vel flagellis: ita quod homo eligat potius Baptiſmum ſuſcipere, quam talia pati, tunc ſuſcipit Sacramentum, ſed non rem Sacramenti*: ſeu gratiam ſanctificantem, propter contrariam intentionem, ac repugnantiam in corde latentem. Quod aliis verbis dixerat paulo ante: *Sciendum quod non requiritur in adultis voluntas abſoluta ſuſcipiendi quod Eccleſia confert; ſed ſufficit conditionata, ſicut eſt in voluntariis miſtis*. Satis igitur eſt, judice Doctore Angelico, ſi Sacramentum ſerio forinſecus recipiatur, ut ſtet ratum, validumque, quoad characteris impreſſionem; tametſi ſecretior, & occulta recipiendi deſit intentio, imo contraria non recipiendi voluntas animo deliteſcat. Quanto itaque magis id ſatis erit, ut valide conferatur? Minor quippe, aut certe non major in conferente, quàm in adulto ſuſcipiente deſideratur intentio.

VII. Neque vero privata eſt illa D. Thomæ ſententia. Ita Pontifices Summi, ita Concilia ſæpenumero pronuntiarunt. Sic Hadrianus I. R. P. Epiſt. 8., quæ extat Tomo II. Conciliorum Galliæ, Saxones ſuppliciorum metu ad Baptiſmum adactos, Sacramentum vere ſuſcepiſſe decernit, *etſi foris tantum*,

(Pon-

(Pontificis verba ſunt) *non intus conſenſerant*: quia videlicet ritum externum ſerio forinſecus acceperant, ut interminatum ſupplicium effugerent, tametſi intus Baptiſmi ſuſceptioni reluctati eſſent. Sic etiam Innocentius III. R. P. Capite *Majores* extra *de Baptiſmo*: *Is qui terroribus, atque ſuppliciis violenter attrahitur, & ne detrimentum capiat, Baptiſmi ſuſcipit Sacramentum, talis, ſicut & is, qui ficte ad Sacramentum accedit, Characterem ſuſcipit Chriſtianitatis impreſſum; & ipſe tanquam conditionaliter volens, licet abſolute non velit, cogendus eſt ad obſervantiam fidei Chriſtianæ*. Sic demum Concilium Toletanum IV. Siſebuti Principis factum improbat quidem, qui Judæos ad Baptiſmum ſuſcipiendum metu ſuppliciorum adegerat, vetatque ne quid hujuſmodi in poſterum attentetur, propter periculum ſubverſionis: ſubjungit tamen, illos, qui ita metu ſuppliciorum adacti, Baptiſma ſeria forinſecus mente ſuſceperant, ad Chriſtianæ Religionis obſervantiam adigendos eſſe; *quia jam conſtat*, (Concilii Toletani verba ſunt) *eos Sacramentis Divinis aſſociatos, Baptiſmatis Characterem ſuſcepiſſe*. Quibus omnibus perſpicuum fit, non modo in foro externo, & ex juris præſumptione, hujuſmodi Baptiſmata valida fuiſſe judicata, ut ad Chriſtianæ Religionis obſervantiam obligari poſſent Judæi, ficto ſic animo baptizati; verùm etiam in foro interiori, atque ex rei veritate, rata fuiſſe, validaque; cum Judæos illos characteris impreſſionem accepiſſe Innocentius III., & Concilium Toletanum IV. verbis conceptiſſimis definiverint.

Atque hinc obiter videas, quàm ſit futile quod domeſticus Impugnator reponit, ne iis exemplis victus ſuperatuſque videatur: viros ſcilicet illos metu ſuppliciorum ad baptiſmum ſuſcipiendum adactos, internam habuiſſe ſuſcipiendi Baptiſmatis in-

ten-

tentionem, non quidem ante intentatas minas, ſed poſtea ſaltem, dum re ipſa ſunt baptizati: Eccleſiamque eorum Baptiſma validum judicaſſe; quia de internæ intentionis defectu non conſtabat. Id inquam futile. Cum enim ii *foris tantum, non intus conſenſiſſe* dicantur; neceſſe eſt ut ſuam illam repugnantem voluntatem internam, poſt intentatas etiam minas, ac in ipſa Baptiſmatis ſuſceptione tenuerint. Rurſus, cum *conditionaliter volentes* ad Baptiſmum acceſſiſſe dicantur, licet *abſolute nollent*; neceſſe eſt, ut tunc abſolute baptizari noluerint, dum conditionaliter volebant: conditionaliter porro duntaxat voluere poſt intentatas minas, & in ipſa Baptiſmatis ſuſceptione; (quandoquidem ante minas intentatas nulla omnino ratione volebant) igitur & tunc quoque repugnantem tenuere ſuſcipiendo Baptiſmati voluntatem: internam utique, de qua hic unice diſputamus. Neque refert ad infirmandam, quam inde petimus noſtræ ſententiæ probationem, quod Eccleſia de hujuſmodi intentionis internæ defectu, qui Judæis illis acceſſiſſe dicebatur, certa non eſſet: cum ea Baptiſmata rata validaque judicaverit, eo quoque ſuppoſito intentionis internæ defectu. Id ergo certum indubitatumque, Eccleſiam priſcis illis temporibus baptiſmata rata validaque cenſuiſſe, quæ repugnante interna voluntate, ſuſcepta eſſent, modo externa ſuſcipiendi voluntas atque conſenſio acceſſiſſet.

VIII. Id ipſum non ita pridem experti ſumus anno 1683. in ea ſcilicet ſolenni clade, qua Turcæ Viennam Auſtriæ obſidentes, mirabili Dei judicio percuſſi ſunt. Factum refert Illuſtriſſimus Præſul Franciſcus Genettus Epiſcopus Vaſionenſis, Tractatu *de Baptiſmo* Tom. III. pag. 324. Scilicet cum Turca quidam, *Orchamus* nomine, mortem undequaque obverſantem effugiens, inter mortuorum acervum ali-

aliquandiu vivus delituiſſet, ac tum ſuperveniente nocte, militis Poloni veſtibus indutus, in Chriſtianorum exercitum irrepſiſſet ignotus, a milite chriſtiano, neſcio quo, linguæ errore detectus eſt; qui eidem cruentam mortem intentavit, ni ſubito Chriſtianam Religionem profiteretur, ac Sacrum Baptiſma ſuſciperet. Aſſenſit *Orchamus*, externe tamen, ac forinſecus, ut mortem ſibi intentatam effugeret; nulloque pacto intendens animo, Mahumeticam ſectam deſerere: atque ita a Chriſtiano milite baptizatus eſt. Re poſtmodum in judicium vocata, valeret ne Baptiſma hoc pacto ſuſceptum; valere illud, quantum ad Characteris impreſſionem, pronunciatum eſt: quia conſenſum externum dederat, etſi metu mortis expreſſum; nulloque externo ſigno contrariam prodiderat intentionem.

Idem alio caſu experti ſumus, quem idem ille Vaſionenſis Epiſcopus retulit pag. 342. Hebræi ſcilicet alicujus matrimonio juncti, qui ut uxori ſuæ ad Chriſtianam Religionem converſæ complaceret, moremque gereret, Baptiſmum ficte ſuſcepit; externum ſcilicet ritum libenti, prompto, gratoque in ſpeciem ſuſcepit animo; intus tamen, ſecretaque mente nolebat accipere, imo cordis intimo repudiabat, nolebatque re ipſa Chriſtianus fieri. Qui tamen Baptiſmus ratus, validuſque, quoad Characteris impreſſionem, judicatus eſt. Adeo ſcilicet verum eſt, ſatis eſſe, ea quæ facit Eccleſia, ſerio extrinſecus adhibere, atque recipere, ut rata ſint, ac valida Sacramenta: quo caſu nulla vel Miniſtri, vel recipientis occulta intentione contraria irritantur.

IX. Atque hinc internoſcere facile eſt, quid ſibi velit Doctor Angelicus 3. parte Quæſt. 68. Art. 7. dum ſinceram, & minime ſimulatam in ſuſcipiente deſiderat intentionem, ut ratum ſit, ac validum

Sacramentum. Et dum in 4. Sent. Diſt. 27. Quæſt. 1. Art. 2. Quæſtiunc. 4. ait: *Si quis ablutionem reciperet, non intendens recipere Sacramentum, ſed ludum, & dolum facere, non eſſet baptizatus.* Perſpicuum quippe eſt, id eum deſiderare, ut præcipuus Sacramenti effectus obtineatur, juſtificatio ſcilicet ſuſcipientis; non ut ſtet validum Sacramentum ſecundum ſe ſe, & quoad Characteris impreſſionem. Aut certe ſi de Sacramenti abſoluta validitate eum agere velit aliquis; de ſimulata intentione intelligendus erit, quæ prodatur exterius, ut Art. 8. Quæſt. 64. declaravit. Aliàs ſecum ipſe pugnabit Doctor Angelicus.

CAPUT VIII.

D. Auguſtinus Catharini ſententiæ præformator, atque aſſertor oſtenditur: falſa domeſtici impugnatoris interpretatio refellitur.

I. OCcaſione celeberrimæ controverſiæ, quam de fide in Sacramentorum adminiſtris neceſſaria, adverſus Eccleſiam moverant Donatiſtæ, varia ſibi permixte, atque confuſe proponit dubia Sanctiſſimus Doctor Lib. 7. de Baptiſmo contra Donatiſtas Cap. 53. ab hiſce verbis initium faciens diſputandi: *Quæri etiam ſolet, utrum approbandum ſit Baptiſma, quod ab eo qui non accepit, accipitur, ſi forte curioſitate aliqua didicit, quemadmodum dandum ſit? Et utrum nihil interſit quo animo accipiat ille, cui datur, cum ſimulatione, an ſine ſimulatione? Si cum ſimulatione, utrum fallens, ſicuti in Eccleſia, vel in ea quæ putatur Eccleſia? An jocans, ſicuti in mimo: & quid ſit ſceleratius, in Eccleſia fallaciter accipere? An in hæreſi, vel ſchiſmate ſine fallacia, ideſt animo non ſimula-*

mula-

mulato? & utrum in hæreſi fallaciter, an in mimo cum fide, ſi quiſquam inter agendum repentina moveatur pietate? Quamquam talem ſi etiam illi conferamus, qui in ipſa Catholica Eccleſia fallaciter accipit, mirum ſi dubitatur quis cui præferendus ſit?

Ex tot illis confuſe permixteque propoſitis dubiis, unum eſt, quod agitatam hactenus quæſtionem contingit de proximo; imo quod illam intime refert, verbis ſono quidem aliquanto diverſis, eundem tamen apud æquos æſtimatores ſenſum habentibus. Quid enim aliud eſt quærere, *Utrum probandum ſit Baptiſma, quod cum fallacia, & ſimulatione datur, aut forte recipitur*; quam illud ipſum quærere, quod hactenus diſputavimus; ſit ne ratum, validumque Baptiſma, quod ſerio, omnique ſemoto joco forinſecus datur, recipiturve, intus tamen occulta, ſecretaque mente rejicitur, aut negatur? quandoquidem in iſta facti ſpecie, ſimulatio, atque fallacia in eo maxime poſita eſt, ut quod externe fit ſerio, libere, atque prudenter, intus in animo, clam atque ſecreto retractetur.

Porro tametſi D. Auguſtinus tot illa ſibi propoſita dubia non tam ſolvat, quam poſteris ſolvenda relinquat: quodque de Baptiſmo mimice, & jolariter collato, aut etiam forte ſuſcepto, motum eſt dubium, ab OEcumenica Synodo ſolutum iri peroptet, novaque revelatione clareſcere: duo tamen de eo, quod noſtra nunc intereſt, propoſito dubio diſputando ponit, ſtatuitque indubitanter, ac certo; quæ Sanctiſſimum Doctorem Catharini ſententiam, ac noſtram præformaſſe, ac docuiſſe, palam, aperteque demonſtrent.

Primo. *Præteritis Majorum ſtatutis non dubito*, inquit Auguſtinus, *etiam illos habere Baptiſmum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt, vel ubi putatur eſſe Eccleſia, ab eis in quorum*

ſocietate id accipitur, de quibus dictum eſt, ex nobis exierunt: hoc eſt, apud hæreticos, vel ſchiſmaticos. Ex quo profecto conſequens eſt, judice Auguſtino Majorum etiam ſuorum ſtatutis edocto, ſtare ratum, validumque Baptiſmum, ſeu in Eccleſia, ſeu extra Eccleſiam, fallaciter, & cum ſimulatione ſuſcipiatur. Quid vero illud eſt, *Baptiſmum fallaciter, & cum ſimulatione ſuſcipere*, niſi ritum illum, quem facit Eccleſia, in ſe, & ſupra ſe exterius fieri velle, ſerioque recipere; intus vero corde, & animo abnuere, recuſare?

Secundo. Obſervat paulo ante Sanctiſſimus Doctor, tales cum ea fallacia, & ſimulatione baptizatos, ſi eorum tandem prodatur ſimulatio, atque fallacia, excommunicatione quidem in Eccleſia puniri, aut per pœnitentiam ſanari, a nemine tamen rebaptizari: quod ſignificat illis verbis obſervatione digniſſimis: *Si poſtea ſimulatio prodatur, nemo repetit, ſed aut excommunicando punitur illa ſimulatio, aut pœnitendo ſanatur.* Quod etiam lib. 1. cap. 12. obſervaverat: *In illo*, inquiens, *qui fictus acceſſerat, fit ut non denuo baptizetur, ſed ipſa pia correptione, & veraci confeſſione purgetur, quod non poſſet ſine Baptiſmo; ut quod ante datum eſt, tunc valere incipiat ad ſalutem, cum illa fictio veraci confeſſione receſſerit.* Ex quibus & illud conſequens eſt, Baptiſmum cum fallacia, & ſimulatione ſuſceptum (ſeu ſerio forinſecus acceptatum, intus tamen corde, & animo recuſatum) ratum, validumque fuiſſe ab Eccleſia judicatum; etiam ubi ſimulatio, atque fallacia detecta erat. Aliàs nil dubitandum, quin ſi vel levis de illius Baptiſmatis nullitate ſuſpicio fuiſſet, Eccleſia Catholica fallaces illos, ſimulatoſque rebaptizaſſet. Imo & illud ſequitur ultimum: Baptiſmum ficte ſimulateque ſuſceptum, quoad Characteris impreſſionem, quod hic maxime quæritur, valuiſſe: cum ſublata fictione, nul-

nullaque illius facta iteratione, ad ſalutem valere inceperit.

II. Aberrant vero turpiter nonnulli, qui ut Auguſtinum Catharino, & nobis eripiant, ſumma fiducia reſpondent: Doctorem Sanctiſſimum, nomine *Baptiſmi cum fallacia, & ſimulatione ſuſcepti*, non eum intellexiſſe, qui ſerio prudenterque externe, foriſque ſuſcipitur, intus tamen corde, & animo recuſatur; atque adeo non illum ratum, validumque cenſuiſſe: ſed eum intellexiſſe duntaxat, qui licet interna ſimul, atque externa intentione ſuſcipiatur, ſine fide tamen, debitiſque diſpoſitionibus, ſeu cum conſcientia peccati mortalis plerumque recipitur: quem hodie viri de Schola *Baptiſmum fictum*, ſeu *cum fictione ſuſceptum* de more vocitant: fictione ſcilicet diſpoſitionum, non fictione Sacramenti: quem idcirco ratum, validumque cenſuerit Sanctiſſimus Doctor, uti & in præſentia Theologi cenſent univerſi.

Aberrant illi, inquam. Auguſtinum enim id nominis, quo ſenſu diximus hactenus, uſurpaſſe, duo evincunt apertiſſime. Primo, quod non ſemel ibidem affirmet, poſſe Sacramentum Baptiſmatis in hæreſi, vel ſchiſmate dari vel ſuſcipi, ſine ſimulatione, atque fallacia, ut ex recitato paulo ante contextu liquet. Quis autem ſibi finxit unquam, in hæreſi, vel ſchiſmate dari, vel ſuſcipi poſſe Baptiſmum, cum fide, debitiſque diſpoſitionibus? Non ergo ſimulatio, atque fallacia, de qua diſputat Auguſtinus, fidei defectus eſt, bonarumque diſpoſitionum, ſeu conſcientia peccati mortalis. Secundo, quod aſſerat identidem Auguſtinus, in Eccleſia *putatitia*, atque adeo falſa, reperiri perinde poſſe veraces, atque fallaces Baptiſmatis datores, & receptores. Non itaque fallacium nomine, infideles, maleque diſpoſitos intelligit; uti nec nomine vera-

cium, fideles, beneque diſpoſitos denotat: cum fideles, ac bene diſpoſitos in falſa Eccleſia dari impoſſibile ſit.

III. Fallitur & noſter domeſticus adverſarius, qui de bonis maliſve recipientium diſpoſitionibus ſilens, Auguſtinum nomine fallaciter ſimulateque recipientis aut dantis eum putat intellexiſſe, *qui Sacramentum tradit aut recipit abſque fide aliqua de illius veritate aut utilitate: quam tamen fidem eo ipſo exterius ſimulat, quo Sacramentum ſponte ſerioque ſuſcipit.* Auguſtinus enim fallaces hujuſmodi ac ſimulatos datores & ſuſceptores in vera etiam Eccleſia eſſe ſupponit, dum quæſtiones has movet: *Quid ſit ſceleratius, in Eccleſia etiam fallaciter accipere; an in hæreſi vel ſchiſmate, ſine fallacia: ...utrum nihil interſit, quo animo accipiat ille cui datur; cum ſimulatione aut ſine ſimulatione? Si cum ſimulatione; utrum fallens, ſicut in Eccleſia, vel in ea quæ putatur Eccleſia? ..... Utrum hoc magis Baptiſma ſit acceptandum, cum & tradens & accipiens fallaciter agunt, in ipſa unitate Catholica, quam illud quod in mimo datur?* Porro in Eccleſia nullus eſt aut poteſt eſſe, qui fidem de Sacramenti veritate & utilitate non habeat; cum vel hoc ipſo Eccleſiæ fidem habere deſineret, ejuſque ſocietatem amitteret: non itaque de hujuſmodi fallacibus & ſimulatis datoribus & ſuſceptoribus loquitur D. Auguſtinus, qui fidem de ſacramenti veritate & utilitate non habent.

Ecquas vero rimas quærit ille ut elabatur, vimque argumenti hujus effugiat? Audiamus: *Quamvis nemo ſit niſi per fidem integram verum Eccleſiæ membrum, poteſt tamen qui fide caret reperiri in Eccleſia, ſeu in ipſo fidelium cætu, ibique baptiſma vel conferre, vel recipere: ad id namque ſatis eſt, ut qui recipit fidem ſimulet; qui vero miniſtrat, nondum ſit a com-*

mu-

munione cœtuque fidelium, ut hæreticus, ſegregatus. Scilicet, ſi recte intelligo, homo ſine fide in Eccleſia eſſe poteſt, de Eccleſia ſeu membrum Eccleſiæ eſſe non poteſt.

Atqui, ſubſumo ego, de fallacibus & ſimulatis datoribus & receptoribus loquitur Auguſtinus, qui non modo in Eccleſia ſint cætuque fidelium, ſed & qui ſint de Eccleſia, ſeu qui fidem Eccleſiæ teneant: cum de iis diſtincte loquatur, qui ſunt in ipſa unitate Catholica: (*Tradens & accipiens fallaciter agunt in ipſa unitate Catholica*) quo nomine fidem Catholicam ubique paſſim intelligit Auguſtinus, a qua habet Eccleſia quod ſit una: Non itaque de iis agit, qui fidem de Sacramenti veritate & utilitate non habent.

IV. Turpius longe multo falluntur, ac etiam peccant, qui ut Auguſtinum non modo Catharino, ac nobis eripiant, ſed & Luthero, atque Calvino per ſummam perfidiam tradant, perfracte reponunt: Doctorem Sanctiſſimum, nomine *Baptiſmi cum fallacia, & ſimulatione dati, aut forte ſuſcepti*, eum intellexiſſe, qui ſine ulla prorſus intentione faciendi quod facit Eccleſia, tam interna, quam externa datur, aut forte ſuſcipitur: eumque Baptiſmum hujuſmodi ratum, validumque idcirco dixiſſe errando, quod nihil tunc temporis ea de re definiviſſet Eccleſia. Vah temerarios, atque audaces Auguſtini reprehenſores! quos Cardinalis Noriſius pro meritis exagitat, in Vindiciis Auguſtinianis Cap. 4. Parag. 7. Certe ſi ſic eſt, ut iniqui cenſores effutiunt, non modo in ſupino errore fuiſſe convincitur Auguſtinus, ſed & tota retro Majorum traditio, totaque illius ævi aberravit Eccleſia. Quandoquidem quod illic de Baptiſmo fallaciter, & ſimulate ſuſcepto pronunciat D. Pater, *ex præteritis Majorum ſtatutis* indubitanter accepiſſe, ac didiciſſe pro-

fitetur: illumque Baptiſmum fallaciter, & ſimulate ſuceptum, ubi ſemel prodita eſt ſimulatio, atque fallacia, a nemine unquam in Eccleſia iteratum, ac repetitum fuiſſe, conteſtatur.

His ergo præcluſis effugiis, probatum relinquitur, Auguſtinum Catharini ſyſtema, de externa, ut vocant, in Sacramentis adminiſtrandis, ac recipiendis intentione, præformaſſe, ac docuiſſe.

V. Idem ex generalibus Auguſtinianæ Doctrinæ principiis aperte colligitur, quibus ſcilicet D. Parens Donatiſtas, Miniſtrorum fidem, ad Sacramentorum efficaciam, poſtulantes confutavit, ac vicit. Lib. etenim 1. contra Litteras Petiliani Donatiſtæ, principii loco ponit, ac ſæpius inculcat, *Iniquam, & maculoſam baptizantis conſcientiam, ſecretam licet, & occultam, baptizato nocere nequaquam poſſe, & Sacramentum effectu ſuo vacuare*: & Petilianum Donatiſtam, quod aliter vulgata apud ſuos Epiſtola docuiſſet, exagitat multis modis. Cum enim dixiſſet Donatiſta, *Conſcientiam dantis baptiſmum attendendam eſſe, quæ abluat accipientis*: ſic in eum inſurgit Auguſtinus cap. 1. *Quid ſi lateat dantis conſcientia, & fortaſſe maculoſa ſit? quomodo poterit accipientis abluere conſcientiam, ſi, quemadmodum dicit, conſcientia dantis attenditur, quæ abluat accipientis? Si enim dixerit, ad accipientem non pertinere quidquid mali latuerit in conſcientia dantis; ad hoc fortaſſe valebit illa ignorantia, ut de conſcientia baptizatoris ſui non poſſit neſciens maculari. Sufficit ergo, ut alterius conſcientia maculoſa, cum ignoratur, non maculet: Numquid autem etiam abluere poteſt?*

Pergit Sanctiſſimus Doctor, poſitumque principium (iniquam ſcilicet, & maculoſam baptizantis conſcientiam baptizato nocere non poſſe, & Baptiſmum effectu ſuo vacuare) probat, atque confirmat Cap. 3. hac maxime ratione: quia ſi ex recta ba-

baptizantis conſcientia penderet Baptiſmatis efficacia, baptizatorum ſalus ſemper eſſet incerta, illorumque ſpes ponenda eſſet in homine, videlicet baptizante. *Quomodo*, inquit, *de iſtis Baptizatoribus ſecuri erunt, ſi conſcientia dantis attenditur, quæ latet oculos accepturi? Ita ſecundum eorum ſententiam fit ſalus illa ſpiritualis incerta; dum contra Scripturas Sanctas, quæ dicunt, bonum eſt confidere in Domino, quam confidere in homine: & maledictus omnis, qui ſpem ſuam ponit in homine; ſpem baptizandorum auferunt a Domino Deo, & in homine ponendam eſſe perſuadent. Unde fit omnino ut non incerta tantum, ſed prorſus nulla ſit ſalus: quia Domini eſt ſalus, & vana ſalus hominis. Itaque quiſquis in homine ſpem poſuerit, etiam quem juſtum, & innocentem novit, maledictus eſt.*

Quid plura? Dictis ſemper inſiſtens Sanctiſſimus Doctor, altera ratione evincit Cap. 5. efficaciam, vimque Baptiſmatis a bona, malave baptizantis conſcientia pendere non poſſe; quia non conſcientia baptizantis juſtificat baptizatum, ſed Chriſti juſtitia; nec ſpiritualis regenerationis auctor eſt homo quicumque fidelis, & ſanctus; ſed Chriſtus ſolus, qui unus eſt origo, & radix, & caput baptizatorum. *Neque enim*, inquit ille, *etiam cum per ſanctum, & fidelem diſpenſatorem gratia ſpiritualis credentibus impertitur, diſpenſator ipſe juſtificat; ac non ille unus, de quo dictum eſt, quod juſtificat impium. Aut vero Apoſtolus Paulus caput eſt, & origo eorum, quos plantaverat; aut Apollo radix eſt eorum quos rigaverat; ac non ille, qui eis in credendo fidem dederat; cum idem dicat, ego plantavi, Apollo rigavit, ſed Deus incrementum dedit: itaque neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus? Nec radix eorum erat ipſe, ſed potius ille, qui ait, Ego ſum vitis, vos eſtis ſarmenta? ..... Origo mea Chriſtus eſt, radix mea Chriſtus eſt, caput meum Chri-*

ſtus

ſtus eſt ..... Me innocentem non facit niſi qui mortuus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter juſtificationem noſtram. Non enim in Miniſtrum, per quem baptizor, credo, ſed in eum, qui juſtificat impium. Cap. 7. libri laudati.

VI. Sic ſane Auguſtinus nervoſe prorſus, invicte, & eleganter in Donatiſtas, ut Baptiſmatis efficaciam ex ſecreta, & occulta baptizantis conſcientia, fide nimirum, ſanctitate, ac religione minime pendere demonſtraret: de iis quippe Miniſtrorum dotibus, eſſent ne ad Sacramentorum efficaciam neceſſariæ, quæſtio illis erat. At quidni quoque totam illam Divi Auguſtini ratiocinationem, (ſi principia ipſa quibus innititur, accurate perpendimus) ad quæſtionem, quæ nobis in manibus eſt, dirimendam trahamus; ut alteram ex altera finiamus?

1. Si enim ex fide, & ſanctitate baptizantis, vis & efficacia Baptiſmi pendere nequit, judice Auguſtino, quod ex occulta, ſecretaque illius conſcientia pendere non poſſit: quid quæſo ex interna illa, menteque abdita, de qua nunc agimus, intentione pendebit; quæ occultæ perinde, ſecretæque conſcientiæ motus eſt?

2. Si ex fide, & ſanctitate baptizantis, vis & efficacia Baptiſmi pendere nequit, quia vel ſic Baptizatorum ſalus ſemper eſſet incerta; (quod magnum Doctori Sanctiſſimo incommodum viſum eſt) illorumque ſpes ponenda eſſet in homine, fideli nimirum, & ſancto: quid quæſo ab interna illa, menteque abdita, de qua quærimus, intentione pendebit efficacia Baptiſmi? cum & ſic baptizatorum ſalus perinde eſſet incerta, quibus nihilo magis explorata eſt mentalis intentio, quam fides, & ſanctitas baptizantium: ſpeſque perinde ponenda eſſet in homine, intimam illam, ſecretamque intentionem habente, ac forte mentiente.

3. Si

3. Si ex fide, & ſanctitate baptizantis, vis & efficacia Baptiſmi pendere nequit, quia non conſcientia baptizantis juſtificat baptizatum, ſed Chriſti juſtitia; nec ſpiritualis regenerationis auctor eſt homo quicumque baptizans etiam fidelis, & ſanctus; ſed Chriſtus ſolus, qui baptizatorum omnium & origo, & radix, & caput eſt: quid quæſo ex interna illa, & mente abdita intentione baptizantis pendebit? cum nec ea baptizantis intentio hominem baptizatum juſtificet, ſed Chriſti juſtitia; nec ſpiritualis regenerationis auctor ſit homo quicunque, interna licet, occultaque intentione ductus, ac motus, ſed Chriſtus ſolus, qui noſtrum omnium & origo, & radix, & caput eſt.

Quidquid ad hæc Catharini oppugnatores repoſuerint, ut ab iis ſe ſe argumentis expediant, reponent pariter Donatiſtæ, ut totam illam Auguſtini argumentationem, & ratiocinationem elidant.

VII. Experimento id videas probeſque magis in Domeſtico impugnatore noſtro, qui nihil quidquam repoſuit, ut tria illa argumenta elideret, aliquodve inter internam intentionem, & fidem ſanctitatemque diſcrimen afferret, quod Donatiſtæ perinde non exſufflent, aut ad ſui contra D. Auguſtinum defenſionem arripiant.

Reſpondet ſiquidem primo, Conſcientiam cujuſque hominis, ſanctitatem nimirum & fidem, uſque adeo eſſe occultam, ut de illius rectitudine aut pravitate nulla poſſit eſſe moralis certitudo: intentionem autem internam, de Sacramento vere conficiendo aut ſuſcipiendo, ex ſeria liberaque illius adminiſtratione aut ſuſceptione externa fieri nobis moraliter certam.

At quidni utrumque pari libertate negaverint Donatiſtæ, omniaque ex æquo procedere dicant? cum externa perinde fidei & ſanctitatis indicia, in

in-

inſignibus Hypocritis videamus frequentiſſime, quibus virorum prudentum ac Præſulum perſpicaciæ illudunt; & quæ jactantur internæ intentionis ſigna conſpicua ſæpe fallant: atque utinam non ita ſæpe. Reſpondet ſecundo, in hypotheſi Donatiſtarum, ſpem ſalutis in homine poſitum iri, quia rectam hominis conſcientiam, non ad Sacramenti confectionem, ſed ad ſacramenti jam confecti efficaciam exigebant: cum contra in hypotheſi Theologorum internam Miniſtri intentionem poſtulantium, ea hominis miniſtrantis intentio neceſſaria dicatur, ad ipſam Sacramenti confectionem, ex ipſa Chriſti inſtitutione.

Ut quid quæſo non repoſuerint Donatiſtæ, futile diſcrimen hoc eſſe, quantum attinet ad ſpem in homine collocandam? Quovis enim pacto Sacramentum, quo ſalus obtinetur a Deo, ab homine pendere dicatur, ſeu ut valide conficiatur, ſeu ut confectum ſuam habeat efficaciam, ſpes perinde ponenda erit in homine; illic quidem ſuam illam internam intentionem adhibente; iſthic vero fidem & ſanctitatem afferente.

Ubi vero replicat Adverſarius, ſpem ſalutis in homine internam intentionem adhibente non eſſe reponendam, quia id præſtat ille ut inſtrumentum ad hoc ipſum a Chriſto Domino inſtitutum: Quidni etiam Donatiſtæ acrius inſtent, ex divina quoque Sacramentorum inſtitutione factum eſſe, ut confecti jam Sacramenti efficacia ex Miniſtri conſcientia pendeat?

Reſpondet ad tertium Argumentum vir eximius loco primo: Momentum illud tertium, ſi quid evinceret, pluſquam oporteat probaturum; aquam ſcilicet verbaque Evangelica non eſſe ad verum Baptiſmum neceſſaria; cum Chriſti juſtitia, quæ ſola juſtificat impium, tam illa duo videatur excludere,

re, quàm occultam ſecretamque intentionem.

Ad quod perinde reponent Donatiſtæ, pluſquam oportet probaturum hoc Argumentum, quo eos urgebat Auguſtinus; dum ex fide & ſanctitate baptizantis, vim & efficaciam Baptiſmi pendere non poſſe contendebat; quia non conſcientia baptizantis juſtificat impium, ſed Chriſti juſtitia.

Reſpondet ſecundo loco, Chriſti juſtitiam, Chriſtumque ipſum noſtræ juſtificationis cauſſam eſſe principem: atque ita nihil obeſſe quominus ab interna Miniſtri intentione pendeat etiam ſalus noſtra; quia ab ea nonniſi ut a cauſſa miniſteriali pendere cenſetur; quam Cauſſa princeps nequaquam excludit: obeſſe tamen ne a Miniſtri fide ac ſanctitate ſalus hominis pendeat; quia efficacia Sacramenti jam confecti ab iis tanquam a cauſſa principali penderet; quod nulla patitur ratio.

At quidni id eſſe falſiſſimum Donatiſtæ reponant; ſeque perinde ſentire dicant, Sacramenti confecti efficaciam ex fide ſanctitateque Miniſtri, nonniſi ut cauſſa miniſteriali pendere? ut plane una eademque utrobique ſit ratio. Et quidem haud ſatis ſcio, an ea Sacramenti conficiendi, & Sacramenti jam confecti diſtinctio, quam nobis Impugnator occentat, aliquod habeat in Donatiſtarum ſyſtemate fundamentum, aut locum; ac non ipſi perinde contendant, Sacramenta nonniſi a Miniſtris fidelibus ac juſtis confici poſſe.

Utcumque tamen ſe res habeat, ex dictis hactenus illud plane conficitur, quod antea paucis innuimus: quidquid ad illa tria ex D. Auguſtino petita momenta Catharini oppugnatores repoſuerint, ut ab illis expediant ſe ſe; Donatiſtas pariter reſponſuros, ut totam illam Sanctiſſimi Doctoris argumentationem, & ratiocinationem elidant.

CA-

CAPUT IX.

Idem Catharini ſyſtema rationibus Theologicis confirmatur: Domeſticus adverſarius refellitur.

I. ULtimum præſenti controverſiæ ſigillum ponunt momenta rationum longe graviſſima, quibus Doctorem Angelicum, aliosque magni nominis Theologos uſos video. Quæ enim modo ex Auguſtino allata ſunt, non eſt cur denuo Lectoribus ingeram.

Primum iſtud eſto. Eccleſia Reſpublica quædam eſt, a Chriſto Domino inſtituta: quotquot in ea Sacramenta adminiſtrant, uti perſonę publicę ſacra munia obeunt, Chriſti ſcilicet, & Eccleſię nomine, non ſuo. Ea ergo Sacramentis adminiſtrandis intentio neceſſaria eſt, quæ Miniſtris ineſt, ut publicæ perſonæ ſunt, agentes juxta Chriſti inſtitutionem; non ut perſonæ privatæ ſunt, agentes contra Chriſti Domini voluntatem. Intentio enim conditioni perſonæ, quam ſuſtinet, reſpondere debet. Porro intentio ritus externi ſerio peragendi, quæ in ipſa ſeria adminiſtratione, formæque ab Eccleſia præſcriptæ ſeria prolatione continetur, publicæ perſonæ intentio eſt, eaque conformis inſtitutioni Chriſti Domini: altera ſecretior, nulloque ſigno prodita, perſonæ privatæ intentio reputatur, eſtque plerumque inſtitutioni Chriſti plane contraria: illa ergo, non iſta requiritur, nec priori poſterior officere poteſt, ſi ſerio peracta adminiſtratio ſecretiori voluntate retractetur.

Sic Judex, ut ſuperius obſervabam, pro tribunali ſedens, partibus auditis, ſervatiſque publici juris formulis, voce gravi, vultu, habituque ſenatorio, ſeriò ſententiam pronuncians, valide pronun-

nunciat, vereque reum abſolvit, aut damnat; nulloque pacto neceſſe eſt, ut occulta, ſecretaque voluntate damnare velit, aut abſolvere: quia ſententiam pronunciat uti perſona publica, & nomine Principis, eam judicii formam inſtituentis. Nec audiretur Judex ille, ſi rebus ſeriò peractis atque prudenter, poſtmodum jactitaret, noluiſſe ſe intus, & ex animo reum abſolvere, aut forte damnare.

Quod hic porro de Judice dico, non exemplum duntaxat eſt, inſtituto noſtro accommodatum, ſed ipſa res eſt in controverſiam adducta. Etenim Sacramentum pœnitentiæ judicialis actus eſt, Chriſtique vice Sacerdos abſolvit, uti Judex nomine Principis. Quid ergo neceſſarium reputabimus, ut Sacerdos intus, & ex animo reum abſolvat; nec ſatis eſſe putabimus, ſi ritum externum ſerio peragat, atque prudenter, in iis circunſtantiis, quibus determinatur ad agendum tanquam Chriſti, & Eccleſiæ publicus adminiſter? Aut quid nefarios Sacerdotes curabimus, qui poſtquam omnia ſerio, & rite forinſecus peregerunt, præſcriptiſque formis abſolverunt pœnitentes, obtrudunt ſubinde dictitantque, noluiſſe ſe ex animo, & intus abſolvere?

Ab eo primo momento noſtro ut expediat ſe ſe domeſticus Impugnator, reponit (primi ſyllogiſmi minori propoſitione diſtincta) intentionem externi ritus ſerio peragendi, publicæ perſonæ intentionem eſſe, ſi ritus ille intendatur, ut eſt ſacra quædam apud Chriſtianos cæremonia; ſecus tamen ſi ritus ille intendatur, ut ſecundum ſe pręciſe ſumptus, & prout eſt quædam res mere profana. At nec ſic quidem nodum ſolvit, ſed ſtringit potius. Quia Miniſter, de quo maxime diſputamus, in debitis ſcilicet circunſtantiis publice celebrans aliquod Sacramentum, poſtulatus & requiſitus, ritum illum, ſin minus expreſſe atque diſtincte, at ſaltem virtualiter

liter & implicite, uti ſacrum & Sacramentalem intendit: cum iis in circunſtantiis talis re ipſa ſit neceſſario & eſſentialiter: ut laudato judicis exemplo compertum eſt.

II. Momentum probationis alterum iſtud erit, quandoquidem de Judicibus mentio incidit. Quemadmodum operatio Sacramentalis in Miniſtro regulatur, & dirigitur intentione, ita judicium ferendum a Judice, ipſius ſcientia, & cognitione dirigitur. Quod enim in Judice ſcientia juris facit, id in Sacramenti Miniſtro facit intentio. Porro ut rectum ſit, juſtumque judicium, regulari, ac dirigi debet per ſcientiam Judicis, non utique privatam, ſed publicam; ſeu quam habet ille, ut perſona publica eſt, non ut eſt perſona privata: cum judicare debeat ex notitia quam habet ut Judex, hoc eſt, ex allegatis, & probatis, etiam contra propriam opinionem. Itaque pari titulo adminiſtratio Sacramenti, ut rata ſit, validaque, dirigi debet ac perfici ea intentione, quam Miniſter habet, ut perſona publica eſt, non ut eſt perſona privata. Jam vero, uti ſæpius jam dictum eſt, intentio ritus externi ſerio peragendi, quæ in ipſa ſeria adminiſtratione conſiſtit, perſonæ publicæ intentio eſt: Ea igitur ſola ſufficit, ut ratum ſit, ac validum Sacramentum.

III. Tertium a pari, ut ajunt, momentum iſtud eſto. Juramentum ſerio, libere, atque ex formulis juris emiſſum, quo quis fidem ſuam alteri obligavit, perinde valet, & ſtat, jurantemque perinde adſtringit, tametſi intus occulta, ſecretaque mente jurare nolit, animumque jurandi non habeat, imo potius eo ſe juramento nullatenus obligandi. Idque non alia de cauſa, niſi *quia Dominus, qui teſtis eſt conſcientia, ita accipit juramentum, ſicut homo, cui juratur, intelligit*; ut ait S. Iſidorus Hiſpalenſis Lib. 2. Sententiarum Cap. 31. habeturque Can. *quacunque*

arte,

arte, Cauſa 22. Quæſt. 5. Hinc illæ pravi dogmatis propoſitiones ab Innocentio XI. damnatæ die 2. Martii 1679. *Cum cauſa licitum eſt jurare, ſine animo jurandi ..... Si quis, vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive ſponte propria, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine juret, ſe non feciſſe aliquid quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud quod non fecit, vel aliam viam ab ea in qua fecit, vel quidvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec eſt perjurus.* Porro, inquio ego, tam jurandi voluntas atque intentio neceſſaria eſt juramento, quàm ſacri ritus celebrandi neceſſaria eſt Sacramento. Unde qui juramentum balbutiret neſciens, atque nolens, ut in furia, ebrietate, vel ſomno, juramentum feciſſe minime cenſeretur. Itaque pari titulo, ac etiam fortaſſe meliori, ſtat ratum, ac validum Sacramentum, ſuumque ſortitur effectum, quoties ex intentione, ut loquuntur externa, ſerio libereque conficitur; quanquam occulta, ſecreta, ac mere mentali intentione intus in animo retractetur.

Neque vero ſat bonum ſe præbet moralis Theologiæ profeſsorem domeſticus adverſarius; qui ad hujus momenti ſolutionem, veluti ridente Minerva reſpondet; Jurameutum abſque interna jurandi voluntate, juramentum re ipſa non eſse, defectu ſcilicet alicujus ad illius eſsentiam ſpectantis; etſi propter divini teſtimonii exterius aſsumpti reverentiam, in foro etiam interno jurantem adſtringat. Quis id æquo ferat animo? Si enim juramentum re ipſa non eſt, non eſt ergo perjurus qui violat, etſi forte aliunde peccet: cum nemo perjurus cenſeatur, niſi qui violat juramentum. Ut quid ergo ab Innocentio XI. damnata eſt propoſitio paulo ante notata, *Si quis vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive ſponte propria, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine, juret ſe non feciſſe aliquid quod re-*

vera fecit, intelligendo intra ſe aliquid alind quod non fecit, vel aliam viam ab ea in qua fecit, vel quidvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec eſt perjurus. Eſt igitur, velit nolit morum doctor atque magiſter, etiam tunc verum ac proprium juramentum, uti tunc verum eſt propriumque mendacium; quamquam promittendi jurandique voluntas deſit interius; modo ſit illa ei, cui promiſſio fit, exterius declarata. Ut habet Doctor Angelicus 2. 2. quæſt. 89. art. 7. ad 4.

IV. Quartum a ratione momentum iſtud accipe, & quidem ceteris, quantum intelligo, luculentius. Quoties duæ voluntates occurrunt inter ſe mutuo pugnantes, ea effectum obtinet, quæ vera voluntas eſt, non illa quæ mera velleitas reputatur: abſoluta quippe voluntas velleitatem contrariam vincit, & irritat. Id in nauta periclitante comprobatur, qui licet merces ſuas ſervare vellet, ſi tuto quidem id poſſet, eas tamen in mare projicit, dum irato Neptuno jactatur, ut ſe a naufragio ſervet incolumem: quia voluntas abſoluta vitam ſervandi, velleitatem illam ſuperat, qua ſuas etiam merces vellet ſervare, ſi poſſet. Jam nefarius Sacramenti Miniſter, qui ritum ſacramentalem ſervare intendit, eumque ſerio exercet, ac libere, omni ſemoto joco, ac ludo; intus tamen occulta mente ritum hunc ſacramentalem eſſe non vult, nec ſuos effectus in ſuſcipiente producere: hic, inquam, duplici voluntate jactatur; abſoluta una, qua lubens ac volens ritum ſerio celebrat; inefficaci altera, qua ritum hunc ſacramentalem eſſe nollet, qui tamen ex Chriſti inſtitutione ſacramentalis re vera eſt: Prior ergo voluntas vincit, ſuperatque ſecundam, ut nihil illa officiat Sacramento.

Certe Theologorum omnium concors ſententia eſt, Miniſtrum Calvinianum E. G. qui baptizare qui-

quidem intendit, non tamen characterem imprimere, quem ex ſectæ ſuæ principiis negat, characterem nihiloſecius imprimere, perinde ac ſi re ipſa intenderet: quia, inquiunt illi, voluntas characterem non imprimendi, mera velleitas eſt, quæ ab abſoluta voluntate baptizandi ſuperatur; nec poteſt quis effectum prudenter nolle, ubi ſemel cauſam voluerit. Idem ſane in caſu noſtro contingit: voluntas illa ſecretior, qua nefarius Sacerdos ritum ſacramentalem, a ſe ſerio miniſtratum, ſacramentalem eſſe nollet, mera velleitas eſt, quæ ab altera voluntate abſoluta ritum ſerio miniſtrandi ſuperatur: nec poteſt quis prudenter velle, ut ritus ille ſacramentalis re ipſa non ſit, quem uti ſacramentalem Chriſtus inſtituit.

V. Ratio quinta hæc eſto. Sacramentum ſenſibile ſignum eſt, a Chriſto Domino inſtitutum: quidquid ergo ad eſſentiæ illius conſtitutionem pertinet, ſenſibile debet eſſe: cum ſenſibile ex inſenſibili conſtitui nequeat. Intentio autem illa Miniſtri interior, ſecretior, & mente abdita, ſenſibilis profecto non eſt; bene tamen exterior altera, ſacramentalibus verbis expreſſa. Iſta ergo, non illa ad Sacramenti conſtitutionem, & perfectionem deſideratur.

Si quis vero reponat, ex multorum Theologorum opinione, intentionem Miniſtri partem non eſſe Sacramentum intime conſtituentem; ſed conditionem duntaxat, ad Sacramenti efficaciam, a Chriſto Domino præfinitam; alia via inſtaurabitur argumentum. Nempe quod non Miniſtri, ſed Chriſti voluntas, atque intentio illa ipſa ſit, quæ operatur in Sacramentis: *Neque* enim *qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus*, ut ait Apoſtolus: *Et ſive Petrus baptizet, ſive Paulus, Chriſtus eſt qui baptizat*, effectumque Baptiſmatis operatur, ut loquitur Auguſtinus. Si qua ergo in

Miniſtro deſideratur intentio, uti conditio ad Sacramenti efficaciam præfinita, illa eſt, quæ Chriſtum exprimit, baptizantem, abſolventem, conſecrantem, effectumque cujuslibet Sacramenti in ſuſcipientibus operantem. Hæc autem non occulta, non ſecreta, non mente abdita Miniſtri intentio eſt; ſed externa, verbis ſacramentalibus ſerio prudenterque prolatis expreſſa, ac declarata.

Et vero Sacramenti Miniſter nonniſi Chriſti Domini diſpenſator eſt, ac veluti procurator: juxta illud 1. ad Cor. 4. *Sic nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei*. Ad ratum autem validumque diſpenſatoris, & procuratoris miniſterium, ſatis eſt ſincera Domini voluntas, ſerio liberoque diſpenſatoris actu aut instrumento declarata; etſi is occulta ſecretaque mente totum eſſe velit irritum & inane. Unde rem Domini perinde legitime vendit, ejuſque dominium jure transfert, ac legibus congruenter; modò ſerio, libere, omnique ſemoto joco, cum aliquo paciſcatur & tranſigat; quamquam intus occulta ſecretaque mente repugnet, nolitque ratum eſſe, quod agit.

VI. Poſtremum iſtud habeto momentum, a morali, & congruenti ratione petitum. Incredibile eſt, Chriſtum Dominum Sacramentorum Auctorem, illorum vim, & efficaciam iis conditionibus illigaſſe, quæ nec a ſuſcipientibus, nec ab ipſa etiam Eccleſia diſcerni, & internoſci poſſint, num re ipſa ſint adhibitæ, vel omiſſæ. Sic etenim fidelium ſaluti minus proſpexiſſe videretur. Quandoquidem fideles ſatis ſibi cavere non poſſent, ne ſibi in recipienda ſacramentali gratia, fraus fieret a Miniſtris, conditiones illas ſecretiores, atque occultas, in fidelium perniciem ſacrilege omittentibus. Hujuſmodi porro eſt mentalis illa, atque ſecretior, de qua diſputamus, intentio; quæ num ſit a Miniſtris adhibita,

nec

nec ab ipſis ſuſcipientibus Sacramenta, nec ab ipſa etiam Eccleſia diſcerni, ac retegi poteſt: cujus tamen fraudulenta omiſſione, atque defectu, Sacramenta ad ſalutem etiam maxime neceſſaria, uti Baptiſmus, & Pœnitentia, effectu vacuari dicuntur. Non eſt itaque veriſimile, Chriſtum Dominum, qui neminem vult perire, ſed ſalvari vult univerſos, Sacramentorum vim, & efficaciam ab interna, atque ſecreta Miniſtrorum intentione ſuſpendiſſe. *Neque enim juſtum eſt*, inquit D. Joannes Chryſoſtomus Homilia 85. in Joannem, *propter alterius malitiam, ad ſalutis noſtræ Symbola fide accedentes offendi.*

Eccur quæſo Chriſtus Dominus Sacramentorum vim, & efficaciam ex Miniſtrorum fide, & ſanctitate minime ſuſpendit; ſed ea quoque rata voluit eſſe, ac valida, etſi ab impiis, & infidelibus conferantur? Niſi ut fidelium ſaluti, quæ a rata, validaque Sacramentorum collatione maxime pendet, provideret, atque conſuleret; ne ſcilicet patenti periculo committeretur fidelium ſalus, a quo illi cavere ſibi non poſsent; quippe qui tot Miniſtrorum hypocriſim, ſanctitatem ac fidem egregie mentientium retegere nequeunt. Quidni vero ſimile quidpiam, de occulta, ſecretaque Miniſtrorum intentione, cum Catharino dicamus, ab ea ſcilicet non fuiſſe ſuſpenſam a Chriſto Domino Sacramentorum efficaciam, atque virtutem: cum vel ſic iiſdem ferme periculis commiſsa eſset hominum ſalus, a quibus nulla meliori via cavere ſibi homines poſſent? Næ quæſo miſeram hominum ſortem, quorum ſalus ab occulta, ſecretaque hypocritarum fraude penderet?

Non eſt ita profecto (ne quis forte probationem hanc noſtram in nos ipſos retorquere velit) non eſt ita in hypotheſi externæ intentionis ſacri ritus ſerio celebrandi, ex qua Sacramentorum effi-

caciam pendere concedimus, etſi in Miniſtrorum arbitrio perinde ſit, & negari ab iis, atque omitti ex æquo poſſit. Cum enim externa illa ſit, quæ a nobis deſideratur Miniſtrorum intentio, poteſt & a ſuſcipientibus Sacramenta, & ab adſtantibus, & ab ipſa Eccleſia obſervari, retegi, deprehendi: atque ita poteſt, ne ex Miniſtri malitia deſit, præcaveri; aut ſi defuerit, emendari ac reſarciri. Non eſt igitur in ea externæ intentionis hypotheſi, commiſſa perinde periculis hominum ſalus.

Fruſtra vero reponat aliquis, habere nos de interna illa, ſecretaque intentione, quod ſit a Miniſtris adhibita, moralem (ut alibi diximus) certitudinem. Quanquam enim ita ſit, non idcirco tamen vis infringitur argumenti, imo potius augetur multo magis. Quandoquidem hæc ipſa, quam habemus, de interiori, ſecretaque intentione, moralis certitudo, ſeu juſta præſumptio, in cauſſa potius eſt, cur ne Miniſtris deſit, minime caveamus; & ſi forte defuerit, factam nobis fraudem emendari, ac reſarciri non curemus.

VII. Iis omnibus momentis a ratione petitis ſigillum ponet petita ab Eccleſiæ auctoritate probatio longe graviſſima: ex judicio nempe lato in Concilio plenario Arelatenſi, & Nicæno primo, ad finiendam graviſſimam illam de rebaptizandis Hæreticis controverſiam, quæ ſæculo tertio vertente Eccleſiam Africanam cum Romana commiſerat. Ex quo quidem tunc lato judicio, neceſſaria conſecutione colligitur, Eccleſiam Catholicam ratum validumque pronunciaſſe eorum Hæreticorum Baptiſma, qui cum ritum omnem externum ſerio quidem obſervent, formamque Euangelicam rite debiteque pronuncient; intus tamen ſecretaque mente non ſervant, imo vitiant intimo corde atque corrumpunt. At erit hujus probationis proferendæ atque

que urgendæ locus opportunior Cap. 13. n. 4.

VIII. Quæ cum ita ſint omnia, illud profecto conſequens eſt, quod tanquam totius hujuſce quæſtionis colophonem, a ſtudioſa Juventute alta mente repoſitum velim: Miniſtrum ſcilicet impium, libere ſerioque, omnique ſemoto joco, Sacramentum publice miniſtrantem, illud idem nullatenus irritare; tametſi ſecretam, occultamque irritandi voluntatem animo gerat, ac ſecum ipſe interna mente deliberet, *Non intendo facere quod facit Eccleſia*.

Quid enim ſibi vult, qui ita ſecum occulte deliberat, dum interim ſerio, ac libere celebrat? Quid illud eſt, per fidem Numinum! quod facit Eccleſia, quod ipſe tamen facere non intendit? Vel enim ritus ipſe externus eſt, in certa materia, & forma præſcripta, quem Eccleſia quidem facit, ipſe tamen non facere deliberat. At ſi ſic eſt, deliberatio illa eſt facto contraria, ipſoque facto reſcinditur. Quomodo enim facere non intendit, deliberatque non facere, quod re ipſa ſerio, & libere facit? Nihil quippe ſerio, libereque fit, niſi ex judicio rationis, & electione voluntatis. Non poteſt itaque iniqua illa deliberatio non faciendi ritum externum; facto ipſo reſciſſa, ac retractata deſtruere Sacramentum; cum potius hæc ipſa ſeria Sacramenti celebratione deſtruatur.

Vel ergo illud quod facit Eccleſia, quod ipſe tamen facere non intendit, eſt ritus ipſe formaliter ut ſacramentalis; quem certe uti ſacramentalem Eccleſia facit, ipſe tamen nolit uti ſacramentalem efficere. At ſi ſic eſt, non propterea irritat Sacramentum, quod aliunde ſerio, & libere adminiſtrat. Primo, quia non eſt in ejus poteſtate efficere, ut ritus ille ſacramentalis non ſit, quem Chriſtus uti ſacramentalem inſtituit. Secundo, quia expreſſa illa intentio ritum perficiendi, formaliter ut Sacra-

mentalis eſt, non eſt ad Sacramenti valorem neceſſaria: ut patet in Hebræo Baptiſmum noſtrum valide, ut ſæpe definitum eſt, miniſtrante: qui certe ex quo Hebræus eſt, ritum illum uti Sacramentalem velle non poteſt, quem non eſſe ſacramentalem firmiſſime tenet.

Vel demum illud quod facit Eccleſia, quod tamen ille facere non intendit, ipſemet Sacramenti effectus eſt; quem Eccleſia producere quidem intendit, ipſe tamen non producere occulta mente deliberat. At ſi ſic eſt, ea ſtulta deliberatio multo minus irritat Sacramentum, quod ſerio, libereque forinſecus miniſtratur: tum quod in Miniſtri poteſtate non ſit, poſita cauſſa, divina virtute operante, effectum cauſſæ præpedire: tum quod hæc ipſa intentio producendi effectum Sacramenti, ad Sacramenti valorem, & efficaciam neceſſaria non ſit: ut patet in Pelagianis, Lutheranis. & Calvinianis, Sacramentum Baptiſmi valide miniſtrantibus, etſi nullam producendorum illius effectuum habeant voluntatem.

Itaque quocunque res cadat, modo ſacrilegus, impiuſque Miniſter Sacramentum libere, ſerio, omnique ſemoto joco forinſecus adminiſtret, illud idem nequaquam irritat, tametſi ſecretam, occultamque irritandi voluntatem animo gerat, ac ſecum ipſe interna mente ſtulte, impieque deliberet, *Non intendo facere quod facit Eccleſia*. Non quod non ſit intentio faciendi neceſſaria; ſed quia non occulta, ſecretaque neceſſaria eſt, ſed externa duntaxat: quam ille profecto habet, qui ritum externum ſerio, libereque miniſtrat; quidquid ille in contrarium impie, & ſacrilege meditetur, atque deliberet.

Jam ad objecta diluenda veniendum: quorum plena expeditaque ſolutio ſententiam hactenus propu-

pugnatam magis magiſque confirmabit, meliorique in lumine collocabit.

CAPUT X.

Satisfit Objectis in contrarium fieri ſolitis: ac primum quidem ex Concilii Tridentini auctoritate petitis: domeſtici adverſarii cavilli retunduntur.

I. PRimam in nos ex Concilii Tridentini auctoritate impreſſionem faciunt Theologi recentiores; quibus nihil tam in ore ſolet eſſe, quàm fuiſſe Catharini ſententiam in ſacra Synodo prædamnatam, eodemque cum Proteſtantium errore anathemate inuſtam, atque confixam. Audiamus itaque diſputantes.

A Concilio Tridentino, inquiunt illi, definitum eſt, requiri in Miniſtro intentionem faciendi quod facit Eccleſia: ſed Eccleſia facit ritum illum externum, ut re ipſa ſacramentalis eſt; hoc eſt, facit ea mente, eoque fine ut ſacramentalis ſit: igitur id niſi Miniſter intendat, irritum eſt Sacramentum.

Egregie vero, atque ſubtiliter! Perinde ac ſi quis diceret, a Concilio Tridentino definitum eſt, requiri in Miniſtro intentionem faciendi quod facit Eccleſia: ſed Eccleſia facit ritum illum externum, uti peccatum originale delentem, uti characterem imprimentem: igitur niſi id omne Miniſter intendat facere, irritum eſt Sacramentum. Quaſi vero? Pelagianorum ergo & Calvinianorum Baptiſma irritum erit: nemo enim illarum ſectarum miniſter eſt, qui ritum illum externum celebrare velit, uti peccatum originale delentem, & characterem imprimentem: quandoquidem pertinaciter utrumque illi negant.

Ad Dialecticos igitur hujuſmodi diſputatores amari-

mando, ut argumentationis formulas diſcant. Fallacia enim eo in argumento committitur, aliuſque medius terminus in minori ſubſumitur, quàm qui in majori poſitus eſt. Concilium quippe, ut in majori ponitur, requirit in Miniſtro intentionem faciendi quod facit Eccleſia, non intentionem faciendi quod ipſa facit, eo modo quo facit, eodemque fine, ut additur in minori. Legant, relegant Concilia, Decreta Pontificum, nihil hujuſmodi quidquam invenient. Quare turpiter aberrant Catharini oppugnatores, qui hæc duo promiſcue miſcent, ut illum Concilio Tridentino repugnantem oſtendant. Quod Eccleſia facit, eſt ritus externus, in certa materia, & forma præſcripta, & id certe facere intendit, quiſquis ritum illum ſemoto joco, ſerio, & libere facit. Quomodo enim ſerio & libere faceret, niſi facere intenderet; cum liber actus eſſe non poſſit, niſi a voluntate, cum intentione finis? Quod vero Eccleſia intendit per hujuſmodi ritum, ſeu finis, propter quem Eccleſia ritum illum exercet, eſt ſanctificatio ſuſcipientis, characteris impreſſio, deletio peccati originalis: & hunc intentionis modum, ſeu finem illum intentionis, non eſſe in Miniſtro neceſſarium, plus ſatis in ſuperioribus demonſtravimus. Primum illud, nempe facere quod facit Eccleſia, ad intentionem vere pertinet: iſtud alterum, nempe facere eo fine, quo facit Eccleſia, pertinet ad rectitudinem intentionis, ut Sacramentum pie, ac religioſe miniſtretur, non ut valide conferatur. Audiant Doctorem Angelicum, totum id angelice explicantem in 4. Sent. diſt. 6. q. 1. art. 2. quæſtiuncula 2. ad primum. *Quamvis in Sacramento requiratur intentio faciendi quod facit Eccleſia, non tamen requiritur quaſi de neceſſitate Sacramenti, facere quod facit Eccleſia, propter quod Eccleſia facit: & in hoc conſiſtit rectitu-*

do

de intentionis. Quid apertius, quid nitidius, ad noſtræ ſententiæ confirmationem?

II. Pari laborat æquivoco, quod verbis aliquantulum immutatis iidem objiciunt. In Miniſtro deſideratur intentio faciendi quod facit Eccleſia: ſed Eccleſia E. G. Baptizando, juſtificat hominem, delet originale peccatum, imprimit characterem; igitur & hæc omnia debet Miniſter intendere, ut ſit ratum, & validum Sacramentum. Duo quippe diſtinguenda veniunt: quod per ſe ſe, & immediate facit Eccleſia; ritus nimirum externus, in certa materia, formaque miniſtratus; & quod per hujuſmodi ritum, ſeu mediante ritu eadem facit Eccleſia; juſtificatio ſcilicet peccatoris, ceteraque in argumento recenſita. Ac primum quidem debet Miniſter intendere, intenditque re ipſa, dum ſerio, libereque miniſtrat; non item alterum, quod non ad ipſam pertinet intentionem, ſed ad rectitudinem intentionis, ut loquitur D. Thomas loco laudato.

III. Ita nos in editione prima. Inſurgit modo contra reſponſum hoc noſtrum domeſticus impugnator. Quod facit, inquit, Eccleſia, quodque Miniſter debet intendere, ex judicio Concilii Tridentini, non eſt ritus certa materia formaque ſimpliciter conſtans, ſeu ritus præciſe, nude ac materialiter tantum ſpectatus; ſed ritus ut a Chriſto Domino inſtitutus, ut in Chriſtiana Eccleſia ſacer, ut a cęremonia profana diſtinctus: At Miniſter ſerio tantum libereque forinſecus ritum Sacramentalem exercens, non eum exercet niſi præciſe in ſe ſe nude ac materialiter ſpectatum; non ut a Chriſto Domino inſtitutum, non ut in Chriſtiana Eccleſia ſacrum, non ut a profana cæremonia diverſum; maxime dum ſecretam gerit in animo intentionem, totum quod agit exterius irritandi: Non habet igitur

tur intentionem a Concilio Tridentino poſtulatam, ut ſit ratum ac validum Sacramentum.

Data Majori, in qua nonnihil dubii poſſet eſſe, ad Minorem reſpondeo, Miniſtrum quidem a nemine poſtulatum ac requiſitum, ſed ſponte ſua clanculum ac ſecreto, atque ut vulgo dicitur, extra debitas circunſtantias, Sacramentalem ritum agentem, eumdem præciſe in ſe ſe nude ac materialiter ſpectatum exercere: non ita tamen dum ritum in debitis circunſtantiis exercet, ac publice. Tunc enim, ſin minus expreſſe atque diſtincte, at ſaltem virtualiter & implicite ritum intendit, uti Sacramentalem, & a Chriſto Domino inſtitutum: cum iis in circunſtantiis talis re ipſa ſit neceſſario & eſſentialiter. Quis autem neſciat, hac in ſpecie ſufficere virtualem, & implicitam intentionem?

IV. Alteram in nos, ex ejuſdem Concilii Tridentini auctoritate, impreſſionem faciunt Theologi recentiores. Concilium Seſſ. 14. de Sacramento Pœnitentiæ, ad validam abſolutionem conferendam deſiderat, *ut Sacerdoti non deſit animus ſerio agendi, & vere abſolvendi*: itaque ultra ſeriam actionem, ſeu ſeriam adminiſtrationem Sacramenti, veram etiam abſolutionis collationem in Sacerdote requirit: at vera abſolutionis collatio, ut condiſtincta a ſeria actione, ſeu a ſeria adminiſtratione Sacramenti, intentionem internam dicit; quemadmodum ſeria Sacramenti adminiſtratio externam intentionem importat: igitur ſacra Synodus utramque ad Sacramenti valorem deſiderat intentionem. Maxime vero, cum non modo ſeriam actionem, veramque abſolutionem deſideret ſacra Synodus in Miniſtro, ſed etiam *animum* ſic agendi, abſolvendique: quæ loquendi formula internam denotat intentionem, a ſacra Synodo deſideratam. Ea enim ex animo

face-

facere dicimur, quæ interna ſinceraque mente, & intentione præſtamus.

Reſpondeo Concilium Tridentinum, nomine *veræ abſolutionis*, quam ultra ſeriam Sacramenti adminiſtrationem in Sacerdote deſiderat, ut vere ſit pœnitens abſolutus, nihil aliud intelligere, niſi rectam plenamque formæ abſolutionis prolationem: ita ſcilicet ut Sacramentum non modo ſerio miniſtretur, verum etiam plene, & integre perficiatur: quorum ſi deſit alterutrum, non ſit pœnitens abſolutus: quanquam ille abſolutum ſe eſſe certiſſime credat: quod ſtulte Lutherus deliraverat. Ille enim abſolutionem a Sacerdote joco datam non ſolum valituram ajebat, modo ſe abſolutum pœnitens certo crederet; (ut ex ejus articulis a Leone X. damnatis antea vidimus) verùm etiam verba ipſa a Chriſto Domino, aut ab Eccleſia præſcripta, ſalvo Sacramento mutari poſſe contendebat. Imo eo progreſſus eſt impudentiæ Lib. *de Captivit. Babylonica* Cap. *de Baptiſmo*, ut valiturum Baptiſmum dictitet, ſi in nomine hominis ab improbo Miniſtro conferretur, modo in nomine Domini ab adulto ſuſciperetur. Quos omnes errores ut configeret ſacra Synodus Tridentina, ſeriam Miniſtrorum actionem eſſe voluit, ſimulque veram, plenam, & integram abſolutionis formæ prolationem faciendam edixit, ut ſuum Sacramentum ſortiatur effectum. Quare ſubſumpta argumenti propoſitio negatur omnino. Vera enim abſolutionis collatio, de qua loquitur Synodus, ſeriæ Miniſtri actioni conjuncta, ac ſuperaddita, intentio interna non eſt, de qua præſens eſt diſputatio; ſed plena, & integra abſolutionis formæ prolatio; quæ etiam ſine interna, ſecretaque abſolvendi intentione ſtare poteſt. Uno verbo dicam, *deſideratur in Sacerdote animus vere abſolvendi*: hoc eſt, animus vere proferendi abſo-

lutio-

lutionis verba; non ſcurriliter & jocoſe; quod Lutherus ſufficere contendebat, modo ſe pænitens crederet abſolutum.

Futilius eſt longe multo, quod ad objectionis cumulum additur. Animus enim ille ſerio agendi, vereque abſolvendi, quem poſtulat ſacra Synodus, non occultus, interiorque ille eſt, de quo quæritur in præſentia, ſed externus duntaxat, hoc eſt, ſeria forinſecus adminiſtratione, plenaque & integra abſolutionis prolatione expreſſus, & manifeſtus, quem ſcilicet pœnitens obſervare facile poſſit; quique ſi forte deſit, *Pœnitens Sacerdotem jocoſe abſolvere, & non ſerio agere deprehendat*, ut loquitur ſacra Synodus.

V. Sed inquiunt adverſæ partis Actores: Concilium Tridentinum præcipit intentionem faciendi quod facit Eccleſia, tanquam aliquid diſtinctum ab applicatione materiæ, & formæ: quandoquidem poſt imperatam hujuſmodi applicationem, intentionem habendam ſubinde præſcribit, ut quidpiam ab illa diverſum. At intentio peragendi ritum illum externum, non eſt quid diſtinctum ab applicatione materiæ, & formæ; aut certe ſi quid ab ea diſtinctum eſt, ita tamen illi indivulſe cohæret, ut plane inutile ſit, iſtam de novo exigere, dum illa ſemel injuncta fuit: ſiquidem implicat quempiam ritum externum peragere, materiamque, & formam applicare, niſi applicare intendat.

En ultimum partis adverſæ conatum, ſed penitus irritum. Intentio enim peragendi ritum externum, ab ipſo externo ritu, ſeu ab applicatione materiæ & formæ diſtinguitur: eſt enim interior, & deliberatus voluntatis actus, ritum Eccleſiæ celebrandi. Jam quod additur in argumento, *intentio ſaltem peragendi ritum externum inſeparabilis eſt ab applicatione materiæ, & formæ*, diſtinguendum eſt: eſt inſepa-

rabi-

rabilis ab applicatione ſeria, & libera, verum eſt; ab applicatione qualicunque etiam mimica, & joculari, falſum eſt. Quare non fruſtra præter externi ritus adminiſtrationem, ſeu applicationem materiæ, & formæ, præcipitur a Concilio Tridentino intentio adhibenda: ut videlicet ritus ille non quomodolibet, ſed libere, ſerio, omnique ſemoto joco peragatur. Hancque veram eſſe ſacræ Synodi mentem, dum intentionem neceſſariam definivit, inde maxime liquet, quod Lutheri Error, quem damnandum ſibi ſumpſit ſacra Synodus, quemque antea damnaverat Leo X., in eo poſitus eſſet, quod Sacramentum joco datum validum efficiret. Quare eam duntaxat intentionem neceſſariam in Miniſtro definivit ſacra Synodus, quæ jocum excluderet, aut fictionem externo aliquo ſigno prodeuntem.

Novit id, ingenueque faſſus eſt Cardinalis Pallavicinus, ſacræ Synodi interpres, atque Hiſtoricus Lib. 9. Cap. 6. *Sententia Tridenti proſcripta eadem eſt quam Leo X. per ſuam Conſtitutionem in Luthero damnavit; videlicet ita fuiſſe a Chriſto inſtitutum Sacramentum, ut etiamſi Miniſter per manifeſtam irriſionem ac ludibrium illud peragat, effectum conſequatur.*

Quidni quoque dicamus, ad eum partis adverſæ conatum facilius ſuperandum: Concilium Tridentinum intentionem faciendi quod facit Eccleſia non præcipere in Miniſtro, ut quid aliud a ſeria & libera applicatione materiæ & formæ; ſed idem majoris explicationis gratia lato fidei decreto ſancire? Ut intelligamus, hoc ipſum quod a Miniſtro faciendum ſimpliciter dixerat, tanquam fidei dogma dixiſſe. Unde ita ſub anathemate tenendum edixit, Canone undecimo ſeptimæ ſeſſionis.

VI. Urgent nihilominus ex adverſo. Mimus, inquiunt illi, qui Baptiſmum in theatro ludit, eundem jlocaliter conferendo, externum Baptiſmi ri-

tum

tum conferre vult; non enim jocularitei conferret, niſi vellet: & tamen Baptiſmus jlocalariter collatus nullus eſt: igitur ſatis non eſt intentio externi ritus peragendi.

Mera hæc hallucinatio eſt, putidaque æquivocatio. Mimus enim Baptiſmum jocalariter conferens in theatro, ut irrideat, aquam quidem infundere, verbaque proferre vult, cum re ipſa & infundat, & proferat: at cum id jocalariter peragat, non vult baptizare, ſed Baptiſma repræſentare, & irridere. Uti plane dum verba contractus matrimonialis in ſcena profert, datque conjugales manus ad confarreationem, re ipſa verba proferre vult, manuſque dare; non enim proferret, ac daret, niſi vellet; ſed cum hæc jocalariter faciat, non vult contrahere Matrimonium, ſed repræſentare, & irridere.

Unde & aberrant nonnulli de vulgo, (dicam id obiter) qui putant, ob id unum non valere Matrimonia in theatro a mimis contracta, quia quod exterius peragunt, interna mente retractant. Ea ratio abſona eſt. Non ſufficeret enim Matrimonio irritando interna illa retractatio, ſi quod exterius peragunt, ſerium eſſet. Nam ſi quod in ſcena peragunt, ſerio peragerent in Eccleſia coram teſtibus, & Parocho, ſtaret profecto Matrimonium; quamvis occulta mente totum id retractarent, nollentque perficere Sacramentum. Idcirco ergo ſcenica Matrimonia nulla ſunt, quia ultra internam mentis retractationem, hoc ipſum, quod exterius peragunt, ludicrum eſt. Nec refert, quod plerunque ita ſe mimi componant, ut ſerio agere videantur: ſatis enim ludum prodit ſcenicus apparatus, totumque theatri choragium.

VII. Addo & ego: ſi duo mimi, vir & mulier, quo momento contractus Matrimonialis verba proferunt, dantque mutuas manus in ſcena, vellent in-

terna

terna mente, ſinceroque animi actu mutuam fidem obligare; non idcirco Matrimonium contraxiſſe cenſerentur. Primum quidem, ex nova Eccleſiæ diſciplina, quæ matrimonia clandeſtina irrita pronunciavit. Hoc ſiquidem Matrimonium clandeſtinum eſſet, tametſi multis præſentibus fieret, ac etiam fortaſſe coram Parochis, & Sacerdotibus, ſi forte ſcenis intereſſent: quia quotquot ibi præſentes adſunt, non teſtes Matrimonii, ſed ſpectatores ludi reputantur. Secundo, ex ipſa Sacramenti natura Matrimonium nullum eſſet: quia Matrimonium etiam clandeſtinum, quale erat ante Concilium Tridentinum, non ſolo conſenſu interno contrahebatur; ſed conſenſu ſignis, hoc eſt, verbis, aut nutibus expreſſo: omne quippe Sacramentum ſenſibile ſignum eſt: ſigna autem illa, verbaque ſcenica, quibus duo mimi conſenſum exprimerent, pro nihilo habentur, hoc ipſo quod ſcenica ſunt; nec internum, quem forte gerunt, conſenſum exprimere reputantur: quia theatri verba, non ad internos animi motus exprimendos, ſed ad fingendum duntaxat uſus hominum deſtinavit. Unde hoc in caſu eſſet quidem conſenſus internus, ſine ſigno tamen externo: atque ita nullum contraheretur Matrimonium, nullum perficeretur Sacramentum.

CAPUT XI.

Petita ex D. Auguſtino, & D. Thoma recentium Theologorum Momenta refelluntur.

I. SEd ad id, unde digreſſa videtur oratio, revertamur. Sumptis ex Auguſtino viribus, bellum in nos animoſius inſtaurant Theologi recentiores,

urgentque in hunc ferme modum acriter diſputando.

D. Auguſt. Lib. 7. de Baptiſmo contra Donatiſtas Cap. 53. cum ſibi quæſtionem propoſuiſſet, an Baptiſmus mimice, & jocculariter ſuſceptus valeat, duo reponit: Primo deſiderare ſe Concilii plenarii definitionem, divinamque illuſtrationem in eliquanda difficultate adeo ſalebroſa: ſecundo, privatam ea de re ſententiam profert: aitque, ſi forte ipſe in Concilio, ubi res illa tractaretur, judicium ferre cogeretur, ita ſe pronunciaturum: Nempe *habere eos Baptiſmum, qui ubicunque, & a quibuſcunque illum verbis evangelicis conſecratum, ſine ſua ſimulatione, & cum aliqua fide ſuſcepiſſent*. Ad Baptiſmum igitur adulti deſiderat Auguſtinus, ut ſine ſimulatione ſuſcipiatur: igitur pari jure deſiderat, ut ſine ſimulatione conferatur: æqua enim, ut in antecedentibus diximus, conferentis, ac ſuſcipientis adulti intentio exigitur. Porro is, qui ritum externum ſerio quidem adminiſtrat, omniaque ab Eccleſia præſcripta exterius adhibet, interius tamen revocat, ac veluti retractat intentionem, ſimulate ſe gerit: is itaque, ex Auguſtini ſententia, non peragit Sacramentum.

Eo me nodo facilius exſolvo, & Auguſtinum Catharino noſtro concilio. Ac primo quidem, Auguſtinus loco illo objecto, Baptiſmum joculariter, & mimice ſuſceptum omnino ſecernit a Baptiſmo ſimulate, & cum fallacia ſuſcepto: quia in priori ritus externus palam, aperteque deridetur; in hoc quippe jocus mimicus poſitus eſt: in altero ritus externus ſerio peragitur, & interna mente fictio tegitur; in eo ſiquidem ſtat ſimulatio, atque fallacia. De priori, an valeat, ſententiam non præcipitat Auguſtinus, ſed Concilii generalis definitionem optat, novamque ut ait illuſtrationem: de ſecundo

do quid ſentiat, obiter inſinuat, verbis in objectione laudatis. In ea Baptiſmatum diſcretione ſtatuenda, ſtat cum Auguſtino Catharinus; unum ab altero longe ſecernit; imo primum, nempe mimicum, & joculare, nullum eſse pronunciat, adverſus Lutheranorum, & Calvinianorum errorem: quia quam optaverat Auguſtinus generalis Concilii definitionem, nondum ætate ſua prodeuntem, viderat ſuo tempore Catharinus; decreta ſcilicet Conciliorum, Conſtantienſis, Florentini, & Tridentini. Alterum, nempe ſimulatum, & fictum, validum putat Catharinus, iis nixus fundamentis, quæ ſuperioribus Capitibus expoſuimus; maxime vero Innocentii III. auctoritate Cap. *Majores* de Baptiſmo, ejuſque effectibus: *Qui ficte ad Baptiſmum accedit, characterem ſuſcipit Chriſtianitatis impreſſum.*

At inquiunt: ad Baptiſmum deſiderat Auguſtinus loco objecto, *ut ſine ſimulatione ſuſcipiatur*. Bene eſt, ſed id deſiderat, ut fructuoſus ſit ad juſtificationem ſuſcipientis, non ut validus ſit ad characteris impreſſionem: talis etenim eſt etiam ſimulate, ficteque ſuſceptus. Ne quis vero putet, merum iſtud effugium eſſe, reſponſum ex triplici capite confirmo. Primò, quia Auguſtinus loco laudato ad Baptiſmum non modo deſiderat, ut ſine ſimulatione ſuſcipiatur, verùm etiam cum aliqua fide: perſpicua verba ſunt, *ſine ſua ſimulatione*, inquit, *& cum aliqua fide ſuſcepiſſent*: at ſecundum Auguſtinum, non eſt neceſſaria fides in ſuſcipiente, ut Baptiſmus validus ſit, quoad characteris impreſſionem, ſed ut fructuoſus ſit ad animæ ſanctificationem: Igitur non eſt neceſſaria ſinceritas, ad characteris impreſſionem, ſed ad animæ ſanctificationem. Secundò, quia Auguſtinus, poſt verba in objectione laudata, ſubdit e veſtigio: *quamquam eis ad ſalutem Baptiſma non proſit, ſi charitate careant; qua Catholica inſeran-*

tur Eccleſia. Supponit ergo Sacramentum ſimulate ſuſceptum, ſi modo ſimulatio occulta ſit, valere aliunde ad characteris impreſſionem, tametſi non proſit ad ſalutem, propter ſimulationis peccatum. Tertiò (quod maxime notandum venit) quia Auguſtinus hoc ipſo in loco, qui nobis objicitur, paucis interjectis, Baptiſmum fallaciter ſuſceptum uti validum habet: idque certò ſtatuit, non uti opinionem, de qua forte dubitaret, quemadmodum interpretantur aliqui, aut in cujus confirmationem nova Conciliorum decreta optaret; ſed uti rem compertiſſimam, Majorumque ſtatutis eliquatam, ac definitam. Auguſtini verba hæc ſunt: *Ex præteritis Majorum ſtatutis non dubito, etiam illos habere Baptiſma, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt, vel ubi putatur eſſe Eccleſia, & non eſt:* ut apud hæreticos, & ſchiſmaticos. Quid vero amabo eſt, *Baptiſmum fallaciter accipere*, niſi externum ritum omnem ſuſcipere, nullo oppoſitæ intentionis dato ſigno, interius autem externam illam intentionem retractare? quæ ipſamet Catharini hypotheſis eſt. Qui itaque Catharino Auguſtinum objiciunt, eundem Catharini patronum invenient, ſi ſemotis præjudiciis legere velint.

II. Idcirco melius conſulti illorum aliqui, Auguſtino doctrinæ ſuæ duce relicto, ſuppetias a Doctore Angelico petunt, quem totum a ſuis partibus ſtare putant. Quare teſtimonium ejus altius exaggerant in 4. Sentent. Diſt. 27. Quæſt. 1. Art. 2. Quæſtiuncula 4. de Matrimonio dicentis: *Expreſſio verborum ſine interiori conſenſu Matrimonium non facit*. Et in reſponſo ad 2. *Si deſit conſenſus mentalis ex parte unius, ex neutra parte eſt Matrimonium*. Quibus paria habet Innocentius III. Cap. *Tua nos*, extra de Sponſalibus, & Matrimonio, & Cap. *Inquiſitioni* de Sent. excommunicationis, in ſexto Decretalium; conce-

ptiſ-

ptiſſimis verbis decernens, non contrahi Matrimonium, niſi conſenſus verbis aliiſve ſignis expreſſus, internus etiam ſit, mentalis, & minime fictus. Quod etiam communiter docent Theologi, Legumque periti, ubi de conſenſu ficto in Matrimonio diſputant. Ex quibus iſtud in nos conficitur argumentum: Matrimonium novæ legis Sacramentum eſt, cujus Miniſtri ſunt ipſimet contrahentes: ſed non perficitur Matrimonium ſolo contrahentium externo conſenſu, verbis, aliiſve ſignis expreſſo, niſi interior quoque ſit, mentalis, ac minime fictus: non itaque perficitur Sacramentum ſola Miniſtrorum intentione, ſacramentalibus verbis expreſſa, niſi interna quoque accedat intentio.

Et hunc quoque nodum paucis extricare poſſemus, negando Contrahentes Miniſtros eſſe Matrimonii, ut Sacramentum eſt: quod certe eruditiſſimi Theologi negant, Legumque periti; qui non Contrahentes, ſed Sacerdotem benedicentem Miniſtrum eſſe contendunt: Quos longo ordine in meis Melchioris Cani Vindicationibus appellavi Cap. 7. nempe Guillelmus Pariſienſis Lib. de Sacr. Tract. de Matr. C. 9. Q. 1., & C. 1. de Bapt., Petrus Paludanus in Lib. 4. Sent. Diſt. 5. Qu. 2. Simon Vigorius in Suffragio Tridenti dato, cujus meminit Cardinalis Pallavicinus Lib. 22. Hiſt. Cap. 9. n. 5. Melchior Cano Lib. 8. de Locis Theolog. Cap. 5. Dominicus Bannes in Comment. ad primam Part. D. Thomæ Quæſt. 1. Art. 8. Franciſcus Cardinalis Toletus Lib. 7. Inſtitut. Cap. 2. Guillelmus Eſtius in Lib. 4. Sentent. Diſt. 26. Parag. 10. Franciſcus Sylvius in Supplemento Quæſt. 42. Art. 1. Quæſit. 1. Joannes Marius Scribonius Diſput. 9. de Matrimonio, Vincentius Contenſonius Lib. 11. Theolog. mentis, & cordis Part. 4. Diſp. 4. Cap. 1. de Sacramento Matrimonii, Franciſcus Combefiſius ad Orat. Damaſce-

ſceni in Conſtantium Caballinum, Claudius Fraſſenius in Scoto Academico Tractat. 3. de Matrimonio Diſp. ultima, Art. 1. Quæſt. 3. Gaſpar Jueninus in Comm. Hiſtor. Dogm. de Sacramentis Diſſert. 12. de Matrimonio Quæſt. 3., Natalis Alexander in Theolog. Dogmat., & morali Lib. 2. de Sacramento Matrimonii Art. 5. Paragr. 2. In ea porro tot Virorum eruditorum de Matrimonii Adminiſtrò ſententia, nihil ad præſens inſtitutum valet oppoſitum argumentum: ſic etenim falſum eſt, contrahentes miniſtros eſſe Matrimonii; atque ita falſa eſt ſuppoſitio. Age tamen, & Contrahentes hujuſce Sacramenti Miniſtros eſſe, juxta vulgarem opinionem concedamus: vertunt ima ſummis, qui iſtud nobis objiciunt, mutantque quadrata rotundis. Aliud enim eſt conſenſus unius conjugis in alterum, aliud eſt intentio perficiendi Sacramentum. Conſenſus unius conjugis in alterum, per verba, aliave ſigna expreſſus, eſt forma, aut certe cauſſa efficiens Matrimonii; intentio autem perficiendi Sacramentum, non eſt forma, nec cauſſa efficiens Matrimonii, ſed conditio deſiderata ex parte conjugum, ut Miniſtri ſunt Sacramenti. Quia autem conſenſus fidei mutuæ, re ipſa conſenſus non eſt, quantumvis verbis expreſſus ſit, niſi ſit etiam interior, atque mentalis: idcirco Matrimonium nullum eſt, defectu nimirum formæ neceſſariæ, dum conſenſus verbis expreſſus, interior etiam, mentaliſque non eſt. At non dicitur tunc Matrimonium nullum, ex defectu ſolius Miniſtrorum intentionis. Quare propoſitum argumentum a præſenti quæſtione peregrinum omnino eſt. Agimus enim de interna, atque mentali Miniſtri intentione, quam neceſſariam eſſe negamus, ad perficiendum quodcunque Sacramentum; propoſitum autem argumentum probat ut ut maxime, formam Matrimonii, quam

in

in interiori conſenſu ſignis expreſſo poſitam dicunt, ad perficiendum Matrimonium eſſe penitus neceſſariam. Ecquis dubitet? at nihil iſtud ad nos, motamque hactenus controverſiam.

III. Si quis autem quærat ex me, quorſum conjugum conſenſus inter ſe ſe mutuus, non externus duntaxat eſſe debeat, hoc eſt, verbis, ac ſignis expreſſus, verum etiam internus, atque mentalis, ut ſtet validum Matrimonium: non ita tamen eſſe debeat intentio Miniſtri, perficiendi quodcunque Sacramentum? (nam & inde contra nos argumentum a ſimili fieri poſſet) Reſpondeo latum inter utrumque diſcrimen eſſe: quia mutuus conjugum conſenſus, quidpiam intimum, internum, atque mentale pro objecto habet; fidem ſcilicet mutuam, animorumque conjunctionem, quam ſibi mutuo conjuges ſpondent; intentio vero Miniſtri quidpiam externum, atque ſenſibile pro objecto habet, ritum ſcilicet ſacramentalem, in tali materia, talique forma perficiendum. Atque ita nil mirum, ſi conjugum conſenſus ſignis expreſſus, interior etiam, mentaliſque eſſe debeat; non item tamen intentio Miniſtri perficiendi Sacramentum.

IV. Nec eſt quod mihi quiſpiam objiciat, Doctorem Angelicum argumentum inde a ſimili petiiſſe in 4. Sent. Diſt. 27. Quæſt. 1. Art. 2. Quæſtiuncula 4., eaque maxime comparatione probaſſe, expreſſionem verborum, ſine interiori conjugum conſenſu, non efficere Matrimonium; quia ſola interior Miniſtri intentio ſine exteriori non ſufficit ad Baptiſmum. *Sicut ſe habet*, inquit ille, *ablutio exterior ad Baptiſmum, ita ſe habet expreſſio verborum ad Matrimonium. Unde ſicut ſi aliquis ablutionem externam reciperet, non intendens accipere Sacramentum, ſed ludum, & dolum facere, non eſſet baptizatus; ita expreſſio verborum ſine interiori conſenſu Matrimonium non facit.*

 Id

Id inquam fruſtra quiſpiam objiciat. Tum quod de intentione Miniſtri ſacri Baptiſmatis non hic agat Doctor Angelicus, ſed de intentione ſuſcipientis: quæ altera difficultas eſt aliquantulum gravior, de qua nobis non eſt in præſentia diſputatio. Tum quod de intentione ſuſcipientis loquatur, *qua ludum facere vellet*: quam & nos ad validum Baptiſma ſuſcipiendum non ſufficere, ultro citroque concedimus, qui ſeriam forinſecus ſacri Baptiſmatis tum ſuſceptionem, tum collationem poſtulamus. Id ni dicamus, erit ſibi contrarius Doctor Angelicus, qui eodem Lib. 4. Sentent. Diſt. 6. Quæſt. 1. Art. 2. *Mentalem intentionem* non deſiderat in Miniſtro, ſed *ſolam intentionis expreſſionem*.

V. Hæc ſi minus ſolvendæ difficultati ſufficiunt, quæ ex conſenſu matrimoniali petitur adverſus Catharini Syſtema; hoc tibi brevius & expeditius reſponſum habeto. Dum Doctor Angelicus, legumque periti contendunt, interiorem conſenſum eſſe neceſſarium ad validum Matrimonium, atque ita conſenſum fictum contrahendo Matrimonio non ſufficere, communiter docent, de interiori conſenſu loquuntur, cujus objectum ſit verbum illud externum, *Ego te accipio in Conjugem*, aliudve ſignum ſenſibile, quo ſibi mutuam fidem Conjuges ſpondent: adeo ut validum eſſe nolint Matrimonium, niſi Contrahentes interno voluntatis actu verbum illud externum proferre velint, aliudve ſenſibile ſignum dare, illudque re ipſa ſerio dent atque libere: Non de interiori conſenſu loquuntur, cujus objectum ſit ipſamet mutuæ fidei obligatio: Quaſi vero neceſſe putent ad valorem matrimonii, ut contrahentes interna etiam mente, cordiſque intimo mutuam illam fidem obligare velint, quam datis ſignis externis ſibi invicem forinſecus ſpondent. Abſit id a virorum eruditorum mentibus. Ex antedi-

ctis

ctis enim Cap. 9. N. 3. perſpectum eſt, promiſſionem ſolenniter ſerio ac libere datam perinde valere, ac promittentem adſtringere, tametſi interius deſit animus promittendi, fidemque ſuam obligandi. Aliàs nemo unquam de contracto valide Matrimonio certus eſſe poſſet; cum nemini conſtare poſſit, liberis illis ſeriiſque mutuæ fidei ſignis, ſibi ab altero Conjuge datis, internum ſecretumque conſenſionis actum acceſſiſſe. Quapropter conſenſus fictus, quem Matrimonio contrahendo ſufficere negant Theologi legumque periti, non ille ſimpliciter eſt, cui interior voluntatis aſſenſus minime reſpondet, quo velint Conjuges ſe ſe externis illis verbis aut ſignis invicem obligare; ſed ille qui non modo ſecreto animo retractatur, verum etiam minus libere datur, aut minus ſerio.

Quare nihil Theologi legumque periti a Catharini ſyſtemate diſſentiunt, etiam ubi de Conſenſu matrimoniali diſputatur. Uti enim ad ratum validumque Sacramentum ſatis eſſe vult Catharinus in Miniſtro externam celebrandi ſacri ritus intentionem; quæ licet externa dicatur ratione objecti, (quia eſt de ritu externo celebrando) eſt tamen interna ratione principii; quia deliberatus eſt mentis actus, quo Miniſter ritum illum externum celebrare conſtituit, celebratque re ipſa: ita D. Thomas, legumque periti, ad validum Matrimonium ſatis in Contrahentibus eſſe volunt externam mutuæ fidei promiſſionem, quæ licet externa dicatur ratione objecti, (quia eſt de dandis mutuæ fidei ſignis externis) eſt tamen interna ratione principii; quia deliberatus eſt mentis actus, quo contrahentes ſigna illa externa dare conſtituunt, dantque re ipſa. Ac velut adminiſtrato libere ac ſerio Sacramento, nihil officere docet Catharinus, ſi forte contraria Miniſtri intentio animo deliteſcat, modo

ne

ne prodatur exterius; ita contracto libere ac ſerio matrimonio, nihil officere docent Theologi, legumque periti, ſi forte interior contrahentium diſſenſus animo deliteſcat, nulloque ſigno prodatur exterius. Aliàs conſenſus externe datus fictus eſt judicandus, veroque contrahendo matrimonio non ſufficit, propterea quod illata vi incuſſoque timore ſit datus.

Uno verbo, id poſtulant Theologi legumque periti ad ratum validumque matrimonium, ut contrahentes intimo liberoque mentis aſſenſu, hoc eſt, nulla vi nulloque timore concuſſi, externa mutui conſenſus ſigna ſibi invicem donent. Quo facto, nihil matrimonio officiat, ſi forte interno mentis actu nolint fidem ſibi invicem obligare. Perinde enim remanent obligati in foro etiam interno: quia Deus conſcientiæ teſtis ita promiſſionem accipit alteri conjugi factam, ut ille ipſe, cui fit, eam intelligit. Quod fuſius Cap. 9. demonſtravimus.

VI. Sed ais, annon ſyſtema iſtud noſtrum ſecum ipſo pugnat, dum ſeriam ritus externi celebrationem poſtulamus, ut ſtet validum Sacramentum, tametſi ſecreta Miniſtri intentione retractetur? Quandoquidem *ſeria* celebratio non eſt, dum ſecreta, occultaque Miniſtri intentione retractatur.

Reſpondeo, actum humanum ſerium dupliciter dici: primo, quia nec fictus eſt, nec ſimulatus, dum ſcilicet interior actus externo reſpondet: ſecundo, quia jocularis non eſt, neque ſcenicus; dum ſcilicet quidquid in actu externum eſt, ſemoto ludo ſit, atque joco, etſi forte interno actui minime reſpondeat. Sacramentalem igitur actum ſecundo ſenſu ſerium eſſe volumus; quia talem ſacra Synodus Tridentina neceſſarium definivit, adverſus Lutheranorum, & Calvinianorum errorem: non priori ſenſu actum ſerium poſtulamus; cum nec ta-

lem

lem poſtulent ſacræ Synodi, Romanique Pontifices, ut ratum ſit, ac validum Sacramentum. Dicam id expeditius atque ſimplicius: ludum internum officere Sacramento negamus; externum officere profitemur: non pugnant autem iſta duo, ſed ſtant ſæpe ſimul, exterior gravitas, ludus interior. Atque ita nil ſecum pugnat ſententia noſtra.

VII. Ad reſtim funiculum addunt aliqui, ut D. Thomam in ſuas partes trahant. Si externa, inquiunt illi, miniſtri intentio, quæ in ſeria ſacri ritus celebratione conſiſtit, ratum validumque faceret Sacramentum, non autem interior menteque abdita; certe ubi non eſt in Miniſtro intentio illa exterior, nullum prorſus Sacramentum eſſet, etſi fortaſſis adeſſet interior: at contingere poteſt, ſubjungunt illi, ut ratum ſit ac validum Sacramentum; E. G. ut rata validaque ſit Conſecratio Corporis Chriſti, etſi deſit exterior intentio; ſeu etſi ritus non obſervetur externe, imo penitus omittatur: Non igitur exterior intentio ratum validumque efficit Sacramentum, ſed potius interior. Minorem ſubſumptam D. Thomæ ſuffragio probant, in 4. Sent. Diſt. 13. q. 1. a. 3. quæſtiunc. 6. *Remotis his quæ non ſunt de eſſentia rei, nihilominus res manet; unde cum hujuſmodi ritus, quantum ad determinationem horæ, vel loci, vel indumentorum, non ſint de eſſentia Sacramenti, ſed de ſolennitate, ſi omittantur, nihilominus conſecratum eſt ſacrificium; dummodo adſint ea quæ ſunt de eſſentia Sacramenti, ſcilicet ordo & intentio ex parte conſecrantis, & materia & forma, ex parte conſecrati: tamen graviter peccat qui aliter facit; & degradandus eſſet.* Et 3. p. q. 83. a. 3. ad 8. *Si Sacerdos verba conſecrationis proferat ſuper materia debita cum intentione conſecrandi, abſque omnibus prædictis, ſcilicet domo, altari, calice, & corporali, & cæteris hujuſmodi per Eccleſiam inſtitutis, conſecrat quidem in rei ve-*

veritate Corpus Chriſti; peccat tamen graviter ritum Eccleſiæ non ſervans.

Confirmant hoc ipſum exemplo ſacrilegi Sacerdotis, qui cum ad patibulum duceretur, panes in piſtoris taberna venales, prolatis elata voce verbis Euchariſticis conſecravit; qui certe externam Eccleſiæ intentionem non habuit, in ſeria ſacri ritus celebratione poſitam; quam potius impie & ſacrilege violavit.

Reſpondeo ſacrum ritum, in cujus ſeria celebratione neceſſariam intentionem poſitam volumus, illum ſolum eſſe, qui a Chriſto Domino tanquam Sacramenti eſſentia inſtitutus eſt; ſeriam nempe applicationem debitæ formæ ad debitam materiam: non illum vero, qui ab Eccleſia ad congruentem religioſam ac piam Sacramenti celebrationem eſt additus: ad quem illa ſpectant omnia, quæ a Doctore Angelico recenſentur. Qui ergo debitam formam debitæ materiæ applicat, Eccleſiæ intentionem cenſetur habere; quanta ſatis eſt, ut ſit valida conſecratio; etſi eccleſiaſticum ritum omittens, non eam habeat intentionem, quæ ad religioſam piamque Sacramenti confectionem præſcribit Eccleſia.

Ceterum de ſacrilego Sacerdote, qui ſupra venales panes ad patibulum ductus verba protulit euchariſtica, *hoc eſt corpus meum;* quorumdam eruditorum ſententia fuit, nullam ab eo conſecrationem eſſe factam; propterea quod is *intentionem*, ut ajebant, *Eccleſiæ non habuiſſet, qua Miniſtros ſuos decenter ac reverenter rem ſacram facere vult*. Ita nempe pronunciavit Illuſtriſſimus Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis, in Opuſculo quodam poſthumo per D. *Fagetum* publicato. Verum non obſervavit vir ſummus, futilem caſſamque eſſe rationem adductam; aliudque longe eſſe quod intendit Eccleſia, ut ſit validum Sacramentum; aliud quod intendit &

man-

mandat, ut pie ac religioſe miniſtretur. Ad primum quidem id Eccleſia vult, ut miniſter ſerio libereque formam materiæ applicet ſuæ (quod feciſſe videri poteſt ſacrilegus ſacerdos) ad alterum, ut rem ſacram faciat decenter ac reverenter; quod ille profecto non fecit. Aliàs ſi ad validum Sacramentum, iſtud quoque alterum neceſſarium foret, non modo memorati ſacrilegi Sacerdotis Conſecratio nulla fuiſſet; ſed & alterius cujuſque minus pii minuſque religioſi Sacerdotis, qui rem ſacram publice in Eccleſia facit, *irreverenter* tamen *& indecenter*. Quod certe Theologorum nemo unus ſomniavit.

Ego tamen (ſi meum hìc judicium de facto ſacrilegi Sacerdotis interponere liceat) nullam fuiſſe conſecrationem opinabor: Non quidem quia rem ſacram *decenter ac reverenter non fecit*, ut philoſophati ſunt aliqui; ſed quia rem ſacram non fecit ſerio, formamque materiæ applicavit irriſorie: eique propterea defuit exterior intentio, qualem hactenus ad validam Sacramenti confectionem, neceſſariam propugnavimus. Quamquam enim non id egerit impius Sacerdos, ut vel oblectationem inde caperet aliquam, vel ut adſtantes recrearet, & provocaret ad riſum, (quod facit mimus in Theatro) id egit tamen, ut ipſum luderet ac profanaret Sacramentum; quod neceſſariæ intentioni repugnat; ac tum maxime dum prava profanandi ludendique voluntas ſignis externis, factique circunſtantiis innoteſcit: quod certe memorato in caſu accidiſſe, liquet. Quis enim ex circunſtantiis loci ac temporis, quo ea facta ſeu potius tentata eſt conſecratio, ex conditione perſonæ conſecrantis, ipſoque demum conſecrandi modo, pravam atque ſacrilegam intentionem voluntatemque non illico deprehendit? Hac ergo dè cauſſa, meo quidem judicio, nulla tunc facta eſt conſecratio.

CA-

CAPUT XII.

Objecta, ex Romanæ Inquiſitionis Decreto, difficultas eliditur, expeditur: nova Domeſtici adverſarii argutia refelluntur.

I. DEcreto Romanæ Inquiſitionis tanquam ariete admoto, Catharinum impetunt recentiores: eo nimirum quod die 7. Decembris anno 1690. ſub Alexandro VIII. datum eſt: ubi inter propoſitiones 31. hæc damnatur aſſertio, num. 28. *Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit, non intendo facere quod facit Eccleſia.* Quo telo Catharini ſententiam, ac noſtram petitam exiſtimant.

At perperam prorſus atque injuria. Ea quippe proſcripta propoſitione, Catharini ſententia ac noſtra minime continetur. In illa ſiquidem temperamenta deſunt, a Catharino, & a nobis appoſita, quæ rei ſummam plane conficiunt. Contendimus enim primo, valere Baptiſmum ab eo collatum, qui ſerio, omnique ſemoto joco, ritum omnem externum obſervat; tametſi intus intentionem, quam prodit exterius, intra ſe retineat, atque retractet: Proſcripta vero propoſitio, nulla ſeriæ, & ab omni joco ſemotæ adminiſtrationis mentione facta, valere Baptiſmum affirmat, ſi ritus externus quomodolibet adminiſtretur: atque ita juſte ferulam meruit. Sic enim Baptiſmus etiam a mimo, ludendi cauſſa collatus in ſcena, validus eſſet. Ille enim ritum omnem externum obſervat, tametſi ludens, atque irridens. Non itaque ſententia noſtra eo telo petita eſt, ſed Calvini, & Lutheri doctrina; qui Baptiſmum etiam ſcenicum, ac theatralem, ratum, ac validum fabu-

lan-

lantur: quæ ſententia a nonnullis male feriatis imprudenter recudebatur in Belgio, aut certe recudi ferebatur.

Secundo, valere Baptiſmum contendimus, modo libere miniſtretur, & in iis maxime circunſtantiis, ex quibus determinatur Miniſter ad agendum publico Eccleſiæ nomine: Proſcripta vero propoſitio nullam hujuſmodi libertatis, & circunſtantiarum mentionem ingerit: ſed univerſim valere dicit quocunque caſu, modo ritus exterius peragatur. Sic ergo valeret Baptiſmus ab eo collatus, qui hærente ſuis faucibus gladio, ad proferenda verba compelleretur. Ille quippe Miniſter ritum externum obſervaret, tametſi coacte, & in ea circunſtantia, in qua certe non tenetur agere, uti Miniſter Eccleſiæ, illiuſque nomine. Nihil itaque cum Catharini ſententia, ac noſtra commune habet propoſitio ab Alexandro proſcripta.

Tertio loquitur propoſitio damnata de Miniſtro, qui intra ſe diceret, *Non intendo facere quod facit Eccleſia*: At in ſyſtemate noſtro Miniſter id intra ſe dicere non poteſt; quia ſupponimus Miniſtrum ſerio, & libere facientem quidquid Eccleſia facit: implicat autem ut qui ſerio, & libere facit quod facit Eccleſia, intus intra ſe dicat, *Non intendo facere quod facit Eccleſia* Quomodo enim ſerio, & libere faceret, ſi facere non intenderet? Eſſet profecto ea proteſtatio contraria facto. Non ergo ſyſtema Catharini, & noſtrum ea damnatione petitum eſt, ſed aliud longe diverſum.

II. Quocirca ſancte & religioſe profiteor, me quo tempore Decretum illud editum eſt, Romæ ſubſtitiſſe, ſerioque nonnullos primæ notæ Præſules Conſultores, qui in ferenda ſententia Judices ſederant, interrogaſſe, num Catharini ſententiam eo Decreto proſcribere voluiſſent; eoſque ſemel iterumque id

per-

pernegaſſe, profeſſoſque aliud longe a Catharini ſyſtemate, ea proſcripta propoſitione contineri.

Et quidem etiam poſt latum Decretum illud, Catharini ſententiam a graviſſimis Theologis propugnatam videmus: a Gaſpare Juenino, Oratorii Domini Jeſu Presbytero, in *Commentario Hiſtorico-Dogmatico de Sacramentis*, nuſquam a Romana Sede proſcripto, etſi Theologicæ illius Inſtitutiones haud ita propitium Romanum Cœlum habuerint: ubi etiam objectum ſibi Decretum illud interpretatur, & cum Catharini ſententia conciliat: ab Illuſtriſſimo Præſule Franciſco Genetto Epiſcopo Vaſionenſi, in *Theologia morali*, ante annos circiter viginti, Clementi XI. nuncupata, eodemque Pontifice annuente, Venetiis edita; ubi varios conſcientiæ caſus juxta Catharini ſyſtema erudite reſolvit, in Appendice Tomi tertii: ab Auctore *Summa Alexandrina*, ante annos aliquot Romæ cum approbatione Magiſtri ſacri Palatii Apoſtolici, aliorumque Curiæ Cenſorum, typis editæ, ac nuper ex Benedicti XIII. juſſu anno 1725. publicatæ: in cujus Tom. I. Tractatu de Sacramentis in genere pag. 32. n. 47. aſſertio iſta ponitur, ac defenditur, Catharini ſententiam ſpirans, ac intime referens. (Ad Parochum Maſſilienſem alludit hic auctor, Ludovicum Gaufredum, de quo ſupra Cap. 6.) *Si perditus Sacerdos, & magicis artibus deditus, pactoque execrando diabolo obligatus, ſerio quidem baptizavit infantes ſibi oblatos, perfundens illos aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; & veram, ac ſinceram voluntatem habuerit exercendæ exterioris illius cæremoniæ, qua baptizans Eccleſia utitur, eamque re vera exercuerit, per ſpeciem hominis eo illam dirigentis, quo Eccleſia dirigit; ſed tamen intentionem habuerit, quoties baptizavit, infantes ſibi oblatos devovendi Diabolo; pueris illis non nocuit ſacrilega intentio Miniſtri. Illos enim per Baptiſmum Deo conſecravit*

Chri-

Chriſtus, qui baptizat, conſecravit Columba, ideſt Eccleſia; quorum nomine Miniſter baptizavit. Neque enim verborum Evangelicorum, quæ integra ſerio protulit, efficaciam fruſtrare potuit. Idem eſt de aliis Sacramentis judicium. Quid aliud per fidem Numinum Catharinus? quid aliud & nos?

Sed & nemo neſcit, ſententiam illam in publicis circulis Romæ perſæpe defendi, probante, ut illic moris eſt, ſacri Palatii Apoſtolici Magiſtro, publico concluſionum cenſore, & approbatore. Quod utique minime fieret, ſi Ambroſii Catharini ſyſtema Alexandri VIII. decreto fuiſſet inuſtum.

Ecquis etiam facile ſibi perſuadeat, Alexandrum VIII. damnare Decreto ſuo voluiſſe Innocentium IV., cujus eſt iſta ſententia, Catharini ſyſtema verbis etiam crudioribus exprimens: *Non eſt neceſſe, quod Miniſter gerat in mente facere quod facit Eccleſia; imo ſi contrarium gereret in mente, ſcilicet non facere quod facit Eccleſia, ſed tamen facit, quia formam ſervat, nihilominus baptizatus eſt, dummodo baptizare intendat.* Super Caput *ſi quis puerum* Tit. de Baptiſmo: quanquam non eſſet ille Pontifex, dum hæc ſcripſit, ſed privatus Canonici Juris Interpres.

III. Hæc nos ad decreti Alexandrini explicationem reſponſa dedimus, priori Vindiciarum iſtarum Editione, adeo per ſe ſe reſoluta ac decretoria, ut refractariola quæque ingenia rapiant ac devinciant. Repugnat nihiloſecius domeſticus Impugnator, ſubdoliſque cavillis conatur evertere. Audiamus itaque Cavillatorem.

Damnata, inquit ille, ab Alexandro propoſitio de eo Miniſtro loquitur, *qui ritum omnem externum obſervat*: ſed ad ritum externum pertinet ſeria libera publica rei ſacræ pertractatio: eſt itaque damnata propoſitio, de Miniſtro intellecta etiam ſerio libere ac publice celebrante.

Ingenioſe ſcilicet atque ſubtiliter diſputatum! Quaſi vero non aliud ſit, quod ad ritum ſacramentalem pertinet, ex parte Sacramenti; alterum quod ad eumdem pertinet ex parte Miniſtri: (quæ duo in ritu ſacramentali ſapienter diſtinguit Doctor Angelicus in 4. ſent. diſt. 13. qu. 1. art. 3. quæſt. 6.) Primum eſt materia & forma, alterum eſt ſeria liberaque materiæ & formæ applicatio. Porro damnata eſt propoſitio, quod de Miniſtro loquatur ritum omnem obſervante, quantum ad primum, non itidem quantum ad alterum. Atque ita nihil Catharinum ejuſque vindices ea damnatio contingit.

Inſtat Cavillator: Intellecta propoſitio de Miniſtro jocoſe & ſcurriliter miniſtrante, in Concilio Tridentino damnata jam fuerat, contra Lutherum & Calvinum: non itaque neceſſe erat ut ab Alexandro VIII. ſecundo damnaretur, ſi de eo duntaxat Miniſtro re ipſa dicta eſt, ut interpretari nobis libuit.

Eccur quæſo ſecundò damnari neceſſe non fuit, ſi qui primum in Luthero & Calvino a Patribus Tridentinis damnatus eſt error, a nonnullis Theologis recentioribus recudebatur in Belgio? aut certe recudi ferebatur.

Verum urget ille: Nullus ætate noſtra inventus eſt Theologus Belga, qui propoſitionem illam, Lutherano ſenſu acceptam de ſcripto docuerit; quique Baptiſmum ſcenicum & theatralem ratum validumque commentus ſit.

O tu quis es, & ubi gentium vivis, qui iſthæc nobis occentes? Num forte apud Garamantas & Indos, ut ignores, Lutheranum ſenſum erroremque, Catharini ſyſtematis defenſoribus fuiſſe ſemper afflictum ab æmulis obtrectatoribus, qui alterum ex altero fluere ignoranter arbitrabantur? Nihil itaque mirum, ſi Lutheranus hujuſce propoſitionis ſenſus, Belgis nonnullis Theologis per ſummam

mam

mam calumniam attributus, novo Alexandri VIII. Decreto damnatus ſit.

CAPUM XIII.

Momentum a Priſca Patrum Orientalium Hiſtoria petitum eliditur, exſufflatur.

I. Diſpendium operæ faciam, ſi ſurda aure præteriero obſervationem hiſtoricam, qua non ita pridem Vir eruditus, ac mihi ſumme colendus, in publica diſputatione evincere ſatagebat, priſcos Eccleſiæ Patres ab eo, quod defendimus, Catharini ſyſtemate longius abſceſſiſſe.

Perſpectum eſt, aiebat ille, permultos Eccleſiæ Patres, ac in iis maxime Athanaſium Orat. 3. contra Arianos, Baſilium Epiſt. 1. Canonica ad Amphilochium, Cyrillum Jeroſolymitanum in Præfatione Catecheſeon, poſt celebratas Synodos Arelatenſem, atque Nicænam, ubi Rebaptizantium error proſcriptus fuerat, hæreticorum Baptiſma rejeciſſe; eoſdemque, ſi ad Eccleſiam accederent, ſecundo tinxiſſe. At hæreticorum Baptiſma non ideo rejicere poterant laudati Patres, quod ſine fide collatum eſſet; cum Miniſtri fidem ad Baptiſmi valorem minime neceſſariam, laudatæ Synodi definiviſſent: nec quod hæretici joculariter Sacramenta ſua miniſtrarent; cum contra & ſerio, & libere miniſtrare univerſos, exploratiſſimum eſſet: Horum ergo Baptiſma rejiciebant laudati Patres, quod nefarios illos viros ſinceram, internam, ſecretamque perficiendi Sacramenti intentionem non habere, ſuſpicarentur. Adeoque illam ipſam, ad Sacramenti valorem, neceſſariam intentionem Eccleſiæ Patres, præſertim Orientales exiſtimarunt.

Cujus animalis cauda illa ſit, haud ſatis capio: adeo

adeo eſt illa ab ſuo capite longe deducta. Quidni verius auguremur nos, Athanaſium, Baſilium, & Cyrillum, hæreticorum Baptiſma, etiam poſt lata Arelate, & Nicææ judicia rejeciſſe; eoſdemque, ſi ad Eccleſiam accederent, ſecundo tinxiſſe, alia plane de cauſſa, quàm quæ in eo fingitur argumento? Nempe quod metus eſſet, ne ii Baptiſmatis formam luſtrando vitiaſſent; qui magna ex parte contra Trinitatis fidem errabant. Unde & Athanaſius, hac ipſa in Oratione 3. qua Baptiſmum Arianorum, tanquam *vanam ſpeciem*, *inaneque ſimulacrum* rejicit, hanc judicii ſui rationem aſſignat: *Non enim in Patre, & Filio tribuunt Baptiſma, ſed in Creatore, & creatura, in Factore, & factura.* Quod idem de nonnullis ſaltem Arianis obſervat Doctor Angelicus 1. par. quæſt. 61. art. 1. illos ſcilicet baptizare ſolitos, *in nomine Patris majoris, & filii minoris.* Ex quibus proinde intelligimus, quo ſenſu de iiſdem Arianis, laudata jam Oratione 3. dixerit Athanaſius, *Nomen Patris & filii, quia illa in Scripturis vident, ſimulant ſe nominare baptizando*; nempe quod ſacra illa nomina divinarum perſonarum extremis labris pronunciando, ſpuriis gloſſematibus ſenſu vacuarent.

II. Quanquam nihil eſt cur hoc ipſum quæramus effugium, ut ab eo nos expediamus argumento. Ideo enim Cyrillus, Baſilius, aliique nonnulli Orientalis Eccleſiæ Patres hæreticorum Baptiſma repudiabant, illoſque ad Eccleſiam reduces novo Baptiſmate initiabant, quod Miniſtri fidem ad Sacramenti valorem neceſſariam reputarent, etſi ſecus Arelatenſis Synodus, atque Nicæna decreviſſent: tum quia Synodi Arelatenſis in Occidente celebratæ auctoritatem non agnoſcebant: tum quia Africanorum errorem in Nicæna Synodo, per legitimam duntaxat conſequentiam damnatum, necdum

tunc

tunc deprehenderant: tum demum, idque præcipue, quia quæſtionem illam (ſit ne hæreticorum Baptiſma recipiendum, an rejiciendum,) diſciplinæ caput eſſe, non juris arbitrabantur: in quo privatis Eccleſiis, priſcis ſuis ſtare moribus, atque uſibus licitum eſſet: quidquid ea in re œconomiæ cauſa laudatæ Synodi ſtatuiſſent. Unde S. Baſilius poſt Nicænam Synodum ad Amphilochium ſcribens, *Recte monitum fuiſſe* ait, *quod oportet uniuſcujuſque regionis morem ſequi; quod variæ fuerunt de Baptiſmate diſſenſiones.*

Neque vero id mirum, cum primi ipſi controverſiæ hujus auctores, Cyprianus, Firmilianus, cæterique Africæ Præſules, non juris, ſed diſciplinæ quæſtionem eſſe contendiſſent, in qua cuique Epiſcopo liberum eſſet & ſentire, & ſervare quod vellet. Unde Cyprianus in Epiſtol. ad Stephanum R. P. ſuo & Synodi Africanæ nomine data, *Scimus*, inquit, *quoſdam, quod ſemel imbiberint, nolle deponere, nec propoſitum ſuum facile mutare, ſed ſalvo inter Collegas pacis & concordiæ vinculo, quædam propria, quæ apud ſe ſemel ſunt uſurpata retinere. Qua in re nec nos vim cuiquam facimus, aut legem damus; cum habeat in Eccleſiæ adminiſtratione, voluntatis ſuæ arbitrium liberum unuſquiſque Præpoſitus, rationem actus ſui Domino redditurus.* Et Epiſt. ad Magnum: *Oſtendi quid nos, quantum in nobis eſt, ſentiamus; nemini præſcribentes, quominus ſtatuat quod putat unuſquiſque.*

III. Ceterum laudatos in argumento Eccleſiæ Patres, Athanaſium, Baſilium, Cyrillum Jeroſolymitanum, alioſve quoſcunque libet, ideo tunc hæreticorum Baptiſma rejeciſſe, quod illos internam, ſecretamque de qua agimus intentionem nequaquam adhibere ſuſpicarentur, (quod ajebat fervidus Diſputator) figmentum eſt inter omnia maximum, quod nemini unquam venit in mentem. Sic enim

 omni

omni ſubinde ætate, ac etiam poſt recepta, probeque intellecta Synodi Arelatenſis, atque Nicænæ Decreta, hæreticorum Baptiſma perinde rejeciſſent; illoſque, ubi ad Eccleſiam redibant, ſecundo tinxiſſent: cum eam ſemper de viris perfidis ſuſpicionem habere poſſent, num ſecretam illam internamque intentionem non adhibuiſſent. Quod tamen ſecus accidiſſe perſpectum eſt. Imo quoties ſecutis inde temporibus, de nonnullis hæreticis ad Eccleſiam reducibus denuo baptizandis eſt actum, quod minus recte ſua in ſecta baptizati crederentur; de ſervata quidem a Miniſtris ſuis debita forma, deque ſacro ritu ſerio, prudenterque peracto quæſitum eſt diligenter; de interna vero ſecretaque intentione ab iiſdem adhibita, quæſtio plane nulla eſt habita. Adeo ſcilicet perſuaſum Patribus erat, eam in Miniſtris, ut rata, validaque ſint Sacramenta, minime deſiderari.

IV. Sed quid juvat his immorari? Imo ſi quid ex celebri illa de rebaptizandis hæreticis controverſia, priſcis Eccleſiæ ſæculis agitata extundi poteſt, quod ad quæſtionem hanc noſtram trahere liceat; longe verius ex lato tunc demum ſolenni judicio momentum petetur in gratiam Syſtematis Catharini, quàm ex ſingulari, quæ modo nobis objicitur, quorumdam Græcorum Patrum opinatione, contra Catharinum.

Supremo enim Eccleſiæ judicio definitum tandem eſt, ratum ſtare validumque Baptiſma, a quibuſvis Hæreticis, etiam de Trinitate prave ſentientibus, quales tunc plurimi erant, adminiſtratum; modo tamen verbis Euangelicis, ſeu cum diſtincta divinarum perſonarum invocatione collatum eſſet. Ita quippe Concilium Arelatenſe I, Can. 8. *Placuit ut ſi ad Eccleſiam aliquis de quacumque hæreſi venerit, interrogent eum Symbolum; & ſi perviderint eum in Pa-*

tre

re & Filio & Spiritu Sancto eſſe baptizatum, manus ei tantum imponantur, ut accipiat Spiritum Sanctum. Ex quo conſequens eſt, ratum fuiſſe validumque baptiſma Arianorum illorum; qui licet Dei filium *adoptivum* duntaxat agnoſcerent, eundemque puram putamque *creaturam* exiſtimarent, verba nihilominus evangelica, *Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*, pura caſtaque tingendo proferebant. Porro, inquio ego, quotquot tales erant Ariani, ii certe intentionem, ut vocant, externam habebant faciendi quod facit Eccleſia, faciebantque re ipſa; ſacrum ſcilicet ritum, uti præceptum eſt, exercendo: internam tamen intentionem non habebant; imo potius occulta ſecretaque mente, contra quod facit Eccleſia, baptizabant *in nomine Creatoris & creaturæ*; cum eum verborum Euangelicorum, quæ extremis labris proferebant, ſenſum eſſe animo fingerent, ſecretaque mente conciperent. Erat ergo ratum validumque Baptiſma, cum ſola externa intentione faciendi quod facit Eccleſia miniſtratum, interna intentione non accedente, imo verius repugnante, ſecretoque negante ac revocante quod pronunciabatur exterius. Qui enim Dei *Filium* extremis duntaxat labris dicit, intus vero *filium tantum adoptivum, puramque creaturam* intelligit, menteque concipit; is certe intus in animo negat quod profitetur exterius. Et hoc tamen Baptiſma ratum validumque ſupremo Eccleſiæ judicio pronunciatum eſt. Catharini ergo ſyſtemati favet quammaxime latum ultimo tandem, in cauſſa Rebaptizantium, Eccleſiæ judicium.

Neque vero reponi poteſt, Arianum Miniſtrum Baptiſma verbis evangelicis conferentem, intus etiam ſecretoque animo baptizare velle. Quamquam enim baptizare fortaſſe intus & in animo velit; quia tamen non in *veri Filii Dei* nomine interna

mente vult baptizare, ſed in nomine *Filii* duntaxat *adoptivi*, ſeu *creaturæ*, quam eo filii nomine concipit; non cenſetur idcirco interna ſecretaque mente, velle facere quod facit Eccleſia: uti profectò externe non faceret quod facit Eccleſia, ſi nude ſimpliciterque baptizaret, & loco *Filii*, *Creaturæ* nomen diſtincta voce in forma Baptiſmatis pronunciaret. Sicut enim Eccleſia ritum illum exercet in debita materia, ita quoque in debita forma, qualis ſcilicet in Euangelio præſcripta eſt: quam idcirco Arianus interna mente corrumpit ac vitiat; dum eam longe aliter mente concipit, quam Eccleſia ipſa concipiat atque intelligat.

Quod autem de Baptiſmo Arianorum diximus hactenus, de Baptiſmo perinde Macedonianorum, & Sabellianorum æqua ratione dici poteſt; ut ex hoc quoque in gratiam ſyſtematis Catharini petatur argumentum. Cum & Macedoniani, nomine *Spiritus S.* in forma Baptiſmatis expreſſo, nonniſi creaturam intus in animo intelligerent; & Sabelliani nomine *Patris & Filii & Spiritus Sancti*, nonniſi perſonam unicam tribus titulis inſignitam, occulta ſecretaque mente perciperent. Quare & ii interna, ut aiunt, intentione, perinde ac Ariani carebant, id faciendi quod facit Eccleſia, ſolamque externam adhibebant, dum Baptiſmatis formam extremis labris pronunciabant. Quorum tamen Baptiſma, non ſecus ac cæterorum Hæreticorum, ratum eſt habitum, ſolenni illo Eccleſiæ judicio atque decreto, quo lis illa magna, de rebaptizandis Hæreticis, tandem aliquando finita eſt.

CA-

CAPUT XIV.

Ducta a ratione, adverſus Catharini Syſtema Momenta reliqua diluuntur: Domeſticus adverſarius denuò refellitur.

I. AB auctoritate pugnare, recentibus Theologis haud ſatis viſum: Theologica ratione nos urgent, eaque non una. Quid ergo ſuus illis Mercurius inſpirarit, videamus.

Totum, inquiunt illi, quod in Baptiſmatis ritu externum eſt, ſerio, & libere peragi poteſt, tametſi Sacramentum minime conferatur: illud ergo ſatis non eſt ad perficiendum Sacramentum. Alio quippe fine infundi aqua poteſt, alio fine poſſunt & verba proferri. E. G. Si quis aquam infundat, ut ſordentem, aut corporaliter ægrotantem puerum corporaliter abluat; addatque inter abluendum, *Ego te abluo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; non ut verba ſacramentalia proferat, ſed ex pietate tantum id dicat; utque Apoſtolo religioſius obſequatur præcipienti, ut quidquid agimus *in verbo, & in opere, in nomine Domini faciamus*. Tunc porro, inquiunt illi, omnia quæ Catharinus ad Baptiſmi valorem poſtulat, inveniuntur; nempe voluntas ſerio peragendi ritum illum in Eccleſia frequentatum, nimirum externam corporis ablutionem, ſacrorumque verborum prolationem: quamvis ablutio illa non agatur, ut ſacramentalis eſt, ſed ut medicinalis. Aut ergo concedendum, puerum illum ita ablutum valide eſſe baptizatum, quod nemo dixerit prudens; aut fatendum, ſatis non eſſe ad valorem Baptiſmatis, ſi ritus externus ſerio peragatur, ac libere; adſitque duntaxat intentio verbis ſerio prolatis expreſſa; ſed aliam prorſus

ſus deſiderari, qua ritus externus intendatur, ut ſacramentalis eſt, utque ab Eccleſia peragitur.

In hoc argumento Gonetus noſter, aliique delicias faciunt, quod ego præ cæteris nauci facio. Seria enim externi ritus celebratio, a Catharino, nobiſque hactenus propugnata, uti ad valorem Sacramenti ſufficiens, non illa ſolum eſt, quæ joco, ludoque opponitur, ſed & illa, quæ in iis circunſtantiis fiat, ex quibus Sacerdos determinatur ad agendum, ut Miniſter Eccleſiæ, ejuſque nomine: ita ſcilicet ut qui ritum externum ſerio peragit, non modo jocoſe non agat, verum etiam nulla externa circunſtantia, nulloque externo ſigno prodat, ſe aliud agere, quàm quod agit Eccleſia baptizando. Ceterum qui aquam infundit, ut ſordentem, aut ægrotantem puerum abluat, cum pia illa, & religioſa Sanctiſſimæ Trinitatis invocatione, etſi jocoſe non agat, ipſo tamen abluendi modo, aliiſque circunſtantiis ſatis exterius prodit, ſe aliud quidpiam agere, quàm quod agit Eccleſia baptizando. Quin illæ ipſæ ſordes, quibus inquinatus eſt puer, morbuſve quo affectus eſt, ſatis per ſe ſe indicant, non ad animæ ſanctificationem, ſed ad munditiam corporis, illiuſve curationem fieri hujuſmodi lotionem. Quid ſi puer ille ſit antea baptizatus? Si a parentibus corporaliter abluendus offeratur, non ſuſcipiendi baptiſmatis gratia? Si ablutio profano in loco fiat? Si quis illum abluendo fricet? Aliaque id genus in ea lotione contingant? An non quæſo ſatis aperte indicant illa, eum, qui ſic puerum abluit, eaque verba pronunciat, ſacrum Eccleſiæ ritum peragere nolle? Quare ex ipſius Catharini judicio, nullum hac occaſione perficitur Sacramentum: quia voluntas non agendi hujuſmodi ablutionem, uti ſacramentalem, & ſacram, occulta non eſt, ſed variis indiciis, & circunſtantiis manifeſta.

II. At

II. At ecce, inquient mihi: & id etiam contingere poteſt, ut ſola ſecreta, occultaque intentione contraria, nullo etiam ſigno manifeſtata, fiat irritum Sacramentum; quamvis ſerio, libereque ritus exterior peragatur, in iis circunſtantiis, ex quibus determinatur Sacerdos ad agendum nomine publico. Idque ſatagent oſtendere ex Rubricis Miſſalis Romani Par. 7. *de defectibus in celebratione Miſſarum occurrentibus:* ubi ſic legitur: *Si Sacerdos habens coram ſe undecim Hoſtias, ſupra quas omnes proferat verba conſecrationis, intenderet tamen conſecrare duntaxat decem, non determinans quas decem intenderet, nullas conſecraret. Aut ſi dimidiam duntaxat partem Hoſtiæ conſecrare intenderet, nec eam ullo modo deſignaret, nihil conſecraret.* Sed iis in caſibus, totus ritus externus ſerio, libere celebraretur, atque ſolenniter ſupra omnes Hoſtias: nec per aliud impediretur conſecratio, quam per contrariam intentionem occultam, nullo externo ſigno manifeſtatam: igitur hæc ſola ſufficit irritando Sacramento etiam ſolenniter miniſtrato.

Næ quæſo lepidi Theologi, qui Miſſalis Rubricas, tanquam Eccleſiæ definitiones nobis objiciunt, ex quibus decretorium peti poſſit argumentum? cum potius (paucis exceptis, quæ ex nonnullis Eccleſiæ ſtatutis in Canone relatis expreſſæ ſunt) non niſi privatorum Theologorum reſolutiones illæ ſint, de moribus, & ritibus ſcribentium, quæ in Miſſali libro ad commodum Sacerdotum inſeruntur. Adeoque nil mirum ſi ita propoſitos caſus reſolvant, juxta ſententiam Catharino contrariam, quæ frequentior, & communior in Scholis eſt. Cæterum ſtando principiis ſententiæ Catharini, dicendum eſt vice verſa, fieri conſecrationem omnium Hoſtiarum, ſupra quas conſecrationis verba ſerio, libere & ſolenniter proferuntur: quantumvis ſecreto intendat

Sa-

Sacerdos non conſecrare omnes, aut mediam duntaxat unius partem indeterminatam; imo tametſi ſecreto nihil intenderet conſecrare.

Næ tu vero lepidior, noſtri hujus reſponſi, quod antea dederamus, reprehenſor & oſor; qui ut objectam Miſſalis Romani rubricam, tanquam Pontificiam definitionem recipiendam oſtendas; ſecundum quam de propoſito undecim Hoſtiarum caſu judicare neceſſe ſit, non privatorum Theologorum reſolutionem, a qua diſſentire ſit liberum; decretum profers S. Rituum Congregationis, his verbis expreſſum: *Demum renovando decreta alias facta, mandat S. Congregatio, in omnibus & per omnia ſervari Rubricas Miſſalis Romani, non obſtante quocumque prætextu, & contraria conſuetudine, quam abuſum eſſe declarat. Et facta relatione horum decretorum S. D. N. Urbano VIII. Sanctitas ſua annuit, & ab omnibus ubique ſervari, & in Miſſali Romano noviter imprimendo apponi mandavit.* Nec advertis vir erudite, ſancitum id eſſe ſtatutumque de Rubricis, Miſſæ celebrandæ ritus, & cæremonias præſcribentibus; quas nonnulli *prætextu contrariæ conſuetudinis*, pro arbitrio immutabant: non de Rubricis variorum Theologorum opiniones complectentibus; ſecundum quas de nonnullis inter celebrandum occurrentibus caſibus judicare, privatis Sacerdotibus liceat, quid illis facto ſit opus, ut errata, ſi quæ forte contigerint, emendentur. De iis quippe Theologorum opinionibus nihil unquam Eccleſia ſtatuit, ut pro Canonibus habeantur.

Age tamen, & laudatam Miſſalis Libri Rubricam uti canonicam Eccleſiæ reſolutionem accipiamus; adhuc tamen in tuto ſumus. Eam quippe regulam intelligendam eſſe reponimus, iis duntaxat in caſibus, in quibus Sacerdos aliquo externo ſigno manifeſtat, nolle ſe omnes Hoſtias conſecrare, aut indeterminatam duntaxat unius partem. Cæterum ſi nul-

nullo id ſigno manifeſtet, omnes profecto conſecrat Hoſtias, omneſque illarum partes, ſupra quas ſacra de more verba pronunciat ſerio, libereque.

Quare ſi qui ſunt Catharini ſententiæ vindices, qui de propoſito Hoſtiarum conſecrandarum caſu, juxta Miſſalis Romani rubricam judicarunt; ut profecto Angelus de Clavaſio, & Sylveſter Prieras judicaſſe feruntur: ii certe aut ea in hypotheſi ſunt locuti quam innuimus; aut ſi abſolute dixerunt, rejiciendi omnino ſunt; utpote qui ſtatutis doctrinæ ſuæ principiis minus hæreant, cauſſamque per imprudentiam prodant, quam tuentur.

III. Urgent nihilominus ex adverſo, argumento e contrario petito. Contingit aliquando, ut ſola ſecretior, & interior intentio Miniſtri ratum, validumque efficiat Sacramentum, etſi non accedat exterior illa intentio, quæ in ſeria formæ prolatione conſiſtit: igitur ad ratum, validumque Sacramentum conficiendum, plus juvat interna, atque ſecretior intentio Miniſtri, quàm quæ prodit exterius ſeria formæ prolatione. Patet, inquiunt, antecedens ex Epiſt. Zachariæ R. P. ad Bonifacium Epiſcopum, quæ refertur in Capite *Retulerunt*, Diſtinct. 4. de Conſecratione. *Retulerunt nuncii tui*, inquit Zacharias, *quod fuerit in eadem Provincia Sacerdos, qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret neſciens latini eloquii, infringens linguam diceret, Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta: ac per hoc tua Reverenda Fraternitas conſideravit eos rebaptizare. Sed Sanctiſſime Frater, ſi ille, qui baptizavit, non errorem introducens, aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis, infringendo linguam, ut ſupra fati ſumus, baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, ut denuo baptizentur*. Nempe quod ratum illud, validumque Baptiſma cenſeatur. Porro eo in caſu, non alia ratione ratum, validumque judica-

tum

tum eſt Sacramentum, quàm quia recta fuit interna, ſecretaque ignari Miniſtri intentio, verba illa tanquam veram, germanamque Baptiſmi formam bono animo proferentis; quæ tamen vera, germanaque forma non eſt, Eccleſiæque intentionem minus exprimit.

Ad quæ tamen reponere juvat, momentum hoc, ſi quid evinceret, plus probaturum, quàm revera probandum eſſet: nempe ratum eſſe, validumque Baptiſma, vi ſolius intentionis interioris Miniſtri, abſque debita forma in Evangelio præſcripta: quod nemo non videt eſſe falſiſſimum. Dicendum ergo, hoc etiam in caſu, de quo rogatus eſt Zacharias R. Pont. externam quoque ignari, barbarique Sacerdotis intentionem acceſſiſſe: quia ſerio, omnique ſemoto joco ea verba tingendo pronunciaverat: quæ tametſi per ſe ſe, ac virtute impoſitionis, ſeu ex Grammaticæ lege nihil ſignificent, Eccleſiæque intentionem nequaquam exprimant; exprimunt tamen atque ſignificant ex accommodatione, bonoque animo proferentis. Quare tametſi mutatus ſit Euangelicæ propoſitionis ſenſibilis ſonus, manſit tamen idem ſenſus.

At inquies, quid in cauſſa eſt cur verba ita corrupte prolata forinſecus, Eccleſiæ tamen intentionem exprimant, ratumque faciant Sacramentum; niſi bonus animus proferentis, ſeu ſecretior ignari Miniſtri intentio, qua corruptis vocabulis illis *Patria, & Filia, & Spiritu Sancta*, ſignificari vult Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum? Igitur ſecretior mentis intentio illa ipſa eſt, quæ ratum efficit Sacramentum.

Verum hallucinaris tu longe maxime, qui bonum illum proferentis animum, bonamque illam ignari Miniſtri intentionem, internam omnino putas eſſe, occultam, ſecretam, menteque abditam; quam con-

contra & nota ignari Miniſtri inſcitia, & ſimplex minimeque doloſa Sacramenti adminiſtratio faciunt manifeſtam. Nemo quippe eſt, qui ita eum velle, ita ſentire, ita intendere, ex ipſa conditione perſonæ, non ſtatim intelligat. Uti plane dum Sacerdos balbus, qui litteram liquidam R ex linguæ impedimento pronunciare non poteſt, his verbis conſecrat Euchariſtiam, *hoc eſt Copus meum;* nemo qui eum balbum novit, non ſtatim intelligit, id eum animo velle atque intendere, quod alii quibus bene pendula lingua eſt, dum ajunt, *hoc eſt Corpus meum*.

IV. Sunt qui opponant, nonnulla ſaltem eſſe Sacramenta, quæ ex ipſa ſui ratione poſtulare videntur in Miniſtro intentionem, non modo ritus externi ſerio peragendi, verum etiam internam, mentalemque intentionem. Primo, quia nonnullorum Sacramentorum formæ deprecatoriæ ſunt, ut Extremæ Unctionis: ad validam autem precationem ſatis non eſt, ſi eam exterius ſerio, ac libere pronunciemus, niſi interna quoque accedat intentio: *Orandum eſt enim ſpiritu, orandum eſt mente*, ut loquitur Apoſtolus. Secundo, quia Sacramentum Euchariſtiæ in Chriſti memoriam peragendum eſt: *Hoc facite in meam commemorationem*, inquit Chriſtus Lucæ 22.: Chriſti vero memoria eſſe non poteſt, niſi ultra intentionem peragendi ritum illum externum, ſecreta quoque accedat intentio mortis ſacrificium offerendi.

Verum & hæc duo minus urgent. Non primum de Sacramento Extremæ Unctionis: quia tametſi valida precatio eſſe non poſſit, niſi interna intentione, ſeu potius attentione fiat, dum nuda, ſimplexque precatio eſt, atque ad beneficium aliquod ſimpliciter obtinendum: bene tamen ubi ſacramentalis atque conſecratoria precatio eſt, atque publica, ad conficiendum Sacramentum. Ad hanc enim, ut lo-

qui-

quitur Doctor Angelicus 3. part. Quæſt. 64. Art. 8. *ſufficit expreſſio intentionis Eccleſiæ, quæ verbis ſacramentalibus ſerio prolatis continetur*. Neque ſatis advertunt, qui hanc nobis argutiam objiciunt, eodem plane ſophiſmate catholicæ fidei dogma impeti poſſe. Quo etenim jure valida precatio eſſe non poteſt, niſi interior accedat attentio; ita quoque niſi fides accedat: ergone Eccleſia reclamante, fidem in Miniſtro neceſſariam effutiemus, ut ſtet validum Extremæ Unctionis Sacramentum? Abſit.

Nec ſecundum de Euchariſtia plus movet. Falſum quippe eſt, mortis Chriſti memoriam eſſe non poſſe, niſi ultra intentionem ſerio peragendi ritum externum ſacrificii, ſecreta quoque accedat intentio mortis ſacrificium offerendi. Satis enim Chriſti mortis commemorationem facit, qui quod a Chriſto in illius memoriam inſtitutum eſt, ſerio, & libere facit: tametſi ad piam, religioſam, fructuoſamque Sacrificii celebrationem, alia longe multa deſiderentur. Quid quod hæc ipſa Euchariſtiæ conſecratio, Chriſti mortis commemoratio eſt, imo myſtica mors atque mactatio?

V. Hinc ſolutam habes argutiam alteram, qua non ita pridem laudatus antea Vir eruditus, mihique ſumme colendus, in publica diſputatione religioſum ſyſtematis noſtri Defenſorem urgebat. Ut quis, ajebat ille, virtutis actum exerceat, ſatis profecto non eſt, ſi opus illius externum impleat, niſi ſimul virtutis finem intendat, ac etiam attingat: E. G. ut quis charitatis actum in pauperem exercere cenſeatur, ſatis non eſt ſi ſuas in ſinum ejus profundat opes, niſi ſublevandæ illius inopiæ animo faciat, ac etiam propter Deum: imo ſi alio fine fecerit, peccabit haud dubie: Itaque, colligebat ille, ut quis ſacramentalem actum exerceat, ſacrumque obeat miniſterium, ſatis non eſt, ſi ri-

tum externum perficiat etiam ſerio, libereque, niſi finem quoque ſacramentalis actus intendat, ac etiam aſſequatur: atque ita niſi velit & characterem imprimere, & gratiam infundere, & peccatum delere, alioſve in ſuſcipientibus effectus edere, ad quos producendos unumquodque a Chriſto Domino inſtitutum eſt Sacramentum.

Ex antedictis inquam ſolutam habes argutiam illam. Aliud quippe eſt ſacramentalis actus, (E. G. baptiſmalis ablutio, Euchariſtiæ conſecratio, Chriſmatis inunctio, manuum impoſitio) uti virtutis, religionis nimirum & pietatis eſt actus; aliud ſacramentalis actus, ut nude, atque ſimpliciter ſacramentalis eſt, ſeu perfectivus Sacramenti. Equidem ut Miniſter, quicunque ille ſit, ſeu baptizans, ſeu conſecrans, ſeu manus imponens, virtutis actum ſuo illo miniſterio exerceat, pietatis nimirum, & religionis, finem illorum actuum debet intendere; nec ſatis illi eſt, ſi ritum illum, ſeu officium, opuſque illud externum exerceat: quia virtutes non ab officiis, ſed a finibus ſpeciem trahunt: verum ut actum pure, ſimpliciterque uti ſacramentalem exerceat, perfectivum ſcilicet Sacramenti; neceſſe profecto non eſt, ut ex recto fine agat, ſeu finem, ob quem inſtituta ſunt Sacramenta, ſibi præſtituat, Deumque finem omnium ultimum præ oculis habeat. Quia ſacramentalis actio, ut pure ſacramentalis eſt, non a fine agentis, ſeu miniſtrantis ſpeciem habet: uti monet Doctor Angelicus in 4. Sent. Diſt. 6. Quæſt. 1. Art. 2. Quæſtiunc. 2. ad 2. Quod miror ab erudito Diſputatore non fuiſſe tunc obſervatum; & in quot abſurda ſua illum traheret diſputatio: Quæ ſi quid evinceret, conſequens foret, non modo nulla eſſe Pelagianorum Calvinianorumque Baptiſmata, (quod ſæpius abſurdum obſervavimus ſecuturum) verum etiam nulla prorſus eſ-

I ſe,

ſe, caſſa, atque irrita quæcunque Sacramenta ab improbo, & ſimoniaco Miniſtro conficiuntur: quippe qui non recto fine, ſed ſtudio corradendæ pecuniæ, rem ſacram facit.

VI. Improperant tandem aliqui Catharino, ſententiam hanc ad impietatem aditum pandere, & ad ſacrilegia viam ſternere. Qui enim, inquiunt illi, ea opinione imbutus erit, ritum duntaxat externum ſerio peraget, de interna vero intentione ritum illum uti ſacramentalem peragendi, minime curabit.

Quaſi vero? Quidni ergo, ſi ſuperis placet, ita quoque adverſus Eccleſiæ Catholicæ dogma argutantur, quo credimus probitatem, & fidem ad Sacramenti valorem nequaquam in Miniſtro deſiderari? Quidni inquam opponunt, hoc noſtræ fidei caput ad impietatem aditum pandere, & ad ſacrilegia viam ſternere: quia qui eo imbutus erit, de adhibenda fide, probitate, ac ſanctitate minime curabit? Falſum itaque eſt, doctrinam illam ad impietatem aditum pandere. Quia etſi ſanctitatem, probitatem, fidem, internamque intentionem, ritum uti formaliter ſacramentalem peragendi, minime poſtulemus, ut Sacramenta rata, validaque ſint; poſtulamus tamen, ut ipſis conferentibus ſancta, & licita ſint. Quia tametſi qui ea non adhibet omnia, Sacramentum nequaquam irritet, ſuoque effectu vacuet, peccat tamen longe graviſſime, illud inique, & irreligioſe tractando. Quare unuſquiſque Miniſter, ſicut de adhibenda fide, & ſanctitate, ita quoque de interna, ſecretiorique illa intentione afferenda ſolicitus eſſe debet; ne ſacrilege peccet, validum Sacramentum illicite, impie, & irreligioſe miniſtrando.

VII. In praxi minus tutam dictitat domeſticus Impugnator, atque ita Innocentii XI. decreto vetitam,

quo

quo declaravit, *illicitum eſſe, in Sacramentis conferendis, ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiori.* At quis quæſo Catharini ſententiam ad praxim ſpectare dicat? in qua non definitur, quid fieri licite poſſit, quidve non poſſit? quam liceat in conferendis Sacramentis intentionem habere, quam non liceat? Imo tota, ſi recte penſetur, ſpeculationis eſt iſta quæſtio; in qua cum certo ſupponatur, non licere Miniſtro in praxi, externam duntaxat, in Sacramentis adminiſtrandis, intentionem adhibere, id unice diſputatur, ſitne validum Sacramentum, quod cum ea ſola externa intentione fuerit miniſtratum. Uti plane ſpeculationis non praxis eſt quæſtio altera; quæ cum certo ſupponat, non licere Miniſtro ſine fide Sacramentum aliquod celebrare; id quærit unice, ratum ne ſit validumque, quod ſine fide fuerit celebratum.

Si quo tamen pacto ad praxim oblique trahatur agitata hactenus Controverſia, remque penitius ſpectemus; periculum longe minus ſententiæ noſtræ ſubeſt, quam oppoſitæ. Etenim vel Miniſter Sacramenti probus eſt, vel improbus: Si probus eſt, de ejus probitate minime dubitandum, quin ſecretiorem illam intentionem adhibeat, ad Sacramentum religioſe, pieque miniſtrandum: ſi improbus, eandem intentionem nihiloſecius adhibebit, ubi ſemel perſuaſum habuerit, nihil malignis conſiliis ſuis, impiæque Sacramenti irritandi voluntati prodeſſe poſſe defectum illum ſecretioris intentionis, de qua hactenus diſputavimus. Nemo enim gratis impius eſt, nemo ſine aliqua lucri ſpe ſacrilegium patrat. Habetque hic locum Ciceronis dictum, Oratione pro Sexto Roſcio: *Sic vita hominum eſt, ut ad maleficium nemo ſine ſpe atque emolumento conetur accedere.*

Quocirca non omiſerim Moralis Theologiæ Pro-

feſſorem admonere, (quamquam ſum ego a Probabiliſtarum laxitatibus alieniſſimus) non teneri nos ſemper tutiores in praxi opiniones amplecti; ſed tunc tantum, dum ſunt itidem aliis probabiliores, aut ſaltem æque probabiles. Quapropter etſi forte daremus contrariam Catharino ſententiam tutiorem eſſe, & a periculo remotiorem; illud ſubinde quærendum eſſet, utrum eſſet inſuper probabilior, aut ſaltem æque probabilis: quod nuſquam ego conceſſerim, nuſquam probaverit adverſarius.

VIII. Habet etiam id commodi ſententia noſtra, quod infinitos propemodum ſcrupulos amoveat, qui in hac tanta impiorum Miniſtrorum turba facile naſcuntur; num latentem illam, atque ſecretam intentionem habuerint, numve occulta malignitate Sacramentum irritarint. Quanquam enim internam intentionem illos etiam adhibuiſſe præſumi debeat, quoties ritum externum ſerio peregerunt: timeri tamen aliquatenus poteſt: cum ex iis tam multi inventi ſint, qui eam ſe non habuiſſe profeſſi ſunt. Imo nota aliunde quorumdam, in externa vivendi ratione, improbitas facit, ut eos eo malitiæ aliquando devenire, facile ſuſpicemur. Qui enim male, & improbe vivunt, male & improbe ſæpius agunt, etiam ubi publica obeunt miniſteria.

Medetur & ea ſententia gravi incommodo, quod in iſto ſæculorum fine contingere facile poteſt; uti & in Galliis ante annos octoginta contigiſſe notum eſt. Da enim Sacerdotem iniquum, & impium, animarum curæ præfectum, in populoſa aliqua Civitate, qui ſerio quidem forinſecus univerſa ex Eccleſiæ præſcripto peragat, in Sacramentorum adminiſtratione; interius vero occulta ſecretaque intentione cuncta retractet: Eccleſia, quæ nihil mali in homine ficto deprehendet, illum ſuo ſinet officio defungi: & tamen nulla erunt, juxta ſententiam oppo-

poſitam, Sacramenta ab eodem adminiſtrata: æternum ergo ex illius nequitia peribunt pueri, in ſpeciem tantum ab eo tincti, ſi ante rationis diluculum ex hac luce rapiantur. Qui vero ad rationis uſum pertingent, per Baptiſmum quidem flaminis, ſeu deſiderii ſalvari poterunt: at ſi illos ad Ordines promoveri contingat, ſubindeque Sacramenta tractent, & adminiſtrent, Sacerdotes reipſa non erunt, ob characteris baptiſmalis defectum, qui per deſiderium minime reſarcitur: & ſi Sacerdotes ipſi non ſint, qui tamen eſſe putabuntur, quot inde Deus bone mala ſuccreſcent?

IX. Clamant aliqui, *Eccleſia iis in caſibus ſupplet*. Eſt hoc tritum imperitorum effugium, quo ſuam ignorantiam produnt, non laqueum evadunt. Aut enim cum ſuo illo Eccleſiæ ſupplemento, in errorem incidunt patentiſſimum, aut ad ſententiam noſtram volentes nolentes accedunt. Quid enim per ipſos ſupplet Eccleſia iis in caſibus, in quibus ex defectu interioris intentionis, irritum Sacramentum exiſtimant? Horum certe alterutrum: nimirum aut Sacramentum ipſum ſupplet Eccleſia, ut ſcilicet obtineatur Sacramenti effectus ſine Sacramento, quod nullum eſt: aut certe intentionem ſupplet neceſſariam Sacramento; ut nempe ſine ea interna Miniſtri intentione perficiatur Sacramentum. Primum Eccleſia ſupplere non poteſt. Producere enim effectum Sacramenti ſine Sacramento, pertinet ad poteſtatem excellentiæ, quæ Theologorum omnium aſſenſu, ſolius Chriſti Domini propria eſt: nec alius præter Chriſtum præſtare poteſt, ut quis Chriſtianus ſit ſacro charactere inſignitus ſine Baptiſmate; ut quis Sacerdos ſit ſine Ordinatione; ut quis Corpus Chriſti conſecret ſine Sacerdotio. Si autem alterum ab Eccleſia iis in caſibus ſuppleri dicant; ut nimirum ſine ea, quam putant neceſſariam, intentione

interiori Miniſtri, perficiatur Sacramentum; hoc ipſum eſt, quod volumus, quod aſſerimus, quod cum Catharino defendimus. Non enim alio titulo propugnamus, perfici Sacramentum abſque interna illa ſecretaque Miniſtri intentione; quàm quia intentio ipſa Eccleſiæ, ſacramentalibus verbis expreſſa perficit Sacramentum, juxta celebratum illud Angelici Doctoris dictum, quod in ſententiæ noſtræ probationem attulimus, 3. part. Quæſt. 64. Art. 8. ad 2. *Miniſter Sacramenti agit in perſona Eccleſiæ, cujus eſt Miniſter; in verbis autem, quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti.*

Clamant alii, ſupplet eo in caſu ſummus Sacerdos Chriſtus, in gratiam ſaltem parvulorum, qui defectu intentionis interioris in Miniſtro, baptizati non ſunt; ut ſcilicet ſalutem ipſi ſine Baptiſmate conſequantur: ita docente D. Thoma in 4. ſent. Diſt. 6. Quæſt. 1. Art. 2. Quæſtiuncula 1. ad 2. Sit ita porro, ſi lubet, ſuppleat ſummus Sacerdos, ad effectum ſalutis æternæ obtinendum, ſi ex hac luce ante rationis uſum pueri rapiantur: non ſupplet tamen ad characteris impreſſionem, ut ii rationis uſum aſſecuti, ſacris Ordinibus rite valideque initientur. Id vero ſi forte contingat, quot inde naſcentur mala? Sed nec ſupplere ſummum Sacerdotem in pueris ad ſalutem, pro certo ponit Doctor Angelicus: imo fieri poſſe putat, ut re ipſa non ſuppleat juſto judicio, ſed occulto. *Si ſit puer*, inquit ille, *creditur quod ſummus Sacerdos Chriſtus defectum ſuppleat, & ſalutem ei conferat: ſi tamen non facit, non injuſte facit, ſicut nec in illo, qui Sacramento non ſubjicitur.* Viden ut id in dubio ponit?

Certe D. Auguſtini diſerta ſententia eſt, non ſupplere ſummum Sacerdotem Chriſtum Baptiſmatis defectum, iis in parvulis, qui præcipiti morte ſub-

ſublati, ſine Baptiſmo rapiantur, tametſi feſtinent parentes illorum, accurrantque Eccleſiæ Miniſtri, ut Baptiſma periclitantibus conferatur: ſed illos regno cœlorum excluſos, male perire pronuntiat, Lib. de Dono Perſeverantiæ Cap. 12. *Plerumque feſtinantibus parentibus, & paratis Miniſtris, ut Baptiſmus parvulo detur, Deo tamen nolente non datur, qui eum parvulum in vita non tenuit, ut daretur.* Et Lib. de natura, & Gratia Cap. 8. *Egò dico parvulum natum in eo loco, ubi ei non potuit per Chriſti Baptiſmum ſubveniri, morte præventum, idcirco talem fuiſſe, id eſt, ſine lavacro regenerationis exiiſſe, quia eſſe aliud non potuit. Abſolvat ergo eum Pelagius, & aperiat ei contra ſententiam Domini regnum cœlorum, ſed eum non abſolvit Apoſtolus.* Quid itaque certum, indubitatumque dicamus, ſupplere ſummum Sacerdotem parem Baptiſmatis defectum, iis in parvulis, qui ex occulta, ſecretaque Miniſtri malitia baptizati non eſſent? Cum nec ſollicita piorum parentum feſtinatio, nec religioſa Miniſtrorum diligentia, hujuſmodi ſupplementum, pueris aliis præcipiti morte ſublatis, a divina miſericordia valeat obtinere.

X. Succlamant nonnulli, providebit Deus ne defectus iſte contingat; utque Miniſtri internam illam, occultamque intentionem ſemper adhibeant. Oh dictum bene! providebit Deus? Non providere, eventu comprobatum eſt. Namque & eam ſecretam intentionem ſe non adhibuiſſe, nonnulli tandem extremis vitæ metis admoti profeſſi ſunt. Sed ſi ad Dei providentiam recurrendum dicunt, ne iſta contingant: cur non potius Deum providiſſe dicunt, in ipſa Sacramentorum inſtitutione, ne id unquam Miniſtrorum nequitiã poſſit accidere? Ita nempe Sacramenta inſtituendo, ut quo jure a Miniſtrorum fide, & ſanctitate minime pendent, ita ab illa interiori intentione minime pendeant; ut-

que nulla ſecreta intentionis retractatione irritari poſſint, ſuoque effectu vacuari; dum ritus exterior ſerio, libere, prudenter, omnique ſemoto joco peragitur.

CAPUT XV.

Domeſtici impugnatoris momenta ab Auctoritate expediuntur:

I. NOſtrarum ad objecta quæque Reſponſionum hic finis erat, in priori editione. Quia vero domeſticus Impugnator ſuis etiam objectis nos & Catharinum noſtrum aggreditur, iis quoque reſponſa dabimus, ſtrictim tamen atque ſummatim; quod eorum pars magna in antedictis occupata jam fuerit.

Opponit itaque loco primo, ex Sacris Litteris vulgatum illud Apoſtoli dictum 1. ad Corinthios 4. *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* At, ſubdit ille, qui externam duntaxat, in Sacramenti alicujus adminiſtratione, adhibet intentionem, diſpenſator dici non poteſt; cum vel ſic Sacramentum conficere nolit, ut Sacramentum eſt, ut ſacrum, & a Chriſto Domino inſtitutum: non eſt itaque verus Chriſti miniſter, nec verum conficit Sacramentum.

Huic obvia reſponſio eſt, ac ſæpius inter diſputandum inſinuata: aliud nempe ad ratam validamque diſpenſationem deſiderari in Chriſti miniſtro; aliud ad piam religioſamque poſtulari. Ad primum quidem ſatis eſt, ſi ſerio prudenterque, ſana & integra mente, id velit homo miniſter, quod uti ſacrum, uti Sacramentum a Chriſto eſt inſtitutum: ad alterum neceſſe eſt inſuper, ut quod fidelibus adminiſtrat, tale velit eſſe, quale Chriſtus inſtituit. Et

pri-

primi quidem ratio decretoria hæc eſt: quia non habent ritus illi a miniſtrorum genio quod ſacri ſint, quod ſacramentales ſint, ſed a Chriſto inſtitutore legislatore atque magiſtro. Quare tales re ipſa ſunt ritus illi, ſibique vere & integre conſtant, modo ſerio ac libere miniſtrentur; quamquam forte talia nolint eſſe, qui ſacrilege adminiſtrant. Et certe, ſi ut rata & valida ſint Sacramenta, neceſſe eſſet, ut qui ea fidelibus adminiſtrant, talia illa fidelibus vellent eſſe, qualia Chriſtus inſtituit, necesse pariter esset, ut ea quoque vellent eſse fidelibus ſalutaria, ſuorumque effectuum productiva; cum ea uti talia Chriſtus Dominus inſtituerit. (E. G. Baptiſmum, ut peccatum originis delentem, & imprimentem characterem) quod tamen domeſticus Impugnator fatetur, miniſtris non eſse ad validam Sacramentorum diſpenſationem neceſsarium. Recole quæ diximus Cap. 9. N. 5.

Opponit ſecundo loco domeſticus Impugnator Chriſti Domini mandatum Lucæ 22. de Cœna Euchariſtica, in ipſius paſſionis ac mortis *Commemorationem* facienda: quod impleri non poſſe probat ab Sacerdote conſecrante, niſi internum habeat animum conſecrandi. At eſt illud a nobis abunde ſolutum ac refutatum Cap. 14. N. 4.

Addit loco tertio ejuſdem Chriſti Servatoris Oraculum, Joannis 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*: probatque pro viribus, non eſſe re ipſa ab Sacerdote dimiſsa peccata, niſi ea dimiſsa velit interna mente intimoque cordis affectu. Quod perinde a nobis eſt occupatum Cap. 10. N. 4. Ubi palam eſt demonſtratum, Sacerdotem ex hoc ipſo peccata dimittere, quod ſacra ablutionis verba ſerio libereque pronunciet; imo ex hoc ipſo cenſeri ea velle dimittere dum ea pronunciat. Qui enim verba, quibus Chriſtus abſolvendi vim indi-

dit,

dit, pronunciare vult, libereque pronunciat (ſi alias ſacro Charactere ſit inſignitus) abſolvere velle cenſetur: ſi autem aliter ſtatuat animo, videlicet non abſolvere, contraria velle convincitur: quo caſu prior voluntas alteram vincit ac ſuperat, ut hæc nihil officiat abſolutionis efficaciæ, veritatique Sacramenti.

Ad laudata ſacrarum Scripturarum oracula, tanquam corollarium & adminiculum, addit Religioſiſſimus Diſputator libri Miſſalis Romani Rubricas, *communem*, ut ipſe quidem autumat, *Eccleſiæ ſenſum referentes:* ex quarum parte ſeptima, quæ eſt *de defectibus in celebratione Miſſarum occurrentibus*, invictum ſibi putat argumentum elicere. Cujus tamen futilitatem ac levitatem oſtendimus Cap. 14. N. 2. novoſque Cenſoris noſtri conatus, quibus vim illi roburque addere ſtuduit, repulimus propulſavimus.

II. A divinis Scripturarum oraculis ad Conciliorum Romanorumque Pontificum decreta progreditur domeſticus Impugnator. Cujus quidem potiſſimum argumentum ex Florentina & Tridentina Synodis delibatum, ad hanc ſummam reduci poteſt, pauciſque conſtringi.

Dum neceſſariam in miniſtro intentionem decernunt eę Synodi, *faciendi quod facit Eccleſia*, ritum a miniſtro perfici volunt, non præciſe ſecundum ſe ſe, & *materialiter* ſpectatum; ſed uti ſacrum, uti ſacramentalem, uti religioſam Eccleſiæ cæremoniam, a Chriſto Domino inſtitutam; quandoquidem uti talem exercet Eccleſia: at in Syſtemate Catharini, non intendit miniſter, ritum E. G. Baptiſmatis perficere, ut Sacer eſt, ut Sacramentalis, ut religioſa Eccleſiæ cæremonia eſt; cum totum irritum velit eſſe, & inane baptiſmatis ſimulacrum: non habet itaque, quam ſacræ Synodi poſtulant, intentionem.

Ad quod millies a nobis reſponſum eſt: Catharini

ni miniſtrum, Sacramentum aliquod iis in circunſtantiis celebrantem, quibus agere tenetur, agitque reipſa ut Eccleſiæ Miniſter eſt poſtulatus & requiſitus, remque ſacram ex publico facit officio; (etſi intus ſecretò perverſo faciat animo) ritum ipſum, puta baptiſmalem intendere, ſaltem virtùaliter & implicite, ut ſacramentalem, ut ſacrum, ut cæremonialem, intentione ut ita dicam miniſteriali, etſi non privata & perſonali: ſeu intentione quam adhibet ut publicus adminiſter, etſi non intentione quam afferat ut perſona privata. Intentio quippe Miniſtri, ut Miniſter eſt, celebrans ex officio, ipſamet Eccleſiæ intentio eſt, Sacramentalibus formæ verbis expreſſa, ut docet Doctor Angelicus in 4. ſent. diſt. 6. quæſt. 1. art. 2. & 3. par. quæſt. 64. art. 8. Atque adeo tam feriæ liberæ ſolennique Sacramenti celebrationi indivulſa eſt illa a Sacris Synodis poſtulata intentio, quàm indivulſa illi eſt ſeria & libera formæ pronunciatio.

Inſtat ille tamen: Externus Sacramenti ritus (ut externa corporis ablutio cum SS. Trinitatis invocatione) cum ſit per ſe ſe indifferens, & ad multos fines fieri poſſit, ad eſſe Sacramentale determinari nequit, ab extrinſecis aliquibus circunſtantiis; ad quas miniſter ſola externa intentione ductus ac motus, nequidem attendit aliquando; ſed determinari duntaxat poteſt per Miniſtri intentionem, ut poſt D. Thomam, antiquiores omnes Theologi docuerunt.

Ad quod ſimiliter reſpondetur: determinari quidem non poſſe ab extrinſecis circunſtantiis ſolis ac nude ſumptis, poſſe tamen ſpectata quoque conditione perſonæ, publico Eccleſiæ nomine celebrantis. Quæ quidem publica Miniſtri perſona ad hujuſmodi circunſtantias non poteſt non attendere, dum in iis miniſterium exercet ſuum: ac ſi forte ad eas non attenderet, perinde ſacrum opus, ſin minus religio-

ligioſe ac pie, at certe rite ac valide faceret: Quemadmodum Judex pro tribunali ſedens, auditis antea partibus, voce vultu & habitu ſenatorio ſententiam pronuncians, non poteſt ad eas muneris & officii ſui circunſtantias non attendere; ac ſi ad eas non attenderet, perinde rata validaque ſententia foret. Ubi vero Doctor Angelicus externum Sacramenti ritum, per ſe ſe indifferentem, ad eſſe ſacramentale determinari docet per Miniſtri intentionem; ritum per ſe ſe indifferentem appellat extra debitas circunſtantias, qui ex ipſis circunſtantiis deſinit eſſe indifferens; determinaturque ad eſſe ſacramentale per intentionem Miniſtri, ex officio tunc, & non alias celebrantis.

Eccur ergo, ſucclamat fervidus Actor, laudata Concilia Florentinum, & Tridentinum, *de intentione faciendi quod facit Eccleſia* dixere ſemper ſuis in decretis; nuſquam tamen *de intentione faciendi ſerio ritum externum*; cum duo hæc a Theologis nonnullis diſtingui, certiſſime ſcirent?

Reſpondeo, id factum, propterea quod non ſoleant Sacræ illæ Synodi in eas diſputantium inter ſe Theologorum quæſtiones ingredi; ſatiſque officio ſuo conſultum putent, ſi quæ fidei ſunt, adverſus heterodoxos decernant atque definiant. Porro tametſi fidei dogma ſit, intentionem in Miniſtro deſiderari faciendi quod facit Eccleſia, (quod ſacris laudatarum Synodorum Canonibus eſt definitum) non perinde fidei dogma eſt, deſideratam intentionem illam, in ſeria duntaxat liberaque Sacri ritus celebratione eſſe poſitam. Quamquam & id falſum eſt quod obtenditur: de ſeria quippe ſacri ritus celebratione dixit obiter Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. de Sacramento pœnitentiæ cap. 6. & in Catharini ſententiam inclinavit magis, etſi minime definierit, ut ſuperius cap. 6. & 10. probatum eſt.

III.

III. Pergit concellita noſter ex ſeſſ. 14. cap. 6. Concilii Tridentini contra nos diſputare. Definit eo loci ſacra Synodus, nullam eſſe abſolutionem, quam impartitur Sacerdos, *cui animus ſerio agendi, & vere abſolvendi deſit*: porro animus ille ſerio agendi & vere abſolvendi, a Synodo deſideratus, externus duntaxat intelligi nequit, qui a ſeria actione, atque a plena, & integra abſolutionis formæ prolatione minime diſtinguitur; a qua tamen eum diſtinguit Synodus Tridentina: Itaque interna abſolvendi deſideratur intentio.

Ad hæc: Dum ſerium agendi vereque abſolvendi animum poſtulat ſacra Synodus, jocoſum prorſus excludit ac deriſorium, quantumvis occultum, nulloque externo ſigno proditum; qualem ad validam abſolutionem ſufficere voluit Catharinus: itaque &c.

Rancida argutia illa eſt, a nobis in anteceſſum occupata atque convulſa cap. 10. n. 3. & 4. iis omnibus deterſis offuciis atque pigmentis, quibus eam Catharini oſores obliniunt; inde maxime natis, quod ad Lutheri ſyſtema non ſatis advertant, in quod unum ſua illa decreta edidit Synodus Tridentina.

Dictis tamen inſiſtit vir ſubtiliſſimus: Eſſe poteſt, inquit, ratum ac validum Sacramentum, ſine externo Miniſtri animo Sacramenti ſerio peragendi; modo interior illi conficiendi Sacramenti animus inſit. Si quis enim Chriſtianus apud infideles ac barbaras gentes conſtitutus, internum ſecretumque haberet animum pueri baptizandi, exterius tamen fingeret verba ſe jocoſe pronunciare, lotionemque ludicre facere, ne a barbaris Chriſtianus agnoſceretur, adiretque periculum capitis; is tamen verum baptiſma conficeret, ut Theologi plerique docent. Non ergo ab externo ſacri ritus perficiendi animo, nec a ſeria ejuſdem celebratione Sacramentum habet, quod

ra-

ratum ſit validumque, ſed ab interna intentione intimoque propoſito voluntatis.

Subtilitatem gratulor diſputanti. Scire tamen illum oportuit, jocum illum ac ludum oculis infidelium ac barbarorum objectum & explicatum, talem re ipſa non fore, quem putat ipſe. Quia non ad ludendum ridendumque baptiſma a Chriſtiano Miniſtro tunc fieret, ſed ad infideles ipſos ludendos atque fallendos: eoque fine atque conſilio ludum fieri, facti circunſtantiæ ſatis oſtenderent. Quapropter judicio æqui æſtimatoris, ſeria prudenſque foret ea baptiſmatis miniſtratio, pro conditione perſonarum; quia prudentia tunc poſtularet, ut cum ludo, & joco miniſtraretur: joco inquam, non quo baptiſmus luderetur, ſed baptiſta poneretur in tuto, dum adſtantes barbari fallerentur. Ad eum ſane modum, quo David profugus a facie Saul, & Achis Getharum regis, ad quem declinaverat, perfidiam extimeſcens, prudenter omnino ſapienterque fecit, dum ejus in Aula ſimulavit inſaniam, ut legitur lib. 1. Regum cap. 21. quia ut vitæ ſuæ conſuleret, totam illam coram Rege Achis ſcenam luſit, ludique ſpectatores ea arte fefellit. Nec dubitandum quin, ſi ea in occaſione ſacrum aliquod miniſterium ex officio objiſſet, ratum illud validumque fuiſſet; quia non ad ludibrium Miniſterii, ſed ad irriſionem Getharum, ſcenam illam totam egiſſet.

IV. Mitto quod ſubjicit argumentum, ex Matrimonii Sacramento petitum; quod ſine interno contrahentium conſenſu ſtare non poſſe, Romani Pontifices una cum Doctore Angelico docuerunt. Tam multa enim ad illius ſolutionem diximus cap. 11. (ad quæ ne muſſat quidem ille) ut plane nos tædeat pigeatque, eandem modo telam novo opere redordiri.

Mitto pariter alterum, quod fuſe lateque proſequi-

quitur, ex pervulgato Alexandri VIII. decreto deſumptum; ne ea ad ravim recinere cogar, quæ ad illius explicationem fuſiſſime latiſſimeque ſunt dicta toto Capite 12. ut ad ea tandem momenta veniam, quæ ex Doctoris Angelici auctoritate delibavit: quamquam & ea magna ex parte a nobis occupata jam fuerint.

V. His itaque paralogiſmis D. Thomam in hanc ſcenam volentem nolentem inducit. Contendit, inquit ille, D. Thomas 3. part. quæſt. 66. art. 8. ad 3. Miniſtrum, qui baptiſmum cum trina immerſione dare intenderet, baptiſmum ſola prima immerſione non confecturum, quamquam integra formæ verba in ipſa prima immerſione proferret: at id non alia ex cauſſa contingeret, quam ex defectu intentionis, baptiſmum prima illa immerſione conferendi: qui enim baptiſmum cum trina immerſione dare intendit, non intendit in ſola prima conficere, ſed in ultima: igitur ad ratum validumque baptiſmum, internam baptiſmi conficiendi poſtulat intentionem, ultra factam ſerio immerſionem, debitamque formæ prolationem; in quibus ſuam illam externam intentionem poſuit Catharinus.

Inſuper, contendit idem Divus Thomas 3. parte quæſt. 60. art. 8. in corpore, Miniſtrum vera legitimaque forma baptizantem, baptiſmum minime confecturum, ſi euangelicis formæ verbis alia forte adderet, quæ debitum illius ſenſum non tollerent, quibus tamen ritum in Eccleſiam vellet inducere, qui non ſit in Eccleſia receptus: Itaque ſolam baptiſmatis conferendi ſeriam intentionem ſufficere non cenſuit D. Thomas, ad validam Sacramenti confectionem. Sic ille.

Paralogiſmos vocavi ego, nec verbi pœnitet. Quod etenim ad primum attinet, de eo Miniſtro non agit Doctor Angelicus, qui occulta ſecretaque men-

mente baptiſmum cum trina immerſione conferre conſtituiſſet; ſed qui mentem illam ſuam externe ſignificaſſet: Uti E. G. facit ille, qui baptiſmum in Eccleſia Græca nunc celebrat, aut qui prioribus olim ſæculis in Eccleſia Latina celebrabat. Quare quod nullum eo caſu perficiatur Sacramentum, non ex unius interioris intentionis defectu oritur, ſed exterioris; qua potius e contrario ſignificavit, nolle ſe prima illa, & unica immerſione perficere Sacramentum, ſed trina, & ultima.

Quod ad alterum ſpectat, duo ſunt quæ reponam. Primum, non aperte definire Doctorem Angelicum, perfectum re ipſa non fore eo in caſu baptiſmatis Sacramentum, ſed *ita videri* duntaxat: Unde & ait: *non videtur perfici Sacramentum, quia non videtur quod miniſter intendat facere quod facit Eccleſia.* Secundo, Argumentum hoc, ſi quid probaret, plus probaturum, quam velit ille qui diſputat, imo quam velit tota Theologorum natio: nempe probaret, non modo nullum eſſe baptiſmatis Sacramentum, ſine interiori intentione faciendi quod facit Eccleſia; verum etiam eſſe nullum, ſi ſtante interna illa intentione faciendi quod facit Eccleſia, altera accedat intentio, qua exoticum ritum aliquem in Eccleſiam velit inducere. Utramque enim intentionem habere ſupponitur miniſter in argumento, cum habeat ille propoſitum baptizandi, ſeu ritum celebrandi quem Eccleſia celebrat, ut vel ſic baptizando ac celebrando, illicitum ritum aliquem in Eccleſiam inducat: id porro nemo dixerit Theologorum.

Quare quod ait loco laudato Doctor Angelicus, *Non videri perfici Sacramentum, ſi miniſter per hujuſmodi verborum formæ ſenſum minime tollentium additionem, intendat alium ritum inducere, qui non ſit ab Eccleſia receptus*, de eo miniſtro dicit, qui ſuam illam exo-

exotici ritus inducendi intentionem aliquo ſigno manifeſtat. Eam enim manifeſtando, ſignificare videtur, non habere ſe quoque intentionem vere baptizandi, ſed illudendi. Atque ita non videtur perfici Sacramentum, defectu ſcilicet externæ intentionis, quam non videtur habere, imo quam ſe non habere, ſignificat.

VI. Eumdem Doctorem Angelicum longius accerſit, & ad ſui præſidium trahit, argumento hoc non incurioſo efformato. Quærens SS. Doctor in 4. Sent. diſt. 5. quæſt. 2. Art. 3. Utrum dæmon in forma hominis apparens baptizare queat, negando reſpondet, & poſtea ſubjungit: *Quod ſi dæmon baptizare ſe fingeret, ſemper eſſet timendum, quod non faceret intentione baptizandi, quæ ad Sacramentum exigitur, ſed intentione decipiendi: quoniam non eſſet probabile, quod tantum bonum homini procuraret, ſicut eſt ſpiritualis regeneratio*: ſed, ſubjungit ille, ſi exterior intentio ad baptiſmi veritatem ſufficeret, non eſſet ita timendum, quod diabolus non intentione baptizandi, ſed decipiendi ablueret: ad oculum namque pateret, num mimice tantum, ideoque abſque ulla intentione, an contra ſerio, ideoque cum externa intentione externum ritum perageret: igitur exterior intentio ad Sacramenti veritatem juxta D. Thomam non ſufficit.

Subſumptam hujus argumenti propoſitionem nulla ego cunctatione negaverim: imo de diabolo timendum omnino dixerim, an ritum Sacramentalem re ipſa perficeret, ageretque vere, quod agere videretur. Quia periculum ſemper eſſet, ne oculos ipſe noſtros & aures ludificaret, ut ab eo ſenſibiliter fieri videremus & audiremus illuſi, quod ad ſpeciem tantum, & ludicra faſcinatione factitaret. Quare metus ſemper eſſet, ne externam, quam neceſſariam omnino volumus, intentionem non ha-

beret ; quæ in vera ſenſibilique rei ſacræ tractatione poſita eſt, non in ludificationibus atque præſtigiis. Cum contra, de bono Angelo, ſi ſacrum aliquod miniſterium obiret, certò tenendum eſſet, vere id actum eſſe, quod externe appareret, ratumque omnino eſſet habendum. Quia ex quo bonus eſt Angelus, illudere nobis non poteſt. Hinc ſanctum Amphilochium ab Angelis conſecratum Epiſcopum legimus, apud Nicephorum Callixtum Lib. 11. Hiſtoriæ Eccleſ. Cap. 20. illiuſque Ordinationem ab Epiſcopis comprovincialibus ratam eſſe habitam.

VII. In eos ſubinde Theologos ſtilum acuit Vir eruditus, qui cum externam ſacri ritus celebrandi intentionem, ſeriamque illius celebrationem certis in circunſtantiis ſufficientem agnoſcant, extra eas tamen circunſtantias inſufficientem exiſtimant. Quo in ordine cum me eſſe profitear, audiam attentius diſputantem. Sic igitur ille ſummatim.

S. Thomas 3. parte quæſt. 64. art. 8. ad 1. intentionem poſtulat in miniſtro, *qua ſubjiciat ſe Chriſto principali agenti ; ut ſcilicet intendat facere quod fecit Chriſtus, facitque Eccleſia:* ſed intentio, qua miniſter certis in circunſtantiis externum Sacramenti ritum ita ſerio peragit, ut tamen intus occulte ſecretoque derideat, non eum Chriſto ſubjicit ut principali agenti, juxta Theologos illos; cum miniſtrum externa intentione determinari nolint ad agendum ut illius miniſtrum, illiuſque nomine, ſed externis potius circunſtantiis: pugnant igitur ipſi ſecum.

Inſuper, idem D. Thomas in ejuſdem Articuli octavi corpore intentionem poſtulat in miniſtro, qua ritus externus, E.G. baptiſmatis, per ſe ſe ad varios effectus indifferens, *determinetur ad unum, id eſt ſacramentalem effectum:* At intentio exterior, qua miniſter certis in circumſtantiis poſitus, externum Sacra-

cra-

cramenti ritum peragere decernit, ita tamen ut occulte ſecretoque derideat, ritum externum ad eſſe Sacramentale determinare non poteſt; alias eundem ritum extra hujuſmodi circunſtantias, ad eſſe Sacramentale perinde determinaret: quod tamen ii negant Theologi, qui ab extrinſecis tantum circunſtantiis ritum externum ad eſſe Sacramentale determinari arbitrantur: pugnantia itaque loquuntur.

Horum ego Theologorum nomine reſpondeo, falſa ſuppoſitione laborare utrumque argumentum: quod non ſatis intelligat Diſputator, quid ſibi Theologi illi velint, dum miniſtros certis in circunſtantiis celebrare volunt, ut cum ſola externa intentione, deficiente nimirum interna, verum perficiant Sacramentum. Non enim id illi volunt ac dicunt, quaſi ex eorum ſententia, externæ circunſtantiæ ritum ipſum ad eſſe Sacramentale determinent, qui potius ex miniſtri intentione determinatur: ſed quia, cum miniſter Sacramentum tantum perficiat, dum agit uti perſona publica, & publicus Eccleſiæ Chriſtique miniſter, eam ille publicæ perſonæ conditionem duntaxat induit, dum in hujuſmodi circunſtantiis operatur, ſuumque in iis miniſterium exercet. Extra enim eas circunſtantias poſitus agit ut perſona privata, non publica, publico non fungitur miniſterio, ſed privato ducitur genio. Idcirco nihil ſe a D. Thoma diffidere profitentur Theologi illi: quia quam poſtulat SS. Doctor intentionem, quæ ritum externum *ad eſſe Sacramentale determinet, miniſtrumque Chriſto principali agenti ſubjiciat*, eam illi intentionem eſſe contendunt, qua miniſter, uti perſona publica, totiuſque Eccleſiæ publicus actor, ſacris operatur: qualis profecto non eſt, nec eſſe amat, niſi dum iis in circunſtantiis publicum miniſterium exercet.

CAPUT XVI.

Ejuſdem Impugnatoris momenta a ratione convelluntur.

I. His functus Argumentationibus ab auctoritate, quatuor rationum momenta exequitur. Primam rationem ſic effert, quam etiam *efficaciſſimam* jactat.

„ Sacramenta omnia ſub conditione etiam taci„ ta ſecundò adminiſtrantur, quando de illorum „ valore dubium eſt. Si autem Sacramentum jam „ revera collatum fuerit, quod exiſtimatum eſt „ nullum, non denuo tentata illa iteratione confer„ tur: adeoque Sacramentum ſub hujuſmodi tacita „ conditione ſecundo adminiſtratum, nullum eſt. „ Unde porro nullum? non ex defectu materiæ & „ formæ, quæ debite applicantur exterius: non de„ fectu ſubjecti, quaſi Sacramenti illius recipiendi „ capax non ſit; cum de illis quoque Sacramentis „ hic ſermo ſit, quæ pluries recipi poſſunt: non „ demum ex intentionis externæ defectu, qui in ap„ poſita conditione appareat, cum de tacita con„ ditione loquamur: ergo ex ſolo internæ intentio„ nis defectu id in eo miniſtro provenit, qui ſa„ cramenti materiam & formam adhibet exterius. „ Ac proinde ut Sacramentum ratum ſit ac vali„ dum, interna miniſtri intentio neceſſaria omnino „ eſt; ita ut ſi illa deſit, Sacramentum non fiat.

Verum quam ille efficaciſſimam jactat rationem, leviſſimam, ne dicam ineptiſſimam dico. Sacramentum enim pœnitentiæ E. G. *quod pluries recipi poteſt*, ſi in dubio de illius valore, ſub tacita conditione, iteretur, quod tamen re vera perfectum antea fuerit, nullum eſt iteratum, non quidem defectu intentionis internæ, ſed defectu materiæ, videlicet pec-

peccatorum, quæ nulla jam ſunt, ex quo primum valide collatum fuerat Sacramentum. Imo defectu ſubjecti, videlicet penitentis, etiam nullum eſt, quia ab iiſdem peccatis, a quibus jam ſupponitur abſolutus, ſecundo abſolvi per ſe ſe non poteſt.

Addo, Sacramentum dubium & incertum, ſecundo quidem conferri poſſe, ac etiam debere, ſub conditione tamen, non tacita, ſed expreſſa ac declarata, per formam ab Innocentio III. præſcriptam, Cap. *de quibus*, extra *de baptiſmo & ejus effectibus*, cujus hæc verba ſunt: *De quibus dubium eſt an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmiſſis: ſi baptizatus es, non te baptizo; ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*. Quo caſu ergo contingit, verum re ipſa fuiſſe Sacramentum, de cujus veritate dubitabatur, nullumque idcirco eſt quod ſecundo confertur; ex defectu externæ etiam intentionis eſt nullum; cujus aperta declaratio in ipſa formæ prolatione facta eſt, *ſi baptizatus es, non te baptizo*.

II. Altera ratio, qua unum ex præcipuis noſtris fundamentis convelli putat, ſic ſe habet: „ Ideo „ juxta adverſarios, ſatis eſt externa intentio ad „ conficiendum Sacramentum, quia ad conficienda „ Sacramenta ſatis eſt, quod homo ſe gerat exte- „ rius tanquam Eccleſiæ miniſtrum: ſed id ſatis „ non eſt; tum quia qui vult duntaxat gerere ſe ex- „ terius tanquam Eccleſiæ miniſtrum, vult tantum „ exterius apparere tanquam Eccleſiæ miniſter: hic „ autem veram intentionem non habet faciendi „ quod facit Eccleſia, quæ tamen neceſſario requi- „ ritur, ſed illam duntaxat ſimulare intendit; cum „ qui intentionem habet faciendi quod facit Eccle „ ſia, non tantum exterius apparere, ſed re vera, „ eſſe miniſter velit: Ergo. Tum quia nullus eſt in „ conficiendo Sacramento Eccleſiæ miniſter, prout

„ equidem requiritur, qui Chriſti miniſter re vera
„ non ſit; cum Sacramentum nemo conficiat, niſi
„ quatenus eſt Chriſti inſtrumentum, ejuſque verus
„ miniſter: ſed Chriſti miniſter re vera non eſt,
„ qui exterius tantum gerit ſe, tanquam illius &
„ Eccleſiæ miniſtrum: eſto enim apud homines, qui
„ de internis non judicant, ſatis ſit quod quis ſe
„ gerat exterius tanquam eorum miniſtrum; id ta-
„ men apud Chriſtum, qui omnia novit, ſufficere
„ non poteſt. Ergo &c.

Pura putaque hallucinatio illa eſt, qua id nobis affingitur, quod nuſquam venit in mentem. Nuſquam enim ſomniavimus, ad conficienda Sacramenta ſatis eſſe, quod homo ſe gerat *exterius tanquam Eccleſiæ miniſtrum*: imo volumus eum exterius re ipſa eſſe miniſtrum, nec tantum apparere. Porro miniſter exterius eſt, nec tantum apparet, qui ſerio libere omnique ſemoto joco Sacramentalem ritum obſervat: habetque ille revera intentionem faciendi quod facit Eccleſia, ſeu ritum Eccleſiaſticum celebrandi, ex quo ſerio libereque facit ac celebrat: (quomodo enim ſerio libereque faceret, niſi vellet atque intenderet? cum omnis actio libera ſeriaque a principio intrinſeco ſit cum cognitione finis) quamquam intus ſecretoque, impotenti caſſa irritaque voluntate, Sacramentale nolit eſſe, quod eſt. Eſt & ille non modo apud homines, ſed & apud Chriſtum D. qui novit omnia, miniſter verus; quia tametſi multa illi deeſſe Dominus videat, quæ ad miniſterii ſanctitatem ſpectant, internam præ cæteris intentionem, qua velit eſſe ſacramentale, quod ipſius ingratiis & injuriis ſacramentale eſt; nihil tamen deeſſe illi videt, quod ad miniſterii ſubſtantiam attineat.

III. Tertia ratio, quam fuſe lateque proſequitur, ita paucis conſtringi poteſt. Ideo juxta adverſarios,

ratum eſſet ac validum Sacramentum, dum a miniſtro confertur, qui ritum externa duntaxat intentione ductus exercet, quamquam intus ſecretoque retractet, quia ritus externus ſerio peractus, in certis ſaltem circunſtantiis, eſt eſſentialiter Sacramentum: at id eſſe longe falſiſſimum, quatuor patet exemplis; in quibus ritus externus ſerio peragitur, etſi Sacramentum, ob contrariam intentionem internam, minime perficiatur.

1. Duorum Sponſorum, qui ſerio coram Parocho probatiſque teſtibus, ſibi invicem fidem ſpondent; Vir quidem alteri dicens, *Ego te in meam accipio*, ſecreto tamen ſubjungens *ancillam*: femina vero, *Ego te accipio in meum*, ſecreto ſubintelligens *herum*: qui tamen idcirco Matrimonium minime contrahunt, judicio Nicolai I. Innocentii III. & Clementis VIII.

2. Parentis alicujus exemplum eſt, qui filium ſuum ad balnea ducens, ſanitatis procurandæ cauſſa, eumdem his verbis pronunciatis ablueret; & quidem ſerio graviterque: *Ego te abluo in nomine Patris & Filii & Spiritus S.* nihil de conferendo baptiſmate cogitans, ſed Deum verbis illis ſimpliciter invocans, ut bene illi ac proſpere cedat lotio. Quo tamen caſu baptiſmatis Sacramentum minime confertur.

3. Sacerdotis exemplum eſt, qui conſecrationis Euchariſticæ verba ſerio libereque ſuper duodecim proferret hoſtias; undecim tamen, quas ne determinaret quidem, duntaxat conſecrare intenderet. Quo pariter caſu irritam cadere hoſtiarum omnium conſecrationem, Miſſalis Romani rubricæ ſtatuunt.

4. Exemplum eſt Colchorum & Ægyptiorum, qui Diodoro teſte lib. 1. p. 17. externum Circumciſionis ritum obſervabant, & quidem, ut credere par

eſt, ſerio & prudenter: quamquam Ægyptios & Colchos circuncifionis Sacramentum habuiſſe, nemo dixerit.

Sic certe fervidus Diſputator plurimam meſſem una falce metit: ſed ad nihilum valituram. Priora quippe exempla jam ante diſcuſſimus, atque ad præſens inſtitutum nihil omnino valere demonſtravimus. Primum quidem de Conjugibus Cap. 11. N. 2. 3. 4. & 5. Alterum de parente filium abluente, Cap. 14. N. 1. Tertium de Sacerdote indeterminatas hoſtias conſecrante, eodem Cap. 14. N. 2. Poſtremum vero de Colchis & Ægyptiis futilius longe eſt, duplici de cauſſa. Primo quia Colchi & Ægyptii Moſaici ritus ſubſtantiam minime ſervabant: quippe qui non circumcidebant in colle præputii: cum & mulieres circumciderent, quibus præputium profecto non eſt. Secundo ſi ipſam quoque Moſaici ritus ſubſtantiam externe tenuiſſent, eumdemque ſerio prudenterque ſervaſſent, ipſa tamen perſonarum Circumcidentium conditio, quæ nec verum colebant Deum, nec Judaicam religionem profitebantur, palam aperteque ſignificaſſet, eas ritum illum uti profanum etiam exterius exercere: atque ita non habere intentionem faciendi quod ſynagoga faciebat.

IV. Quarta eademque ultima ratio, quam *a priori rationem* dictitat, ſic procedit. „ Miniſter ſive „ ſit poſtulatus, & loco ſacro præſens, ſive priva- „ tim & ſponte agat, Sacramentum non conficit, „ niſi poteſtate ad conficiendum Sacramentum ſi- „ bi data uti velit: hæc enim poteſtas miniſtro „ conceſſa eſt, ut ea more humano & libere uta- „ tur: ſed ille qui externum ritum ſecundum ſe „ præciſe & materialiter ſpectatum peragere decer- „ nit, ita ut in corde ſtatuat, *Nolo Sacramentum* „ *conficere, nolo facere quod facit Eccleſia, volo rem*

„ il-

„ *illam modo tantum profano celebrare, nolo baptizare, ſed tantum lavare*, non vult uti poteſtate „ ad conficiendum Sacramentum ſibi data, ut per „ ſe ſatis manifeſtum eſt: nec enim Chriſtus dedit hominibus poteſtatem lavandi vel proferendi „ ſerio verba Baptiſmatis; cum homines poteſtatem illam non a Chriſto, ſed a ſe ipſis habeant: „ Ergo, &c. Sic ille poſtremum fabulæ actum ludit.

Cui ſæpe reſponſum eſt, Miniſtrum hujuſmodi voluntate miniſteriali, ſeu quam habet uti publicus Eccleſiæ miniſter, uti velle poteſtate ad conficiendum Sacramentum ſibi data, hoc ipſo quod ea ſponte ac libere utitur; quamquam ea poteſtate uti nolit privata voluntate, ſeu quam habet ut homo privatus. Quæ quidem cum potius velleitas ſit, quàm vera voluntas, effectum prioris, quæ vera voluntas eſt, nequaquam impedit in publico miniſterii exercitio. Quod Cap. 9. n. 4. fuſius explicavimus, patetque familiari Judicis exemplo. Qui dum publicum munus exercet, ſedenſque pro tribunali, auditis antea partibus, gravi voce, vultu habituque ſenatorio ſententiam dicit, E. G. *Titium innocentem pronuncio*, rata illa validaque ſententia eſt, etſi forte intus occulte ſecretoque animo Titium nollet abſolutum. Quia prior abſolvendi voluntas, tot illis ſignis externis manifeſtata ac declarata, perſonæ publicæ, qualem re ipſa tunc gerit ac refert, voluntas eſt, non privatæ.

Addiderim, huic propoſitioni, cui tota vis argumenti hujus incumbit, *debet Miniſter velle uti poteſtate ſibi data ad conficiendum Sacramentum*, geminum poſſe ſubeſſe ſenſum. Vel enim τὸ *velle* cadit ſuper *uti*, ut ſit ſenſus, debere Miniſtrum ſimpliciter velle uti ea poteſtate, quam ei Dominus dedit ad

con-

conficiendum Sacramentum: vel τὸ *velle* cadit ſupra τὸ *ad conficiendum Sacramentum*, ut ſit ſenſus, debere Miniſtrum velle conficere Sacramentum, dum ſibi data utitur poteſtate. Ac primo quidem ſenſu intellectam propoſitionem, nulla data diſtinctione, concedo; cum certo certius ſit, Miniſtrum ea ſemper poteſtate uti velle, dum ea reipſa utitur, ſuumque exercet miniſterium. Secundo tamen ſenſu acceptam propoſitionem ita diſtinguo: *Debet velle miniſter conficere Sacramentum*, velle, inquam, virtualiter, & implicite, concedo; diſtincte atque expreſſe, nego. Ex quo porro Miniſter ritum ſacramentalem ſerio, libereque exercet, iis in circunſtantiis, in quibus agit publico Eccleſiæ nomine, virtualem implicitamque habet Sacramenti conficiendi intentionem; quamquam intus ſecretoque totum velit eſſe irritum & inane: ut fuſe Cap. 10. n. 3. demonſtratum eſt.

V. Hactenus domeſticum adverſarium cauſſam ſuam orantem audivimus, ac pro modulo noſtro refutavimus. Ne quid tamen omittamus eorum, quæ cauſſam ejus utcumque juvare poſſunt, objectionem addemus alteram, judicio quidem noſtro minime contemnendam, qua cauſſa ejus acciſa jam ac deplorata erigi poſſe videatur.

Objiciet igitur aliquis: Idcirco ex mente Doctoris Angelici, ad perfectionem Sacramenti non eſt in Miniſtro neceſſaria interna ac ſecretior intentio, quia ſufficit expreſſio intentionis per verba Sacramentalia ab Eccleſia inſtituta: at ex eodem Doctore Angelico, non in omnibus Sacramentis ea fit intentionis expreſſio per verba ab Eccleſia inſtituta; ſed in iis tantum quæ habent in forma actum miniſtrantis expreſſum; igitur non eſt univerſim verum Catharini ſyſtema, ſed in aliquibus duntaxat Sacramentis ut ut maxime locum habet. Liquet id totum ex integro D. Thomæ contextu in 4. ſent. diſt.

diſt. 6. quæſt. 5. art. 1. ad 2. *In Baptiſmo, & in aliis Sacramentis, quæ habent in forma actum exercitum, non requiritur mentalis intentio, ſed ſufficit expreſſio intentionis per verba ab Eccleſia inſtituta.*

Quæ tamen objectio triplici obſervatione diluitur. Primo quæ hic habet Doctor Angelicus de Sacramentis, quæ habent in forma actum exercitum, (quod nempe non requiratur in eis mentalis intentio, ſed ſufficiat expreſſio intentionis) non ad aliorum Sacramentorum excluſionem dictum eſſe; ſed ad quandam iſtorum prærogativam & excellentiam fuiſſe notatum; quia id in eis potiori titulo potiorique ratione contingit, quod aliàs abſolute in omnibus accidit. 2. Unicum ad ſummum eſſe Euchariſtiæ Sacramentum, in cujus forma miniſtrantis actus non ſit expreſſus. 3. In forma Sacramenti Euchariſtiæ, in qua miniſtrantis actus expreſſus non eſt, Chriſti D. inſtituentis actum expreſſum eſſe: quippe cum ſuis ipſe verbis, in forma Conſecrationis contentis, Euchariſtiam conſecravit atque inſtituit. Quare quod in aliis Sacramentis facit expreſſio intentionis, per formam miniſtrantis actum exprimentem, hoc facit in Euchariſtia, & quidem meliori titulo, expreſſio intentionis per formam Chriſti D. inſtituentis actum referentem. Atque ita ſtat ſemper Doctoris Angelici pronunciatum, ſufficere expreſſionem intentionis per verba in Sacramentorum celebratione proferri ſolita.

VI. Inſtabit tamen ille: Si ſtant quæ a nobis hactenus dicta ſunt, ac ſæpius inculcata, intentionem ſcilicet in Miniſtro deſideratam, ad ratam validamque Sacramenti confectionem, externam duntaxat eſſe, in ſeria ſcilicet, & libera celebratione poſitam, in iis maxime circunſtantiis, in quibus gerit ſe tanquam Eccleſiæ Miniſtrum; conſequens eſt, Sacerdotem privatim ac veluti furtim conſecrationis Euchariſticæ

verba ſuper panem, & vinum proferentem, ſine Templo, ſine Altari, ſine Calice, ſine Corporali, cæteriſque aliis ad Eccleſiæ ritum ſpectantibus omiſſis, Corpus Chriſti minime conſecraturum; quamquam internam haberet intentionem conſecrandi. Tunc enim externa illi intentio deeſſet, & extra circunſtantias illas poſitus eſſet, ex quibus determinandus erat ad agendum tanquam Eccleſiæ Miniſter, & nomine publico. Et tamen Doctor Angelicus Sacerdotem illum eo in caſu valide conſecraturum docet 3. parte quæſt. 83. art. 3. ad 8. *Si Sacerdos verba conſecrationis proferat ſuper materia debita, cum intentione conſecrandi, abſque omnibus prædictis, ſcilicet Domo ſacra, & Altari, ſine Calice, & Corporali, & cæteris hujuſmodi per Eccleſiam inſtitutis, conſecrat quidem in veritate Corpus Chriſti, peccat tamen graviter ritum Eccleſiæ non ſervans.* Quibus paria habet in 4. ſent. diſt. 13. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 6. in corp. *Remotis his quæ non ſunt de eſſentia rei, nihilominus res manet. Unde cum huiuſmodi ritus, quantum ad determinationem horæ, vel loci, vel indumentorum, non ſint de eſſentia Sacramenti, ſed de ſolennitate, ſi omittantur, nihilominus conſecratum eſt ſacrificium; dummodo adſint ea quæ ſunt de eſſentia Sacramenti, ſcilicet ordo, & intentio ex parte conſecrantis, & materia, & forma ex parte conſecrati: tamen graviter peccat, qui aliter facit, & degradandus eſſet.*

Erit qui huic argumento reponat, Sacerdotem illum, de quo agit Doctor Angelicus, intentionem etiam externam habere; quia quod facit exterius, nempe *prolationem verborum ſuper debita materia*, etſi faciat indebite, externe demonſtrat ſe velle facere, facitque re ipſa ſerio, ſine joco, ſine ludo. Quidni quoque reponat aliquis, adeſſe eo in caſu circunſtantias, ſin minus omnes, at ſaltem aliquas, quæ Sacerdotem determinent ad agendum tanquam Eccleſiæ

cleſiæ miniſtrum? Nempe ſi fuerit Sacerdos ille tunc poſtulatus & requiſitus de facienda præcipitanter conſecratione Euchariſtica, ut ſacrum Viaticum daretur proxime morituro. Hæc enim poſtulatio, quamquam ſtultiſſima, Sacerdoti fieret, ut publicum miniſterium Eccleſiæ nomine exerceret.

Valeat utcumque poterit ea reſponſio, addiderim tamen ego ad ſolutionis cumulum: Catharini ſyſtema, quod hucuſque defendimus, in eo eſſe poſitum, quod deficiente interna mentalique intentione, ſufficiat externa, in iis maxime circunſtantiis, ex quibus determinatur homo ad agendum tanquam Eccleſiæ Miniſter; non autem quod ea exterior intentio neceſſaria ſit ſemper, etiam ubi adeſt interior atque mentalis. Stant porro illa duo, alterumque alteri non repugnat. Valet inquam aliquando Sacramentum cum interna intentione collatum, etſi deſit externa; modo tamen Sacramentum non ludatur externe, (quia tunc ludus externus oſtenderet internam intentionem nequaquam adeſſe) Valetque pariter Sacramentum cum externa intentione collatum, etſi forte deſit interna; modo externæ circunſtantiæ hominem determinent ad agendum uti Miniſtrum Chriſti Domini, & Eccleſiæ. Primus caſus ille ipſe eſt, quem proponit hic Doctor Angelicus: poteſtque aliquando accidere in Sacramento Euchariſtiæ; quia cum ſola materiæ conſecratione perficiatur, quin alteri conferatur, poteſt a Miniſtro, non invitato, non poſtulato, non requiſito, ſed ſponte ſua celebrari. Alter caſus eſt ab Ambroſio Catharino propoſitus, cujus in explicatione, ac defenſione verſamur. Iſque in aliis Sacramentis frequentius accidit, quæ a Miniſtris poſtulatis, & requiſitis conferri ſolent. Utcumque ſit, non repugnat Doctoris Angelici reſolutio Ambroſii Catharini ſyſtemati, ut eſt a nobis explicatum & propugnatum.

CAPUT XVII.

Quæ, & qualis in Sacramentis adminiſtrandis, eadem in ſuſcipiendis, deſideratur intentio.

I. HActenus de intentione Miniſtri in Sacramentis perficiendis cumulatiſſime diſputavimus, ut & Lutheranorum errores refelleremus, & Catharini ſententiam omni momentorum genere tueremur. Supereſt ut ex antedictis poſitiſque principiis, peculiare quoddam de ſuſcipientium intentione conſectarium colligamus.

Et certe eadem prorſus & ſuſcipientium Sacramenta, & miniſtrantium ratio ſubeſt, quod ad ipſam attinet ſubſtantiam ut ita dixerim intentionis: ac quemadmodum nullum, irritumque eſſet Sacramentum, quod a Miniſtro nullam faciendi quod facit Eccleſia intentionem habente conferretur; ita nullum, irritumque eſſet, quod ab homine nullam recipiendi quod adminiſtrat Eccleſia, intentionem habente ſuſciperetur. Quæ, & qualis in Miniſtrantibus poſtulatur intentio, ſecundum varias Theologorum opiniones, eadem plane deſideratur in ſuſcipientibus. Quemadmodum enim Chriſtus Sacramentorum adminiſtrationem, actionem humanam eſſe voluit, atque ita ex rationis judicio, & voluntatis electione prodeuntem; ita eorumdem Sacramentorum ſuſceptionem ejuſdem conditionis eſſe voluit: humanam ſcilicet, rationalem, & liberam; non modo ut gratia recipiatur ſacramentalis, quam nemo ambigit non niſi a volente ſuſcipi poſſe; verum etiam ut character in ſuſcipientium animis imprimatur.

Hinc Innocentius III. Cap. *Majores* extra *de Baptiſmo, & ejus effectibus; Ille qui nunquam conſentit ſuſceptioni Baptiſmatis, ſed penitus contradicit, nec rem, nec*

nec characterem ſuſcipit Sacramenti. Et Doctor Angelicus 3. part. Quæſt. 68. art. 7. ad 2. *Si adulto defuiſſet intentio ſuſcipiendi Baptiſmi, eſſet rebaptizandus*.

Hujus porro Decreti rationem præmittit ibidem Sanctiſſimus Doctor, prorſus invictam: *Dicendum*, inquit, *quod per Baptiſmum aliquis moritur veteri vitæ peccati, & incipit quandam vitæ novitatem, ſecundum illud ad Rom. 6. Conſepulti ſumus Chriſto per Baptiſmum in mortem; ut quomodo Chriſtus ſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Et ideo ſicut ad hoc quod homo moriatur veteri vitæ, requiritur ſecundum Auguſtinum in habente uſum liberi arbitrii voluntas, per quam eum veteris vitæ pœniteat, ita requiritur voluntas, qua intendat vitæ novitatem, cujus principium eſt ipſa ſuſceptio Sacramenti. Et ideo ex parte baptizati requiritur voluntas, ſeu intentio ſuſcipiendi Sacramentum*.

Hujus & altera ratio eſſe poteſt: quia per Baptiſmum contrahitur obligatio profitendæ, obſervandæque Chriſtianæ Religionis. Quanquam autem contingere poſſit, ut puer nondum rationis uſum aſſecutus obligationem aliquam contrahat neſciens, parentibus ſcilicet, vel tutoribus conſenſum ejus vice præbentibus; adultus tamen, qui ſui juris eſt, obligationem contrahere nequit, niſi volens atque conſentiens. Nemo itaque ſine voluntatis aſſenſu baptizari valide poteſt. Quod idem de aliis Sacramentis proportione quadam ſtatuendum eſt; nec in re compertiſſima demonſtranda nobis eſt immorandum, quæ ne ab ipſis quidem Proteſtantibus in dubium revocatur. Quamquam ſub initium ſæculi decimi aliter opinatus ſit Auxilius Presbyter, in Præfatione libri 2. *de Ordinationibus Formoſi Papæ*, & Capite ultimo; *ſi quiſpiam nolens credere in Chriſtum, per vim baptizatus fuerit, & poſtmodum in Chriſtum credere acquieſcit, nunquid iterum baptizandus erit? Minime*

nime . . . . . His ergo de compendio prælibatis evidentius patet, ut ille qui per vim baptizatus eſt, ſi poſtea in Chriſtum credere voluerit, baptizandus iterum non ſit; ſed magis hortandus, ut quod invitus ſuſcepit, amando & operando uſque in finem cuſtodiat. Igitur per hanc formulam intelligi datur, ut qui ſacrum Ordinem invitus accepit, ſi poſtmodum miniſtrare voluerit, ulterius jam in eodem Ordine non ſit conſecrandus: ſed potius admonendus, ut quod per vim coactus ſuſcepit, per dilectionem reverenter miniſtrare ſtudeat. At hoc inter Auxilii nævos a viris eruditiſſimis numeratur. Nec immerito. Qui enim baptizatur aut ordinatur invitus, nihil Characteriſticum accipit; atque ita nihil, ſi ſubinde conſenſus accedat, retinet, nihil habet, quod cuſtodiat, aut quod valeat miniſtrare.

II. In contrarium tamen videtur eſſe: primo, quod nonnulli ſeu Judæi, ſeu Gentiles ad Baptiſmum ſuſcipiendum metu ſuppliciorum adacti leguntur, imprudenti quorundam Principum zelo: qui tamen valide quantum ad characteris impreſſionem baptizati dicuntur, in actis Concilii 4. Toletani, & Cap. *Majores*, de Baptiſmo, & ejus effectibus. Quæ porro metu ſuppliciorum aguntur, non libere, ſed neceſſario facta cenſentur.

Secundo, quod nonnullæ mulieres, ex ſententia Judicis, cogantur aliquando nubere, quibus nollent, viris: Virique viciſſim, interminatis graviſſimis pœnis, quas nollent, uxores ducere compellantur. Eſt autem Matrimonium legis Evangelicæ Sacramentum.

Tertio, quod infinitos propemodum narret Hiſtoria, qui nolentes, repugnantes ac prorſus inviti Sacerdotio, & Epiſcopatu ſunt initiati. Imo ea eſt Divi Auguſtini digna ſententia: *Indignus eſt Epiſcopatu, qui non fuerit ordinatus invitus*. Non itaque deſiderari videtur voluntas in ſuſcipientibus Sacramen-

menta, ſeu intentio id recipiendi, quod illis adminiſtrat Eccleſia.

Verum nec iſta nos movent, ut a dictis, probatiſque reſiliamus. Non primum quidem de Judæis metu ſuppliciorum ad Baptiſmum adductis: quia quæ metu ſuppliciorum aguntur, ſi tamen ſerio agantur exterius, adeo ut metus ſuppliciorum agendi voluntatem externam extorſerit, ea libere facta dicuntur, libertate non quidem abſoluta, ſed conditionata: quandoquidem tales ut ſupplicium devitent, id volunt quod abſolute noluiſſent. Ita Innocentius III. Cap. *Majores* de Baptiſmo. *Is qui terroribus, atque ſuppliciis violenter attrahitur, ac ne detrimentum capiat, Baptiſmi ſuſcipit Sacramentum, talis characterem ſuſcipit Chriſtianitatis impreſſum: & ipſe tanquam conditionaliter volens, licet abſolute non velit, cogendus eſt ad obſervantiam fidei Chriſtianæ.* Ac tales re ipſa fuere Judæi illi, quos Siſebutus Hiſpaniarum Rex, pio quidem, ſed imprudenti zelo ad Baptiſmum ſuſcipiendum metu mortis adegit: metus mortis, ſuſcipiendi Baptiſmatis externam: illis voluntatem excivit: atque adeo valide baptizati, a IV. Synodo Toletana ſunt dicti. Ceterum ſi qui metu ſuppliciorum ad Baptiſmum adiguntur, repugnantem animum ſemper prodant, nec excitatam metu periculi ſuſcipiendi Baptiſmatis voluntatem ultimo tandem oſtendant, ſed conſtanter repugnent, & obluctentur; ii certe valide baptizati cenſeri non poſſunt, quantumvis unda luſtrentur, ut ex Innocentio III., & Doctore Angelico paulo antea demonſtravi.

Nihilo magis movet momentum alterum, de contracto Matrimonio. Quæ enim mulieres ex ſententia Judicis coguntur aliquando nubere quibus nolunt, non ideo coguntur, ut nubant nolentes, ſed ut audita ſententia Judicis, id velint quod an-

tea nolebant. Neque vero refert, ſi quis forte dixerit, cogi quandoque viros ſententia Judicis ad ducendas quas nollent uxores, ſub graviſſimis etiam pœnis, puta exilii, carceris, triremium, proſcriptionis bonorum; quæ metum gravem inferunt etiam conſtantibus viris: quæ autem hujuſmodi metu fiunt, involuntarie prorſus facta cenſentur. Id inquam minime refert. Alius enim metus eſt juſte, & a legitima anctoritate incuſſus: alius qui injuſte ac violenter præter jus & æquum incutitur. Ac iſto quidem ſecundi generis metu quæcunque fiunt, præter voluntatem facta judicantur: quia, ut loquitur D. Thomas, *in hujuſmodi agendi principium totum eſt ab extrinſeco*. Verum quæ primi generis metu fiunt, Judice ſcilicet juſtam pœnam comminante, conditionate ſaltem voluntaria reputantur, nec tunc agendi principium totum eſt ab extrinſeco; quia metus id homini velle facit quod juſtum eſt, quodque excluſo metu velle deberet. Leg. *Continet*, Digeſt. *de eo quod metus cauſa fit*. Cæterum ſi lata ſententia Judicis, adhuc tamen conſtantiſſime uxorem ducere nollet, matrimonium hujuſmodi metu externe contractum, in foro interiori nullum eſſet, propter defectum interioris conſenſus in conjugem; in foro tamen externo validum cenſeretur.

Ultimum momentum de Ordinationibus, præ reliquis futile eſt. Qui enim inviti, ac repugnantes Sacerdotio, aut Epiſcopatu initiati leguntur, ante Ordinationem quidem, at non in ipſo Ordinationis actu repugnarunt. Nimirum ſuæ tenuitatis, ut ſibi ipſis videbatur, conſcii, ac ſacri miniſterii pondus reveriti, aliquandiu reſtiterunt; ſed poſtmodum præpoſitorum imperio, aut etiam poſtulantis plebis importunitati ceſſere, in ſe, ac de ſe fieri conſentientes, quidquid Eccleſia Præſulesque vellent. Quod D. Auguſtinus illorum unus ſapienter obſervat, Epiſt.

piſt. olim 204. ad Donatum, nunc 173. *Tam multi ut Epiſcopatum ſuſcipiant, tenentur inviti, perducuntur, includuntur, cuſtodiuntur, patiuntur tanta quæ nolunt, donec eis adſit voluntas ſacri Miniſterii ſuſcipiendi*. Nunquam igitur ſacris Ordinibus initiantur, niſi ſuperata priſtina repugnantia, ſuæ Ordinationi conſentiant. Qui vero ad extremum uſque repugnantes atque inviti inaugurantur, ab officiis repelluntur, utpote perperam atque futiliter initiati; eorumque ordinatores pœnis Canonicis ſubjiciuntur, Cap. 7. Sexti Concili Aurelianenſis: *Si quis invitus vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio deponatur, ſed non a communione pellatur: Epiſcopus autem qui invitum aut reclamantem præſumpſerit ordinare, annuali pœnitentiæ ſubditus, Miſſas facere non præſumat*.

CAPUT XVIII.

Suſcepti ſine ulla prorſus conſenſione, & intentione etiam externa, Sacramenti Ordinis exempla duo producuntur, & explicantur.

I. DUo tamen Ordinationum exempla priſca prodit Hiſtoria, in quibus vix, ac ne vix quidem ordinatorum conſenſus in ipſo ordinationis actu acceſſiſſe videri poteſt: ex quibus graviſſimum in oppoſitum petitur argumentum.

Primum eſt Pauliniani Monachi, fratris D. Hieronymi, quem S. Epiphanius Epiſcopus Salaminæ, illata vi per multos Diaconos apprehendi juſſit, tentoque ore, ne magnos ejulatus mitteret, primo quidem Diaconum ordinavit; tum vero poſt dies aliquot, eadem illata vi, ingenti difficultate, ac tento rurſus ore, totis viribus obluctantem, ac renitentem, Presbyterum conſecravit. Factum refert ipſemet S. Epiphanius in Epiſt. ad Joannem Jeroſo-

lymitanum. *Cum celebraretur Collecta in Eccleſia villa, quæ eſt juxta monaſterium noſtrum, ignorantem illum, & nullam penitus habentem ſuſpicionem, per multos Diaconos apprehendi juſſimus, & teneri os ejus, ne forte liberari ſe cupiens, adjuraret nos per nomen Chriſti; & primum quidem Diaconum ordinavimus, proponentes ei timorem Dei, & compellentes ut miniſtraret; valde quippe obnitebatur, indignum ſe eſſe conteſtans. Vix ergo compulimus eum, & perſuadere potuimus teſtimoniis Scripturarum, & propoſitione mandatorum Dei. Et cum miniſtraret in ſanctis ſacrificiis, rurſus cum ingenti difficultate ordinavimus Presbyterum; & iiſdem verbis, quibus antea perſuaſeramus, impulimus ut ſederet in Ordine Presbyterii.*

Alterum exemplum eſt Macedonii Monachi ſanctiſſimi, & admirandæ ſimplicitatis viri, quem S. Flavianus Epiſcopus Antiochenus, ignorantem, ac penitus neſcientem, Presbyterum ordinavit. Cum enim S. Flavianus illius ſanctitatis fama permotus, eundem ſacerdotio vellet initiare, certo tamen ſciret, eum dubio procul repugnaturum, quod eo ſe titulo reputaret indignum; illum per ſpeciem cujuſdam accuſationis, e montis cacumine, in quo habitabat, evocavit in Eccleſiam, ibidemque ignorantem penitus quid ageretur, Presbyterum conſecravit. Cum vero peracta Ordinatione ſignificatum illi fuiſſet, eſſe illum Sacerdotio initiatum, adeo excanduit, ut primum quidem verbis, atque conviciis proſciderit univerſos; deinde accepto baculo, quo innixus propter ſenium incedebat, Epiſcopum ipſum, & alios qui aderant, inſecutus ſit: ac demum in montem ſuum aufugerit. Factum refert Theodoretus in Hiſtoria religioſa Cap. 13. Iine vero ſuæ ipſorum Ordinationi conſenſiſſe putandi ſunt, qui aut penitus ignorantes, ac neſcientes, aut aperta vi obnitentes, repugnanteſque ſunt ordinati? Et

has

has tamen Ordinationes ratas, validaſque fuiſſe, evincit Sancti Epiphanii, & S. Flaviani, à quibus peractæ ſunt, auctoritas ſumma: evincit conſenſus utriuſque Eccleſiæ, quæ & Paulinianum, & Macedonium in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare juſſit, uti & re ipſa miniſtrarunt. Non ergo deſideratur conſenſio, externaque intentio ſuſcipientis Sacramentum.

II. Si quid ego hac in re valeo, ſi quid intelligo, in his etiam Ordinationibus conſenſus Ordinatorum acceſſit, qualis ad validum Sacramentum ſufficere poteſt. Ac primo quidem Macedonius, qui ignorans, neſcienſque dicitur ordinatus, conſenſit Ordinationi ſuæ, dum fieret, non *explicite* quidem atque diſtincte, ſed *virtualiter*, ut Schola loquitur, *& implicite*. Quanquam enim diſtincte neſciret, quis, & qualis eſſet ritus ille, quem Epiſcopus ſuper illum exercebat, conſenſit tamen, ut ſupra ſe ipſum ritus ille exerceretur. Imo ut erat vir religioſus & pius, æſtimare par eſt, conſenſiſſe illum, ut ritus ille eum in ſe effectum haberet, quem habere vellet Eccleſia; etſi effectum illum, qualis ſcilicet eſſet, tunc temporis ignoraret; quem poſtea dum didicit, vehementer commotus eſt, intelligens fuiſſe ſe eo ritu Presbyterum ordinatum. Atque hoc eſt quod dico, conſenſiſſe Macedonium Ordinationi ſuæ dum fieret, ſin minus *explicite* atque diſtincte, at certe *virtualiter*, *& implicite*. Id preſſius Juris periti dicunt, Macedonium ordinatum eſſe conſentientem, atque volentem, voluntate facti, etſi non voluntate juris: quia conſenſit in factum, quod erat Ordinatio, etſi neſciret factum illud Ordinationem eſſe. Quemadmodum qui peccat ex ignorantia, expreſſe quidem atque diſtincte peccare non vult, quia neſcit id eſſe peccatum, quod agit; vult tamen *implicite* peccare, quia lu-

bens ac volens actum illum admittit, qui re ipſa peccatum eſt.

Paulinianus vero D. Hieronymi frater vim quidem pertulit, ut ordinaretur: per Diaconos ingenti difficultate apprehenſus eſt, quin & illi obſtructum fuit os, ne obteſtaretur Epiſcopum, quominus ordinaretur: at totum id in procinctu Ordinationis factum eſt, ad illius repugnantiam revincendam. Fieri autem potuit, ut quo momento Ordinatio fieret, quanquam illi obſtructum eſſet os, repentina voluntatis mutatione aſſenſum præbuerit, feceritque, ut vulgo dicitur, de neceſſitate virtutem. Quod an re ipſa fecerit Paulinianus, D. Epiphanius Ordinator ejus ex ipſius teſtificatione reſcire ſubinde potuit: atque ita illius Ordinationem, externa quidem ſpecie violentam, interno tamen voluntatis actu ſuſceptam, & acceptatam, ratam, validamque pronunciaverit. Niſi res ita ſe habuerit, non dubitaverim affirmare, Pauliniani Ordinationem, tametſi a D. Epiphanio factam, nullam prorſus atque irritam fuiſſe, juxta Innocentii III. Definitionem ſæpe laudatam, Cap. *Majores* extra de Baptiſmo, & ejus effectibus: *Ille qui nunquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec characterem ſuſcipit Sacramenti*. Illud itaque certum, indubitatumque, ſuſcipiendi Sacramenti voluntatem, & intentionem in ſuſcipiente deſiderari, ut ratum illud ſtet, validumque, ubi ſuſcipiens ſui juris eſt, & adultus; quales profecto ſunt quotquot ſacris Ordinibus, ut Paulinianus, & Macedonius, initiantur.

III. Quod obſervare operæ pretium eſt, ne quis puerorum exemplum nobis opponat; qui non modo neſcientes, ſed & crepitacillo, atque ploratu veluti repugnantes, ſacro Baptiſmate initiantur. Nemo quippe neſcit, quale quantumque ſit puerorum, adultorumque diſcrimen. Iſti, utpote juris ſui, ju-

di-

dicii, rationiſque compotes, ſuo quoque jure, judicioque utuntur, ubi Sacramenta ſuſcipiunt; remque ſacram humano more, libera ſcilicet voluntate, & electione in ſe, & ſupra ſe fieri volunt: iſti ſui juris nondum effecti, uſumque rationis nondum aſſecuti, alieno ducuntur arbitrio: aliena parentum, tutorum, ſuſceptorum, atque geſtantium voluntas, loco rectæ rationis illis eſt, quam habere deberent, ſi re ipſa adulti eſſent: atque ita ea ipſa ſeu ratione, ſeu voluntate ad Baptiſmum accedunt, fidemque Eccleſiæ profitentur: ut & in ipſis locum etiam habeat ea Chriſti D. ſententia, Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur*. Quod tam eleganter, tam erudite D. Auguſtinus adverſus Pelagianos diſputans explicavit, ut mirari mihi ſubeat, hac noſtra ætate larvatum ſcribillatorem inventum eſſe, qui hac ipſa de cauſa litem ſanctiſſimo Doctori intentarit; ac veluti exorbitantem errorem ſugillarit, quod ille Epiſtola olim 107. nunc vero 217. ad Vitalem Carthaginenſem, inter fidei regulas octavo loco poſuerit: *Pueros per ora, & corda parentum, tutorum, ſuſceptorum, atque geſtantium credere, fidemque catholicam profiteri*.

Movit ſcilicet ſtomachum novo ſcribillatori ea Sanctiſſimi Doctoris loquendi formula frequentiſſima; propterea quod, ut ipſe quidem autumat, neceſſe omnino non ſit, parvulos per ora, cordaque aliorum, fidem Catholicam profiteri, ut ſalutem conſequantur æternam: cum tam multi, ut ait, aut intra Eccleſiam, aut extra Eccleſiam valide baptizentur, ob ſufficientem Miniſtrorum intentionem; quorum tamen nulli ſunt ſeu parentes, ſeu patrini, ſeu geſtantes, qui fidem pro illis catholicam profiteantur.

Vah inſulſum Auguſtini reprehenſorem, ineptum-

que argutatorem! Ignorat ſcilicet quod in ſacris Chriſtianæ Religionis inſtitutionibus docentur pueri: Illos ſcilicet parvulos, qui vel in Eccleſia, ſine Sacramenti ſolennitatibus, nullis parentibus, aut patrinis offerentibus, caſu aliquo baptizantur; aut extra Eccleſiam, ex parentibus infidelibus procreati, ſacra lotione tinguntur; Eccleſiæ tamen, cui tunc aggregantur, ore & corde perinde ac cæteros credere: ipſamque Eccleſiam iis in caſibus fidem pro iis parvulis profiteri; parentumque ac patrinorum, offerentium, atque tutorum vices omnino gerere. Quin etiam parentes quoſcunque patrinoſque fideles, qui pueros offerunt baptizandos, fidemque pro iiſdem in Baptiſmate profitentur, ipſius Eccleſiæ nomine pueros offerre, fidemque profiteri: adeo ut illos verius Eccleſia offerat, quam vel ipſi parentes, tutores, atque patrini. Quod eleganter pro more ſuo explicat Auguſtinus Epiſt. olim 23. ad Bonifacium, nunc 98. *Offeruntur*, inquit, *ad percipiendam ſpiritalem gratiam, non tam ab eis, quorum geſtantur manibus, quam ab univerſa ſocietate Sanctorum, atque fidelium. Ab omnibus namque offerri recte intelliguntur, quibus placet quod offerantur; & quorum ſancta, & individua charitate, ad communionem Sancti Spiritus adjuvantur. Tota ergo mater Eccleſia, quæ in Sanctis eſt, pueros geſtat, & offert, quia tota omnes, tota ſingulos parit.*

In quocunque ergo Baptiſmate, credunt Parvuli, per ora geſtantium, atque parentum: In iis tamen, qui caſu, & ſine ſolennitatibus baptizantur in Eccleſia, aut qui ex parentibus infidelibus nati, extra Eccleſiam ſacro Baptiſmate initiantur, Eccleſia ipſa geſtantium, offerentium, atque parentum officium præſtat ſola, quod in aliis parentum geſtantiumque miniſterio præſtat.

Stat ergo inconcuſſa Auguſtini Sententia, ab inepto

pto Cenſore temere vellicata: *Pueros per ora geſtantium, & offerentium Deo credere.* Quæ ſane eo minus vellicari debuit, ac reprehendi, quod & ſacrorum Conciliorum, & Romanorum Pontificum ſententia ſit: Concilii ſcilicet Carthaginenſis anno 418. habiti, Gelaſii Romani Pontificis, in Epiſtola ad Epiſcopos per Picenum conſtitutos, Cœleſtini I. Epiſtola ad Gallicanos Epiſcopos: quibus omnibus communis eſt phraſis illa Auguſtiniana, *Pueros ſacro Baptiſmate tinctos, per ora, cordaque geſtantium, & offerentium Deo credere*; Chriſtique mandatum hoc ſaltem pacto illos implere: *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur.* Ut plane nemo poſſit hanc Auguſtini Sententiam reprehendere, niſi parem ſacris Conciliis, Romanis Pontificibus, totique Eccleſiæ injuriam irroget, paremque ſpiſſi erroris notam affricet.

CAPUT XIX.

Novæ refutati modo larvati Scriptoris querelæ repelluntur.

I. HÆc nos parce ac modice de incurrenti quæſtione in priori Editione dixeramus, ut larvatum Scriptorem data occaſione refelleremus; qui tot inter errores, quos D. Auguſtino ignoranter ac petulanter affricuit, hunc etiam recenſere auſus erat, quod *pueros per ora & corda parentum, ſuſceptorum, atque geſtantium credere, fidemque catholicam profiteri*, uti catholicæ fidei regulam poſuiſſet. At ecce ſexto poſt menſe a publicatis hiſce noſtris Ambroſii Catharini Vindiciis, dum refutatum D. Auguſtini Cenſorem, pœnitentia ductum, ac ſalutari pudore ſuffuſum putabamus; qui illatam Doctorum maximo atrocem injuriam fleret in angulo;

con-

contra ille in animum erectus, prioris inſtituti propoſitique tenax prurientem calamum rurſus acuit, miſeramque chartulam ſurda ac latente manu diſſeminat, dictione lutulentam & barbaram, in qua illepidis ineptiſque jocis ruſtice ludens, mordaciori ſe ſtilo a nobis perſtrictum queritur: illatam ſibi in ipſa quæſtionis ſumma calumniam expoſtulat; futiliter vero in iis quæ vere ſcripſit oppugnatum ſe dicit, falſiſque allegationibus refutatum: quin etiam juſtæ molis Diſputationem editurum ſe minitatur, qua ictus noſtros validius multo depellat.

Quis viri hujus genium non miretur, ac philautiam? Nempe mordaciori ſe ſale perfrictum queritur, quod eum *larvatum ſcribillatorem*, *inſulſum ineptumque Auguſtini reprehenſorem atque cenſorem* appellaverim: dum is ipſe miſeram unius folii typographici ſcriptiunculam, ementito *Angeli Cupetioli* nomine, miſit in publicum, inquinato ſordidoque ſtilo textam, ruſticeque conſarcinatam; qua D. Auguſtinum variorum errorum, non in phyſicis modo, ſed & in moralibus, ac de divina gratia, audacius incuſat: imo Doctorem Sanctiſſimum nonnulla poſuiſſe ait doctrinæ capita, ex quibus *innumerabilium animarum damnatio* certiſſime conſequatur; eumdemque nonnullas de divina gratia fidei regulas ſtatuiſſe contendit, quæ ſecutis inde temporibus, a ſummis Pontificibus Pio V. Gregorio XIII. Urbano VIII. ac nuper a Clemente XI. proſcriptæ damnatæque ſint. Ita ne mitius audacia tanta perſtringi debuit aut potuit?

Sed neque meliori titulo illatam ſibi, in ipſa quæſtionis ſumma, calumniam expoſtulat Auguſtini cenſor & oſor. Eccur enim ita? Nempe, ut ait ille, quia in ea movenda quæſtione, *an pueri per ora parentum, ſuſceptorum, atque geſtantium credant, fidemque catholicam profiteantur*, factum non negat ipſe, ſed

ſed facti neceſſitatem: ſeu, ut libet exponere, non inficiatur, quin in Baptiſmate credant parvuli, per ora parentum atque geſtantium; ſed hanc fidem eſſe parvulis neceſſariam negat unice, ut ſalutem conſequantur æternam: cum contra, Ego negatum factum ipſum illi fidenter exprobrem.

Lepide profecto atque ſubtiliter, ut impactam ſibi calumniam oſtendat! Imo, repono ego, & factum negat Cenſor, quale ab Auguſtino poſitum eſt; & ſi facti neceſſitatem negaſſet unice, impugnati nihiloſecius Auguſtini pariter reus eſſet: factum, inquam, quale ab Auguſtino poſitum eſt, inficiatus eſt cenſor. Auguſtinus enim factum generatim & univerſe in quocumque puerorum baptiſmate contingere docet; ac etiam in illo ipſo, quod ſine ſolennitate confertur; quo caſu pueros credere docet totius Eccleſiæ corde & ore, eoſdem illos geſtantis & offerentis: Auguſtini vero cenſor & oſor factum univerſim accidere negat; in iis ſaltem Baptiſmatibus, quæ a ſolo Miniſtro, rectam faciendi quod facit Eccleſia intentionem habente, nullo præmiſſo Catechiſmo, nulliſque adhibitis patrinis ac ſuſceptoribus, conferuntur. Imo non eſſe fidei profeſſionem ad ſalutem pueris neceſſariam oſtendere ſatagit; quod re ipſa, atque in facto ab iis pueris abſque ſolennitate baptizatis nulla fiat, qui tamen perinde ac cæteri quique ſalvantur. Ecquæ ergo Auguſtini Cenſori impacta calumnia eſt? quid affictum? quid temere tributum ac perperam? Quanquam etiam, ut dixi, ſi facto generatim & univerſe conceſſo, facti neceſſitatem duntaxat negaſſet & oppugnaſſet, Auguſtini perinde depreſſi & impugnati reus eſſet. Cum eam, per ora geſtantium & offerentium, imo per os & cor totius Eccleſiæ, ſacri ſymboli profeſſionem, a baptizandis pueris factam, eſſe illis ad ſalutem neceſſariam docuerit

ſan-

ſanctiſſimus Doctor; quod iſte perfracte negat;

II. Neque obeſt, aut Cenſoris, in Auguſtino vellicando, audaciam excuſat, quod vulgata nunc miſera ſcriptiuncula nobis occentat: ſat bene ſalvari poſſe pueros per ſolum habitum fidei, in ipſa Baptiſmatis collatione illis infuſum; eoſdemque illius infuſi habitus ope, ad Chriſti ſententiam jure ac merito pertinere, *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Non advertit enim imprudens, ultra fidem illam *habitualem*, quæ una cum habitu gratiæ ſanctificantis, in ipſa Baptiſmatis collatione pueris illis infunditur, quæque illis eſt propria, vereque interna atque inhærens, fidem etiam *actualem* aliquam illis eſſe; qua nimirum, ſpondente, ac reſpondente pro ipſis ſuſceptore atque patrino, ac ipſa præſertim Sancta Matre Eccleſia, ſingulos fidei articulos, de quibus interrogantur, ſe credere pueri profitentur. Quæ idcirco *aliena fides* ab Auguſtino dicitur, ſeu *fides alterius corde ac voce profeſſa*, pueris tamen, pro quibus ſponſio fit, imputata, adſcripta, atque ut ita dixerim *appropriata*.

Hanc ille nervoſe defendit ac probat ſermone 294. *de Baptiſmo parvulorum*, alias 14. *de verbis Apoſtoli*, certamque, quod notandum magis, contendit eſſe Catholicæ Eccleſiæ ſententiam, contra quam ne hiſcere quidem liceat, ac muſſitare. *Ad verba aliena ſanantur parvuli, quia ad factum alienum vulnerantur. Credit in Chriſtum? fit interrogatio: reſpondetur, credit. Pro non loquente, pro ſilente, pro flente, & flendo quodammodo ut ſubveniatur orante reſpondetur, & valet. An etiam hoc ſerpens ille perſuadere conatur, quia non valet? abſit a cordibus qualiumcumque Chriſtianorum. Ergo reſpondetur, & valet. Conſpiratione quadam communicat ſpiritus: credit in altero, quia peccavit in altero. An vero invenit vitam præſentis ſæculi, quem parturivit infirmitas; & non invenit vitam futuri ſæculi,*

quem

quem parturivit charitas? .... Credit in altero qui peccavit in altero. Dicitur, credit; & valet, & inter fideles baptizatos reputatur. Hoc habet auctoritas Matris Eccleſiæ: hoc fundatus veritatis obtinuit Canon: contra hoc robur, contra hunc inexpugnabilem murum quiſquis arietat, ipſe confringitur.

Et ſermone 176. alias 10. de verbis Apoſtoli: *Pueri portantur ad Eccleſiam: & ſi pedibus currere non poſſunt, alienis pedibus currunt, ut ſanentur. Accommodat illis Mater Eccleſia aliorum pedes ut veniant, aliorum cor ut credant, aliorum linguam ut profiteantur: ut quoniam quod agri ſunt, alio peccante prægravantur; ſic cum hi ſani ſunt, alio pro eis confitente ſalventur. Hoc Eccleſia ſemper habuit, ſemper tenuit, hoc a Majorum fide percepit, hoc uſque in finem perſeveranter cuſtodit.*

III. Ex quibus profecto Auguſtini ſententiis duo, ſi ſenſum habet, querulus Cenſor intelliget. 1. Fidem illam *externam atque actualem*, quam pueris baptizatis adjudicat Sanctiſſimus Doctor, non ſolius eſſe baptizantis Miniſtri, formam Baptiſmatis proferentis, ut cavillari modo lubet, ſed ſuſceptorum, & offerentium, imo vero totius Eccleſiæ, ſacri Symboli articulos corde & ore profitentis. 2. Fidem illam *externam atque actualem*, quam pueris adjudicat Auguſtinus, ut in iis Chriſti Domini ſententia locum habeat, *Qui crediderit, &c.* non illius eſſe commentum, ad Pelagianos refellendos excogitatum; ſed certum plane fidei caput, Sanctæ Matris Eccleſiæ auctoritate perpetuaque traditione firmatum. Atque ita juſto nos titulo nonnihil in ineptum Auguſtini Cenſorem efferbuiſſe; quòd tritam illam loquendi formulam, *pueros per ora geſtantium, & offerentium Deo credere*, ex communi Eccleſiæ ſententia, a Doctore Sanctiſſimo uſurpatam, temere vellicaſſet. Juſto inquam titulo: quamquam forte quæ illic obiter indicavimus, Conciliorum atque Pontificum loca,

ca, ut eam eſſe Eccleſiæ ſententiam, quam is in Auguſtino ſugillat, oſtenderemus, non ita eſſent per oſcitantiam ad amuſſim exacta, cum de hac ipſa Eccleſiæ ſententia ſatis ſuperque jam conſtet; nec diſtincta, ut in aperto fiat, Conciliorum atque Pontificum teſtimonia congerenda ſint.

Non ſunt tamen, quæ obiter indicavimus, Concilii Carthaginenſis, Cœleſtini I. Gelaſii I. teſtimonia falſo temereque laudata, ut eorum auctoritate audacem Auguſtini reprehenſorem refelleremus. Quamquam enim phraſim illam Auguſtinianam totidem verbis uſurpaſſe non legantur, doctrinæ tamen ſummam approbaſſe, communemque ſententiam habuiſſe, non eſt dubium. Communem, inquam, cum Auguſtino ſententiam habuit Concilium Carthaginenſe anni 418. cui, ut loquitur D. Proſper Cap. 2. *contra Ingratos, os ingeniumque Auguſtinus erat*. Communem habuit Cœleſtinus I. in Epiſtola ad Galliarum Epiſcopos; qui Auguſtini reprehenſores (quorum in numero larvatus Cupetiolus eſt) pro poteſtate repreſſit; eumdemque *Magiſtrum optimum, nullo unquam ſiniſtræ ſuſpicionis rumore aſperſum* pronunciavit; iis profecto titulis, & elogiis minus dignum, ſi in ponenda fidei regula, de pueris per ora cordaque geſtantium, & offerentium fidem Eccleſiæ profitentibus tam immaniter aberraſſet: imo iis omnibus ſilentium impoſuit, qui Auguſtino, *tanquam neceſſarium modum in debellandis Pelagianis exceſſiſſet, obloquebantur:* Quod nunc palam aperteque *Cupetiolus* facit, dum Auguſtinum in ea ponenda fidei regula *exceſſive* locutum, tam audacter quam barbare dicit, nititurque probare. Communem præ cæteris ſententiam ea de re Gelaſius I. habuit, in Epiſtola ad Epiſcopos per Picenum conſtitutos: Ubi *infantes in ſuſcipiendo Baptiſmate catechizandos*, ait, *ut ad vitam poſſint perpetuam pervenire*. Ecquid porro

ca-

catechiſmus eſt, niſi ea fidei profeſſio, quam per ora & corda parentum atque geſtantium, maxime vero Sanctæ Matris Eccleſiæ, infantes faciunt; quamque illis ad ſalutem neceſſariam voluit Auguſtinus; qua in re Sanctiſſimum Doctorem erroris arguit Cupetiolus.

IV. Inſtat nihilo-ſecius querulus cenſor, quem ad ſacras Chriſtianæ Religionis inſtitutiones, in quibus docentur pueri, amandaveram, ut addiſceret: *Parvulos illos, qui vel in Eccleſia ſine Sacramenti ſolennitatibus, nullis patrinis aut parentibus offerentibus, caſu aliquo baptizantur; aut extra Eccleſiam, ex parentibus infidelibus procreati ſacra lotione tinguntur, Eccleſia tamen, cui aggregantur, corde & ore perinde ac cæteros credere: ipſamque Eccleſiam iis in caſibus fidem pro iis parvulis profiteri; parentumque ac patrinorum, offerentium atque tutorum vices omnino gerere:* inſtat, inquam, & Cardinalis Bellarmini Inſtitutiones Italico idiomate ſcriptas adiiſſe ſe dicit, ubi Capite 9. *de Sacramento Baptiſmatis* duntaxat ſcriptum legit: *Quantunque i fanciulli piccioli non conoſcano quello, che pigliano, ſuppliſce la Chieſa, che per mezzo del Compare, o della Comare, riſponde, e promette per loro; e queſto baſta:* nihilque præterea de iis parvulis additum legit, qui parentibus, ac patrinis abſentibus baptizantur; num pro iis quoque reſpondeat ac promittat Eccleſia: meque propterea falſæ allegationis incuſat; ſuamque catholicæ hujus veritatis ignorationem, quam illi pridem exprobraveram, lepida iſta excuſatione cohoneſtat: *Debemus nos Itali Italicas Inſtitutiones legere: has ego ſolas ſcire teneor, & ſolum harum ignorantia mihi vitio verti poteſt.*

Ecquis quæſo plagoſum illum mihi dedit Orbilium, qui nomine *ſacrarum Chriſtianæ Religionis Inſtitutionum, in quibus docentur pueri,* ad quas illum inſtituendum amandaveram, peculiarem librum ali-

quem

quem intellexit, & quidem a Bellarmino ſcriptum, ad cujus lectionem fuerit a me provocatus? Quiſve mihi Theologum illum dedit, qui, quòd Italus ſit, ſolos ſibi legendos libros Italos putat, & quidem a ſolo Bellarmino conſcriptos, ut illorum duntaxat ignoratio vitio illi verti poſſit? Audiat igitur, & intelligat, ſe non ad peculiarem librum aliquem, ſed ad Chriſtianæ Doctrinæ Scholas, in quibus inſtituuntur pueri, ac de religione bene docentur, fuiſſe a me amandatum; ut ibi a piis & eruditis Inſtitutoribus diſcat, quod in Italico Bellarmini libro (nec enim omnis in omni venditur merx taberna) diſcere non licuit: Pueros ſcilicet, nullis adhibitis patrinis, ac ſuſceptoribus baptizatos, Eccleſiæ filios perinde ac cæteros fieri; quæ illis fidei ſuæ vocem impertiat, cor præſtet ſuum & vota; pro illis flagitet, ſpondeat, clamet, & credat: ut & hac quoque ratione in illis Chriſti Domini oraculum locum habeat, *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Id ſi querulus Cenſor, ſub *Angeli Cupetioli* larva deliteſcens, in Auguſtiniani cujuſpiam Inſtitutoris ſchola diſcere renuit, (quippe qui Auguſtinum, in ea tradenda doctrina, exorbitaſſe, exceſſiſſe, veras fidei regulas ignoraſſe petulanter affirmat) ex Divo Bernardo diſcere ne gravetur, hoc idem pari cum Auguſtino conſtantia & elegantia docente, Serm. 66. in Cantica, cujus hic aurea verba ſubjicere non gravabor. *Quid enim ſi infans pro ſe loqui non poteſt, pro quo vox ſanguinis fratris ſui, & talis fratris, clamat ad Deum de terra? Aſtat & clamat nihilominus Mater Eccleſia. Quid tamen infans? Nonne & ipſe videtur tibi inhiare quodammodo fontibus Salvatoris, vociferari ad Deum, ſuiſque vagitibus clamare, Domine vim patior, reſponde pro me? flagitat auxilium gratiæ, quia vim patitur a natura. Clamat innocentia miſeri, clamat ignorantia parvuli, clamat addicti infirmitas. Ita ergo clamant hæc o-*

mnia,

mnia, ſanguis fratris, fides Matris, deſtitutio miſeri, & miſeria deſtituti. Et clamatur ad Patrem: porro Pater ſe ipſum negare non poteſt, Pater enim eſt. Nemo mihi dicat, quia puer non habet fidem, cui Mater Eccleſia impertit ſuam, involvens illi in Sacramento, quouſque idoneus fiat, proprio non tantum ſenſu, ſed & aſſenſu evolutam puramque percipere. Numquid breve pallium eſt, ut non poſſit ambos cooperire? Magna eſt Eccleſiæ fides. Numquid minor fide Chananææ Mulieris, quam conſtat & filiæ ſufficere potuiſſe, & ſibi? Numquid minor fide illorum, qui Paralyticum per tegulas demittentes, animæ illi ſimul & corporis obtinuere ſalutem? ..... Qui hæc credit, facile huic perſuadebitur, merito Eccleſiam præſumere non ſolum parvulis baptizatis in ſua fide ſalutem, ſed etiam interfectis pro Chriſto infantibus coronam Martyrii. Quæ cum ita ſint, nullum præjudicium ſuſtinebunt regenerati, de eo quod dictum eſt, Sine fide impoſſibile eſt placere Deo; cum ſine fide non ſint, qui in teſtimonium fidei, Baptiſmi gratiam perceperunt. Sed neque de eo quod item dictum eſt, Qui vero non crediderit condemnabitur. Quid enim eſt credere, niſi fidem habere?

V. Unum forte Auguſtini Cenſorem morari poterit, quominus a ſua illa ſupina hallucinatione reſipiſcat: quod ſcilicet pueris illis, qui ſine ſolennitatibus baptizantur, nulla fiat de Symboli articulis interrogatio: credat ne in Deum Patrem Omnipotentem? Credat ne in Jeſum Chriſtum Filium ejus Unigenitum? Unde conſequens eſſe videatur, nullam quoque ab Eccleſia Matre fieri, pro iis pueris, de Symboli articulis reſponſionem.

Hoc ſi male torquetur pungiturque ſcrupulo *Cupetiolus*, illud ſciat: uti quiſque poteſt fidem ſuam etiam non interrogatus profiteri; ita poteſt Sancta Mater Eccleſia pro parvulo de fide non interrogato ſponſionem facere, ſuamque illi vocem, ut profiteatur, accommodare. Præterquamquod vel ipſa

formæ Baptiſmatis pronunciatio, tacita quædam de fide interrogatio eſt, qua a baptizando puero quæritur, an credat in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, quorum in nomine baptizatur: quo Myſterio Chriſtianæ Religionis maximo cætera omnia *implicite* continentur.

Sed bono *Cupetiolo* ſaniorem mentem precati, ad præcipuum inſtitutum noſtrum, a quo deflectere coacti ſumus, incurrentis quæſtionis occaſione, redeamus.

CAPUT XX.

Externa in ſuſcipiendis Sacramentis Intentio ſufficit, ut rata ſint, validaque, quoad characteris impreſſionem.

I. CÆterum qua ratione in antedictis demonſtravimus, ad validam Sacramenti collationem ſatis eſſe, ſi externa Miniſtro adſit intentio, in ſeria ritus externi celebratione conſiſtens, ubi interna non adeſt; ita ad validam Sacramenti characteris imprimentis ſuſceptionem, ſatis eſſe volumus, ſi externus ſuſcipientis adſit aſſenſus, in ſeria nempe ritus externi ſuſceptione poſitus; etſi interna ſuſcipiendi deſit intentio; imo ſi ſecreta ſit, menteque abdita repugnantia. Eadem enim, ut ſæpius in antecedentibus inculcavimus, quantum ad intentionem attinet, ratio ſubeſt miniſtrantium, & ſuſcipientium Sacramenta; ubi ſuſcipientes juris ſui ſunt, & adulti, de quibus tota præſens vertitur controverſia. Ita pronunciarunt Theologi Pariſienſes anno 1675. ſententiam rogati, occaſione Petri Lavardini Epiſcopi Cenomanenſis, qui tectus fictus & fallax, totuſque in ſimulationem compoſitus, imo, ut fama ſeu vera ſeu falſa ferebat, irreligioſus plane athe-

atheus & impius, fuerat ordinatus & conſecratus Epiſcopus. Nempe ſatis eſſe, ad validam Ordinationem, reſponderunt; quod Petrus irreligioſus licet & impius, volens tamen ac lubens, in ſe & ſupra ſe ſacrum Ordinationis ritum exerceri permiſerit; nullo repugnantis animi, dum inauguratio fieret, dato ſigno; ſed Eccleſiaſtica ceremonia ſerio & amoto joco ſuſcepta. Uti legere eſt apud Jacobum Santabovium Doctorem Sorbonicum, in ſolutionibus Caſuum Conſcientiæ, Tomo 2. Caſu 17.

Quod multo magis Judæorum illorum, Saxonumque exemplo compertum eſt; qui cum ad Baptiſmum ſuſcipiendum interminatis pœnis adacti fuiſſent, ſolumque forinſecus conſenſiſſent, externamque duntaxat ſuſcipiendi Baptiſmatis intentionem præbuiſſent, valide tamen baptizati, & ſacro charactere initiati judicati ſunt ab Adriano I. Rom. Pont. Epiſt. 8., ab Innocentio III. Cap. *Majores* de Baptiſmo, & ejus effectibus, a Concilio Toletano IV. quorum decreta in antedictis recitavimus. Compertum & illud eſt eorum exemplo, qui cum Baptiſmum fallaciter ſuſcepiſſent, hoc eſt, data foris, non intus conſenſione, uti vere baptizati reputati ſunt ab Auguſtino Lib. 7. de Baptiſmo Cap. 53. *Ex præteritis Majorum ſtatutis non dubito, etiam illos habere Baptiſma, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt, vel ubi putatur eſſe Eccleſia, & non eſt.*

Certe ſi priſcis Eccleſiæ ſæculis perſuaſum fidelibus fuiſſet, ad validam E. G. Ordinationem neceſſarium eſſe, ut qui ordinatur, interno etiam mentis actu velit in ſe ac ſupra ſe Ordinationis ritum exerceri, ſatiſque non eſſe, ſi ritum ſerio forinſecus excipere velit, ac re ipſa externe recipiat ſerio atque prudenter; tot illi viri pii ac religioſi, qui ſuæ infirmitatis conſcii, Epiſcopalem, aut etiam Sa-

cerdotalem gradum refugiebant, quod eo ſe indignos exiſtimarent, non opus habuiſſent, tot ac tantas ab inſtante plebe, ac etiam ab urgentibus præpoſitis, moleſtias tolerare, ut ſuæ tandem Ordinationi forinſecus conſentirent. Negato enim interno illo mentis aſſenſu, negataque ſecreta illa intentione, ordinationem importune ſibi factam eluſiſſent, atque ita non ordinati, non conſecrati (quod illi pro ſua humilitate vehementer optabant) remanſiſſent. Imo ſi ipſi Conſecratores & Ordinatores Epiſcopi ea fuiſſent opinione imbuti, internam ſcilicet Ordinandorum intentionem deſiderari, nec ſufficere illis externam, de rata validaque Ordinatione iis in caſibus maxime dubitaſſent; quandoquidem merito ſuſpicati fuiſſent, pios illos humileſque viros ſuam illam internam animi repugnantiam, ſecretumque reniſum in ipſa etiam ſacri ritus ſuſceptione tenuiſſe, ut factam ſibi conſecrationem nullam caſſamque redderent.

Idem de iis, qui ad Baptiſmum ſuſcipiendum interminatis pœnis adducti ſunt, dici poteſt. Si enim perſuaſum illis fuiſſet, caſſum nullumque fore Baptiſma, ſi internus illi ſecretuſque mentis negaretur aſſenſus, ſerio licet externe ſuſciperetur; quid illi tantas moleſtias devoraſſent, ut Baptiſmum declinarent atque refugerent? Negato enim ſecreto illo occulto internoque mentis aſſenſu, (quod illis facillimum erat ac tutum) non baptizati manſiſſent, tametſi forinſecus ſacra unda luſtrati. Illud itaque certum, fuiſſe olim communiter æſtimatum, externam duntaxat in ſuſcipientibus Sacramenta intentionem deſiderari, ut rata ſint validaque quoad Characteris impreſſionem, uti & hæc ſola deſideratur in Miniſtris.

II. Quapropter haud ſatis capio, quid ſibi velint nonnulli Catharini ſententiæ vindices, qui cum ex-

ter-

ternam Sacramentalis ritus ſerio peragendi intentionem in Miniſtris ſufficere firmiter teneant; parem tamen intentionem externam ſacri ritus ſuſcipiendi, ſufficere negant in ſuſcipientibus, ut ratum in eis ſit, validumque Sacramentum, quoad characteris impreſſionem. Cum hanc ipſam intentionem externam, in ipſis quoque ſuſcipientibus, ſatis ſuperque ſufficere dixerint laudati Pontifices, Concilium Toletanum, ac ipſe etiam D. Auguſtinus.

Certe quotquot ita de ſuſcipientibus Sacramenta philoſophantur, ab ipſo Catharino longe abeunt, quem tamen hac in materia ſequi ambiunt. Is enim parem omnino ſuſcipientium & miniſtrantium conditionem eſſe contendit, probatque ſat bene ſub finem Opuſculi de Intentione Miniſtri. *Idem eſt*, inquit, *de intentione recipientis Sacramentum. Nam & ipſe ſi accedat ficto animo atque hæretico, non credens ullum Sacramenti effectum, ſi tamen ſe ſubdit conſuetudini Eccleſiæ, & patitur de more ſe baptizari, recipit nihilominus Sacramentum, id eſt Characterem, licet non gratiam. Neque poteſt dicere, ego non intendebam recipere Characterem, cum non crederem: quia reſpondebitur illi, cur igitur paſſus es in te fieri quæ facere conſuevit Eccleſia, ex quibus provenit ille effectus, quem ipſa prædicavit eventurum cunctis, quovis animo ad hoc ſacramentum accedentibus? Unde nec reiteratur in his Baptiſmus, etiam ſuam prædicantibus fictionem; qua tamen recedente, ac fide adveniente abſque dolo, ipſe etiam collatus Baptiſmus effectum gratiæ operatur, ut recte Theologi docent. Et hanc eſſe Doctrinam Eccleſiæ planam, & abſque ſcrupulo procedentem, quam ipſe quoque uſus perpetuus comprobavit, non dubito: quam tamen & Apoſtolicæ Sedis, & Concilii cognitioni ac cenſuræ ingenue ſubdo.*

Nec me movet, quæ ab illis Theologis affertur, diſcriminis ratio Miniſtros inter & ſuſcipientes, ut ſuum illud commentum cohoneſtent: quod

nempe, ut inquiunt, Miniſtri Sacramenta conferant, uti perſonæ publicæ, Eccleſiæ ſcilicet nomine; quibus idcirco ſatis eſt, ſi eam intentionem adhibeant, quæ illis ineſt, ut perſonæ publicæ ſunt, externam nimirum ſacramentalibus verbis expreſſam, quæ totius Eccleſiæ intentio eſt: ſuſcipientes vero Sacramenta ſuſcipiant, ut perſonæ privatæ, quibus idcirco neceſſe ſit, ut eam intentionem adhibeant, quæ illis ineſt, ut perſonæ privatæ ſunt, internam nimirum, atque mentalem, quæ privatorum ut privatorum intentio dicitur. Non ea inquam ratio me movet, uti profecto nec movit Auguſtinum, laudatosque Pontifices. Quia tametſi ſuſcipientes Sacramenta, uti privatæ perſonæ ſuſcipiant, eaque ratione privatam quoque intentionem debeant adhibere; externa tamen illa intentio, qua ritum illum externum ſuſcipere volunt, ac re ipſa ſuſcipiunt, privata quoque in illis eſt: non ſecus ac altera interna, atque mentalis, quam pro ſua fraude, & iniquitate non habent quotquot fallaciter, & ſimulate ſuſcipiunt. Neque mirum quod externa illa intentio, in Miniſtris quidem publica dicatur, & ſit, quæ privata in ſuſcipientibus eſt, diciturque; quia in Miniſtris voluntas eſt publici miniſterii exercendi, ad bonum, & commodum alienum, non ſuum: in ſuſcipientibus voluntas eſt ſacri ritus ſuſcipiendi, ad ſui proprium, privatumque commodum, non alienum.

III. Illud moveret me magis, in ea facti ſpecie, quam expendimus, quo nimirum jure, quove titulo, Baptiſmata ſuppliciorum metu ſuſcepta, rata, validaque pronunciaverint Romani Pontifices, Adrianus I., & Innocentius III., & Toletanum Concilium IV. cum aliàs exploratiſſimum ſit, quæ fiunt metu gravi in conſtantem virum cadente, ea nulla prorſus, irritaque cenſeri? Cap. *ad audientiam*, extra *de iis quæ vi metuſque cauſa fiunt*. Quo jure quove

ve titulo conſenſus ille qualiſcunque, a Saxonibus, & Judæis metu ſuppliciorum olim extortus, ut caput ſacræ lotioni ſuſcipiendæ ſubmitterent, abunde ſufficiens fuerit judicatus, ut valide baptizati cenſerentur: cum conſenſum matrimonialem, pari, imo longe minori ſuppliciorum metu extortum, inſufficientem jura decernant, ad contrahendum valide Matrimonium? Capite *cum locum*, extra de Sponſalibus, & Matrimonio, & Cap. *Conſultationi*, ſub eodem titulo.

Ea, ut verum fatear, difficultas diu me multumque torſit, ac valde anxium habuit: ubi tamen rem totam accuratius, ac maturius expendi, radius mihi tandem affulſit, quo tenebras illas omnes depuli, ac longe fugavi. Do itaque lubenſque concedo, quæ fiunt metu gravi in virum conſtantem, & fortem cadente, ea nulla prorſus, irritaque cenſeri: at nego metum, quo vir interna mente, animoque obfirmato Judæus, ad Baptiſmum ſuſcipiendum, interminatis etiam ſuppliciis, adigitur, in virum fortem, atque conſtantem ullo modo cadere: cum contra potius metus duntaxat ſit hominis ignavi, imbellis, animique puſilli.

Quod ut intelligat ſtudioſa Juventus, hanc ſibi regulam habeat dignoſcendi timoris; ſit ne viri conſtantis, & fortis, an potius puſillanimis, & ignavi. Facienda eſt mutua comparatio, mali ſcilicet imminentis, quod timetur, & mali, ad quod eligendum terroribus quis, & minis impellitur. Ac tum ſi judicio viri prudentis, fortis, atque conſtantis majus æſtimatur, & gravius malum, quod imminet perferendum, quàm quod eligendum, amplectendumque proponitur; tunc certe imminentis mali metus, quo quis ad malum aliquod eligendum inducitur, viri conſtantis, & fortis metus eſt; quæque eo timore fiunt, nulla jure cenſentur, & irrita: ſi

autem e contrario prudentis, atque conſtantis viri judicio, minus æſtimatur, ac levius, quod imminet perferendum malum, quàm quod per minas proponitur eligendum; tunc ſane metus, quo quis ad eligendum iſtud inducitur, viri imbellis eſt, ignavi, animique puſilli: quæque eo timore fiunt, non illico nulla cenſentur, & irrita. Sic dum ſicarius intento in jugulum gladio, Titio mortem comminatur, niſi in Bertam conſentiat ad Matrimonium; ſi conſenſerit Titius, metu in virum fortem cadente dicitur conſenſiſſe, adeo ut nullus, irritusque conſenſus judicetur: quia vir etiam fortis, & conſtans, mortem ſibi intentatam majus eſſe malum judicat, quam conſenſum in Bertam, quamvis illa putetur ingrata. Contra vero, dum tyrannus immane ſupplicium, diramque mortem Chriſtiano homini minitatur, niſi Chriſtum, ejuſque religionem ejuret; hic ſi ejuraverit, metu in virum fortem cadente ejuraſſe non dicitur, ſed graviſſimi ſceleris reus habetur: quia fortis, & conſtans vir, quodcunque ſupplicium, ipſamque mortem, malum longe minus æſtimat, quam Chriſti, ejuſque religionis ejurationem. Cujus rei rationem aſſignat Doctor Angelicus in 4. Sent. Diſt. 29. Quæſt. 1. Art. 2. *Quia vir fortis, & conſtans ſequitur rationem rectam, per quam ſcit quid pro quo ſit dimittendum, vel faciendum; ſemper autem minus malum, vel majus bonum eligendum eſt: & ideo conſtans & fortis ad minus malum ſuſtinendum cogitur metu majoris mali; non autem cogitur ad majus malum, ut vitet minus malum; ſed inconſtans & puſillanimis cogitur ad majus malum faciendum, propter metum minoris mali: ſicut ad peccatum propter metum corporalis pœnæ.*

IV. Jam ad rem noſtram veniamus: dum homo interna mente, animoque obfirmato Judæus, qui unam Judaicam religionem uti veram agnoſcit, ac ſanctam, Chriſtianam vero ex adverſo uti falſam

exe-

execratur, ac vanam; is inquam dum ad Baptiſmum ſuſcipiendum, ejurandumque Judaiſmum, ſuppliciorum, ipſiuſque mortis comminatione compellitur; ſi forti atque conſtanti animo eſt, quodcunque ſupplicium perferendum, ipſamque mortem ſubeundam, minus longe malum æſtimare debet, quam Baptiſmatis ſuſceptionem, Judaicæque religionis ejurationem, quandiu in illo conſcientia erronea perdurabit. Atque ita ſi eo ſuppliciorum metu concutitur, ut & Judaiſmum ejuret, & ſacrum Baptiſma ſuſcipiat, non eſt metus ille viri fortis, atque conſtantis, ſed ignavi, imbellis, & puſillanimis. Ea ergo pervulgata juris regula, *quæ fiunt metu cadente in conſtantem virum, nulla judicantur, & irrita*, nihil plane obfuit, quominus Romani Pontifices, atque Concilia, ea Judæorum quorundam Baptiſmata, rata, validaque pronunciare potuerint; in quibus ſuſcipiendis, externum illorum conſenſum metus ſuppliciorum extorſerat: cum virorum conſtantium, & fortium metus ille non fuerit, ſed ignavorum, & puſillorum.

Sed eſt alterum quod opponant Catharini oppugnatores, quodque Theologis Pariſienſibus objecere, qui illos in conſilium adhibuerant, in caſu Epiſcopi Cenomanenſis. Si, inquiunt illi, ut valida ſit Ordinatio, ſatis eſt, quod quis volens ac lubens ſacrum Ordinationis ritum in ſe ac ſupra ſe exerceri permittat, etſi is nulla ſit religione ac fide; poterit & Judæus, & Turca, Judaicæ, & Mahumeticæ ſuperſtitionis retinens, Epiſcopus apud nos eſſe: cum & poſſit uterque Ordinationem Epiſcopalem ſuſcipere, ſeu facta ſponſione, ſeu amicorum inductu, ſeu alia quacumque ratione; quamquam priſtinam ſuperſtitionem nec exuerit, nec reliquerit..

Quaſi vero? Ecquis neſciat, ad validam Ordinationem illud primum deſiderari, ut qui ſacrum ritum

tum in ſe & ſupra ſe exerceri permittit, ſit antea baptizatus? Qualis profectò Judæus, aut Turca cum eſſe non poſſit, niſi priſtina ſuperſtitione relicta, nunquam certe contingere poteſt, ut aut Judæus, aut Turca ſuperſtitionis ſuæ retinens, apud nos Epiſcopus extet. Si tamen mihi Judæum, aut Turcam dederis, qui volens ac lubens Baptiſma ſuſceperit, ac tum poſtea ſacrum Ordinationis ritum in ſe ac ſupra ſe exerceri permiſerit, quamquam ſit ille irreligioſus, & impius, ſine lege etiam, ſine Chriſto, ſine Deo; erit & ille & valide baptizatus, & valide ordinatus, quamquam in ſui damnationem atque interitum. Quia, ut docet Auguſtinus, *ubi fides non eſt, fideique reſiſtitur, Sacramenta Chriſti eſſe poſſunt, quamquam prodeſſe non poſſint*. Lib. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas Capite ultimo. Eamque doctrinam confirmat perpetua Eccleſiæ praxis, quæ nullos unquam de quacumque hæreſi vel ſchiſmate, in quo rite baptizati aut ordinati fuerant, venientes, ſecundo baptizavit, aut ordinavit.

Urgent illi tamen: Ut rata ſit validaque Sacramenti ſuſceptio, illud ſaltem deſideratur, ut ſeria ſit: At dum vir irreligioſus, & impius, ſine fide, ſine Chriſto, ſine Deo, ſacrum Baptiſma, aut ſi mavis Ordinationis ritum, in ſe ac ſupra ſe exerceri permittit, non eſt tunc ſeria Sacramenti ſuſceptio, ſed illuſio; quique ſic affectus ad Ordinem ſuſcipiendum accedit, cæremoniam illam nonniſi *mimicam geſticulationem*, uti Calvinus, agnoſcit: non eſt igitur rata & valida, etiam quantum ad Characteris impreſſionem, Sacramenti ſuſceptio.

Cui jam reſponſum a nobis eſt datum, dum de Sacramentorum adminiſtratione, quæ perinde ſeria debet eſſe, diſputaremus: actum nimirum humanum ſerium dupliciter dici; primo, quia nec fictus eſt nec ſimulatus, propterea quod actus exterior

rior

rior interno reſpondeat; ſecundo, quia nec jocularis eſt neque ſcenicus; dum ſcilicet quidquid in actu externum eſt, ſemoto ludo fit atque joco, etſi forte interno mentis actui minime reſpondeat. Porro ut rata ſit validaque Sacramenti ſuſceptio, neceſſe omnino non eſt, ut primo ſenſu ſit ſeria, ſed ſecundo. Quo ſane pacto vir ille irreligioſus, & impius ad Epiſcopatus ordinem dicitur acceſſiſſe: cum extra jocum omnem, & ludum, motu, geſtu, habituque gravis acceſſerit, prudenſque ad interrogata compoſito ſermone reſponderit. Ac licet pro impietate ſua, & quo tunc laborabat errore, ſacras illas cæremonias, mimicas geſticulationes intus in animo reputaret; eaſdem tamen externe, non mimice ſed ſerio graviter, ac prudenter excepit. Quod ſin minus ad ſalutem, at ſaltem ad characteris impreſſionem (quod hic unice quæritur) ſatis fuit.

Stat igitur certum & inconcuſſum, in perficiendis Sacramentis, parem eſſe ſuſcipientium, & miniſtrantium conditionem: tamque eſſe illa rata validaque, modo ſerio libereque ſuſcipiantur externe, quam ſi ſerio libereque forinſecus miniſtrentur: tametſi intus occulta ſecretaque mente repugnent qui recipiunt, aut qui miniſtrant.

CAPUT XXI.

Num parentum infidelium conſenſus deſideretur, ad Baptiſmum ipſorum filiis conferendum?

I. QUæ a nobis ſæpius mota eſt difficultas, de neceſſaria Infidelium adultorum intentione, & conſenſione, ad ratum validumque baptiſma ſuſcipiendum, poſtulat ut ad operis coronidem inquiramus, qualis in parentibus infidelibus deſi-

deſideretur aſſenſus, ut ipſorum filii licite ac debi- te baptizentur: licite dico debiteque: cum alias certo certius ſit, pueros illos valide baptizari, ſeu conſenſerint parentes illorum, ſeu forte diſſenſe- rint.

Nulla, ut verum fatear, pluribus æquivocis con- troverſia ſubeſt: quæ ut longe ſemoveantur, non- nulla ſub ipſum ſtatim initium movere juvat, quæ germanum legitimumque movendæ quæſtionis ſen- ſum aperiant.

II. Infidelium triplex Ordo de more diſtinguitur. Alii nempe fidem aliquando ſaltem in Baptiſmate ſuſceperunt, ſed ſuſceptam poſtmodum reliquerunt, quos & hæreticos dicimus; quod nimirum relicta Eccleſia fidem ac religionem ſibi eligunt pro arbi- trio: αἵρεσις enim idem eſt ac electio, ab αἱροῦμαι, quod eſt eligo. Alii fidem non re quidem, ſed fi- gura ſaltem ſuſceperunt, figuratum tamen non agno- verunt: quos Judæos, a Juda tribus nobiliſſimæ Ca- pite ſæpe dicimus, ſæpius etiam Hebræos, incertæ originis vocabulo nuncupamus; ſeu ab Abrahamo, ut aliquibus viſum eſt, ſeu ab Heber, primigeniæ linguæ cultore ac ſervatore, ut lubet aliis; ſeu de- mum, quod verius autumo, a primæ illorum habi- tationis loco. Hebræus enim transfluvialem ſonat, hoc eſt, habitantem trans flumen, nempe Euphra- tem in Meſopotamia; quæ prima Majorum illorum habitatio fuit, juxta illud Joſue 24. *Trans flumen ha- bitaverunt patres veſtri, Thare pater Abrahæ, & Na- chor, ſerviéruntque Diis alienis*. Alii demum infideles, qui tertium Ordinem conflant, fidem nullo unquam pacto, nulla ratione, nec re ipſa, nec in figura ſu- ſcepere: ſeu verum illi Numen colant, ſed profa- nis omnino ritibus, uti Turcæ; ſeu nullum agno- ſcant, ut Athei; ſeu falſum adorent, ut Idololatræ. Hos Gentiles Scripturæ nuncupant; quod alias, uno

exce-

excepto Judææ populo, ceteræ gentes idololatriæ tenebris involverentur. Nonnumquam etiam Ethnicos dicunt, paris poteſtatis vocabulo: græce enim Ethnicus, ab ἔθνος, gentilem ſonat. Ac tum demum Pagani ſunt dicti, quaſi pagorum habitatores, quo ex tempore extra urbes in pagis habitare juſſi ſunt, Conſtantini Magni Imperatoris edicto.

III. Nunc ergo ubi de filiis Infidelium quæſtio vertitur, ſint ne parentibus diſſentientibus ac repugnantibus baptizandi, de Infidelium primi Ordinis, hoc eſt, Hæreticorum filiis controverſia non eſt, quos conſtat poſſe diſſentientibus atque invitis parentibus baptizari. Cum enim parentes hujuſmodi fidem Eccleſiæ in baptiſmo promiſerint; eidemque ſin minus facto, at certe jure ſummo ſubjiciantur; aliunde vero filios ſuos & Chriſtiana fide imbuere, & in Chriſtiana Religione educare teneantur; id ni fecerint, ut faciant cogi debent; ac ſi renuant, poſſunt illis invitis ac repugnantibus, ipſorum filii baptizari, tum Eccleſiæ auctoritate, tum Chriſtianorum Principum poteſtate, mandati Eccleſiaſtici executionem procurantium. De filiis igitur ſecundi ac tertii Ordinis Infidelium, Judæorum nimirum, atque Gentilium, quæſtio venit; qui cum Eccleſiæ poteſtati non ſubſint, haud ita facile intelligitur, quo jure poſſet Eccleſia illorum filios, iis quidem diſſentientibus ac repugnantibus, baptizare.

Sed & illorum ſecundi ac tertii Ordinis Infidelium, Judæorum dico atque Gentilium, aut aliter Barbarorum, non una omnium eademque conditio eſt. Quamquam enim ſubjectione civili duntaxat atque politica, Chriſtianis Principibus ſubeſſe ſoleant, præſertim vero Judæi, ut habet Innocentius III. Capite *Etſi Judæis*, extra *de Judæis, & Saracenis*, & D. Thomas 3. parte quæſt. 68. art. 10. ad 2. fieri tamen poteſt, ut pœnali etiam ſervili ac deſpo-

ſpotica ſubjectione tanquam mancipia Principibus pareant; ſi nimirum vel bello capti, vel pecunia redempti fuerint. Ac iſtorum quidem ut eſt diverſa conditio, ita & de ipſis diſtincta eſt difficultas; num iis ſaltem vis a Principibus poſſit inferri, ad ipſorum filios baptizandos.

IV. De filiis porro dum loquimur, illos duntaxat intelligimus, qui nondum rationis uſum ſunt aſſecuti. Si enim illius uſum adepti fuerint, nemo non videt, illorum ipſorum, non itidem parentum aſſenſum eſſe quærendum, ut ſacro baptiſmate initientur. Uti etiam dum de conferendo iiſdem ſacro Baptiſmate quærimus, non de valida, ſed de licita collatione diſputamus. Aliàs enim validum fore Sacramentum nemo ambigit, ſi debita materia & debita forma conferatur; ſeu parentes aſſenſum dederint, ſeu forte negarint; cum id nonniſi externa conditio ſit. Quare licitum ne ſit, ac ſummo jure permiſſum, unice quæritur. Qua in re ad propoſitæ quæſtionis reſolutionem, primam hanc cum Doctore Angelico regulam ponimus: Filii infidelium, Judæorum nimirum atque Gentilium, ceterorumque barbarorum, Chriſtianis Principibus civiliter tantum atque politice ſubjectorum, non poſſunt, diſſentientibus ac repugnantibus parentibus, licite baptizari, donec rationis uſum attigerint.

Ii etenim pueri invitis parentibus baptizati, vel relinquerentur ſub patria poteſtate, vel ab ea eriperentur: Si ſub patria poteſtate relinquerentur, patentiſſimum ſubverſionis illorum periculum eſſet, imo certa & indubitata ſubverſio, cum primum rationis uſum attingerent: perverſa enim educatione, parentum errores animo imbiberent, ſuſceptamque baptiſmate fidem ejurarent. Si autem ex adverſo e patria poteſtate avellerentur, inter Chriſtianos educandi, ſacrum naturæ jus violaretur, quod in ſuos filios

filios parentes obtinent, ut illos curent inſtituant foveantque, velut in ſpirituali quodam ſinu: unde & illos, tenellos præſertim atque impuberes, meliori ſanctiorique jure poſſident, quàm quæcumque fortunæ bona, quæ illis citra injuriam auferri non poſſunt. Cum itaque juxta ſententiam Apoſtoli, *non ſint facienda mala, ut eveniant bona*, nefas omnino eſt, naturali ac ſacro illo patriæ poteſtatis jure parentes exuere, ut citra ſubverſionis periculum filii baptizentur. Nihil hic auctoritas Principis valet, tametſi ſuprema. Quemadmodum enim civilis juriſdictio, qua pollet in ſubditos, non tollit ab eis dominium reale, aut quaſi reale, quod habent in res ſuas; multo minus tollit ab eis naturale dominium quod habent in filios, præſertim tenellos atque impuberes.

V. Haud me fugit reponere aliquos, Infideles illos & patria poteſtate, & naturali quod in filios ſuos habent jure abuti, dum illos baptizari non ſinunt; adeoque & naturali illo jure, & patria poteſtate exui poſſe, juxta tritum effatum, *qui abutitur jure aliquo, eo privari meretur*. Sit ita vero, privari propter abuſum mereantur jure illo, privari tamen eo jure non poſſunt, niſi ab habente in illos auctoritatem, non qualemcumque, ſed eo in ordine, quo jure illo ſuo abutuntur, in ordine nimirum ad fidem & religionem. Ecquis autem talem in illos obtinet auctoritatem? Non Eccleſia, quæ in illos duntaxat exercet auctoritatem, qui ſuſcepto Baptiſmate ſuam illi fidem ac religionem obligarunt; non itidem in extraneos, de quibus ait Apoſtolus, *quid mihi de his qui foris ſunt judicare?* Non Princeps temporalis, qui in civilibus tantum & politicis dominatum in illos exercet, minime tamen in rebus ad fidem & religionem attinentibus.

Certe ſi qui abutitur jure aliquo, eo privari a quo-